

COL·LECCIÓ ISAAC ALBÉNIZ

**LA MÚSICA A GIRONA.
HISTÒRIA DEL CONSERVATORI ISAAC ALBÉNIZ**

LLUÍS BRUGUÉS i AGUSTÍ

VERSÍO ELECTRÒNICA

Col·lecció Isaac Albéniz

Coordinador

CARLES LAMA I NIEBLA

Consell assessor

ROGER ZAMORANO I RODRIGO

LLUÍS BRUGUÉS I AGUSTÍ

MIQUEL CUENCA I VALLMAJÓ

ASSUMPCIÓ MALAGARRIGA I ROVIRA

JOSEP PUJOL I COLL

EMILI ROS-FÀBREGAS

© *Text*: LLUÍS BRUGUÉS I AGUSTÍ

© *Drets exclusius d'aquesta edició*: DIPUTACIÓ DE GIRONA

Assessorament lingüístic

DANI VIVERN

Aquesta és la versió electrònica del llibre que porta el mateix títol de l'edició impresa. Es tracta d'una versió extensa i detallada que inclou no solament les notes a peu de pàgina, eliminades en el suport paper, sinó també d'altres continguts del propi text original que s'havien deixat de banda pel seu caràcter més documental o complementari, i que no eren d'interès immediat per al lector casual.

La tesi doctoral de Lluís Brugués ha estat, en part, el *Deus ex machina* a partir del qual ha sorgit aquesta obra, concebuda com a assaig exhaustiu. En aquesta edició electrònica s'ofereixen les referències i precisions que requereix l'estudiós, l'historiador, l'erudit o, simplement, tot aquell que s'interessi per l'evolució de la música a Girona i, en especial, per la del Conservatori.

El treball, estructurat en dues parts, ofereix en primer lloc una panoràmica general sobre el fet musical a la ciutat de Girona des de les darreries del s. XIX fins als nostres dies, i en la segona part, un treball sòlidament documentat, d'una precisió quasi germànica, sobre la Història del Conservatori de Música de Girona.

Brugués no es limita a l'exposició freda de dades i documents: ha sabut bastir una història que, en clau wagneriana, presenta els *Leit-motiv* culturals de la Girona del segle XX, sempre imbricats en el fet musical en genèric: concerts, balls, sardanes i audicions es barregen amb compositors, intèrprets, coneguts docents de l'art musical, polítics, gent del carrer... És, doncs, una simfonia *concertante* en què alguns "solistes" tenen el seu ben merescut protagonisme, però que també deixen molt d'espai a la resta d'intèrprets.

Molts gironins s'hi reconeixeran, i molts d'altres hi aprendran més del que podrien imaginar sobre un aspecte de Girona massa poc conegut fins avui: el món de Terpsícore, la musa de la Música i la Dansa.

PRESENTACIÓ

La Col·lecció Isaac Albéniz de la Diputació de Girona s'obre camí amb un primer volum dedicat a la història del Conservatori de Música de Girona. Aquesta nova línia editorial pretén impulsar les publicacions que tinguin a veure amb la història de la música de les nostres comarques. Com no podia ser d'una altra manera, la col·lecció arrenca historiant el Conservatori, l'epicentre i el catalitzador dels estudis musicals a Girona.

La lectura del text ens permet una apassionant aproximació a la societat gironina des de mitjan segle passat fins avui. I a les relacions, no sempre fàcils, de les institucions amb el món de la cultura. L'obra ens serveix per adonar-nos de l'evolució i de la transformació que ha tingut la cultura en general i, més en particular, els estudis musicals, des del temps foscos del franquisme fins avui. Aquesta transformació no seria possible –i el llibre ho reconeix a bastament– sense la tenacitat i l'esforç dels músics i professors del Conservatori. El seu treball, unit al compromís de la Diputació, ha fet possible dignificar i potenciar el Conservatori i situar-lo, a hores d'ara, en el camí de la qualitat.

Per a la Diputació de Girona el Conservatori de Música no només ha de servir per a la formació de bons músics. També pot ser una eina cabdal en tot allò que tingui a veure amb el desvetllament del gust musical. Al capdavall, els pobles cultes i civilitzats es caracteritzen per la inquietud envers el fet musical. I el Conservatori ha de jugar un paper fonamental per potenciar aquesta inquietud.

L'autor, en Lluís Brugués i Agustí, músic, professor i fins fa poc director acadèmic del Conservatori, ha resseguit la història del Conservatori de Girona. El seu treball, mescla de rigor i passió, té l'origen en una tesi doctoral més àmplia i completa. Hem d'agrair a l'autor l'esforç de sintetitzar i –a vegades– a haver de renunciar a molta de la informació del text original. Però estem segurs que aquest sacrifici ha fet possible un text més divulgatiu i més proper. El seu llibre va més enllà d'un relat de la història d'un equipament: també és un homenatge als homes i dones que des del Conservatori han propagat les seves ensenyances musicals a les noves generacions de músics.

Roger Zamorano i Rodrigo

Ponent de Cultura de la Diputació de Girona

INTRODUCCIÓ

Quan s'apropava la commemoració del 50è aniversari de la fundació del Conservatori de Música de Girona (1942-1992), per allà l'any 1990, vam escriure uns apunts en forma cronològica dels fets més destacats d'aquest aniversari per tal d'incloure'ls en l'edició de l'opuscle commemoratiu per a tal esdeveniment i celebració d'aquestes noces d'or. Per aquest fet, vam descobrir i desenterrar dels arxius gironins, i sobretot del nostre en particular, molta més informació de la que esperàvem, obtinguda, en part, al llarg dels anys de preparació de la nostra tesi doctoral. D'aquest arxiu, que anomenem amicalment *l'estiuenc*, – batejat així per la nostra dedicació a la recerca principalment en aquesta època de l'any– ens vam adonar que disposàvem de material suficient per ampliar un xic més aquesta primera idea inicial de redacció de l'opuscle.

Una vegada iniciada la tasca d'ordenació del material, vam poder comprovar que la fundació de la que va ser primerament Escola de Música, l'any 1942 –actual Conservatori– estava estretament lligada a altres iniciatives i projectes impulsats amb anterioritat provinents des de molts anys enrera, sobretot des de l'arribada a Girona, cap a l'any 1924, del mestre Francesc Civil. Aquest fet ens va convèncer de no renunciar, encara que sigués de passada i a mode de síntesi, d'incloure en el treball tots els elements de què disposàvem sobre els antecedents musicals a la ciutat de Girona des de les darreries del s. XIX.

D'altra banda, pensem que Girona és rica en publicacions. Algunes editorials i les institucions públiques d'aquests últims anys –Diputació i Ajuntament, sobretot– han creat una xarxa de col·leccions veritablement elogiable. Així, tenim que una gran majoria de centres docents i artístics disposen ja alguna publicació sobre la seva vida i la seva història, l'Escola de Mestres, l'Escola de Belles Arts, publicacions sobre els eclesiàstics músics, molts col·legis de primària i secundària, etc. Un buit hi havia al nostre entendre: el del Conservatori de Música, institució fins a cert punt una mica peculiar, però bàsica i necessària en qualsevol poble culturalment civilitzat. Ens vàrem posar a treballar organitzant i ordenant el material de què disposàvem, i, amb un xic més d'esforç i de recerca en alguns sectors, podíem omplir el buit que hi havia a Girona sobre tot el que havia succeït en l'àmbit musical i presentar al mateix temps la història del Conservatori de Música.

Per això, presentem el treball en dues parts. En la primera, donem una visió general del que ha estat l'evolució musical gironina, fent un xic més d'èmfasi en tot el que envolta el camp de l'ensenyament de la música, dels projectes i realitats de les acadèmies de música, de les escoles, del seu professorat, de la música en els diferents àmbits del teixit cultural gironí, públic, privat, religiós, etc. També a la Casa de la Misericòrdia, a l'Escola de Belles Arts, a

l'Escola de Mestres, etc. La segona part va dedicada íntegrament a la pròpia història del Conservatori.

Volem deixar constància que bona part del contingut d'aquest llibre és fruit de la nostra tesi doctoral, llegida a la Universitat de Girona l'any 1998 amb el nom de **LA MÚSICA A LA CIUTAT DE GIRONA (1888-1985)**, i que va merèixer la qualificació d'*Excel·lent cum laude* pel tribunal format pel Dr. Josep González Agápito (UAB) com a president; Dra. Maria Cateura (UB), Dra. Pilar Ramos (UdG), Dr. Roger Alíer (UB), Dr. Pere Soler (UdG), i, com a director de la tesi, el Dr. Salomó Marquès (UdG).

Que el lector no busqui en aquest treball cap obra literària. Senzillament hem pretès posar en solfa unes dades i una informació sobre els antecedents de la música a Girona, i molt especialment sobre l'ensenyament de la música i el Conservatori.

Tampoc no hem volgut entrar en el dia a dia del Conservatori. Seixanta-cinc anys d'història són suficients per haver-hi passat moltes coses, algunes molt positives i d'altres no tant. Tampoc ha estat el nostre objectiu fer cap mena de valoració professional –i encara menys personal– de cap dels professionals que en formen o n'han format part. Ens sentim satisfets d'haver recuperat el nom de professors, de projectes i realitats en l'organització d'escoles de música, d'orquestrès, d'orfeons, de institucions i músics, alguns injustament oblidats, i de poder plasmar i significar el paper del Conservatori a la ciutat de Girona i les seves comarques i la influència que ha tingut en la vida cultural i artística dels gironins.

Molts aspectes de la vida musical gironina no podran ser inclosos en format complet en aquest treball: la seva dimensió sobrepassaria els nostres propòsits. Àmbits com el Sindicat de Músics, la Mútua de Músics, les corals i orfeons, orquestrès, els orgueners Aragonès, etc. Tampoc la trajectòria musical de personalitats com Carreras Dagas, Tomàs Sobrequés, Josep M. Pagès, Narcís Costa-Horts, els Mollera, o de promotors com Lleó Audouard, Josep M. Dalmau i Casademont, Bartomeu Vallmajó etc., ja que la seva vida i obra resulta tan rica i extensa que mereixeria un treball específic per a cadascun d'ells.

Ben segur que l'estudiós també hi pot trobar a faltar algun o altre personatge o músic que en un àmbit especialment privat o particular ha exercit el magisteri musical, amb criteris efectius o pedagògicament dubtosos, i qui sap si amb bons resultats també, atesa la idiosincràsia del nostre art, sobretot en l'ensenyament instrumental. Conscients d'aquestes possibles mancances, a priori intencionades, el treball no pretén altra fita que, d'aquelles línies previstes inicialment, elaborar-ne modestament un referent històric de la música i de l'ensenyament de la música a la ciutat de Girona durant el s. XX.

Hi haurà qui trobarà innecessari que s'incloguin els projectes d'escoles de música que només varen arribar a ser una utopia d'alguns il·luminats, però pensem que només així podem entendre l'esforç que va representar aconseguir l'any 1942 l'Escola que avui és el nostre reconegut Conservatori. Cent anys haurien de passar –un segle– des dels primers intents de l'Ajuntament de dur a terme unes classes de música el 1840, fins arribar a la realitat de l'Escola de Música de 1942, Escola que, esdevinguda Conservatori a partir de l'any 1954, ha pogut gaudir de la continuïtat fins al present.

Volem donar les gràcies a tots els que ens han facilitat informació, i molt especialment a la Diputació de Girona, ja que sense el seu recolzament no s'hagués pogut tirar endavant aquesta publicació; i també, és clar, a tots els que ens han proporcionat alguna data, un nom o simplement una fotografia. Volem també dedicar el llibre als fundadors del Conservatori, mestres Francesc Civil, Ramon Arnau i Josep Saló, i naturalment, a tots els que d'una manera o altra han contribuït que el Conservatori sigui avui un centre d'educació musical de primer ordre.

L'autor.

Juliol de 2008

SUMARI

PRIMERA PART

PASSAT i PRESENT DE LA MÚSICA A GIRONA (s. XX)

CAPÍTOL I.- LA MÚSICA A LES DARRERIES DEL s. XIX

	pàg.
1.1. Des de l'antiguitat fins al s. XIX.....	11
1.2. La música a la ciutat	13
1.3. L'Escola de Joan Carreras i Dagas	14
1.3.1. "El Colegio de Ciegos y de sordo-mudos y Academia de Música" (1873)..	18
1.4. La Sociedad Orfeón Gerundense (1879)	22
1.5. La música a la Casa de la Misericòrdia (1886).....	23
1.6. L'escola i la Banda Municipal de Música (1892).....	25
1.7. La música a l'Escola Municipal de Belles Arts i el seu professorat: D. Jordà, F. Casellas i J. Baró i Güell (1898)	30
1.8. Acadèmia Mollera	40
1.9. La música als cafès i a les cases particulars	41

CAPÍTOL II.- LA MÚSICA A SOPLUIG DEL MODERNISME i DEL NOUCENTISME. FONT D'INICIATIVES i DE REACTIVACIÓ MUSICAL

2.1. L'ambient musical a l'esclat del nou segle	46
2.2. L'Orfeó Gironí (1903) i la Schola Orpheonica Gironina (1907).....	47
2.3. Primers passos en la descoberta i recuperació de la música catalana.....	49
2.4. El fenomen wagnerià a Girona	50
2.5. L'empresa Grober i la seva aportació cultural i musical	52
2.6. L'Escola Municipal de Música de 1903 i el projecte d'Escola de 1907.....	54
2.7. La figura i l'obra de Tomàs Sobrequés i Masbernà.....	56
2.7.1. Revista Scherzando (1906).....	60
2.7.2. Acadèmia Musical Gerundense (1911):.....	62
Francesc Perich	64
2.8. Els Aragonès: nissaga d'orgueners (1909)	65
2.9. Els germans Masó i la música: Rafael i Narcís.....	67
2.9.1. El Saló Gerió.....	68
2.9.2. La Societat Athenea	68
2.9.3. L'orquestra de la Societat Gironina de Concerts.....	69
2.9.4. Narcís Masó, mestre i educador	70
2.10. Dues societats de 1922:	
2.10.1. L'Associació de Música.....	71
2.10.2. L'Ateneu	72
2.11. Acadèmies de F. Casellas (1922) i F. Civil (1924).....	73
2.12. L'Orquestra Simfònica de Girona (1929)	74

CAPÍTOL III.- LA MÚSICA EN L'ÀMBIT RELIGIÓS

3.1. La música a la Catedral	78
3.2. La música al Seminari Diocesà.....	79
3.3. Les Escolanies	81
3.3.1. Escolania de la Catedral	83
3.3.2. Escolania de Sant Feliu.....	83
3.3.3. Escolania del Carme.....	85
3.3.4. Escolania del Mercadal.....	86
3.4. El Col·legi de Mestres de Capella, Organistes i Cantors del Bisbat.....	87
3.5. L'Escola Gregoriana (1927) i l'aportació dels músics gironins al cant gregorià.....	88

CAPÍTOL IV.- L'ENSENYAMENT DE LA MÚSICA.....	91
4.1. La música a l'Escola Normal de Mestres	92
4.1.1. Normal masculina	93
4.1.2. Normal femenina	97
4.2. Escoles, col·legis i Instituts de Batxillerat d'àmbit públic	
4.2.1. Escoles i col·legis d'educació infantil i primària.....	98
4.2.2. Instituts de batxillerat.....	102
4.3. Escoles i col·legis d'àmbit privat.....	102
4.3.1. Escoles i col·legis d'educació infantil, primària i batxillerat.....	103
4.4. L'ensenyament professional en l'àmbit privat	
4.4.1. Escoles i acadèmies de música.....	106
4.4.2. Professorat particular.....	108

CAPÍTOL V.- LA SOCIETAT GIRONINA I LA MÚSICA

5.1. Corals i orfeons. Rondalles, caramelles i estudiantines. Havaneres	109
5.2. Sales de ball. Cobles i orquestres de ball. Agrupacions de cambra.....	113
5.3. Teatre i cinemes amb música en directe	118
5.4. Música "moderna" i jazz	121
5.5. Articulistes i crítics musicals	123

CAPÍTOL VI.- PROJECTES I REALITATS MUSICALS EN LA GIRONA REPUBLICANA

6.1. Iniciatives del mestre Civil per a una escola de música "oficial".....	126
6.2. Projecte de creació d'una Escola Municipal de Música (1935).....	129
6.3. Els músics en els difícils anys de la guerra (1936-39).....	131
6.3.1. L'adscripció a la CNT	131
6.3.2. Fundació de la Mutualitat de Treballadors.....	132
6.3.3. Fundació de la Federació de Sindicats.....	133

CAPÍTOL VII.- LA MÚSICA A LA POSTGUERRA I DURANT EL FRANQUISME

7.1. La nova situació política i cultural.....	134
7.2. La repressió i depuració als músics	134
7.3. La tasca musical de la Secció Femenina	139
7.4. El Sindicat i la Mútua de Músics en mans de la CNS	143
7.5. Nous intencions del mestre Civil per una Escola de Música (1940-42).....	144
7.6. Projectes Orquestrals de la CNS: la Filharmònica.....	147
7.7. Altres entitats associatives i orquestrals:	
7.7.1. El Cercle Artístic (1947-1970)	150
7.7.2. El GEIEG i la música	153
7.7.3. El Quintet Vienès (1945) i l'Orq. de Cambra de la Diputació (1955).....	154
7.7.4. L'Associació de Música de 1957	157

SEGONA PART

HISTÒRIA DEL CONSERVATORI DE MÚSICA DE GIRONA

CAPÍTOL VIII.- FUNDACIÓ DE L'ESCOLA DE MÚSICA D'EDUCACIÓ I DESCANS (1942)

8.1. Les escoles i conservatoris de l'entorn	159
8.2. Els fundadors de l'Escola: F. Civil, R. Arnau i J. Saló	160
8.3. De la fundació de l'Escola al Conservatori de grau elemental (1942-1954)	165
8.4. Consolidació del Conservatori (1955-1965)	170
8.5. Discurs de Francesc Civil (30-X-65)	174

CAPÍTOL IX .- ANYS DE CREIXEMENT DEL CENTRE (1965-1985)

9.1. El mestre Viader	176
9.2. Primeres oposicions	177
9.3. 25è aniversari (1942-1967)	179
9.4. Aportacions de la democràcia a la música	182
9.5. Nou Patronat (1979)	184
9.6. Delegacions: Seccions de Salt, La Salle i Sarrià de Ter	187
9.7. Reconeixement oficial del grau professional	188
9.8. Titulacions expedides	190
9.9. Professors Joan Guillaume i Mn. Francesc Geli	194
9.10. Els viatges "culturals"	197

CAPÍTOL X .- NOVA DIRECCIÓ (1985-1996)

10.1. Objectius de la nova etapa.....	198
10.2. Intercanvis	201
10.3. Estadística d'alumnat (1942-2007)	202
10.4. D'un Patronat a un Consorci	205
10.5. Conveni amb el Consell Comarcal del Gironès	206
10.6. Edifici de Casa Ensesa	207
10.7. 50è aniversari (1942-1992)	208

CAPÍTOL XI .- ÚLTIMA ETAPA (1996-2007)

11.1. Un nou equip directiu	212
11.2. La separació Escola-Conservatori	212
11.3. Del Consorci a un organisme autònom	215
11.4. De les Voltes d'en Rosés a la Casa de Cultura	216
11.5. Professors R. Busquets, À. Alabert i E. Garcia	217
11.6. Noves eleccions a la direcció	219
11.7. Nous estatuts. El Conservatori, escola de la Diputació	220
11.8. Associació de pares i mares (APA)	222
11.9. Cloenda	222
11.10. Personal del Conservatori	223
11.11. Historial cronològic del Conservatori (1942-2007)	225

BIBLIOGRAFIA	226
---------------------------	-----

ANNEXES

Annex 1.- Normes de funcionament del "Colegio de ciegos y de sordomudos y academia de música" (25-IX-1873).....	228
Annex 2.- Acta de constitució del Liceo Gerundense (30-VIII-1873).....	229
Annex 3.- "Reglamento de la banda-orquesta y escuela municipal de música" (11-V-1892).....	231
Annex 4.- Informe de Manuel Burguño al regidor de l'ajuntament Sr. Calvet i consideracions al i organització d'un Conservatori Municipal de música. Per Manuel Borgunyó (3-VII-1923)	233
Annex 5.- Bases per a el funcionament de l'Escola Municipal de Música de Girona (9-X-1935).....	238
Annex 6.- Informe de Lluís Millet a l'alcalde de Girona sobre les titulacions del Mestre Civil (15-II-1936).....	240
Annex 7.- "Reglamento general de la orquesta filarmónica de la obra sindical de educación y descanso ". (1-I-1942).....	240
Annex 8.- "CNS. Jefatura provincial de educación y descanso. Reglamento general de la Escuela de Música de la obra. Proyecto". (1-VI-1942).....	243
Annex 9.- "Reglamento general de la escuela de música de educación y descanso" (II). (1-IX-1942).....	246
Annex 10.- "Reglamento de la escuela provincial de música de la obra sindical educación y descanso" (1-V-1949).....	248

Annex 11.- Bases per a les escoles filials del Conservatori de Música de Girona (3-II-1956).....	254
Annex 12.- Acta de constitució del Consorci de la Música Isaac Albéniz de Girona (4-VII-1988)	256

PRIMERA PART **PASSAT i PRESENT DE LA MÚSICA A GIRONA (S. XX)**

CAPÍTOL 1.- LA MÚSICA A LES DARRERIES DEL S. XIX

1.1. DES DE L'ANTIGUITAT FINS AL SEGLE XIX

En proposar-nos escriure sobre la història del Conservatori de Música, es feia evident d'antuvi fer una anàlisi al màxim de rigorosa sobre els antecedents de la música a la ciutat, de la gent que l'ha anat configurant, de les seves institucions, orquestres, corals, centres d'ensenyament, músics, compositors, etc. És a dir, entenem com a imprescindible incloure com a pòrtic del nostre treball el desenvolupament i evolució experimentats per la música i la societat gironina al llarg dels últims segles que ens han precedit, per així comprendre millor el procés que va originar la situació històrica de l'inici de la nostra investigació –1940 aproximadament– i la seva perspectiva quasi fins al moment actual.¹

D'aquí que iniciem el nostre camí fent un recordatori de la gran rellevància musical que tingué la figura del trobador o joglar, considerat el mestre laic de l'època. A Girona, fou cèlebre Cerverí de Girona (1250-1280), el qual va acompanyar l'infant Pere a Castella, el 1269, on s'entrevistà amb Alfons X el Savi. Fou Cerverí, també, protegit i joglar del rei Jaume el Conqueridor.²

En un altre àmbit, i per la importància que assolí a la nostra ciutat, volem fer especial referència a la figura del mestre de capella, institucionalitzada des del s. XIV en l'àmbit de l'església, substituint la de *primicerius*, que tenia com a funció presidir el cor als monestirs o col·legiats. El mestre de capella estava obligat a dirigir el conjunt vocal i instrumental de l'església, a més d'ensenyar, compondre música i tocar l'orgue. Feia aquesta última funció en cas que no hi hagués organista. Compartia la docència, per regla general, amb un cantor, el qual l'ajudava a instruir en música els nois. Els educands solien ser joves de condició humil que, aproximadament als nou anys, quan sabien llegir i escriure, eren seleccionats per formar part del cor.

Quan aquests canviaven la veu eren instruïts en el maneig d'un instrument. Freqüentment, el mestre de capella vivia amb ells, els educava, els vestia i alimentava a casa seva o compartien aquestes feines dins l'església. El mestre no solament tenia al seu càrrec els nois del cor, sinó que, sovint, havia de formar també cantors, capellans i ministrils.

Tenim constància que els anys 1455 i 1456 hi havia a redós de la Catedral unes escoles de cant a càrrec d'un regent o mestre. Sens dubte, aquestes escoles no complien la finalitat per a la qual havien estat creades, i va ser potser per això que el bisbe Joan de Margarit, protector important de la cultura gironina, va fundar l'any 1473 un col·legi per a sis o vuit nens sota la direcció d'un mestre, en el qual serien admesos nois pobres destinats al servei de l'església.³ Julián de Chía⁴ ens diu que, tot i posar aquest projecte en vies d'execució, "*hallaron fuertes contrariedades que impidieron llevarlas a cumplido efecto, como las halló más tarde el obispo Arévalo de Zuazo, al tratar de instituir capilla de canto en aquellas iglesias*".⁵ Sembla que, després de vèncer moltes dificultats, es va aconseguir l'any 1608, sense que l'èxit durés gaire, ja que el 1621 el bisbe Pere de Moncada "*fundó y sostuvo a sus expensas la expresada capilla*".

¹ Per una visió general de la música a Girona en temps passats, vegeu el treball que el mestre Civil va escriure en homenatge a Lluís Batlle i Prats, *Perspectiva musical de Gerona de los años 1000 al 1500*, a *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins* (Vol.XXV-II), any 1981 (pàgines 543 a 572).

² Vegeu l'article de F.Civil *De lo antiguo y de lo moderno* a *El Pirineo* de 29-II-1940. (Any 2, núm. 261), dedicat a Jaume Roca Delpech i a Joan Viñas.

³ RAHOLA, C. *La ciutat de Girona*, vol. II. Ed. Barcino, 1929.

⁴ CHÍA, Julián de. *La música en Gerona. Apuntes históricos*. Imp. de Paciano Torres. Girona, 1886. Disposem d'un magnífic exemplar d'aquest llibre, adquirit l'any 1988 a Jordi Gibert, de Girona. És un llibre de 124 pàgines de les quals 96 corresponen al seu autor, i la resta, com a apèndix, al compositor Francisco Asenjo Barbieri, que, a consulta i petició de Julián de Chía, li contestà sobre els orígens de tota una llarga llista d'instruments que de Chía havia trobat als arxius gironins "*sobre la que estuvo en uso en esta ciudad y su comarca desde el año 1380, hasta á mediados del siglo XVIII*".

⁵ En tots els textos transcrits literalment en aquest treball es respectarà la redacció i accentuació del text original.

En tot el s. XVIII, tampoc no trobem a la ciutat cap referència a l'ensenyament de la música que no sigui en l'àmbit religiós. Cal només, per exemple, fer una lectura a la tesi doctoral de Salomó Marquès, "L'ensenyament a Girona al s. XVIII".⁶ La música no és present en cap dels tres sectors bàsics del magisteri a Girona: ni a "les escoles de primeres lletres", ni a "les escoles de llatinitat" ni a "altres estudis a la ciutat", en la classificació de Marquès.

D'aquesta època tenim un testimoni documental de primera magnitud sobre la música a Girona. Es tracta de les *Instruccions per a l'ensenyança de minyons*, vol. II, de Baldiri Reixac.⁷ Hi ha un important apartat dedicat a les matemàtiques, i a dins (geometria, aritmètica i astronomia) s'hi troba l'apartat de dedicat a "Cant i música" (solfa, entonació dels salms i instruments). Seguint l'esquema del quadrivi, Reixac considera la música com una part de les matemàtiques.

Aquest apartat no és escrit seu, a excepció de les dues pàgines introductòries i amb tota probabilitat la del final, en les quals es narra el valor i la importància del cant i la música per a l'esperit humà. Reixac ens explica: "posarem aquí un petit tractat de la solfa per lo cant pla, que a petició mia compongué lo R.P. Fr. Llorens Melich, servita, essent prior del convent de Sant Martirià de Banyoles, perquè no faltàs en est llibre esta instrucció".

Reixac recomana cants fàcils i que els minyons els sentin per tal de poder-los practicar bé. Aquests cants són "el Kirie eleison, el Gloria, el Credo, Dominus vobiscum, Per omnia secula seculorum, etc.". La seva intenció és que aquests cants, a més de divertir els infants, els ajudin a aprendre altres coses més difícils.

El text del pare Melic té dues parts. En la primera tracta de qüestions generals de música. La segona, molt més concreta, és una explicació per conèixer l'entonació amb què s'han de cantar els salms. Reixac li demana, com ja hem indicat, "un petit tractat de la solfa per lo cant pla". Vegem-ho amb més deteniment. La primera part, la més extensa, tracta de la solfa, del compàs i de l'entonació, del nom de les notes musicals, de les claus i la seva diversitat i, finalment, de com ensenyar tot això als minyons amb l'ajut de la mà esquerra. Abans ha parlat de les tres claus, que són "clau de natura, clau de bemoll y clau de bequadro o de becayre" i per acabar exposa els diversos tons amb què es poden entonar els salms.

Hi ha també, al final, una pàgina dedicada als instruments musicals. Sembla evident que és escrita per Reixac, ja que torna a tenir el mateix estil que la introducció. Diu que el fet de saber tocar instruments musicals és una cosa bona per a l'esperit, que tothom toqui l'instrument que més li plagui i que això ha de fer-se per "llahor y glòria de Déu".

La conclusió final, com tantes observacions de Reixac, té un fons moralista: "Però no los dèuhan tocar o sonar per divertir vanament lo món, o los dos sexes que estan en algun concurs, o en ballas y saraus, perquè assò, a més de pèrdre lo temps vanament y sens profit, està exposat a esser ocasió y causa de la ruïna espiritual de las ànimas, perquè en concursos bulliciosos y de alegria és molt perillosa la concurrència, vista y comunicació de los dos sexes."

Tal com ens diuen Salomó Marquès i Albert Rossich, autors de l'edició, aquest capítol és més pobre del que voldríem des del punt de vista musical. No hi trobem cap referència al món musical de l'època, a les noves aportacions musicals fruit del Renaixement, ni als nous gèneres musicals que anaven sorgint arreu d'Europa. És una prova que encara al segle XVIII es continuava emprant el sistema musical instaurat per Guido d'Arezzo, del qual inclou la cèlebre mà. Tot plegat és encara molt influït per la concepció medieval de la música: una ciència matemàtica apta per lloar Déu. Reixac no considera la música com un art, sinó com una ciència. Però pel que diu a la introducció podem veure que la considera important tan sols perquè és un descans per a l'esperit.

Queda demostrat, doncs, que fins la meitat del s. XIX la música, i l'ensenyament de la música en particular, quedaven reduïts a l'àmbit catedralici i a algun monestir o parròquia.

⁶ MARQUÈS, S. *L'ensenyament a Girona al segle XVIII*. Col·legi Universitari de Girona, 1985.

⁷ REIXAC, B. *Instruccions per a l'ensenyança de minyons*, tom II, edició a cura de Salomó Marquès i Albert Rossich. Col·legi Universitari de Girona. Girona, 1981.

És a partir de 1840 que l'Ajuntament gironí concerta amb el violinista Francesco Berini,⁸ resident a Barcelona, membre de la societat dramàtica i lírica, donar classes de violí a sis minyons de Girona pertanyents a famílies modestes pel salari de 10 rals diaris. Per cert, com que foren moltes les sol·licituds, calgué seleccionar els temperaments més capacitats. Poc després aquest professor era nomenat director d'orquestra de la Societat Filharmònica de Barcelona.

Quant a les orquestres, trobem que el 1851 “*varios músicos de esta capital acuden al Ayuntamiento solicitando se organice una orquesta que tenga ocupación en el Teatro y en las obligaciones que le imponga el Excmo. Ayuntamiento, según es de ver estensamente*”⁹ del Reglamento que presentan, que será examinado e informará sus bases y utilidad la comisión de Teatro”¹⁰. No serà, però, fins al 22 de desembre quan en una sessió de la corporació podem llegir: “*Se aprueba el Reglamento propuesto por la comisión de Teatro y se organiza una orquesta completa, bajo los auspicios del Excmo. Ayuntamiento*”.¹¹

Les dues dècades que seguiren, 1850-1870, seran de poca activitat i significació musical i artística. No serà fins a 1873 que es funda la societat Liceo Gerundense; el 1877, la societat coral La Unión; el 1879, l'Orfeón Gerundense; el 1881, la societat coral La Juvenil; el 1886, les societats Casino del Comercio (15 d'octubre); Casino del Recreo, Centre Federal i el Casino Menestral; el 1892, l'Escola Municipal de Música. Aquesta època, evidentment, millora l'anterior.

1.2. LA MÚSICA A LA CIUTAT

La música a Girona a la darrerria del s. XIX era, doncs, un reflex del que era la ciutat. Una cosa tancada, sense vida, reduïda exclusivament a tres àmbits: la música a l'església (catedral, seminari i escolanies), la música de la banda (vessants militar i popular) i la música als teatres, cafès i els balls de les diferents societats recreatives. Aquest era, a grans trets, el panorama musical de l'època. És clar que la música de la Banda era la que més arribava al poble, tant en les manifestacions i actes pròpiament castrens com en les sessions d'esbarjo que aquesta sovint ofería per a diversió i entreteniment dels ciutadans. Recordem que en aquella època els ciutadans seguien amb força atenció els esdeveniments i festes militars dels regiments de la ciutat. Així, trobem que per les fires de Girona de l'any 1887 s'introduí la novetat de fer-ne una solemne inauguració, amb cercavila i banda de música. El programa solia estar compost per les actuacions d'orquestres, bandes de música i corals.

Ja hem insinuat que la vida de Girona era rutinària i assossegada, tanmateix puntejada amb força festes. El calendari eclesiàstic, que regia aleshores la societat, donava per a múltiples celebracions per èpoques de l'any, o cícliques.

Des de vigílies de Nadal (amb les *Il·luminàries* de la Puríssima) a Sant Narcís, se succeïen els dies de precepte i les festivitats; les novenes o setmanes preparatòries de cada festivitat i les processons solemnes, que enquadraven els ciutadans en estaments i gremis. L'historiador Joan Puigbert ens diu: “D'entre tots, és clar, la del Corpus, brillant i triomfal, sensual i popular. Més emotiva, la immemorial processó del Dijous Sant, que era organitzada per la Confraria de la Preciosa Sang”¹². És clar que en totes aquestes celebracions la música, en aquest cas religiosa, tenia un paper important.

⁸ CIVIL, F. *El fet musical a les comarques gironines en el lapse de temps 1800-1936*. Imp. Dalmau Carles, edició de la Caixa de Pensions. Girona, 1970. Nova edició, abril de 1994.

⁹ Vegeu “*El Teatro en Gerona*”, d'E. Claudi Girbal, a *Rev. de Girona*, núm. II, febrer de 1893, pàg. 43.

¹⁰ Sessió de l'Ajuntament del 9-I-1851. Manual d'acords. Pàg. 3.

¹¹ En la sessió de l'Ajuntament del 22-XII-1851 (Manual d'acords), pàgs. 39 i 40, podem llegir “*En vista del dictamen dado por la comisión de Teatro, en méritos del expediente promovido por algunos músicos de esta capital para que se arregle y organice una orquesta en el Teatro de la misma, ha acordado la Corporación conformarse con el dictamen citado y aprobar el Reglamento en que fija las bases, sobre las cuales se comprenden las obligaciones que a la orquesta atañe, y en su consecuencia se pasarán oficios de nombramiento a los profesores cuya relación obra por cabeza del Reglamento que ha de servir de régimen*”.

¹² PUIGBERT, Joan. *La Girona de la Restauració (1874-1923)*. Quaderns d'Història de Girona. Ed. dels serveis de publicacions de la Diputació i de l'Ajuntament, 1995.

En arribar la primavera i l'estiu, se celebraven les festes dels barris, en què naturalment la música era l'element primordial. Aquestes festes significaven gresca garantida i incloïen la feixina (berenada) per cloure-les amb jovialitat i fins i tot amb massa gatzara i cert desordre. El regidor Pacià Torres, l'any 1885, es queixava de la *"abusiva costumbre de regresar de la faixina de manera tumultuosa e inculta"*. Recordem també les tres tardes de ball per Carnaval, a la plaça de la Constitució. L'any 1882 s'especifica que durant tres tardes, segons *"costumbre establecida de tiempo inmemorial, haya baile público, vulgo sardanas"*. A part, lògicament, hi havia els balls populars o de societat. El Teatre Municipal, des de 1880, disposava d'un empostissat per habilitar la platea com a sala de ball. Així, l'any 1884 els empresaris Serapi Mirambell i Antoni Colodon hi organitzaren sis balls de societat i dos d'oberts al públic en general. Aquest mateix any, la societat Eva hi organitzà un ball de màscares. El 1891 foren les societats Liceo Gerundense, Talia i Regional, agrupades temporalment, les que organitzaren els balls. Del saló Odeón i Las Odaliscas ja en farem menció en un pròxim capítol. Però les gresques més sonades sembla que venien de Terpsicore, al carrer de les Tàpies. També hi havia festes molt més restringides, sense oblidar l'elitisme de les del Casino. A principi de segle, sorgiren noves sales, com El Recreo i Marte, i, a partir de 1915, El Globo, al carrer de Figuerola.

Però els espectacles que defineixen el període són els de sarsuela i d'òpera, sobretot italiana i, en una proporció menor, francesa.¹³ Hi havia, en canvi, una mancança absoluta de l'obra wagneriana. Les representacions eren, sovint, molt precàries, però en canvi oferien innegablement el marc ideal per a la vida social. La temporada lírica tenia lloc sobretot durant el temps de Fires. Per a la temporada de 1882, hi havia previstes 45 funcions d'òpera i sarsuela. Vist l'èxit, se n'amplià encara el nombre. La temporada de 1887, Ramon Culi es comprometé a fer 42 funcions de sarsuela. El 1889, diversos professors d'orquestra del Teatre es constituïren en companyia per posar en escena dotze funcions d'òpera.¹⁴

La sarsuela i la revista, amb el seu aire més desinhibit, atreïen un públic més popular. Hi hagué grans èxits i també fracassos sonats. La companyia d'Emili Carreras, per la Pasqua de 1894, estrenà *El duo de l'Africana*, amb decorats de Moragas, i obtingué plens absoluts durant dos mesos. En canvi, l'any 1890 l'arrendatari Ricard Simó hagué de constatar un rosari de desgràcies i fracassos, malgrat haver previst de fer 70 funcions l'any, de les quals 20 havien de ser d'òpera o sarsuela.

Sabem que el febrer de 1895 es crea la Nueva Sociedad Musical Unión Artística, la qual, un mes més tard, ja havia donat dos concerts, un d'ells als salons del Liceo Gerundense. No ha quedat constància de la vida i trajectòria d'aquesta entitat.¹⁵

1.3. L'ESCOLA DE JOAN CARRERAS I DAGAS

Al nostre entendre, mereix un apartat especial en aquest treball el mestre Carreras i Dagas, figura indiscutible de la música a Girona durant la segona meitat del s. XIX. Ho avala la seva trajectòria professional i la seva vàlua com a pianista, organista, violinista, mestre de música, mestre de música especialista en cecs i sordmuts, director d'orquestra, compositor, bibliòfil i col·leccionista.

Hem descobert que el pare de Joan Carreras, que també es deia Joan, procedia del barri de Sant Ponç de Fontajau de Girona, i la seva mare, Teresa Dagas, de la Selva de Mar.¹⁶ El matrimoni Carreras-Roure tingué set fills, tots nascuts a Girona: dues noies, Ramona¹⁷ i Alejina, i cinc barons, Laureà, Arturo, Josep, Antonio i Joan de Déu, dels quals sabem que com a mínim quatre es dedicaren també a la música: Laureà, Arturo, Antonio i Joan de Déu.

¹³ Sobre la història de l'òpera francesa a Girona, vegeu *Una temporada d'òpera francesa a la Girona napoleònica*, de Joan Gay, a *Rev. de Girona*. núm. 161, de nov./des. de 1993, pàgs. 54 a 57.

¹⁴ Com que els músics en aquesta època eren molt mal pagats, a final de temporada l'empresari deixava una sessió o varies la recaptació de les quals anava a parar a benefici dels músics.

¹⁵ Vegeu *Rev. de Girona*, volum XIX, març de 1895, núm. 3, pàg. 95.

¹⁶ Dades del registre de baptismes dels seus fills a la parròquia de la Catedral.

¹⁷ L'any 1856 nasqué una altra filla del matrimoni, que va ser batejada també amb el nom de Ramona, fet que ens fa pensar que aquesta primera morí jove.

Joan Carreras i Dagas¹⁸ (Girona, 7-IX-1823 / La Bisbal d'Empordà, 19-XI-1900) fou deixeble d'Anton Vidal, organista de la col·legial de Sant Feliu, primer, i del mestre Josep Barba¹⁹, més tard.

L'any 1848, fundava il·lusionat un Establiment Musical, és a dir, una Escola de Música. El cartell anunciador de l'escola manifestava el següent programa renovador: Rodolph, de solfeig; Czerny, Kalbrenner, Vigerie i Cramer, per al piano; Joaquim de Vinies i Espinola per a l'harmonia, contrapunt i composició. La inscripció costava 80 rals, i 30 mensualment; es comprometia a organitzar cada mes una audició vocal i instrumental a càrrec de l'alumnat.

Donem a conèixer el manifest de la creació de l'Escola, el qual va ser reproduït pel mestre Civil en un article publicat al diari *Los Sitios* en commemoració dels 100 anys de l'esmentada fundació²⁰. És un manifest d'un estil florit i un idealisme amb pòsit de ciència i de progrés que el fan fill d'aquell final de romanticisme que va sucumbir davant el vapor i la velocitat. Literalment diu així:

“La Música, cuyos mágicos encantos tal influencia ejercen sobre el corazón humano, y que excitando la sensibilidad con sus armoniosas combinaciones, nos eleva hasta la sublimidad del pensamiento, nos arrebatara hasta el extremo de sentir las mas gratas ilusiones de la vida, es con harta razón considerada como una de las primeras dotes que presta la educación, y constituye por lo tanto un aliciente precioso, que solo a los que lo poseen, concede el privilegio en ostentar su brillo en los elegantes salones de la culta sociedad.

Esta justa preponderancia con que ha llegado a generalizarse un arte tan encantador, le ha valido los admirables adelantos que hoy se conocen en todas las naciones civilizadas, y merced a los genios que de ellas han salido para extasiarse con la novedad del idealismo, hemos logrado tener consignados en diferentes y numerosos métodos de instrucción, como en sublimes ejercicios, los medios mas seguros para poseer con perfección esta ciencia, que sigue con velocidad la escala de su progreso, en consonancia de los adelantos del siglo.

Esta consideración y el deseo de contribuir con mis limitados esfuerzos a que el pueblo que me dio el ser, no se halle por mas tiempo privado de un establecimiento en que se reúnan los medios necesarios para adquirir una instrucción completa en cuantos ramos abraza el arte musical, me ha decidido arrojando cuantiosos sacrificios, y dificultades sin cuento, a acometer tan gigantesca empresa; y poseyendo ya los elementos necesarios a su realización, me atrevo a ofrecer al público de esta capital, tan apasionado del arte filarmónico, como propio a mis humildes tareas el ESTABLECIMIENTO MUSICAL, en que, bajo las bases y condiciones siguientes se enseñará desde el primero de septiembre próximo, cuanto con el mismo tiene conexión, en proporción respectiva a la edad de los alumnos”.

¹⁸ Sobre Carreras i Dagas, vegeu: BRUGUÉS, L., “Joan Carreras i Dagas: un mestre exemplar”, *Rev. L'Espirall*, núm. 3. Escola Universitària de Mestres de Girona, 1992, pàg. 15-16. BRUGUÉS, L. Biografia sobre Carreras Dagas com a presentació al “Catàleg del Fons Municipal de Música”. Arxiu Municipal de Girona, juliol de 1993, pàgs. 2 i 3. ALBERT, L. *Destino*, núm. 952, de 5-XI-1955. GARCIA i BALDA, Josep M. Aproximació històrica a l'educació especial a Catalunya: L'educació institucionalitzada en centres d'educació especial a les comarques gironines (1873-2007). Tesis doctoral inèdita. Universitat de Girona, 2007.

¹⁹ Josep BARBA i BENDAD (Barcelona, 11-X-1804 / febrer de 1881). El primer contacte amb les terres gironines va ser de molt jove, com a mestre de capella de Castelló d'Empúries. El 1823, amb 19 anys, va obtenir la mateixa plaça a la Seu de Valladolid i dos anys després hi renunciaria per traslladar-se a Girona, on ocupà el càrrec de mestre de capella a partir del dia 7 d'agost de 1825, càrrec que va mantenir durant 25 anys. El 1850, quan tenia 46 anys, va deixar la Seu gironina per anar a Sta. Maria del Mar de Barcelona, on potencià la vessant de compositor. Durant la seva època gironina ja havia donat a conèixer dos oratoris. Un titulat *Aarón, figura de Santo Tomás de Aquino*, de 1834, i *El joven ceñido de ángel y de hombre*, el 1835.

²⁰ Diari *Los Sitios* de 26-XI-1948 amb el títol *Hace cien años que el compositor y musicólogo don Juan Carreras fundó una Escuela de Música*.

Podem dir, doncs, que aquesta fou la primera escola de música de Girona, fet que enalteix encara més la figura i obra del que fou el gran mestre Joan Carreras i Dagas. Es desconeixen els resultats dels bons propòsits i l'eficàcia i temps que durà l'escola.

Tan important fou aquesta efemèride per al Conservatori de Girona, (en aquells moments Escola de Música), que reunits els professors en sessió de claustre, una tarda de novembre de 1948, una vegada acabades les classes, varen voler festejar en la intimitat l'esdeveniment, testimoniant amb el senzill acte, la transcendència de tal efemèride per la causa artística a la immortal ciutat de Girona.

Durant les temporades de 1849-50, 1850-51, 1855-56 i 1856-57 el trobem com a director de l'orquestra del Teatre Municipal, dirigint òpera i sarsuela, i en algunes temporades hi exerceix de pianista.

Comprovades les repetides confusions que sobre la vida i obra del mestre Carreras s'han escrit en tota mena de publicacions, tant pel que fa a les seves dades biogràfiques i familiars com a la seva llarga i dilatada vida professional, tant al nostre país com a l'estranger, a continuació donem un breu i molt resumit recorregut biogràfic de la seva persona, així com una llista d'alguns dels premis que obtingué al llarg de la seva vida per conèixer millor la dimensió de la seva obra, al dia d'avui encara, en part, desconeguda:

- 1823- Neix a Girona, el dia 7 de setembre.
- 1844- Neix la seva filla Ramona, el 29 de desembre.²¹
- 1847- Neix el seu fill Laureà, el 4 de juliol.²²
- 1848- Funda a Girona un Establiment Musical (escola de música). Neix el seu fill Arturo, el 6 de novembre.²³ Estrena l'òpera *Rosamunda in Rávena*.
- 1850- Neix la seva filla Alejina-Pilar, el 17 de juliol.²⁴ Estrena l'oratori *Los Pastorcillos*, i a Madrid, l'òpera *Il Renegatto*.
- 1851- Mestre de capella de la Catedral (fins el 1861).
- 1852- Neix el seu fill Josep, el 20 de març.²⁵
- 1853- Neix el seu fill Antonio, el 14 de desembre.²⁶
- 1854- Pianista al Teatre amb la companya d'òpera del mestre F. Berini.
- 1855- Neix el seu fill Joan de Déu, el 8 de març.²⁷
- 1856- Neix la seva filla Ramona, el 20 de març.
- 1860- Es trasllada a Barcelona i entra a l'orquestra del Liceu.
- 1861- Professor de música i director de l'escola de cecs i sordmuts de Barcelona.
- 1872- Retorna a Girona, on fixa la seva residència.
- 1873- Funda a Girona el "Colegio de Ciegos y Sordomudos y Academia de Música".
- 1876- Es trasllada amb la seva família a Pons (França).²⁸
- 1879- Dirigeix un col·legi musical a La Rochelle (França).²⁹

²¹ Reg. al llibre XII de baptismes de la Catedral. núm. 135 (gener 1824 / des. 1850).

²² Ídem. núm. 77.

²³ Reg. en el llibre XII de baptismes de la Catedral, núm. 108 (gener 1824 / des. 1850).

²⁴ Ídem. núm. 79.

²⁵ Reg. en el llibre XIII de baptismes de la Catedral, núm. 47 (nov. 1851 / des. 1857).

²⁶ Ídem. núm. 163.

²⁷ Ídem. núm. 34.

²⁸ CARRERAS i DAGAS aconsegueix a França una certa posició econòmica. D'una banda pels múltiples premis que constantment obté en aquell país i en el nostre, i de l'altra, pel gran nombre d'alumnes de condició benestant que es desplacen de tot França, i fins i tot del nostre país, per assistir a les seves lliçons. Així, tenim que l'any 1878 té com a deixeble Josep Ferrer, de Vilanova i la Geltrú (vegeu la primera obra d'aquest seu deixeble al periòdic musical de París *L'Orphéon* del 17-V-1878), amb el títol de *El primer saludo a las Bellas Artes*). Una altra alumna, Antonieta Navarro Vich, filla del pintor retratista Francisco Navarro Fàbrega, procedent de Lleida, estudia harmonia i composició a Pons. La seva primera obra, una meditació, és dedicada a l'Excma. Sra. Comtessa viuda de Foxà, publicada a París a principi de 1880 amb el títol de *Un regret et une larme* (*Rev. de Girona*, vol. IV, març de 1880, núm. III, pàg. 119).

²⁹ Sembla que des de Pons el mestre Carreras es desplaça amb freqüència a La Rochelle, on dirigeix un col·legi o escola de música. Una altra alumna a La Rochelle és mademoiselle Blanca de Guippeville. Aquí, Carreras estableix una fructífera col·laboració amb l'abat Mr. August Rainguet, degà del capítol de La Rochelle, molt

- 1880- Retorna al nostre país i s'estableix a la Bisbal (agost) com a organista de la parròquia i obre una escola de música subvencionada per l'Ajuntament, des d'on organitza la vida musical de la població i comarca.
- 1886- Ocupa de nou (interinament) la plaça de mestre de capella de la Catedral.³⁰
- 1887- Mor a Manila el seu fill Laureà.
- 1900- Mor a la Bisbal, el 19 de novembre.

Dos dels fills que treballarien durant uns anys al costat del seu pare en el terreny musical varen ser Laureà i Joan de Déu. Pel que fa a Laureà, es dedicà especialment a la composició. Va ser ajudant del seu pare a l'escola de cecs de Barcelona i posteriorment a la de Girona. Va inventar algunes modificacions del sistema Braille-Abreu per a l'ensenyança de la música als cecs, treball que es va veure recompensat amb la menció honorífica que li va atorgar l'Exposició General Catalana, que es va celebrar a Barcelona el 1871, en ple Sexenni Democràtic. Més tard va ser nomenat músic major d'artilleria, amb destí al regiment núm. 4 que l'exèrcit tenia a Manila (Filipines), ciutat on morí el dia 24 de setembre de 1887 sense haver arribat als quaranta anys. (Sobre el seu òbit, vegeu *Rev. de Girona*, vol. XI, any 1887, pàg. 32). Escrigué diverses composicions musicals i va publicar una *Colección de cánticos y bailes populares españoles*, de caire romàntic, a l'estil d'altres compositors coneguts de l'època. Heretà del seu pare l'afició pel col·leccionisme, i va reunir una important col·lecció d'instruments i armes orientals.

Quant a Joan de Déu, va ser catedràtic i musicògraf. Va estudiar a Girona i a Bordeus la carrera de magisteri i comerç. El 1876 passà a Pons (França) amb la seva família, on entrà com a professor de llengua espanyola al col·legi d'ensenyament secundari d'aquella ciutat. Després va anar a Holanda, on es va dedicar també a l'ensenyança. Més tard, va ser director de les bandes municipals de música de Saint-Palais i d'Hendaia. Va editar a Girona la *Misa de La Bordese* (1884), i a París *Feuilles du printemps*. Quan tenia 35 anys i de retorn a Espanya, es dedicà a la música i a l'ensenyança del francès. El 1897 va obtenir per oposició la càtedra de francès de l'Escola de Comerç de la Corunya, i més tard va passar a l'Institut de Reus. Obres diverses: *Souvenirs de Hendaya*; *Programas razonados* (la Bisbal, 1892); *Compendio de teoría de la música*; *Beneficios morales que reportan a las clases populares las sociedades corales creadas por el inmortal poeta y músico D. José Anselmo Clavé* Palafrugell: Establecimiento Tipográfico de *La Lucha*. (Girona, 1894); *Lexicología francesa* (Reus, 1901) i *Lexifonografía francesa* (Reus, 1911).

ALGUNS PREMIS I DISTINCIONS

- 1877 * Medalla d'Or i de Plata en el certamen musical de Besiers, per una composició titulada Gallia,F31F distingida entre 120 concursants de diverses nacions.
- 1878 * Menció honorífica en el certamen musical del Comité Catòlic de Lille (França) per celebrar el cinquantè aniversari de l'episcopat del papa Pius IX, per una cantata.³²
- 1880 * 1r Premi en el certamen musical del Mil·lenari de Montserrat, per la composició *Ave Maria Stella*, sota el lema "Dignare me laudare te, Virgo Sacrata".³³
- 1881 * Accèssit al premi no adjudicat per un himne i el premi, consistent en un llaüt de plata, per la música de la cançó popular, en el certamen de Tarragona amb el títol, *Nacional homenaje de las ciencias, letras y artes españolas al sagrado Corazón de Jesús*.³⁴

---

conegut a França per la seva producció literària, poemes, drames religiosos, etc., i que havia escrit molt per a la infància i la joventut.

³⁰ *Rev. de Girona*, vol. XVIII, març de 1894, any XIX, núm. III, pàg. 95. La notícia especifica només que era un jove músic, autor de diverses composicions musicals. Precisament un any abans, l'abril de 1893, la mateixa revista ens anuncia que l'editorial de música T. H. Juvé de París li ha publicat diverses peces per a piano, les titulades *La charité* (tema variat) i dedicada a S.A.R. la princesa Federica de Hannover, i *La bicyclette* (havanera), les quals es poden trobar a la casa del senyor Burset, a Girona. (*Rev. de Girona*, vol. XVII, any XVIII, núm. IV, pàg. 127).

³¹ Cantata per a quatre veus d'home i acompanyament de música militar. (1r premi per la cantata i accèssit al 2n premi per la fuga). (*Rev. de Girona*, vol. I, pàgs. 332, 368 i 404, juliol de 1877, núm. XV).

³² Vegeu *Rev. de Girona*, vol. I, pàg. 470, nov. de 1877, núm. XV.

³³ Vegeu *Rev. de Girona*, vol. IV, pàg. 243, juny de 1880, núm. VI.

Rep l'únic premi ofert a una composició musical en el certamen de les festes de Ntra. Sra. de la Cinta de Tortosa, a més del 2n accèssit en el mateix concurs.³⁵

Premi en el certamen Sellarés de Barcelona durant las festes de la Mercè, consistent en medalla d'or, per la composició *Una festa major en la bella comarca empordanesa*, i accèssit per l'obra per a banda titulada *De Barcelona a Montserrat*.³⁶

1883 * Tres premis en el certamen literari i musical de Manresa, per les obres següents:

* *Himno Sanctorum meritis*, consistent en una batuta, regal dels músics de Manresa.

* *Betharram*, consistent en Flor de Plata, donació del Cor de Sant Josep.

* *A Santa Cecília*, 2n accèssit al premi, consistent en un medalló de plata.³⁷

1886 * Premi de l'Acadèmia Joventut Catòlica de Barcelona per una missa solemne.³⁸

1888 * Premi de Bèlgica en un concurs militar.³⁹

1892 * Premi en el certamen de l'Acadèmia Bibliogràfica Mariana de Lleida per una missa escrita a l'estil del segle XVI.⁴⁰

1.3.1. "EL COLEGIO DE CIEGOS Y DE SORDOMUDOS Y ACADEMIA DE MÚSICA" (1873)

Seguint les realitzacions de Carreras i Dagas a la nostra ciutat, pensem que una de les més importants va ser la fundació, el 1873, del *Colegio de Ciegos y de Sordomudos y Academia de Música*. Aquest va ser, sens dubte, el projecte al qual la família Carreras dedicà més esforços i il·lusions, i s'hi jugà el prestigi i el pa, ja que en aquells moments estaven ben situats a Barcelona, on el mestre Carreras havia assolit un prestigi considerable. Ho van deixar tot per un eventual projecte gironí.⁴¹

Hem de dir que tots els esforços realitzats per aconseguir alguna pista en relació als resultats i temps que durà l'escola han estat nuls. Hem trobat poques referències del seu funcionament. En tot cas, resulta igual d'interessant conèixer les arrels d'aquest digne i innovador projecte. La documentació de què disposem és més que suficient per permetre'ns afirmar que va funcionar entre un i tres cursos.

El col·legi tenia com a objectius "*ensenyar, moralizar y beneficiar*" tots els deixebles tant com fos possible segons les seves facultats naturals. S'havia fet un primer assaig (a partir de gener de 1873), als locals del *Colegio de Gerona* amb alguns cecs i sordomuds, amb què, després de sis mesos d'instrucció, es pogueren observar bons resultats en unes proves realitzades el mes de juny i en presència de "*muchas y distinguidas personas residentes en esta Capital*".

Amb els aplaudiments d'aquests resultats, els elogis de la premsa local i la protecció de la recentment creada societat *Liceo Gerundense* naixeria l'anunciat col·legi, que es va instal·lar a l'edifici immediat a l'Institut Provincial, carrer de la Força, 29, el qual reunia els dos requisits bàsics que es perseguïen: bones condicions per a l'escola i habitacions per als alumnes pensionistes.

³⁴ Vegeu *Rev. de Girona*, vol. V, pàg. 279, juliol de 1881, núm. VIII.

³⁵ Vegeu *Rev. de Girona*, vol. V, pàg. 360, oct. de 1881, núm. X.

³⁶ Vegeu *Rev. de Girona*, vol. V, pàg. 400, oct. de 1881, núm. X.

³⁷ Vegeu *Rev. de Girona*, vol. VII, pàg. 292, set. de 1883.

³⁸ Vegeu *Rev. de Girona*, vol. X, pàg. 128, 1886.

³⁹ Vegeu *Rev. de Girona*, vol. XII, pàg. 160, 1888.

⁴⁰ Vegeu *Rev. de Girona*, vol. XVI, pàg. 359, nov. de 1892, núm. XI.

⁴¹ Per conèixer els possibles motius perquè Carreras Dagas deixés les seves activitats a Barcelona i tornés a la seva ciutat natal, vegeu: GARCIA BALDA, Josep M. *Aproximació històrica a l'educació especial...* Op. cit. pàgs. 522 a 525.

Gràcies a la generositat de les seves “Normes de funcionament”,⁴² podem presentar un perfil força exacte de les intencions de l'ambiciós projecte. L'educació que rebrien seria moral i social, i la instrucció en el grau més elevat, segons la capacitat de cadascun, sobre doctrina cristiana, lectura, escriptura, gramàtica, aritmètica, història sagrada, d'Espanya i general i geografia, i a més s'ensenyaria dibuix en totes les seves aplicacions als sordmuts, i als cecs la música en tota la seva extensió. A uns i altres se'ls exercitaria en un ofici segons la seva inclinació i natural disposició, perquè quan sortissin del col·legi, si ho necessitaven, poguessin valdre's per ells mateixos.

En el mateix local, i sota la mateixa direcció, s'estableix també una acadèmia de música vocal i instrumental, amb disciplines del solfeig a la composició inclosa, i l'especial del cant pla, acadèmia on, encara que els alumnes no disposin de recursos econòmics, podran instruir-se, prèvia demostració de notable capacitat i bona conducta.

En el mateix col·legi, però en un local i en hores diferents, s'establiran les escoles de pàrvuls, elemental i superior, la de dibuix lineal i les de llengües llatina, italiana i francesa. Per als alumnes de l'acadèmia de música, els nens dels senyors socis del *Liceo Gerundense* que confiïn en aquesta escola i altres nens que s'acceptin per les seves recomanables circumstàncies, segons la conveniència d'uns i altres.

En els baixos de l'edifici es tindrà a disposició dels cecs, sordmuts i altres alumnes del col·legi un gimnàs amb totes les condicions necessàries per al desenvolupament físic d'aquests, sota la direcció de Joan Carreras i Roure (fill). El director espiritual serà un sacerdot, que juntament amb el reverend Pere Buxeda, un altre dels professors, es cuidarà de l'ensenyança religiosa i moral de tots els alumnes.

Pel que fa al professorat, les escoles de cecs i sordmuts seran a càrrec del director i de tres dels seus fills, Antoni, Joan i Laureà, aquest últim professor durant dotze anys de l'esmentada escola de Barcelona.

Precisament Laureà havia tingut problemes de vista. Ho sabem a través d'un informe del Dr. Torrents, de Barcelona, professor de medicina i cirurgia, que es conserva a l'Arxiu de l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona (AIMEB). Gràcies, doncs, a aquest document, tenim coneixement dels problemes de salut del fill de Carreras (al llarg de la seva vida l'havien intervingut quirúrgicament diverses vegades). No sabem fins a quin punt tenia problemes de visió, però molt possiblement l'afectació a la vista fou determinant perquè el seu pare tingués cert interès per l'educació de les persones cegues.

L'estiu de 1873, el professor Carreras dugué a terme una sèrie de gestions amb l'Ajuntament de Girona, on aleshores hi havia d'alcalde Josep Prats i Font, per tal que el consistori gironí facilités un local per a l'escola. Una instància que Joan Carreras (“Director d'una Escola de Cegos i Sorts-muts para instalar el establecimiento en un local contiguo á la Universitat”) els adreçava en data 18 d'agost de 1873 deia el següent:

“Juan Carreras y Dagas, vecino y natural de la presente Ciudad, Director del Colegio de Ciegos y de Sordo-mudos, á ese Ayuntamiento con la debida consideración expone: Que no ha podido menos de llamar la atención del exponente, dedicado desde muchos años á las enseñanzas de los Ciegos y Sordomudos, el gran número de estos desgraciados que existen en esta Provincia según consta de datos estadísticos oficiales. El gran celo que distingue á esa Corporación para el bien estar de todos sus administrados mueve el recurrente á exponerle los benéficos planes que abriga para dulcificar tamaña desgracia, proporcionándoles las nociones de ciencia que necesitan para sacarlos del estado de aislamiento en que se encuentran en medio de la sociedad, así como allegarles recursos para proporcionarles una decorosa subsistencia fundada en el trabajo manual de los mismos. La primera base de este humanitario pensamiento, es un local que á las

⁴² “Colegio de Ciegos y de sordomudos y academia de música, bajo la dirección de D. Juan Carreras y Dágas y la protección de la sociedad Liceo Gerundense”. És un document de tres pàgines de la Imp. de T. Carreras, Forsa, 22, de Girona i porta data de 25-IX-1873.

condiciones de independencia reúna las higiénicas, para formar un establecimiento donde puedan albergarse; y creyendo que el local contiguo á la Universidad libre de esta Ciudad, es el más apropósito para este objeto, del cual cree que ese Cabildo puede disponer, el recurrente en interés de las clases arriba mencionadas, se atreve á pedir á esa Corporación la cesión bajo las condiciones de perpetuidad y demás que juzgue convenientes, con tal que estén al alcance de los recursos de que puede disponer un particular, que no cuenta con más medios que los que le proporciona su arte.

Seguro que esta filantrópica hallará eco en el buen corazón de ese Cabildo. Suplica: se digne tomarla en consideración: favor que no podrán menos de agradecer tantos desvalidos, lo mismo que nuestra querida patria, como igualmente y de un modo particular el suplicante.= Gerona 18 de Agosto de 1873.= Juan Carreras y Dagas.= Rubricado.= Ayuntamiento popular de la inmortal ciudad de Gerona.”

En el ple municipal del 2 de setembre de 1873,⁴³ l'Ajuntament insta el governador militar que aquella “pertinència” retorni al patrimoni comú del Municipi.

En un altre comunicat, l'Ajuntament de Girona es dirigia al governador militar en data 9 de setembre de 1873, per reclamar un local que pertanyia a la Universidad Libre⁴⁴ i que estava ocupada pel ram de Guerra, per tal de satisfer la petició del Sr. Carreras. No sabem com varen acabar els estires i arronses amb l'estament militar. El que sí està clar és que les proves als primers alumnes es feren, com ja hem apuntat abans, al local del *Colegio de Gerona*, seu de la societat *Liceo Gerundense*. Aquesta entitat tenia l'origen en una altra d'anomenada Casino Gerundense, entitat que s'havia creat oficialment el 1848, tot i que havia iniciat les seves activitats el 1845. El 1853, el Casino Gerundense es fusionà amb l'antiga societat, El Liceo Gerundense, amb la qual havien compartit –entre la classe alta gironina– tasques recreatives i culturals. Tot i la fusió d'ambdues entitats, sembla que durant anys es van mantenir les dues institucions. Tanmateix, la que amb els anys, i fins a l'actualitat, va prevaldre fou la del Casino Gerundense (avui Casino de Girona).

L'Acadèmia de Música de Girona anirà a càrrec del director, del seu fill Laureà i de Pere Buxeda, sotsxantre de la Catedral, amb la cooperació d'altres distingits professors. De les altres escoles anunciades en seran encarregats Miquel Taberner, mestre superior, Joan i Antoni Carreras (pare i fill), Ignasi Esteve i els altres integrants del quadre de professors.

El pensionat costarà tres-cents rals mensuals per als cecs, sordmuts i alumnes de música. Per als externs la quota serà de quinze rals, però sempre dependent del nombre d'assignatures en què estiguin inscrits.

Com es pot comprovar, les pretensions del col·legi no eren precisament modestes, i com deia en el programa de la presentació el mateix Joan Carreras, el projecte, més que un negoci lucratiu, seria una obra de caritat, però confiaven, a part de la protecció del *Liceo*, en altres donacions de persones particulars, associacions i corporacions, que no varen arribar mai. L'objectiu inicial era massa alt. Es volia arribar a un nivell de col·legi dels més perfeccionats d'Espanya i de l'estranger en aquesta matèria. Fos per haver volgut posar el llistó massa alt o per l'aspecte econòmic, el cas és que la família Carreras l'any 1876 es trasllada a viure a França, concretament a Pons (Charente), i això significa que, com a molt, el projecte en qüestió, com ja hem dit, durà escassament tres anys, fet que no desmereix per res aquesta aventura, ja que l'èxit ja hi era implícit amb només la intenció de crear l'any 1873 el primer col·legi per a nens discapacitats de Girona i comarques.

El seu trasllat de Carreras a França ve donat, segons algunes informacions, perquè, “víctima de graves contrariedades surgidas en el ejercicio de su profesión, se trasladó a Francia, donde pronto le

⁴³ Actes municipals. Any 1873. Volum 468. Font AMGI.

⁴⁴ El local de la Universitat Lliure era a la plaça de Sant Domènec, a Les Àligues (avui seu del Rectorat de la UdG). Va funcionar de 1869 fins al curs 1873-74. Probablement coincideix que quan Carreras ho demana és quan es tanca la Universitat. L'edifici era propietat de l'Ajuntament. Una vegada tancada la Universitat, aquest espai va estar destinat a moltes institucions: la Guàrdia Civil, els cotxes de difunts, etc. Se sap que ho van permutar per alguns dels baluards de la Gran Via.

fueron reconocidos los méritos que se le regateaban en su Patria, conquistando en poco tiempo gloria, honores e incluso una brillante posición social”,⁴⁵ tal com assenyalava Lluís Albert.

Res més lluny que pretendre aquí biografiar el nostre personatge, d'altra banda estudiat ja en certs aspectes i èpoques, però sí que, per acabar, voldríem fer una síntesi especialment dels seus últims vint anys a la Bisbal, ja que pensem que la seva tasca compositiva,⁴⁶ la seva dedicació a la docència i el recull i catalogació que féu de la seva important obra autoral, de la col·lecció d'instruments, dels documents musicals i de la biblioteca,⁴⁷ el fan sobradament mereixedor d'aquestes ratlles.

Es diu que quan va arribar a la Bisbal, l'agost de 1880, a instància d'algunes amistats –entre les quals hi havia l'apotecari Joaquim Galí–, treballà hores i hores, que augmentava d'alumnes i escampava afeccions. El domicili familiar era al número 1 de la carretera de Girona. L'escola de música estava situada al carrer Raval (Arraval), que el 1906 passà a denominar-se carrer de Joan Carreras i Dagas.

Vint anys durà el seu magisteri musical, un període suficient per obtenir bona collita. Es fundà la cobla La Principal de la Bisbal. Altres cobles milloraren el seu treball. Es crearen cors. Tot adquiria una densitat musical que permetia seleccions acurades de components.

Els alumnes més avantatjats ingressaren a La Principal. Altres s'escamparen per la comarca. Una bona part de la categoria de la sardana cal atribuir-la al mestratge del senyor Carreras.

Pere Lloberas,⁴⁸ perfecte coneixedor de la vida bisbalenca, ens diu: “creà una perfecta comunió entre l'home distingit, lliurat totalment a la tasca docent més meritòria, i la població que rebia i agràia els beneficis d'una tan bella mostra d'estimació”. Com a compositor, té una gran producció de més de mil obres de tots els gèneres. Obtingué una infinitat de premis, sobretot a França i Alemanya, difícil de detallar aquí. Felip Pedrell, referint-se a l'obra compositiva i sobretot a la biblioteca de Carreras i Dagas, digué: “Es deu a Carreras la reconstrucció del gloriós art musical del Principat i de la seva història”.⁴⁹

Entre els seus alumnes de la Bisbal, volem destacar Eduard Mercader, Magne Bosch, Francesc Perich, Josep M. Soler i Josep Pi.

Joan Carreras Dagas morí a la Bisbal el dia 19 de novembre de 1900 i fou enterrat al cementiri vell. El sentiment de dol que produí la seva mort fou general.

⁴⁵ ALBERT, L. (1959). “Juan Carreras Dagas. En su biblioteca figuran las sardanas más antiguas”. *Rev. de Girona*. Núm. 7. Pàgs. 57-59.

⁴⁶ La seva obra es conserva en diferents arxius, i pensem que hi ha encara molta obra inèdita, i també sense localitzar i catalogar. A Girona hem trobat 22 obres a l'Arxiu de la Catedral i 5 a l'Arxiu Municipal. A França li hem trobat un bon llistat d'obres editades, la majoria d'elles premiades. També publicà en la seva última etapa de la Bisbal, *Cançó de les flors*, de 1882, a una sola veu, cor ad libitum, amb acompanyament d'orgue o piano. Lletra de Mn. Cinto Verdager, al qual va dedicada la composició.

⁴⁷ Aquesta biblioteca és composta d'unes 400 obres didàctiques, 200 manuscrits originals des del segle XV, alguns còdexs del segle XVIII, instruments musicals, manuscrits originals dels mestres gironins dels ss. XVII i XVIII, diverses peces de gran vàlua, etc., col·leccions d'òperes, oratoris i drames sacres, etc. L'any 1870 es publicà un catàleg en el qual consta la procedència de la majoria, però inexplicablement no les de Girona, i això, com diu el mestre Civil, fou de lamentar. Va ser comprada per la Diputació de Barcelona l'any 1892, per la quantitat de 20.000 pessetes, i és ara a la Biblioteca de Catalunya. (Imp. De Manuel Miró y D. Marsá, Barcelona).

⁴⁸ LLOBERAS, P. *Cròniques de la meua ciutat*. Editat per l'Ajuntament de la Bisbal i l'Arxiu Històric Comarcal. Gràfiques Gispert. La Bisbal, 1987.

⁴⁹ Recordem que Felip Pedrell va ser un dels experts que envià la Diputació de Barcelona per revisar i peritar la seva biblioteca. Els altres foren Francesc Pujol i Clemente Cuspinera. Pel que fa a Pedrell, publicà importants articles sobre la biblioteca en qüestió a la *Il·lustración musical*.

1.4. LA SOCIEDAD ORFEÓN GERUNDENSE (1879)

Els orfeons han tingut una importància excepcional als Països Catalans, on aparegueren cap al darrer terç del s. XIX, inspirats en les corals fundades a França poc abans i com a continuació dels cors de Josep Anselm Clavé. Quasi totes les poblacions del Principat i un gran nombre de les del País Valencià i de les Illes han tingut llur orfeó. El paper d'aquestes organitzacions en el renaixement coral i en la vida musical catalana ha estat decisiu. Els precedents més destacats foren l'Orfeó Lleidatà, de 1861, i l'Orfeó Barcelonès, de 1862. Posteriorment aparegueren, entre altres, l'Orfeó Català (1891), l'Orfeó de Sants (1900), l'Orfeó Gracienc (1903) i un llarg etcètera.

És en aquest marc que a Girona es crea la *Societat Orfeón Gerundense* l'any 1879, amb l'únic principi del culte a l'art per l'art i inspirada en l'obra de Clavé.

Com ja és sabut, aquestes societats –i quedava molt clar en les seves actes fundacionals– estaven organitzades en diverses seccions, i la més important solia ser l'orfeó. No hi faltava mai la secció literària, la secció excursionista, les conferències, la biblioteca, tot encaminat a proporcionar als seus socis el màxim de plaer cultural en les hores d'oci de la seva jornada laboral i els dies festius.

La *Societat Orfeón Gerundense* inicià les seves activitats al carrer dels Ciutadans, núm. 15, pis principal, però el 1886 es traslladà al carrer del Progrés, núm. 4, interior, avui carrer Nou. El primer president fou Ruperto López, i el director del cor, Antoni Llell i Grau.

El cor s'havia fundat l'any 1879, i no el 8 de juny de 1881, com s'ha publicat, data dels seus estatuts i de la seva expansió fora de Girona. Volem fer constar que una de les primeres actuacions destacades fou la participació, l'any 1881, en el certamen Sellarès de Barcelona, costejant les despeses de l'expedició amb fons propis i protecció dels seus. Una altra actuació fou en el certamen coral de les festes de Santa Creu a Figueres, el maig de 1883, on va obtenir un segon premi, i per les festes del 15 d'agost del mateix any, a la Bisbal, un primer premi, amb una obra de Carreras Dagas titulada *Felisseta*, per a veus soles. Un any més tard, el 1884, tenim constància de la seva participació en un acte literari i musical. Els protagonistes de la part literària foren Artur Vinardell i Esteve Forest i Sicart, i, quant a la part musical, actuà el quartet de la mateixa societat, format per Dalmaci Bertran (violí), Ramon Culí (flauta), Miquel Pibernus⁵⁰ (clarinet) i Ramon Soler i Romaguera⁵¹ (piano). Dirigia l'orfeó el mestre Lell, i hi col·laborà com a pianista el jove Enric Malea.

A partir d'aquí coneixem pràcticament totes les activitats de la societat i del seu orfeó, que per cert tingueren una repercussió social i popular molt destacable en la vida gironina. El següent escrit, dirigit a l'Ajuntament amb data 8-VII-1885, dóna aquesta visió de la seva funció social a la ciutat: "...*La fundación del Orfeón Gerundense se funda con el único y exclusivo objetivo de fomentar la afición al arte musical, procurando a costas de inmensos sacrificios veladas literario-musicales que a la par que deleitan y recrean, instruyen y modifican las costumbres de la clase obrera. Preocupados por la envergadura que está cogiendo la epidemia de cólera en la nación, ofrecemos el local, una ayuda económica y nos ofrecemos a hacer conciertos gratuitamente a beneficio de los necesitados y como no, a abrir una subscripción entre los socios*"...

En el transcurs de 1885, s'incorpora al quartet el ja famós compositor figuerenc Albert Cotó,⁵² destacat per les seves composicions de balls de saló de l'època, el qual, més endavant, es farà

⁵⁰ Miquel PIBERNUS procedia de Palafrugell. Fou un dels músics representatius de final de s. XIX a Girona. Tenia al seu càrrec, a més, una orquestrina de música de ball anomenada *Pibernus y Vidal*, que actuava assíduament a Las Odaliscas.

⁵¹ L'any 1880 va publicar dues sardanes per a piano editades per Antonio Romero, editor de la cort (*Rev. de Girona, 1880*).

⁵² Albert COTÓ (Figueres, 1852 / Barcelona, 1906). Estudià piano i harmonia amb el seu oncle Narcís Pita, organista de l'església parroquial de Figueres. Va aprendre violí, amb el mestre local Pere Solana, coneixement que s'evidencia en les seves partitures per a orquestra. Cotó –el Johann Strauss de l'Empordà, com se l'ha anomenat– va excel·lir en la composició de balls d'envelat, sobretot americanes. Passà a residir a Barcelona, on durant anys va ser el director de l'orquestra del Teatre Eldorado. A la darrereria de segle, al capdavant d'una petita orquestra de saló, va viatjar per Europa tocant exclusivament els seus balls, i va actuar àdhuc al Palau de Windsor davant els reis d'Anglaterra. Les obres de Cotó, en la seva majoria ballables, són ben escrites i

càrrec de la part instrumental de l'orfeó. En una de les vetllades d'aquest mateix any, la número vint, s'estrenà una ària de tenor titulada *Cançó de bressol*, amb lletra de Josep Franquet i música de Carreras Dagas.

Coincideix l'estrena del nou local, el 1886, amb l'aparició de la revista de la societat, anomenada, com no podria ser d'altra manera, *El Orfeonista*.⁵³ Els seus objectius i característiques estan molt ben definits ja en el primer número: "*El Orfeonista sin pretensiones artísticas ni literarias, contribuirá desde luego á llenar en parte un vacío en nuestra localidad y provincia; contribuirá, despojando de la seriedad de otras publicaciones similares destinadas á las clases más ilustradas, á difundir en las llamadas media y jornalera, para las cuales principalmente se escribe, algunos conocimientos artístico-literarios que en forma llana y sencilla serán sus preferentes asuntos*".

A més de les activitats de l'orfeó, publica biografies d'artistes i literats catalans, així com poesia i narracions. Té col·laboradors habituals tan diversos com ara Joaquim Riera i Bertran, Enric Claudi Girbal, Esteve Forest, Artur Vinardell, Pere de Palol i Josep Franquet i Serra. Es publica des del març de 1886 fins al juny de 1887, amb un total de quinze números.

Precisament fou Pere de Palol qui aquest mateix any 1886 era premiat amb una poesia dedicada al *Orfeón Gerundense*, en el Certamen de l'Associació Literària, amb el títol *Als fills de l'Art*, lema "Cant i treball".⁵⁴

Pel que fa a l'orfeó, ja des de principi de segle diversos problemes interns feren que les seves activitats anessin decreixent progressivament, fins arribar a l'any 1903, en què part dels seus elements fundaren el nou *Orfeó Gironí*, del qual parlarem en el capítol II.

1.5. LA MÚSICA A LA CASA DE LA MISERICÒRDIA

A final del s. XIX, la Diputació, entitat titular de la Casa de la Misericòrdia, emprèn una reforma i reorganització de l'ensenyament de les Belles Arts a l'Hospici, nom pel qual se la coneix també.

De les moltes activitats que en una època allà es feien, la música, juntament amb la impremta, era de les més sol·licitades i admirades.

El 1886 hi coneixem el primer professor de solfeig, Mn. Llorenç Folcrà i Bellapart,⁵⁵ organista que més tard seria titular d'aquest instrument a la col·legiata de Sant Feliu de Girona, de 1888 al 1894, any en què renúncia al càrrec, ocupant altra vegada el de mestre de música d'aquest Hospici Provincial.

La direcció de la banda, ja organitzada, recaigué en la persona de Joaquim Vidal,⁵⁶ de Francesc Perich, que ho fou des de 1891 a 1897, i de Josep Feliu, posteriorment.

En data 22 d'abril de 1902, la comissió especial de reglament dels Establiments de Beneficència va decidir que se seguís la tasca de la impremta, del taller de sabateria i el de sastreria, però no la de l'escola de música, que quedaria substituïda per un taller d'espardenyeria, en considerar els resultats

justifiquen aquella dita del genial organista figuerenc mossèn Lleys, que deia "Les danses d'en Cotó, no són de cotó, sinó que són de seda". El 1904 el trobem dirigint les funcions de sarsuela del nostre Teatre Principal.

⁵³ *El Orfeonista*. Revista artístico-literària de la societat Orfeón Gerundense. Va del març de 1886 al juny de 1887, amb un total de 15 números. La revista està inspirada en l'obra d'Anselm Clavé, i, malgrat la seva curta durada, considerem que és la segona revista musical en importància editada a Girona, després de *Scherzando*.

⁵⁴ Vegeu text complet de la poesia a: BRUGUÉS, L. "*La música a la ciutat...*" op. cit. (vol. II). Document núm. 2.

⁵⁵ Fill de Sant Joan de les Abadesses. Organista ben conceptuat, va compondre una missa polifònica que s'estrenà a la Catedral de Girona, l'any 1885, qualificada de notabilíssima (*Rev. de Girona*).

⁵⁶ Joaquim VIDAL i MUNÍ (Girona, 31-VIII-1865 / 1948). Bon violinista i trompeta, es dedicà especialment a l'ensenyament del violí. Va ser secretari del Sindicat de Músics des de l'any de la seva fundació, el 1920, fins a l'any de la seva mort. Gran part de la seva vida la dedicà al Sindicat, on féu una gran tasca. Era més conegut pel nom de Vila, o també "Barrabàs".

pràcticament nuls i fins i tot amb certa resistència dels acollits a participar-hi, en no trobar als asilats, a la pràctica, una forma de subsistència. La comissió, però, i perquè no es digués que era refractària a la música, proposa a la Diputació seguir amb les classes de solfeig a càrrec de Mn. Folcrà i es declari cessat el mestre d'instrumentació Sr. Feliu, reduint el sou de 600 pessetes anuals que venia cobrant Mn. Folcrà, tot això amb efectes de 30 de juny d'aquell mateix any.

A principi de segle havia ocupat també aquesta plaça, uns quatre o cinc anys, Lleonart Arolas i Junquera, director així mateix de la cobla *Armonía Gerundense*, vingut de Barcelona, on retornà poc després.

Fou coberta la vacant per Miquel Oliva i Vilar⁵⁷ (Roses, 1880 - Girona, 8-I-1922), deixeble de V. Costa i Nogueras, de Barcelona, formidable pianista i eminent professor establert a Girona (vivia al carrer de la Força, al peu de les escales de la Mare de Déu de la Pera), llar on s'havien celebrat nombroses sessions musicals de caràcter íntim. Autor de nombroses obres, sardanes i cançons per a piano, música sacra, etc. Component habitual del Trio Geriò i de tots els grups de música de cambra que es constituïren a la ciutat des de principi de segle.

El professor Oliva fou un dels intel·lectuals músics que ha tingut Girona, soci de l'Athenea i de tantes tertúlies com hi hagués. Obtingué premis importants durant els seus estudis, com ho demostra el diploma de 1897, però també n'obtingué el 1896, el 1899, etc. Destacà també com a professor, amb deixebles con Jaume Roca Delpech, etc.

Ocupà el càrrec més tard un dels seus millors deixebles, Josep Cantó i Prats, concertista de piano que el mestre Civil definia com "un romàntic i entusiasta conreador del teclat que es prodiga en audicions íntimes, de concert o simplement professionals, mig per vocació, mig per necessitat, privat com estava del poder gaudir d'un autèntic escalf familiar". Morí el 1950. Cèlebres foren els seus concerts a l'Athenea, com a solista o formant part del trio compost a més per Rafael Serra (violí) i Sants Sagrera (violoncel). Cantó fou l'últim músic que se serví de l'antic orguenet de l'hospici, desaparegut el 1936.

El 1924 es confià el càrrec de professor de música a un estudiant teòleg, Josep M. Cervera i Berta, nascut a Figueres el 16 d'octubre de 1904. Era fill del notable Felip Cervera, de qui rebé les primeres nocions musicals i el maneig de pràcticament tots els instruments d'orquestra i de cobla. Estudià piano amb l'organista de la parròquia de Sant Pere de Figueres, mossèn Isidre Lleys, el qual també fou el seu mestre d'orgue. Treballà, així mateix, harmonia amb Antoni Juncà.⁵⁸

Simultàniament amb els estudis eclesíastics, exercí el mestratge musical a l'Escola Agrícola lasal·liana de Fortianell i del Col·legi lasal·lià de Figueres. Mitjançant concurs, guanyà la plaça, vacant pel traspàs del mestre Oliva, com ja hem dit, dels Establiments de Beneficència, on creà una coral i es féu càrrec de la banda de música. Ens recordava fa uns anys mossèn Cervera la interpretació que feien a l'Hora Santa de la Catedral de l'Andante de la 5a simfonia de Beethoven. Al cap de dos anys

⁵⁷ Tenia un germà, també compositor, pianista i flautista, Enric (Roses, 1882 - Girona, 1931). Funcionari de la Diputació, vivia en una casa del carrer Eiximenis, 9, quasi a tocar al mateix col·legi, on encara ara viu la seva filla, la poetessa Isabel Oliva. És autor de la sardana *Margarideta* (es pot trobar al Museu d'Història de la Ciutat). Començà a escriure una *Història del piano*, que no va acabar per la seva mort prematura. Sembla que en guardava el manuscrit en un calaix del seu despatx a la Diputació, d'on es perdé el rastre. Sobre l'òbit d'Enric Oliva, vegeu l'article de comiat de Carles Rahola, a *El Autonomista*, de 27-VIII-1931.

⁵⁸ Antoni JUNCÀ i SOLER (Figueres, 17-V-1875 / Saragossa, 19-II-1952). Deixeble de Mn. Isidre Lleys, des de ben petit a l'escolania de la parròquia fins als estudis sòlids d'harmonia i contrapunt. Als 20 anys es desplaçà a Granollers per dirigir-hi l'orfeó. Als 28 anys, guanyà les oposicions de músic major a l'exèrcit. Des de llavors dirigí diverses bandes, entre les quals esmentem la del Regiment de Sant Quintí, a Figueres (1922), i la del Regiment d'Àsia, a Girona. També estigué en diverses places africanes, a l'acadèmia de Toledo i a la de Saragossa. El mestre Juncà es donà particularment a la composició de sardanes; n'escrigué des de tots els seus destins. En les seves sardanes no hi ha papers secundaris en els instruments. D'ell escrigué el mestre Civil: "És una figura cabdal de l'escola sardanística empordanesa". Una altra citació que hem volgut incloure és la d'un seu deixeble, Mn. Josep M. Cervera, i diu: "Arreu tingué un gran prestigi guanyat a pols. Potser la seva condició de militar donà una empremta al seu caràcter aparentment seriós; era, més aviat, ordenat i disciplinat. Juncà posseïa una gran humanitat. Al seu davant cal descobrir-nos!" (Del programa del XIV Aplec de la Sardana de Flaça. Diumenge 15-III-1987).

(1926) abandonà aquesta tasca artística en ingressar, en règim d'internat, al Seminari diocesà, on dirigí l'Schola Cantorum.

El substituï, Lluís Cuadros⁵⁹, músic-major, deixeble que fou, igualment com Mn. Cervera, d'Antoni Juncà.

Sabem que a la casa de la Misericòrdia també s'hi havien celebrat alguns concerts. Heus aquí un de l'any 1918 a càrrec del jove gironí Marià Pedrola, pensionat per la Diputació per cursar estudis de cant al conservatori del Liceu, fent el que en podríem dir el seu debut artístic. El concert fou acompanyat pel pianista Francesc Casellas.

1.6. L' ESCOLA i LA BANDA MUNICIPAL DE MÚSICA⁶⁰

A mitjan segle XIX,⁶¹ Girona havia viscut un nivell cultural i musical alt, però no al final, en què l'ambient, sobretot musical, era decadent. Basem aquesta afirmació en la documentació existent sobre temes musicals als arxius gironins, i en una anàlisi de la premsa de l'època sobre què hi havia i es feia a la ciutat. Així, tenim que el 14 d'octubre de 1880 l'alcalde exposa el "*estado de decadencia en que va cayendo el arte de la música*", "*después de la antigua escuela dirigida por Mn. Josep Barba*", "*faltaron músicos incluso para la composición lírica del Teatro*", i proposa subvencionar dotze joves perquè vagin a l'escola de l'Hospici, on hi ha dos professors de música, amb un pressupost de 250 pessetes anuals.

Tres anys més tard, el 13 de setembre de 1883, el professor de música Dalmaci Bertran "*reseña el notorio estado de decadencia*", concretament de l'orquestra de la ciutat, "*y hoy muy próxima a desaparecer de nuestro Coliseo*", on normalment actuen de 23 a 25 músics en les òperes i sarsueles, 14 en declamacions, i 18 en els balls, i demana que siguin contractats pel teatre de manera permanent. S'hi manifesta en contra el regidor Puig, i a favor el regidor Alsina, argumentant que cal "*patrocinar la orquesta de la Ciudad*". Finalment s'aprovarà la demanda. Un dels problemes que hi havia era que alguns empresaris del Municipal contractaven els músics de la banda militar perquè els resultava més econòmic. Per això Dalmaci Bertran sol·licitava, i ho aconseguiria, que l'orquestra tingués un contracte preferent (sessió de l'Ajuntament del 20 de setembre següent).

El 4 d'octubre, els músics Secundí Gruartmoner i Lluís Dalmau es manifesten contraris a l'acord de les sessions anteriors, perquè el troben discriminatori per a altres músics, i per a ells mateixos. L'Ajuntament ho tindrà en compte.

L'evident i reiterada decadència musical de la ciutat origina que en el ple de l'Ajuntament del 14 de desembre de 1888 uns regidors entusiastes i melòmans, Josep Canal, Pablo Alsina, Narcís Pla, Vicente Carreras, Antoni Boxa i entre els quals figura com a primer firmant el llavors alcalde de la ciutat, Emili Grahit i Papell, sol·licitin la creació d'una escola pública de música i cant, petició que s'aprova en aquella mateixa sessió.

El seu argument era, precisament, la reiterada decadència, i que l'escola en projecte havia d'aspirar no solament a nodrir l'orquestra i a formar cantors, sinó a organitzar un centre d'ensenyança. Aquesta escola estaria formada, en un principi, per quatre professors que cobrarien 600 pessetes, més un sobresou de 600 per al director; total 3.000 pessetes/any. S'acorda la sol·licitud perquè les aporti la Diputació; l'Ajuntament hi aportaria els locals.

⁵⁹ Coneixem de Lluís Cuadros l'obra *Romula* amb música de N.Costa Horts.

⁶⁰ Sobre la Banda, vegeu: BRUGUÉS, L.: "*La Banda Municipal de Música de Girona*". Article del "Catàleg del Fons Municipal de Música". Arxiu Municipal de Girona, juliol de 1993, pàg. 4.

⁶¹ En mencionar aquesta època, volem recordar un músic gironí pràcticament desconegut a la nostra ciutat: Arturo Saco del Valle (Girona, 3-II-1869 / Madrid, 3-XI-1932). El seu pare era natural de Figueres, i va ser batejat a la parròquia de la Catedral. Fou compositor i sobretot director d'orquestra. Abandonà de ben petit la nostra ciutat pel trasllat de la seva família a Madrid. Va ser director d'orquestra del Teatre Real. El 1914 era catedràtic de conjunt vocal i instrumental del Conservatori de Madrid i director de la Reial Capella. Durant alguns anys tingué un alt càrrec en el Ministeri d'Instrucció Pública i Belles Arts i va estar en possessió de l'Encomienda de Alfonso XII. L'any 1929 fundà l'Orquestra Clàssica de Madrid.

Hem rescatat directament de les memòries del propi Grahit i Papell, gràcies a l'edició de Joaquim Nadal,⁶² els arguments utilitzats pel propi alcalde Grahit en la redacció de la proposició presentada a l'Ajuntament en relació a la constitució d'aquesta escola. Diu el següent:

“Al Excmo. Ayuntamiento:

La decadencia de la música en Gerona es demasiado evidente para que sea necesario demostrarla con argumentos de ninguna clase y urge ponerle remedio a la vez que procurar el progreso y adelanto de un arte que tiene por objeto conmover el alma por medio de las modificaciones del sonido y que ha merecido la protección de todos los pueblos cultos.

Nuestra ciudad no solo ha de aspirar a tener nuevamente la orquesta y cantores que antes tuvo, sino que puede organizar un centro de enseñanza donde los alumnos empezando por el solfeo puedan seguir estudiando el canto, la instrumentación, la armonía y la composición.

Bien es verdad que el Excmo. Ayuntamiento no puede por sí solo llevar a cabo una empresa tan costosa, así por la escasez de sus recursos, como por los cuantiosos gastos que ocasionan las mejoras, que con aplauso de los buenos gerundenses, ha realizado y tiene pendientes de realizar; pero a pesar de ello, será tal vez factible llevar a cabo el pensamiento que motiva esta proposición, toda vez que subvencionando la Diputación Provincial diferentes escuelas de Bellas Artes, es de suponer que accederá a subvencionar la que se proyecta, máxime no existiendo otra de su clase en toda la provincia con el carácter de pública.

Fundados en estas consideraciones los que suscribimos proponen al Excmo. Ayuntamiento se sirva acordar lo siguiente:

1.- Se creará en Gerona una escuela municipal de música para la enseñanza de las materias siguientes: solfeo, canto, instrumentaciones, armonía y composición.

2.- El Ayuntamiento facilitará el local y material necesarios, solicitando de la Diputación Provincial una subvención de tres mil pesetas anuales para el pago de los haberes del personal de los profesores.

3.- Las asignaturas serán enseñadas por cuatro profesores en la siguiente forma: un profesor de solfeo, canto, piano, armonium y órgano con el haber anual de seiscientas pesetas; otro de violín, viola, violoncelo, contrabajo y arpa con el haber anual de seiscientas pesetas; otro de flauta, fagot, clarinete y oboe con el haber anual de seiscientas pesetas y otro de los demás instrumentos que entran en la organización de una grande orquesta con el haber anual de seiscientas pesetas.

4.- El primero de dichos profesores lo será también de armonía y composición con un sobresueldo de seiscientas pesetas ejerciendo además el cargo de director de la escuela.

5.- El nombramiento de dichos profesores será o bien por oposición o por concurso y examen.

6.- La matrícula de dicha escuela será gratis para los pobres.

7.- Los alumnos no pobres satisfarán al Ayuntamiento una módica matrícula por cada asignatura, cuyo setenta y cinco por ciento será entregado anualmente al profesor respectivo, destinándose el veinticinco por ciento restante a mejorar el material sin perjuicio de las demás cantidades que para ello destine la corporación municipal.

Gerona, 14 de diciembre de 1888. Emilio Grahit y seis firmas más.”

Emili Grahit segueix dient en les seves memòries:

“Si en la Diputación hubieran reinado vientos de amistad para la capital de provincia, fácil hubiera sido dar vida a este pensamiento enlazando la proyectada escuela municipal de música con la que existe para los

⁶² *Emili Grahit y Papell. Memorias de un exalcalde gerundense.* Introducció i edició de Joaquim Nadal i Farreras. Institut d'Estudis Gironins. Imp. Palahí AG, Girona, març de 2003.

albergados en el hospicio provincial pero la Diputación, en cuyo seno nunca soplaron vientos favorables a mi persona y actos como alcalde, se negó a dar el paso que se le proponía pretextando que otras poblaciones podían pedirle lo mismo.

El argumento era bien pobre. La escuela de música no hubiera servido tan solo para los gerundenses. El Instituto, el Seminario, la escuela Normal y otros centros reúnen en Gerona durante los meses de curso un buen número de jóvenes de las demás poblaciones de la provincia que hubieran podido participar de la enseñanza de la música.

En hora buena que si la Diputación estuviere sobrante de fondos subvencionase la misma enseñanza en otras poblaciones, pero nadie puede poner en duda que debe empezarse por la capital. Bastantes subvenciones daba y continua dando a aquellas por otros conceptos negándolas a Gerona cuya ciudad se nota en la mayoría de los diputados provinciales una especie de prevención que no es dable explicar satisfactoriamente cuando de la ciudad de Gerona ha recibido la Diputación Provincial lo único bueno y notable que tiene, o sean los establecimientos de beneficencia que si ella hubiese tenido de construir estarían a la misma embrionaria altura del famoso manicomio del manso Cardell.

Con mi proyecto ni siquiera las tres mil pesetas pedidas hubiera tenido que cargar la Diputación en su presupuesto porque los mismos profesores de la escuela del hospicio hubieran podido serlo de la municipal y sus sueldos aunque no lleguen a las tres mil pesetas habían de ser a cuenta de esta suma.

Sin embargo la Diputación no aceptó tan laudable pensamiento y prefirió negarse a contribuir a la enseñanza de los hijos de padres conocidos y de contribuyentes y mantener una escuela u orquesta llamada del Hospicio que si alguna vez era oída del público solo arrancaba movimientos de compasión para aquellos educandos y de disgusto al ver cuan inútilmente se gastaba el dinero.

La subvención habría alcanzado a muy poca cosa más de lo que cuesta la desgraciada orquesta o banda del Hospicio.”

Vegem ara els arguments utilitzats per la Diputació per a aquesta denegació. Transcrivim textualment l'ofici de data 30 d'abril de 1890 de la Diputació, dirigit als Ajuntaments de Girona i Olot sobre l'acord d'aquesta Corporació de 19 d'abril del mateix, sobre subvencions a les respectives escoles de música:

“Visto las peticiones de los Ayuntamientos de Gerona y Olot, relativas a que se les conceda una subvención para atender al sostenimiento de escuelas municipales de música en sus respectivas poblaciones. Oídos los Alcaldes de las poblaciones citadas y considerando que no es posible proponer una resolución concreta sin tener a la vista mayores datos de los que resultan del expediente. La Diputación acuerda se manifieste al Alcalde de esta capital que para que la Diputación pueda contribuir a la escuela de solfeo, canto, instrumentación, armonía y composición, que intenta crear con arreglo a las bases aprobadas por el Ayuntamiento, es necesario sean modificadas en sentido mas económico para esta Corporación y que se diga a la expresada Corporación así como a la de Olot, que remitan un proyecto de organización de dicha escuela con su reglamento interior, y que para la concesión de los auxilios pedidos es condición necesaria que estén los Ayuntamientos al corriente de sus débitos con la provincia conforme tiene establecido esta Diputación con las subvenciones a los caminos vecinales.”

Dos anys haurien de passar abans que, en un ple que presidia accidentalment Bonaventura Carreras, el 27 d'abril de 1892,⁶³ s'informés del Reglament de la Banda Orquestra i Escola Municipal de

⁶³ Es pot considerar aquesta data com la d'aprovació de la primera banda i escola municipal de música que ha tingut Girona. Pocs dies abans, i en la sessió de la comissió especial de l'Ajuntament, celebrada el dia 20-IV-1892, i després d'un unànime dictamen favorable de la comissió, s'acordà crear l'Escola de Música i formació

Música, presentat per la comissió especial. Després d'una intervenció del regidor Garriga, en el sentit que no es podia formar concepte sobre el reglament amb una simple lectura, es deixa sobre la taula fins a una altra sessió, petició que accepta la presidència sempre que això no endarrerixi l'obertura de l'escola, prevista per al dia 2 de maig.

El projecte en qüestió era ambiciós, ja que, a part de la creació de la banda, es projectava que aquesta tingués secció de corda inclosa, per tal de constituir una orquestra pròpia per al teatre. També alguns sectors defensen la necessitat de crear des del municipi un cor o un orfeó per a ús del teatre, per a les funcions d'òpera, de sarsuela, religioses i profanes.⁶⁴

Ja el dia 3 d'abril de 1892, el *Diari de Girona* ens informa del projecte de creació de l'Escola de Música, i que per això fa una estada a Girona el professor Josep Feliu i Ferrusola.⁶⁵ El 20 d'abril hi ha fetes, a l'Ajuntament, les ofertes de crear la banda municipal i l'escola de música. El 23, informa que el professor Feliu ha estat nomenat director.⁶⁶ A partir del dia 30 surt propaganda de l'escola, tot anunciant la imminent inauguració del curs per al dia 7 de maig. Hi figuren com a professors Miquel Pibernus (clarinet, saxòfon i oboè), Joaquim Vidal (violí i viola), Josep Serra (violoncel), Francesc Perich (flauta i flautí), Ramon Buset (trompa), Josep Ros (contrabaix) i Josep Feliu per a les matèries de solfeig, solfeig coral o de conjunt, teoria del solfeig, piano elemental i superior, cant i harmonia, a més de ser el mestre director.

El tema del reglament de l'escola torna a sortir en l'ordre del dia del 4 de maig sense èxit, per les nombroses intervencions dels regidors, que declaren el seu desacord amb les deficiències i punts foscos que tenen per aclarir, i per això l'alcalde, Andreu Tuyet, proposa que es presentin les esmenes oportunes a la comissió i que aquesta les presenti en la següent sessió. Aquests desacords obren un debat intens sobre el cost de l'escola i exposen l'alt cost dels instruments musicals que caldrà adquirir (s'esmenta concretament l'oboè).

Per fi, en el ple del consistori de l'11 de maig de 1892, i després d'unes esmenes d'última hora, s'aprova el Reglament de la Banda Orquestra i Escola Municipal de Música. El regidor Sr. Prats s'interessa per saber on s'instal·larà l'escola. L'alcalde informa que ell havia pensat en el cafetí del teatre, però que no és possible perquè l'arquitecte el va desestimar pel fet que no reunia les condicions de seguretat. El regidor Sr. Prats indica la conveniència de situar-la a les estances del primer pis del mateix ajuntament, on hi havia la *Sociedad Económica de Amigos del País*,⁶⁷ que hauria de desallotjar-los. Aquesta proposta és aprovada. Amb tot, el 25 de maig la societat en qüestió sol·licita restar als locals, tot compartint l'espai amb l'escola de música, i s'accepta la petició.

L'escola funcionaria sota la direcció del mestre director de la banda, Sr. Josep Feliu, i amb la cooperació dels professors d'aquesta. El director reclama insistentment la compra de diversos instruments per import de 1.500 pessetes, argumentant la impossibilitat d'interpretar el repertori que

---

d'una Banda Municipal, encarregant la direcció d'elles a D. José Feliu i Ferrusola. (*Diari de Girona*, 21-IV-1892, núm. 755).

⁶⁴ Vegeu *Rev. de Girona*, tom XVI, 1892, pàg. 128.

⁶⁵ La tornada a Girona de Josep Feliu es deu en part a la seva amistat amb Manuel de Sucre, advocat i oficial de l'escribania de Fernando Casadevall. Ens ajuden a entendre els motius d'haver-se instal·lat a Girona aquestes dues notícies aparegudes al *Diari de Girona*: Dia 25-III-1892: "Ve a Girona, Josep Feliu, tocarà el piano al Casino, alguns amics li demanen s'instal·li a la ciutat que li proporcionaran lliçons de piano i cant". Dia 5-IV-1892: "A la festa de los curiales es pot dir que va tenir una espècie de 2a part, perquè a l'acabar el banquet, la majoria de comensals es dirigiren al Casino Gerundense aprofitant l'oportunitat de trobar-se entre nosaltres, el nostre paísà, el jove i distingit compositor Josep Feliu, el qual va improvisar un concert en el que va deixar veure el seu talent musical. Tocà varies peces del seu repertori i alguns fragments d'òpera que li varen valguer justos i merescuts aplaudiments. La notícia de que s'improvisava aquell concert va cundir ràpidament, i es varen omplir els salons, no faltant el bell sexe, entre les que varem veure les senyorettes de Casamada, Mataró, Mifsut, Sloker, Amoretti i altres. S'agraeix a l'estimat amic i company don Manuel de Sucre a qual amistat amb el senyor Feliu devem l'immens plaer d'haver-lo pogut escoltar".

⁶⁶ S'havien presentat dos candidats, l'esmentat Josep Feliu, i el pianista habitual del Cafè Vila, Ramon Soler.

⁶⁷ Institució molt arrelada i amb cent anys d'història a la ciutat (1836-1936). Aquesta entitat, implantada també en la majoria de capitals del país, havia patrocinat en moltes ciutats, dins de la seva àrea cultural, moltes escoles de música.

s'està treballant en els assajos⁶⁸ sense tenir l'instrumental mínim necessari. Per acord del municipi de 13 de juliol, s'aprova la proposta de la compra però no es fa efectiva. En aquesta mateixa sessió el regidor Sr. Simó insinua la conveniència de facilitar l'ingrés a la banda de determinats professors gironins que n'estan allunyats. L'alcalde manifesta que "aquests professors ja s'havien ofert en un principi, i més tard havien canviat de parer, però que, tanmateix, si el Sr. Simó creu que ara estan disposats a ingressar-hi, no tenia cap inconvenient a reprendre les negociacions".

L'alcalde Tuyet exposa en el ple del 27 de juliol que el director de la banda recorda cada dia la necessitat de l'adquisició dels instruments sol·licitats i que, vistos els preus de diverses cases nacionals i estrangeres, resulta que la més avantatjosa és la de Ramon Burset de Girona, i es resol que l'adquisició s'efectuï (escrit de 4-VIII-1892), i que l'examen i prova dels esmentats instruments els realitzi el director de la Banda del Regiment d'Àsia, a fi d'evitar qualsevol "topada" que podria sorgir entre el de la banda municipal i el Sr. Burset.⁶⁹

Trobem més tard, en el manual d'acords de l'Ajuntament, amb data 31-VIII-1893, la sol·licitud del regidor Sr. Simó que proposa la compra d'un piano per a l'escola municipal de música, i en la sessió del 7-IX-1893 s'informa que "*se ofrece ocasión para comprar por el precio de 450 pta., un piano de lance*⁷⁰ *en buen estado, que ha sido examinado por el director de la escuela municipal de música*". S'acorda que es procedeixi a l'adquisició en la sessió següent, del 14 de setembre.⁷¹

Sabem també que aquesta escola funcionava en temps de l'alcalde Francesc de Ciurana, ja que, per acord del 12 de març de 1894, consta el pagament a Joan Presas de 25 pessetes per la construcció d'un entarimat per al concert a dos pianos al saló de descans del teatre amb motiu de la vetllada celebrada per l'escola municipal de música. També, en el cas del celebrat el dia 10 de febrer de 1896, la Corporació assumeix l'acte com a propi. Un altre fet que demostra la realitat de l'escola és l'obsequi que fa el gener de 1897 Marià Valls (del seu sogre difunt, Joaquim Ametller i Viñas)⁷² a l'Escola Municipal, consistent en un violoncel, amb el seu mètode.

Donem aquests detalls –que poden semblar fins i tot insignificants– pel fet que predecessors nostres en la investigació de la música a Girona han obviat l'existència d'aquesta escola.

Si bé la majoria de documents relatius a la banda i a l'escola no fan mai referència al nom del director, sí que ho fa la propaganda de setembre de 1898 firmada pel mateix Josep Feliu i, com a alcalde constitucional, Antoni Boxa, que textualment diu:

"ESCUELA MUNICIPAL DE MÚSICA DE LA INMORTAL GERONA

Queda abierta la matrícula en esta Escuela Municipal, situada en el piso principal de las Casas Consistoriales, para las clases de:

- *Solfeo elemental, dividido en cuatro cursos.*
- *Solfeo superior, transporte y lectura y escritura al dictado.*
- *Solfeo coral y de conjunto a dos, tres y cuatro voces.*
- *Teoría del solfeo.*
- *Piano elemental, dividido en cinco cursos.*
- *Piano superior, en tres cursos.*
- *Acompañamiento.*
- *Reducción partitura de orquesta y banda.*
- *Canto, dividido en cuatro cursos.*
- *Harmonía, contrapunto y fuga, composición y instrumentación.*

⁶⁸ Hem trobat un curiós document dels tallers de construcció de l'empresa Planas Flaquer i Cia., dirigit a l'alcalde, amb data 6-IX-1892, en què estan disposats a subministrar la llum elèctrica necessària per als assajos de la Banda Municipal "sense exigir cap remuneració".

⁶⁹ Sembla que tal "topada" podia venir del fet que Burset era un dels músics que es varen negar a formar part de la banda.

⁷⁰ Piano d'ocasió, o de segona mà.

⁷¹ Ens consta que aquesta compra es va arribar a realitzar, pel fet que en la sessió del 9 de novembre es fa referència al pagament de 8 ptes. a Joan Caralt pel trasllat del piano a l'escola.

⁷² Germà del cèlebre metge gironí Dr. Josep Ametller.

Serán admitidos sin retribución de ninguna clase los hijos de trabajadores de esta capital que se hallen en iguales condiciones de los que en tal concepto ingresen en las Escuelas públicas que sostiene el Excmo. Ayuntamiento, los cuales deberán presentar en el acto de matricularse, certificación librada por el Alcalde de barrio respectivo y del cura-párroco de la parroquia, en las que se acredite la situación de insolvencia de la familia del alumno, con el visto bueno del Excmo. Alcalde accidental.

Las horas de inscripción de matrículas serán de once de la mañana a una de la tarde de todos los días laborables, o sean las mismas fijadas para las clases.

Gerona, Septiembre de 1898.”

Hem volgut donar a conèixer el text íntegre d'aquest anunci de l'escola ja que, al nostre entendre, i com que no disposem del seu pla d'estudis, conté dos aspectes ben importants que cal tenir en compte: d'una banda, ens dóna a conèixer les disciplines que s'hi impartien, així com el nombre de cursos de solfeig i piano, amb distribució dels graus elemental i superior. Convé destacar que el solfeig coral i de conjunt estigués establert per cantar fins a una dificultat de quatre veus. També mereix comentari l'assignatura de reducció de partitura d'orquestra i banda, tan necessària i tan poc treballada en els estudis actuals de música. Com a última observació, hi trobem a faltar els altres instruments, sobretot els més importants de corda i de metall, ja que, tenint una banda a la ciutat, és estrany que l'escola no es cuidés de l'ensenyament d'aquestes disciplines. Una segona qüestió que ens proporciona el text de l'anunci i que ens ha fet reflexionar és l'horari que es preveu per a l'escola, amb classes d'11 a 13, la qual cosa ens fa plantejar la hipòtesi que els alumnes no estaven escolaritzats.

El susdit mestre Feliu, el retrat del qual figura gairebé a tota plana a la revista *Ilustración Musical*, nasqué a Girona el 16 de març de 1862. Als 11 anys passà a Barcelona amb la família i ingressà a la Capella de Música de la Catedral, del temps del mestre Josep Marraco,⁷³ cursà la carrera de piano en el Conservatori del Liceu, i, deixeble aprofitat del mestre Rodoreda,⁷⁴ va retornar a Girona, on va assumir la direcció de la Banda i Escola Municipal de Música, que per cert tingueren poca durada.

1.7. LA MÚSICA A L'ESCOLA MUNICIPAL DE BELLES ARTS I EL SEU PROFESSORAT

És sabut que, en el transcurs dels seus més de dos-cents anys d'història, l'Escola Municipal de Belles Arts de Girona⁷⁵ ha passat per una infinitat de reorientacions, transformacions i definicions. Es tracta d'una de les institucions docents en activitat més antigues de la ciutat. En aquest nostre treball ens referirem principalment a tot el que té a veure amb el món musical, encara que són nombroses les altres activitats que s'hi han fet i continuen fent-s'hi avui dia.

Fundada el 1790 com a escola gratuïta de dibuix amb dependència i sosteniment municipal i amb l'impuls decisiu del bisbe Lorenzana, la música no hi tingué cabuda, així com tampoc en tingué en la definició que va adquirir a partir de 1849 amb el nom d'Escola Menor de Belles Arts, ni en la seva agregació a l'institut de segon ensenyament, el 1861.

⁷³ Josep MARRACO i FERRER (Barcelona, 1835-1913). Succeí el seu pare, Josep Marraco Xauxas (1814-1873), també compositor, en el càrrec de mestre de capella de la catedral de Barcelona el 1863, i l'exercí per espai de 50 anys. El 1860, estrenà una simfonia al Teatre dels Camps Elisis, en honor d'Isabel II, per encàrrec de l'Ajuntament de Barcelona. Altres obres seves foren una missa de rèquiem (1869), en memòria del general Domènec Dulce, i un Tedèum (1871). Fou cèlebre per les seves improvisacions a l'orgue. Respecte a aquestes dues dedicatòries de les seves obres, es pot deure a una admiració de Marraco cap a aquestes dues personalitats, ja que Dulce rebutjà el 7-X-1841 el cop d'estat moderat que intentà segrestar Isabel II.

⁷⁴ Josep RODOREDA (Barcelona, 1851-Buenos Aires, 1922). Deixeble de Nicolau Manent. Professor de piano al Conservatori del Liceu. Fundador de l'acadèmia de música de la Casa Provincial de la Caritat. Continuador de la tasca de Clavé (1874) i director de la societat coral Euterpe. Fundà i dirigí la Banda Municipal de Barcelona. La seva producció com a compositor és amplíssima, i en destaca la cèlebre obra *Virolai de la Mare de Déu de Montserrat* (1880). Fervent admirador de l'obra wagneriana.

⁷⁵ Vegeu *De l'Escola de Dibuix a l'Escola Municipal de Belles Arts*. MARQUÈS i SUREDA, S. Ajuntament de Girona, 1990.

Fou en la transformació que hi realitzà l'arquitecte municipal Martí Sureda i Vila, el 1898 (en vigor només durant dos cursos), que, inspirant-se probablement en els reglaments de les escoles d'arts i oficis de Gràcia i de Mataró, s'introdueix la música dins la secció de belles arts. Aquesta secció, a la vegada, està dividida en tres subseccions, que són: a) la de belles arts pròpiament dita, per a l'ensenyament del dibuix artístic; b) uns cursos especials per al modelatge, el buidatge i la talla de figures, i la música vocal i l'ensenyament instrumental, i c) uns cursos per a noies, en què es podia estudiar dibuix lineal i artístic i modelatge de petits objectes.

També en el projecte d'Escola Elemental del Treball i de Cultura de 1924, i dins el bloc d'ensenyaments artístics, s'hi inclou la música. El projecte estava distribuït en tres cursos. Cal destacar, però, que la lectura, la gramàtica i la redacció de documents, així com el francès i la música, es consideren matèries complementàries, que es fan de més a més. Aquest ensenyament no és gratuït; mentre que els alumnes en general paguen 10 pessetes per cada assignatura, els de gramàtica i francès en paguen 5, i els de música, 15.

Un mes abans de proclamar-se la República, Joaquim Pla i Cargol, regidor municipal per la Lliga durant la transició de la primera dictadura a la Segona República, proposa que s'estudiï la creació d'una Escola del Treball de caire local o una Escola d'Arts i Indústries, d'àmbit comarcal o provincial, amb la col·laboració econòmica de la Diputació. Si bé Pla i Cargol no especifica el programa de formació del projecte d'escola, sí que en destaca els blocs temàtics que l'haurien de compondre, i en els quals no apareix la música. Sí que la hi posa Miquel Santaló en el seu, que presenta ja en l'etapa republicana, i ja posteriorment a la revolució de juliol de 1936, es presenta a l'alcalde, Joaquim de Camps i Arboix, el 12 d'agost, amb el nom d'Escola de Preparació Professional Proletària. Queda aprovat provisionalment per la Comissió de Govern del 9 d'octubre i finalment s'aprova el 14 d'abril de 1937, i és publicat per ordre de Josep M. Dalmau i Casademont, conseller municipal de cultura, que creu que ha arribat el moment d'anar de manera decidida a la creació de l'esmentada escola, ara ja sense el qualificatiu de proletària.

L'esquema general d'aquest projecte és el mateix del de Santaló, si bé en aquest darrer s'amplien els programes i els continguts de les quatre seccions que ja proposava Santaló: comerç, oficis, arts i educació domèstica i femenina.

En aquestes propostes hi queda integrada la música, tot i que les bones intencions del programa no s'acompliren, ja que el projecte no va passar de ser una il·lusió. En seva secció d'arts, com hem dit, no solament hi quedava inclosa la música, sinó que anava molt més enllà, sobretot per la innovadora inclusió dels instruments de la cobla i l'escola de Música de la Sardana. El text de l'articulat era el següent:

“Aquesta secció és la que haurà de sofrir una major ampliació. Actualment compte amb dues classes de solfeig i piano. Caldrà completar-la amb classes de violí i violoncel, i de teoria, harmonia, composició i instrumentació. Caldrà també crear les classes d'instruments de cobla per a sardana. És quelcom incompreensible que Catalunya, malgrat tenir una dansa ben característica i d'unes possibilitats artístiques no igualada per cap altra música de dansa, no tingui encara on puguin formar-se els instrumentistes de sardana. Caldrà, doncs, establir classes de tenor, tible, tamborino, contrabaix i metall, perquè si en algun lloc ha d'existir l'Escola de Música de la Sardana, ha d'ésser a Girona, puix que les terres gironines han estat el bressol de la nostra dansa. També fora arribada l'hora d'estudiar la municipalització de la nostra meritíssima Orquestra Simfònica, mitjà de cultura, d'eficàcia i possibilitats extraordinàries. Bastaria segurament d'establir classes d'instruments de fusta, vent i percussió, els professors de les quals podrien ésser els solistes de la Simfònica. L'existència d'aquests estudis permetria fàcilment que la ciutat pogués tenir una Banda Municipal i Cobla Municipal de Sardanes”.

Aquesta escola tenia prevista la seva inauguració per al curs 1937-38, amb una molt alta previsió d'inscrits, i s'hi descobreix la mà intel·ligent de Josep M. Dalmau, sempre a l'avantguarda dels projectes culturals a la ciutat. L'escola començarà a adaptar-se al nou projecte, però ja no es pot fer

res. Com ens diu Salomó Marquès, “per desgràcia no podem incloure aquesta proposta en el camp de les realitats educatives gironines.”⁷⁶

En els cursos compresos entre el 1931-32 i el 37-38 els alumnes de música examinats gairebé mai no passaven de deu. A partir del curs 36-37 tenen un notable augment: 28 alumnes, i el curs 37-38, 72. Les classes es fan a l'antic convent de les Escolàpies.

Durant aquests anys, i en totes les etapes viscudes per l'escola, la música havia estat reduïda a una programació consistent en solfeig, teoria, piano i cants escolars, i es disposava d'un piano vertical marca Chassaigne Frères, núm. 1, comprat l'1 de febrer de 1935 de segona mà per l'Ajuntament a la mestra nacional Carme Serrat i Camps, d'acord amb un informe del tècnic Sr. Aragonès, pel preu de 950 pessetes.

Aquests ensenyaments anaven a càrrec dels professors Dolors Jordà i Francesc Casellas (aquest, fins al 31 de desembre de 1938).

L'Ajuntament tenia previst que aquests professors, a més de l'ensenyament de la música a l'Escola de Belles Arts, poguessin ser destinats, si les necessitats ho requerien, a ensenyar solfeig i cants escolars a les escoles primàries. Hi eren destinats Josep Baró i Güell, Josep Cantó i Prats, Teresa Suñer i Julià,⁷⁷ Francesc Casellas i Josep Suñer.⁷⁸

Josep Cantó, que exerceix al grup escolar Ignasi Iglesias, amb un sou de 1.500 pessetes anuals, consta en nòmina fins al 31 de desembre de 1938, i hi torna a sortir el desembre de 1939, i el gener de 1940 com a expedientat.⁷⁹

El primer de març de 1937 l'Ajuntament fixa nous sous per als professors. Aquest augment, però, addiciona més obligacions. A part de les dues hores diàries que dediquen a l'Escola de Belles Arts, hauran de dedicar-ne dues més a ensenyar dibuix a les escoles primàries, a excepció de la professora Dolors Jordà, que només ensenyarà música a les escoles si les necessitats ho requereixen, amb un sou anual de 3.000 pessetes, mentre que el dels altres professors era de 4.000 i 5.000 pessetes.⁸⁰

Amb data d'11 de novembre de 1937, la comissió de govern de l'Ajuntament acorda que l'ensenyament de la música a l'Escola de Formació Professional estigués organitzada en tres classes, i s'hi destinaren els professors següents: Casellas (exclusiva de piano); Esperança Vilagran (elemental de solfeig), que fou alumne del mestre Civil, i Dolors Jordà (grau mitjà i superior de solfeig i iniciació al piano).

Acabada la guerra, l'escola reprèn la seva activitat al carrer del Nord. Hi treballen també la professora Jordà, així com tots els altres professors que ho havien estat amb anterioritat al 18 de juliol de 1936. A partir de la instauració del nou règim, el claustre queda compost per Joan Carrera, Pere Camós, Esteve Solés i, com a professora de música, Dolors Jordà.

⁷⁶ Vegeu *De l'Escola de Dibuix a l'Escola Municipal de Belles Arts...* Op. cit., pàg. 117.

⁷⁷ Consta en nòmina, primerament des del desembre de 1938, i en una segona etapa (ja després de la guerra, i superat el procés de depuració), de gener a novembre de 1941. Anteriorment havia exercit també com a professora de música, a partir de febrer de 1935, als col·legis Ramon Turró, Eiximenis, Botet i Sisó i Prat de la Riba. Segons la revista *Scherzando* de maig de 1934, el nomenament de Teresa Suñer com a professora de solfeig i cants escolars del grup escolar Ramon Turró, es va produir l'abril de 1934. De Teresa Suñer, hem trobat diversos articles a la premsa gironina de l'època, com ara un a *Los Sitios* del 28-XI-1948. Li coneixem la sardana *Valenta*, que és a l'Arxiu Municipal.

⁷⁸ Josep SUÑER i JULIÀ. Germà de Teresa Suñer. A part de la seva dedicació docent a l'Escola Municipal de Belles Arts, no se li coneix cap més activitat.

⁷⁹ Vegeu el seu expedient de depuració en el capítol 7.2.

⁸⁰ Se'ns fa difícil entendre que els professors de música, per defecte, poguessin fer dibuix a l'escola, encara que, a part de la documentació examinada que ho avala, resulta que Dolors Jordà també consta, durant un curs, com a professora de dibuix a la Normal. Això podria indicar que la professora Jordà tingués també coneixements d'aquesta altra disciplina artística.

Quan, l'any 1961, mor la professora Jordà, és substituïda eventualment per Concepció Espona; de tota manera, les classes de música deixaran d'impartir-se en acabar el curs 61-62, ja que, essent com és tan reduïda la matrícula d'alumnes, es prefereix donar una subvenció al Conservatori per tal que aquest doni matrícula gratuïta als alumnes que l'Ajuntament li envii i així no doblar esforços. Pel que fa a Concepció Espona, s'incorporà a l'Escola Annexa, en la qual va seguir fins que li arribà la jubilació, moment en què s'ha dedicat a una altra de les seves passions, la poesia.

DOLORS JORDÀ i DURAN

Fou la professora de música més representativa de tot el primer terç de segle a la nostra ciutat; per això hi volem fer una referència especial.

Natural de la Vall de Bianya, on va néixer el dia 2 de maig de 1885 –a les vuit del vespre, per ser més exactes–, era filla de Martí i de Francesca, i no es coneixen antecedents musicals en la seva família.

Malgrat la manca de dades sobre la vida de la professora Jordà⁸¹ i sobre la seva trajectòria professional, tenim constància que va estudiar a l'Acadèmia Granados de Barcelona, i, una vegada a Girona, tingué al seu càrrec la secció de noies de l'Orfeó Gironí.

També l'any 1923 la trobem dirigint un quintet, acompanyant les representacions de l'obra pastoral *L'Estel de Nazareth*, de Ramon Pàmies, al Casal "La Amistad".⁸²

L'any 1930, Dolores Jordà, igual que Francesc Casellas, sol·licitava a l'Ajuntament una plaça per a l'Escola de Belles Arts, places que es denegaren amb data 23 d'abril del mateix any. No obstant això, el 20 de desembre la comissió permanent de l'Ajuntament encarrega a Dolores Jordà la implantació dels ensenyaments de solfeig i cants escolars a les escoles nacionals de noies, amb la retribució anual de 1.000 pessetes.

Així és com, ja com a treballadora de l'ajuntament, sol·licita de nou entrar com a professora de música a l'Escola de Belles Arts i Oficis,⁸³ l'any 1934, càrrec que ocuparia i mantindria (fins i tot durant els anys de la Guerra Civil) fins al seu traspàs, ocorregut l'any 1961.

Un altre dels llocs on treballà Dolores Jordà fou l'Escola de Mestres, en la qual, com veurem en el capítol corresponent, exercí des de l'any 1914 fins al 1920.

La professora Jordà havia organitzat també, a partir del curs 1910-11, la seva acadèmia particular a casa seva, al carrer de l'Argenteria, 13, 2n, 2a, i durant molt de temps s'anuncià a la premsa gironina amb el curiós text: "*ACADEMIA JORDÀ. Clases de solfeo, teoría, piano y canto. Clases particulares y a domicilio*". També s'anunciava l'Acadèmia Musical Gerundense, tot dient que les seves classes anaven destinades a "ambdós sexes". L'ensenyament que oferia la professora Jordà era basat en el sistema i el mètode de l'Acadèmia Granados.

Durant una dècada, aproximadament, organitzà els festivals concert de fi de curs amb els seus alumnes de solfeig, piano i cant, dels graus elemental, mitjà i superior. Molts se celebraren al Saló Gran Via. Entre els seus alumnes, la majoria nenes, destaca Rosa Moré, que més tard fou coneguda cantatriu.

Dolors Jordà, segons consta en el registre de defuncions, morí a Girona el dia 29 de novembre de 1961.

⁸¹ Malgrat tots els nostres intents d'aprofundir en les dades biogràfiques de Dolores Jordà, hem de dir que ben poc n'hem pogut extreure; solament que era de caràcter reservat, fort i molt exigent, i que era soltera.

⁸² Vegeu *Diari de Girona*, de 23 de desembre.

⁸³ Hem trobat que una de les primeres alumnes del Conservatori, l'any 1942, Joana Mercader i Palahí, havia estat precisament alumna de música de la senyoreta Jordà a l'Escola de Belles Arts, i que va obtenir un primer premi en el concurs que aquesta escola convocava anualment

FRANCESC CASELLAS i CASTELLET

Un dels mestres de més prestigi i de gran activitat docent a la nostra ciutat fou Francesc Casellas. Nascut a Mataró el 21 de desembre de 1894, fill d'Esteve Casellas i d'Anna Castellet, no ens en consten antecedents ni familiars directes vinculats a la música. Francesc Casellas demostrà des de ben jovenet una gran sensibilitat per l'art musical, aspecte captat per dos sacerdots de la parròquia dels quals rebé les primeres nocions i consells musicals.

Traslladada la família a Sant Pol de Mar, coincidí i féu amistat amb un pianista aficionat, de nom Sauleda, home amb poca preparació tècnica, però d'intuïció i bagatge cultural innegables, amic d'Enric Granados. Ell facilità amb la seva influència que el jove Francesc rebés classes del que seria amb els anys el seu gran amic i admirat professor, i per a Granados un dels deixebles predilectes. Els llaços d'amistat entre ells perdurarien sempre més.

En aquesta vila del Maresme hi estiujava un mestre no menys important, Enric Morera.⁸⁴ D'ell, i del mestre Domènec Mas i Serracant a l'Acadèmia Granados,⁸⁵ Casellas rebé tots els estudis d'harmonia, contrapunt, fuga i composició. En traslladar-se a Girona, seguí per correspondència les lliçons del mestre Morera, treballs que la família Casellas guarda entranyablement perquè contenen nombroses anotacions del mestre Morera, algunes de caràcter personal.

Amb motiu d'un concert que faria Casellas a l'Athenea el 6 de febrer de 1916, invitat i influït pel seu amic el mestre i pedagog Josep Dalmau i Carles, director del Grup Escolar, decidí establir-se a Girona aquell mateix any.

La seva preparació musical, però sobretot la tècnica pianística adquirida amb el mateix Granados i amb el seu braç dret, Frank Marshall,⁸⁶ feren del mestre Casellas el professor de piano indiscutiblement més ben preparat de la ciutat i comarques. D'aquí que les seves classes, en tota la seva llarga estada entre els gironins, fossin sol·licitades per joves de tot arreu. Tots els seus exalumnes que hem entrevistat coincideixen a definir Casellas com un perfecte coneixedor de tots els secrets pedagògics i tècnics del piano, i a assenyalar que posseïa uns dots excepcionals per a la docència, per la seva condició d'home ordenat, culte, molt recte, que exigia sempre la perfecció, i a la vegada dotat d'una gran humanitat i bondat. I ho demostra el fet que, essent professor al col·legi Bruguera, que no disposava de piano, hi instal·là el seu de cua, motiu pel qual llavors no podia exercir a casa seva. Feia les classes a domicili, sistema, d'altra banda, força emprat en aquell temps. El mestre Casellas aportà a Girona una nova concepció de l'estudi del piano, fet que contribuï molt favorablement a una més acurada interpretació de tots els seus deixebles, molts dels quals es varen dedicar a l'ensenyament. Una altra qualitat era la de ser un bon amant de la lectura, fins tal punt que sovint es llegia els llibres de medicina del seu fill Albert⁸⁷ quan estudiava. Precisament el nom d'una seva composició, els seus estudis Bergman, és extret de l'autor d'un tractat de patologia mèdica. Es casà el 5 de setembre de 1918⁸⁸ amb la gironina Remei Condom i Vidal, professora de francès a l'Escola de Mestres. Aquest fet, juntament amb el seu caràcter poc llançat a l'aventura, va provocar que deixés de dedicar-se a allò per a què estava preparat i per a què havia lluitat, el concertisme.

Com ja hem apuntat, un altre dels millors deixebles de l'insigne Granados fou Frank Marshall. D'origen anglès, nasqué a Mataró, igual que Casellas, fet que apropa la relació. Ens consta, per un certificat expedit a Madrid per Eduard, fill de Granados, el 23 de gener de 1924, que Casellas havia exercit com a professor auxiliar de piano a l'Acadèmia Granados. Sabem també que quan Marshall

⁸⁴ Ens consta que, tot i el caràcter especial sobradament conegut de Morera, s'establí una molt bona comunicació i amistat entre les famílies Morera i Casellas.

⁸⁵ Fundada l'any 1901.

⁸⁶ Frank MARSHALL (Mataró, 1883 - Barcelona, 1959). Deixeble de Granados i concertista de piano i pedagog. Mort Granados, continua la línia de l'escola, però com que no arriba a un acord amb els descendents del mestre, posa el seu nom a la nova acadèmia. Són deixebles seves Alícia de Larrocha i Rosa Sabater. És autor d'obres didàctiques, d'obres per a cant i piano, de la suite *Catalònia*, etc.

⁸⁷ Albert CASELLAS i CONDOM, cirurgià i neuròleg gironí. Ha estat director de la Clínica Girona i president del Col·legi de Metges de Girona. Ara, jubilat, guarda amb especial estima la documentació i records familiars.

⁸⁸ La desgraciada i sobtada fi d'Enric Granados en el naufragi del *Sussex*, torpedinat al canal de la Mànega durant la I Guerra Mundial, li impedí ser el padrí de bodes dels joves esposos, amb els quals, com queda demostrat, l'unia una gran amistat.

continuà la seva escola, li sol·licità els seus serveis com a professor, a la qual cosa Casellas no accedí perquè Marshall no havia arribat a un acord amb la família Granados per seguir l'acadèmia amb el nom del malaquanyat mestre.

Després del casament, la nova família Casellas-Condom s'instal·là en un pis del carrer del Nord núm. 3, 1r, enfront del col·legi de les Dominiques, i el mestre Casellas hi establí la seva acadèmia. Més tard passà al carrer Figuerola, xamfrà Jaume I, just davant de Correus, en un pis de la família Fàbregues, i finalment s'establí a la plaça Marquès de Camps, núm. 18, sobre del local on durant molts anys hi hagué la Granja Llenas i on ara hi ha una administració de loteria. Allà, el professor Casellas es dedicà plenament, i com a activitat principal, a la docència del piano. Tots els seus deixebles recorden amb una especial nostàlgia les classes del professor Casellas i aquella acadèmia, compartida amb les de comptabilitat de la seva muller.

Fou pianista de tots els esdeveniments importants de l'època a Girona. Concerts individuals, amb Pau Casals, i sobretot amb Xavier Cugat,⁸⁹ el qual tenia una gran admiració pel seu amic Casellas, com ho demostra la fotografia del violinista datada de 1922 i dedicada a ell molt amistosament. Casellas va ser un dels components del famós Quintet Empòrium,⁹⁰ amb els seus inseparables amics Sobrequés (violoncel), Jaumeandreu⁹¹ i Puntonet (violins) i Josep M. Mitjà (contrabaix). Encara es recorden a Girona, amb gran admiració, les moltes actuacions d'aquest quintet, i també alguns concerts del mestre Casellas al Centre Republicà i, amb Xavier Cugat, a la terrassa davant del Coliseu, i en altres indrets de les nostres comarques, especialment la Bisbal. Va ser pianista de l'Orquestra Simfònica de Girona, sota la direcció de Ricard Lamote de Grignon, i en els concerts organitzats per l'Orfeó Cants de Pàtria, sota la direcció de Josep Baró i Güell.

Exercí també el mestratge al col·legi de les Escolàpies, al grup Escolar i al Bruguera. El curs 1916-17 exerceix a l'Acadèmia Musical Gerundense i el 1937 realitza una bona tasca a l'Escola de Belles Arts com a professor de piano, des del 5 de març, amb Dolors Jordà i, temporalment, amb Esperança Vilagran. Cal dir que el març de 1918 el claustre de professors de la Normal de Mestres proposà, per unanimitat, atorgar-li el càrrec d'auxiliar de música d'aquell centre docent, però malgrat l'acord, mai no hi entraria.

Són recordats per la societat gironina, igual com els del mestre Civil, els festivals de fi de curs que oferien els seus deixebles, vertaders esdeveniments socioculturals i artístics que se celebraven en algun dels teatres de la ciutat, i molt sovint als salons del Casino.

Si la seva tasca docent i concertística fou meritòria, no ho és menys la de compositor. Deixem per a les notes d'aquest capítol una llista d'algunes de les seves obres més representatives.⁹² Ara volem

⁸⁹ Sobre Xavier Cugat, un dels músics gironins més famosos mundialment, vegeu la seva autobiografia *Yo Cugat (Mis primeros 80 años)*, amb pròleg de Frank Sinatra. Dasa Edicions, SA, Palafrugell, 1981.

⁹⁰ Fundat el març de 1917. Si bé no coneixem la data exacta de la seva desaparició, sí que podem afirmar que el 1927 encara actuava.

⁹¹ Josep M. JAUMEANDREU i QUINTELA. Bon violinista, alternà la música amb la d'oficial primer de l'Ajuntament de Girona en temps republicà, fins el 31 de desembre de 1938, que es va exiliar. Era un gran amic de Casellas, i com a anècdota direm que Casellas li deixà un bon grapat de duros de plata, que li foren confiscats en passar la frontera. Al cap de molts anys, Jaumeandreu, ja al nostre país, els hi tornà en un gest d'agraïment. La seva profunda amistat durà fins els últims dies de la seva vida. Després de la guerra no fou admès a l'Ajuntament tot i els diversos intents per la seva part, fet que el marcà molt profundament. (Vegeu expedient de depuració en el capítol VII).

⁹² Per a orquestra simfònica: *Iberiana, Impressió de muntanya*. Per a orquestra de corda: *Ofrena, Evocació, Nostalgia, Orgia* (totes quatre de la suite D'aquell temps); *Minuet, Esplai*. Música religiosa: *Missa solemne a tres veus*, amb acompanyament d'orgue i orquestra de corda. Música per a piano: *Excursió*, suite en sis temps; *Sant Pol, Fent camí, Aubade, Serralada, L'ermita i Retorn*. (Ed. Sobrequés). *Bergman*, 48 petits estudis preparatoris. Música per a orfeó: *la vella xaruga, Cançó de pirata, Esta noche es Nochebuena, Salmantina, Marxa dels Reis d'Orient* (popular provençal), *Fum, fum, fum*, totes a quatre veus mixtes. Sardanes: *Gironina, Jorn de festa, Canigó, Rondalla, Enyorança jovenívola, Recordança* (lema: temps passats), *Muntanyenca* (lema: Serrania), *Records de la Cerdanya, Agraïment* (dedicada al Dr. Pi i Figueras). Danses coreogràfiques: *la princesa Brunilda, Fantasia, Quan floreix la primavera, Dansa de papallones*. Cançons: *Nit de lluna, flor d'argent, Barcarola, La rosa*. Cançons escolars: *La bandera, La barqueta de paper, Els pollets, L'estrella de punta vermella, Soldats de plom, El cucut, L'infant i la campaneta, La nina, Marieta puja al cel*, i una llarga

esmentar solament dues obres cabdals, al nostre entendre, totes dues de caràcter didàctic: *Curs melòdic de solfeig* (volums I-II-III) i *Tècnica y espíritu del piano* volums (I-II).

Mercès a la gentilesa de la família Casellas, ja fa uns anys, vàrem tenir l'honor de consultar els dos volums d'aquesta última obra, *Tècnica y espíritu del piano*, recull de tot l'aprenentatge pianístic rebut de Granados, que ens varen causar una gran sorpresa. És un treball excepcional amb nombrosos exemples originals, tots del mestre Casellas. Sense cap dubte, és l'obra teòrica de més envergadura i volem deixar constància de la importància de la seva divulgació. Sabem, i així ens consta, que Casellas hi dedicà gran part de la seva vida, i nosaltres podem constatar que, amb la lògica revisió després dels anys transcorreguts des de la seva creació, resultaria un treball que aportaria a la pedagogia del piano novetats i secrets importants, i seria també un mirall de tota l'escola pianística de Granados; no en va l'obra és dedicada al mestre lleidetà.

A causa del llarg període en què es dedicà de ple a l'ensenyament, seria impossible esmentar a tots els seus deixebles; per això ens limitem a uns quants, ben coneguts per la seva trajectòria musical: Enric Torra, de Mataró;⁹³ Mn. Josep M. Albert, de Figueres; Salvador Raurich, de Begur,⁹⁴ Mn. Josep Ribas, de Girona; Carles de Palol; Rafael Tapiola; Josep M. Tarridas; Josep M. Bellver; Àngels Alabert; Pilar Planas de Farners, Dr. Benet Julià (gendre del mestre Civil), etc.

El mestre Casellas es traslladà a Barcelona el 1968, on morí el 12 de gener de 1974.

JOSEP BARÓ I GÜELL

Un dia de primavera de 1963, amb la carpeta dels llibres de piano i consells de la meva família sota el braç, només baixar de la Sarfa i travessar el pont de la Creu Roja vàrem tocar el timbre del primer pis del núm. 17 de la Pujada de Sant Feliu, on vàrem conèixer per primer cop aquell senyor, just com el meu pare ens l'havia descrit, el retrat exacte. Evidentment em va demanar que toqués el piano, i vaig interpretar la dansa núm. 5 de Granados. En acabar, em va donar uns consells que he recordat sempre més. Anys després, a partir de 1973, ell ja un home gran, venia sovint amb la seva inseparable muller, al despatx de la secretaria de la Mútua de Músics de la qual ell era soci jubilat, i on recordàrem varies vegades aquella nostra primera trobada, aprofitant sempre, per la meva part, informació sobre fets i anècdotes de la música a Girona de temps passat, que ell en sabia un niu.

Així doncs, vàrem conèixer el mestre Baró, i que serà l'últim personatge que volem incloure en aquest capítol com a professor de música a l'Escola de Belles Arts.

Josep Baró i Güell nasqué el 14 de juny de 1891 a Cervià de Ter,⁹⁵ poble que havia respirat sempre ambient musical; hi existien cobles, i n'era també nadiu el cèlebre tenor Llorenç Pagans.⁹⁶

---

relació de cançonetes rítmiques i arranjaments diversos. Obres didàctiques: *Curs melòdic de solfeig* (volums I-II-III). *Tècnica y espíritu del piano* (volums I-II).

⁹³ Enric TORRA i PÒRTULAS (Fornells de la Selva, 16-III-1910). Quan era jove, la seva família es traslladà a Mataró. Seguí els seus estudis musicals a l'Acadèmia Marshall de Barcelona. Professor de música. Com a compositor, s'ha dedicat especialment a la música per a cobla. Igual que el seu germà Juli (Fornells de la Selva, 11-IV-1921), ha escrit diverses sardanes. Intèrpret de clarinet i saxòfon, ha actuat en diverses formacions orquestrals i en la banda municipal de Mataró. L'any que va contraure matrimoni es traslladà a Arenys de Mar, on, de l'any 1955 al 1965, va dirigir la coral de la parròquia i més tard, durant nou anys, la coral L'Esperança.

⁹⁴ Salvador RAURICH i FERRIOL (Londres, 1869 - Barcelona, 1945). Músic i astrònom. De pares catalans, als deu anys anà a residir a Begur, on el 1883 ja era organista de la parròquia. Amplià els seus estudis a Barcelona. Escriví sardanes, música de cambra, peces per a orgue i sarsueles. Fou crític musical a la revista *Scherzando* i a *Las Noticias* de Barcelona, entre altres, i publicà *Records d'una evolució musical a l'Empordà*: l'obra musical de... N'Albert Cotó (1913), un estudi sobre els manuscrits de Pep Ventura i un altre sobre el contrapàs cerdà, que intentà de restaurar a l'Empordà. Féu estudis d'astronomia i fou un dels fundadors de la Societat Astronòmica de Barcelona (1910). Des del seu observatori privat, a Barcelona, i en col·laboració amb Enric Calvet, fotografià el cometa Halley (1909). Coneixem quatre sardanes seves: *Emporitana*, *Cançó del taper*, *Flor d'estiu* i *Pregària*, catalogades amb els nús. 141 al 144 a l'AHG (Museu de la Sardana).

⁹⁵ De Baró i Güell, citant paraules d'Ernest Albert i Guanter, donem algunes característiques de la seva personalitat: "Petitet i rodanxó. Reposat i distret com un canonge. No era pas capaç d'ofendre ningú, i sembla com si no hagués trencat mai cap plat ni cap olla. No fumava perquè el fum li feia mareig o coragre. Amb prou feines bevia. Tenia uns ulls com una mostela, i lluià una calva admirable, lluenta com un mirallet i rodona com

Josep Baró rebé les primeres nocions de música de Joan Costa.⁹⁷ Més endavant, el seu oncle Antoni Baró l'alliçona en el solfeig i el clarinet, que perfecciona després amb el mestre F. Peris. Fou deixeble dels mestres Enric Oliva (piano) i de Fèlix Sans, de Figueres (tenora).⁹⁸

Durant vuit anys segueix estudis d'harmonia i composició amb Antoni Juncà, figura d'indiscutible relleu i solvència. Ingressa a la cobla Jovenil Cervianenca, més coneguda per cobla Sant Jordi (els petits) quan tenia deu anys. N'era capdavanter el bonhomíós mestre Joan Costa.

Més tard s'incorpora com a primer tenora a la famosa cobla L'Art Gironí, fundada el 1915, substituint el seu mestre Fèlix Sans. En aquell període, la cobla enllestí algunes gravacions de sardanes en discos de 78 rpm. En escoltar-les avui, tot i les lògiques limitacions pel que fa a la qualitat de la gravació i a l'estat dels discs, podem entreveure la capacitat executiva del mestre Baró, la seva dicció pulcra, assenyada i conscient.

Dins el seu currículum musical, cal remarcar les seves habituals participacions com a tenora solista en l'orquestra de Pau Casals.

De la seva tasca com a compositor, cal destacar la seva col·laboració en l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya, patrocinada per l'Orfeó Català, així com les 117 sardanes que escrigué. També és autor de nombroses peces de música religiosa, corals i líriques, de música de cambra i de ballables, i d'una gran i important producció de cançons infantils originals i arrançades.

Va ser fundador de la secció orfeònica del Centre Moral, fundada pel volts de 1919 i formada per uns 80 cantaires, la qual desenvolupà una meritòria labor, car, a més de les seves activitats corals, organitzava sessions de música de cambra. En una d'aquestes actuà precisament el Trio Gerió,⁹⁹ juntament amb la cantatriu Andreua Fornells. En desfer-se l'Orfeó del Centre Moral, per causes que desconeixem, va fundar l'Orfeó Cants de Pàtria, que dirigí fins el 1957. Patrocinava aquesta formació la fàbrica Grober,¹⁰⁰ a través del seu Foment Cultural. Hem de dir que en aquell temps aquesta empresa estava a l'altura de moltes de les més grans del sector a l'estranger. Baró era el responsable

una poma camosina. No enraonava pas gaire. N'hi ha que neixen amb ànima de botiguer, de pagès o de manobre; en Baró va néixer músic, amb un cor ratllat per un pentagrama i tot ple de notes. Tenia un aire enganyador de burgès i panxacontent, i no era així, perquè no parava mai. Probablement morí cantant, fent sardanes, donant lliçons, assajant orfeons. Era un home humil, com un capellà beneficiat de casa bona”.

⁹⁶ Precisament fou Baró qui donà a conèixer el lloc de naixença de Pagans, en presentar, en un article, la còpia de la seva partida de naixement. Abans se l'havia considerat natural de diferents poblacions, entre altres, Celrà. Sobre Pagans, vegeu: edició especial del butlletí *Paraules al Vent* en commemoració del centenari de la seva mort (núm. 36, any 1983, butlletí de l'Associació de Joves de Camallera, Cervià de Ter, Colomers, Medinyà, Sant Jordi Desvalls, Viladasens i Vilopriu. Imp. Gràfiques Duch. Cassà de la Selva) i *El cantante español de los salones de París*, de Vicente GARCÍA DE LA PUERTA LÓPEZ, Madrid, 2003. També el Conservatori li ha dedicat un espai al programa núm. 2 de TV de Girona *Pizzicato* (emissió del dia 6-IV-2007).

⁹⁷ Joan COSTA. Fill de Sant Jordi Desvalls i domiciliat a Cervià de Ter amb la finalitat d'organitzar una orquestra. Vertader mestre, fundador i animador de tots els músics, cobles i orquestres formats a Cervià des de principi de segle. Entre 1904 i 1919, trobem les cobles Sant Jordi (Els Petits), Joventut Empordanesa i Cervianenca. En totes hi figuren Joan Costa com a director i els seus alumnes. Entre ells, a part de Baró i Güell, podem destacar Lluís Cotcho, Ramon i Tonio Cassi, Genís Mias, Gumersind Jonquera, Joaquim Terrides i Antoni Junio. Hem d'afegir-hi els seus fills, Narcís i Joaquim, tots dos vertaders artistes en el sentit més ampli. En el camp no professional, Joan Costa dirigí la coral de Cervià fins al 1924, en què es traslladà a Girona, on també dirigí una coral. Joan Costa era un home de sorprenents dots innats per a la música. (Butlletí *Paraules al Vent*, núm. 36, any 1983).

⁹⁸ Fèlix SANS, de Figueres. Professor de tenora i clarinet. Fou director de l'escola de música del Casino Menestral de Figueres. Pare del prestigiós violinista Enric Sans.

⁹⁹ Format per Miquel Oliva (piano), Rafael Serra (violí) i Sants Sagrera (violoncel). El trasllat de Serra a Olot, on assolí la direcció de la banda municipal i el càrrec de professor de violí a l'Escola Municipal de Música, dirigida llavors per Mn. Fèlix Farró, comportà la dissolució del trio.

¹⁰⁰ En traslladar-se la fàbrica Grober a Bescanó, la gerència donà tot l'arxiu musical de l'Orfeó Cants de Pàtria a la biblioteca del Conservatori de Música de Girona, consistent en 127 carpetes d'arxiu de música essencialment coral i set carpetes de documentació variada, com ara llistes dels orfeonistes, correspondència, algunes fotografies, etc. Aquestes últimes carpetes corresponen als anys 1956 al 1959, i les més completes són les d'aquests dos últims anys.

de la cultura i formació de tots els fills dels treballadors de l'empresa, a més d'oferir, aquesta, altres avantatges en la vida cultural de la ciutat.

També dirigí un temps la coral Joventut de Sarrià de Ter. Participant actiu en les tertúlies de l'Athenea, amb Miquel Oliva i Antoni Juncà formava el grup d'intel·lectuals músics assessors de les programacions que aquesta entitat cultural i artística organitzava ja des de la seva constitució, l'any 1913, i que tenien lloc al seu local del carrer de la Galera, avui d'Anselm Clavé.¹⁰¹

Fou director de l'Ateneu Social i Democràtic, amb seu a on estava emplaçat l'antic cinema Modern, edifici dedicat fins fa poc al cine fòrum, propietat de l'Ajuntament. Iniciador d'algunes agrupacions simfòniques gironines, fou sotsdirector de l'Orquestra Simfònica de Girona i formà part de la directiva de l'Associació de Música fins la seva dissolució.

L'any 1929, la casa Sobrequés li va fer l'encàrrec d'assessorar la casa Rampone de Milà (Itàlia), per perfeccionar la construcció de tenores.

A causa de l'elevat nombre d'obres que escriví, ens abstenim de catalogar-les aquí.¹⁰² Cal destacar, però, que fou un dels compositors de l'època de qui més música s'edità. Rebé nombrosos homenatges, al seu poble natal i en molts altres indrets de Catalunya. Quan la ciutat de Girona es disposava a retre-li el seu, va haver de ser a títol pòstum.

La ciutat li dedicà un carrer, un trist passatge situat entre els carrers Onyar i de l'Olivera, al barri de Vista Alegre.¹⁰³

Baró Güell dedica pràcticament tota la seva vida a l'ensenyança. Reparteix les seves classes entre les particulars, les de l'Escola de Belles Arts i les dels col·legis públics municipals. És difícil, després de tants anys de continuada tasca acadèmica, resumir en unes paraules la figura indiscutible i la notorietat que representa Baró a la ciutat en aquest camp de l'ensenyament.

D'una eficàcia extraordinària per tot allà on passà, és de destacar la seva labor acadèmica a l'Ateneu Democràtic i sobretot a les escoles municipals durant una bona pila d'anys.

Quant a les classes particulars, bon nombre dels seus deixebles formen i han format part de les més acreditades cobles i orquestres de les nostres comarques, però sobretot no oblidem que una bona part de gironins d'avui, ja adults, encara recorden amb admiració el que van aprendre gràcies a aquella magnífica, i la majoria de vegades desinteressada tasca del mestre Baró.

En escriure aquests apunts biogràfics del mestre Baró, el nom del Museu de la Sardana de Girona, (avui Sala de la Sardana del Museu d'Història Municipal), assoleix un relleu primordial. Però a fi i efecte de confeccionar el nostre estudi d'una manera ordenada, intentarem dibuixar primer un breu perfil de la primera idea sorgida per a la creació del museu, l'ànima del qual fou el mestre Baró. Aquesta nova Sala de la Sardana és, doncs, el resultat de la dilatada i fecunda dedicació del mestre Baró a la causa de la sardana i la cobla.

¹⁰¹ Aprofitem per dir que la ciutat de Girona ha dedicat, des de temps llunyans, carrers a diversos músics. Precisament el d'Anselm Clavé (músic i poeta) que fou un dels primers. Posteriorment vindrien els de Juli Garreta (músic i compositor), Isaac Albéniz, Enric Granados, Manuel de Falla, Avi Xaxu, Lluçà Ansó (tamboriner), els dels trobadors Cerverí de Girona (s. XIII) i Berenguer de Palol (s. XII), i els de Vicenç Bou (músic), Pau Casals, Camil Geis (escriptor, compositor i poeta), Jaume Roca Delpech (pintor i músic) i Josep Baró i Güell. Aquests últims anys, s'han dedicat carrers i altres espais urbans a Francesc Civil (compositor), Josep M. Pagès (compositor), Xavier Montsalvatge, John Lennon, Xavier Cugat, Josep Viader i Salvador Dabau. (Dades de setembre de 2007).

¹⁰² La majoria de les seves obres són a l'arxiu de la Biblioteca Provincial de la Casa de Cultura de Girona, per donació de la seva família.

¹⁰³ El nom de Josep Baró, havia estat posat inicialment, el 8 d'octubre de 1980, pocs mesos després de la mort del mestre, al carrer situat al barri de la Devesa on hi ha l'ambulatori del Güell i la parròquia de Sant Salvador d'Horta. Posteriorment, el consell pastoral d'aquesta parròquia sol·licità el canvi de nom pel de Mossèn Pons, que havia estat rector de la parròquia. El ple municipal acceptà la proposta, i el dia 8 de desembre de 1981 es traslladava el nom de Josep Baró al trist passatge de Vista Alegre.

Els qui senten un interès i una preocupació per tot allò que es relaciona amb la sardana, necessàriament hauran de tenir en compte els noms d'una sèrie de figures cabdals per a la seva història, uns homes providencials que han intervingut en moments decisius, contribuint amb el seu esforç a salvar uns aspectes o uns valors essencials que d'altra manera s'haurien perdut i, segons com, la seva desaparició hauria fet que el procés evolutiu de la sardana hagués seguit unes directrius totalment imprevisibles i insospitades.

En aquesta nòmina de figures providencials hem d'incloure inexcusablement el mestre Baró, en una llista que passaria de Pep Ventura a Miquel Pardàs; de Carreras i Dagas a Josep Grahit; de Juli Garreta a Vicenç Bou; de Josep Serra a Josep Vicens *Xaxu*, entre altres, la majoria empordanesos. També hem d'esmentar els que han dedicat el seu esforç en el camp de la recerca: Francesc Civil, Eugeni Molero, Lluís Albert, i molts més.

Existeix un altre aspecte molt menys conegut, molt menys divulgat, però d'una importància capital. Fa referència a la historiografia de la sardana i de la cobla, la recopilació de partitures, documents, fotografies, i també a la conservació d'instruments, d'un relleu i un significat primordials.

Tot i que la seva vida estigué íntegrament dedicada al servei de la música en general, Baró ha de passar a la posteritat per obra i gràcia de la seva generosa iniciativa de crear el museu a Girona, el qual constitueix una rica miscel·lània de testimonis de la puixança i la vitalitat de la sardana, d'una vàlua molt remarcable per a nosaltres i fonamental per a les generacions del futur.

La idea del procés fundacional data de l'any 1920. La va a donar a conèixer en aquella avinentesa el mateix Baró en unió dels intel·lectuals gironins Josep Dalmau, Josep Grahit, Tomàs Sobrequès i Josep Sarasa. De totes maneres, el projecte no fou portat a terme fins quaranta anys després, el 1961. El museu està instal·lat en l'edifici renaixentista del carrer de la Força, núm.13, i com hem dit, s'ha complert l'ambiciós projecte d'ampliació i reconversió, que estem segurs el mestre Baró aplaudiria. En la seva creació hi col·laborà l'Ajuntament i molt especialment el director del museu en aquells moments, Joan de Puig i Roca, així com diversos compositors gironins, entre ells Bartomeu Vallmajó.

Després d'una recerca intensa per les capitals històriques de la sardana, sobretot Figueres, Castelló d'Empúries, Torroella de Montgrí i la Bisbal, s'aconseguí un bon gavadal d'instruments i de papers, entre els quals hi havia la vitrina amb instruments pertanyents a les cobles empordaneses del segle passat, on podem trobar un tamborí que duu una campana adaptada per executar sardanes de caire èpic, per exemple *El foc de Castelló*, d'Antoni Agramont, i fins i tot el *Toc d'Oració*, de Pep Ventura, en versió per a cobla i campanòleg. Cal destacar també alguns instruments que procedeixen de l'antiga cobla de Miquel Guich, de Torroella de Montgrí, amb la qual arribà a presentar-se al teatre del Liceu l'any 1850. També hi apareixen un flabiol i una xeremia de final del segle XVIII, que havien estat propietat del músic i guerriller de la Guerra de la Independència Pere Climent Jordi, de Bordils; algunes tenores construïdes pel famós Andreu Turon, de Perpinyà, creador d'aquest instrument; una tenora de la casa Soldevila; el tamborí amb el qual debutà el primer flabiolaire de la cobla La Principal de la Bisbal, Robert Mercader, de Celrà, el 22 de març de 1888; la tenora d'alpaca del mestre Josep Coll, i des de fa pocs dies de la tenora de Ricard Viladesau, i una gran quantitat de fotografies de compositors, músics de cobla i cobles, de publicacions relacionades amb la temàtica sardanista, de documents diversos, d'autògrafs, etc.

Des d'aquestes modestes línies, el nostre homenatge a la figura del mestre Josep Baró i Güell per haver enriquit l'art musical en les diferents vessants de pedagog i compositor amb una alta dosi de professionalitat i dignitat. Baró Güell es casà amb Pietat Arnau, de Sant Julià de Ramis. No varen tenir descendència. A l'estiu, tot sovint, anaven a reposar sota les alzines del Castell de Sant Julià i del Santuari dels Àngels; ell duia un llapis a la mà i un plec de fulls, i omplia el pentagrama de notes. Visqué a Cervià de Ter, Barcelona i Girona. Després d'una malaltia, morí a Girona el 7 de febrer de 1980, a l'edat de 89 anys, quan se li preparava un més dels nombrosos homenatges que va rebre. El mestre Baró descansa, amb la seva esposa, al cementiri de Cervià.

1.8. ACADEMIA MOLLERA

Quant a l'ensenyament privat, hi havia l'Acadèmia Mollera a la Cort Reial, núm. 4, fundada per Isidre Mollera (pare), pianista dedicat quasi per complet a la interpretació d'àries i fragments d'òperes italianes, especialment de Verdi, del qual era un fervent admirador. Deixà escrites moltes obres religioses, cançons¹⁰⁴ i algunes obres teatrals que es varen representar fins aproximadament l'any 1930 en societats i entitats, moltes vegades d'aficionats. Compongué també algunes òperes; una d'elles, *El Castillo de Ruiflor*, s'interpretà al Cercle Catòlic d'Obrers de Mataró, a Terrassa, a Sabadell, etc. Fou també organista de la Congregació de les Filles de Maria, de Girona.

El mestre Civil ens diu que havia tocat a tots els cafès de la província i que havia fet diners. Consultats directament els seus familiars sobre aquestes qüestions mercantils¹⁰⁵, ens han confirmat la primera qüestió, no així la segona; segons ells, no havia fet un duro, solament havia guanyat "popularitat". I això ve a tomb perquè es diu, en l'ambient de la professió musical, que en temps de la guerra carlista, a Olot, tot tocant en un cafè, algú li prengué el barret i "de taula en taula" l'hi emplenaren d'unces d'or.

Els seus fills, Isidre i Tomàs,¹⁰⁶ varen estudiar a Barcelona, a l'Escola Municipal i al Conservatori, respectivament. Isidre,¹⁰⁷ pianista, dominava també el violoncel, condeixeble de Pau Casals a la classe del professor Garcia a l'Escola Municipal; en Tomàs era un bon violinista, alumne de Sánchez Deyà, a més de tocar molt bé el piano. Era molt conegut i estimat en els medis musicals de Girona. Tot i ser el seu instrument principal el violí, agafà un bon nom com a pianista, com el seu pare. Tomàs tenia fermes conviccions religioses i sovint exclamava als seus deixebles, quan no sabien la lliçó: "Noi, això costa més que la mateixa Teologia". Segons paraules de Mn. Camil Geis, aquesta era una frase que ja era popular entre els seus deixebles. Aquesta mateixa font ens diu que Tomàs Mollera era un home de bondat extrema. Tots dos germans havien estudiat composició amb el mestre Nicolau. De retorn a Girona, es dedicaren gairebé exclusivament a la música i a l'ensenyament, a la seva pròpia acadèmia. Organitzaren amb Mn. Padrós¹⁰⁸ una acadèmia de gimnàstica rítmica al carrer de Ciutadans. Foren alumnes seus, entre altres, Josep M. Dalmau, Rafael Serra, Sants Sagrera,¹⁰⁹ Eliseu Boix, etc.

Tomàs Mollera havia actuat amb el quintet format per Casademunt i Mollera (violins), Serra (viola), Sobrequés (violoncel) i Oliva (piano), que actuava en tot tipus d'esdeveniments musicals i artístics de

¹⁰⁴ Disposem d'algunes cançons editades d'Isidre Mollera (que signava el seu nom amb la "y" grega, "Ysidre"), com *La Aurora* (fantasia mazurka), edit.E.Cullell, Girona, 1868; *Amor y dolor* (mazurca per a piano), edit. Faustino Bernareggi, de Barcelona, i *¡Lágrimas!* (melodia per a piano), edit.Andrés Vidal y Roger de Barcelona. Totes amb autògraf de l'autor dedicades al mestre Juan Carreras Dagas.

¹⁰⁵ Josep M. Mollera i Santaló, interventor de la Diputació, i Francesc Mollera, resident a Madrid, respectivament.

¹⁰⁶ A més d'Isidre i Tomàs, el matrimoni Mollera-Sellés tingué tres fills més: Dolors (6-XII-1865); Concepció (13-V-1867) i Ramon (4-X-1868). Desconeixem si es dedicaren també a la música. (Llibre de baptismes de la parròquia de la Catedral, núm. XV, inscrits amb els núms. 145,58 i 127 de l'any corresponent, respectivament).

¹⁰⁷ Isidre MOLLERA i SELLÉS, fill de Isidre Mollera i Solà-Calvet, nascut el 13 d'octubre de 1870 a la casa núm. 6 del carrer del Sac. Morí el 1957.

¹⁰⁸ Mn. Salvador PADRÓS i BIGAS (Girona, 1883-1933). Organista de la parròquia del Carme des de l'any 1909. Vegeu capítol dedicat a l'Escolania del Carme.

¹⁰⁹ Sants SAGRERA i ANGLADA (Girona, 1893 - Barcelona, 2-I-1983). Violoncel·lista. Fill del catedràtic de gramàtica i llatí de l'Institut, Jaume Sagrera, oriünd de Palafrugell. Josep Pla, a *Girona, un llibre de records*, fa una pintoresca i sarcàstica descripció de la figura i tarannà del professor que nosaltres, per cert, no compartim. Sants Sagrera fou violoncel·lista de l'orquestra de Pau Casals (1927) i fundador del quartet Laietà. Professor de l'acadèmia Marshall (1929). Col·laborador habitual a la revista *Scherzando*. Va fer una inigualable tasca pedagògica a Igualada amb la renovació de l'ensenyament musical dut a terme pel mestre Borgunyó. Bon coneixedor de la història musical gironina de la primera meitat de segle. Mentre visqué a Girona, i quan les seves obligacions li ho permeteren, des de Barcelona, actuà en nombrosos grups de corda de Girona, ciutat amb la qual sempre mantingué un estret lligam i afecte. A Barcelona, visqué al carrer Balmes, 158, domicili en què tinguérem el goig de conèixer-lo i d'establir-hi un lligam personal, inesborrable. Havia estat professor de Josep Bassal, professor de violoncel del Conservatori.

l'època a la ciutat. Un concert d'aquest conjunt, del qual la premsa es féu ressò, va ser el celebrat al Cafè Vila, el dia 11 de setembre de 1898.

Tornant a l'Acadèmia, hem de dir que, per tal de donar oficialitat als estudis dels seus alumnes, Isidre Mollera portava els més avantatjats a examinar-se de solfeig i piano, com a lliures, a l'Escola Nacional de Saragossa.¹¹⁰ Així, trobem que l'any 1907 s'hi desplaça amb les alumnes Concha Martínez i Concha Carrillo.

El 1910, aproximadament, Isidre Mollera fill, s'establí a Sant Feliu de Guíxols, i anava a Girona cada setmana, el diumenge, per donar lliçons. Es casà amb Rosario Moreno, andalusa, mestra nacional a Sant Feliu. Seguidament es traslladà a Palma de Mallorca, on la seva esposa havia estat nomenada directora d'un grup escolar. Després de la guerra es domicilià a Barcelona, on enviudà; continuà, però, les seves tasques professionals i finà l'any 1957.

Els Mollera foren una família benvista a la Girona de l'època, bons músics i excel·lents persones. Deixaren a la ciutat un grat record personal i professional.

1.9. LA MÚSICA ALS CAFÈS I A LES CASES PARTICULARS

A part de la seva missió específica, alguns cafès i centres d'esbarjo de la ciutat també dedicaren moltes jornades a l'expansió cultural dels seus clients mitjançant l'organització de concerts i recitals de música, a càrrec de prestigioses figures de la localitat i fins i tot de l'estranger.

Tot primer fou costum fullejar-hi diaris i revistes, fet que comportà l'existència fins i tot de biblioteques als mateixos cafès. Quant al fet musical en aquests establiments, té el seu origen a mitjan s. XIX quan, com a centres de tertúlia i de relació social, la música hi és un component més d'atracció per a una clientela d'un signe cultural mitjà-alt. Les actuacions en aquests locals eren habitualment d'una petita formació o grup de cambra, o fins i tot, d'un sol pianista.

El públic que hi acudia, la majoria de les vegades passavolant, indiferenciat com a estament, però que anava als cafès i locals afins atret pel gaudi elemental que li proporcionava l'audició, generalment de fantasies de les sarsueles de Barbieri o de les òperes de moda, que tenien el pianista del cafè com a important agent difusor. Albéniz, Millet, Rodoreda, Vidiella i moltes altres il·lustres personalitats de la nostra música començaren la seva carrera com a pianistes de cafè.

A Catalunya, Barcelona fou pionera en la música als cafès.¹¹¹ Pretendre fer una cronologia o una estadística d'aquests locals seria interminable i poc fiable. Només volem deixar constància de tres noms: L'Oro del Rhin; el "Cafè-Granja Royal", on Eduard Toldrà deixà un inoblidable record,¹¹² i el Cafè del Paral·lel, on tocava un quintet amb públic ja assidu.¹¹³ Un fet excepcional fou la gran

¹¹⁰ Hem de tenir present que Girona no comptà amb estudis oficials de música fins l'any 1942, quan es fundà l'Escola de Música d'Educació i Descans, actual Conservatori, i durant els primers anys actuà oficialment, com a filial del Conservatori del Liceu de Barcelona.

¹¹¹ En parlar de la música als cafès de Barcelona, no podem deixar de recordar i constatar, sobretot per la seva positiva repercussió en el món de la cobla i la sardana, les audicions interpretades, ja l'octubre de 1894, per la cobla *La Principal de Peralada* davant els cafès Lyon i Güell. Dirigia la cobla, llavors, el mestre Josep Serra, i foren unes actuacions de difusió de la sardana molt importants.

¹¹² Amb el sextet compost per ell i per Bouquet, Solsona, Trotta, Sendra i Burrull. Cal dir que, segons quins músics, solament actuaven en aquest tipus de locals per poder subsistir econòmicament. Quan Toldrà, l'any 1941, deixa la música al cafè, diu: "Definitivament, abandono l'esclavatge de la música al cafè".

¹¹³ S'havien arribat a constituir una espècie de penyes, consistents en tertulians assidus a uns grup de músics determinats, els quals seguien amb vertadera fal·lera les seves interpretacions. Coneixien tots els músics, el seu repertori, etc., fenomen només comparable a les penyes d'esports, com ara el futbol. Aquests locals, molts anomenats cafès concert, abundaven a la ciutat de Barcelona i el seu paper era, la majoria de les vegades, la difusió de números de sarsuela. Reproduïm un testimoniatge: "*Hay en los bajos de el Casino Andresense un café con patio, otro café con patio en la casa contigua, y otro ídem, ídem, un poquito más allá, todos á cuál más animado, ayéndose a lo lejos la voz desgarrada de una tiple y un barítono que entonan canciones del género*

acceptació que tingué aquest fet a la ciutat de Tarragona,¹¹⁴ amb una incidència social considerable i on hi hagué un component específic que no es donà a la resta de Catalunya, i fou el de la presència als cafès de famílies enteres, que amb la seva assistència, oferien a aquests llocs un ambient distingit, acollidor i elegant. Precisament, el que fóra cronista oficial de Tarragona, Joan Salvat, l'any 1969 els definí així: *“No solo lugar de sano esparcimiento en las horas de ocio, sino también un motivo de regocijo espiritual y deleitación escuchando la música de los más notables genios de este arte”*.

La ciutat de Girona també té la seva petita i pròpia història d'aquests locals. Volem destacar-ne el Cafè del Comercio, més conegut com a Cafè Norat, perquè n'era propietari el Sr. Josep Norat, que ja estava en activitat l'any 1889, a la Rambla de la Llibertat. Una curiosa i ben peculiar publicitat d'aquest establiment, el 1892, ens diu que “com a conseqüència d'haver estrenat una vaixella i augmentat la qualitat del cafè, aquest passarà al preu de 30 cts. la tassa”. Hi féu grans actuacions el quintet Empòrium, tal com podem entreveure d'una nota de premsa de l'any 1926, que diu: “En viatge d'esbarjo han sortit per a París, en Tomàs Sobrequés; per a Suïssa, en Casellas i per a Biarritz, els violinistes Puntonet i Jaumeandreu. Per aquesta causa s'han suspès fins la seva tornada els concerts que el Quintet Empòrium donava al cafè Norat, als quals assistia tota la bona societat gironina”.¹¹⁵ A principi de segle, el 1903, s'inaugura el cafè cantant denominat El Taurino, emplaçat a l'antic Cafè de la Paella.

La música als cafès tenia, en general, dues funcions: l'una era crear ambient al local –és a dir, com a música ambiental–, i l'altra, com a concert; aleshores els clients deixaven de parlar, llegir, discutir o jugar a cartes. N'és un exemple el del dia 9 de juliol de 1926 a càrrec d'Alfred Sagols (violí) i F. Casellas (piano) i ja més ençà, pels anys 45 al 50, els celebrats al Cafè de la Devesa, al cafè de la Independència, al cafè del Coliseu (Canaletes), al cafè bar terrassa del Pes de la Palla, on el Quintet Vienès creà un ambient que els gironins encara recorden.

Però, sens dubte, l'establiment que per excel·lència reunia totes les característiques i ambient de l'època, pels seus personatges habituals, la seva bohèmia, la seva tertúlia, la seva música, la seva biblioteca, etc., era el Cafè Vila. A part d'aquests ingredients, diverses circumstàncies i característiques de la situació del local, justa a la planta baixa de l'ajuntament, a la plaça del Vi, i per tant al costat mateix del Teatre Municipal i d'una parada de transport –tot això sense tenir en compte la peculiar personalitat del seu amfitrió– el feien també lloc de pas d'actors i de músics, així com parada obligatòria per a molts forasters. Un article al *Diari de Girona* del dia 13-IV-1892 ens demostra el que hem dit abans: *“(…) Desde que con todo esmero el notable pianista del Café Vila, señor Soler (era també el pianista del quartet de l'Orfeó Gironí) arregla con el buen gusto que le caracteriza los programas de las piezas de música que por la noche ejecuta en el salón del mismo, es extraordinaria la concurrencia que se acumula allí, no solamente por el buen servicio de la casa, sino deseosa de tributar el merecido aplauso a la habilidad del pianista”*.

El Cafè Vila tancà les seves portes el dia 31 d'agost de 1956. A més del mestre Soler, ja esmentat, hem de dir que dos dels pianistes de la història gironina més dedicats a tocar als cafès foren Isidre Mollera (pare) i Miquel Oliva.

Ja hem dit que el Cafè Norat i el Cafè Vila eren els locals més concorreguts i amb més pes a la ciutat, en aquella època, com ho demostra el fet que fins i tot algú s'entretingués a dedicar-los alguns poemes. Aquí en reproduïm algunes estrofes:

---

chico, recibidas por la concurrencia con exclamaciones y entusiasmo”. J. Roca y Roca, *La semana en Barcelona*, LV (31-VII-1898).

¹¹⁴ D'aquesta ciutat podem esmentar les entitats següents, totes de caràcter privat: El Café Salón o Café Adrián, el Café Nuevo i el Café de las 7 puertas, el Café París, el Café Claró o Gran Café de Tarragona, el Café del Centro, el Café Suizo, Café de la Unión, Café del Teatro, Café Colón, Café Miramar i La Bateria. Centres culturals i recreatius com l'Ateneo Tarraconense de la Clase Obrera, La Artesana, el Casino de Tarragona, El Empíreo, el Centre Català, Broch-Vert, Fomento de Tarragona, Centro Tarraconense, etc.

¹¹⁵ Revista *Scherzando* d'agost de 1926.

“Al vespre anem a Can Vila
 que’ns donan música ab Moka,
 lo nostre company Oliva
 ja sabs tú lo be que toca”
 “Damunt d’aquesta brutícia (es refereix a la ciutat)
 volta gent guapa i bonica
 mentres la nostra xaranga
 ens toca la Tempranica.”

“Ja deuràs tu sopusar
 lo que fem havent dinat,
 anem a pendre un calent
 a n’el café d’en Norat.”

Bosch i Armet, periodista habitual del diari *Lo Geronès*, el dia 5-VII-1901 ens descriu en un article l’ambient i relació dels cafès, els músics i els ciutadans. Diu textualment així: “Are, al estiu, tothom busca la fresca: els amos de café per a complaure als concurrents buscan músichs per donar concerts. A la Devesa, á n’aquell café, un terceto fá las delicias dels qu’hi van; al café de l’Independencia han contractat la banda militar. Al café d’en Vila un sexteto d’instruments de corda ab piano fá la delicia dels que també van allí. Ab tot, jo aposto pel sexteto, ja que té condicions pera ferho y vol fer música de veras. Los secrets dels grans mestres per ell poden ser esbrinats... Aconsello als geronins que’l vagin á sentir; no com á reclam, no, sino perque prengui’n afició a la bona música: á veure si paladejant bé ve l’entusiasme dels concerts d’hivern que tan bé anirien pera tots... Un altra dia parlaré del sexteto amb més extensió.”

Amb tot, en les primeres dècades del segle XX, la música als cafès anà desapareixent, davant la invasió de la pianola, primer, del gramòfon, més tard, i finalment la difusió radiofònica hi donà el tret de gràcia.

En referència a la música que es feia en la intimitat de les cases particulars, Girona, com en totes les ciutats –unes amb més tradició, altres amb menys–, l’aristocràcia gironina tenia per costum celebrar vetllades musicals en la intimitat de la seva llar, generalment acompanyada per les seves amistats, de la mateixa classe social. Aquestes vetllades no eren altra cosa que una imitació de les que es feien en els grans salons de pràcticament tots els palaus de la reialesa europea i mundial.

A Girona, les primeres notícies documentals que en tenim són de principi del segle XIX. Per exemple, les vetllades que es feien el 1822 a la mansió del marquès de Campmany els dissabtes de Quaresma. Un altre testimoni és de 1877, quan veiem publicat: “El tenor Pagans vereneja a Girona. Només una família ha tingut l’honor de poder-lo escoltar en una vetllada íntima”.¹¹⁶ A principi del segle XX, com ens diu el mestre Civil, l’aristòcrata en cap de la música a Girona era el Sr. Rafael Heras de Puig, bon aficionat i que hi entenia, que disposava a més d’un magnífic Erard de cua. Cada setmana als salons de casa seva, un palau del s. XVIII, al carrer de les Sabateries Velles, avui Carreras Peralta, s’hi feia música, molt sovint a càrrec del Trio Gerió. Aquestes vetllades musicals eren també lloc de tertúlia sobre tot el que passava artísticament a la ciutat. Cal distingir bé dos tipus ben diferenciats de personatges de la tertúlia: els uns, aristòcrates, feien les seves tertúlies als seus propis domicilis. L’altre grup, format generalment per artistes, periodistes, escriptors i algun mestre, les feia habitualment als cafès, tal com hem descrit en els paràgrafs precedents.

Així doncs, tenim que el 19 de març de 1893 el *Diari de Girona* ens informa del concert que el Sr. Josep Feliu, director de l’Escola Municipal de Música, donarà a casa seva amb motiu de celebrar el seu sant. Una altra vetllada amb el mateix protagonista és la que publica la revista *La Il·lustración Musical* de Barcelona, del mes de març de 1894, amb la nota que segueix: “(...) tuvo lugar en Gerona, en casa de D. Joaquin Ruiz Blanch, Administrador de Correos,¹¹⁷ una pequeña velada (íntima) en la que tomaron parte el ilustrado Maestro y Director de la Escuela Municipal de Música (de Gerona), D. José Feliu Ferrussola y sus aventajadas discípulas, las graciosas niñas Teresita Batlle y Estrella Gil”

¹¹⁶ *Revista de Girona*, de juliol de 1877.

¹¹⁷ Director i propietari del diari gironí *La Lucha*. Aquest diari tingué vida de 1871 a 1910.

(filla i neboda, respectivament, de D. Juan Gil Moreno, delegat d'Hisenda, i de D. Manuel de Sucre).¹¹⁸

La llar del pianista Miquel Oliva, al carrer de la Força, era un altre indret musical per excel·lència en tota la primera dècada del segle XX. L'auditori, segons testimonis presencials de l'època,¹¹⁹ era dels més distingits: el Sr. Salellas i família; el canonge Ayarre, xantre de la Catedral; la Sra. vídua de Carreras amb les seves filles, Manuela (emmaridada més tard amb el Dr. Francesc Coll, cirurgià i futur batlle de Girona), Carmela i M. Lluïsa, i amb el seu fill, el susdit Dr. Bonaventura Carreras; els doctors Coll Turbau, ja esmentat, i Josep M. Riera i Pau; l'advocat De Camps i Arboix; Santiago Rusiñol, quan passava temporada a Girona; el marquès de Camps i família; el Sr. Ortiz (de la firma de pianos Ortiz i Cussó); les senyorettes Capella i Armet (Dolors); Pelai Negre i germanes, etcètera.

Un altre indret, anterior a aquests, i al qual el mestre Civil feia referència com a escenari d'actuacions musicals íntimes, era la rebotiga de la farmàcia del Dr. Adolf Grau i Romanaty, al carrer Nou, més tard farmàcia Pla Dalmau, on avui hi ha instal·lat un comerç. El Sr. Grau era el pare de Maria Grau,¹²⁰ professora de declamació del Conservatori del Liceu. Allà, a més de música, es parlava de teatre, de pintura, de literatura, etc. L'actriu Marta Grau era la filla de l'esmentat farmacèutic, i Marta Santaolalla, cantatriu, n'era la néta. Els músics que habitualment hi actuaven eren Miquel Oliva, Tomàs Sobrequés, Joaquim Vidal i Josep Saló.

Tenim constància també de les sovintejades sessions musicals a casa del periodista Francesc Bosch i Armet.¹²¹ Concretament, farem esment de la celebrada el desembre de 1901, amb la intervenció dels pianistes Franck Marshall i Miquel Oliva amb motiu d'haver-se fet amics en el concert que Marshall féu al Casino de Girona, acompanyant el violinista Ros.

A la casa pairal dels Sunyer, a Tialà, hem pogut veure fins i tot fotografies de les tertúlies literariomusicals allà celebrades, nascudes probablement arran dels desplaçaments que efectuaven els germans Oliva a la masia Sunyer per fer classes de música als fills de la família, entre els quals hi havia Teresa i Josep, tots dos, futurs mestres de música. A casa del senyor Reigt, violinista aficionat, que crearien la societat Sobrequés & Reigt amb Tomàs Sobrequés.

Amb un caire totalment diferent, el governador, Sr. Tejón, també havia organitzat les seves reunions musicals i en volem esmentar una de ben atípica. Fou amb motiu d'un concert de Santa Cecília, el 1903, del Cercle Artístic, amb la cantant andalusa Ortiz de Serra, contralt, a la qual va invitar a casa seva per recordar la terra andalusa, i va convidar-hi les famílies andaluses que vivien a Girona. La senyora Ortiz i el seu marit varen cantar cançons d'aquelles terres i dues senyorettes varen ballar les sevillanes com es ballen a Sevilla i a Cadis, i alguns ballaren el que era de moda en aquells moments, els cèlebres *Boston*. El periodista Bosch i Armet, present també en la sessió, ens diu: "Em va agradar molt perquè va ser carinyós record de casa, y ja sabem que l'expansió regional y lo folklore popular son l'encarnació viva que sentim tots". I afegeix: "La Srta. Tejón feu els honors de la casa amb distinció".

Anotem un indret més, els jardins de la senyorial casa de Josep Dalmau i Carles, on havien sonat més d'una vegada alguns recitals.

Només per demostrar que aquestes tertúlies no eren exclusives de la ciutat, tenim que a Figueres, i a casa de Josep de Ros, el 1904, s'invita les germanes Moner i unes quantes famílies a passar-hi la tarda i a escoltar aquestes joves promeses *en la més estricta intimitat*. La seva actuació, ens diu la premsa, fou brillant. Les protagonistes de la vetllada, com hem dit, foren les germanes Moner i Bager: Mercè (11 anys, pianista), Maria i Josefina, violins primer i segon, respectivament, i Teresa,

¹¹⁸ Manuel de Sucre, advocat, oficial primer de l'escripcia de Fernando Casadevall. Amic personal de Josep Feliu.

¹¹⁹ CIVIL, F. *El fet musical ...*, op. cit., pàg. 36.

¹²⁰ Idem.

¹²¹ Francesc BOSCH i ARMET, fill de l'escriptor rossellonès Carles Bosch de la Trinxeria (1831-1897), considerat com la figura més important del Rosselló dins el moviment de la Renaixença. Passà la vida als Pirineus, on, influït pel món que l'envoltava, reuní tradicions, folklore i costums. Es casà amb una Armet de la Jonquera.

també piano. Els seus professors, a part del seu pare, eren Josep M. Carbonell, director de Catalunya Nova, per al piano, i Enric Ainaud, subdirector de la Filharmònica de Barcelona, per al violí.

Sovintejaven les sessions íntimes també a casa del pianista Francesc Vilaró a Santa Coloma de Farners. També, esporàdicament, se'n feien a casa del doctor Esteve Pujol, de Bordils. Anotem la de l'agost de 1907, en què la senyora Pastells cantà admirablement algunes cançonetes acompanyades al piano, amb la intervenció de músics de l'orquestra La Farnense, dirigida aleshores per Rigau i de la qual eren solistes Vilallonga i en Brull. Tan sonat fou l'acte, que fins i tot s'hi invità els redactors de la revista *Scherzando*.

La casa Aldrich de la Bisbal fou també escenari d'aquestes sessions. Els executants (entre professionals i amateurs) eren: Josep M. Aldrich, fadrister de la casa i registrador de la propietat; Josep M. Soler, aleshores director de la cobla La Principal; Gumersind Puig, metge; mossèn Corominas; mossèn Albert, organista de la parròquia, i Joan Massenet, fill del promotor de les Voltes.

És una mostra més de la pràctica habitual de la música en cases particulars de la ciutat una informació del Quartet de l'Acadèmia Musical Gerundense de 1912, que ens diu: "El grup prepara els seus quartets per portar-los a conèixer en sessions íntimes i entitats obreres."

Volem acabar aquesta petita mostra de la música a les llars de les classes benestants amb un fragment d'un article publicat a *El Geronès* el dia 14 de febrer de 1904 pel periodista Bosch i Armet, amb motiu de la invitació que fa, precisament a les germanes Moner, a un concert íntim a casa seva: Diu que té notícia que "en algunas de las casas principales de poblaciones de la nostra provincia se farà bona música: los classichs seràn esbrinats. Si en los pobles se constituheixen orfeons per la difusió de la música popular, si penetran verament l'ànima del folklore, es evident qu'en la nostra societat hem de veurer una gran millora en las costums publicas: la música es una delectació que predispone al treball: los concerts periodichs en familia ó en societat, estrenyen lo parentiu y l'amistat: en l'obrer lo coro l'fa noble y sobri: mentres ensaja no pot anar a la taverna, la música l'hi'n priva y es un llas qu'el te presoner suaument y l'excita al companyerisme: sent un atmòsfera mes elevada y sembla que tingui necessitat d'instruir-se: l'emulació del coro es conversa en la familia y alegra lo cor."

Encara que aquesta activitat pugui semblar fruit d'una altre època, fa molt pocs dies, just abans d'entrar aquest llibre a impremta, que la família Audouard de Girona ens comentava que encara ara, esporàdicament, organitzen a la seva llar algunes vetllades musicals de caràcter íntim.

CAPÍTOL II.- LA MÚSICA A SOPLUIG DEL MODERNISME I DEL NOUCENTISME. FONT D'INICIATIVES I DE REACTIVACIÓ MUSICAL

2.1. L'AMBIENT MUSICAL A L'ESCLAT DEL NOU SEGLE

Durant els primers anys del segle XX, la música a Girona està encara pràcticament reduïda a les solemnitats de la Catedral,¹ a les escolanies, al teatre i a la banda de música.² Girona tenia 15.787 habitants. En aquell període es produeix un fet significatiu: l'enderrocament de les muralles, simbolisme perfecte del pas del s. XIX al XX. Les demolicions foren intermitents des de final del XIX, i provocaren l'expansió del nucli urbà, amb nous perfils aportats sobretot per l'arquitecte gironí Rafael Masó, la primera època del qual va lligada al corrent del Modernisme. D'altres arquitectes, però amb menys intensitat, ajudaren a aquesta transformació: Martí i Sureda amb l'Escorxador i el grup Escolar Bruguera; Roca Pinet, amb la casa Morat; Isidre Bosch, amb la casa Juandó; Enric Catà, amb l'edifici de Correus...

La vida ciutadana, però, continuava monòtona i tancada.³ Hem trobat un article a la premsa amb el títol de "La música dels diumenges", d'autor anònim, que ens descriu el tarannà dels gironins d'aquella època i ens fa una panoràmica prou àmplia per poder entreveure la vida ciutadana d'aquells anys. Diu textualment:

"Es una nota de les més agradables en aquesta ciutat petita, resignada a esser sempre a la qua, aon les diversions se compten ab els dits y gracias que entre la competencia dels cines y les nombroses festes relligioses, aquests pacífics habitants, saben quasi sempre aont anar pera no avorrir-se y podem combinar uns programes diumenjals espatarrants." I afegeix: "La música dels diumenges es un número dels programes a qu'em refereixo, dels que deixa més satisfet. A l'istiu, tocant entre'l frescal ambient de la Devesa per quins amples passeigs triomfen els colors estivals dels vestits femenils. Y ara a l'hivern, no deixa de tenir la seva bellesa la nombrosa concurrencia que volta'l curt passeig de la Rambla, aplegades per les alegres notes de la banda militar que ab plaer dels veïns toca un dia a cada cap. Arriba aquesta nota gironina a tota sa brillantés, quan els assistents a la missa senyoral van invadint la corrent pera lluir trajos y ombreles, mentres la música, ofegada per una munió d'aficionats que l'enronden badocament, creguts d'oïrla millor, amenisa'ls discreteig frévols ab les voluptuoses notes de la Gorda, El Arte de ser bonita, un tros de Moros... Però aquesta agradable nota gironina fòra més plaenta sense les abelles y les despulles d'aviram."

D'aquest article es desprèn que els gironins eren poc ambiciosos musicalment. Només amb escoltar un xic de música els diumenges, a l'església o amenitzada per la banda, ja quedaven satisfets.

Tot el món musical de la ciutat en aquells moments (institucions, músics, empresaris teatrals, societats i orfeons, etc.) debatia la necessitat de potenciar els elements gironins. Fins i tot s'havia dit que el Cercle Artístic⁴ s'havia fundat, en part, per formar i cultivar el potencial musical de casa. En

---

¹ Pel poc ressò que se'n féu a la ciutat, volem remarcar que precisament l'any 1900 la nostra Catedral rebé el títol de Basílica.

² Ho demostra, per exemple, una crítica a *L'enderroch* del 2-II-1902, que diu: "(...) Aquesta quinzena no hi ha hagut res de música a la ciutat, llevat els oficis cantats per la Capella de la Catedral que ho fa forsa bé quan no s'equivoca, y de la zaranga del nostre regiment que gracias á son director interpreta tan bé'l género chico y's pasodobles, de poch mes podem parlar."

³ Josep Pla diu de la Girona d'aquell temps: "Era una ciutat molt trista. Els uns deien que era levítica. Altres que era ofegadament provinciana. Altres que era massa militar. Altres, encara, que els botiguers sempre manaven". ("Girona, els gironins i la Fontana d'Or", *Revista de Girona*, núm. 65, 1973).

⁴ Es funda el 1902, i existeix poca informació de les seves activitats. Sabem que la seva Junta, aquest mateix any, fa una crida i invita els obrers a participar en els concerts, i un any més endavant és la societat que organitza les òperes i el teatre a Girona. L'any 1923 hi ha un concert ofert pel quintet format per Vila, Oliva, Mollera, Saló i Sobrequés, amb els cantants Adela Blasco (mezzo) i Josep Hugas (baríton). Per Santa Cecília del mateix any,

concret, hi havia plantejat un conflicte entre els que defensaven els grups musicals de Girona i els que criticaven, d'alguna manera, la poca qualitat que tenien. Bosch i Armet, crític musical, defensa que "(...) convé tenir paciència i confiar en els nostres. Que si bé és bo que de quan en quan vingui alguna orquestra o intèrpret forani, si sempre es fa així, sempre més haurem d'anar a Barcelona, i a Girona no hi haurà mai res de qualitat". I segueix argumentant: "Barcelona és una temptació per la proximitat i que si, allà, Nicolau va sembrar, també es pot fer aquí. Que es formi un conjunt artístic de qualitat, és qüestió de paciència i llarga i s'ha de tenir present que difícilment es superaran els conjunts de París o Viena."

L'exposició d'aquests plantejaments evidencia la necessitat de canvis en els costums musicals de la ciutat. Posarem per cas, i com a exemple, el fet que anys enrere hauria estat impensable fer una crítica d'una obra i d'una interpretació musical d'un sacerdot, i menys si aquest era el mestre de capella de la Catedral. Encara que aquesta crítica s'amagui sota el pseudònim de *J. Blanch d'Espanya*⁵ i que es publiqui a *L'enderroch*,⁶ no deixa de marcar un pas endavant per aconseguir més originalitat i frescor en les composicions musicals. L'articulista es defensa tot dient: "Com que no sóc expert musical, no m'atreveixo a fer-ne una crítica, però com que dos periòdics de la ciutat ho fan (es refereix a *El Correo i La Lucha*), jo també ho puc fer". Es tracta d'un oratori de Mn. Rué, estrenat a la Catedral per la Setmana Santa d'aquell any 1902. Diu així:

"En la primera part, el Preludi en que comença, el trobem ple d'influència italiana e poc gust: la barcarola que segueix es de bon efecte, encar que poc adequada per música religiosa, o per música que ha de ser cantada en una esglesia; la pregària i la tempesta ab que acaba la mateixa, es per naltres lo mes original i ben instrumentat, especialment el metall de la tempesta. La segona part, basada en el cant gregorià (y no en un furt d'en Perosi com volen venir a suposar els dos diaris, no se si per ignorancia ó per mala intenció). Hi ha alguns trossos molt correctes i ben acertats; en el temps final abusa d'una manera pesada del motiu. Total: Poca originalitat en conjunt y una execució pèssima."

Malgrat tot, sabem que a Girona hi havia bons instrumentistes. Ho demostren les paraules del mestre Vehils, director convidat del Teatre del Liceu de Barcelona i del Real de Madrid, que sovint i de manera quasi permanent era el director del nostre primer teatre en les seves funcions de sarsueles i òperes. Vehils, després de dirigir la primera simfonia de Beethoven amb músics gironins, quedà sorprès dels bons resultats obtinguts. Això donava la raó als partidaris que Girona havia de passar per una etapa en la qual primer havia de sembrar, per poder recollir el dia de demà.

2.2. L'ORFEÓ GIRONÍ (1903) i L'SCHOLA ORPHEÒNICA GIRONINA (1907)

Aquests dos orfeons neixen, en el fons, amb els mateixos signes d'identitat, amb la sola diferència dels quatre anys que separen la seva fundació: identificació, en la seva essència i esperit, amb els cors de Clavé; i ser i representar quelcom més que un orfeó a la ciutat. Tots dos naixien del dinamisme i l'eufòria del modernisme.

No hi ha cap dubte que l'Orfeó Gironí fou un producte de l'antiga Sociedad Orfeón Gerundense, de la qual ja hem parlat en el capítol anterior. L'any 1886, i amb motiu de l'estrena del seu nou local, ja va començar anomenar-se la coral d'aquesta societat Orfeó Gironí, moment en què quedà catalanitzat el

---

tenim els mateixos artistes, però en comptes de la mezzo, senyoreta Blasco, hi trobem el tenor Manel Utor. Desconeixem el temps que durà la societat.

⁵ Consultats tots els fòrums intel·lectuals i periodístics gironins, ningú ha sabut donar raó de qui s'amagava sota aquest suggestiu pseudònim. Algú ha apuntat Joaquín Ruiz Blanch, administrador de Correus i melòman musical, com a possible autor real. Nosaltres ens inclinem més per algun dels escriptors assidus d'*Enderroch*: Albert i Francisc Balari, Miquel de Palol, Carles Rahola, Xavier Montsalvatge, Josep Morató, Benvingut Diví, etc. Sí és clar, però, que qui s'amaga amb aquest pseudònim, Blanch d'Espanya, és un perfecte coneixedor de Girona i els gironins, com ho demostra en les seves cròniques a l'espai de "Belles Arts" tot queixant-se de l'apatia de la ciutat per l'art i la cultura.

⁶ *L'Enderroch*, 1-IV-1902, any I, núm. 5.

seu nom, sobretot amb l'estrena –aquest mateix dia– del seu himne,⁷ amb lletra de Joaquim Riera i Bertran i música d'Albert Cotó.

Dissolta més o menys la societat anterior, i ja en una nova etapa i amb el seu nom definit com a Orfeó Gironí, s'enceta el nou projecte a partir de 1903. La flamant societat s'instal·la a l'antiga casa Foxà i es disposa a fer una reorganització de l'orfeó. Així, trobem que a principi de 1904 el dirigeix el jove Isidre Mollera (fill) en un acte solemne al Teatre Principal amb 150 orfeonistes com a suma de les tres seccions: la de les senyoretetes, la dels homes i la dels nois. De la secció de noies n'era encarregada Dolors Jordà, professora de piano des de feia poc. Col·laboren en la vetllada la Srta. Palahí al violí, el baríton Sr. Hugas i una secció de guitarristes i una altra de violinistes, aquesta última acompanyada per Tomàs Mollera al piano. La Sra. Crehuet regalà la senyera amb brodat de l'escut de Girona al davant, i a la part de darrere, la data de 1-II-1904, i una dedicatòria.

El 1905, la junta de l'orfeó és renovada i, entre altres canvis, n'ocupa la vicepresidència el distingit Lleó Audouard. Es designa Isidre Mollera per assistir al congrés de cant gregorià que s'ha de celebrar a Estrasburg, al qual també assisteixen Mn. Rué i Mn. Garcia.

Nou trasllat de seu a una casa de la pujada de Sant Domènec. Tindrà sala de concerts, d'assaigs, salons de cafè i de lectura i un espaiós jardí per a esbarjo dels socis. Hi entra com a president Bonaventura Carreras i continua com a vicepresident el doctor Audouard. Poc després, el mes d'abril, mor a Barcelona Albert Cotó, que col·laborava de manera important amb l'orfeó. L'entitat arriba a la màxima esplendor i les seves activitats es multipliquen: concerts, conferències,⁸ etc.

En una vetllada de la societat, el març d'aquell any,⁹ queda clar l'entusiasme del públic pel mestre Mollera, fet que provocarà, al cap de ben poc, la seva dimissió com a conseqüència de la gelosia d'un sector de la societat, que opina que el protagonisme absolut de l'orfeó queda absorbit per la figura del músic. Aquests fets es donaren a conèixer en la junta de la societat del dia 29 de juliol de 1906, quan es proposà el nomenament d'Isidre Mollera com a soci honorari i l'expedició d'un artístic diploma acreditatiu d'aital honor. Mollera no accepta aquesta distinció perquè diu que “aquesta Directiva ha estat censurada moltes vegades per haver estat supeditada a mi i molt influenciada per mi mateix. Donat que jo no ho crec així, no accepto aquest honor”.

Tot aquest enrenou porta a la societat un nou president, el marquès de Camps, i un nou director de l'orfeó, el mestre Eudald Melendres, cunyat de Mn. Rué, els quals s'ocuparen de reconstituir l'orfeó a partir del mes d'agost. El dia 3 de febrer de 1907 feren la seva presentació oficial en el nou local. Mentrestant, Isidre Mollera és nomenat director president de la nova societat Schola Orpheònica Gironina i del seu orfeó, creat pel Centre Catalanista, que presideix Joaquim Botet i Sisó. A partir d'aquí, les cada vegada més espaciades i minses activitats foren la nota dominant en la poca vida que quedava de l'Orfeó Gironí.

L'agrupació coral i artística Schola Orpheònica Gironina es funda el dia 10 de gener de 1907 i fa la seva presentació en un concert al Saló Gerió (Centre Moral) el dia 19 de març del mateix any. En la seva fundació, són nomenats pel Consell Directiu Isidre Mollera, com a director president; Eugeni Fors, tresorer; Lleó Audouard i Josep Perich, vocals, i Joaquim Bosch, secretari.

En mencionar Lleó Audouard, no podem renunciar a dedicar unes lletres al que fou un amant de la música de primer ordre a la nostra ciutat. Audouard i Deglaire era d'origen francès, d'Amiens, establert a la ciutat com un dels primers dentistes de Girona i comarques. La seva mare, madame Leonnie,¹⁰ era concertista de piano, d'on li vingué l'afecció per la música. Viví i tenia la seva consulta

⁷ Vegeu lletra de l'himne a: BRUGUÉS, L. “*La Música a la ciutat de Girona...*” Vol. I, op. cit. pàgs. 95 a 98.

⁸ Una d'aquestes conferències fou pronunciada pel jove advocat i diputat provincial electe D. Marian de Linares Delhom. El seu germà Joan era redactor en cap de la revista *Empòrium*, de Palafrugell. La conferència versà sobre *La educació y la música popular* i l'acte tingué lloc el dia 9 d'abril de 1905 al local social de l'orfeó. Aquesta va ser la primera de les conferències públiques de l'orfeó en la nova etapa, presidida pel Dr. Bonaventura Carreras.

⁹ En aquesta vetllada hi intervenen les senyoretetes Pernal i Masip, les nenes Perich i Cañabate i el nen Rustell, així com les seccions corals.

¹⁰ A casa de la seva néta, Anna Audouard, al carrer Ciutadans, es conserva una esplèndida fotografia d'ella, on es pot apreciar la forta personalitat d'aquesta pianista.

al carrer que s'havia dit de Sant Francesc, núm. 12, 1r. tocant al pont de Pedra (al pis just al cim de casa Boué). Era home de gran cultura, sociabilitat i dots d'organitzador, apassionat de totes les activitats artístiques, en especial de la música. En el terreny de l'esport, va contribuir a la fundació del GEIEG i va ser tresorer dels Esports de neu (secció de neu) i de la Unió Deportiva Gerona (UDG), avui Girona club de futbol, del qual va ser vicepresident. Feia també teatre i estigué al capdavant de quasi totes les iniciatives musicals de la ciutat. Havia col·laborat desinteressadament en la difusió de la higiene bucal entre els nens i nenes del col·legi Bruguera, des de la seva fundació. Igualment havien col·laborat en la seva especialitat Bonaventura Carreras (oculista) i Laureà Dalmau (higienista). Assidu del grup d'intel·lectuals d'Athenea. Es casà amb Aurèlia Vela Vivó, de Barcelona, d'origen cubà. Lleó Audouard morí l'any 1953 d'una pulmonia a l'hospital de Sta. Caterina. Deixà un viu record entre els gironins, tant en l'aspecte professional com en el personal.¹¹

En el concert que organitzen al Teatre Principal a final d'any, el 5 de desembre, hi intervenen Miquel Mulleras (tenor), Miquel Oliva (piano), Tomàs Mollera (violí) i Tomàs Sobrequés (violoncel). Precisament Sobrequés és un dels personatges que participen activament en la creació de la Schola i en l'organització dels seus concerts, que habitualment consistien en audicions de música de cambra al Teatre Principal com a entitat de promoció de la música.

Ben aviat sorgeixen discrepàncies en el si de l'entitat, i Isidre Mollera presenta la dimissió, que la Junta accepta. L'1 de gener de 1908 s'anuncia qui serà el nou director artístic. El càrrec recau en la persona del mestre Rafael Colomer.¹² S'aprofita per fer una renovació dels òrgans directius, i en la mateixa data es nomena com a president Lleó Audouard i, com a secretari, Antoni Murtra, que vivia a la Rambla, 27. La seu social era a la plaça de la Independència, 1 (local del Centre Catalanista). L'orfeó estava compost per uns 40 elements. Es féu una reestructuració de les seves tres seccions: de senyorettes, de nois i d'homes, i s'anuncià que aviat començarien les classes gratuïtes de solfeig per a nens i nois.

L'any 1913 ens consta que l'entitat torna a travessar mals moments, i el 1918 hi entra com a director Tomàs Mollera. D'aquesta nova etapa és el concert del pianista Josep Cantó, el 10 de juliol de 1918, dedicat als artistes gironins, amb motiu de la clausura d'una exposició instal·lada al local social de l'entitat, al carrer de Ciutadans, 17, el qual cedien per a les seves primeres sessions al GEIEG, fundat recentment. Un any més tard la Schola nomenava soci de mèrit de l'entitat el prestigiós pianista Miquel Oliva. (De la premsa local, 24-IV-1919).

Tenim constància d'uns quants concerts organitzats per la Schola, de vertadera categoria en el seu moment: Quintet Renaixement, Andrés Segovia (24-III-1920), Gaspar Cassadó, Ernest Grau i Eduard Toldrà (violinistes), etc.

2.3. PRIMERS PASSOS EN LA DESCOBERTA I RECUPERACIÓ DE LA MÚSICA CATALANA

A Espanya, l'ambient musical de mitjan segle XIX és molt pobre. Catalunya se salva una mica d'aquest panorama, encara que solament està protegit l'italianisme. A començament de la segona meitat del segle hi ha una reacció contra aquesta situació:

¹¹ El matrimoni Audouard-Vela tingué deu fills, dels quals els sobrevisqueren set: Sebastià, Josep, Teresa, Aurèlia, Carme, Maria i Lluís. Precisament Lluís fou un odontòleg destacat. S'establí a Girona. Tenia la seva consulta a Barcelona i els caps de setmana a Girona, al carrer Ciutadans, núm. 8, en una casa senyorial, rehabilitada per Rafael Masó i que tota ella és una joia arquitectònica: hi varen estar treballant més d'onze anys en la seva restauració. La casa és coneguda avui per casa Audouard, i es pot visitar durant la Setmana de les Flors. La professionalitat de Lluís Audouard el portà a tenir de clients grans personalitats com el general Franco, l'actor Tyrone Power o el matrimoni format pel coronel rus Nicolai Woevodski i la seva senyora, Dorothy Webster, propietaris de Cap Roig. Devem part d'aquestes referències a la seva néta Anna Audouard i al seu espòs, el químic Rafael Torres, entusiasta de la música de jazz, el qual organitza assíduament unes tertúlies jazzístiques que ja s'han batejat a Girona com el Club de Jazz. Ara, jubilats, són els que mantenen l'esplèndid palauet i els molts objectes de gran valor de tot el llinatge familiar.

¹² Rafael COLOMER. Fill de Granollers. Primers estudis a l'escolania de Montserrat amb el pare Guzmán, i piano amb Granados. Al Liceu, amb Costa i Noguerras i Enric Morera. La seva fotografia apareix a la revista *Scherzando* d'agost de 1908.

- Apareix una manifestació musical que té gran acollida popular i en la qual s'aconsegueixen veritables encerts: la sarsuela.
- Es comença a estudiar i a recuperar el nostre passat musical.
- El romanticisme arriba, encara que tard, a Espanya.

El nacionalisme espanyol és encapçalat per Felip Pedrell (1841-1922), que treballà en dues facetes:

- Investigador del folklore i la música del nostre passat, així com crític i polemista.
- Compositor d'obres importants (trilogia *Los Pirineos*, etc.), però l'activitat assenyalada anteriorment va absorbir la major part del seu temps.

La recuperació del patrimoni musical català i el seu reviscolament es deu en gran part, naturalment, als folkloristes Joan Amades, Aureli Campmany, Llorenç Galmés i Deseado Mercadal, a Menorca, Josep Massot, a Mallorca, etc., i també a tota una generació de músics i poetes que varen treballar i actuar en dos fronts. Un, consistent a arranjar, adaptar i divulgar cançons trobades o retrobades pels folkloristes, i l'altre, la composició de noves cançons a mida per als infants. En aquest segon àmbit, podem destacar Francesc Alió, Apel·les Mestres, Joan Llongueras, Joaquim Pecanins, F. Plantada, J. Muset Ferrer, pvre., M. Mayral, Mas i Serracant, J. Cumellas Ribó, E. Morera, M. Fàbregas, Josep Subirà, J. Bta. Lambert, Narcisa Freixas, Francesc Civil, Mn. Francesc Baldelló, Francesc Pelai i Briz, Valeri Serra, Francesc Pujol, i molts altres.

El treball de Pedrell origina que surtin de nou figures espanyoles i catalanes de relleu internacional: Albéniz, Granados, Falla, primer, i ja en el s. XX, Guridi, Esplà, Mompou, Turina, Rodrigo, Halffter, etc.

A Girona, com a les altres capitals, excloent Barcelona, ja des de la segona meitat del s. XIX es pogueren veure tot tipus de gèneres i representacions. Això sí, amb unes notables diferències respecte a la capital: retard en les actuacions i escenificacions molt migrades de qualitat. Fins i tot certes companyies portaven la seva versió especial per anar a *provincies*,¹³ consistent en retallades d'actes, fragments o quadres que, per la dificultat que oferien als cantants o a l'orquestra o per escenificar-los, o per tot en conjunt, es deixaven de representar.

Enric Claudi Girbal situa els inicis de l'òpera a Girona els anys 1930-40 del segle XIX,¹⁴ i diu que es deuen als ensenyaments del prevere Josep Barba, mestre de capella de la Catedral: "*Una vez que Gerona contaba con núcleo suficiente de artistas músicos, las autoridades y principales familias propusieron fundar un teatro de ópera italiana, gracias a la oportuna cooperación del maestro Barba.*" L'auge de l'òpera fou espectacular; es va convertir en l'espectacle més admirat de l'època i, com hem dit, gràcies a la col·laboració del mestre Barba, el qual no assistí mai a les representacions.¹⁵

2.4. EL FENOMEN WAGNERIÀ A GIRONA

L'obra operística de Wagner, compositor que portà la ciència de l'harmonia als darrers extrems de les seves possibilitats i que explotà al màxim el valor expressiu del cromatisme, féu vessar quantitats importants de tinta a Catalunya quan s'hi començà a conèixer la seva obra.

¹³ La qüestió era evident. No s'amagaven de publicar en el cartell corresponent coses com: "*Se hacen los cortes y supresiones de costumbre en los Teatros de provincias*".

¹⁴ FONOLLERAS, J. M. *Història del Teatre Municipal de Girona (1769-1985)*. Capítol "Aproximació a la història del Teatre, 1769-1939". Ajuntament de Girona, 1985, pàg. 99.

¹⁵ FONOLLERAS, J. M. op. cit. Volem constatar que la cooperació del mestre Barba va ser essencial. No ha quedat mai clar, però, si no va assistir a les representacions per iniciativa pròpia o per la prohibició que el Bisbat li va fer, com es pot deduir de la carta que el bisbe de Tarragona adreça a l'alcalde de Girona amb data 28 de juliol de 1847, en la qual, referint-se a Josep Barba, i preguntat sobre una sol·licitud perquè el prevere pogués seguir ensenyant els actors i actrius, va contestar: "*(...) Nuevamente ordeno oy al expresado sacerdote que se abstenga de ese ejercicio*".

La penetració del wagnerisme, empesa pel vent del nostre primitiu nacionalisme, fou profunda i marcà sensiblement la mentalitat musical catalana, com intentarem demostrar més endavant. El fenomen de la suggestió dels postulats de l'estètica i de la ideologia wagnerianes no fou privatiu de Catalunya. Altres països i pobles, alguns d'ells dotats d'una vigorosa tradició musical, quedaren sotmesos a la força que transcendia de les realitzacions dramàtiques de Wagner. A la mateixa Alemanya, moltes obres d'altres autors porten l'empremta expressiva del wagnerisme simfònic i líric. Així mateix, a França, compositors com Debussy, Vicent d'Indy, Chabrier i altres es varen emmirallar en el codi estètic de Wagner. A Itàlia, l'influx wagnerià es féu present en les òperes de Busoni, Martucci i altres compositors.

A Catalunya, poble d'una història musical oscil·lant, no té res d'estrany que la força de l'ona internacional wagneriana, encara que amb retard, trobés una entusiasta acollida que motivà l'arrelament i la desmesurada creixença d'un esperit exòtic que amenaçà de destruir les petites però personals construccions i conquestes assolides per la nostra música.¹⁶ Musicalment parlant, Catalunya era en certs aspectes un camp en guaret, un terreny sense conreu on podia donar fruit qualsevol llavor. L'intent d'adaptar el wagnerisme a la incipient sensibilitat musical i dramàtica catalana fou superior a la força creadora dels autors. L'etapa wagneriana tingué més ressò en l'esfera abstracta de la cultura (receptiva o d'afecció) que en el pla de la creació. Les pàgines de signe wagnerià de Pedrell, per exemple, una vegada abandonat el fervor que les acompanyà, posaren al descobert la seva debilitat estructural i no resistiren els canvis promoguts per les orientacions espirituals posteriors.

Ha de quedar clar, i ho volem destacar, que l'impacte provocat en el país pel wagnerisme com a nova doctrina estètica –que arribà en tots els seus extrems a Girona– provocà un moviment que un observador superficial qualificaria de mimètic, similar al que determinà l'acceptació del melodisme italià. Però anotem les diferències: l'òpera belcantista fou acceptada per la facilitat d'adopció del seu elemental cànon tècnic i expressiu; en canvi, el wagnerisme, amb la seva misteriosa estètica carregada d'intensa significació nacional, representà un ideal d'expressió per al que pretenia la renaixent personalitat nacional catalana.

A Girona, demostrarem que en les primeres representacions –i durant una bona pila d'anys– l'obra de Wagner no fou acceptada pel gran públic. Havien estat massa anys d'òpera italiana, sarsuela, revista i varietats. Calgueren anys i més cultura per comprendre, o tan sols acceptar, el geni de Bayreuth.

Pel que fa a l'òpera i la sarsuela, cal tenir present que la primera òpera de Wagner que es va representar al Teatre Principal, el dia 29 d'octubre de 1907, va ser *Lohengrin*. La funció es recorda com "una cosa dolorosa"; especialment fatal fou la seva *mise en scène*.¹⁷ Alguns papers dels cantants foren acceptables i l'orquestra, dirigida per Pérez Cabrero, sortí força bé de la difícil tasca. Aquesta és l'apreciació d'un articulista que no volia posar més llenya al foc. La revista *Scherzando*, en canvi, ja parla un xic més clar del públic operístic gironí. "Ni amb *Bohème*, que acabà l'òpera al teatre, ni amb *Lohengrin*, ni amb l'estreno de *Tosca*, han estat prou garantia per atreure concurrència, y una vegada més ha quedat demostrada l'apatia del públic gironí. L'Empresa Oviedo y Cía., no contava amb l'incultura del nostre poble, y guiat, per un entusiasme que aplaudim, esdevingué el fracàs material complet. Si l'Empresa Oviedo prossegueix per aquest camí, li augurem resultats poc pràctics, més si, pel contrari, ens condemna a perpetuus *Erani*, *Trovador*, *Ballo*, etc., tal vegada veuria confirmats els desitjos d'empresari. Aquesta és la veritat, encara que lamentable al confessar-ho."

La segona òpera wagneriana representada, *Tannhäuser*, fou posada en escena per la companya de Juan Mestres,¹⁸ precisament dedicada a l'òpera italiana¹⁹. L'estrena tingué lloc al Teatre Principal el

¹⁶ L'entusiasta acollida de l'obra wagneriana a Catalunya es va deure, en part, a la magnífica tasca desenvolupada per l'Associació Wagneriana de Barcelona. En foren ànimes el distingit musicògraf Joaquim Pena, el mestre Ribera i Miquel Domènech Espanyol, i no s'ha d'oblidar la cooperació ben valuosa dels poetes que col·laboraven en les traduccions dels poemes.

¹⁷ Vegeu *Scherzando*, de novembre de 1907.

¹⁸ Aquesta companyia havia portat com a tenor el gironí Antoni Vallvé.

¹⁹ I en parlar d'òpera italiana, no podem deixar d'esmentar a un gran tenor gironí, Amador Famadas Blanchart (Girona, 1889/Barcelona, 1962). Deixeble del mestre Frigola i posteriorment del Conservatori del Liceu, Famadas debutà a les Arenes de Barcelona, amb *Aida*, de Verdi. El 1910 aconsegueix actuar al Teatre Real de Madrid. El

dimecres 4 de novembre de 1914, sota la direcció, i com a concertador, del mestre Sebastià Rafart. Aquesta representació portà encara més enrenou que la primera en tots els sectors culturals i populars de la ciutat. Les causes eren ben senzilles: una societat gironina no preparada per assimilar la profunditat i magnitud d'un Wagner.

Tot i això, s'havien constituït a la ciutat dos públics ben diferenciats. Els partidaris aferrissats de l'òpera italiana i els que exageradament la menyspreaven, tot descobrint amb Wagner una nova concepció estètica i artística, per a ells única en aquells moments. En aquest sentit, el novembre de 1914, llegim a la revista gironina *Cultura*, de la qual era director Josep Tharrats, que elogia la inauguració de la temporada d'hivern tot anunciant el nom gloriósíssim de Wagner, i protesta per la també anunciada sarsuela *Marina*, "la ridiculíssima producció musical. No es comprèn que la premsa barcelonina faci silenci a aquest fet, que en aquest cas significa aprovació: No s'ha pensat en l'escarni que seria ajuntar, en un mateix programa, el *Sigfrid* de Wagner i *Marina* del pobre Arrieta?".

L'any 1914, el teatre (empresari el Sr. Sobrequés) presenta una temporada de fires molt completa d'òperes: *Carmen* (28-X) amb 251 espectadors; *Rigoletto* (29-X), amb 389; *Sanson e Dalila* (30-X), 414; *la Favorita* (31-X), 521; *Sanson e Dalila* (1-XI), 629; *Lucia de Lammermoor* (2-XI), 261; *Rigoletto* (3-XI), 239; *Tannhäuser* (4-XI), 493 (estrena a Girona); *Carmen i Rigoletto* (5-XI), 122 (àries soltes), i *Il Trovatore* (6-XI), 367. El total d'espectadors fou de 3.686, amb una mitjana de 369 per sessió.²⁰

Tannhäuser fou l'estrella de la polèmica. La vitalitat wagneriana de Barcelona arriba al Municipal un xic difusa, i precisament aquesta òpera (estrenada al Liceu vint-i-set anys abans, és a dir, el 1887) rep uns comentaris ben galdosos per part de diverses publicacions, com ara la de la revista *Flirt*.

Aquesta revista, de caire satíric, publicà: "En un intermig en Bertrana empenqué a en Novo (l'empresari Don Tomàs): -*Oiga, ¿qué dia nos da el Tannhäuser?* L'interrogat el desprecià, però en Bertrana's despedí de Girona amb la convicció de què havia vist *La viuda alegre*". La revista acaba el comentari sobre l'estrena de *Tannhäuser* amb aquestes paraules: "Com a fi de festa sabem que la revista d'humor *Cultura* paga una làpida de marbre negre per a col·locar al vestíbol del nostre teatre amb la següent inscripció: Aquí s'assassinà *Tannhäuser*. IV Novembre MCMXIV. Wagner no perdona".

2.5. L'EMPRESA GROBER I LA SEVA APORTACIÓ CULTURAL I MUSICAL

La ciutat de Girona era el nucli industrial més important de la demarcació. Tenia unes quantes fàbriques de paper i de foneria: La Gerundense (1842), La Aurora (1849) i altres. La foneria i fàbrica de turbines Planas i Flaquer, fundada el 1857 havia estat una empresa capdavantera i, com ens diu l'historiador Joan Puigbert, "innegablement, la més emblemàtica de la ciutat". Donava feina a uns 450 obrers. L'any 1908 es traslladà a Barcelona, tot deixant a Girona un buit important i una gran preocupació pel futur laboral. Ens segueix dient el professor Puigbert, en el seu estudi *La Girona de la Restauració*,²¹ el sentit positiu que la ciutat havia experimentat amb la compra de l'antiga Barrau per l'italià d'origen suís Cristòfol Grober i Viotti, l'any 1889, que la va transformar en una important empresa dedicada a la producció de trenyelles, cintes, cordons i botons. Ben aviat, ens diu, "esdevingué la indústria gironina més significativa, com ho demostra el nombre dels seus treballadors: l'any 1911, 1.100 dels quals la majoria eren dones, exactament, 929."

---

20 de novembre de 1912 fa el gran pas al Teatre del Liceu amb *Un ballo in maschera*. Canta a Roma i a Nàpols, formant part de la San Carlo Grand Opera Company, que durant els anys vint saltaria a Amèrica. S'ha pogut documentar que el 1922, Famadas actua al Century Theatre de Nova York davant 3.000 persones i a l'Òpera de Filadèlfia. Any 1933 resulta especial pel nostre tenor, gràcies a l'estrena de Neró i Acté, al Liceu, composta per Joan Manén i de marcat estil wagnerià. També a Girona entusiasma al públic amb la seva actuació en un concert a l'església de Sant Feliu el Divendres Sant, amb un repertori de música sacre. Com diu Xavier Carmaniu en un article al Diari de Girona el dia 22-VI-2008 dins el dominical dedicat a Gironins del segle, Amador Famadas s'esvaeix el seu rastre biogràfic amb la Guerra Civil i el franquisme.

²⁰ FONOLLERAS, J. M. Op. cit., pàg. 162.

²¹ PUIGBERT, Joan. *La Girona de la Restauració (1874-1923)*. Ed. Unitat de Publicacions de la Diputació de Girona, 1995.

Altres empreses amb un cert pes foren les farineres Ensesa (1898) i Teixidor (1913), una fàbrica de galetes, la primera creada a Catalunya, l'any 1896 i, ja en el segle XX, cal esmentar els tallers de reparació de la companyia ferroviària MZA 1914, que tenien uns tres-cents obrers. Completaven aquest teixit industrial la central Empresas Eléctricas (1913) i la fàbrica de productes tartàrics, al terme de Palau (1918), coneguda amb el nom de *Els Químics*.

En resum però, es pot afirmar que a Girona la industrialització fou limitada, en part, pel baix nombre d'empreses censades, i amb pocs treballadors. Si tenim en compte que la majoria d'empreses eren familiars, que hi havia una evident manca d'espai, de mà d'obra i de capital, i que van fracassar les incipients entitats bancàries Banco de Gerona 1881 i Crédito Gerundense (1881-1896), es comprèn que aquest conglomerat de situacions no deixés viure i subsistir una indústria a la ciutat comparable a la d'altres ciutats ben properes, com ara Terrassa, Sabadell, etc.

Vist aquest panorama, la Grober queda a Girona com a fàbrica capdavantera. La funció industrial, cultural i social que realitza és admirable. Algú va qualificar també d'aclaparadora incidència la seva significació a la ciutat. En l'aspecte cultural cal destacar-ne, de totes les seves branques, l'ensenyament –inclosa la seva llar d'infants– i la música. Aquesta forta acció cultural, que s'engega sobretot a partir dels primers anys del segle, coincideix, però, amb un moment de conflictes laborals en el si de l'empresa i a la ciutat. Això ens porta a pensar que aquesta lloable acció no neix solament d'una voluntat d'apropar la cultura als obrers, sinó també d'una estratègia patronal. Tinguem en compte, com ens diu Puigbert, que la Grober es podia considerar com "l'autèntic baròmetre del moviment obrer local", amb els atenuants que les seves característiques no propiciaven precisament manifestacions de protesta, car l'empresa resultava una "garantia de treball per a tota la vida", amb "sous dels més elevats de la ciutat", i la seva "majoritària plantilla de dones i una actuació patronal amb fort caràcter paternalista no la feien especialment problemàtica". A Girona "treballar a la fàbrica, volia dir fer-ho a la Grober".

Una de les primeres accions musicals fou la constitució, l'any 1902, del cor "Unión y Concordia", que a partir de maig de 1904 va tenir com a director el mestre Joaquim Vidal i Muní,²² i, com a tenor solista, Antoni Vallvé.²³ Poc sabem d'aquesta agrupació. Tan sols que tots els coristes eren treballadors de la fàbrica i que havia obtingut, ja en els primers anys de vida, premis importants a l'estranger, sobretot a França.²⁴ El 1905 el cor fou separat de l'Associació Euterpense per qüestions d'ordre intern entre dues societats gironines. Pensem que aquesta altra entitat podria ser La Regional.

El novembre de 1922 es funda el segon cor de la Grober, l'Orfeó Cants de Pàtria, com a secció de la benemèrita entitat Ateneu Social Democràtic, sota el patrocini directe, naturalment, de la Grober. En fou designat director el mestre Josep Baró i Güell, que ho seria fins l'any 1956, comptant sempre amb l'ajut d'Eliseu Boix. Després d'un període de certa inactivitat, l'orfeó passa a mans del vicedirector, Rogeli Sánchez, l'any 1958, que mantindrà ja la direcció fins a la desaparició de l'orfeó, l'any 1963. Aquesta nova etapa la presideix el Sr. Francesc Pont²⁵. En aquest moment, l'orfeó ja havia fet més de 200 concerts.

No és agosarat dir que la Grober inicia el món obrer a la ciutat, en part valent-se de la seva obra social. El 1930, quan el rei Alfons XIII visita la Grober, ja pot escoltar un concert de *Cants de Pàtria*, agrupació que en els anys quaranta es desenvolupa intensament. En els anys vint s'havien creat unes germandats de socors mutu i el seu Ateneu Social Democràtic, també conegut pel Foment de

²² Fou molt elogiada la tasca del director Vidal en aquesta coral, ja que, com és de suposar, estava formada per elements aficionats, i anava a càrrec del director la tasca d'ensenyar-ho tot per imitació, fet que suposa un considerable esforç pel que representa als assaigs.

²³ Antoni VALLVÉ, gironí. Es convertí en un tenor famós. Per les seves qualitats, fou contractat per companyies de sarsuela i d'òpera, i va actuar en diverses ocasions al nostre teatre. Prengué part en el concurs de solistes de Marsella (1908), i va ser mereixedor d'un diploma que li fou concedit per unanimitat del jurat.

²⁴ A Carcassona, Montpeller, Marsella i altres ciutats. El 1906 és designat per l'Ajuntament de Madrid per prendre part en el casament del Rei, i el juny de 1907 concorre a les festes del cinquantenari de Clavé, a Barcelona. L'octubre de 1907 participa en el concurs musical de Castelnaudary, i rep primers premis en tots els concursos.

²⁵ A partir del desembre del 1961 ocuparia la presidència el Sr. Jaume Ordis.

Cultura (el nom de la postguerra) al carrer Nou del Teatre²⁶, amb una fecunda vida de mig segle, havia fet ensenyament primari (escola primària del carrer Sant Josep), escola d'arts i oficis i decoració, biblioteca i esports, i la música mereixia capítol especial i a part en la seva activitat. Quan les necessitats socials ho demanen s'obre la guarderia infantil i es fa una promoció d'habitatges. Per aquest llarg camí de realitzacions socials de l'empresa, cal distribuir els mèrits entre un seguit de persones. A part del mateix Grober, cal esmentar Emili Portabella, Coll, Borrell, Solernau, Solé, Amich, Gibert i molts més. L'any 1939 la fàbrica no se salva de la pràcticament total destrucció, però es reedifica d'immediat.

Tornant a l'orfeó, havia arribat a tenir una massa de 150 coristes i el seu repertori era essencialment popular i religiós. Tenia una forta implicació a la ciutat, i podem afirmar que, juntament amb la coral La Regional, la del GEiEG i la Polifònica, ha estat una de les corals amb què els gironins més s'han identificat.

Una altre lloable iniciativa musical és la creació, l'octubre de 1924, d'una escola de solfeig. Aquesta neix, com és lògic, de la mateixa direcció de l'orfeó, per la necessitat que els nous i futurs orfeonistes tinguin una base mínima de coneixements musicals. La iniciativa és ben rebuda per la Junta Directiva de l'Orfeó i així neix l'escola, amb les següents condicions: "S'acorda crear una escola de solfeig per a nois i noies. Les condicions són les d'haver complert set anys. L'horari serà de 17,30 h a 19 h. El nombre d'alumnes serà limitat, essent preferits els que desitgin ser cantaires de l'orfeó, i aquells que llur família acreditin ser soci de l'Ateneu. Els alumnes hauran d'abonar cinc pessetes anyals per dret de matrícula".

Aquesta escola de solfeig, el curs 1928-29 tenia 23 alumnes; en el 1929-30, 18 alumnes; en el 1930-31, 29, i en el 1931-32, 21.

Per tenir una idea de l'abast de les Escoles de l'Ateneu, el consell d'administració de la Grober, a través de la seva fundació i del seu patronat, dona a conèixer una estadística dels alumnes de les seves escoles corresponent al curs 1928-29. És la següent: ²⁷

▪ Escoles graduades.....	76 alumnes
▪ Escola especial de solfeig i piano.....	23 alumnes
▪ Escola d' instrucció militar fora de files.....	67 alumnes
▪ Escola d'Arts i Oficis.....	130 alumnes
▪ Escola especial per a obrers majors d'edat.....	15 alumnes
	Total.....311 alumnes

Es necessitarien pàgines i pàgines per donar a conèixer els concerts realitzats, les ciutats que visità i els intercanvis amb altres corals durant els quaranta anys d'existència de Cants de Pàtria. Amb molta freqüència actuava a la seva seu social, al Foment de Cultura (Cinema Modern), bé com a coral sola, bé amb pianistes acompanyants, bé amb orquestra, solistes o cantants, etc. No hi havia poble de la geografia gironina on no hagués actuat. Per això, donarem només a conèixer algunes de les seves actuacions fora de les comarques gironines: Tarragona, Poblet (vegeu *L'Autonomista*, 31-VII-34), Barcelona, Reus, València, País Basc, Saragossa, Andorra, Montpeller, Carcassona, etc.

2.6. L'ESCOLA MUNICIPAL DE MÚSICA DEL 1903 i EL PROJECTE D'ESCOLA DEL 1907

Sabem que la Banda de Música, fundada el 1892, no va arribar a veure la llum del nou segle,²⁸ però sí l'escola. Per un ofici de l'alcalde, Manuel Català, de 28 d'agost de 1903²⁹, era nomenat nou director el professor Eduard Rosquellas i Barceló (Girona, 26-VI-1858)³⁰.

²⁶ Vegeu la crítica de F.Civil d'un dels concerts de la seva secció Orfeònica a *Los Sitios* del dia 8-IV-1943 titulat *De Arte* . (pàg.2).

²⁷ De la Memòria del curs 1928-29.

²⁸ Ens autoritza a fer aquesta afirmació un escrit del professor Rosquellas a l'Ajuntament en què remarca la necessitat de potenciar l'escola, ja que a través d'ella es podrà crear de nou la banda municipal.

La Comissió de Cultura, en sessió del 19 de novembre del mateix any, aprovava totes les condicions imposades pel nou director, entre les quals destaquem:

- Tasca docent sense remunerar, amb la condició de poder tenir dos o tres llums per a les classes de nit, amb la finalitat que hi poguéssin assistir la classe treballadora.
- Les mensualitats dels alumnes serien:
- Classes de solfeig a 2,50 ptes., per als que podien pagar-ho. Per als adults, 2 ptes., i gratuïtes per als pobres de solemnitat.
- Classes de piano, violí, flauta, clarinet, cornetí, etc., 5 ptes.
- Les ampliacions de composició i harmonia, 10 ptes.

Si bé es pot considerar aquesta escola una continuació de la de l'any 1892, d'altra banda sembla que constituí un nou projecte i enfocament tant de professorat i de direcció, com per part de la municipalitat.

Poc èxit devia haver assolit l'Escola Municipal, quan en un article d'*El Geronès* del 2 de març de 1907, i amb motiu de la vinguda a Girona dels mestres Granados³¹, Pahissa, Lambert, Pujol i Garreta, com a membres del jurat d'un concurs –obsequiats amb un sopar a l'Hotel Peninsular³² per uns admiradors gironins–, podem llegir el comentari sobre la necessitat de crear una escola de música i cant a la ciutat, observació que ens fa pensar que la que dirigia el professor Rosquellas ja no existia o bé subsistia en condicions precàries.

L'escola estigué instal·lada interinament al carrer Abeuradors núm. 7, 3r, 2a durant el curs 1905-1906, data en què acabà la seva activitat docent.

Hi va haver també un projecte el 1907, però que no va quallar. L'existència d'aquest projecte ho demostra l'article³³ d'agost de 1907 a la revista *Scherzando*, signat amb el pseudònim RE-MI, titulat "Projecte d'una escola municipal de música", el qual deixa clar, en primer lloc, que en aquella data no hi ha escola. Fa també diverses consideracions que ens ajuden a entreveure l'ambient musical de la ciutat i com hauria de ser –en opinió de l'autor de l'article– l'escola en projecte. Manté, per exemple,

---

²⁹ Sobre el nomenament com a director, transcrivim literalment de l'ofici corresponent, el següent paràgraf: "*En sesión del día de ayer acordó conferirle el cargo, vacante por dimisión del que lo obtenia, facultando al efecto a la comisión para que provea a lo necesario por lo que respecta a local y matriculas*". D'aquest document podem deduir que l'escola ja funcionava en aquella data. Sabem també que respecte del local, Rosquellas demana: "*Piano y Violoncelo; pizarra de tigrera y yeso; mesa para escritorio y tintero; silla para la misma; bancos o sillas para los alumnos; perxas o colgadores para las gorras y abrigos; método de solfeig de Hilarión Eslava; método de piano de Franz Hünten*."

³⁰ El seu pare, Marià, procedia d'Espinelves i la seva mare, Anna, del Port de la Selva. Residien a Girona, a la parròquia de la Catedral, i tingueren dos fills més, Arturo i Josep. L'Eduard fou cornetí de la cobla L'Art Gironí, fundada l'any 1913. No hem de confondre'l amb Eduard Rosquellas i Puig, fundador l'any 1934 de la secció d'escoltisme Bernat de Rocafort dels Minyons de Muntanya de Girona, el qual compartia aquesta afecció amb el seu bon amic Narcís Masó.

³¹ Es tracta d'un sopar al qual assistí també Miquel de Palol, que, en el seu llibre *Girona i jo*, ens diu: "... Un àpat al qual, a més dels joves literats i amics de la tertúlia del cafè Vila, s'hi van ajuntar els qui, capitanejats pel jove violoncel·lista, i dinàmic empresari de totes les bones manifestacions de música i d'art, Tomàs Sobrequés, s'havien reunit aquells dies a Girona per fallar un concurs d'obres musicals, i entre els quals es comptava el mestre Enric Granados, jovial i conversador, ple de vitalitat i de senzillesa. ¿He de dir que, en acabar el sopar, a altes hores de la nit, en aquella ciutat adormida i morigerada, damunt un *carromato* d'una casa de transports que, confiat i abandonat, restava en una de les placetes dels encontorns, ens van passejar, a Granados i a mi, en apoteosi per mitja ciutat?

³² Les adhesions i tiquets per a aquest sopar es podien adquirir al preu de 10 ptes. el cobert a l'establiment Sobrequés & Reig i Dalmau. Fem constar també que en aquesta mateixa data la premsa gironina es feia ressò que el músic major i director de la banda del regiment d'Àsia obtenia tres importants premis en el concurs musical esmentat, per una sardana, uns ballets catalans i una cançó amb acompanyament de piano. Sense cap dubte, es tractava del mestre Antoni Juncà.

³³ També l'article anterior a aquest, de 2-III-1907, publicat a *El Geronès* amb el títol de "Projecte d'una Escola Municipal de Música". El seu autor (J. G.) proposa la creació d'una escola de música "totalment necessària a la ciutat", amb tres seccions: 1a: piano, harmonia i composició. 2a: solfeig (4 cursos), instruments de vent, inclosos els de placa. 3a: instruments d'arc, violí, viola i violoncel.

que la música ja hauria de formar part del batxillerat. Alaba la funció que fa la casa Sobrequés & Reitg i es lamenta de la poca gent que va als concerts, i que la que hi va no sap escoltar ni hi entén, i que tot això es podria resoldre, en part, amb la creació d'un bon Conservatori Líric Municipal on "tinguéssim professors subvencionats per l'Ajuntament". L'Escola en qüestió hauria d'ensenyar solfeig, cant, piano, violí, viola i violoncel.

Aquest projecte es consolidà amb la creació, l'any 1911, de l'Acadèmia Musical Gerundense, esdevinguda municipal un any més tard, com veurem en el següent capítol.

2.7. LA FIGURA I L'OBRA DE TOMÀS SOBREQUÉS I MASBERNAT

Tomàs Sobrequés va ser el personatge de la seva època (quatre primeres dècades del segle passat) que més va contribuir a la difusió de la música a la ciutat, i el que més treballà en totes les seves vessants amb l'objectiu que aquest art tingués en la societat el lloc que es mereixia.

Els seus amics l'anomenaven amicalment *Tomaset*. Va néixer el 24 de desembre de 1878 a Pedret. Va sortir d'escolà el 30 d'agost de 1891, als tretze anys; precisament al cap de pocs dies, 9 de setembre, quedava orfe de pare, motiu pel qual, entre altres, ingressà a la capella de cant de la catedral, on va ser deixeble de mossèn Miquel Rué i Rubió (1864-1926), que durant la seva llarga i profitosa estada al capdavant de la Capella –trenta-dos anys– formà un nombrós estol de bons músics. Sobrequés estudià violoncel i harmonia a Barcelona, amb Dini i Enric Morera. Es dedicà principalment al violoncel, però continuà sempre més col·laborant, com a instrumentista, a les tasques de la capella de la Seu.

El 1902 fou nomenat director de l'escola musical de la Granja Salesiana. Fou catedràtic de música a l'Escola de Magisteri de 1914 a 1945 (vegeu Escola de Mestres). Fundador i professor de l'Acadèmia Musical Gerundense, també el trobem com a professor de música a l'Acadèmia Politècnica Gerundense, de la qual era director el Sr. Alsina.³⁴

Va ser fundador i director del Quintet Empòrium, agrupació que adquirí un alt nivell de prestigi a tot Catalunya i fins i tot a fora.³⁵ També va fundar i dirigir la revista *Scherzando*, que, en paraules del mestre Civil, va ser la "síntesi de la vida filharmònica gironina", i nosaltres ens atrevim a dir que en part ho fou també de Catalunya, ja que el contingut dels seus articles i notícies, i la presència sovintejada de les prestigioses plomes de Manuel Borgunyó,³⁶ Agustí Grau,³⁷ Sants Sagrera, Eduard Toldrà, Guillem Garganta,³⁸ etc. ho avalen.

També era propietari del magatzem de música de la Rambla, establiment que fou punt de trobada de molts importants intèrprets i lloc de celebració de remarcables esdeveniments de la història de la música a Girona. Hi organitzava els concerts Casa Sobrequés, inaugurats per Enric Granados el 1905. No es tractava d'una botiga solament en sentit comercial; era el centre de la cultura musical a la ciutat. Hi passaren grans figures, pel fet que el professor Sobrequés era, a més, l'organitzador i

³⁴ Vegeu *Scherzando*, de juliol de 1912. Acte acadèmic d'aquesta escola del dia 16 de juny, a la seu d'Unió Republicana.

³⁵ També fou membre del Sextet Artístic, format pels volts de 1900, i del Quintet de l'Acadèmia Musical Gerundense, el 1913, entre moltes altres formacions. El Quintet Empòrium fou una de les agrupacions musicals de més prestigi de Girona. Actuava assíduament a Ràdio Girona i era sol·licitat per les més prestigioses sales de concerts catalanes. Entre les seves gires, esmentem el concert celebrat el juny de 1927 al Círculo Mallorquín de Palma de Mallorca.

³⁶ Insigne renovador de la pedagogia musical a Catalunya. Col·laborador habitual de *Scherzando*. Sobre la seva vida i obra vegeu el Prefaci que fa Jaume Pahissa i els Trets biogràfics sobre Borgunyó de Joan Costa i Déu a: *La música, el cant i l'escola*. Edic. Llibreria Bastinos. Barcelona, 1933. Pàgs. 9 a 11 i 15 a 29, respectivament.

³⁷ Compositor. Deixeble d'Enric Morera al Conservatori del Liceu. Fundador i director de la *Revista Catalana de Música*. Va néixer a Alforja (Tarragona) el 1893 i morí el 1964. Algunes obres de la seva producció són a l'arxiu històric de la ciutat de Girona: *Escenes de la llar*, per a violí i piano; *Hores íntimes*, per a piano, i *Tamarit*, també per a piano.

³⁸ Guillem GARGANTA (Barcelona, 1886 / desembre de 1973). Pianista. Deixeble de Quintas, Millet i Blanca Selva. Professor de piano al Conservatori del Liceu. Es va distingir com a concertista, i va actuar sol o amb prestigiosos conjunts, com el Sextet Granados, El Quartet Renaixement, etc.

fundador de l'Associació de Música, entitat que portà a la ciutat els més grans intèrprets mundials del moment. Un dia abans o la mateixa tarda de l'actuació, i amb l'habilitat i cordialitat que el caracteritzaven, solia fer una sessió privada al magatzem Sobrequés. Entre els convidats d'honor, podem destacar el famós pianista polonès Arthur Rubinstein.

Una altra de les activitats del professor Sobrequés fou la d'empresari. Quan el Teatre Municipal encara no "era del poble", quan era gestionat per empreses privades –ens referim sobretot a les dues primeres dècades del XX–, fou arrendat per diversos empresaris: Josep Sendra, Àngel Marull, Josep Rodés, Frederic Bassó i Sobrequés. Aquest període, molt actiu, fou especialment intens en la història del Municipal. Tomàs Sobrequés fa la programació dels anys 1914 i 1915, i ja havia fet la de l'any 1899. La seva gestió principal, però, es refereix al camp musical. S'encarrega de fer venir a Girona artistes de fama reconeguda, com ara la cupletista Raquel Meller, la soprano catalana que triomfava a Itàlia, Maria Barrientos i l'Orquestra Simfònica de Madrid.³⁹

Per la seva contribució a la creació del Sindicat de Músics de Girona, amb data 7 de juliol de 1920, la junta directiva acordà nomenar-lo soci honorari.⁴⁰

Durant els anys de dedicació a la docència, tot i no consagrar-se de ple a les classes particulars, tingué molts deixebles. Destaquem-ne Josep Moreno i Pallí⁴¹ i Josep M. Serra i Castelló.

Prudenci Bertrana, en un article sobre Juli Garreta publicat a *La Veu de Catalunya* el gener de 1926, diu de Sobrequés: "Actuava en aquella època –fa vint anys– d'iniciador de la cultura i afició musical gironina. El plorat Montsalvatge, els dilectes Carles Rahola, Miquel de Palol, Josep Tharrats i alguns altres, comptant-m'hi jo, formàvem la confraria dels patètics i l'escorta d'honor dels forasters que en *Tomaset*, amb instint d'empresari i propagandista ensems, feia venir a Girona a donar-nos el pa espiritual de la bona música".

Albert de Quintana, en un article a *Scherzando*, l'agost de l'any anterior, 1925, titulat "El ciutadà Sobrequés", després de destacar el seu treball artístic i entusiasta, en deia: "Aquesta és l'obra d'un home amant de la ciutat. Modest executant primer; professor més tard; editor alhora de pàgines i pàgines de música i d'una revista musical".

Nosaltres ens volem afegir a les paraules del seu nebot, l'acreditat historiador Jaume Sobrequés, quan diu: "Algun dia caldrà que s'estudiï amb profunditat la tasca que en tots aquests àmbits realitzà Sobrequés a la Girona del seu temps, que tingué com a conseqüència que la ciutat figurés en els més exigents circuits musicals, teatrals i operístics del país".

És sabut que la majoria de personatges importants del món de l'ensenyament, de la literatura, de l'arquitectura i de la cultura en general que despuntaren a la Girona de les primeres dècades del segle XX estigueren compromesos en major o menor grau, i de manera més o menys directa, amb la política. Evidentment, un home polifacètic com Sobrequés no podia restar immòbil davant el món apassionant de la política. Tenim raons per intuir que la seva entrada en política fou deguda, més que a un interès per la política en majúscules, a dues raons fonamentals: la seva simpatia pel Centre Catalanista, on militava, i sobretot, una necessitat innata de fer ciutat.

Així, tenim que es presenta pel districte quart a les eleccions municipals d'abril de 1931 com a candidat a regidor pel Centre Catalanista. Aquesta candidatura estava integrada per homes que, triomfadors en la vida privada, oferien la garantia suprema d'èxit en la seva gestió a la casa de la ciutat. Integrava també la junta d'aquesta candidatura Manuel Bonmatí i Romaguera. Sobre el lligam

³⁹ Per veure la relació d'artistes que gestionà Sobrequés per actuar a Girona, vegeu BRUGUÉS, L. *La Música a la ciutat de Girona (1888-1985)*. Tesi doctoral inèdita. Vol. I. Universitat de Girona, 1998.

⁴⁰ En aquesta mateixa data, el Sindicat nomenava també president honorari el lletrat Albert de Quintana i de León.

⁴¹ Sobre Josep MORENO PALLÍ, vegeu: MARQUÈS, S. *L'exili dels mestres (1939-1975)*. Col·lecció Llibres del Segle. Coedició amb la Facultat de Ciències de l'Educació de la UdG. Girona, 1995, (31, 43, 50, 58, 71, 72, 82, 136-139, 141, 159, 183 i 195).

del nostre protagonista amb el partit, podríem anotar un seguit d'actes realitzats en el si de l'agrupació a Girona.⁴²

Volem ara endinsar-nos un xic en l'obra compositiva del mestre Sobrequés. Avancem que no és important ni extensa. El seu valor potser radica en les correccions i anotacions que quasi de totes féu el seu bon amic el mestre Ricard Lamote de Grignon. Per això ens basarem en l'estudi que en feren Victòria Palma i Barbany i el seu nét, l'historiador Jaume Sobrequés i Callicó, publicat en el *Catàleg del Cafè Vila*.⁴³

Publicà algunes transcripcions d'autors clàssics i escriví algunes composicions, entre elles un minuet per a orquestra de corda que l'autor va dedicar a la seva filla, cançons per a infants i una sardana, *La Papallona enamorada*, de setembre de 1941.⁴⁴ No sabem amb exactitud l'any de composició del minuet, però tot fa pensar que va ser a la darrerria dels anys trenta i començament dels quaranta.

Segons un article titulat "*Homenaje a un músico gerundense en Barcelona*", publicat al diari barceloní *La Prensa* (8-XII-1958), el minuet va ser estrenat l'any 1958 en un dels habituals concerts que se celebraven al Reial Cercle Artístic de l'Institut Barcelonès d'Art. A l'acte va ser-hi present la filla del músic, Elvira Sobrequés.

En la correspondència que Sobrequés mantenia amb el mestre Ricard Lamote de Grignon, hi figura la carta, datada el 28 de juliol de 1941, en la qual Lamote de Grignon contesta el prec que Sobrequés li havia fet que revisés la composició:

"(...) Respecto al Minueto, desde luego tendré mucho gusto en hacer el trabajo que me pide. Naturalmente sin conocer la obra no puedo decir si quedará bien para orquesta de cuerda. Mándeme una copia clara (el original no, podría extraviarse)."

Al cap d'uns dies, el 6 d'agost, Lamote torna a escriure a Sobrequés comunicant-li que ha rebut la partitura:

"(...) He tenido una gratísima sorpresa al recibir la Partitura de su Minueto, que he examinado detenidamente. Celebro infinito que sus múltiples actividades no le impidan dedicarse a la composición, pues en la obra que motiva estas líneas he encontrado cualidades verdaderamente estimables: fluidez melódica ininterrumpida, concisión, buen gusto, clara armonización de sabor clásico, subrayado todo por una instrumentación diáfana. Creo finalmente que el Minueto le proporcionará un gran éxito al ser interpretado por la Orquesta (de nuestros amores); le aconsejo que recomiende a los componentes de la misma que lo ejecuten amablemente y sin rapidez alguna, sin olvidar que en los pasajes expresivos, los acentos deben hacerse con la mano izquierda y no con el arco. Procediendo así, creo que exteriorizarán fielmente la idea de Vd.. Ya sé que no tomará mal estas palabras inspiradas por nuestra antigua amistad."

Cal dir que totes les seves composicions i arranjaments havien estat revisades per Lamote de Grignon. En relació a les cançons infantils,⁴⁵ les lletres eren de Josep Carner, F. Sitjà i J. Franquesa.

⁴² Posem-ne dos exemples: La conferència pronunciada com a professor de música a la Normal, a la secció de Joventut del Centre Catalanista de Girona i sa Comarca, amb el títol *La música i l'educació del sentiment*, el dia 5-III-1932, (vegeu *Scherzando*, de febrer de 1932) i la presentació que fa a la conferència de Joan Llongueras el 18 de febrer de 1933 (vegeu *Scherzando*, de març de 1933), amb un article de Rafael Serra.

⁴³ *El Cafè Vila*. Catàleg de l'exposició (23-X-1996/6-IV-1997). Museu d'Art de Girona. Imp. Palahí, A. G., Girona, 1996.

⁴⁴ Es pot consultar aquesta sardana al Museu d' Història de la Ciutat, dins el Catàleg de partícels del fons de la sardana, amb el núm. 1166 (referència MHCG 04337). Ajuntament de Girona. Juny 1994.

⁴⁵ Coneixem les titulades *Ral-Ralet*, *La doneta*, *El Pomeró* i *El bon sol*.

Tornant a la seva sardana, Lamote de Grignon li diu: *“Faig el treball per a Orquestra: crec que es presta. Tinc present les possibilitats de la Simfònica Gironina,⁴⁶ aixís és que serà fet a mida. Després qualsevol pràctic de cobla⁴⁷ de per ací dalt li farà la transcripció amb la partitura a la vista”*.

Un parell de mesos més tard, el 28 d'octubre de 1941, ara en castellà, com era obligatori aquells anys, i més per a una persona que estava sotmesa a un procés de responsabilitats, Lamote de Grignon escriu a Sobrequés una carta d'un gran interès. Comença parlant-li de la seva situació política: *“Esperamos que se resuelvan las responsabilidades, creemos que –en buena justicia- la resolución será favorable, y entonces nos será permitido trabajar sin obstáculos, como tenemos derecho, en nuestra calidad de españoles honrados”*.

Després de fer referència a la seva mala salut, Lamote de Grignon parla de la sardana de Sobrequés: *“Una buena noticia: esta mañana, y después de laborioso trabajo, he terminado la partitura de su sardana. Estoy seguro que se entusiasmará cuando la vea. ¡Prepárese para salir a recibir los aplausos el día del estreno! Puede mandar a recogerla –por recadero mejor– cuando guste (Bruch, 129,1^o). Ahora viene lo molesto. ¿Le parece abusivo –por mi parte– que le pida 450 pts.? Esta partitura es enormemente más complicada que la otra. Creo que no es necesario que le diga que he puesto mis cinco sentidos en la instrumentación.”*

Sobrequés va reprendre els seus estudis quan ja comptava amb 37 anys d'edat, i s'han conservat quatre reculls de treballs sobre el tractat d'harmonia de Morera, que fou, durant molts d'anys, el seu mestre. El primer volum aplega els exercicis que realitzà l'any 1915, i una de les seves característiques seran les nombroses notes manuscrites de correcció i comentari que hi ha deixat el mestre Morera. Es tracta d'un autèntic diàleg entre el professor i l'alumne. El primer residia a Barcelona i el segon a Girona, la qual cosa obligava l'un i l'altre a relacionar-se per correu. Sobrequés li enviava els seus exercicis, que Morera retornava amb els seus comentaris. A través de gir postal, Sobrequés retribuïa el seu mestre.

El segon volum comprèn els exercicis realitzats entre el 15 d'agost i el 30 de desembre de 1916. El tercer no porta data, però tot fa pensar que és immediatament posterior al segon. El quart i darrer conté 222 pàgines (porta data de febrer de 1938), és a dir, exercicis realitzats durant la Guerra Civil, concretament entre l'abril de 1937 i l'abril de l'any següent. S'hi apleguen estudis més elaborats de contrapunt, imitació a dues o tres veus, preludis a dues o tres veus, etc. El progrés musical de Sobrequés hi és evident, i denota una maduresa molt considerable. Per acabar aquesta referència a l'obra compositiva de Sobrequés, cal indicar que va realitzar diverses transcripcions d'obres de Liszt, Grieg, Albéniz, Bretón, Morera i Granados, entre altres compositors.

Tornant ara a la seva funció d'empresari, i ja passada la Guerra Civil, el 12 d'abril de 1941 sortí guanyador de la subhasta de la programació del teatre per un termini de deu anys i per una quantitat de 62.500 pessetes, que s'havia d'invertir en unes obres ja anunciades. La relació de Sobrequés amb l'Ajuntament, però, no va ser gaire falaguera. Durant les fires de 1941 va portar al Municipal els espectacles *Veinte mujeres y un hombre*; *Ha entrado un hombre* i *Jazz Hot*. La reacció de l'Ajuntament va ser contundent. En el ple del 7 de novembre es va acordar la imposició d'una multa de 400 ptes. *“por celebrar representaciones impropias de la categoría del Teatro”*. L'Ajuntament, en l'exposició dels motius de la sanció, entre altres “raons”, al·lega les següents: *“Con objeto de sujetar el Teatro Municipal y las representaciones que en el mismo se celebren, al concepto clásico y tradicional de la misión que aquellas deben ejercer en la sociedad, y para evitar en lo sucesivo la representación de obras de tipo revistero y vodevilés, como las celebradas en estas Ferias, se acuerda:*

1.- (...)

2.- *Hacer constar en acta el disgusto que sufre este Ayuntamiento por la representación de obras en el Coliseo Municipal, totalmente inadecuadas a la categoría del Teatro, agravada su improcedencia*

⁴⁶ Es refereix a l' Orquestra Filharmònica de l' Obra Sindical d' Educació i Descans de la CNS.

⁴⁷ Es refereix a qualsevol compositor de sardanes dels que estan acostumats a escriure amb regularitat per a cobla.

por representarlas en días de Ferias, desluciendo la extraordinaria brillantez que han revestido este año.”

En descàrrec, Sobrequés al·legà la improcedència de les sancions, “*planteando la cuestión de si la presentación de espectáculos de variedades por parte de la empresa concesionaria del Coliseo Municipal pueden ser, por parte del Ayuntamiento, eliminados del repertorio*”.

El cert és que l'evolució dels esdeveniments va fer que Sobrequés, el 26 de març de 1942, presentés una instància conjuntament amb Ramon Sanllehí Masdevall (empresari d'autobusos i de gasolineres) per tal d'efectuar un canvi d'arrendatari. El 8 d'abril, l'Ajuntament ho acceptà, i el nou arrendatari del Municipal va agafar la concessió del Teatre fins al desembre de 1951.

Tomàs Sobrequés moria el dia 9 de març de 1945, i amb ell es perdia un dels músics i promotors musicals més actius en la història de la música a Girona.

2.7.1. REVISTA SCHERZANDO

Una altra de les obres que el professor Sobrequés realitzà mereix especial atenció, la publicació de la revista musical *Scherzando*. Tingué una durada de 29 anys, del juny de 1906 al desembre de 1935. A la seva fundació hi contribuïren diversos personatges, dels quals hem de destacar Xavier Montsalvatge i Mn. Miquel Rué.

En total se'n publicaren 344 números, dels quals 28 pertanyien a la primera etapa (juny de 1906 a novembre de 1908), 18 números més, a la segona etapa (juliol de 1912 a desembre de 1913), i amb una nova numeració, que va des del gener/febrer de 1914 al desembre de 1935, se'n van editar 298 números (cal tenir present les interrupcions que hi hagué).⁴⁸ Això fa el total dels 344 números editats, molts dels quals podem trobar a la biblioteca pública o a l'Arxiu Municipal.⁴⁹

La mentalitat dels seus redactors està situada dins del modernisme pel que fa a la manera d'entendre l'art, vist com una religió, i per la significació transcendental atribuïda a la cançó popular, arrel d'autenticitat pàtria i força per al redreçament del país. En l'editorial de presentació s'expressen en aquest sentit:

“El nostre desitg de publicar a Gerona una revista de coses de música s'ha realitzat. Aquí vos ofrenem el primer nombre de *Scherzando*. Es de consuetut al comensar a donar a llum una publicació, dirigir-se als llegidors, al públic en general, y dir els propòsits que animen als qui l'han fundada. Seguimla aquesta habitut. Tinguém-la també aquesta gentilesa, encara que no caldria. Perqué ¿no ho diu per sí sol tot el títol d'aquesta revista? Diguém en dos mots que *Scherzando* ha de fer art serio y sincer. Acullirà, doncs, a tots els qui ab entusiasme relligiós, super-personalitzant-se, això es, fugint de tota petita passió, conreuen la música. Els qui no siguin fervents, els que no portin la vesta immaculada de sacerdots de l'art, que no hi vinguin ab nosaltres. Parlarà ab preferència de la música catalana que conta ab alts mestres que en les nostres delicadíssimes melodies populars si inspiren y les nostres gestes canten.

En aixó's resumeix nostre programa.

⁴⁸ Tenim especial interès per donar a conèixer aquestes interrupcions, per la inexactitud de les dades publicades fins ara sobre els períodes d'absència de la publicació. Aquests períodes són: 1a època, del desembre de 1908 al juny de 1912; 2a època, del novembre de 1914 al desembre de 1916 i del gener de 1919 al novembre de 1923.

⁴⁹ A la biblioteca pública: 1r volum, anys 1906-1914; 2n volum: any 1917; 3r volum, any 1918; 4t volum, anys 1923-1929, i 5è volum, anys 1930-1935. (Ref. GE-075). A l'Arxiu Històric de la ciutat: de l'any 1912 (un exemplar sense numerar); de 1917 (núm. 79); del 1927 (núm. 199); de 1929 (núm. 227); de 1930, (núms. 230 i 236); i de l'any 1935 (núms. 293 i del 295 al 298).

No hi havia en tota la província una publicació com la nostra. Es sentia forta necessitat de que aquesta surtís; car aquí hi ha inspiradíssims compositors y apassionats deixebles, y els cants nascuts en les nostres encontrades son petites meravelles d'ingenuïtat y de fortesa. Romandriem nosaltres silenciosos en el gloriós Renaixement de la música catalana?

Are la revista musical es. Respondrà a son elevat objectiu? Nosaltres hi posarém totes les nostres forces y la invencible força dels nostres somnis. Y seguint els mestres, encoratjant als qui defalleixin y defensant tota bona iniciativa al nostre fi, farém via. Y vosaltres estaréu ab nosaltres en el camí.

Comensemlo, doncs. Iniciém la tasca ideal: contant ab tots l'acabarém: la recomencerém sempre.”⁵⁰

Tot i aquesta idea inicial, amb l'aparició del primer número de la segona etapa, i tal com diu la direcció de la revista en el sumari de la primera edició, “és un tornar a començar eixemplant els objectius, no ocupant-se solament de la Música sinó també de Literatura”. A partir d'aquest moment hi col·laboren sobretot Prudenci Bertrana, X. Montsalvatge i Laureà Dalmau. L'experiència, però, no donà els fruits esperats i la revista retrocedeix progressivament, altra vegada, posant més atenció a la música. Pensem, però, que a la pràctica l'exclusivitat musical de la publicació no resulta mai evident ja que l'extensa llista dels seus col·laboradors assidus en fan un escenari prou obert d'idees.

N'esmentem uns quants: Jaume Pahissa, Prudenci Bertrana, Lluís Millet, Enric Granados, Amadeu Vives, Joan Balsells, Josep Subirà, Narcís Masó i Valentí, Joaquim Pla, Josep Grahit, Lluís G. Pla, Miquel de Palol, Carles Rahola, I. Rodríguez Grahit,⁵¹ Cassià Casademont, Josep Tharrats, Tomàs Sobrequés⁵², Manuel Borgunyó, Felip Pedrell i els ja esmentats Laureà Dalmau i Xavier Montsalvatge.

El seu contingut és el producte d'un endinsament, en tots els aspectes, en l'activitat musical. Publica partitures, biografies de grans compositors i músics catalans (algunes il·lustrades amb fotografies), novetats, la descripció d'esdeveniments musicals a Girona i en altres poblacions.

Insereix publicitat, normalment relacionada també amb aspectes musicals, i es defineix com a “Revista musical mensual catalana il·lustrada”; Josep M. Dalmau n'era el redactor en cap. Està escrita en català i l'imprimeix la casa Dalmau Carles i Cia. de Girona; té delegacions a Barcelona, Tarragona, Madrid, Granada, París i Leipzig, entre altres capitals, i, per descomptat, a totes les comarques gironines.

El seu projecte inicial fou arribar a tots els gironins afeccionats a la música, objectiu que Sobrequés, ànima de la seva fundació i director durant la seva llarga trajectòria, aconseguí a bastament.

Dins d'aquest projecte, no hi faltà tampoc l'organització de concerts⁵³ de notables figures. Així tenim que, el 8 de gener de 1924, *Scherzando* ofería al Teatre Albéniz un Festival Bretón amb la intervenció de Xavier Cugat i el Quintet Empòrium, amb un èxit important de crítica i públic.

Finalment, i no per això menys importants, foren les visites que personalitats musicals, de la literatura i de l'art en general, van fer a la redacció de la revista: els mestres Lasalle i Taltabull (novembre de 1907); Joan Mestres, empresari del Liceu (octubre de 1917); Pere Astort (Worsley) i Juli Garreta, també el 1917; Pau Casals, en diverses ocasions; la pianista Mercè Padrosa, amb el seu marit, el

⁵⁰ *Scherzando*, núm. 1, pàg. 2.

⁵¹ Havia estat representant del Comitè d'Espectacles Públics.

⁵² Escrigué freqüentment a la revista. Com exemple, vegeu l'article *Romula* sobre el llibre de Lluís Cuadros i música de N. Costa Horts, el dia 10-IV-1935, núm. 290, pàgs. 5 i 6.

⁵³ Novament volem significar que per a alguns d'aquests concerts, els de 1913 i 1914, es fa difícil esbrinar si eren organitzats realment per la casa Sobrequés & Reigt, per la direcció del teatre (Sobrequés n'era l'empresari), per la revista *Scherzando* o per l'Associació de Música, els promoguts a partir de 1922. El que sí és clar, però, és que al darrere de tots hi havia la figura de Sobrequés.

violista peruà Héctor Cabral, tots dos professors del conservatori de Lima (Perú) (novembre de 1930); Arthur Rubinstein (setembre de 1932),⁵⁴ etc.

2.7.2. ACADÈMIA MUSICAL GERUNDENSE (1911)

En el curs 1911-12 es forma l'Acadèmia Musical Gerundense,⁵⁵ integrada pels professors Tomàs Sobrequés, Francesc Perich i Josep Saló, escola que a partir del curs 1912-13 es convertiria en Acadèmia Municipal⁵⁶ a canvi de concedir matrícules gratuïtes en favor dels nens pobres. L'Ajuntament li assigna una subvenció de 500 ptes. anuals. El juny de 1912 hi figurava com a director Francesc Perich, i el 1915 –ja com Acadèmia Municipal– hi figura Tomàs Sobrequés, com a conseqüència de la mort prematura del professor Perich, un dels motius pels quals l'acadèmia es dissolgué. Va suplir Francesc Perich, a partir de 1914, Josep M. Carbonell i Perich.⁵⁷ Hi exercí també durant alguns cursos, i amb caràcter gratuït, el professor de piano Francesc Casellas.

L'acadèmia tingué una repercussió cultural i artística destacable. Anotem tot seguit, i amb l'objectiu de donar una idea del nombre d'alumnes i matèries de l'escola, algunes dades i qualificacions atorgades als seus estudiants. Així, tenim que en els exàmens del dia 4-VII-1913, corresponents al curs 1912-13, la presidència l'ocuparen els regidors Srs. Font i Fargas, Leal i Martorell, els professors del Grup Escolar i els mestres de capella Rué i Roquet, ja que era costum, a més dels professors de l'acadèmia, invitar les autoritats.

El mes de juliol de 1911, l'Ajuntament rebia una petició dels promotors de l'acadèmia que deia:

*“de D. Tomás Sobrequés, D. José Saló y D. Francisco Perich proponiendo la creación de una Escuela Municipal de Música cuya parte técnica y económica correría á cargo de los mismos, percibiendo el Ayuntamiento el 20 por 100 de matrícula, que sería de diez pesetas el curso para las clases adineradas y gratuita para las menesterosas, no debiendo hacer el municipio otra cosa que facilitar local a propósito.”*⁵⁸

La proposta no reeixiria perquè una setmana després es llegia al Ple municipal:

*“una comunicación de los señores Sobrequés, Saló y Perich, en la que manifiestan que han resuelto fusionarse con la escuela elemental graduada antedicha (Grupo Escolar) y que por tanto retiran la suya relativa al establecimiento de una escuela municipal de música en el propio Grupo Escolar, pidiendo, además, les sea expedido el título de profesoras de aquella”.*⁵⁹

La darrera petició era deguda al fet que els professors de música de l'antic Grup Escolar (avui col·legi Joan Bruguera) solien cobrar del mateix Ajuntament.

⁵⁴ Com a curiositat, direm que Rubinstein se'n va endur de Girona una còpia de *La santa espina*, transcrita al piano per Joan B. Lambert, i que es proposà incloure-la en el seu repertori concertístic.

⁵⁵ El juliol de 1912, l'acadèmia s'anuncia amb el curiós nom de “Conservatori Particular ambos sexes”.

⁵⁶ Acord municipal del 18 de juliol de 1913.

⁵⁷ Josep M. Carbonell i Perich (Girona, 1895/1970). Deixeble de Joaquim Vidal (violí) i de Francesc Perich (piano), a aquesta mateixa Acadèmia, d'on a partir de 1914 ja n'era professor. Va actuar tota la seva vida com a professional músic. Tocà amb L'Art Gironí des de 1915, a L'As, d'Anglès, i més tard a La Selvatana (1925-35). Fou també instrumentista de viola amb l'Orquestra Simfònica de Girona, i actuà abans de la guerra amb la cobla Girona. Ja després de la guerra actuà en diverses orquestrines de ball com la Pizarro i entrà com a viola a l'Orquestra de Cambra de Girona des de la seva fundació, el 1955. La seva obra com a compositor la dedica a ballables de l'època i a sardanes.

⁵⁸ *Diari de Girona*, de 21-VII-1911, pàg. 5.

⁵⁹ *Diari de Girona*, de 28-VII-1911, pàg. 7.

Cal dir que des de la seva creació, l'1 d'octubre de 1911, l'acadèmia estigué oberta a col·laboracions amb altres centres escolars de la ciutat, sobretot amb el Grup Escolar, amb la Normal i amb la capella de la Catedral. Així trobem, per exemple, que els professors Sobrequés i Saló dirigeixen un cor al Grup Escolar. Recordem que Sobrequés seria professor de la Normal a partir de 1914, igual que Font i Fargas, i que estava vinculat des de petit a la capella de la Catedral.

En els exàmens a què fèiem referència, es premiava també els alumnes més intel·ligents, que eren becats amb 150 ptes. anuals per l'hisendat de Borrassà Josep de Batlle.⁶⁰ En aquell curs foren:

Curs 1911-1912 (exàmens celebrats el 4-VII-1912)		
Solfeig	2	matrícula d'honor
Solfeig	1	excel·lent
Solfeig	9	notables
Solfeig	4	aprovat
Piano	1	excel·lent
Piano	1	aprovat
Violí	1	excel·lent
Violí	3	notables
Flauta	1	notable
Flauta	1	aprovat
Violoncel	1	aprovat
Clarinet	1	notable
Harmonia i composició	1	notable

Curs 1912-1913 (alumnes premiats)		
Solfeig	Emília Cla Vilar	40 pessetes
Solfeig	Rafaela Monasterio	25 pessetes
Solfeig	Pilar Cid Leon	20 pessetes
Solfeig	Josep Mundet Bosch	20 pessetes
Piano	Filomena Godoy Sàbat	20 pessetes
Violí	Francesc Puntonet Ros ⁶¹	25 pessetes

Curs 1913-1914 (exàmens celebrats el juliol de 1914)		
Solfeig	7	excel·lent
Solfeig	6	notable
Piano	2	excel·lent
Piano	5	notable
Piano	2	aprovat
Violí	1	excel·lent
Violí	1	notable
Violí	3	aprovat
Teoria	1	excel·lent

Totes aquestes proves eren públiques⁶² i amb representació, com hem dit, de l'Ajuntament, de la premsa i d'integrants de la Junta Local de segon ensenyament.

⁶⁰ Josep de Batlle, musicòfil i escriptor, havia estat president de l'Associació de Música i del Girona Club de Futbol (1934).

⁶¹ Excel·lent violinista que esdevingué violí del Quintet Empòrium juntament amb Jaumeandreu. Viví en el primer pis (principal) de la plaça del Vi, cantonada Albereda, just on hi hagué durant molts d'anys la barberia Roig. Puntonet era un personatge distingit, educat i impecablement vestit a qualsevol hora del dia. Era també sastre de professió. En els concerts que havia fet essent encara un nen ja es destacaven els seus dots virtuosístics amb el violí. Ens plau poder dir que havíem mantingut llargues converses amb ell. Era tot un cavaller, reservat, galant, tot un senyor.

Una altra de les repercussions de l'acadèmia a la ciutat va ser la tasca del seu quartet,⁶³ format per Saló i Jaumeandreu (violins), Carbonell (viola) i Sobrequés (violoncel).⁶⁴ El nombre de recitals i concerts és difícil de quantificar, i cal esmentar també la seva participació desinteressada en molts actes de caràcter benèfic. N'anotem un: el dedicat a les societats obreres el 22-II-1913, al local d'espectacles d'Unió Republicana.

També el 1911 s'havia constituït el Trio de l'Acadèmia,⁶⁵ format per F. Casellas (piano), J. Saló (violí) i T. Sobrequés (violoncel). L'any 1917 veiem anunciada una gira de concerts, el primer dels quals es fa al saló del Centre Catalanista.

L'escola tenia la seva seu en un pis del carrer Sant Francesc núm. 9,⁶⁶ on ja existia el Colegio Vidal, que també impartia música, però només era “para señoritas” i l'acadèmia projectada – en un principi també privada- però, es dirigia amb més visió, a “ambos sexos”. Sembla que hi va haver una fusió de les dues escoles i, finalment, les matèries que s'hi varen impartir varen ser les de solfeig elemental i superior, violí, viola, violoncel, contrabaix, cornetí, trombó, fiscorn, flauta, flautí, guitarra, piano, harmòni, harmonia i composició.

No podem deixar perdre l'oportunitat de dedicar en les pàgines següents, tal com hem fet abans amb el professor Sobrequés, unes ratlles als perfils humà i professional dels professors Francesc Perich i Josep Saló.

FRANCESC PERICH

Després de Sobrequés, Francesc Perich fou el professor amb més dedicació de l'acadèmia. Va néixer a Girona el dia 31 de gener de 1872, on també morí, relativament jove, víctima de terrible malaltia, el 9 d'octubre de 1914.⁶⁷ A part de la seva activitat docent durant els anys que durà l'escola, havia dirigit la banda de l'Hospici des de 1891 a 1897;⁶⁸ i va ser l'últim mestre que la va fer tocar, en substitució de Joaquim Vidal.

Compongué obres per a flautí i flauta, ballables, i entre les seves sardanes cal destacar *Les dues ninetes*, *Gentilesa* i *Angelical*. També és autor d'altres composicions de diversos gèneres; sobretot són famosos els seus valsos i polques per a cobla i per a orquestrina, composicions que havien fet les

⁶² Alguns alumnes presentats i premiats en les proves de l'any 1914 són Francesc Galí (amb 15 ptes.), Francesc Puntonet (amb 75 ptes.), Mercè Marquès (amb 15 ptes.) i Emília Cla, els quals quedaren immortalitzats en una fotografia de la revista *Scherzando* d'agost d'aquell any.

⁶³ En el concert d'inauguració, el quartet de l'acadèmia interpretà el programa següent: *Quartet* op. 12, núm. 1 de Mendelssohn; el *Quartet* op. 18, núm. 1 de Beethoven i el *Quartet* op. 64, núm. 7 de Haydn, (*Rev. de Girona* del 5-VII-1913). Aprofitem per dir que sota el nom d'Acadèmia Musical Gerundense els seus professors a voltes constituïen un trio, a voltes un quartet, quintet, i fins i tot sextet.

⁶⁴ Heus aquí una crítica de la premsa gironina d'aquest quartet en el concert d'obertura de la societat Athenea: “(...) Fou executat pels artistes senyors Saló, Sobrequés, Jaumeandreu i Carbonell de la Academia Musical gerundense (...) demostraren (...) unitat en la execució, apart meritíssimes qualitats que demostrà tenir el violinista Sr. Saló –altament senyorívol, dolç i elegant en sa manera de dir –fou lo que feu mes grata i memorable la tasca del nostre benemèrit quartet”. *Diari de Girona*, 17-VIII-1913, pàg. 3.

⁶⁵ Enric Morera, que havia estat professor d'harmonia de Casellas i de Sobrequés, havia promès que componria una obra especialment per al trio, composició que suposem que no arribà a realitzar, ja que no consta en el catàleg de l'autor de *La santa espina*.

⁶⁶ Cal no confondre el carrer Sant Francesc amb l'actual Av. Sant Francesc. El carrer Sant Francesc anava des de la cantonada del carrer Santa Clara amb l'Av. Sant Francesc (Can Llauger) o davant (Progrup) fins la baixada del Molí (on hi ha les Aigües). L'escola estava situada a l'edifici que a partir de 1920 seria adquirit per “La Caixa”.

⁶⁷ El gener de 1914, la revista *Scherzando* ja ens informa de la greu malaltia del professor Francesc Perich.

⁶⁸ El dia 22-VI-1893 Francesc Perich és nomenat, per oposició i en virtut de “qualificació favorable”, mestre de capella de l'Hospici, plaça a la qual es presentaren tres opositors. (*Rev. de Girona*, juny de 1893, núm. VI, pàg. 192, any XVIII). Malgrat que la banda va desaparèixer temporalment amb Perich, el 1897, sabem que va durar fins als anys 20, i que en van ser professors de música successivament Lleonard Arolas, Miquel Oliva, Lluís Cuadros, Josep Cantó i Mn. Josep M. Cervera.

delícies de l'època.⁶⁹ Francesc Perich (Cisquet o Francisquet per als amics) havia fet els primers estudis musicals amb el mestre Vidal (Vidalet) i després fou deixeble de Josep Dimas (harmonia) i va continuar els seus estudis amb Joan Carreras Dagas a la Bisbal. Era considerat un dels millors flautistes catalans i un bon pianista.

El 1905 dirigí el cor masculí La Regional, que obtingué èxits a les nostres terres i alguns premis a l'estranger, concretament a Besiers el maig de 1907, on guanyà un primer premi en el concurs de masses corals. Abans havia guanyat a Perpinyà el Premi d'Honor, a més del 1r premi de la primera divisió en un certamen en el qual hi havia 108 orfeons inscrits. Al concurs de Besiers hi havia promès la seva assistència el compositor Camille Saint-Saëns.

Perich havia format part de diverses orquestres de Girona i de Barcelona, i l'any 1899 va prendre part en les oposicions per proveir les places de flauta i flautí vacants a la Banda Municipal de Barcelona. Malgrat el bon paper que hi va fer, no li concediren les places. L'opinió general de tots els músics que sentiren els exercicis de tots els opositors va ser que Perich guanyà les dues places, però els senyors del jurat, amb una parcialitat bastant corrent en aquests casos, no li concediren ni una ni l'altra. Va escriure també concerts de flauta i flautí, però sobretot, i com ja hem dit, moltes peces de ball, sardanes i algunes composicions corals de caràcter humorístic.⁷⁰

L'activitat musical que desenvolupà a la ciutat fou important en diverses vessants, així com la del professor Saló, del qual parlarem en la segona part d'aquest llibre, dedicada al Conservatori, com a fundador que en fou, l'any 1942.

2.8. ELS ARAGONÈS: NISSAGA D'ORGUENERS (1909)

Amb la intenció d'abordar en aquest treball tots i cadascun dels aspectes relacionats directament o indirectament amb la música, no hi podia faltar una referència, encara que sigui breument i de passada, a una família d'orgueners gironins que pel seu bon fer i la seva vàlua d'artistes artesans mereixeren el reconeixement dels més grans especialistes de dins i de fora del país.⁷¹

El taller de construcció i rehabilitació d'orgues i harmòniums de Francesc Aragonès i Porta (1865-1949) estigué format, a partir de la segona dècada del segle XX, per George Abbey (harmonista), Salvador Aragonès i Ardiaca (aprenent, fill gran de Francesc), Niolet (operari tècnic) i Rafel Puignau,⁷² aprenent, fill de Castelló d'Empúries, amb qui Francesc ja havia treballat a l'orgueneria de Corominas i Riera de Barcelona, taller del qual Aragonès era el director). Cal dir que aquesta fou la plantilla bàsica, però depenent de les característiques de l'orgue que s'havia de construir, hi participaven altres artesans. Per exemple, en la construcció de l'orgue romàntic de Santa Coloma de Farners hi col·laboraria un tal Generoso, pel que fa a la construcció específica en fusta de pi de la flauta dolça.

Hem de dir que la figura capdavantera en el conjunt de caràcters de l'orgue romàntic fou Aristide Cavaillé-Coll (1811-1899), orguener francès d'origen català que a partir de 1841 introduí a l'orgue l'essència de la música que s'imposava. Progressivament, el seu estil s'aniria imposant arreu del seu país i d'altres orgueners incorporarien les novetats que introduí Cavaillé-Coll.

Aragonès pare s'havia format en l'ofici d'orguener a Barcelona, al taller d'Aquilino Amezua i Jauregui (1847-1912), artista que introduí a Catalunya l'orgue romàntic. Descendent d'una nissaga d'orgueners bascos, anà a França a fi de conèixer les últimes tendències en orgueneria. Primer a València i

⁶⁹ Esmentem algunes d'aquestes obres: per a cobla, *Cosquilloso* (polca), *Morenito* (vals), *Graciosilla* (masurca) i *El marquesito* (xotis); per a orquestrina, *El Pacorro* (vals), *Rosita* (americana), *Los Palatinos* (xotis), *Mariposilla* (masurca), *Manantial* (americana), *Monina* (polca) i *Los batidores* (rigodons).

⁷⁰ El violinista Josep Saló, en un article a *Scherzando*, de març de 1908, ens diu que "la característica de les seves obres és la mateixa que la de la seva persona: la senzillesa".

⁷¹ Devem part d'aquest apartat a l'article de l'organista Josep M. Escalona publicat a la revista colomenca *Ressò*, de desembre de 1996, núm. 282, titulat "L'orgue de Santa Coloma de Farners".

⁷² Puignau, R. "*Una vida organera. Mis obras y mi criterio*". Inèdit: Donostia, 1964. Citat per Josep M. Escalona a la revista *Ressò* "L'orgue de ...". Op. cit.

després a Barcelona, creà una escola de nous orgueners, entre els quals figura el nostre personatge central, Francesc Aragonès.

S'establí per compte propi i continuà treballant a la ciutat comtal en societat amb l'orguener Gaietà Estadella, i posteriorment, per a la firma Corominas i Riera. L'afluència de comandes per construir o reparar orgues a les comarques gironines afavorí que s'establís a la ciutat de Girona l'any 1909,⁷³ des d'on assortí de nous instruments diverses esglésies del bisbat de Girona, principalment, alhora que vetllà pel manteniment dels ja existents.

Francesc Aragonès fou considerat, en relació a Amezua, el seu mestre, “*el discípulo predilecto, el depositario de sus secretos y el conocedor de sus inventos*”,⁷⁴ així com “*un gran mecánico, para mí el mejor de España*”.⁷⁵

En fer referència al treball artesà i artístic de la família Aragonès, és indispensable parlar d'una de les grans obres d'art que varen construir, l'orgue de la Catedral de Girona. Per l'extensió que això suposaria, no entrarem a la història de l'instrument, i ens limitarem a desgranar la petita història de l'actual, amb les dades obtingudes en les xerrades mantingudes l'any 1981 amb el Rev. Francesc Geli, llavors organista de la Catedral, dels treballs del canonge Mn. Josep Calzada⁷⁶ i de l'organista Josep M. Escalona.⁷⁷

L'any 1900 es va fer un pressupost per desmuntar i reparar l'orgue, que funcionava des de 1827. El pressupost en qüestió el presentà la Casa Alberdi de Barcelona, i va ser acceptat pel Capítol de la Catedral. El 20 de juny de 1901, Martí Callol va firmar un rebut de 9.000 pessetes, destinat, segons es diu, a la construcció de l'orgue. En realitat, doncs, es va construir un nou orgue, que és el que va existir fins a 1936, data en què va ser desmantellat. El doctor Calzada ens diu, sobre aquest aspecte: “*pero si el desmantelamiento del órgano, sin razón ninguna, siempre es un acto reprobable, ahí podemos aplicar el dicho popular de que no hay mal que por bien no venga*”. Es referia al fet que, després de la Guerra Civil, el Capítol Catedral, secundat i estimulat pel bisbe Cartañá, va emprendre la delicada obra de fer construir un nou orgue.

I aquest és l'orgue actual, i que el doctor Calzada qualifica de “*el gran desconocido*”. Es tracta d'un orgue de quatre teclats: tres de manuals, de 56 notes, de Do greu a Sol agut, i un de pedaler, de 30 notes, de Do a Fa. Consta de 39 registres i 11 pedals de combinacions. És un orgue mecànic amb dues màquines Barker expressiu, i el tercer manual (recitatiu) és doble expressiu.

L'orgue fou construït per Salvador Aragonès⁷⁸, fill gran de Francesc, l'any 1943. Sobre les característiques i qualitats tècniques de l'orgue, volem esmentar unes quantes crítiques i opinions de personalitats nacionals i estrangeres, considerades vertaderes autoritats en la matèria. La primera opinió no podria ser altra que la de Montserrat Torrent. Aquesta organista catalana va escriure: “*Mi más sincera felicitación por el órgano de la Catedral de Gerona, único dentro de nuestro país catalán. Es un deber respetar la obra de Salvador Aragonés en toda su integridad*”. Philippe Hartman, famós orguener francès: “*Qué bello instrumento dentro de la tradición francesa Cavallé-Coll! Flautado tranquilo, entonación cabal, flautas admirablemente entonadas... La tradición mecánica es un modelo*

⁷³ Recordem que abans de l'any 1936 les esglésies parroquials, els santuaris i les capelles més importants posseïen orgue. Quasi tots es distingien per llur equilibri i classicisme. Durant la contesa civil gairebé tots foren brutalment destruïts. A excepció de l'orgue de la parròquia de Castelló d'Empúries, que portava l'empremta de la casa constructora Cavallé-Coll; el de l'església del monestir de Banyoles, construït l'any 1894 per l'orguener Florenzano –l'anterior ho fou l'any 1758 per Josep Roure, mentre que el primitiu datava de l'any 1687–, i el de la parròquia de Lloret de Mar, construït per l'orguener Puggina de Collbató, tots els orgues existents al nostre bisbat foren construïts o refets per l'orgueneria de la família Aragonès (De Mn. Josep M. Cervera: *La música i els eclesiàstics músics del bisbat de Girona en els segles XIX i XX*”. Op. cit., pàg. 8).

⁷⁴ “San Ignacio de Loyola. Gran fábrica de armóniums, mediófonos y órganos para iglesias, capillas y salones. Imp. Martín, Mena y C^a. San Sebastián”. Citat per Josep M. Escalona a la revista *Ressò*, “L'orgue de ...” Op. cit.

⁷⁵ Puignau, R. Op. cit.

⁷⁶ *Catedral de Girona*. Text: Josep Calzada Oliveras. Edit.: Escudo de Oro, SA. Barcelona, 1979.

⁷⁷ ESCALONA, Josep M. *L'Orgue a Catalunya. Història i actualitat*. Col·lecció Lectura i So, 3. Departament de Cultura de la Generalitat. Entitat Autònoma del Diari Oficial i de Publicacions. Barcelona, 2000.

⁷⁸ Sobre la seva vàlua, vegi's l'article de F.Civil, a *Los Sitios* de l'any 1932, amb el títol *El artífice organero gerundense Salvador Aragonés, elogiado por la crítica*.

que debe ser seguido en Espanya. Felicitaciones al Sr. Aragonés.” Dom Gregori Estrada, el gran organista del monestir de Montserrat, s'expressà així: *“En la armonización del órgano, Aragonés nos sitúa dentro del período mejor de la sonoridad romántica con tendencia al clásico. En cuanto al sistema de transmisión, se mantiene en el clásico sistema mecánico, que hoy vuelve a ser estimado como el mejor, de manera que la evolución de la organería ha dado la razón a Aragonés en su preferencia por el mecánico y en su clasicismo, lo hacían bien y a conciencia”*. Finalment Rafel Puignau, home imparcial, pel fet de pertànyer a la casa Organería Española, va dir, després de la mort de Salvador Aragonès: *“Todo el órgano está muy bien, muy bien hecho. Amigo Salvador, te envío al otro mundo mi más sincera felicitación.”*

Francesc Aragonès era un home que no faltava a les tertúlies gironines, sobretot a la que es formava a les tardes, a l'hora del cafè, al Casino, a la qual també era diàriament fidel el mestre Civil. Els orgueners Aragonès van ser quatre: el pare, Francesc, i tres fills, Salvador (ja esmentat), Antoni i Domènec. Tenien el taller al carrer de les Hortes, i tots foren uns artesans experts.

Alguns dels orgues construïts o restaurats per la firma Aragonès a Girona i comarques són els següents:

- * Orgue de l'església parroquial de Sant Pere de Figueres: instrument de quatre teclats. Construït el 1907 per la casa Corominas i Riera de Barcelona.
- * Orgue del santuari de la Mare de Déu del Tura d'Olot: instrument restaurat per la firma Aragonès, que tenia aleshores per operari el jove Puignau. Orgue destruït el 1936.
- * Orgue de l'església parroquial d'Amer: reconstruït per la firma Aragonès. Destruït el 1936.
- * Orgue de l'església parroquial de Santa Coloma de Farners: instrument de dos teclats manuals i pedaler de 27 tecles. Construït l'any 1910. Tot ell de transmissió mecànica, amb 16 jocs de 2, 4, 8 i 16 peus, llengüeteria i un ple.
- * Orgue de l'església parroquial de Blanes: instrument de dos teclats manuals i pedaler, amb motor elèctric. Estrenat el 23-VIII-1925. Destruït el 1936.
- * Orgue de les Butinyanes (1927).
- * Orgue de la Catedral d Girona: instrument de quatre teclats. Construït el 1943 per Salvador Aragonès.
- * Orgue de l'església parroquial de Santa Maria de Maó: instrument de 31 registres amb 3.006 tubs sonors dels quals 197 eren de fusta i 2.809, de metall. Reconstruït l'any 1956, sota la direcció de Salvador Aragonès.⁷⁹

La darrera obra que es coneix de Salvador Aragonès és l'orgue de Joan Altisent de Barcelona, de l'any 1962, de proporcions importants, instrument del qual la seva família ha fet donació ara fa uns anys a la Diputació de Girona. En el document de cessió consta explícitament que el Conservatori en farà un ús preferent. En aquests moments s'estan acabant les obres d'adequació i instal·lació a l'auditori Viader de la Casa de Cultura i la seva inauguració està prevista pel desembre de 2008, així, a més, en podran gaudir tots els gironins.

2.9. ELS GERMANS MASÓ I LA MÚSICA: RAFAEL I NARCÍS

Malgrat que Rafael Masó no tenia cap educació musical, com a home culte i interessat per l'art sempre havia seguit amb interès les activitats d'aquest camp artístic. Masó va ser un dels exponents més destacats de l'arquitectura noucentista gironina i catalana. La seva producció va estar marcada per un intent de renovació i un plantejament clarament noucentista davant les innovacions que provenien del centre d'Europa. Té amics músics a la ciutat i a fora, com Llongueras i Pecanins, amb els quals col·labora escrivint textos per ser musicats i promociona i organitza a Girona concerts i vetllades. D'altra banda, i com a activista gironí, dóna suport a les manifestacions musicals dels músics gironins: al *diari*, hi és constant la crònica entusiasta de les actuacions d'orfeons i corals i dels concerts de música de cambra. Aquesta tasca d'orientació ciutadana s'ha d'entendre en relació amb la voluntat d'intervenció pròpia dels noucentistes. Participa activament en els Jocs Florals de

⁷⁹ Vegeu Diari *Los Sitios*, de 18 de gener de 1956.

Girona, crea la revista *Vida* i, mogut per un neguit constant de les seves dues passions principals, l'arquitectura i la cultura artística, promou tres grans projectes musicals a la ciutat.⁸⁰

2.9.1. EL SALÓ GERIÓ

El 1906, crea el Saló Gerió,⁸¹ establert al saló d'actes del Centre Moral. Es tractava d'un local destinat, tal com diu el prospecte de presentació, a "grans actuacions artístiques a Girona. Cinematògraf i quadres vius. Cançons populars i llegendes dutes a l'escena. Cantarelles i rondalles. Danses de la terra. Vetlles musicals. Sessions dramàtiques". Per tot això "se conta amb el poderós concurs dels mellors literats, mestres de música y escenògrafos de Catalunya y Mallorca".

Ja hem mencionat l'amistat de Masó amb Joan Llongueras, des dels anys d'estudiant a Barcelona, on havien coincidit a la redacció de *Catalunya*, amistat que perduraria ja per sempre més. Un exemple d'aquest afecte i estima mútua és el fet que durant el viatge de noces de Masó, i per recomanació de Llongueras, el nou matrimoni Masó-Bru s'instal·lés a la pensió de l'Institut Jacques Dalcroze, on el jove arquitecte va tenir l'oportunitat de conèixer i dialogar amb el mateix Dalcroze.

2.9.2. LA SOCIETAT ATHENEA

La Societat Athenea fou una entitat per al foment de l'art i la cultura que un grup d'intel·lectuals gironins, encapçalats per R. Masó i X. Montsalvatge van fundar a començament de 1913. Ja el desembre de 1912 aquests intel·lectuals embarretats, entre els quals es comptaven, a part de Masó i Montsalvatge, Miquel de Palol, Carles Rahola, Joaquim Pla o Laureà Dalmau, havien fet un manifest que pregonava la urgència d'erigir un temple per retre culte a les ciències i les arts. La majoria de les seves activitats tenien lloc en un edifici fet expressament per a aquesta finalitat segons un projecte del mateix Rafael Masó, i es trobava situat al carrer de la Galera, ara d'Anselm Clavé. Es tractava d'una antiga nau industrial rehabilitada, amb una sala amb petit escenari, pensada per a exposicions, concerts, lectures i conferències. L'entitat disposava d'una col·lecció de revistes estrangeres, per a ús dels socis. En el moment de la seva fundació, formaven la Junta el president, Francesc Montsalvatge; vicepresident, Josep Pou i Batlle; tresorer, Emili Torres; conservador, Josep Pla; vocal de la secció de lletres, Xavier Montsalvatge; vocal de la secció de música, Antoni Juncà, i vocal de la secció d'escultura, pintura i arquitectura, Rafael Masó.

El moviment cultural entorn d'aquesta societat, i en contra del que a vegades s'ha pensat, no és un moviment general de forces culturals de la ciutat, sinó que parteix de la voluntat i del suport del grup social de la Lliga, com es pot comprovar amb els noms dels seus socis.

A Athenea hi pronunciaren conferències personalitats tan significatives com Eugeni d'Ors, Puig i Cadafalch i Joan Llongueras, i hi llegiren la seva obra poètica Josep Carner, Jaume Bofill, Llorenç Riber i López-Picó, entre altres.

Poques vegades tenim constància, en la història del nostre país, de músics, i menys encara gironins, compromesos, militants o simplement simpatitzants d'associacions de qualsevol tarannà, polític, cultural, etc. Aquí trobem clarament tres músics socis d'Athenea des de la seva fundació: Sants Sagrera, Tomàs Mollera i Antoni Juncà. No hem trobat constància oficial de cap més músic, però estem quasi segurs de poder afirmar que Miquel Oliva, per no esmentar-ne a més, també estava fortament vinculat al projecte, atès que era amic de les tertúlies i sobretot amant de l'art en general, com ho demostra la col·laboració que mantingué amb Athenea des del primer dia.

⁸⁰ A més d'aquests tres projectes, Masó també queda vinculat a la música amb altres treballs. N'esmentem alguns d'ells: Projecte de senyera per a l'Orfeó Lleidatà (1903); Projecte de senyera per a l'Orfeó Catalunya de Cassà de la Selva (1904); Publicació a la revista *Catalunya* d'un article en el monogràfic sobre Folklore, titulat "*Folklore infantil recollit a Girona*" (febrer de 1904); Disseny de la casulla i ornaments per a Mn. Joan M. Roquet-Jalmar (1906), organista, mestre de capella i compositor; Projecte de senyera Excelsior per a l'Orfeó Arts i Pàtria de Figueres (1907), d'estètica centreeuropea; Publicació d'una col·lecció de cançons d'infant musicades per Juli Garreta (1907), etc.

⁸¹ En l'acte d'inauguració, celebrat el dia 28 d'abril de 1906, s'estrenà el quadre viu *L'oració de la nit*, visió musical inspirada en una llegenda alemanya, amb lletra de Rafael Masó, música de Joaquim Pecanins i decorat de l'escenògraf Ros i Güell, de Barcelona. El setembre del mateix any s'hi estrena la balada musical en dos quadres *Les quatre barres*, amb lletra de Josep de Palol i música de Francesc Font.

És evident que en aquesta època la música i els músics estigueren fortament imbricats en la societat, participant en les polèmiques socials i fins i tot protagonitzant-les. Per la seva extensió no publicarem la relació de recitals, concerts i conferències de temàtica musical que es feren a Athenea des del dia de la seva inauguració. En tenim catalogats un total de 8, l'any 1913; 12, l'any 1914; 6, el 1915; 14, el 1916, i, 1, el 1917.⁸² Aquests actes van des del dia 28 de juny de 1913 al dia 3 de gener de 1917, i principalment els protagonitzaven músics gironins i també catalans. Per les dimensions de la sala i del seu escenari, habitualment hi intervenien grups de petit format (duos, trios, quartets) i solistes.⁸³

En uns moments que ja comencen a ser delicats econòmicament per a Athenea, se celebren al Teatre Principal, i en un intent d'acostament i d'ampliar el seu àmbit d'actuació a tota la societat gironina, unes *Sessions selectes d'art*. La primera va tenir lloc el 18 de març de 1916, a càrrec de l'escola Catalana d'Art Dramàtic, que incloïa una conferència d'Adrià Gual.

2.9.3. L'ORQUESTRA DE LA SOCIETAT GIRONINA DE CONCERTS

Però del binomi Athenea-música, més que tot, cal destacar-ne un projecte que va arribar a ser realitat l'any 1916: el de la constitució d'una orquestra simfònica, la primera que formalment hi havia a la ciutat en tota la seva història. Va ser batejada amb el nom de Societat Gironina de Concerts, i va sorgir sens dubte de l'ambient i del clima d'Athenea. La formaren uns 40 components, sota la direcció del mestre Antoni Juncà, llavors director de la banda del Regiment d'Àsia núm. 55. No cal dir que, en part, la seva creació fou possible gràcies a la col·laboració dels músics de la banda, sobretot en la família del vent. Solament va fer dos concerts, els dies 28 d'abril i 10 de maig de 1916, al Teatre Principal. El mestre Civil ens diu, en to humorístic i utilitzant una frase coneguda pels gironins: "L'orquestra va sonar bé, però malgrat l'èxit i la nombrosa concurrència als concerts no hi va haver repetició. Intrigues, negligències, interessos particulars i altres coses s'ho endugueren tot aigua avall, talment una crescuda de l'Onyar..."

Heus aquí la composició i els noms dels que formaren l'orquestra:

-Violí concertino	Joaquim Vidal.
-Primers violins	T. Mollera, E. Figueras, J. Rué, Rafael Serra, P. Romaguera, J. M. Carbonell i J. Baró.
-Segons violins	J. Juanola, J. M. Jaumeandreu, R. Pujol, N. Clà, P. Carbonell, J. Pla i Ferran Prunell.
-Violes	J. Serra Oliva, J. Saló i J. Clà.
-Violoncels	Tomàs Sobrequés, J. M. Serra i Sants Sagrera.
-Contrabaixos	Pau Orri, S. Saló i Joan Roig.
-Flautí	Sebastià Orri.
-Flautes	Enric Oliva i P. Veiga*.
-Oboè	Marià Massalleras (de Portbou).
-Clarinetes	Lluís Cuadros i J. Baró.
-Trompes	J. Gibert i P. Costey*.
-Trompetes	C. Ayala*, J. Garcia* i Jaume Saló.
-Trombons	J. March i T. Caballé*.
-Fiscorn	J. March Pla.
-Tuba	J. Garrido*.
-Tímpani	J. Mainou*.
-Percussió	F. Marcelino*.
Mestre director:	ANTONI JUNCÀ*.

⁸² Vegeu relació d'artistes i dates de tots els actes, a: BRUGUÉS, L. "La Música a la ciutat de Girona...". Vol I. Op. cit. Pàgs. 130 a 133.

⁸³ Hem pogut elaborar aquest llistat valent-nos de diverses fonts, entre les quals esmentem: premsa diària, programes de mà, i els llibres de F. Civil *El fet musical...* (op. cit.) i el de N. Comadira i J. Tarrús *Rafael Masó. Arquitecte Noucentista*. (Col·legi d'Arquitectes de Catalunya. Demarcació de Girona. Lunwerg Editores, 1986).

Veiem que la gran majoria de noms ens són familiars, ja que tots procedeixen de Girona o comarques. Els marcats amb un asterisc són de la Banda de música militar, com ja hem apuntat.

2.9.4. NARCÍS MASÓ, MESTRE i EDUCADOR

Narcís Masó i Valentí (Girona, 27-V-1890 / 17-X-1953). És el novè d'una família d'onze germans i de família ben coneguda a la ciutat, motiu pel qual passarem molt ràpidament a conèixer la seva tasca educativa i musical. Salomó Marquès, en el seu treball sobre Narcís Masó,⁸⁴ agrupa en tres etapes el seu treball educatiu: la primera, lligada al moviment de renovació pedagògica de les escoles privades burgeses de Terrassa i Barcelona, unida especialment a Alexandre Galí (1912 fins 1935-36); la segona abraça el mateix 1935-36, quan emprèn la iniciativa de crear l'Escola de s'Agaró, a l'estil de col·legis d'altres països europeus; i la tercera, del final de la guerra fins la seva mort, l'any 1953.

Les primeres referències educatives a Narcís Masó les trobem el curs 1922-12 a Girona, com a professor d'exercicis físics al Grup Escolar (avui col·legi Bruguera) i com a professor de rítmica a l'Schola Puerorum de la Seu gironina.

Després d'haver passat pel *Col·legi* Mont d'Or i per l'Escola Vallparadís, ambdues de Terrassa, el 1915 passa a l'escola Montessori de la Mancomunitat. Arriba la dictadura de Primo de Rivera i l'escola es tanca, moment en què s'incorpora a la Mútua Escolar Blanquerna. Edita uns fulls clandestins d'afirmació nacionalista i s'ha d'exiliar. Durant els tres anys d'exili s'instal·la a Ginebra, on estudia a l'Institut de Ciències de l'Educació "J. J. Rousseau". Allà, l'any 1925 participa amb J. Llongueras al *Congrès du Rythme* amb la comunicació *La rythmique dans l'enseignement primaire*.

Les paraules que conclouen la seva comunicació ens permeten aprofundir en la seva personalitat. Diu textualment així:

En el moment present la dificultat més greu està –em sembla– en la situació anormal en què es troba el nostre país. En tot el que fem i proposem a Catalunya s'exigeix l'etiqueta d'un espanyolisme a ultrança, amb la qual cosa no podem pas transigir. Abans del cop d'estat militar del 13 de setembre de 1923, quan la municipalitat de Barcelona era administrada per catalans escollits pel poble en sufragi universal, hom havia reeixit a fer penetrar la Rítmica en totes les escoles municipals de nois i noies, àdhuc en escoles especialitzades com les de subnormals i cecs.

Joan Llongueras era el director d'aquesta educació musical i rítmica, la qual havia estat acceptada amb complaença per tots els professors oficials. Avui Llongueras ha estat revocat del seu lloc pels representants del Directori que administren la ciutat; com ell molts altres catalans –el que us parla n'és un- han estat allunyats dels llocs on treballaven entusiàsticament pel progrés i la cultura de llur pàtria. El Directori espanyol vol fer la guerra a la cultura catalana.

Però els dictadors no són pas eterns. Déu vulgui que quan un nou Congrès de Rítmica ens torni a reunir de nou, us pugui informar del triomf dels nostres ideals, un dels quals és la implantació definitiva de la Rítmica de Jacques Dalcroze en l'ensenyament primari.

Masó torna a Barcelona i entra de nou a la Mútua Escolar Blanquerna, amb uns anys d'una intensa activitat intel·lectual. Escriu articles en diverses publicacions, viatge per Europa i manté riquíssims contactes personals. En la seva tasca educativa, la música juga sempre un important paper. Treballa dins del grup de les anomenades de pedagogia nova, fins l'any 1935, moment en què crea la seva escola a s'Agaró.

---

⁸⁴ Salomó Marquès i Sureda. *Narcís Masó. Pedagog de l'escola activa*. Edició de la Diputació de Girona. Imp. Palahí, AG. Girona, 1990.

A l'escola de s'Agaró tenen la responsabilitat de la música Joan Llongueras i Montserrat Crespo. L'Escola està oberta un sol curs escolar, ja que els fets del 36 porten a tancar-la.

Quant a l'educació musical que es farà a l'escola, el seu programa, diu:

L'educació no fóra integral si deixéssim de banda la cultura musical que, com digué el mestre Amadeu Vives "és la sal de l'ànima". Tots els alumnes de l'Escola seguiran els ensenyaments de solfeig, cant i rítmica. Els estudis de piano, violí i violoncel, formaran ensenyaments a part, però hom fomentarà el domini d'instruments populars (flautes, harmòniques, etc.) d'adquisició autodidàctica. Com a complement, l'Escola organitzarà audicions i recitals dedicats a l'estudi de les principals figures musicals antigues i contemporànies.

2.10. DUES SOCIETATS DEL 1922

2.10.1. L'ASSOCIACIÓ DE MÚSICA

L'Associació de Música de Girona fou fundada l'any 1922. En fou president Josep de Batlle, i secretari, Josep M. Dalmau i Casademont,⁸⁵ ànima vivent de l'associació. També formaven part de la junta Josep Baró Güell, Josep M. Busquets, Lleó Audouard, Jaume Valls, Josep M. Dalmau i Massa, i altres, sense oblidar un dels màxims impulsors, Tomàs Sobrequés. Al final del quart curs de les seves activitats, l'any 1926, l'entitat tenia 402 socis, havia fet 37 concerts, s'havien interpretat 320 obres de 114 autors diferents i disposava d'un saldo econòmic favorable de 1.184,95 ptes.. L'entitat era membre de la Lliga d'Associacions de Música, i fins i tot disposava de piano en propietat.⁸⁶

En un escrit del dia 27 de desembre de 1922, l'associació feia soci d'honor l'Excm. Ajuntament de Girona i li dedica el concert del dia 8 de gener de 1923, confiat al Quartet Wendling de Stuttgart.

Una de les activitats organitzades per l'associació que va tenir més impacte en la societat gironina fou l'actuació dels Petits Cantors de Viena, el 20 de febrer de 1935. Malgrat que la majoria dels artistes eren de categoria i tenien fama internacional, s'havia criticat el fet de la poca representació de músics i cantants catalans, com ho expressa Albert de Quintana en un article a *Scherzando* de maig de 1925. Durant els 15 anys d'activitat de l'associació hem localitzat 135 concerts,⁸⁷ molts d'ells organitzats en combinació amb les associacions de música de Sant Feliu de Guíxols, Palafrugell, Palamós, la Bisbal i Figueres.

Completaven aquests 135 o més concerts molts d'altres actes culturals i artístics. Apuntarem, com a exemple, la inauguració del programa de Ràdio Girona *La mitja hora*, amb sessions quinzenals organitzades per la directiva per difondre la cultura musical. La primera emissió, a mitjan desembre de

⁸⁵ Josep M. DALMAU i CASADEMONT (Girona, 1888/1958). Alcalde de Girona del dia 26 de gener al 14 de març de 1934. Republicà. Havia estat regidor de la comissió d'Hisenda i de Cultura. Secretari de l'Associació de Música. Redactor en cap de *Scherzando* i president de l'Orquestra Simfònica de Girona. La seva dedicació i entrega a la cultura, i de manera molt especial a la música, féu que alguns compositors li dediquessin algunes obres, com per exemple *Ofrena*, balada per a piano de J. Baró i Güell, dedicada a ell i a la seva esposa, la pianista Concepció Darné, amb motiu de les seves noces. Concepció Darné era nadiua de Pals, alumna de Vidiella i posteriorment professora del Conservatori del Liceu. Ell era fill del mestre i pedagog Josep Dalmau i Carles i, a falta de poder donar la data exacta del seu naixement, direm que fou batejat a l'església del Mercadal de Girona el dia 26 de desembre de 1889.

⁸⁶ L'associació havia adquirit un piano gran cua Cussó Sfha a terminis, coberts per bons reintegrables de 50 pessetes cada un. Sabem que el desembre de 1924 es pagà el 9è i últim termini del piano, el qual tingué un cost de 2.250 pessetes.

⁸⁷ Vegeu llistat complet d'artistes i dates a: BRUGUÉS, L. "La música a la ciutat de Girona ..." Op. Cit. pàgs. 144 a 148.

1935, fou dedicada a Mozart, i consistia en unes notes biogràfiques sobre l'autor i, seguidament, audició de la cèlebre simfonia *Júpiter*.

Curiosament, hem trobat una sardana del mestre Joan Manén, titulada *Gironina*, en honor del primer centenar de concerts de l'associació i de la seva actuació seriosa i constant.

En l'aspecte econòmic, l'associació sempre havia programat segons les seves possibilitats, mai havia estirat més el braç que la màniga en els seus pressupostos. La liquidació i el moviment econòmic que hem pogut comprovar en el període comprès entre la seva fundació i el 31 de desembre de 1923, amb un total de 12 concerts realitzats, són els següents: ingressos, 18.626,85 ptes., i despeses, 17.893,40 ptes., el que feia una existència en caixa de 733,45 ptes.

Com tantes i tantes realitzacions, els fets del 36 portaren l'associació a la seva dissolució.

2.10.2. L'ATENEU

Acabades les activitats d'Athenea, per causes que en el seu apartat ja hem explicat, tingué continuïtat una entitat cultural similar, anomenada Ateneu de Girona. Aquesta societat es començà a gestar a principi de 1922, en una comissió organitzadora que presidia Ignasi Rodríguez Grahit. En fou el president des del primer moment l'historiador i escriptor Carles Rahola, que ho seria fins l'any 1939, i hi col·laboraren Cassià Costal, Josep Junquera i Joaquim Pla, a més del citat Carles Rahola. Tingué la seva primera seu social al primer pis de casa Norat, a la Rambla, i poc després es traslladà al número 6 del carrer de les Sabateries Velles, avui Carreras Peralta, al pis que havia ocupat aquest insigne oculista i catedràtic. La societat quedà constituïda el 12 d'octubre de 1922.

El seu primer lema fou de que l'Ateneu es convertís en un lloc de trobada, un lloc de reunió i de discussió. Amb el temps els seu corpus agafà més cos i s'organitzaren tota mena de manifestacions culturals i artístiques.

L'Ateneu desenvolupà una gran i meritòria activitat. L'any 1923, per exemple, hi feren conferències Lluís Nicolau d'Olwer, Tomàs Garcès, Eugeni d'Ors, Rovira i Virgili, Gaziell i Bosch i Gimpera, entre altres.

Les seves programacions incloïen totes les vessants culturals i artístiques, i és clar, també organitzà concerts i actes musicals, amb artistes catalans i especialment gironins,⁸⁸ Civil, Casellas, Guillaume, Narcís Costa, el Quartet Albéniz,⁸⁹ alumnes de Teresa Suñer,⁹⁰ Josep Cantó,⁹¹ i molts altres.

⁸⁸ Vegeu llistat d'actuacions a: BRUGUÉS, L. "*La música a la ciutat de Girona...*". Op. cit. pàgs. 149 i 150.

⁸⁹ Format per Joan Bataller (1r violí), Lluís Moreno Pallí (2n violí), Salvador Dabau (viola) i Josep Moreno Pallí (violoncel). Quan Lluís Moreno es traslladà a Tarragona, ocupà el seu lloc M. Companyó, mestre de Sant Feliu de Guíxols. En el concert de la seva presentació (4-IV-30), a l'Ateneu, el programa fou: *Quartet núm. 3*, de Haydn; *Andante del segon Quartet*, de Mozart; *Ària*, de Bach; *Minuet Manon*, de Massenet, i *allegro del quart Quartet*, de Beethoven.

⁹⁰ Grup d'alumnes de l'escola Ramon Turró. (Vegeu comentari del recital a *Diari de Girona*, de 4-VI-34, per Tomàs Sobrequés).

⁹¹ En un dels concerts de Cantó es féu l'estrena, en primera audició, de *Berceuse*, de Narcís Costa, classificada per la crítica de l'època com una obra "càndida d'inspiració".

2.11. ACADÈMIES DE FRANCESC CASELLAS (1922) i DE FRANCESC CIVIL (1924)

Les escoles municipals de música de la ciutat havien tingut, històricament, una curta durada. Cap no havia arribat a penes als deu anys de vida. El problema del sosteniment econòmic i la falta de sensibilitat musical havien estat la nota dominant dels continus fracassos de les escoles que havien arribat a fundar-se i d'altres que s'havien quedat en l'intent.

Fent un repàs breu, recordem que de la primera escola coneguda (no municipal), la de Joan Carreras Dagas, fundada el 1848, no en coneixem l'èxit ni la seva durada. L'altra, aquesta sí municipal, es

fundà el 1892 i, juntament amb la banda, tingué escassament deu anys de vida. Nous projectes, de 1903 i 1907, amb durada de tres anys aproximadament cadascun. L'any 1911 es funda l'Acadèmia Musical Gerundense, convertida en municipal a partir del curs 1912-13, que va subsistir també quatre o cinc anys. I finalment, el de 1923, que seguiria ininterrompudament com a projecte fins uns dies abans d'esclatar la Guerra Civil, l' any 1936.

Amb aquest historial de fracassos i creacions poc consistents, no és d'estranyar que la serietat i bona organització en les classes particulars de dos professors de música amb solvència demostrada – Francesc Casellas, a partir de 1916, i Francesc Civil, a partir de 1924–, fessin que els seus domicilis particulars es convertissin ben aviat en acadèmies de música de Girona.

Totes dues compliren bastament el buit d'una institució musical docent municipal i/o oficial. La seves tasques no foren les d'unes classes particulars en el sentit privat estricte, sinó que feren perfectament una funció social i estigueren immerses totalment en la vida gironina. Els cinquanta anys de mestratge a la ciutat del mestre Casellas i els quasi seixanta del mestre Civil, avalen sobradament la nostra tesi en el sentit de considerar els dos professors com els més representatius de l'ensenyament de la música a la nostra ciutat en la seva època.

Pel que fa al mestre Casellas, no cal dir que com a deixeble directe de Granados seguia l'escola del gran mestre lleidatà, així com la metodologia i l'esperit de l'Acadèmia Granados de Barcelona. El mestre Civil, per la seva banda, sempre havia estat influenciat per la seva rigorositat i disciplina en el treball adquirit a l'escolania de Montserrat i, ja més gran, per l'escola francesa, i es relacionava des dels anys 30 amb el Conservatori del Liceu, centre al qual portava els seus deixebles a examinar-se, i per tant seguia els seus plans d'estudi i programació. Segons el *Diari de Girona*, de 1933, també els portava al Centre Artístic Musical de Barcelona i a l'Escola de Mestres de Girona (sic).⁹²

Els constants recitals de presentació dels alumnes al començament de cada curs acadèmic, els festivals de fi de curs, i els seguits i continus concerts, sobretot els anys vint i trenta, a la Biblioteca Municipal, a l'Ateneu, a l'Acadèmia Salvador, al Casino i als diferents teatres de la ciutat, demostren, i així ho recull la premsa de l'època, com feien viure la música als seus deixebles els dos mestres i com sabien motivar-los.

---

⁹² Pensem que això és un error, perquè cap dels dos centres no ha tingut mai cap relació amb exàmens professionals de la música, si no fos que, per manca d'espai, haguessin cedit els seus locals als tribunals d'aquell conservatori quan venien a examinar a Girona, igual que es féu a partir dels anys 70.

2.12. L'ORQUESTRA SIMFÒNICA DE GIRONA

Entre un i altre projecte fallit d'escola de música, trobem un fet que ens dóna suficient argument per pensar que l'ambient musical de final dels anys 20 era, com a mínim, satisfactori. En una ciutat com Girona, la fundació d'una orquestra simfònica no neix del no res. De la seva gestació sabem que va ser possible –igual com ho havien estat les seves predecessores–⁹³ gràcies a la incorporació de músics militars en les seccions de vent. El dia 5 de juliol de 1929, es feia el concert de presentació sota la batuta del seu director titular, Ismael Granero, amb el programa següent:⁹⁴

1a part	Egmont (obertura)	L. van Beethoven
	Ària de la suite en Re	J. S. Bach
	Vals trist	J. Sibelius
	Marxa militar núm. 2	F. Schubert
2a part	1a Simfonia	L. van Beethoven
3a part	Don Giovanni (obertura)	W. A. Mozart
	La donzella de la costa	A. Juncà
	La filadora	Popular
	El vol del borinot	N. Rimsky Korsakov
	Serra amunt (sardana)	E. Morera

Sabem que Granero era un jove i dinàmic músic major, d'origen valencià, destinat a Girona com a director de la banda del Regiment d'Àsia, extremament meticulós en els assajos i en la interpretació de les obres. Durant els tres primers anys tot foren èxits, fins que amb l'anunci, el febrer de 1932, de la marxa de Granero amb destinació a Alacant, comença a trontollar i a córrer perill la supervivència de l'orquestra. (*Diari de Girona*, 1-III-32).

El concert de comiat de Granero es fa al Teatre Municipal el dimecres 24 de febrer de 1932, amb notable èxit en tots els sentits.⁹⁵ Segons testimonis de l'època, l'orquestra feia una gran versió del cèlebre *Vals trist* de Sibelius, amb Narcís Costa com a clarinet solista.

El 10 de març, el *Diari de Girona* anunciava que la junta directiva de l'orquestra, que presidia Josep M. Dalmau i Casademont, es reunia per prendre decisions que asseguressin l'estabilitat de l'agrupació. En donem a conèixer algunes:

- Encomanar a un mestre de prestigi la direcció artística.
  - Crear una mutualitat per a malalties que afectin el professorat de l'orquestra.
  - Nomenar una comissió independent de la directiva, composta pels professors J. Vidal, J. Saló i J. M. Serra per cuidar-se de l'organització i confecció del reglament pel qual ha de regir-se la nova entitat filial de l'Orquestra Simfònica de Girona.
- Després de les corresponents gestions (pensem que dutes a terme pel professor Sobrequés) i mercès al suport de la societat gironina, el dia 22 de juny del mateix any 1932 se celebrava el concert de presentació del nou director, el ja reconegut Ricard Lamote de Grignon, fill del director de la Banda Municipal de Barcelona, Joan Lamote de Grignon, que també col·laborà en el concert dirigint alguna obra.

⁹³ Ens referim a l'orquestra simfònica de la Societat Gironina de Concerts de l'any 1916, i la de la Filharmònica de l'obra d'Educació i Descans de la CNS, de l'any 1941.

⁹⁴ A part d'aquest programa, altres obres del repertori de l'orquestra eren: *Simfonia Inacabada* (Schubert); *Cançons de ma terra*, suite (A. Juncà); *Aquarel·les valencianes* (Chavarri); preludi del 3r acte de *Parsifal* (Wagner); *Cançons populars espanyoles* (Joan Lamote de Grignon); *Intermezzo*, de *Goyescas* (Granados); *Simfonia núm. 13* (Haydn); *Petite Suite* (Debussy), i *Egmont*, obertura (Beethoven).

⁹⁵ En aquest concert l'orquestra estrenà *Evocació* per a corda sola, que forma part de la col·lecció de sis obres titulades *De ma terra*, de Francesc Casellas. Es tracta d'una pàgina musical inspirada en un model de forma clàssica de Bach. La premsa en digué: "Cal ja convenir que el quadre musical d'en Casellas té un valor estimable".

Volem fer palès que l'estada de Ricard Lamote de Grignon a Girona fou molt reconfortant per a ell i la seva família. D'una banda, la seva mare, Florentina Ribas i Mallol, era gironina. De l'altra, Ricard, com el seu pare, estava passant una època de tensió (tot i l'èxit i el prestigi de tots dos –sobretot del pare–). La seva vídua afirma: “La música del meu marit va néixer entre contrarietats i injustícies”. Precisament per això, i perquè era, com hem dit, una de les primeres figures musicals a Barcelona, s'havien produït unes tibantors preocupants en certs sectors i en el sí de la mateixa banda, que els creaven malestar.⁹⁶ L'estada a Girona, amb una molt bona acollida, un respecte i una cordialitat en el tracte extremada dels responsables de l'orquestra, donaren a Ricard una pau, una motivació i una dosi d'optimisme que sempre més recordà.

Montserrat Coll (la seva vídua), en descriure la seva estada a Girona, ens diu: “En parlar de Girona haig d'explicar el que va representar el fet que en Ricard fos nomenat director de l'Orquestra Simfònica d'aquella ciutat. El president n'era en Josep M. Dalmau, company inoblidable. L'amistat entre ell i en Ricard va ser benefactora per a tots dos, i nosaltres esperàvem les anades a Girona amb anhel. Era paralític des dels vint anys, però el seu gran talent li va fer vèncer la contrarietat. Econòmicament ben situat, anava a tot arreu acompanyat del xofer i un criat que traslladaven el seu carret amunt i avall de les escales, als concerts, a l'Ajuntament, a la platja... Alcalde de Girona el 1936 i perseguit pels militars de Franco, va haver de marxar en aquell èxode esgarrifós de 1939 amb la seva muller, Conxita Darné, pianista, i la seva cadira de rodes, per les carreteres, amb una riuada de gent desolada i vençuda”. I, segueix explicant Montserrat Coll: “un dels anhels d'en Dalmau hauria estat un vaixell, amb la petita orquestra a bord i en Ricard per dirigir. Què posarem, avui? Mozart? Bach? Debussy? ... Tampoc hi hauria faltat la Mercè Plantada, sempre disposada a cantar per als amics.”⁹⁷ I acaba la seva semblança de Girona amb les següents paraules: “Quins dies més feliços, els de Girona! Allò semblava un altre món!”⁹⁸

L'orquestra duraria fins ja començada la guerra, que fou un dels motius pels quals desaparegué. En un article de F. Civil del 18 de març de 1935 al *Diari de Girona*, sobre el projecte de creació de l'Escola de Música, diu que “el públic gironí es comença a familiaritzar amb l'orquestra simfònica”. La junta de l'orquestra havia procurat sempre que als concerts hi pogués assistir tothom, que no fos un obstacle no disposar de gaires recursos econòmics. Per això, el tercer pis del teatre estava sempre reservat gratuïtament als treballadors i als components de les corals i orfeons.

La composició habitual de l'orquestra era la següent:

Flautí	(?)*
Flautes	Rafel Roig i Enric Oliva
Clarinetes	Narcís Costa i Lluís Cuadros
Oboès	Mompean *
Fagot	Josep Cunill i J. Baró Güell
Trompes	(?)*
Trompetes	Bernabé Pinard* i Antoni Fortuny

⁹⁶ La forta personalitat de Joan Lamote i el fet que fos durant tants anys el màxim exponent i promotor de la vida musical barcelonina havien creat un cert mal ambient, amb crítiques i tibantors dins la mateixa banda, que en algunes ocasions s'havien tornat contra el seu fill, Ricard. Montserrat Coll, la seva vídua, diu: “Sempre que s'estrenava una obra d'en Ricard jo l'acompanyava en els assaigs i m'agradava seguir-ne el desenvolupament... Però quan va ser el moment dels últims assaigs d'una obra [*Joan de l'Ós*], i jo em proposava d'anar amb ell, em va sorprendre les seves paraules: “Espera, més endavant”. I va arribar el dia de l'assaig general a Belles Arts, i jo vaig dir-li: “Avui sí que vinc, tinc unes ganes boges de sentir-ho tot junt”. En començar l'assaig –noranta quatre professors, tres solistes i tres cors–, en Ricard estava neguitós. Què passava? De tant en tant se sentia caure un faristol, un *glissando* dissimulat, papers que relliscaven a terra... un clarinet que feia el gall, o unes notes de la trompeta fora de lloc... En Ricard s'aturava, sense dir res, i tornaven endarrere. Després em vaig assabentar del que passava: en aquells moments, pocs dies abans de la Guerra Civil, els músics tenien alguna qüestió desagradable amb el mestre Joan Lamote, motivada per unes gravacions de la banda per a la casa La Voz de su Amo i, com a protesta, ho feien pagar al seu fill.”

⁹⁷ COLL, Montserrat (vídua de Lamote de Grignon). *Lamote de Grignon*. Col·lecció Gent Nostra. Edicions de Nou Art Thor. Barcelona, 1989, pàg. 23.

⁹⁸ No cal dir que els Lamote de Grignon s'havien sentit sempre bé amb els gironins. Recordem que Ricard passava les seves vacances a Sant Antoni de Calonge, i els seus pares a Caldes de Malavella.

Trombons	Josep Garrido*, (?)*
Percussió	Josep Gibert i Barris.
Violí concertino	Josep Saló
Violins primers	Rafael Serra, J. M. Jaumeandreu i Francesc Puntonet.
Violins segons	Joan Bataller, Lluís Moreno Pallí, Jaume Baró, Ferran Prunell, Josep M. Boix, Ciprià (¿), P. Romaguera; Antoni Bohigas, Francesc Figueras, Joan Guillaume, Cristià (¿) i Juanito Baró.
Violes	Salvador Dabau, Joaquim Vidal, J. M. Carbonell i Mecu.
Violoncels	Tomàs Sobrequés, Josep M. Serra i Josep Moreno Pallí.
Contrabaixos	Pere Mitjà, Josep Planells i (?) *
Pianista	Francesc Casellas

Ja hem apuntat que la desaparició de l'orquestra es produí, en part, pels fets del 36, però cal tenir en compte també la migradesa econòmica que afectava la formació. L'any 1933, i com a resultat de les subvencions atorgades a les orquestres i orfeons espanyols per la Junta Nacional de Música de Madrid, a la revista *Scherzando* hi ha un interessant article en el qual es critica la política de subvencions, ja que a tota la llarga llista de concessions no n'hi a cap per a Catalunya. L'articulista fa notar la seva indignació davant del conseller de Cultura de la Generalitat, "perquè en prengui bona nota", i pregunta "per què orquestres com la de Pau Casals, la Simfònica de Girona o l'Orfeó Català han de quedar-se en l'oblit?".

Un altre fet que demostra aquesta feblesa econòmica és la defensa que fan els regidors C. Rahola i J. M. Dalmau en rebutjar, en un ple de l'Ajuntament de febrer de 1933, una proposta del regidor de la minoria regionalista senyor Tomàs en el sentit que l'orquestra fes dos concerts a l'any gratuïts com a compensació de la subvenció que l'Ajuntament li donava. Els regidors en qüestió aconseguirien que la proposta no prosperés, al·legant "la difícil situació econòmica de l'orquestra".

No sabem amb total exactitud el nombre de concerts que la formació arribà a oferir, però sí que sabem que el dia 17 de gener de 1931 l'orquestra feia el seu 18è concert: Anotem-ne uns quants:

Núm.	1	5 -VII-1929	Teatre Principal. Girona (concert de presentació)
"	2	9 - XI-1929	Teatre Principal. Girona
"	3	10- XI-1929	Teatre. Palafrugell
"	4	15- XI-1929	Teatre. Palamós
"	5	16- XI-1929	Sant Feliu de Guíxols
"	6	18- XI-1929	Figueras
"	7	22- XI-1929	Teatre Fortuny. Reus
"	8	23- XI-1929	Sabadell
"	9	12- I-1930	Teatre Principal. Girona (amb Orfeó Cants de Pàtria)
"	10	14- III-1930	Teatre Albéniz. Girona ⁹⁹
"	12	7- VI-1930	Teatre Municipal. Girona ¹⁰⁰
"	13	4- VII-1930	Església St. Pere de Galligants. Girona (Homenatge a Garreta)
"	17	17- I-1931	¿
"	18	17- III-1931	Teatre Principal. Girona
"	20	30- X-1931	Teatre Municipal ¹⁰¹ . Girona
"	21	24- II-1932	Teatre Municipal. Girona (concert de comiat de Granero)
"	22	22-VI-1932	Teatre Municipal. Girona (concert de presentació del nou director R. Lamote de Grignon) ¹⁰²
"	23	31- X-1932	Teatre Municipal. Girona
"	24	¿ - XI-1932	Teatre Fortuny. Reus (director Joan Lamote de Grignon)
"	25	15- I-1933	Teatre Municipal. Girona (homenatge a Josep M. Dalmau)
"	26	29- V-1933	Teatre Municipal. Girona ¹⁰³

⁹⁹ Festival dedicat a la ciutat de Girona. Orquestra Unión Radio Barcelona. Cobla L'Art Gironí, orfeó Cants de Pàtria i Orquestra Simfònica de Girona, amb la intervenció de poetes i escriptors.

¹⁰⁰ Amb Joan Manén (violí) i Francesc Casellas (piano). Director Ismael Granero.

¹⁰¹ Amb Joan Llongueras i l'Institut Català de Rítmica i Plàstica de Barcelona, i amb la col·laboració del Foment de la Sardana.

¹⁰² Col·labora com a director en el concert el seu pare, Joan Lamote de Grignon.

¹⁰³ Vegeu la crítica de F. Civil. *Diari de Girona* (2-VI-1933).

“	27	¿ VII-1933	¿
“	28	20- X-1933	Girona (violoncel: Aurèlia Sancristòfol)
“	29	30- V-1934	¿
“	30	20-VI-1934	Teatre Municipal. Girona
“	31	22- X-1934	Teatre Municipal. Girona. Rosita Moré (soprano) i els literats Joaquim Pla i Carles Rahola. ¹⁰⁴
“	32	- X-1934	Teatre Municipal. Girona. Concert Popular de Fires. ¹⁰⁵
“	33	21-XI-1934	Teatre Municipal. Girona. Pianista Concepció Darné. ¹⁰⁶
“	34	23-X-1935	Teatre ?. Girona

Dels concerts números 11, 13, 14, 15, 16 i 19, malgrat els intents d'esbrinar on es feren, no n'hem trobat constància documentada.

Ja hem apuntat que la desaparició de l'orquestra es produí, en part, pels fets del 36, però cal tenir en compte també la migradesa econòmica que afectava la formació.

---

¹⁰⁴ Festival organitzat per Ràdio Girona i transmès als radiooients d'Amèrica.

¹⁰⁵ Vegeu la crítica de F. Civil. *Diari de Girona* (7-XII-1934).

¹⁰⁶ No hi ha dubte que Ricard Lamote era un diplomàtic a l'hora de tractar els músics. N'és un exemple el detall d'enviar una carta als músics just després d'una sèrie d'actuacions d'aquells dies de fires, en la qual els felicitava per les “entusiastes i brillants actuacions dels darrers concerts”.

CAPÍTOL III.- LA MÚSICA EN L'ÀMBIT RELIGIÓS

3.1. LA MÚSICA A LA CATEDRAL

Ja hem dit que la Catedral havia ocupat el centre musical de la ciutat fins ben entrat el s. XX. No entrarem en la història musical del nostre primer temple, perquè ja ho han fet el mestre Civil i altres autors en períodes o sobre temes puntuals concrets.¹ Ens limitarem, doncs, a fer una cronologia dels organistes i mestres de capella de l'època més recent i a subratllar la importància del fet musical al temple.

Joan Carreras i Dagas, del qual ja hem parlat a bastament en el primer capítol, fou un dels primers seglars que estigueren al capdavant de la capella de música de la Catedral, des de 1851. Quan, el 1860, la va deixar, es produí una època de canvis i provisionalitats, i s'arribà fins i tot a la supressió del càrrec, el 1886. Un any després, el reverend Miquel Rué es faria càrrec de la reforma de la capella i de la fundació del benefici per ordre del bisbe Tomàs Sivilla, de manera provisional. Miquel Rué fou una figura important en tots els camps. Tant pel que fa a la seva tasca al capdavant de la capella com en la vessant compositiva i pedagògica, i com a activador de múltiples projectes i activitats, va ser una figura que destacà. El seu impuls a la música gregoriana, amb articles a la premsa i amb l'organització de diverses jornades i congressos, fou una altra de les empremtes que deixà.

El 25 de febrer de 1908 va morir Mn. Llorenç Lasa, que havia estat organista de la Catedral durant 40 anys. Uns dies després, el 16 de març, fou nomenat per succeir-lo, de manera definitiva, Mn. Rué, que ja el venia substituint per absències i malalties.

L'any 1916, la plaça de mestre de capella quedà vacant. Va ocupar-la interinament Joan Mas i Biosca, de Mataró, el 1920. L'any 1923, Mn. Joan Perramon i Oliva guanyà les oposicions i ocuparia el càrrec fins el 1946. Paral·lelament al càrrec de mestre de capella, des de 1906 exercia com a organista el reverend Josep Maria Padró,² i més tard el seglar Francesc Civil ocupava la plaça d'organista, càrrec que exercí fins el 1954. En aquesta mateixa època mossèn Joaquim Colomer es va ocupar de la capella fins la seva mort, mentre que els organistes eren mossèn Francesc Geli, i actualment, mossèn Frederic Pujol.³

Pels seus anys al capdavant de la capella, volem molt breument parlar de mossèn Joaquim Colomer i Julià (Girona, 1918/5-II-1995). Va néixer al bell mig de la ciutat, al carrer Nou. Estudià al seminari diocesà, va ser ordenat sacerdot i nomenat seguidament vicari de Calella. Va aprofitar la proximitat de Barcelona per fer la carrera de piano al conservatori de Barcelona.

Després de la Guerra Civil va tornar a Girona, i va ser nomenat beneficiat de la parròquia de Sant Feliu, en la qual es va encarregar de l'escolania. L'any 1981 va guanyar per oposició la canongia de mestre de capella de la Catedral, i va fundar també una escolania. Mossèn Colomer es va preocupar que els escolans de famílies pobres poguessin estudiar, i va crear unes beques juntament amb el Capítol Catedral i el Bisbat, perquè es matricuessin al col·legi dels Maristes. A més, ell mateix hi feia les classes de religió. D'altra banda, gràcies als seus coneixements d'orgue, mossèn Colomer tocava aquest instrument a la Catedral sempre que faltava algun dels titulars.

¹ Sobre la música a la Catedral de Girona, vegeu: CIVIL, F. "La música en la catedral de Gerona durante el siglo XVII". *Anuario Musical*, XV, 1960. "Los libros cantorales de la Catedral de Gerona". *Rev. de Girona*. Any 1966. Núm. 35, pàg. 23 a 27. "La Capilla de Música de la Catedral de Gerona (s. XVIII)". *Annals de l'IEG*, XIX, 1968-69. COLOMER JULIÀ, J. "La Escolania de la Sta. Iglesia Catedral Basílica". *Rev. de Girona*. Any 1959. Núm. 9, pàg. 83 a 84. RIFÉ, J.; VINAIXA, M.; GREGORI, J. M. "Panoràmica de la música a Girona: de l'època medieval al segle XVI". *Rev. de Girona*, núm. 181, març-abril 1997 (pàg. 48 a 51), any XLIII. RIFÉ, J. "Panoràmica de la música a Girona dels segles XVII al XX". *Rev. de Girona*, núm. 182, maig-juny 1997, pàg. 48 a 52, any XLIII. RIFÉ, J. "Ordinacions de la Capella de Música de la Catedral de Girona. Any 1735, *Recerca Musicològica* VI-VII (1986-87), 149-171.

² De les seves obres, coneixem un *Quartet de corda* que es conserva en el fons de Josep Baró Güell (arxiu de la Casa de Cultura) i l'obra *Cruz*, premiada a Ripoll el juliol de 1913.

³ La Seu de Girona ha tingut gairebé sempre diferenciats els càrrecs de mestre de capella i d'organista.

L'obra compositiva de mossèn Colomer, escrita sobretot en la dècada que va des de 1947 a 1957, està limitada a la música religiosa, a part d'una sardana i d'alguna cançó catalana. Tot plegat es conserva a l'arxiu catedralici.⁴

3.2. LA MÚSICA AL SEMINARI DIOCESÀ

Ja des de les primeres línies d'aquest treball hem constatat la importància que ha tingut sempre la música a l'Església i la difusió i la repercussió positives que a través de les seves parròquies, escolanies i escoles de cant s'ha fet de l'art musical. Fent una ullada general als nostres pobles més propers –Banyoles, Castelló d'Empúries, Olot, Cassà de la Selva, Blanes, Amer, Figueres, i Girona per descomptat, per esmentar-ne alguns– és fàcilment comprovable que la majoria dels músics de la segona meitat del XIX i primera meitat del XX havien adquirit els seus coneixements musicals i vocals mercès als rectors de les seves respectives parròquies.

Doncs bé, tots aquests capellans, naturalment, havien passat pel Seminari, on durant els anys de carrera eclesiàstica s'havien format també musicalment.

El primer professor que hem trobat al Seminari, en l'època que estudiem, ha estat Miquel Rué,⁵ mestre de capella de la Catedral, el qual tingué al seu càrrec l'ensenyament del cant gregorià des de 1908 a 1918, encara que no hi fou introduït com a assignatura fins 1916.⁶ El succeí mossèn Josep Trias a partir de 1919. El curs 1917-18, per iniciativa del bisbe Dr. Mas i Oliver, i com a resposta a una de les conclusions de la Setmana Litúrgica de Banyoles, s'implantà també una nova classe de música per als estudiants més petits.⁷

Però no podem parlar del Seminari sense fer esment de les seves corals. Tenim constància que el març de l'any 1900 existia l'Orfeó de Santa Cecília, del qual era director Mn. Gabriel Garcia. L'orfeó estava compost per més de 100 estudiants,⁸ els quals, i des del primer moment, sorprengueren el públic per la justesa, el bon gust i l'afinació amb què cantaven. Cal comprendre que en aquells moments s'estava acostumat a sentir les corals i orfeons de caràcter popular, a l'estil dels de Clavé, la majoria formats per elements aficionats, sense una direcció professional i amb uns objectius principals que no eren sempre, precisament, una bona interpretació musical. L'Orfeó Santa Cecília, amb la mà experta de Mn. Garcia al davant, es pot considerar la primera coral a Girona i comarques que tingué cura de la bona i fidel interpretació de la música.

L'organització d'aquest orfeó fou motivada, en part, per l'entusiasme que despertà entre els seminaristes el concert que l'Orfeó Català, dirigit per Millet, féu a l'església de Sant Feliu per les fires de 1899. Aquesta audició féu arribar als gironins una percepció i una intimitat del fet musical –sens dubte, per la perfecció i la qualitat de les veus i la música– que a Girona no s'havien sentit mai.

L'orfeó, que en un principi sols havia d'interpretar música religiosa, incorporà també al seu repertori

⁴ Carpeta XXXIV: Registres 146 al 156.

⁵ Miquel RUÉ i RUBIÓ (Cervià de les Garrigues, Lleida, 27-XII-1864 / Tarragona, 1926). Residí a la nostra ciutat per espai de 32 anys, en aprovar, essent ja clergue, unes oposicions com a mestre de capella de la Seu. El tribunal estava format per Sancho Marraco, Carreras i Dagas i Mn. Narcís Casademont, antic mestre de capella de la Catedral, llavors resident a Lloret de Mar. L'escola del mestre Rué fou la base de la majoria de les escolanies de la ciutat. Es bolcà enterament a l'estudi i divulgació del gregorià. El 1919, en guanyar noves oposicions, es traslladà a la metropolitana de Tarragona, igualment en qualitat de mestre de capella. Com a compositor deixà un bon nombre d'obres religioses, com la *Missa en Do* a cinc veus i dos cors, estrenada el diumenge 17 de gener de 1892 a la Catedral. També compongué unes cançons escolars per a nois i noies que acuradament publicà l'editorial Sobrequés & Reigt, el 1907. Mn. Rué demostrà ser una gran figura musical i un bon pedagog, com ho demostra la llarga llista d'excel·lents deixebles que sortiren de la seva escolania. El 1905 publicava: *Canto gregoriano. Cooperación a la edición vaticana de los libros de canto litúrgico*, obra que, juntament amb les del pare Sunyol i les de Maur Sablayrolles, va servir de base per als grans estudis posteriors fets per Mons. Higiní Anglès. Mn. Perramon deixà un interessant document sobre la biografia de Mn. Rué en un article a *Scherzando* del mes de novembre de 1926, amb motiu del seu òbit.

⁶ *Scherzando*, octubre de 1917, núm. 79.

⁷ Vegeu *Scherzando*, octubre de 1917, núm. 79, amb l'article *La classe de música del Seminari de Girona*.

⁸ El curs 1899-1900, el Seminari tenia 655 estudiants.

cançons populars catalanes.⁹ Però, malauradament, poc temps duraria l'èxit de l'orfeó; el mes d'agost del mateix any, i com a conseqüència del trasllat de Mn. Garcia a Cassà de la Selva, quedaria pràcticament desfet, i se'n temé fins i tot la desaparició.¹⁰

En referència altra vegada als orfeons del Seminari, trobem que el dia de Nadal de 1900 se celebra una festa religiosa i patriòtica, en què no falten discursos, poesia, obres per a piano i, naturalment, l'actuació de la coral de l'internat. La nota de premsa de la vetllada critica que en l'acte el cor no hagués guardat un lloc per a la música popular, "com ho hauria fet", diu, "l'enyorat Orfeó de Santa Cecília dirigit per Mn. Garcia". La lectura que nosaltres fem d'aquesta frase és, d'una banda, que la batuta de Mn. Garcia s'hi va trobar a faltar, i de l'altra, que tot i que la vetllada estigués emmarcada en un àmbit religiós, Catalunya en aquells moments era tot ella un esclat i una necessitat de manifestació del fet català sense precedents en la història; no en va tots els actes públics s'acabaven formalment o improvisadament amb el cant de *Els segadors*¹¹. En aquests primers anys de segle, el cor fou dirigit pel jove seminarista Serratosa, el qual l'any 1901 estrenà la seva primera composició, *O Doctor Optima*. No podem precisar el temps que durà exactament aquesta coral del Seminari, però podem dir que per les festes i fires de maig de 1903 ja no existia.

Tornant al record del professorat del Seminari, un altre mestre fou Mn. Joan Perramon i Oliva, per espai d'un sol curs, el 1915, just un any després de rebre el presbiteral. Posteriorment seria nomenat vicari de la parròquia de Palafrugell.

Indubtablement, però, són dos els professors que més llarga trajectòria tingueren al capdavant de l'ensenyament de la música al Seminari: el primer, Mn. Ferran Forn i Navarro (Girona, 1898-1970), dedicat sobretot a les classes del seminari menor, de 1941 a 1966, i el segon es tracta de Mn. Francesc Geli, que es dedicà principalment a les del seminari major.

Les matèries que s'hi impartien eren les de solfeig i teoria en els cinc primers cursos, i gregorià i polifonia en els següents, de les quals tenia cura Mn. Evarist Feliu.¹²

Es feia una hora de música a la setmana com a mínim, a part de les classes de piano, en les quals havia col·laborat especialment el mestre Civil per als estudiants més avantatjats, mentre que per als primers cursos feien de professors els seminaristes més capacitats. Així tenim que, a part d'exercir en el càrrec d'organistes, també ensenyaven piano Àngel Sunyer, de 1949 al 1951; Josep M. Jordà, el 1952, i Pere Frigolé, de 1953 a 1956. Durant uns anys havia ajudat també en aquestes funcions Mn. Frederic Pujol, ara organista de la Catedral.

Per raó del nombre de seminaristes en la dècada dels 50, uns 240, s'arribà a disposar fins i tot de 15 pianos, la majoria llogats al recordat Sr. Camps, més conegut pel sobrenom de *Gitano*, peculiar personatge que amb la seva bicicleta recorria tants pobles com hi havia a la geografia gironina, on a cada racó es podia trobar algun dels pianos, sovint desgavellats, del singular i sagaç individu.

En parlar de la música al Seminari, és obligat referir-se a la seva *Schola Cantorum*, formació que arribà a un nivell de qualitat artística significatiu, tant en la seva primera etapa com en la segona. Sorgí com a reacció al bon record i a la nostàlgia deixats per l'Orfeó Santa Cecília, uns anys abans, el 1900. Quan s'organitzà, corrien els primers dies de l'any 1907. Estava constituït per alumnes del mateix seminari conciliar amb el fi, en un principi, de complir el *motu proprio* del Sant Pare sobre

⁹ En aquells anys la presència de la música catalana era indispensable en tota manifestació, fos cultural, artística o política.

¹⁰ Mn. Garcia organitzaria immediatament un orfeó a la seva nova parròquia, l'Orfeó Catalunya. En va fer una presentació prèvia el diumenge 23 de setembre d'aquell mateix any i el dia 8 de desembre la presentació oficial, amb un èxit sense precedents i amb un repertori exclusivament religiós.

¹¹ Sobre l'estima personal i consideració professional que es tenia a Mn. Garcia, vegeu els tres articles que a la mateixa pàgina 3 de *El Pirineo* de 21-III-1942 van escriure tres personalitats gironines amb motiu del seu traspàs. Són els següents: *En memoria del Rdo. D. Gabriel Garcia Pbro.*, per Mn. Josep Trias; *El prestigio de la capilla de Cassà de la Selva*, per Mn. Josep M. Ribas; i, *El Rdo. Garcia, organista*, de F. Civil.

¹² Sobre Mn. Feliu, vegeu la biografia de Mn. Cervera *Un atleta de Crist*. Ed. del Seminari de Girona, 1993.

música religiosa. L'Schola estava organitzada i regida per una junta directiva.¹³ Una mostra de la seva tasca, en els seus inicis, és el concert ofert el dia 7 de març de 1907, festa de Sant Tomàs i sobretot el del dia 28 de novembre del mateix any a la capella del Seminari (església de Sant Martí) amb motiu d'una vetllada literari i musical que l'Schola dedicà a l'Excm. Cardenal Sr. Casañas, amb la presència del bisbe de la diòcesi, Dr. De Pol, dels governadors civil i militar, del president de l'Audiència i d'altres autoritats, i del claustre del Seminari. El repertori, entre altres obres, fou el següent: *Ave Maria*, de Victòria; *Pàtria nova*, de Grieg, i *El Comte Arnau*, de Morera. L'havia dirigit un temps Mn. Manuel Dalmau.¹⁴

Ja en la segona etapa, l'Schola Cantorum fou dirigida per Mn. Forns i posteriorment per Mn. Geli; tingué una existència d'uns 10 anys,¹⁵ de 1948 a 1958, aproximadament. Havien col·laborat també en la direcció els joves i experts seminaristes Àngel Sunyer i Emili Guerrero, aquest últim en l'especialitat de gregorià. També cal recordar, en la faceta de directors, el seminarista Miquel Abras i Noguera¹⁶ i Mn. Esteve Carbonés i Ricart (Olot, 1902-1968).

Es recorden amb nostàlgia alguns concerts memorables, amb interpretacions de l'envergadura d'una *Missa brevis* o de fragments de la *Passió segons Sant Mateu*, de J. S. Bach al Teatre Municipal, amb acompanyament d'orquestra.

Respecte l'escolania, Robert Roqué¹⁷ diu: "Hi havia una massa coral que amb el nom d'Schola Cantorum aplegava diversos nois. En els petits, que érem nosaltres, i sobretot en els primers anys, en tenir encara la veu d'infant, es constituïa una escolania, que a vegades cantava sola i en ocasions conjuntament amb els més grans: aleshores s'esdevenia l'Schola Cantorum que hem mencionat. Per constituir-la venia Mn. Geli, que era el màxim responsable de la música. En feia la tria, buscava els nois que tenien bona veu i afinessin per constituir el grup de cantants. Per cert, que amb els anys alguns d'aquells nois, fora ja del seminari, s'han dedicat professionalment a la música, Joan Valllosera (Jack Carmelo), de Llambilles; Joan Parés, d'Amer; Francesc Galindo, de Sant Daniel, i altres. Roqué segueix dient referint-se a la prova que li feren a ell: "Personalment sempre m'ha agradat la música i tenia interès a formar part de l'escolania. Però, feta la prova adient, se'm comunicà que desafinava i no hi podia entrar. I continuo desafinant, a vegades fins i tot sense cantar".

3.3. LES ESCOLANIES

No ens cansarem de reiterar la bona tasca que sempre ha fet l'Església envers la música, tot i que, també des de sempre, una s'ha servit de l'altra. La tasca desenvolupada per les parròquies d'arreu ha estat elogiada, i Girona no n'ha estat una excepció,¹⁸ cada una tenia la seva escolania, tal com ens diu el nostre cronista oficial, doctor Mirambell: "Les escolanies no solament atendien el servei musical de la parròquia; també eren institucions en les quals s'aprenia música, i també s'hi formava la personalitat en els aspectes religiós i social."

Les seves funcions eren diverses: cantar l'ofici parroquial dels diumenges i festius, participar en totes i cadascuna de les solemnitats de la parròquia, en la processó de Corpus i altres... Però el que també és important és que les escolanies eren així mateix un centre d'esplai, on s'organitzaven festivals, excursions, aplecs, romiatges, etc. Mirambell diu: "El contacte assidu en els assaigs reunia diàriament

¹³ La junta era formada per: Vicenç Piera, president; Carles Bolòs, vicepresident; Josep Mundet, tresorer; Narcís Masó, secretari i Tomàs Miralpeix, vicesecretari. El director era Salvador Padrós i els segons directors, Sebastià Albert, Fèlix Farró i Ramon Godó, i el director de tiples, Miquel Comas.

¹⁴ Mn. Manuel DALMAU i BLANCH (Cassà de la Selva, 1909-Olot,1943). Segons ens descriu F. Civil, Mn. Dalmau estava en possessió d'unes grans qualitats musicals, forjades a l'escola de Mn. Garcia. La contesa civil interrompé la seva excel·lent tasca, la qual gairebé no tingué temps de reprendre per la seva mort prematura.

¹⁵ Aquesta és l'etapa més important i més recordada de l'Schola. Entre els que l'havien dirigit anteriorment, esmentem Mn. Cervera, a partir de 1926.

¹⁶ Estudià al Seminari fins a la teologia moral. Compongué una notable partitura a quatre veus mixtes, *La mare*, que meresqué els elogis del plorat mestre Millet (en paraules de Mn. Cervera). Miquel Abras morí l'any 1922.

¹⁷ *Faixa Vermella*, de R. Roqué i Jutglà. Edita: GISCS. Gràf. Cantalozella, SA. Sta. Coloma de Farners, 2001.

¹⁸ A tall d'exemple, direm que també a les nostres comarques l'ensenyament de la música hi és present des de fa segles: escola de cant de la Bisbal (1627); capella de música de Torroella de Montgrí (1687), a Peralada (1638), Olot (1702), Figueres (1623) i Ripoll (1709), etc.

els nois a la sortida de les respectives escoles. Aquest contacte entre nois que anaven a l'escola pública i nois que anaven a l'escola privada; entre els fills del metge, o de l'advocat, de l'hisendat o del comerciant, de l'artesà o de l'obrer no qualificat, tenia uns efectes a llarg termini, que el temps ha confirmat".

A final del s. XIX la música als temples havia degenerat de forma alarmant. Els clergues músics, tal com ens diu Mn. Cervera, "estaven influenciats per l'estil de l'època". La seriositat de la música religiosa es decantava cap a un caràcter profà, teatral i, fins i tot, de gènere ballable.

La reforma no es féu esperar, amb la promulgació del cèlebre *motu proprio*, ja abans esmentat, del papa Pius X. Es feren diversos congressos per donar a conèixer el que havia de ser la carta magna de la música d'església: Valladolid (1907); Sevilla (1908) i Barcelona (1912), al qual participen activament Mn. Rué i Mn. Garcia, ambdós del bisbat gironí. Catalunya també contribuï de manera important a aquesta reforma; al cap de poc temps, el 1915, se celebrà una setmana litúrgica a Montserrat, i el 1916 els monjos benedictins exiliats del monestir d'Encalcat organitzaven una setmana gregoriana al monestir de la vila de Besalú. I finalment, i acostant-nos cada vegada més a la nostra ciutat, tenim que la diòcesi organitzà una setmana litúrgica a Banyoles¹⁹ el 1917 i una altra el novembre de 1929 a Girona, amb la participació del P. David Pujol i del P. Maure, monjos de Montserrat, juntament amb el P. Prieto S. J. de la Pontifícia de Comillas, Mn. Josep M. Padró i Mn. Evarist Feliu, catedràtic de gregorià al Seminari.

Tots aquests nous aires van conduir a múltiples iniciatives. L'ofici del cor catedralici fou dignificat i les escolanies floriren arreu. A la ciutat de Girona algunes escolanies deixaren un record inesborrable en els que en formaren part.

No podem acabar aquest apartat sense ressaltar, això sí, ja en una altra època, la commemoració l'any 1953 a la nostra ciutat, del 50è. aniversari del *motu proprio*, en una Setmana Sacro Musical Diocesana que tingué com a objectiu preservar la puresa de la música i el cant litúrgic en tota la seva essència d'acord amb les directrius i consells que havia disposat Pius X²⁰ (textos en llatí, manteniment d'estructures formals, prohibició absoluta de cors mixtes, homes i dones formant Schola, etc.), i per això, en les conclusions de la Setmana, es recordava la necessitat de promoure els cànctics a l'escola primària, el foment d'escolanies i escoles parroquials, en definitiva, iniciatives per què el poble prengué part activa en els cants litúrgics.

El bisbat i la ciutat es volcaren en els multitudinaris actes celebrats entre els dies 16 i 22 de novembre d'aquell any. Hi hagué una junta d'honor amb 19 autoritats de la ciutat presidida pel bisbe Josep Cartaña, i una junta executiva formada per 32 personalitats, entre les quals hi havia músics, mestres de capella, periodistes i representants d'entitats culturals. D'entre els múltiples actes, cal destacar la concentració de cors de la diòcesi, el concert de l'Orfeó Català, els concerts d'orgue i de les corals de la ciutat, Orfeó Cants de Pàtria, Choral del GEIEG, cor de la Secció Femenina i el de la Choral Antics Escolans de Montserrat. Hi hagué un seguit de conferències, exposició de Goigs del bisbat i naturalment les sessions d'estudi pròpies de la Setmana i les seves conclusions. L'esdeveniment tingué també un gran ressò a les comarques i a tot Catalunya. Els resultats foren esplèndids i els fruits no es feren esperar, però malgrat aquests esforços, en pocs anys la societat i la pròpia església van anar evolucionant de manera vertiginosa i aquells mateixos objectius i principis que Pius X havia volgut establir, ben aviat varen derivar a unes noves formes que fins i tot la pròpia església va fomentar.

¹⁹ A part dels preveres Rué i Garcia, hi participà de manera especial el pare Sunyol, així com mossèn Josep M. Padró, que hi intervingué amb una conferència sobre música d'orgue. (Dades de Mn. Cervera).

²⁰ La canonització de beat Pius X tingué molt d'interès per part de la societat gironina. Tant és així, que la Cofraria de Santa Cecília va organitzar un viatge a Roma entre els dies 24 de maig i 2 de juny de 1954 el qual fins i tot edità un itinerari molt exhaustiu de tal esdeveniment.. Segons es desprèn dels Estatuts de la Cofraria (Imp.Ginès, 19-IV-1950), la junta del seu govern estava formada pels següents components: Mn.Francesc Geli (consiliari), Lluís Amat (vocal nat), Rogeli Sánchez (president), Joan Figueras (vicepresident), Josep Serra (secretari), Josep Viader (tresorer), Josep Ma.Grabalosa (visitador) i Pere Trias, Ramon Casademont i Lluís Agulló (vocals).

3.3.1. ESCOLANIA DE LA CATEDRAL

La informació sobre l'Escolania de la Santa Església Catedral Basílica té el seu origen en un llibre on consten la llista i petites dades personals dels escolans que assisteixen al Cor de la Catedral i formen part de la Capella. El seu nom és: *Llibre dels noms y cognoms dels Escolans de la Capella de Música y Cor de la Santa Església de Gerona*, en el qual es feren les primeres anotacions, el 1708, en temps del mestre de capella Josep Gaz.

El primer escolà que hi ha és Jaume Gayolà, de Besalú. El mestre de capella Joaquim Colomer, en un article a la *Revista de Girona*,²¹ ens diu sobre aquest llibre: "...no es una fría relación o lista de los niños que prestaron sus servicios en la Capilla de Música de la Catedral, sino que contiene un sinfín de notas de carácter anecdótico sentimental y particular que lo hacen algo vivo o imprescindible para la historia musical de nuestro Templo catedralicio".

Així explica, per exemple, com varen morir una bona colla d'escolanets: "En 1719 murió, siendo monaguillo, Francisco Mas, que entró 1717; el Cabildo celebró las exequias con asistencia de doce canónigos, seis beneficiados, Capas y Bordones, haciéndose constar que la Capilla cantó el Oficio y secuela". Un altre exemple és el de Juan Paroleda, "que entró monaguillo en 1757 y murió en 1761"; en Dalmacio Glaudis, que va morir el 1767; Manuel Bisbe, que hi ingressà el gener de 1793 i va morir el mes d'agost, i en segueixen molts més. I una altra anotació tràgica, sobre l'escolà Enrique Pino Getti, que diu: "Entró en 1897, era molt atrevit i travieso. El vam treure per tremendo i posat als Salesians una roda de la bomba li prengué la brusa i morí atrapat a la maquinària".

Per passar algunes notes més agradables, hem escollit la de Ramon Serra, de la Bisbal, que va ser escolà durant els Setges de Girona de 1808-1809. Seria de caràcter una mica aprensiu, ja que se'n va anar a casa seva a la Bisbal el 6 de setembre de 1810, quan encara tenia veu de bon tiple. Motiu? Ens ho diu la còpia literal de la nota "se n'anà per temor de sofrir altre Siti dels espanyols, i no es verificà".

L'etern problema dels Mestres de Capella és que ja saben que els escolans deixaran l'escolania al moment del canvi de veu. Amb tot, són varies les anotacions que diuen "fue despedido", "salió por un enfado"... Fins i tot el mestre de capella Tomàs Milans es lamenta de la següent manera: "Miquel Costa, de la vila de Bañoles, entrà a 16 de maig de 1723, acabà a 26 d'octubre de 1728 y se n'anà de ma casa el dia 6 de desembre de dit any i anà a casa del Mestre de St. Feliu a pagar dispesa".

Hi ha també la de José Pons, que, havent estat escolà des de 1780 a 1784, en va ser nomenat Mestre el 1791.

Mn. Miquel Rué és el que va prodigar més aquestes anotacions i, per ser més recent la seva actuació (1888-1919), els noms que ens dona són més coneguts i, per tant, més interessants. Cassià Casademont, va ser el seu primer escolà i va venir a ser un bon compositor i director de *Els Fatxendes* de Sabadell. Tomaset Sobrequés va tenir molt bona veu i molt bon violoncel·lista. Josep Mitjà Franquesa va ser un bon baríton i sotsxantre d'Olot i contrabaix de *La Principal de Santa Coloma de Farners*; Principi Romaguera, tenora de *l'Art Gironí*; Jaume Saló, de Girona, bona veu de tenor, degà dels cantors de la catedral; Jesús Ruiz, bon instrumentista de guitarra; Josep M. Dalmau, bon violinista; Jaume Bartrina i Mas, advocat i alcalde de Girona durant el directori militar, assassinat durant la revolució marxista. Afegim a aquests altres cognoms de bons músics sortits tots de l'Escolania i de tots coneguts, com Baró, Saló, Carbonell, etc.

3.3.2. ESCOLANIA DE SANT FELIU

En aquesta parròquia, on precisament fou batejat el que seria mestre de capella de la Catedral, el cèlebre Josep Pons,²² trobem formada l'escola de cant amb posterioritat a la de la Catedral, encara

²¹ La "Escolania" de la Santa Iglesia catedral Basílica. *Rev. de Girona*, any V, 1r ttre. de 1959, núm. 6. Pàgs. 83 i 84.

²² Josep PONS (Girona, 8-IV-1770). Morí jove, el 1818. Fou batejat a l'església de Sant Feliu. Pons fou artista de gran valor (R. Mitjana, pàg. 2301, *Diccionari bibliogràfic*). De jove guanyà les oposicions al mestratge de

que la seva creació no consta de manera precisa en els arxius gironins.²³ Un dels primers titulars coneguts com a organista és Narcís Puig, al segle XVII,²⁴ època en què la col·legiata de Sant Feliu posseïa un bon orgue.

Més tard, el 1760, n'era tocador un deixeble del mestre Gaz, Anton Mallol, i el 14 d'octubre de 1765 consta com a mestre de cant de la col·legiata el reverend Francesc Agramont.

Un personatge de gran valor va passar també com a canonge d'aquesta col·legiata, l'eminent Antoni Guiu i Roquer.²⁵ Ja a principi del s. XIX, concretament a partir de 1818, hi havia com a organista i mestre de capella Antoni Vidal, que seria professor de Joan Carreras i Dagas. De petit, ell i Mallol havien figurat com a escolà i cantaire de la capella de cant de la Catedral, respectivament.

Per espai de 58 anys trobem com a organista mossèn Narcís Saderra i Vilallonga, traspassat el 1888; el va succeir vers aquesta mateixa data, i fins al 1894, Mn. Llorenç Folcrà i Bellapart.²⁶ Després de la renúncia d'aquest, fou nomenat interinament Pere Figueras González, entusiasta aficionat de família gironina que accidentalment ja havia ocupat el càrrec.²⁷

Fins al 1936, trobem com a titular Mn. Josep Marull i Agustí (Palamós, 1865 - Girona, 1939), que ocupa la plaça des de 1891, just dos anys abans de rebre el presbiterat. Mn. Marull, en paraules del mestre Civil, "era un improvisador empedreït, a l'antiga, i una bona persona".

Després de la Guerra Civil tornà a la ciutat mossèn Joaquim Colomer, que havia estat com a vicari a Calella de la Costa. Fou nomenat beneficiat de la parròquia de Sant Feliu, on s'encarregà de l'escolania. Anotem un esdeveniment ben simpàtic promogut per mossèn Colomer; l'organització, per primera vegada, d'un dia dedicat especialment a l'escolania, amb el nom de Dia de l'Escolania de la parròquia de Sant Feliu. Es tractà d'una invitació a tots els antics cantors perquè passessin una jornada junts amb la fi de comunicar a les noves generacions l'entusiasme que potser en la data de la celebració, el 8 de gener de 1956, hi faltava.

I el que era un esdeveniment social i de tradició a la ciutat era la intervenció musical que se celebrava en aquesta parròquia amb motiu del rés de nona (la festa de la conclusió del mes de maig), funció que tenia lloc a última hora del vespre, i a la qual "era pur encant assistir-hi", (paraules del mestre Civil). L'acte era semblant al que se celebrava a la Catedral anyalment en les hores del diumenge i dilluns de Rams, a principi de segle, i en la festa de l'Ascensió del Senyor, la solemne hora santa, de 12 a 1 del migdia.

També fou responsable de la música a Sant Feliu, a la capella de música i a l'escola de cant, com a subdirector, un genial músic, Joan Figueras i Siqués,²⁸ natural de Castellfollit de la Roca (1879), que també era l'encarregat de la impremta de la Diputació i cantor assidu de la capella de la Catedral i d'altres esglésies de Girona.

El 1930 prenia possessió com a mestre Mn. Josep M. Pumarola i Culubret (Girona, 1904-1939), que va fer una molt bona tasca al capdavant del cor de la parròquia, i és a partir de 1946 que l'activitat de director de la capella de cant és a càrrec del concertista d'orgue Rafael Tapiola i Gironella.²⁹

València. Era afeccionat a les composicions originals, amb imitació d'efectes de la naturalesa, ocells, trons, la pluja, etc. Va escriure música sagrada i profana de gran mèrit. (B. Saldoni, *Diccionari bibliogràfic*).

²³ CIVIL, F. "El fet musical...", op. cit. pàg.27.

²⁴ Actes capitulars de 1640 a 1652.

²⁵ CIVIL, F. "El fet musical...", op. cit.

²⁶ Sobre Mn. Folcrà, vegeu capítol I, en l'apartat dedicat a la Casa de la Misericòrdia.

²⁷ *Rev. de Girona*, vol. XV, any 1891.

²⁸ Segons el mestre Civil, Figueras i Siqués havia estat, de molt jove, professor de música i director de banda en diversos centres salesians de la península: Écija, Carmona, Utrera, Màlaga i fins Sevilla. Era autor de varies composicions instrumentals i també d'alguna sarsuela; i segons la mateixa font, "tot ell era un doll de simpatia".

²⁹ Rafel TAPIOLA i GIRONELLA (Girona, 26-IX-1912 / Figueras, 26-IX-2003). Volem precisar que la coincidència en la data de naixement i defunció, no obeeix a cap error, sinó al destí. Tapiola va néixer el mateix dia i mes, però amb 91 anys de diferència. Vegeu un resum de la seva biografia a: *Sota la Boira*, de Joan Gay. Op. cit. pàg. 257.

Finalment, volem esmentar en la comesa de mestre de capella de l'església col·legiata el mestre Civil, que ocupà el càrrec, a més de ser l'organista de la Catedral, fins als fets de 1936.

Volem acabar recordant que procedeix d'aquesta parròquia el famós *Antiphonari Responsorial*, còdex inventariat amb el núm. 7³⁰ per Mons. Higini Anglès, el qual en diu tot l'essencial per encarir-ne el valor musicològic. Manuel Mundó i Marcet³¹ ens diu: "La netedat i precisió dels seus neumes catalans és un dels valors d'aquest Còdex ja remarcat per Rué el 1905, com també per Sablayrolles i Sunyol". Recentment, el doctor Francesc Bonastre n'ha estudiat les verbetes, que Anglès ja havia remarcat.

3.3.3. ESCOLANIA DEL CARME

El primer músic d'aquesta parròquia que coneixem data de principi del s. XIX. Es tracta del pare Joan Carreras i Prats,³² sacerdot i organista, nascut en l'últim terç del XVIII. Aquest personatge va lluitar en defensa de la independència del nostre país durant els setges de 1808 i 1809, i va ser presoner a França fins a 1814. Havia compost nombroses obres musicals de caràcter religiós.

Més endavant, hi trobem com a organista Mn. Narcís Saderra, vers la segona dècada del s. XIX, el qual passaria, com ja hem vist, a ocupar la plaça a la parroquial de Sant Feliu. Trobem llavors, i ja d'època més recent, Mn. Salvador Padrós i Bigas (Girona, 1883-1955), nomenat organista d'aquesta parròquia just a l'any de rebre el presbiterat, el 1909. Mn. Padrós havia celebrat la seva primera missa a l'església de Sant Feliu de Girona el novembre de 1908. Tot i que les dades biogràfiques i musicals de mossèn Padrós són escasses, el mestre Civil fa notar que "tenia caràcter inquiet, descuidat, i organitzà, un temps, amb el mestre Mollera, una acadèmia de gimnàstica rítmica al carrer dels Ciutadans". Sobre ell, i amb la diplomàcia que el caracteritzava, el mestre Civil ens diu: "vet aquí un detall no menyspreable que ens confirma que l'actuació religiosa del nostre biografiat –es refereix a Mn. Padrós– fou potser un xic oblidada".

Succeí mossèn Padrós el que seria l'home cabdal d'aquesta escolania, Mn. Josep Ribas i Tenas, que va néixer a Olot el 1893. Ocupà el càrrec d'organista i mestre de capella des de 1918. De ben petit residí a Girona, i després de més de 50 anys de mestratge morí a la mateixa ciutat el 1967. Per la seva condició de capellà, l'any 1936 va estar a la presó durant un temps. Sembla que aquest fet el marcà molt en la seva vida. Amb la seva manera de fer, i amb els seus estudis d'harmonia i composició –ben aprofitats, per cert– amb el mestre Mas i Serracant, Mn. Ribas formà unes ben fornides i excel·lents capella i escolania. Dignificà, en el sentit religiós, el cor musical de Filles de Maria, el qual tenia cura de les celebracions de la tradicional novena de les Filles de Maria que se celebrava en aquesta església.

Apuntem aquí que la part musical d'aquestes celebracions, entre litúrgiques i artístiques, era confiada als Mollera, i s'hi feia música no sempre de caràcter litúrgic. Destaquem artistes gironins assidus com ara: Conxa de Careaga i de Pastors³³ i a l'arpista Srta. Hugues.³⁴

Mn. Ribas deixà escola a Girona. Que aquestes ratlles serveixin d'homenatge a la seva tasca.

³⁰ Manuel Mundó i Marcet ens diu d'aquest còdex: "La història del còdex potser havia passat més desapercebuda. Entre els textos litúrgics musicals conté un parell d'oficis en hexàmetres llatins força correctes. Un d'ells és el de Santa Eulàlia, patrona de Barcelona, escrit pel mestre Renall, cosa que apunta cap a un origen barceloní del còdex. Si n'examinem l'escriptura librària, sens dubte de la primera meitat del s. XII (no pas XI-XII com es deia fins a Anglès), també sembla de la mà de Renall. Ara bé, el mestre Renall després d'ésser durant anys canonge de la catedral de Barcelona passà a la de Girona, on morí vers el 1143 (?). La trajectòria sembla clara: Renall se l'endugué de Barcelona a Girona on encara es conserva". A: *Consideracions paleogràfiques a l'entorn de la monodia litúrgica medieval en l'obra d'Higini Anglès*. Recerca Musicològica IX-X, 1989-90. Actes del Congrés Internacional "Higini Anglès" i la musicologia hispànica, pàgs. 5-14. Servei de publicacions de la UAB. Bellaterra, 1992.

³¹ MUNDÓ i MARCET, M. Op. Cit., pàg.11.

³² PLA CARGOL, J. Biografías de gerundenses. Edició Dalmau Carles Pla, SA. Girona, 1948.

³³ Cantatriu de veu extraordinària, que era autodidacta segons F. Civil. Era filla d'un general i d'una Pastors (família de ranci llinatge gironí). El seu domicili era la casa que hi ha davant de les escales de la Catedral, avui Palau de Justícia.

³⁴ El 1922, premi musical de l'Acadèmia Mariana de Lleida.

3.3.4. ESCOLANIA DEL MERCADAL

L'escolania de la parròquia de Santa Susanna del Mercadal és una de les que ha deixat un record més grat a la ciutat.

El 1906, just després de la seva ordenació sacerdotal, Mn. Joan M. Roquet-Jalmar i Oms (Blanes, 1882 - Girona, 7-I-1916),³⁵ quedava adscrit a la parròquia del Carme, però aquell mateix any rebia el nomenament d'organista i mestre de capella del Mercadal. Fundà immediatament una brillant escolania que seguirien els seus successors amb molt bons resultats. Es dedicà a la composició i tenia una bona veu de baríton. Entre les seves obres destaca *l'himne a la Senyera*, amb lletra de Mn. Joan M. Feixas; musicà l'himne dedicat a la Mare de Déu del Pilar, que el seminari col·legi del Collell es féu seu, i és autor també de *marianes* i d'un bon reguitzell de cançons. Coneixem la seva sardana *Germanor*, la qual fou cedida a l'arxiu municipal pel mestre Baró. A títol pòstum, el Círcol Catòlic d'Obrers li organitzà un homenatge el dia 11 de febrer de 1917. No en va n'havia estat el director artístic.

El 18 de març de 1916 ocupà el mateix càrrec Mn. Joan Perramon i Oliva (Girona, 19-XII-1888 / Figueres, 1946), en el qual va estar fins 1923, i el 27 de setembre d'aquest mateix any, per oposició, guanyà la plaça de mestre de capella de la seu gironina, plaça que ocupà fins a 1943, i que deixà per motius de salut. Tenim constància que era un entusiasta gregoriana i que havia compost diverses obres, entre elles *La sardana d'en Pere Gallerí*, i una missa del Santíssim Sagrament, a dos cors, estrenada l'octubre de 1925 a la Catedral de Tarragona per la capella de música d'aquella Seu, que dirigia aleshores Mn. Miquel Rué.

No hem pogut esbrinar el temps que estigué al capdavant d'aquesta escolania, però també hi féu la seva labor com a organista mossèn Blai Capdevila i Bassols (Olot, 1872 / Cruilles, 1926).

I si al principi d'aquestes línies fèiem al·lusió al record deixat a la ciutat per aquesta escolania, ens hem de referir a la persona de Mn. Ferran Forns i Navarro (Girona, 1898/1970), el qual prengué possessió com a organista l'octubre de 1923. Com diu Mn. Cervera, "la seva escolania sempre fou nombrosa i el record del mestre i l'escalf que deixà encara perdura entre els antics escolans supervivents."

El curs 1926-27, juntament amb el violinista Josep M. Carbonell,³⁶ havia organitzat una acadèmia musical amb classes de solfeig, teoria, violí i piano, amb seu al carrer Cort Reial, núm. 3, 2n.

Mn. Forns, a més, fou professor del seminari durant més de 20 anys, consiliari del Frente de Juventudes, durant 24 anys, professor de l'Institut Francès i dels germans maristes i capellà de la Casa de la Misericòrdia. En el terreny de la composició li coneixem l'obra *Sospirs de l'ànima*.

Per entendre millor l'afecte dels gironins envers Mn. Forns i la tasca de la seva escolania, esmentem que el diumenge 17 d'octubre de 1948 se li féu un emotiu homenatge en commemoració de les seves noces de plata al capdavant de la formació. Foren padrins de l'acte els esposos Josep Massanas i Mercè Vidal, en qualitat de pares de dos avantatjats alumnes. I precisament el primer de setembre de 1995, al cap de vint-i-cinc anys de la seva mort, els antics escolans i alumnes, juntament amb la família Nadal-Farreras, emparentada amb Mn. Forns, organitzaren un acte consistent en una missa en record seu a la mateixa parròquia del Mercadal, oficiada per Mn. Cervera i acompanyada pels cants d'alguns antics escolanets, acte emotiu al qual tinguérem la joia d'assistir i comprovar com la ciutat es recorda de les persones que han fet bé.

³⁵ La seva mort prematura, als trenta-quatre anys, truncà els seus dots artístics. Aquesta defunció ocasionà un trasbals a la ciutat, car el seu cadàver no donà símptomes de descomposició i romangué uns dies insepult. Fou visitat per molts gironins. Just un any després de la seva mort, Miquel de Palol i el prev. Lluís G. Pla recordaven la figura de Mn. Roquet en uns articles a *Scherzando*, de febrer de 1917.

³⁶ Esmentem algunes de les seves obres: Sardanes: *Les ninetes ploren*, *Gentil parella*, *Penya la Lluna*, *Nostra mare* (de tible). Inventariades a l'AHG: *La pomera*, *La pineda d'en rata*, *Nit de juny*, *Nit alegre*, *Canta la pastoreta*, *Almerinda*, *Els gegants de Girona*, *Pilar*, *Las tres espigas*, *Amor juvenil* (núms. 311 al 320 del catàleg de partícels del Fons de la Sardana. Aj. de Girona, juny de 1994).

Entre els molts reconeixements rebuts al llarg de la seva vida, volem destacar: medalla d'or de l'Orde de Cisneros, concedida pel cap de l'Estat a través del Govern Civil; medalla de plata del Front de Joventuts; medalla de la constància; cartes i medalles de diferents associacions jueves; diploma d'Officier d'Académie, lliurat pel govern francès, el 10 de juliol de 1948. En un homenatge de l'Ajuntament gironí, el 31 de març de 1968, se li lliurà el Verus de Plata de la Ciutat.

Volem, i per acabar aquest capítol dedicat a les escolanies, aportar novament unes paraules del doctor Mirambell: "Moltes ensenyances rebudes en aquells centres són encara ben vives, i els lligams d'amistat que s'hi establiren no s'han pas esborrat amb el pas dels anys".

Mn. Forns deixà escrites unes memòries inèdites amb el nom de "La Revolució roja a Girona", que es troben a la Biblioteca del Seminari Diocesà.³⁷

3.4. EL COL·LEGI DE MESTRES DE CAPELLA, ORGANISTES I CANTORS DEL BISBAT

Una de les repercussions que portarien a la ciutat les noves disposicions del *motu proprio* de Pius X, en aquest cas d'ordre organitzatiu i, encara que pugui semblar paradoxal, d'ordre econòmic, fou la creació d'una associació integrada per tots els que es dedicaven a la música religiosa dintre del bisbat gironí. Per això, l'agost de 1931 es reuniren per agrupar-se sota la denominació de *Col·legi de Mestres de Capella, Organistes i cantors del Bisbat de Girona*, amb la finalitat de fomentar i propagar la música religiosa de conformitat amb les noves disposicions del *motu proprio* i alhora procurar una justa i equitativa retribució en els treballs propis dels càrrecs.

El desembre del mateix any queda definitivament constituït el Col·legi, amb l'aprovació dels estatuts i la formació de la primera junta, de la qual Mn. Fèlix Farró seria el degà president; Mn. Joan Perramon, el vicepresident; Mn. Ferran Forns, el tresorer; Mn. Gabriel Garcia, Mn. Joan Batlle, Mn. Josep Albert i Mn. Josep Trias, els vocals, i Mn. Josep Ribas, el secretari. Tots ells tenien un prestigi rellevant no solament al bisbat gironí, sinó fora.

En aquesta primera assemblea es feren tres ponències, la primera, a càrrec de Mn. Farró, que tractà sobre "El cant de les dones a l'església". La segona, de Mn. Perramon, que versà sobre "Avantatges del Col·legi per a tots els associats", i l'última, que va anar a càrrec de Mn. Josep Trias, de la qual desconeixem el tema, malgrat tots els esforços que hem fet per esbrinar-ne el títol.

Una activitat semblant va ser la trobada per Santa Cecília de 1932, en què a part de celebrar junts la festa de la patrona de la música, els membres del Col·legi es reuniren en assemblea.

No coneixem amb exactitud el temps que durà el Col·legi, sí sabem que una de les seves últimes activitats fou l'assemblea celebrada el dia 22 de novembre de 1935, a Canet de Mar. Com s'havia fet en anys anteriors, a la reunió es presentaren dues ponències. La primera va ser confiada a Mn. Pumarola, mestre de capella de Sant Feliu, que versà sobre el tema "El mestre de capella i les escolanies". La segona va anar a càrrec de Mn. Josep Cervera, organista de la parroquial de Palafrugell, amb el títol de "L'organista segons l'esperit de l'Església". El Col·legi durà com a màxim fins els fets del 36.

---

³⁷ En aquestes memòries, Mn. Forns deixa constància que el músic saltenc Dídac Bover i el pianista Galí van ser empresonats i executats pels comitès antifeixistes. El mateix Forns, com Mn. Perramon i Mn. Josep Ribas, foren empresonats l'any 1936 per la seva única condició de sacerdots.

3.5. L'ESCOLA GREGORIANA I L'APORTACIÓ DELS MÚSICS GIRONINS AL CANT GREGORIÀ

El cant gregorià neix com a conseqüència de la fusió de la música grecoromana i la jueva, ja que el cristianisme serà el resultat d'aquestes tres cultures. Aquesta unió va ser facilitada pel fet que tant els romans com els jueus basaven la música en la dels grecs.

La lectura del cant gregorià és senzilla i la forma musical estrictament monòdica. La seva composició estava pensada únicament per a veus masculines, ja que només els homes tenien dret a cantar a l'església. És a partir de l'any 770 que l'anomenat *Cantus romanus* esdevé cant gregorià, amb la intenció de prestigiar-lo. La tradició medieval concedeix al papa Sant Gregori I Magne el mèrit d'haver organitzat definitivament el tresor de les melodies litúrgiques, patrimoni de l'Església Catòlica Romana. El cant gregorià expressa les emocions de l'ànima, i no és necessari aprofundir en aquest sistema musical per tal de sentir-se profundament commogut.

Cap altra música ha estat capaç, amb una simplicitat tal de mitjans, de despertar en la persona una diversitat tan rica de sentiments.

A Catalunya considerem que Montserrat, amb Gregori M. Sunyol,³⁸ i Besalú, amb Maur Sablayrolles, de l'orde de Sant Benet, són els dos palaus del cant gregorià. D'aquí naixerien totes les inquietuds i l'expansió de cant espiritual de Sant Gregori.

A Girona, la forta penetració del cant gregorià fou imposada, igual que a la resta del país, per la necessitat de millorar la qualitat de la música als temples, i d'una música adient a la religiositat i al recolliment, amb un repertori adequat a cadascuna de les celebracions. Sobre aquesta necessitat de principi de segle, recollim un article de l'any 1905, "Cant Gregorià pels pobles", en el qual podem entreveure amb facilitat el que en aquells moments sentia el poble envers la música que es feia a les esglésies. Diu literalment així: "Gracies a Deu; en contra de lo qu'esperavan an los pobles forans sobre la reforma tan necessaria del cant en las funciones purament litúrgicas y santas, comensa a desterrarse aquella prostitució y filinderga de cant saturat de baixesa sensual que feya tapar els sentits a tot cor verament cristià; y en son lloch va a plantejarse aquells tons majestuosos d'un cant que sembla tirar el esperit cap a les alturas de la gloria, com experimentem en la Salve may prou elevada dels Monjos de Montserrat. Gracias a Deu que se xerivirà aquell *Sancte Sancte tractanda sunt*. Aixís ho hem pogut experimentar ab el Roser de Castellar de la Selva, pus, portà la devantera la orquesta Grau de Bordils á les demés, segons tenim entés, ja que cantant la Missa de Perosi tots els cors cristians i inteligents experimentaren una emossió may sentida frente aquellas notas graves."

Precisament aquest mateix any 1905 se celebra a Estrasburg el congrés de cant gregorià, en el qual participen Mn. Garcia i Mn. Rué. Aquest últim, el 1908, i després de fer un curs de gregorià al Seminari, es trasllada a Montserrat, d'on retorna ben aviat per motius de salut.

Indiscutiblement, l'element generador de moltes d'aquestes inquietuds fou el pare Maur Sablayrolles, nascut a Mazamet el dia 3 de desembre de 1873, vila francesa entre Carcassona i Albi, prop de Castres, població de la diòcesi d'Albi. Als 13 anys entrà al monestir d'Encalcat, prop de Dourgne, de la mateixa diòcesi. Als 17 anys tingué la sort de tenir com a mestre l'eximi gregorianista pare Andreu Mocquereau, prior de Solesmes, qui, cridat pel pare abat del monestir d'Encalcat, hi va anar a ensenyar a la comunitat.

El pare Sablayrolles arribà al monestir de Besalú cap a 1912 o principi de 1913; tenia 40 anys i era ja un expert reconegut en la matèria. Precisament acabava d'arribar de fer unes conferències a Bordeus, Seta i Tolosa. Ell i el pare Sunyol, de Montserrat, Mn. Rué, Mn. Gabriel Garcia, Mn. Perramon³⁹ i Mn. Trias foren els personatges protagonistes de tot el moviment gregorianista a Catalunya, i sobretot a Girona.

A començament de segle, l'interès pels còdexs musicals s'havia desvetllat a Catalunya, gràcies en part a l'obra *Iter Hispanicum*, del pare Sablayrolles, publicada el 1904.

³⁸ Del P. Sunyol, vegeu *Introducció a la paleografia musical gregoriana*, apareguda en català el 1925 i traduïda al francès el 1935.

³⁹ Sobre el Rev. Joan Perramon, vegi's l'article de comiat que amb motiu del seu traspàs va escriure el mestre Civil amb el títol *In Memoriam del P. Perramon a Los Sitios* del dia 25 d'agost de 1946.

Sablayrolles s'integrà a la vida musical fora del monestir, i n'és un exemple la col·laboració i assessorament prestat l'estiu de 1913 al metge de Besalú Ramon Vilardell per fundar l'orfeó⁴⁰ de la població.

Uns anys després, el 1917, el butlletí –ens referim al *Boletín Oficial Eclesiástico del Obispado de Gerona*– publicava més de 100 pàgines d'orientacions musicals.⁴¹ Encara que no hi ressenya la Setmana Gregoriana de Besalú, celebrada el 1916, la publicació inclou abundants textos teòrics sobre cant gregorià i música, i deixava veure quines opcions prenia el bisbat sobre la matèria, opcions confirmades l'any següent, quan el butlletí oferí als seus lectors totes les ponències de la Setmana Litúrgica de Banyoles, de 1917.⁴²

Sens dubte, però, la iniciativa més important a la ciutat de Girona fou la portada a terme pel sotsxantre de la Catedral, Mn. Josep Trias i Montaner,⁴³ pels volts de 1927, amb la fundació d'un nucli coral, entre religiós i musical, destinat a l'estudi teòric i pràctic del cant gregorià per contribuir millor, i desinteressadament, a la solemnització dels oficis dominicals a les parròquies de la ciutat. Aquesta agrupació es batejà amb el nom d'*Escola Gregoriana Gironina*, i n'era el director Mn. Trias. Tingué el seu màxim esplendor els anys 30, amb presència en innumbrables actes religiosos.⁴⁴

Entre els primers col·laboradors de Mn. Trias cal recordar Pere Solà i Baburés,⁴⁵ òptic de sota les voltes de la Rambla, i Pere Trias, comerciant, propietari d'un establiment de queviures situat a la darrera casa del carrer de l'Albereda, amb entrada també per la Rambla Verdager. Entre els cantaires acèrrims, Pere Masó, artesà matalasser; Manel Almeda, farmacèutic; Joan Agulló, de la Tabacalera; Miguel Milla, militar; Lluís Bosch, rellotger; Josep Cerdà, empleat; Josep Xirgu, industrial picapedrer; Bartomeu Buxeda, practicant farmacèutic i president de l'Apostolat; Lluís Caixans, liturgista, i Joaquim Miralles Busquets. Entre les senyores M. Camps de Solà; Esperança Bru, vídua de Rafael Masó; Josefina Paretos i Maria Batlle. (F. Civil, *El fet musical...*).

Les classes i assaigs se celebraven els vespres de diversos dies de la setmana. Primerament en una aula del col·legi Maristes de la Mercè, i més tard en una sala del temple del Sagrat Cor, sala que durant la guerra va ser convertida en refugi antiaeri.

Després de tres anys de forçosa inactivitat a causa de la guerra, es reprengueren les celebracions i els pertinents assaigs. El dia 6 de maig de 1939, l'*Schola Gregoriana de Girona*, acompanyada d'un bon nombre de fidels, celebrava la seva recuperació, amb una missa cantada a l'altar de la Verge del Bell Ull, als claustres de la Catedral, altar que l'agrupació coral tenia al seu càrrec. La solemne celebració, que s'inicià a les set del matí, acabà amb el cant dels goigs, compostos, amb melodia gregoriana, per mossèn Trias.

⁴⁰ N'havien estat socis protectors els Srs. Montsalvatge i Riera, i de manera especial Francesc Cambó, qui en fou soci honorari. *Scherzando*, gener-febrer de 1914.

⁴¹ A part d'aquestes pàgines, hem recollit altres articles, la majoria d'ells publicats a la revista *Scherzando*: "Les lleis de l'Església i el motu proprio" (gener de 1917); "L'escola rítmica de Solesmes" (novembre de 1917); "Parlem de música (I-II-III-IV)" (d'abril, juny i octubre de 1918, respectivament), tots de Mn. Rué; "Honorança a l'Església", Maur Sablayrolles (O.S.B.) (juny de 1918). (Publicat per la *Revista musical catalana*, núm. 35, el juny de 1906); "Introducció a la paleografia musical gregoriana", Mn. Rué, article escrit des de Tarragona (març de 1926); "El cant gregorià és el cant benedictí? (I-II)", Josep Trias, pvre. (maig de 1931); "Restauració del cant gregorià feta pels benedictins (I-II)", Josep Trias, pvre. (desembre de 1931 i gener de 1932, respectivament).

⁴² MARQUÈS, Josep M. "*Església i societat a la Girona contemporània. Litúrgia i música*" (La diòcesi de Girona de 1906 a 1925). Op. cit.

⁴³ Publicà un *Mètode Complet de Cant Gregorià*, segons l'escola de Solesmes, l'any 1934, dedicada a l'escola gregoriana gironina.

⁴⁴ Dins aquest context, cal remarcar la contribució aportada en l'estudi de la música gregoriana pel Leccionari de l'antiga col·lecció de la biblioteca particular de la família Sambola de Girona, comprat a un llibreter de Barcelona ja fa anys pel gregorianista Felip Capdevila i, a la seva mort, adquirit per la UAB de Bellaterra.

⁴⁵ Pere Solà deixà constància escrita de la seva qualitat d'"addicte" i entusiasta de les celebracions benedictines de Besalú. Per tal de participar en la pregària monàstica, sovint es traslladava a la vila comtal, impassible a les incomoditats i sacrificis que això comportava. En aquell temps no es viatjava pas amb la facilitat i les comoditats d'ara. Ni les condicions de la carretera ni els mitjans de transport no s'assemblaven als que ara tenim a l'abast. Solà sortia de Girona a la matinada, en tartana, per arribar a Besalú a l'hora de la missa conventual.

En no incorporar-s'hi gent jove, l'agrupació coral s'anà esllanguint. Mossèn Trias i els seus cantaires envelliren i, un rere l'altre, anaren morint, sense deixar relleu. Primer deixà d'existir la secció femenina, mentre que la masculina s'anava reduint i els seus integrants eren cada vegada més vells. Finalment l'Schola acabà per desaparèixer. Queden en el record unes figures, ja venerables, amb el cantoral sota el braç, pujant pausadament les escales de la Pera, camí de la seu per participar en la missa conventual. I queda també la realitat de la devoció mariana, concretada en la celebració de la Missa de la Mare de Déu de Setembre, en el claustre de la Catedral, en la qual encara trobem fills i néts dels antics cantaires de l'Schola Gregoriana, l'agrupació coral que havia promogut i mantingut aquella celebració.

CAPÍTOL IV – L'ENSENYAMENT DE LA MÚSICA

Com que en el primer capítol ja hem esbossat el perfil que havia tingut l'ensenyament general a la nostra ciutat a la darrera del segle XIX, i especialment el de la música, continuem el seu estudi des de principi del segle XX.

És obvi que, en encetar el nou segle, la docència musical seguia estant bàsicament centrada a la Catedral, a les escolanies i als col·legis religiosos. D'una banda, hi havia en el municipi la necessitat de regenerar l'Escola de Música de 1892 –d'aquí el projecte de 1903–. L'Acadèmia Mollera i diversos professors particulars,¹ amb classes a casa seva i també desplaçant-se als domicilis dels seus alumnes –com era habitual en l'època–, constituïen tota l'oferta d'ensenyament de la música que es feia. D'altra banda, la música als col·legis públics escassejava; ho demostrarem amb l'anàlisi que presentem de cadascuna de les escoles i col·legis gironins en properes pàgines d'aquest mateix capítol.

Tot i aquesta migradesa musical en el camp de l'ensenyament, un decret dictat el 26 d'octubre de 1901 dóna un fort impuls en dictaminar que l'ensenyança del cant figuri com a obligatòria en els programes de les escoles nacionals. Aquest fou el motiu pel qual molts ajuntaments, entre ells el de Girona, encara que una mica tard, van contractar professorat de música per als seus centres; val dir, però, que en la majoria d'ells l'assignatura figurava com a complementària.

Aquest retard a què ens referim va durar fins la segona dècada de segle. A partir dels anys 20 l'Ajuntament pren la iniciativa d'establir la música als col·legis i els anys 30 ja es comptava amb un professor especialitzat en la majoria d'escoles de la ciutat.

Durant els quasi quaranta anys de règim franquista, salvant excepcions, la música no havia sonat, i no havia estat present a les escoles d'educació general. Des dels anys 70, solament un 5 % de centres, especialment a la ciutat i de les poblacions més grans, disposaven de professor de música, la majoria de les vegades fora de l'horari escolar, i sempre a càrrec de les associacions de pares o dels ajuntaments. Una situació molt semblant afectava l'assignatura d'educació física.

En aquest període de la història educativa, es pot dir que l'educació va patir un endarreriment respecte a les bones expectatives creades durant la República. L'educació musical no avança i queda en el calaix de sastre, educativament parlant, i ni es treballa ni està inclosa en els plans d'estudi en cap sentit.

És a partir de 1965 quan l'educació musical, i l'educació en general, comença a organitzar-se en comprovar el seu endarreriment respecte a Europa. Les metodologies utilitzades fins el 1970 eren antiquades també en l'educació general bàsica (EGB). El mestre de música es limitava a ensenyar de memòria les quatre cançons populars, o fins i tot falangistes, que li havien ensenyat en les Escoles Normals, en la majoria dels casos. El tractament que es donava a la música tenia una intencionalitat desmesurada, sempre amb la finalitat d'enfortiment del règim.

Aquest ensenyament, doncs, havia estat pràcticament nul, i, quan s'havia fet, s'havia impartit molt precàriament. En primer lloc, per la falta de vertaders especialistes en aquest tipus d'ensenyament, i per una infinitat d'arguments com ara la falta de material didàctic i pedagògic i el poc reconeixement de la matèria per la mateixa societat, fins i tot pels mateixos claustrats de molts col·legis. Malgrat l'ambient desolador descrit, és evident que alguns centres havien fet un bon treball en el camp de la música, però quasi sempre gràcies a l'interès i l'esforç personal del mestre corresponent i a la coincidència d'una direcció motivada pel fet musical.

---

¹ Un exemple d'aquests professors particulars és la professora Nunell, que s'anunciava a la premsa així: "Lecciones de piano y solfeo por la señorita Manolita Nunell examinada con calificación de sobresaliente en la Escuela Nacional de Música y Declamación de Madrid. Profesora de dicha asignatura en el colegio de Nuestra Señora del Pilar de esta capital. A las señoritas que desean examinarse en Barcelona o Madrid se les enseñará por el método adoptado en dichos centros, acompañándolas al examen. Lecciones a domicilio y en su habitación. Calle Ciudadanos, 11, 3°." *Diari de Girona*, 10-IX-1903, pàg. 7.

És benvinguda la nova Llei General d'Educació de 1970, que tracta d'acostar-se a la dels països de la resta d'Europa. Així, en aquesta dècada, coexisteixen dos sistemes educatius; l'un, per a les famílies de categories socioeconòmiques mitjana i alta, i l'altre, per als sectors socials menys afavorits.

Respecte a l'Educació Musical en l'ensenyança general, amb aquesta Llei General es vol establir alguna programació musical. Tanmateix, en la pràctica tot això va quedar allà, sobre el paper, una voluntat que no va arribar a quallar en res. També, en part, va passar el mateix en l'ensenyament professional: s'intenta organitzar una mica el caos del pla del 42 amb l'aprovació del decret del 66, decret que, al nostre entendre, i vist ara ja amb la perspectiva dels anys transcorreguts, si hagués tingut l'empenta i recolzament necessari hauria pogut ser un bon model normatiu.

La societat espanyola i catalana cap als anys 65-70 es comença a conscienciar que la música no ha de ser patrimoni d'uns pocs elegits adinerats o d'uns pobres artistes somiadors que estudien als conservatoris. La formació i la sensibilitat artística i musical no és un luxe sinó una necessitat interna, que s'ha d'oferir a tot ciutadà pel bé que li reporta a ell i a la societat com a part essencial de la formació integral de l'individu. Què passa? L'ensenyança professional en els conservatoris es col·lapsa. Aquests centres compleixen una missió que no és la seva, ja que és des de l'escola on s'hauria de donar resposta a aquest interès. Un altre greu error per a l'ensenyança musical va ser que es va encarregar a mestres sense cap formació en aquest camp, de manera que en la pràctica no es donava Educació Musical.

Els plans d'estudi posteriors els anirem trobant més endavant en els apartats que segueixen, però mentrestant volem deixar constància de les institucions i centres de Girona on la música ha estat present.

4.1. LA MÚSICA A L'ESCOLA NORMAL DE MESTRES

Les Normals de Catalunya tenen totes unes característiques comunes pel que fa a implantació i problemes de subsistència. La més antiga, la de Lleida, és de 1841; la de Tarragona, de 1843; la de Girona, de 1844, i la de Barcelona, de 1845.

A la de Girona, tot i haver-se fundat el 1844, l'ensenyament de la música no hi fou present fins el 1914.² No tenim constància que abans d'aquesta data hi hagués professor o professora de música, ni entre 1844 i 1914, ni en els primers estudis universitaris, que daten del segle XV, amb el decret reial d'Alfons el Magnànim que estableix la fundació de l'Estudi General de Girona.³

És, doncs, el curs 1914-15 que per a nosaltres comença una nova etapa a la Normal.⁴ Aquella Escola, que ja era present a Girona en el segle anterior, després de diverses transformacions, com la

² Vegeu *La Normal de Girona, 150 anys d'història (1844-1994)*. CLARA, J.; CORNELLÀ, P. i PUIGBERT, J. Edita: Universitat de Girona. Girona, 1995, i *La Normal de Girona i el magisteri públic (1914-1936)*. PUIGBERT, J. Universitat de Girona. Girona, 1994.

³ La fundació de l'Estudi General de Girona fou una iniciativa que es va consolidar el segle XVI amb la construcció de l'edifici Les Àligues, d'influx renaixentista, seu actual del Rectorat de la UdG.

⁴ Ja hem dit que abans d'aquesta data no tenim constància de professor de música. Sí en canvi a Tarragona, on ja consta des de 1899 Concepción Palomares Arnaiz com a professora de "música y canto", i que continua el 1901, moment en què se'n perd el rastre. No seria ja fins al 1913 que hi trobem el professor Josep Gols i Veciana, adscrit a la Normal masculina, i Antonia Quesada, com a provisional a la femenina, plaça ocupada en propietat un any més tard, el 1914, per Rosario Miret Bernard. També a la capital tarragonina tenim que l'any 1920 hi entra com a auxiliar Marcelina Soria Ruiz de Luna, i el dia 3-XII-1920 pren possessió com a professora especial de música Elisa Uriz Pi, que havia estat a Girona. Ja molt abans d'aquestes dates hi ha constància, també, a Tarragona, d'una sol·licitud per impartir-hi classes de música per part de Pablo M. Guinovart, amb data 24 d'agost de 1878. La Diputació va contestar dient que la instauració de l'ensenyança de la música a les Escoles Normals havia de fer-la l'Estat, el qual es reservaria el nomenament dels professors. (*La Escuela Normal de Tarragona (1842-1931)*). Juana Noguera Arrom, (pàg. 140). Amb data 27 de setembre de 1878 hi ha una altra sol·licitud, aquesta vegada del professor d'instrucció primària de Tarragona, José Ignacio Gual i Vernet, mestre de música a les Escoles Normals dirigida a la Diputació per sol·licitar que s'introdueixi aquesta ensenyança en les escoles d'instrucció primària. La memòria presentada a l'efecte al rector de la Universitat de Barcelona contenia un programa detallat sobre els objectius i la importància del seu propòsit, i menciona la bona disposició

seva incorporació a l'Institut, etc., prenia de nou volada amb la separació de l'Escola masculina de la femenina, situació que duraria fins l'època de la segona República, per ser més exactes, l'any 1931, en què de nou es fusionarien. A partir de la postguerra es produiria novament la separació, fins el 1967.

4.1.1. Normal masculina

El pla de 1914 és el primer en el qual trobem l'assignatura de música, dins les 40 que contenia. Dels quatre cursos i de la revàlida final, la música figurava en el primer i segon curs del pla d'estudis de mestre superior.

En el 1914-15, trobem de professor especial interí de música Tomàs Sobrequés i Masbernart (vegeu Acadèmia Musical Gerundense), que cobrava uns honoraris com a professor provisional que li eren acreditats amb aplicació del pressupost de la Diputació Provincial. A partir de l'1 de juliol de 1914 passà a percebre'ls de l'Estat. L'1 de gener de 1916 pren possessió com a professor, en aconseguir la plaça en propietat per haver guanyat un concurs oposició al qual concorrien nou aspirants. El tribunal era format per Cassià Costal, com a president, i Enric Morera, J. Sancho Marraco i els professors de música de les Normals de Tarragona i Lleida, Josep Gols i Ramon Currià, respectivament. Catorze anys més tard, el 7 de febrer de 1930, el professor Sobrequés pren possessió també com a professor de l'Escola de Mestres femenina.

En l'aspecte pedagògic, i fent una mica d'història, s'ha de dir que aquells primers plans d'estudi no havien ajudat gaire a una bona planificació i a explotar les possibilitats d'un ensenyament complet de la música. D'una Llei de 1839 que quasi no feia referència a aspectes artístics, es passà al pla del 1844, al de 1849 i a una nova llei, la de 1857 (Llei Moyano), que durà molts anys i establia l'obligatorietat de l'ensenyament primari i regulava tot l'ensenyament; va ser vigent fins a 1901,⁵ això sí, amb canvis de plans els anys 1858, 1860, 1868, 1898 i 1901, en què entrà en vigor, com hem dit, el nou pla d'estudis, normativa que seguiria ja fins a 1914. Aquest pla deixà pas al de 1908, que incloïa la música (Reial Decret de 30 d'agost), acabant amb la divisió de mestres elementals i superiors. El 1914 apareix el primer pla que inclou la música. Hi apareix en els cursos 1r i 2n, però no en canvi en el 3r i 4t. D'aquest pla, desgraciadament, no en surten els qüestionaris o programes.⁶

---

dels nens per la matèria, la influència benèfica de la música en l'ordre fisiològic, psicològic, moral i pedagògic, la metodologia per a la seva ensenyança, els textos adequats i la preparació i les condicions dels mestres. No obstant l'informe satisfactori del rector, de la Diputació i de l'Escola Normal, que consideraren altament positiu el projecte, es va desestimar la petició ja que, de moment, aquesta matèria no era obligatòria en el pla d'estudis de les Escoles Normals, i impartir-la, encara que fos de manera gratuïta, creava problemes. La professora Palomares hauria entrat en aplicació del pla d'estudis de 1881, el qual era pràcticament el mateix que l'anterior, però hi havia afegides la música i el dibuix, assignatures que algunes Normals no implantaren, o bé del pla de 1898, el qual presentava una nova estructura, ja que distribuïa les ensenyances en quatre cursos (dos de quadrimestrals per a mestra elemental i dos cursos complets més per a mestra superior).

⁵ D'aquesta època volem fer esment que començava una etapa de preocupació i interès per la pedagogia. Volem deixar constància de la publicació, l'any 1902, de *El Libro de Música y Canto*, del mestre de la Normal de Barcelona, Juan Vancell y Roca. Fidel Giró impressor. Barcelona, 1902. Vancell era professor de l'assignatura de música a l'Escola Normal Superior de Barcelona. Ell mateix es va fer càrrec de l'edició del seu llibre, que des del nostre punt de vista, és el més radiant exemple de qualitat pedagògica i musical de l'època. Del mateix autor hem trobat també informació sobre una conferència que va pronunciar amb el nom de *De lo que ha sido la música y el canto en la educación en general y en la Escuela, de lo que son en el presente y de lo que pueden y deben servir en el porvenir*. Tornant al llibre, conté un subtítol més que il·lustratiu a redós no solament del seu contingut sinó també respecte al seu enfocament: *Tratado de solfeo y cantos escolares. Gramática razonada, lectura y escritura musicales simultáneas al alcance de las más pequeñas inteligencias. Método sintético: orden cíclico, procedimientos racionales*. Des del punt de vista de la història de la pedagogia musical, es tracta d'un text d'alt valor, en tant que és exemple d'una ensenyança en la què la guia del professor busca la pràctica musical activa i porta a la reflexió intel·lectual dels futurs mestres, en una integració dels aspectes didàctics, musicals i estètics. (Sobre aquest volum, vegeu article de la doctora Susana Sarfson Gleizer, de la Universitat de Saragossa). *Rev. Música y Educación*, núm. 70, de juny de 2007.

⁶ Aquests qüestionaris no es varen arribar a publicar, i així cada Escola Normal, de conformitat amb la Reial Ordre de 18-II-1915, va anar confeccionant els seus programes, els quals a la llarga, es varen anar unificant.

A partir d'aquests anys, constatem un malestar general dels professors de música pel que fa als plans d'estudi. Aquest descontentament es fa palès en un document d'abril de 1918 dels clausres de les Normals de Mestres i Mestresses de les 49 províncies espanyoles, en què s'aconsella al ministre d'Instrucció Pública la necessitat urgent de reformar el pla d'ensenyament de música, en el sentit que aquesta assignatura ocupi en aquests centres docents el lloc que la seva importància requereix, és a dir, acceptant la reforma proposada pels professors del districte universitari de Catalunya.⁷

Ja amb data 10-V-1917, el professor Sobrequés havia publicat un article a *Scherzando* (núm. 75) denunciant la situació en què estava l'ensenyament de la música, amb el títol de "Deficiències del pla de l'ensenyança de la música a les Escoles Normals". Diu així: "Donat el poc valor que a Espanya es dona a l'ensenyament de la música a les Escoles Normals, que s'hi destaca d'una manera patent la incultura, que per deure professional, per una banda, i per amor a l'ensenyament, per l'altra, s'ha cregut necessari cridar l'atenció del Ministeri d'Instrucció perquè presti a tan important qüestió el major interès en bé dels alumnes que han d'educar el dia de demà les generacions futures. Compenetrats els professors i professores de les Escoles Normals del Districte Universitari de Catalunya de la urgent necessitat d'una àmplia modificació en l'actual pla d'ensenyança, han dirigit al Ministeri d'Instrucció, senyor Francos Rodríguez, un projecte de reforma que consisteix a:

- 1r. Exigir en els exàmens d'ingrés a la carrera del magisteri coneixements elementals de música.
- 2n. Creació d'una classe comuna del 3r i 4t curs de conjunt vocal dedicada exclusivament a continuar els estudis dels cants populars, escolars i chors a distintes veus aconseguint així una continuïtat en els estudis conquerits en els dos primers cursos.
- 3r. Que en les oposicions a escoles primàries s'exigeixi l'assignatura de la Música i siguin els professors de música de les Escoles Normals els cridats per a jutjar els exercicis de l'assignatura de la seva competència, evitant així l'anomalia que tenint la música un alt valor educatiu, sigui l'única que s'exclouï els mestres opositors."

Sabem que aquestes propostes no contenien solament reivindicacions pedagògiques, sinó laborals, econòmiques i d'organització general de l'assignatura. Així, trobem que el juliol de 1918 el ministre Alba concedeix una d'aquestes reivindicacions, consistent en una gratificació de 500 pessetes sobre el sou que cobraven, i disposa que des d'aleshores fos un sol professor o professora l'encarregat de fer les classes als dos centres normals, d'acord amb la llei d'amortitzacions. No conformes encara amb el Ministeri, el setembre d'aquell any Sobrequés és convidat per la professora de la Normal de Guadalajara, Pilar Blasco, a visitar el ministre d'Instrucció Pública i el director general Gascón i Marín, el dia 19 d'aquell mes, a Madrid. L'objecte de la visita és sol·licitar "la prompta resolució del projecte de millora i dignificació de la classe de música", i a més també visiten als directors dels diaris de la Cort i el notabilíssim escriptor Rogelio del Villar,⁸ per suplicar-los que des de les columnes dels seus diaris donin suport a les justíssimes aspiracions dels mestres de música.

El 1931 arriba el que ha estat, per a alguns, el millor pla, l'anomenat Pla Professional (Reial Decret de 29-IX-31),⁹ amb unes programacions avançades. Per primera vegada, es dona a la música i als ensenyaments artístics la importància que es mereixen. Aquesta legislació donà bons professionals i bons amants de la música. Quant a les disciplines que haurien de cursar els futurs mestres, hi havia un esment concret per a l'educació musical.

A Catalunya, l'educació musical tingué gran rellevància pel treball que va realitzar l'Escola Normal de la Generalitat. Si les intencions del legislador, en relació a la tasca que calia fer a les Normals per preparar musicalment els futurs mestres, no hi eren gaire clares, sí que s'hi podia entreveure el propòsit de no limitar-se tan sols a les típiques i carrinclones classes de música d'algunes Normals,

⁷ L'any 1918 formaven part del districte universitari de Catalunya els següents professors de música: per Girona, Sobrequés i Uriz; per Barcelona, Abreu i Fernández; per Tarragona, Gols i Miret; per Lleida, Currià i Cluet; i per Palma de Mallorca, Simó i Nogués.

⁸ Rogelio del VILLAR, professor de música i escriptor. Havia col·laborat amb diversos articles a la revista *Scherzando*. L'octubre de 1919 fou nomenat professor numerari de la càtedra de música de cambra del Saló del Reial Conservatori de Música i Declamació de Madrid. Fou també un notabilíssim compositor, musicòleg i publicista. Va lluitar molt perquè la música tingués a les escoles el lloc que es mereixia.

⁹ Els qüestionaris es varen publicar el 5-X-1932.

que seguia fins aleshores el Pla del 1914, consistents només a fer aprendre de cor unes lliçons de solfeig durant els dos primers cursos i algunes cançonetes, la major part amb un text ben ridícul, com aquella que deia: “*La Primavera, cuando llegó,/ estos tapices nos regaló,/ estas praderas para alfombrar/ si Dios al mundo vuelve a bajar*”.

Evidentment, en l'aspecte musical, els mestres no podien sortir d'aquelles Normals amb prou preparació per desvetllar en els escolars un primicer interès envers la música en general. És per això que l'Ajuntament barceloní decidí crear places de professor de música, igual com ho feren altres capitals, entre elles Girona.

L'educació musical a l'escola Normal de la Generalitat, començar el curs 1931-32, amb Robert Gerhard de professor, al qual se li confiaren aquelles classes per ser ja un compositor que començava a sobresortir (ja havia rebut lliçons de Schönberg i hi tenia amistat), veié aviat que aquells alumnes no tenien el nivell musical suficient per continuar-hi, o que ell no era la persona adequada per a iniciar l'educació musical als futurs mestres de primer ensenyament de Catalunya, i en acabar el primer curs, renuncià al seu compromís com a professor.

Hi fou substituït pel mestre Enric Ainaud, professor de violí, director de la seva pròpia acadèmia de música i component de conjunts simfònics i de cambra. Ell comprengué molt bé la mena de formació que convenia als futurs mestres i orientà la seva tasca en tres direccions:

- a) la de donar als alumnes uns primers i coneixements de teoria musical que els permetessin prendre part en un “fer música”.
- b) la de fer prendre part en la interpretació musical, per simple que fos, i
- c) la de fer trobar gust en la música clàssica (la “bona música”, com aleshores se'n deia).

Ainaud era conscient que els alumnes havien de aprendre, com a mínim, les beceroles de la música, és a dir un nivell elemental. El mètode tradicional més conegut era el *Solfeo de los solfeos*, si bé la majoria dels que el passaven ho feien amb força avorriments. Sovint n'aprenien les melodies de cor i no avançaven en res més. Ainaud (qui al trau de la solapa lluïa el botó de la “Legió d'honor” francesa) sabia que a França empraven un mètode que permetia avançar simultàniament en el coneixement de tots els sons, alhora que, aprenent-ne la teoria, es podia cantar a cor, a l'uníson, primer, i a veus més tard. Era el Mètode Gedalge, traduït pel mateix Ainaud, i editat en tres breus quaderns per la casa Boileau.

Aquest mètode, per un sistema d'escales xifrades que eren cantades, menava a la lectura simultània de totes les claus. I, en ell, els primers exercicis no es feien sobre una escala determinada sinó que s'hi utilitzava una figuració general xifrada. Gedalge donava una gran importància a la sèrie de sons conjunts i a diferenciar tons i semitons. No és possible donar aquí una idea en detall d'aquest mètode. En tot cas, inclou uns “Advertiments als senyors professors” amb uns continguts dels tres quaderns suficientment explícits. Amb tot, és sabut que el mestre Ainaud aconseguí que, cada setmana, els seus alumnes esperessin amb més delit les dues classes de música. Ell també estava satisfet, com ho demostra que hi gosés presentar el cor format per totes les aules de l'Escola a Pau Casals, i com ho demostra també que aconseguís de la marca discogràfica “La voz de su amo” que enregistrés un disc de cançons interpretades pel Cor de l'Escola Normal (maig de 1936), un disc que no veié la llum a causa dels fets revolucionaris que tingueren lloc tot seguit.

Però tornant altra vegada a la vida concreta de la Normal de Girona, i com a conseqüència de l'increment d'horari assignat al professor Sobrequés en haver d'impartir docència als nois i a les noies, es contracta, amb data 31 de gener de 1931, el professor i violinista Josep Saló i Bos. No ens consta el temps que el professor Saló va estar a la Normal, ni tan sols si mai va arribar a impartir-hi docència, car la seva família no té constància d'aquest fet.¹⁰

El 13 d'agost de 1938, i en plena Guerra Civil, prenia possessió una nova professora de música, Matilde Rodríguez Mora, nomenada amb caràcter provisional per ordre de la Direcció General de Primera Ensenyança. No ens consta la procedència d'aquesta professora ni el temps que hi estigué.

¹⁰ A part del llibre de registre de personal de la Normal, on consta molt detalladament l'alta de Josep Saló, vegeu també la notícia apareguda a *Scherzando* el desembre de 1929, que diu: “Sent director de la Normal en Joan Gomis, ha sigut nomenat professor ajudant de música Josep Saló.”

Després de la guerra, l'evolució de la Normal reflecteix també el tall històric que va representar el franquisme, el retrocés i la pobresa cultural que patiren les institucions sotmeses a un ideari anticatalà i retrògrad.

El 1940 entra en vigor una nova normativa, el Pla Batxiller, consistent en dos cursos de carrera, amb poca formació en general. Aquest pla preveia que els batxillers podien fer-se Mestres cursant dotze assignatures (les dones, i menys els homes) en dos quadrimestres. La Música hi figurava en els dos quadrimestres, però per a cap assignatura es va publicar cap qüestionari, els programes varen ser confeccionats per cada Escola Normal o pel professor de l'assignatura. El 1942 se n'aplicà un de nou (O. M. de 24-IX-42) amb pla d'estudis de caràcter provisional, aquesta vegada de tres cursos; la música hi era present a 2n i 3r, però hi havia deficiències notòries de planificació.

L'any 1945, nou pla d'estudis (Llei de 17-VII-45). Apareix la música en els tres cursos. El proper el trobem l'any 1950, amb música a 2n i 3r. Qüestionaris similars als de 1942. Aquest any 1950 apareix el Reglament per a les Escoles del Magisteri, i amb ell el nou pla d'estudis de 1950. S'ha de recordar que, durant molts anys, —citem com exemple des de 1940 als anys 60 i 70— la programació de la música a magisteri estava reduïda a unes lliçons de solfeig i a un repertori de cançons. Era criteri del professor ampliar aquests continguts amb unes referències a història de la música o a l'audició.

Pel que fa al professorat de la casa, el dia 9 de març de 1945 moria el professor Sobrequés, i amb data del 23 de maig ja consta com a ajudant interí el professor Josep Viader i Moliné. Viader hi continuaria ininterrompudament fins a la seva jubilació, el 30 de setembre de 1985. El 1957 havia passat a ser-ne titular numerari i, el 1966, catedràtic.

El professor Sobrequés i el mestre Viader, amb 32 i 40 anys respectivament de servei a la Normal, són sens dubte els professors de música que han marcat tota una època al magisteri gironí.

Entra el Pla 67. Es bateja les Escoles Normals com a Escoles de Magisteri. Hi ha tendència a retornar al Pla del 31. Comencen a arribar les noves pedagogies europees. La música s'ensenya a 1r i 2n. El 3r curs es destina a pràctiques. El seu qüestionari marcarà un canvi important en la formació musical dels mestres. L'any 1970, ja més coneguda per tothom, arriba la famosa Llei General d'Educació i, el 1971, es formen els districtes universitaris i es passa a la denominació d'Escoles de Formació del Professorat d'EGB.

Les posteriors transformacions, ja són dels nostres dies i sobradament conegudes per tots, destacant naturalment la de l'any 1990, la Llei Orgànica General del Sistema Educatiu (Logse), amb la creació, el 1991, dels mestres especialistes i generalistes de primària, entre les quals es troba l'especialitat de música.

El mestre Viader, a part de la seva tasca pedagògica, també ocupà càrrecs de responsabilitat dins l'Escola; va ser-ne cap d'estudis de 1968 a 1978, any en què passà a ocupar la direcció, fins a la seva jubilació.

El curs 1967-68 entraren com a professores interines Roser Busquets i Verdaguer i Anna M. Viader i Vidal. La professora Busquets passà a titular numerària amb motiu de les proves d'idoneïtat de l'any 1984, i la professora Viader hi estigué fins el curs 1972-73, si bé els dos últims cursos com a ajudant de Ciències Naturals, passant seguidament a l'Institut on actualment ocupa una càtedra.

El novembre de 1982, i com a conseqüència de la dedicació a temps parcial del mestre Viader i la professora Busquets, hi entra com a interí el professor Lluís Brugués, en compaginar la docència de l'Escola amb la del Conservatori. El 1985, Brugués passà a titular interí i el 1989 a titular numerari en virtut de les oposicions per a la plaça en propietat, i en les quals presidí el tribunal la doctora Mª Pilar Escudero, de Madrid.

Posteriorment entrà Rita Ferrer, després Joan de la Creu Godoy, i ja més tard, Miquel Alsina, Lidia Monforte, Sílvia Sánchez i en el present curs Imma Pascual i Carme Busquets.

4.1.2. Normal femenina

Durant la segona dècada del XX i per un temps, la Normal femenina estigué instal·lada en el 1r pis de la casa Bassols, entrada pel carrer de Joaquim Pla Cargol, però les seves balconades donen al carrer Ciutadans, local inadequat en el qual s'estigué molt poc temps. La seva seu, junt amb la masculina, estigué sempre a l'edifici del carrer d'Anselm Clavé fins el trasllat a la seu definitiva del carrer Emili Grahit, el curs 1964-65.

En el curs 1914-15 consta com a professora especial interina de música Rosina Escalas de Ballester, de Palma de Mallorca, esposa del professor de geografia i història de l'Institut Rafael Ballester.¹¹

El 2 de desembre de 1914 hi entra com a auxiliar no retribuïda Dolors Jordà i Duran, i pren possessió oficialment de la plaça el 19 de maig de 1915.

L'1 de febrer d'aquest mateix any, Rosina Escalas és nomenada professora especial, i cessa el 19 de novembre, en haver estat designada pel mateix càrrec, en virtut d'oposició, la professora Elisa Uriz i Pi,¹² que pren possessió com a professora especial titular de música el 20 de novembre de 1915. Amb anterioritat, la professora Uriz havia estat a Tafalla (Navarra).

El 3 d'abril de 1916, Dolors Jordà prenia possessió com a professora de dibuix, i el 2 de març de 1918 altra vegada tindria al seu càrrec la docència musical –després d'haver estat proposada per unanimitat pel claustre– fins al 30 de setembre de 1920, que deixaria definitivament la Normal.

El curs 1922-23, Elisa Uriz és pensionada per la Junta d'Ampliació d'Estudis per assistir a un curs de gimnàstica rítmica a Ginebra amb Emilie Jacques-Dalcroze. Per això, el 10 d'octubre de 1922 entra com a ajudant no retribuïda Emília Cla Vilar.¹³

Ben segur que tots els professors que han passat per la Normal han demanat en un moment o altre, sense resultats positius, una prova de nocions de música per als deixebles de nou ingrés. Doncs bé, hem trobat que ja en el curs 1924-25, i de manera ben enèrgica, la professora Uriz sol·licitava reiteradament la incorporació d'aquesta prova d'ingrés. Han passat més de 80 anys i encara es demana la mateixa prova.

En el curs 1925-26 la professora Uriz consta com a malalta i continua l'ajudant Emília Cla, i el curs 1928-29 consta com a provisional una nova professora, Isabel Dalmau i Sendra, de Pals, també en substitució de la professora Uriz. El curs anterior, Isabel Dalmau consta encara com a alumna.

La programació de la música a l'Escola de Magisteri va variar poc en el transcurs de més d'un segle, a part del títol o nom de l'assignatura i de l'estil i perfil de cada professor, però sí que els anys anteriors a la Guerra Civil es distingiren per una activitat musical densa i una total implicació amb la societat gironina.

Però, des de 1992, ha començat una etapa realment diferenciada de totes les anteriors. Per primera vegada a la història es contempla l'especialitat de música, que, conjuntament amb les altres especialitats, conformen la nova estructura acadèmica i de titulacions sota les sigles de la Facultat de Ciències de l'Educació i, més últimament, també de Psicologia, de la Universitat de Girona. Alta responsabilitat per a tots els que en formem part, però, a la vegada, il·lusió per l'oportunitat que la història ens ha donat de poder ser els protagonistes d'un canvi que –sobretot i en gran part– ens l'hem pogut fer des de casa nostra mateix.

¹¹ Subtil semblança del professor Rafael Ballester a l'obra *Girona, un llibre de records*, de Josep Pla. Edit. Destino. Barcelona, (1a edició, 1952).

¹² Germana de Josefa Uriz, pedagoga, professora també a la Normal de Girona des de 1914 fins al 20-V-1921, que es trasllada a la Normal de Lleida. Famosa feminista i lliurepensadora. Fou directora accidental de la Normal gironina en diverses etapes, els anys 1915, 1917, 1919 i 1920. Ambdues eren naturals de Badostain (Navarra).

¹³ Emília CLA VILAR (Girona, 1901). Filla de Joan Cla Sagrera, músic que probablement va formar part de l'orquestra Selvatana. Vivien al carrer Calderers, 25. Havia estudiat a l'Escola Municipal de Música de Girona (Acadèmia Musical Gerundense) de l'any 1912, amb una beca concedida pel mateix municipi.

Però els canvis en el camp de l'educació són constants i, just quan es tenia consolidat el millor pla d'estudis de tota la història de la música a les escoles de mestres, ara, inevitablement hem de mirar cap a Europa i des d'allà arriben vents diferents als quals ens haurem d'adaptar.

4.2. ESCOLES, COL-LEGIS i INSTITUTS DE BATXILLERAT D'ÀMBIT PÚBLIC

4.2.1. ESCOLES i COL-LEGIS D'EDUCACIÓ INFANTIL i PRIMÀRIA

COL-LEGI BRUGUERA

Com tots els col·legis públics de la ciutat, el Grup Escolar o col·legi Bruguera¹⁴ havia tingut la seva època daurada –musicalment, s'entén– abans de la Guerra Civil. Aquest centre i el col·legi Eiximenis havien estat els més ben considerats, per la seva trajectòria professional i per la seva condició o categoria de graduades i annexes a la Normal, el Bruguera com a escola de pràctiques del magisteri masculí i l'Eiximenis del femení a partir de 1914. Tal era la seva consideració que fins i tot es requeria una oposició especial per accedir-hi. Tenien un prestigi extraordinari, com el de la millor de les escoles privades. Era difícil trobar-hi plaça. En aquest sentit, Joaquim Pèlach, en el pròleg del llibre sobre la història de l'Eiximenis,¹⁵ ens diu: “De fet, a meitat de segle, i durant molts anys, l'Eiximenis i el Bruguera han format una parella tàcita. Les nenes a l'Eiximenis i els nens al Bruguera. Els pares al mig. Recordo l'anècdota, no sé si significativa, de reunions amb majoria de pares al Bruguera i majoria de mares a l'Eiximenis. És una dada que ens ajuda a entendre les penúries educatives de la dictadura.”

Així, trobem que, ja des del primer dia que obrí les portes el col·legi, el curs 1911-12, de manera gratuïta hi ensenyava música Mn. Salvador Padrós, així com Carles Rahola hi ensenyava francès i Narcís Masó exercicis físics. Cada setmana es destinaven, a part de l'horari reglamentari, sis hores extraordinàries (en tot el primer ensenyament), dedicades a les ciències, els treballs manuals, el dibuix, el cant i els exercicis corporals; per tant, és fàcil deduir que es destinava una hora setmanal al cant escolar. Més tard hi exerciria com a mestra col·laboradora de música i cant Concepció Espona.

Si bé pot semblar poca dedicació una hora setmanal a la música, recordem que és, ni més ni menys, el que ara es fa –en general– a l'ensenyament primari; per tant, per aquella època, era important la dedicació que s'hi feia, encara que potser aquest aspecte no era el més transcendent, ja que el nivell de consideració pel fet musical que el claustre tenia en el col·legi fou molt valuós. Ja hem esmentat anteriorment l'estret lligam existent entre aquest col·legi i l'Acadèmia Musical Gerundense, inaugurats el mateix any 1911; podria molt bé ser que aquest fos un dels motius d'aquesta atenció “especial” per la música, ja que, precisament, un dels lligams entre els dos centres són les múltiples manifestacions i activitats artístiques i musicals que organitzaven conjuntament. Un exemple n'és la festa escolar que amb motiu de la diada del 20 de juliol de 1913 organitzà el claustre de professors, consistent en la formació d'un cor d'uns 70 nens, sota la direcció de Josep Saló i de Tomàs Sobrequès, professors de l'Acadèmia, que va cantar obres de Mas i Serracant, Juli Garreta i Mn. Miquel Rué.

El professor Casellas també hi féu una excel·lent tasca a partir de 1917, ja que sempre tingué per a aquest col·legi una sensibilitat especial,¹⁶ d'una banda perquè fou una de les seves primeres ocupacions en arribar a la ciutat i, de l'altra, perquè n'era professora la seva muller, Remei Condom Vidal, en dues etapes ben diferents, durant els primers anys del col·legi, primer, i del curs 1956-57 al 1962-63, després.

¹⁴ Sobre el col·legi Bruguera, vegeu MARQUÈS, S. i PUIGBERT, J. *75 anys del Grup escolar de Girona, 1911-1986. Aproximació a la història de l'Escola Pública Joan Bruguera*. Girona, 1986. CULUBRET, J. *Història del grup Escolar Joan Bruguera*, Palahí AG-SC., Girona, 1988. / BORDAS, J. *Setenta-cinc anys del Grup Escolar Bruguera. Dues etapes de la seva història*, text inèdit mecanografiat, Girona, 1986.

¹⁵ MESTRES i PERPINYÀ, M. *L'Eiximenis. Memòria d'una escola*. Pròleg del Dr. Joaquim Pèlach. Edita: Escola Eiximenis. Imp. Gràfiques Alzamora. Girona, 1997, pàg. 13.

¹⁶ Recordem que el professor Casellas s'instal·là a Girona perquè li ho havia proposat precisament el mestre i director del col·legi, Josep Dalmau Carles.

El mestre Baró Güell hi deixà també una fonda petjada a partir dels anys vint fins la Guerra Civil, primer com a interí i a partir de febrer de 1924 com a professor amb plaça en propietat.

Haurien de passar anys perquè les notes hi tornessin a sonar. Això seria a partir del curs 1964-65, amb l'arribada del mestre Salvador Dabau, el qual, després d'haver exercit durant 24 anys a Torroella de Montgrí –i amb un parèntesi de set cursos entre Constantí (un curs), el col·legi de Montjuïc i l'escola de l'Hospici–, amb la bona disposició del director del col·legi, Josep Bordas, hi engegà una bona etapa musical, ja que s'aconseguí fer-hi música fins i tot diàriament, cosa que en aquella època era tot una excepció. Les seves particulars fórmules pedagògiques d'ensenyar les notes musicals, per exemple, resultaven màgiques per als infants: “La senyora MI-MI dels caramels”, “la reina SI-SI”, etc. A unes certes edats, fascinaven la mainada. Dabau compongué la música de l'himne de l'escola, amb el nom de *Fem camí*, lletra del professor del mateix col·legi, Ramon Bover, per l'octubre de 1986.

HIMNE DE L'ESCOLA JOAN BRUGUERA

Sempre endavant, escolars del Bruguera
 tot fent camí, camí de cada dia
 sempre endavant, escolars del Bruguera
 I tot cantant i estudiant cada dia
 fem camí tot jugant cada dia
 i estudiant cada dia fem camí
 i tot cantant i estudiant cada dia
 fem camí tot jugant cada dia
 i estudiant cada dia fem camí.
 Amb el cor obert mirant el demà
 fem nostre camí entre esbarzers
 no perdem l'alè visquem d'il·lusió
 no ens mancarà l'afany anant més enllà
 a tot hora, cada instant mirem el nostre estel
 cada dia al moment seguim el sol ixent.

De molt jovenet, Salvador Dabau¹⁷ ingressà a l'escolania de Montserrat per espai de sis anys, on cursà estudis de piano, violí i orgue. Continuà a Girona els estudis de magisteri, i acabada la guerra fou destinat a l'escola graduada de Torroella, on organitzà l'orquestra juvenil de cambra, que creà més d'una vocació. Dabau ens havia confessat: “En aquest període va ser quan vaig tenir més activitat musical, tant component com ensenyant música a la mateixa escola”¹⁸. El mestre Dabau es jubilà l'any 1979, després de 47 anys com a mestre, i va mantenir una intensa activitat musical fins pocs anys abans de morir. Ja jubilat, ens féu donació d'una còpia dels set volums de les seves “Memòries d'un mestre d'escola”. Es tracta d'un material inèdit, escrit a mà, molt personal, el qual resumeix la trajectòria d'una persona que no sempre ho tingué fàcil, i que demostra haver-les viscut i escrit per una persona molt sensible, bona i intel·ligent. Les guardem en gran estima, bo i esperant que algun dia surtin a la llum en una publicació.

Amb posterioritat han ocupat la seva plaça Marta Orts i Lourdes Vilamitjana, i actualment ho fa Josefina Pairoli.

ESCOLA EIXIMENIS

El col·legi de *Doña Carmen*, anomenat així gràcies a la tenacitat de la senyora Carme Auguet perquè es construís, s'inaugurà el dia 31 d'agost de 1908. El 1933, amb l'adveniment de la República, l'escola es convertí en la graduada Eiximenis.¹⁹ Des d'un primer moment, i com a classe complementària, hi havia música, basada sobretot en cants escolars, a càrrec de Mn. Josep Ribas.

¹⁷ Salvador Dabau i Caussà va néixer a Vilajuïga el 2-III-1909 i morí a Girona el 3-XII-2002.

¹⁸ Vegeu l'article *Momento Musical* de F.Civil a *El Pirineo*, de 9-XII-1939 (any I, núm. 194) el qual fa referència a l'estrena de l'obra teatral *Liberación* amb música del propi Dabau i text del publicista torroellenc Josep Castells.

¹⁹ Vegeu: MESTRES i PERPINYÀ, M. *L'Eiximenis. Memòria d'una escola....* Op. cit.

També s'oferien classes de piano al migdia, en règim particular, per a totes les alumnes que ho volguessin, a càrrec d'Enric Oliva i Vilar.

Precisament d'Enric Oliva volem endinsar-nos una mica en la seva vida i obra, ja que, com a germà del genial pianista Miquel Oliva, la seva figura ha quedat sempre a l'ombra, i per tant, no suficientment valorada.

Procedents de Roses, els seus pares havien tingut sis fills: Josep, Pere, Àngela, Agna, i els dos músics Miquel (pianista) i ell mateix. La família s'instal·là a Girona. L'Enric estudià piano i flauta travessera, i de solter havia viscut temporalment a Sant Celoni, com a component de l'orquestra La Lira. Nasqué a Roses el 1882 i morí encara jove a Girona, l'any 1931. Funcionari de la Diputació, amb tot el seu esforç es va fer construir una casa al carrer Eiximenis, 9, on encara viu la seva filla Isabel i part dels seus descendents. Es va dedicar també a donar classes de piano i començà a escriure una *Història del piano*, que no va acabar per la seva mort prematura, i que guardava en els calaixos del seu despatx de la Diputació. Actuà llargues temporades al Teatre. Autor de la sardana *Margarideta*, que la seva filla guarda en gran estima. Va ser flautista de l'orquestra Gironina de Concerts l'any 1916 i de l'orquestra Simfònica l'any 1929. Enric Oliva tingué dos fills, Isabel, ja esmentada, mestre d'escola i poetessa, i Miquel Oliva i Prat, que deixà els estudis de música per arribar a ser un admirat i reconegut arqueòleg.

Sobre l'òbit d'Enric Oliva, vegeu l'article de comiat de Carles Rahola, a *El Autonomista*, de 27-VIII-1931.

L'Eiximenis ha tingut una extensa llista de professors de música al llarg dels seus cent anys de vida. Pels anys vint, i a càrrec de l'Ajuntament, hi havien prestat els seus serveis els professors de música municipals, la senyoreta Jordà, Teresa Suñer i el mestre Baró. Ja després de la guerra, hi entrà Concepció Espona, la qual cessà el curs 1964-65. La suplí Mercè Sullà de l'1-X-1965 fins a 30-VI-1967, que feia també la gimnàstica. Maria Planas de Farners i Clos hi féu música des de l'1-X-67 al 30-VI-70.

Paral·lelament, des de 1969 fins a 1977, la professora Montserrat Mas (vídua Cantalozella) hi feia classes particulars de piano. De l'1-X-74 al 31-I-78 hi féu una bona tasca Remei Cuyàs i Torrents, i anteriorment, i per poc temps, hi havia estat també la recordada i admirada M. Carme Bellod i Plana, que morí ben jove a causa d'una leucèmia. Tornà a entrar-hi Mercè Sullà, que hi estaria des de l'1-X-78 al 31-XII-1979.

Des de gener de 1985 és Dolores Torregrosa la que ha portat el pes essencial de la música al col·legi, amb l'ajut a partir del curs 1987-88, d'Antoni Domènech i Roca, reconegut mestre que també en va ser director fins la seva jubilació, el setembre de 1995. Hi estigué per un temps, i com a interina, Montserrat Forcada.

COL-LEGI VERD

Molt conegut a la ciutat també com a Col·legi Lorenzana i antigament Ramon Turró. Aquest any 2008, precisament, es prepara per celebrar el seu 75è aniversari, i entre el programa d'actes a celebrar sabem que es publicarà un llibre que recollirà la trajectòria del col·legi.

L'única professora que en coneixem de temps llunyans és Teresa Suñer i Julià, de Tialà, de la qual hem parlat en el capítol dedicat a l'Escola de Belles Arts. Més cap als nostres dies hi trobem Xavier Sánchez i Ribot, que, a més de mestre generalista, hi va fer les classes de música de l'any 1971 a 1990. Xavier Sánchez és pianista i fill de músic i mestre, també. Deixà fa molts anys la professió de músic per dedicar-se exclusivament a l'ensenyança. L'any 1979 hi trobem Montserrat Abadia i més endavant Manuela Palancar, docència que anava a càrrec de l'APA del col·legi. Varen seguir Elisabeth Riera i Carme Villar, fins que ocupà plaça definitiva Montserrat Girbal, i en aquests últims cursos també ajudada per Albert Teixidor, i més últimament per Eva Abellán.

ESCOLA ANNEXA-JOAN PUIGBERT

Aquest col·legi, que havia estat situat a la part baixa de l'edifici de l'Escola de Mestres, al carrer d'Emili Grahit, des de fa uns deu anys ocupa l'antic col·legi Prat de la Riba a les Pedreres, amb el nom Annexa-Joan Puigbert.

Era coneguda a la ciutat amb el nom d'Annexa a la Normal o també Escola de Pràctiques, i des dels seus inicis va ser la professora Concepció Espona l'encarregada de la música al col·legi, fins l'any 1995, que, amb motiu de la seva jubilació, la substituï Montserrat Girbal. Des de fa uns anys hi exerceix Beth Riera.

COL·LEGI MONTJUÏC

Aquest col·legi, en la seva obertura el 1933, rebé el nom de Grup Escolar Ignasi Iglésies, i a l'acte inaugural no hi faltaren les primeres autoritats: el President de la Generalitat Francesc Macià, l'alcalde de Girona Miquel Santaló, el governador, etc., i el director del col·legi, que era Silvestre Santaló. El col·legi, que a partir dels anys quaranta portaria el nom de Montjuïc, està situat en un emplaçament privilegiat, per les seves vistes sobre la ciutat, a la pujada de Montjuïc –sempre amb la Devesa i els dos temples més identificatius de la ciutat davant seu– la Catedral i Sant Feliu. Des que sortí a concurs la plaça de professor de música, fa uns deu anys, hi exerceix la professora Glòria Bonal. En la segona meitat de la dècada dels seixanta hi trobem de mestre generalista, i per poc temps, el professor Salvador Dabau, i més tard, i a través de l'APA del col·legi, els professors Carme Puigdemont i Pep Puigdemont.

De l'època que Dabau estigué al col·legi, quasi podem afirmar que amb més o menys dedicació segur que s'hi faria música, ja que Dabau havia portat sempre les notes a disposició dels alumnes. Hi estigué en els anys de Josep M. Ministrall, Ramon Bover, Montserrat Mestres, Maria Fabrelles, Remei Alsina, Dolors Busquets, etc.

Volem reiterar de nou l'excel·lent situació geogràfica del col·legi esmentant, i, de manera especial, la seva espaiosa aula de música en forma ovalada, com un petit auditori, amb escenari inclòs, lluminositat i tots els mitjans tècnics del moment, característiques que en fan una aula de música única entre els col·legis públics. És obra de l'arquitecte Giralte Casadesús.

En acabar aquest apartat dedicat a col·legis públics som conscients de les escoles que ens hem deixat pel camí i els professors i professores que no hem pogut esmentar, en part per l'extensió que això suposaria i per sobrepassar el nostre objectiu, que és el de fer una breu pinzellada de l'activitat musical dels col·legis més antics de la ciutat. Però sí que com a mínim volem deixar constància dels noms dels professors de música dels últims cursos:

- * **col·legi Cassià Costal** (1982), Carles Callís, Miquel Llorens i Mònica Carmona.
- * **col·legi Dalmau Carles**, Joan Pubill, Miquel Sunyer (1979 al 82), M. Àngels, Marta Orts, Rosa López, Montse Triola i Marta Soler.
- * **col·legi Migdia**, amb Eugènia Solé i Núria Niell.
- * **col·legi Montfalgars** (1984), Pili Sanz (APA), Dolors Sánchez, Susanna Palou (comissió de serveis), Dolors Guardiola, Jerusalem Gallego i Núria Badet.
- * **col·legi de Tialà**, Carme Quintana, Alfred Moreno i Raquel Vall-Ilosera.
- * **col·legi Mare de Déu del Mont** (1973) Glòria Bonal, Rosa López, Víctor Alesanco, Susanna Palou, Bernat Carbó, Montserrat Triola, Laura Tello i Fernando Cano.
- * **col·legi Carme Huguet** (1977), Anna Guardiola, Laura Serrats i Teresa Cano.
- * **col·legi Santa Eugènia**, Olga Amiel, Cristina Farran i Clara Banet.
- * **escola Pla de Girona**, Elena M. Rodríguez.
- * **col·legi Vila-roja**: Sira Canyigueral, Ester Reverter, Rafa Gallardo, Gemma Satorra, Anna Soy, Paty i Ainoa Pérez.

4.2.2. INSTITUTS DE BATXILLERAT

Abans de l'entrada en vigor del batxillerat unificat i polivalent (BUP), alguns instituts, com ara el Vicens Vives de Girona i el Ramon Muntaner de Figueres, des de 1962 havien tingut professor de música de manera interina i seguint els plans d'estudi i la programació de la Secció Femenina. La música estava inclosa dins d'un bloc conjuntament amb la gimnàstica i la llar (tapissos, cuina, etc.), i no es feia més de mitja hora de lliçó a la setmana. Aquestes places havien estat ocupades algun temps per Montserrat Mas, a Girona, i, a Figueres, per les senyoretes Roura, de Can Bartolí, i Dolors Bosch.

La tasca realitzada per aquestes professores en aquella època és quasi anecdòtica i pot merèixer el qualificatiu de "treball per amor a l'art" ja que el seu sou era de 500 pessetes mensuals i anava a compte de la Secció Femenina. D'aquesta quantitat s'havia de descomptar, en el cas de Figueres, el bitllet de tren mensual d'anada i tornada que utilitzava mossèn *Galtetes* (així l'anomenaven), pel trasllat a Figueres per pagar la nòmina.

A final dels anys 70, els professors que prestaven serveis als instituts, alguns des de feia molts anys, van iniciar una campanya, a través de l'associació de professors de música de secundària, per reivindicar davant del MEC la convocatòria d'oposicions. Vàrem ser testimonis directes d'aquells esdeveniments perquè van tenir lloc el curs que precisament fèiem una suplència a la professora de l'IB Vicens Vives de Girona. Vàrem participar, com a professor i com a directiu del Sindicat Professional de Músics a Madrid, juntament amb membres de l'associació, en reunions al Ministeri per discutir el procés que s'havia de seguir en les oposicions de música, que s'anaven a convocar per primera vegada a la història: sobre titulacions a exigir, composició dels tribunals, matèries de cadascuna de les fases d'oposició, etc.

El problema més important que tenia el Ministeri per convocar les oposicions (una vegada garantit l'econòmic) era el de les titulacions. La dificultat venia pel fet que era condició indispensable tenir llicenciatura universitària per poder-hi accedir. Després de donar-hi moltes voltes, viatges, reunions i – cal dir-ho– molts enfrontaments, es trobà la bona solució d'equiparar els títols professionals del pla de 1942 a llicenciats universitaris, per aquest motiu, i no per altre, sortí el decret publicat. Per això el seu articulat deixava clar que la seva validesa era solament a efectes d'ensenyament. Així, el mes de desembre de 1984 se celebraven les proves esmentades. A Girona, s'hi presentaren i obtingueren plaça tres professores: Jovita Anaya a l'IB J. Vicens Vives i Dolors Bosch a l'IB Alexandre Deulofeu de Figueres, que ja ocupaven les places interinament, i Neus Saguer, a l'IB S. Sobrequés, que s'hi presentà com a lliure.

Naturalment les coses han millorat. Des de llavors, i en successives convocatòries, han entrat professors de música en tots els instituts del país.

4.3. ESCOLES i COL·LEGIS D'ÀMBIT PRIVAT

L'Església catòlica sempre ha tingut un paper important en el camp de l'ensenyament. És, però, en l'època franquista quan, sobretot en els nivells no universitaris, va quedar pràcticament en les seves mans.²⁰

A la ciutat de Girona, tret d'algun cas rellevant, i en circumstàncies especials, l'escola privada no havia tingut gaire importància, però existia un bon nombre de professors privats, dedicats a l'ensenyament de matèries que podríem dir-ne –o així es consideraven– "especials": comerç, idiomes, labors femenines, dibuix, ballet, música, i, fins i tot, arts marciais.

D'aquestes, han adquirit molta importància les acadèmies de dibuix i pintura i les de música. Molta gent les considerava matèries d'ornamentació. Generalment, quan els pares enviaven un noi, o

²⁰ MARQUÈS, S. *Aportacions a l'estudi de l'escola privada a la província de Girona durant el franquisme*. "L'època franquista". Estudis sobre les comarques gironines. Quaderns del Cercle (núm. 5). Girona, maig 1989.

especialment una noia, a unes classes d'aquestes disciplines, no pensaven gaire en una formació encaminada a l'exercici de la professió; més aviat ho feien per embellir la personalitat de l'alumne.

Com a exemples del tipus de professorat que exercí a la ciutat amb vertadera professionalitat i dedicació, són dignes de consideració el professor Coquard, la professora Mercedes Ribera, en ballet, i, en l'àmbit musical, els professors F. Casellas i F. Civil, dels quals, així com de les seves acadèmies, ja parlem en capítols específics.

4.3.1. ESCOLES i COL-LEGIS D'EDUCACIÓ INFANTIL, PRIMÀRIA i BATXILLERAT

Un bon nombre d'escoles i de col·legis d'iniciativa privada i/o concertada han cuidat sempre bé i no han desatès mai la parcel·la de l'educació musical. N'esmentem uns quants dels més antics a la ciutat:

COL-LEGI DELS SALESIANS

L'arribada dels salesians a Girona es produeix el 1886. Se sap que en aquesta data Dom Bosco es va allotjar per una nit a Casa Carles, a la plaça del Vi. Però la inauguració de l'edifici de la Granja-Escola no arribaria fins el 1893. Primer es construí l'edifici de les escoles i posteriorment l'església (1901). El 1902 n'és professor Tomàs Sobrequés, però no ens consta el temps que hi estigué. Ben aviat fou coneguda la seva banda de música, que es desplaçava a actuar a la Bisbal, Palamós, Sant Feliu de Guíxols, Cassà de la Selva i Banyoles, poblacions de les quals tenim constància. Sembla que la Banda s'organitzà abans que es construís l'església. En la fotografia que publiquem, s'observa que entre els alumnes instrumentistes n'hi ha d'adults, fet que ens fa pensar que podien ser professors.

Tenim també constància documental de la seva escolania, un dels símbols de les escoles salesianes. Durant els anys 1920 i 30 sembla que, en el cas de Girona, fou la seva època més lluïda.

Queda palès, doncs, que la música era un element que ocupava un lloc destacat en el col·legi.

COL-LEGI DE LES ESCOLÀPIES

L'escola de la congregació de les Escolàpies que hi havia a Girona estava molt ben situada. Tenia la seva seu a l'edifici de la Pia Almoïna, avui seu del Col·legi d'Arquitectes, a les mateixes escales de la Catedral.

En general, l'oferta educativa de tots aquests col·legis de religiosos i religioses era àmplia. Allà es podien cursar, com a mínim, l'ensenyança primària, el batxillerat i el comerç. Ens consta l'interès d'aquest col·legi per la música. Disposem de diverses fotografies en les quals veiem activitats musicals en el si del centre, com és l'exemple de la fotografia que figura en la portada d'aquest llibre, amb tres alumnes cantant, acompanyades al piano per una professora. També ens podem fixar en el detall de la pissarra, plena de signes musicals. Només ens consta que en una determinada època hi havia impartit docència el professor Francesc Casellas i que la disciplina musical sempre havia anat a càrrec de les pròpies monges de la congregació.

COL-LEGI VEDRUNA (Carmelites)

Les primeres classes d'aquest col·legi es van impartir el 14 de gener de 1906. El primer local se situà en un pis de lloguer d'un edifici de la ronda de Ferran Puig. L'any 1907 les carmelites van comprar una fàbrica de suro que hi havia a la carretera de Barcelona, i uns anys després ja s'hi havia construït el nou edifici per a l'escola. Seria el punt de partida d'una llarga trajectòria educativa exemplar.

Al capdavant d'aquest centre hi va estar molts anys, i com a responsable musical, la germana Isabel Guilera, incansable i bona professional, beneficiant-se dels seus consells centenars i centenars de noies de la nostra ciutat. Per la dimensió del col·legi, es rodejà sempre de bones col·laboradores, entre elles Núria Santaló. Cal dir que, a part de la música que en cada època tocà fer depenent de cada pla d'estudis, la germana Isabel havia organitzat un ensenyament de la música en paral·lel a la que s'impartia. Era habitual que aquest col·legi, en els anys setanta i vuitanta, es presentessin a

exàmens al Conservatori una cinquantena d'alumnes en cadascuna de les convocatòries. Això demostra el caràcter professionalitzador que la germana Isabel havia inculcat a les seves alumnes. Una vegada jubilada, i per un temps, estigué al davant Núria Santaló amb altres professores, totes elles exalumnes, generalment, d'Isabel Guilera i del col·legi. La germana Isabel, per la seva dedicació al centre i pels seus anys de servei, rebé en el moment de la seva jubilació un merescut homenatge que organitzaren un bon grup d'exalumnes. Una vegada jubilada Núria Santaló, el 2001, entrà l'exalumna Anna Juandó, qui, juntament amb Alícia Figueras i Núria Serra, s'encarreguen de la música al col·legi, seguint a més, també, amb les classes extraescolars de música.

COL·LEGI BELL-LLOC DEL PLA

La responsabilitat musical en aquest col·legi recaigué en bones mans, les del bon company Josep Cassú. En un temps d'excedència, el suplí el recordat Francesc Fuertes. Des del curs 1989-90 tornà a ocupar la plaça Josep Cassú fins la seva jubilació el curs 2004-05. El col·legi compta amb una coral que acompanya algunes celebracions de la institució, especialment les litúrgiques. A causa de l'elevat nombre d'alumnes i grups del col·legi, compten també amb els professors Xavier Olivé i Jordi Margenat.

COL·LEGI MONTESSORI-PALAU

Aquest col·legi, com el seu mateix nom indica, segueix les essències de la metodologia Montessori. En els seus inicis, la música va anar a càrrec del fundador i ànima del centre, l'incansable Lluís Julià, desaparegut relativament jove a causa d'una greu malaltia. Bon coneixedor de l'art de la música, hi havia organitzat una coral i havíem tingut ocasió d'escoltar-la en més d'una ocasió en algun certamen de cant coral al Teatre Municipal. Posteriorment altres professors han cuidat de transmetre la música als nens i nenes d'aquest col·legi, institució que s'ha guanyat, amb el seu treball, un bon prestigi a Girona i comarques. Entre aquests professors de la primera volada, podem recordar Rosa Ciurana, Rosa Domingo, Montserrat Sagrera, Rosa Abel i Mercè Jiménez.

Volem deixar constància que el col·legi, des dels seus inicis, sempre ha tingut una atenció especial per la música. No és d'estranyar aquest fet si tenim present que el seu fundador era músic i perquè les seves filles –continuadores en la responsabilitat del col·legi– també en varen estudiar. Des de fa uns anys segueixen pedagògicament part de la filosofia del mètode Suzuki, ja que el pla d'estudis del col·legi contempla que tot el seu alumnat comenci estudiant el violí. Però això, compten amb un valuós professorat de música format per Ester Schutz i Jesús Lira (violí), Andrea Mameli (viola), Maria Figa, Claudio Suzin, Cristina Juandó (piano), Lluís Murillas (guitarra), Anna Radresa (flauta travessera) i Joan Rigat, Cristina Borrull i Ivonne Oriol (piano i llenguatge).

COL·LEGI DELS GERMANS MARISTES O DE LA IMMACULADA

És una de les escoles religioses més antigues de la ciutat. El 1887 es va obrir el primer col·legi dels germans maristes a Girona, a l'actual carrer del general Fournàs. Al cap de poc es va situar a la pujada de la Mercè i es va caracteritzar per ser un centre on anaven els nens de famílies econòmicament modestes.

El batxillerat i el comerç tenien prestigi notable al col·legi, de manera que dels maristes varen sortir nois que, amb els coneixements que havien adquirit, van saber progressar en la seva vida professional. Un dels alumnes havia estat l'escriptor Josep Pla. Amb els germans maristes la disciplina i els càstigs estaven a l'ordre del dia. De tota aquesta època no tenim constància de la música que s'hi havia fet, a excepció de Mn. Ferran Forns, que hi exercí durant uns cursos.

Ja els anys seixanta es tanca el col·legi dels maristes de la Mercè, i els cursos de primera ensenyança del col·legi de la catedral es traslladarien al nou centre de Santa Eugènia.

És en aquest nou col·legi que coneixem el primer professor de música, Carles Bernús, el qual hi va fer una esplèndida tasca. Sovintejaven els recitals del conjunt instrumental que s'hi havia organitzat, essencialment Orff, del qual és un bon especialista. Aquestes audicions havien creat un ambient i unes motivacions musicals a l'alumnat dignes de tenir en compte. En la nostra època de secretari del Conservatori, recordem molts pares venir a matricular els seus fills tot demanant inscriure'ls de xilòfon

o metal·lòfon, ja que eren els instruments que els seus fills els demanaven que volien tocar, els mateixos que en el col·legi.

Després del professor Bernús hi entrà Imma Trota, i des de fa uns quinze anys la Dolors Brugués és qui porta la responsabilitat musical del col·legi en tota l'educació infantil i primària, i Noemí Sorribes a 1r d'ESO. Hem de destacar algunes de les activitats del col·legi amb forta implicació musical, com per exemple la "cançó resposta", que té lloc durant el mes de març, o la festa de Santa Cecília, on tots els instrumentistes del col·legi tenen l'oportunitat de demostrar la seva vàlua.

COL·LEGI COR DE MARIA (Dr. Joaquim Masmitjà)

Les religioses del Cor de Maria arribaren a Girona l'any 1853. S'establiren a l'edifici de l'esquerra mirant les escales de la Catedral, hi estigueren 100 anys, fins que el curs 1956-57 començaren les seves activitats al nou edifici del carrer Joan Maragall. L'antiguitat de la congregació i l'experiència i seriositat de les germanes van fer que aquesta esdevingués una de les escoles per a nenes més prestigioses de la ciutat.

Amb els anys hi han passat diverses professores de música, la majoria monges; l'última que recordem és la germana Dolors Pagès.

Volem fer menció aquí de la sensibilitat especial que tingué aquest col·legi per la dansa. Ja els anys seixanta, el col·legi disposava d'una espaiosa aula de ballet, que tenia molta acceptació entre les alumnes. Recordem molt bé aquell piano, amb el mirall just davant del pianista per tal de seguir amb tota precisió els peus de les ballarines, i també les instruccions, de vegades un xic exigents, de la professora Mercedes Ribera, de Barcelona, que alternava aquesta dedicació amb les classes a la seva acadèmia particular, en aquells moments en un últim pis del carrer Peixateries Velles. La professora Ribera tenia caràcter, un caràcter enèrgic, de vegades fins i tot cridaner, no volia les coses ben fetes, les volia perfectes, per això no era fàcil ser deixeble d'ella ni col·laborador en la tasca de pianista acompanyant, però, amb el pas dels anys, la transmissió d'aquesta disciplina i rigor en el treball s'han convertit en un valor personal molt positiu.

Els que havíem treballat amb ella recordarem sempre la seva professionalitat, però també un munt d'anècdotes, com la d'aquell famós pal, gruixut i perillós, que utilitzava en les seves classes per ajudar a seguir millor el ritme d'aquelles tarantel·les i aquells *plis*, i tothom resava perquè no se li escapés de les mans. Tampoc oblidarem mai el comportament del seu Seat 600 de sisena mà, que ni de casualitat mai es va arribar a posar en marxa en el moment d'arrencar.

Mercedes Ribera ha estat l'ànima de la dansa a Girona: de la seva acadèmia han sortit pràcticament totes les professores que avui exerceixen.

COL·LEGI LES ALZINES

Des de l'any 1983 que l'Anna Brell és la professora de música del col·legi, impartint essencialment la música a infantil i primària, i des de fa uns deu anys aproximadament M. Creu Sánchez es responsabilitza de la secundària. Amb anterioritat hi havia impartir docència musical Teresa Thió. El col·legi sempre ha cuidat amb gran estima la seva coral, i en aquest terreny compten amb un centenar de cançons inèdites gravades en dos magnífics CD, gràcies, en part, al seu concurs de nades, el qual havíem pogut escoltar presidint el jurat qualificador en algunes de les seves convocatòries. El col·legi també havia tingut el seu cor de pares, dirigit, depenent de les èpoques, per Mercè Rigau i per Lluís Caballeria.

COL·LEGI DOMINQUES DE SANT NARCÍS

Del nostre record, trobem la professora Jovita Anaya, fins a l'any en què entrà a l'institut. Aleshores se'n va fer càrrec la professora Carmen Sánchez Chao, durant sis anys. També hi estigué Anna Ferrer. Després, diferents factors feren desaparèixer les classes de música en aquest col·legi. Un d'ells pensem que podria ser el fet de no tenir el règim d'internat. Des de fa quasi una trentena d'anys, porta la responsabilitat musical la professora M. Rosa de Domingo, i en aquests anys també hi ha estat Meravelles Alonso i, més últimament, Núria Ros.

COL-LEGI LA SALLE

És el centre d'ensenyament dels germans de les Escoles Cristianes, que van arribar a la ciutat l'any 1905, començant la seva tasca al carrer de la Rutlla tot primer i a partir de l'any 1927 al nou edifici actual al carrer Migdia, gràcies a l'empenta del director d'aleshores, germà Arsenio. Durant la Guerra Civil el col·legi es va conèixer amb el nom de Carles Marx.

En la postguerra el col·legi va viure un període molt prolífic pel que fa a activitats. Entre aquestes hi havia la de muntanyisme, la de futbol i la de teatre. Durant molts d'anys també hi tingué gran tradició la representació dels Pastorets.

Diversos professors han passat i han assistit musicalment aquest col·legi al llarg dels anys. Un dels primers va ser el mestre Civil, l'any 1925, el qual musicà fins i tot l'himne del Centre.²¹ Altres professors hi estigueren molt poc temps, com ara Àngels Alabert i jo mateix. El professor Francesc Camps és qui hi va dur a terme una més llarga i intensa docència. Entrà M. Creu Sánchez un sol curs i tot seguit M. Visitació Díaz, qui en l'actualitat encara hi fa la docència juntament amb Mariona Juandó.

4.4. L'ENSENYAMENT PROFESSIONAL EN L'ÀMBIT PRIVAT

4.4.1. ESCOLES I ACADÈMIES DE MÚSICA

Ja hem remarcat, en el capítol corresponent, la gran tasca que realitzaren com a ensenyants de música els professors Civil, Casellas, Jordà i altres. Realment és atrevit enquadrar-los dins aquest apartat i no fer-ho en els dels professors particulars, ja que de fet és el que eren, professors que exercien al seu propi domicili, però vist l'important nombre d'alumnes que tenia cadascun i vista la forma que s'anunciaven: "*Academia F. Civil*", "*Academia Jordà*", etc., els hem inclòs en aquest apartat.

L'octubre de 1926 es funda una acadèmia de música²² sota el guiatge artístic dels mestres de piano, solfeig i violí Mn. Ferran Fornes i Josep M. Carbonell. I un centre poc conegut entre els gironins, l'acadèmia de música Albéniz, que dirigí Joan Guillaume entre els anys 1951 i 1958 i que tingué com a professors Joaquim Poll i Pere Mercader, ambdós de Cassà de la Selva, i M. Núria Dalmau i Miquel Milla, de Girona.

I heus aquí, ara, un bon seguit d'escoles i acadèmies de música que amb posterioritat hi ha hagut a la ciutat.

ESCOLA ARS NOVA

Va ser fundada el curs 1975-76 per les professores Rosa Domingo i Rosa Ciurana. Després d'uns anys de bona tasca conjunta, decidiren separar-se l'any 1980. Continuà l'escola la professora Domingo, amb el mateix nom. Més tard, l'escola seguiria més o menys la programació del Conservatori del Liceu de Barcelona. En l'actualitat la professora Domingo segueix amb les seves funcions amb la col·laboració de la seva filla Pilar i altres professors.

ESCOLA AULA MUSICAL

La separació de les dues professores titulars d'Ars Nova donà una nova escola a la ciutat, l'Aula Musical. Fundada i dirigida per Rosa Ciurana, l'escola va fer la seva funció durant els primers anys en un pis del carrer Emili Grahit –per cert, amb èxit merescut–, i es traslladà ja fa anys a uns nous i amplis locals del carrer Migdia, 45. L'escola aconseguí l'autorització de la Generalitat l'any 1988, i

²¹ Recordem que el mestre Civil, en la seva estada a Figueres (1917-1924), ja feia classes al centre d'ensenyament que regien els religiosos de la Salle, conegut llavors amb el nom de Col·legi Hispano-Francès, pel gran nombre d'alumnes francesos que hi havia.

²² Vegeu revista *Scherzando* d'octubre de 1926.

després la qualificació d'escola reconeguda –i fins abans de l'entrada en vigor de la Logse– sempre havia estat vinculada al Conservatori de Girona.

ESCOLA ADAGIO

Aquesta escola, iniciada l'any 1985 per Ricard Amich i Jordi Rigau, posteriorment passà a càrrec de Pilar Prádanos. Mentre funcionà, estigué situada en un primer pis del carrer Pare Claret, núm. 39, de Girona i tenia en els seus inicis una trentena d'alumnes.

ESCOLA EL TAMBORÍ

Aquesta escola fou concebuda, l'any 1985, com a centre de sensibilització musical. Va tenir, doncs, en els seus orígens, una programació ben diferent de la resta de les existents a la ciutat. Els seus impulsors foren Jordi Bernardo²³ i Isabel Vidal, amb la col·laboració de Pau Castanyer, Lluïsa Pardàs i Dolors Torregrosa. L'Escola estigué en un primer moment en un pis de l'Argenteria, per més tard anar al carrer Josep Tharrats, a la Rbla. Catalunya, fins arribar a la seu actual del carrer Pare Coll, núm. 15. En una primera reestructuració de l'escola hi entraren Josep M. Grosset i Montserrat Vallès, i durant un bon temps hi exerciren un claustre format per Glòria Bonal, Francesc Cruz, Carme Puigdemont, Jordi Bernardo i Isabel Vidal. La bona matrícula d'alumnes de l'escola demostra que la ciutat tenia necessitat d'una escola d'aquestes característiques. En l'actualitat condueixen el centre Francesc Cruz, Dolors Torregrosa i Lídia Millet.

L'ESTUDI MUSICAL

La professora de cant Maria Bellido és la fundadora i directora d'aquesta escola. Situada als baixos del carrer Bernat Boadas, ha comptat amb un bon planter de professorat en els set anys aproximats de vida de l'Escola. Alguns d'aquests professors són: Salvador Parron (cant), Bea Roca (piano), Joan Carles Martínez i Marc López (guitarra), Daniel Regincós (violoncel), Cristina Alís (piano), i altres.

ESCOLA PRELUDI

Fundada l'any 1998 per Mercè Rigau amb la col·laboració des d'un primer moment de Fina Pairoli, l'escola està situada al carrer de la Rutlla, 248. Com que una gran part del seu alumnat –en aquest curs, uns 90 alumnes– és d'edat infantil, pedagògicament alternen els mètodes Kodaly, Dalcroze i Orff. En el transcurs dels deu anys de vida de l'escola, hi han passat una bona colla de professors, entre els quals esmentem Helena Ginès, Lluïsa Palomeras, Núria Badosa, Carme Casellas, Cèlia Basté, Lluís Bat-Iloera, Eukén Ledesma, Conrad Rafart, Cristina Garcia, Adolf Guerrero, Andrea Mameli, i altres.

ESCOLA CLAUDEFAULA

L'escola va néixer el curs 1997-98 de la mà de dos bons i veterans professionals de l'ensenyament, els germans Glòria Bonal i Quim Bonal, amb la col·laboració de Teresa Danès. Està situada al carrer Montseny i compta en l'actualitat amb un centenar d'alumnes. L'escola parteix de la veu i el cant coral com a vehicle per arribar a la comprensió i pràctica musical.

ESCOLA MODERNA i DE JAZZ

Com el seu nom ens indica, aquesta escola té unes característiques ben diferents de les que fins ara hem esmentat. Nasqué l'octubre de 1987, després que els seus fundadors, tots components amb anterioritat del Taller de Músics de Banyoles, presentessin un projecte a l'Ajuntament gironí, el qual els prestà el suport bàsic necessari des d'un primer moment. Començaren amb una cinquantena d'alumnes. Els pioners de l'escola foren Pere Thió (guitarra) i Ramon Alsina (saxòfon), amb la col·laboració des d'un principi de Miquel Sala (guitarra elèctrica i cant), Joaquim Gironell (bateria) i Jaume Fulcarà (guitarra). L'escola, des de la seva fundació, va estar situada a l'antiga casa de la Campsa, al barri de Sant Narcís, per passar després al centre cultural de Can Ninetes al barri de

---

²³ Director de la *Coral Polifònica de Girona* des que la deixà Mn. Frederic Pujol fins l'actual director, Joan Asín, d'Olot.

Santa Eugènia, i en l'actualitat té el projecte d'instal·lar-se de forma definitiva als nous locals rehabilitats de l'antiga fàbrica Marfà de Salt, on s'ubicarà el futur centre de les Arts Escèniques..

4.4.2. PROFESSORAT PARTICULAR

Ja hem dit que la tasca realitzada per alguns professors bé es pot conceptuar com a pròpia d'una acadèmia, o bé com a particular. També volem remarcar la dificultat que representa fer una relació de tots els professors que al llarg de tot l'últim segle que estudiem han fet la seva tasca d'ensenyament de la música a la ciutat, sobretot pel compromís que representa saber d'antuvi que ens en deixarem molts.

Però, conscients d'aquestes possibles mancances i de l'atreviment que això representa, volem deixar constància d'alguns noms que, no havent estat vinculats a centres més o menys oficials, han fet i/o estan fent un treball tan meritori o més que qualsevol altre. Així, tenim que l'octubre de 1914 la professora de piano senyoreta Uriz, germana de la professora de Ciències de la Normal, fixa la seva residència a Girona per dedicar-se a l'ensenyament de la música.

L'any 1926, s'estableix a Girona la professora de piano, solfeig i teoria Mercè Vinyas, i el 1933 Teresa Bosch, al carrer Eiximenis, edifici Ave Maria, on es dedica a donar lliçons de piano, solfeig i teoria. S'anunciava a la premsa així: "preparació per a les alumnes que cursen el Magisteri. Classes particulars i a domicili".

Dels ja traspassats podem mencionar Antoni Barnés, Enric Oliva, Montserrat Mas, Lluís Buscarons, Montserrat Sagrera i altres; dels jubilats, M. Lluïsa Marsà, Concepció Espona, Rosa Padrosa (de Salt); i dels actuals, M. Teresa Compte, Dolors Sirvent, Remei Cuyàs, Roser Ibarz, M. Àngels Lladó, Manuela Palancar, Montserrat Abadia, i altres.

Totr aquest conglomerat d'opcions per accedir a l'ensenyament de la música que existeix a Girona, a les seves comarques i a tot Catalunya, solament és comparable, a la resta de l'Estat espanyol, a la situació a la comunitat valenciana, al País Basc i, en part, a la comunitat gallega, que són les més desenvolupades, tradicionalment i històricament, pel que fa al conreu de la música.

CAPÍTOL V.- LA SOCIETAT GIRONINA I LA MÚSICA

5.1. CORALS I ORFEONS. RONDALLES, CARMELLES I ESTUDIANTINES. HAVANERES

CORALS I ORFEONS

La irrupció de la febre coral que hi hagué a Girona i comarques, així com a tot Catalunya, fou provocada pel moviment espectacular que es produí amb la constitució, per Josep Anselm Clavé (Barcelona, 1824-1874), de la primera coral popular, el 1845.

Clavé projectà i aconseguí sostreure els obrers de l'ambient miserable de les tavernes on se solien reunir i unir-los en societats corals, en què adquirien al mateix temps nocions de violí, de flauta i de teoria musical, i componien melodies que eren cantades pels cafès. Amb el temps, aquest moviment s'escampà pel Principat de manera espectacular. Pocs serien el pobles i poblets que no tinguessin constituït el seu orfeó a l'estil dels cors de Clavé.

És evident que el nivell musical de la majoria d'aquests orfeons no era el desitjable, però la seva funció social fou una de les manifestacions més importants i aglutinadores del món obrer envers la cultura. A aquesta empresa es refereix Clavé en el seu estudi sobre *Las Sociedades corales de España*, amb aquest expressiu paràgraf: “*Tendí en torno una ojeada y me pregunté qué clase de entretenimientos se ofrecían al obrero en las horas de tregua a sus fatigas para endulzar la monotonía de su afanosa existencia. Hay a mi vista repugnantes espectáculos de inmundos cafetines, guarida de meretrices y tahures, que con el infame cebo de lascivos cantares sabían atraer a los incautos hacia un insondable abismo de degradación y de miseria. Entonces me fijé en aquellos cantos tan en boga entre las gentes del pueblo e intenté lo que se creía imposible... su reforma*”.¹

El famós Orfeó Català deu a Clavé la raó de la seva existència, en els principis bàsics de la seva justificació espiritual, com la majoria de societats i agrupacions corals de Girona i de tot Catalunya. Hem estimat necessari exposar aquests antecedents històrics, sobre els motius que inspiraren la fundació de les masses corals catalanes, atès que amb tota la seva essència i sublimitat, sota els auspicis del lema “Progrés, virtut i amor”, s'aconseguí esmenar el mal ambient que determinats sectors d'obrers, artesans i camperols havien adquirit, i donar-los entusiasme.

El gener de 1900, la societat coral barcelonina Catalunya Nova,² dirigida per Enric Morera, elabora els *Estatuts de la Federació de Coros Catalans*, amb l'objectiu de “reglamentar” la propagació i la regeneració de l'art coral, principalment de Clavé, i el cant popular, obeint el lema “Art i Pàtria”.

Només amb l'objectiu que en quedi constància per a la història, volem fer una cronologia de les corals de la ciutat de Girona de les quals ens ha estat possible recollir alguna notícia o informació:

* Societat Coral Gerundense *La Unión*, fundada el 19-VIII-1877. Director, Josep Ros Bou.

* Societat Coral *Santa Cecília*, fundada el 16-XII-1878. Integrada exclusivament per joves. N'era el director Josep Ros i el director substituït, Eudald Renart. Presidia la societat Leopold Cànovas. Es dedicà especialment a serenates.

* Societat Coral *La Juvenil*, fundada el 30-III-1881.

* Societat Coral *La Lira*, fundada el 1881.

* *Orfeón Gerundense*, fundat el 1885.

* *Cor La Regional*, fundat l'octubre de 1889. Primer director Antoni Llell. Existia encara el 1927.

* *Chor del Centre Federal*. Director, Esteve Ribas. Existia el 1889.³

¹ De *El Heraldo de Madrid*, a principi de 1900, citat per Roger Alier, “La societat coral Catalunya Nova”, *D'Art*, 2 (1973), pàg. 55.

² El periòdic *Catalunya Nova* era el portaveu de la institució coral del mateix nom, que dirigia Enric Morera.

³ El trobem actuant en un sopar de germanor que tancà l'Assemblea de la Unió Catalanista de l'any 1897 a Girona, amb discurs inclòs de Lluís Millet, que recomanà als coristes “lo conreu del art musical y sobre tot de las cansons de nostra terra”. (“La V Assemblea de la Unió Catalanista”). *La Veu de Catalunya* <LVC>, VII, 19 (9-V-1897), 143-47, a la pàg. 145.

- * *Nuevo Orfeón Gerundense*. Director, Benito Romaguera. Existia el 1889.
- * *Societat Coral Joven Gerona*, primer director, Eduard Rosquellas, i més endavant, Baldomero Guardiola. Existia el 1889.
- * *Cor del Centre Republicà*. Existia encara el 1927.
- * *Cor La Nova Girona*.
- * *Agrupació coral de les Congregacions Marianes*. Director J. Serratosa, i més tard, el jesuïta P. Joan Creixell. Existia el 1901 (vinculat al seminari). Segona etapa, de 1914 a 1918.
- * *Chor Unión y Concordia*. Director, Joaquim Vidal. Coral de la fàbrica Grober, fundat el 1902.
- * *Orfeo Gironí*, primer director, Isidre Mollera (fill). Fundat l'any 1903 com a continuació de l'Orfeón Gerundense.
- * *Schola Orfeònica Gironina*, primer director, Isidre Mollera. Fundada el febrer de 1907. Se'n féu la presentació el dia 19-III-1907 al Saló Gerió.
- * *Secció Orfeònica del Centro Moral Gerundense*. Director, Josep Baró i Güell. Existia el 1917.
- * *Orfeo Cants de Pàtria*, fundat el 1923. En fou director el mestre Josep Baró i Güell i, a partir de 1957, Rogeli Sánchez. Pensem que fou la continuació, en certa manera, del cor Unión y Concordia, patrocinat igualment per la fàbrica Grober.
- * *Cor de l'Escola Gregoriana*, anomenat també Choral Gregoriana Gironina. En fou iniciador Mn. Josep Trias l'any 1927. L'Escola continuà fins després de la guerra.
- * *Societat Coral La Veu de Clavé*, fundada el gener de 1929. Primer president, Vicente Barnadas; els anys 30 i 31, la presideix Jesús Rueda; el 1932, Josep Valero, i a partir de 1933, Marcel·lí Capdevila. La seva seu social era al Cafè Royal, a la plaça Independència, 1, entresol.
- * *Orfeón Gerunda*. Director, Rafael Serra. Existia el 1930.
- * *Cor de la Secció Femenina*, fundat l'any 1941. En va ser sempre director el mestre F. Civil. El cor desaparegué l'any 1957.
- * *Cor de l'Institut Nacional de Previsió*. Existia el 1947. N'eren més o menys responsables Vicente Gispert, Carme Ministral i Dolors Albertí.
- * *Coral del GEiEG*, fundada el novembre del 1947. En foren directors F. Civil (fins al 1949) i J. Viader (fins al 1961).
- * *Capella Polifònica de Girona*, fundada i dirigida per Josep Viader des de l'any 1956. Posteriorment l'han dirigit Mn. Frederic Pujol, Jordi Bernardo, Marta Diez, i en l'actualitat Joan Asin.
- * *Coral de l'Institut*. Director, Josep Viader.
- * *Coral Saba Nova*, fundada l'any 1968 pel mestre Viader. Directora, Roser Busquets.
- * *Coral Oidà*, fundat i dirigit des de l'any 1976 per David Sunyer, i posteriorment per Jordi Bernardo. El 1989 passà a denominar-se coral Filharmonia.
- * *Cor Maragall*. Fundat en la tardor de l'any 1979 per la que n'és la seva directora, Àngels Alabert.
- * *Coral Undaris*. Fundada el desembre de 1989. Director, Ricard Oliver.
- * *Agrupació La Cantòria*. Fundada l'any 1982. Cor de cambra, amb criteris d'interpretació de música antiga. Dtor. Josep M. Grosset.
- * *Coral Xàntica* (de noies). Directora, Sara Pujolràs.

En els pobles de l'entorn de Girona, hi havia:

- * *Orfeo Rossinyolenc* de Salt. Director Dídac Bover. Existia el 1924. Sorgit del moviment dels cors de Clavé, de la coral del Patronat de Sant Lluís Gonzaga de Salt. Tenia tres seccions (senyorettes, homes i nens), i un conjunt d'uns 90 orfeonistes.
- * *Cor La Unión Celranense*. Director, Josep Fort. Existia ja el 1900. Feia les seves activitats encara l'any 1926.
- * *Societat coral Les Quatre Barres* de Sarrià. Existia el 1900. Repertori únicament de cançó catalana i "usa en tots sos documents la llengua catalana".
- * *Orfeo Joventut* de Sarrià. Director, Josep Baró Güell. Existia el 1924.
- * *Orfeo Popular Celranenc*. Director, Josep Baró Güell. Existia el 1929. Actuà com a continuació de La Unión Celranense.

Per demostrar que el món coral a partir de la segona meitat del s. XIX fou un moviment social de primer ordre, anotem com a exemple el nom d'unes quantes formacions de la comarca de l'Empordà, on es pot comprovar que tots els pobles varen organitzar el seu orfeó:

Corals que existien l'any 1882: *La Rosa*, de Roses; *El maíz*, de Cabanes; *Cor d'Avinyonet*, d'Avinyonet de Puigventós; *El Olivo*, de Llers; *La Borrassanense*, de Borrassà; *La violeta*, de Castelló d'Empúries; *El Eco del Pirineo*, de la Jonquera; *La Unión Popular*, de Vila-sacra, etc.

A més dels anteriors orfeons, el 1883 existien: *Cor Erato*, de Figueres; *La Pastorel·la*, de Vilabertran; *El Parral del Pireo*, de Capmany; *La Armonia Ventallonense*, de Ventalló; *La Taponera*, de Palafrugell; *La Lira*, de la Bisbal; *La favorita*, de Castelló d'Empúries; *La Fraternitat*, de Figueres, etc.

RONDALLES, CARMELLES I ESTUDIANTINES

A Girona no hi ha hagut mai tradició d'un cert tipus d'agrupacions musicals o corals, de rondalles, de caramelles, i fins i tot de les típiques estudiantines. Quant a aquest últim grup, no ens ha d'estranyar, ja que solen sortir al voltant de les universitats. Pel que fa a les altres agrupacions esmentades, tingueren la seva millor època durant l'última dècada del segle XIX i en la primera meitat del XX. Poques n'hem tingut, motiu pel qual procurarem fer honor a totes.

Així trobem que el 1892 al Centre Moral hi actua una estudiantina, formada per un grup de bandúrries i guitarres, dirigida per Baldomero Guardiola.

Els grups de caramelles, a principi de segle, foren en cert aspecte perseguits per les autoritats competents. El Govern Civil els havia requerit que abans de les seves actuacions enviessin la traducció de les lletres de les composicions que es proposaven interpretar. Aquesta persecució era motivada pel fet que freqüentment canviaven les lletres originals de les cançons per altres de contingut polític, i sobretot, de caràcter frívol.

L'any 1930 trobem la rondalla *La Lira*, composta de bandúrries, violins, mandolines, llaüts i guitarres. L'encarregat del grup era Antoni Solé. El 1933 està documentada la rondalla *Els Bemolls*, i l'any 1935, l'agrupació *La Brillant*, dedicada principalment a les serenates; sovint n'oferien davant de l'ajuntament.

De la mateixa manera que hem tingut unes agrupacions instrumentals "professionals", l'afecció musical gironina n'ha generat unes altres, formades per persones amb més o menys coneixements musicals que suplien amb gran esforç i amb il·lusió el que els mancava de professionalitat.

Els anys quaranta, Antoni Barnés dirigia la rondalla *Harmonia Musical*, integrada per joves entusiastes que tocaven instruments de corda. Alguns anys més tard, es pogué escoltar en audicions públiques un conjunt de "pols i plectre", integrat per alguns metges, advocats i, fins i tot, el jutge de primera instància.

Hem de significar que la gran majoria d'orfeons i corals d'aquella època, a més de la música religiosa i popular del seu repertori, en determinades èpoques de l'any oferien també serenates. Un bon exemple de dedicació també a altres gèneres és l'Orfeó *La Regional*.

HAVANERES

Una especialitat de composició amb poca tradició a la ciutat i molta en unes determinades poblacions costaneres ha estat la de les havaneres.

Sabem, però, que es començaren a cantar en la dècada dels quaranta amb el grup Los Gringos, amb Ortega Monasterio i els Perich, al seu propi local, la Fonda Perich.

Tot i la tradició dels *otxote* bascos i dels certàmens corals de Torrevella (Baix Segura, Alacant), a Catalunya gairebé no se'n sentien fora de les tavernes de la Costa Brava o de les cantades informals de colles empordaneses, fins que l'any 1948 Xavier Montsalvatge va publicar, juntament amb l'escriptor Néstor Luján i el pintor Josep Maria Prim, el llibre *Álbum de Habaneras*, una recopilació de

les havaneres que cantaven els pescadors, especialment de Calella de Palafrugell. Fins i tot Josep Pla va col·laborar-hi portant tres pescadors al Mas Pla perquè ajudessin Monsalvatge, que les transcrivia a mà. Sobre aquesta trobada, Monsalvatge ens digué: “No hi havia els aparells d’ara. No em resultà fàcil, perquè mentre cantaven feien molt de cremat i fumaven molts caliquenyos i al moment de fer-ho de veritat, per recollir-ho, resultava que un cantava d’una manera i l’altre d’una altra. Un no deixava començar l’altre, o després volien cantar sarsueles. Em costà bastant”.

A Palafrugell, i durant molts anys, foren uns esplèndids ambaixadors de l’havanera els membres de l’agrupació coral *La Taponera*.

Però l’autèntica havanera era la que cantaven els mateixos pescadors i mariners, i aquests autèntics cantors els trobem sobretot en poblacions litorals, a l’Escala, a Cadaqués i a les platges de Palafrugell, especialment. Aquest podria ser el cas de Pepet Gilet (Calella de Palafrugell, 1883-1963), que era el personatge més popular. Carles Sentís, persona que l’havia conegut profundament, ens diu que Pepet Gilet va ser el “prototip i típic cantant d’havanera. La seva autenticitat radicava a no voler semblar res del que no era. [Això] li donava l’aire de senyor que no tenien molts dels que ho volien aparentar”.

Altres personatges destacats foren el trio format per l’Abelardo, en Ninyo i l’Hermós. Se solien reunir al bar Can Petxei de Tamariu, temple de l’havanera els anys 50. L’Abelardo tenia la veu baixa. Vivia en una caseta de vinya entre Sant Sebastià i Tamariu, on convivia amb la seva gata, el sarró, la boina i el bastó, que constituïen les seves pertinences i formaven part de la seva imatge. En Ninyo tenia la veu esquerdada, i tenia sentit del ritme però desafinava. L’Hermós, a diferència dels altres, era barber, i havia cantat ja durant anys amb les colles de vells pescadors de Calella; el seu nom era Josep Puig. Es féu molt popular pels acompanyaments rítmics que aconseguia amb els dits de la mà. Aquest prodigiós i original joc de dits de l’Hermós no va deixar de crear una certa escola dins els cantaires.

Podríem seguir anomenant més personatges dins el món mariner de l’havanera, com ara Ricard Balil, Josep Esteba o, més recentment, Ramon Carreras, autor de l’havanera *El llop de mar*, o bars i tavernes com Can Batlle i el Bar Raquel, tots dos de Calella, etc.

Més tard, el 1966, el grup d’intel·lectuals palafrugellencs encapçalats per Alsius, Morató i Sirés varen començar a despertar un interès més gran, a partir d’una cantada informal d’aquell any a Calella amb motiu de la presentació del llibre *Calella de Palafrugell i les havaneres*. Precisament en aquesta cantada, es van transportar les havaneres de la intimitat tavernària a un escenari, i es va desencadenar una evolució que ha continuat imparable.

En la dècada dels setanta es trenca amb la suposada ortodòxia d’interpretar només composicions en castellà, se’n recuperen d’antigues en català i també se’n componen de noves. Ja a la dècada dels vuitanta, la popularització es dispara, les cantades es multipliquen arreu de Catalunya i els intèrprets passen dels sis primers grups empordanesos a les cent quaranta formacions que actualment interpreten regularment havaneres. Això fa que s’incorporin als respectius repertoris altres formes com balades, sardanes o valsets. Hi ha qui considera que aquest fenomen és exagerat. Jo crec el mateix que mossèn Cinto Verdaguier: “Poble que canta, poble gran”.

Hem començat dient que l’havanera no ha estat pas el plat fort musical a la ciutat de Girona; tot i això el Grup Terra Endins ha fet i està fent una bona tasca de divulgació i interpretació de les havaneres. La seva cantada a les escales de la Catedral per les fires de Girona ja és una tradició entre els gironins.

5.2. SALES DE BALL. COBLES i ORQUESTRES DE BALL. AGRUPACIONS DE CAMBRA

SALES DE BALL

A la darrerria del segle passat, Girona tenia un bon reguitzell de sales de ball. Moltes vegades es tractava de societats que dins del seu programa d'activitats i objectius organitzaven –unes de manera habitual i d'altres de manera esporàdica– balls en determinades èpoques de l'any.

Una de les més antigues és la del carrer de la Barca, núms. 3-4, de la qual tenim constància des de 1849. Ja el 1880, coneixem la *Societat Dramàtica Moratín*, al carrer de la Cort Reial, núm. 7, on precisament molt més tard, i en una altra època, hi hauria la seu del Conservatori de Música.

Ja més endavant, tenim la societat *Las Odaliscas*, de 1882, que tingué més pervivència; el seu local social era a la Rambla de la Llibertat, 33. Hi actuava sovint la formació del moment a la ciutat, l'orquestra que dirigien els professors Pibernus i Vidal.⁴ També tenia formada una orquestrina, des de 1887, l'avantatjada societat coral *Joven Gerona*, que interpretava també, a més, serenates i balls, dirigits per Baldomero Guardiola.

En aquesta mateixa època –parlem ara de l'any 1889–, funcionava la societat *Nuevo Orfeón Gerundense*, que també feia ball, així com el *Saló Odeón*, del qual parlarem tot seguit, *El Liceo* amb seu a l'Hotel Centre, *El Olimpo*, *El Pasatiempo*, i altres.

Per contra, al Centre Moral Gerundense s'hi feia habitualment només teatre, així com al Círculo de San Narciso.

D'aquests salons que havien alternat el ball i el teatre tenim, com havíem dit, l'Odeón, local del qual Enric Mirambell ens fa una bona posada en escena:⁵ “Situat a les escales de Sant Martí, fou quasi sempre local destinat a sala de ball, però accidentalment serví també com a teatre. Com a alternativa a l'estat ruïnós en què es trobava el primitiu Teatre Municipal i perquè la ciutat no restés totalment òrfena de representacions teatrals, s'habilità com a teatre”. Amb les obres corresponents d'adaptació, el dia 29 d'octubre de 1857 s'iniciaren les representacions amb la posada en escena de *Jerónimo el albañil*, comèdia en vers d'Eugeni Rubí. Completava la programació *De potencia a potencia*. Dirigia la companyia Leandro Lugar.

El propietari de l'Odeón era Joan Artau, i durant el temps que serví com a sala de representacions escèniques el local prengué el nom de Teatre de l'Odeón. El Teatre Municipal tornà a obrir el 29 d'octubre de 1860 amb un aspecte renovat del qual la ciutat se sentí orgullosa. Amb tot, el Teatre va anar fent algunes representacions alternant amb els balls. De mica en mica el Municipal absorbí les funcions teatrals. No ens consta quan va cessar el ball de l'Odeón, però hem de suposar que seria arran del canvi de segle, moment en què es transformà en una nau industrial.

El ball de l'Odeón era de caire bàsicament popular. La concurrència femenina la integraven gairebé únicament les minyones de servei. Les modistes i les noies de la menestralia freqüentaven altres locals com l'Orfeón Gerundense, el Liceo, l'Olimpo, tots de vida efímera. Les classes distingides freqüentaven el Casino, o bé organitzaven sessions de ball en cases particulars.

Una altra de les entitats amb gran tradició, sobretot pels balls que organitzava, era la *Societat Liceo Gerundense*,⁶ fundada el 30-VIII-1873. Sobre això podem llegir, a la premsa de l'època: “*Muy animado estuvo el baile de anteayer dado por la Sociedad Liceo Gerundense. Las señoritas asistieron en gran número luciendo elegantes y vistosos trajes que contribuían a la esplendidez del magnífico salón y el quinteto que dirige el Sr. Pibernus, acertadísimo como siempre en los bailes, que fueron algunos muy aplaudidos mereciendo los honores de la repetición y en especial en la magnífica sinfonía que ejecutó con extraordinaria brillantez.*”⁷ Hi actuaven freqüentment també el

⁴ Era l'orquestra de la majoria d'esdeveniments musicals de final de segle, a la ciutat. La trobem tant en formació de grup clàssic com en formació de ball.

⁵ *Diari de Girona*, 14-XII-1993.

⁶ Vegeu l'acta de la seva constitució, a: BRUGUÉS, L. “*La Música a la ciutat ...*”, volum II, op. cit.

⁷ *Diari de Girona*, 8-X-1889.

pianista Josep M. Malagrida i la banda del Regiment d'Infanteria d'Àsia. D'aquesta època (1890), precisament, és de justícia recordar la cobla *La Harmonía Gerundense*.

Però eren sens dubte els balls de Carnaval els més esperats de l'època. La seva màxima esplendor i popularitat se centra en l'última dècada del segle XIX. Ja des dels primers dies de l'any, les úniques notícies que apareixien a la premsa en l'apartat d'espectacles eren els balls de màscares. Els més concorreguts, els de les societats *Las Odaliscas*, els d'una societat fundada expressament per a aquestes diades, *La Coalició Carnavalesca*, la societat *Talía*, i d'altres.

Entrant a l'anàlisi del que representava el ball i la valoració social que se'n feia, volem donar-ne una visió a través d'un curiós article de final de segle, escrit per un cèlebre doctor alemany. Tot i subratllant-ne d'antuvi l'exageració evident del contingut, el volem donar a conèixer per la particular i sincera descripció que l'autor utilitza per demostrar que "en el món, pràcticament es deixarà de ballar en entrar el nou segle". Diu així:

"La decadencia de este arte es tan evidente, su marcha descendente, que todo hace, en efecto, presagiar un funesto y próximo fin. La lista de bailes que han desaparecido ocupa en el libro de BEME muchas páginas; en ellas se consigna, dedicándole un tierno recuerdo, al rigodón, venido en línea recta de Provenza, destilando amor y alegría. El pasapié, hijo de Bretaña, tan provocador al aturdimiento. La gallarda, de origen italiano, llevando su nombre con orgullo. El Pasacalle, otro regalo de Italia, pero menos elevado y más lánguido. La gigue escocesa, de movimientos rápidos, que brilló en el s. XVII. La lenta y tierna gavota, que también convenía a los trajes pretenciosos y profusamente adornados de su época. El noble minuet, hermano de la gavota, tan a propósito para hacer la belleza de una mujer, hasta el punto que D. Juan de Austria fue expresamente a París con el fin de ver bailar un minuet a Margarita de Borgoña.

Siguen después de esta triste estadística de danzas desaparecidas, nuestra hermosa Pavana, cual ninguna. La Sarabanda, originaria también de España con su alegre repiqueteo de castañuelas, tan voluptuosa, que uno de sus más fervientes admiradores, Iveteux, de 80 años, sintiéndose morir, hizo ejecutar a una orquesta en su presencia, un aire de sarabanda, a fin, decía, de que su alma se desprendiese más dulcemente de su cuerpo.

Si estos hermosos bailes, dice el autor, no obstante su indiscutible mérito artístico, han caído en el más absoluto olvido, ¿que extraño es que en plazo breve desaparezca también la monótona Polka y la insípida Mazurca?. El Vals, onduloso, enervante, tal pudiera subsistir; pero tal como hoy se baila, con la vivacidad y desorden de movimientos que se emplean en su ejecución, no tardará en seguir a los demás".

El curiós articulista acaba l'article dient:

"Las siniestras profecías del sabio doctor, tal vez no se realicen para bien de la humanidad danzante. Quien sabe si este antiquísimo y siempre apreciado arte, atacado al presente de dolencia pasajera, brillará en breve con aquel esplendor que ostentaba en las épocas galantes, siendo el más lucido adorno de las cortes de los reyes".

Ja entrant en el nou segle, se segueixen organitzant balls al Casino; a Las Odaliscas; al Centro Republicano; al Centro Moral; al Círculo Católico de Obreros, en tots especialment per les fires. Els balls més en voga eren els valsos, *llancers* i rigodons. Estava especialment de moda el valz

bastonat, que quan el ballaven semblava que patinaven; això sí, la música hi havia de caure bé i, no tots els valsos que es tocaven podien ballar-se bastonats. Es necessitava certa intuïció, habilitat i gràcia en deixar-se anar, com qui no ho volgués fer ...

Altres balls eren el *xotis patiné*, que era una modificació en certa manera del ja passat de moda *pas à quatre*. Clifton Worsley, pseudònim del barceloní Pere Astort,⁸ va triomfar com a compositor de valsos Boston als EUA.

No hi ha cap dubte que el Casino ha estat el saló més elegant i concorregut per la burgesia i l'alta societat gironina de tots els temps. Els seus llargs anys d'activitat cultural el fan també un dels indrets amb més història social de la ciutat. Els seus salons estil Lluís XV han estat escenari d'inoblidables vetllades distingides, no solament de l'aristocràcia local i provincial, sinó de joves vinguts de Barcelona i fins i tot de la ciutat de Tarragona, sobretot en els primers anys del segle XX. Precisament durant aquests primers anys es feien moltes sessions de ball a càrrec del pianista Miquel Oliva que interpretava els balls de moda de l'època, valsos, rigodons i *llancers*, sobretot.

Per descriure l'ambient i distinció de l'època, volem transcriure literalment algunes notes de societat del moment:

“Los joves correctament vestits de frach y levita, veyentlos alternar per buscar ja lo ball compromés, ja la formació del vis del rigodón, ó del cuadro de lanceros, feyan un efecte altament simpatic y de bon tó, que lo cuadro era de un march tan encisador que tots se n'admiraven”.

Una altra citació:

“Anem a parlar d'un nou ball estrenat a lo Casino y que París envia: és una polka que té per nom *Trich-Trach*, del cèlebre compositor de valsos Vandeufelt. Aquesta polka és característica y es ball com lo *pas à quatre*, però naturalment, ab moviment molt més viu: lo cas està en que totes les parellas s'han de seguir l'una darrera l'altra, formant lo torn del saló y després mil capritxosas formas sabiament combinades: l'efecte es graciós i altament encantador. La distingida societat barcelonina d'adoptarà dintre poch temps y és molt fàcil que s'estreni aviat aquest nou ball, en los salons Círculo Lírico. El Quintet tocà també *Charmant*, d'en Worsley y es contaren 120 parellas quan es valsava lo *Boston*. Hi assistiren joves de Barcelona i de Tarragona. De Girona veierem les senyoretas: Bataller, Cors, marquesa de Camps, De Vallgornera, Ribera, de Prat, Corominas, Torras Sampol, Mascort, Comas, Careaga, Simon, Llobet, Escoda, Ortiz, Tejón, Grahit, de Nouvilas, Monsalvatge, Foxà de Camps, Pala, Capellà, Laporta, Bonet, Alfaras i moltes altres.”

Als anys 30 comencen al Casino unes sessions anomenades *Thé Danzante* o *té dansant*, que, en fer-se en època hivernal es deia que eren per suavitzar les onades de fred que intensament queien a Girona. L'orquestrina *Gerona* n'era la protagonista, amb el seu director, el Sr. Galí. Ja en la postguerra es distingiren els balls a la seva sala del segon pis i els balls de gala de les fires, amb posada de llarg de noies gironines de famílies acomodades, on actuava molt freqüentment en l'última etapa d'aquests balls l'orquestra *Setson*.

Un indret més de la ciutat on s'ha practicat el ball era el Peninsular Grand Hotel, que és com s'anunciava per als ben concorreguts balls de fi d'any, generalment amb l'orquestrina *New Jazz-Baby* (any 1935). En aquesta mateixa època els diumenges a la tarda s'interpretaven ballables nord-americans en unes sessions que anomenaven *té dansant*.

⁸ Vegeu article d'Esteve Fàbregas i Barri sobre aquest compositor, al *Diari de Girona*, de 21-IX-1991.

Després de la guerra, l'any 1942, tenen èxit les revetlles que organitza el Casino als seus jardins, com a complement dels festivals de primavera, moltes amenitzades per l'orquestra Bolero, de la qual ja parlarem més endavant. També en aquesta època, el Casino organitzava tots els dijous a la tarda, als mateixos jardins, els *Jueves de moda*; i a la pista de Vista Alegre les revetlles també havien estat ben concorregudes, amb actuacions sovintejades de *l'Orquestra Girona*.

Però sens dubte, ja en aquesta època, l'indret que es féu més popular i multitudinari, i que arribà a unes cotes de qualitat d'orquestrades insuperables, fou la Piscina de Girona. L'empresari, el Sr. Esteve, no va escatimar mai esforços i voluntat per oferir unes revetlles que encara es recorden avui en dia.

COBLES I ORQUESTRES DE BALL

Volem endinsar-nos ara un xic en el món de les cobles i de les orquestres dedicades a la música de ball de Girona. Hem de destacar, en primer lloc, *L'Art Gironí* que fou primer cobla i més tard també orquestra; va ser fundada l'any 1906 per Eduard Rosquellas, i pel que en seria el seu primer director fins a 1918, en Joaquim Vidal. Uns anys més tard, el 1919, es fundà també la cobla *Els Gironins*.

La composició de *L'Art Gironí* en la seva primera temporada fou la següent: flabiol, Josep M. Carbonell; tibles, Pere Carbonell i N. Bustins; tenores, Josep Baró Güell i Principi Romaguera; trompetes, Jaume Saló i Josep Gibert; fiscorns, Juli Armengol i Ferran Prunell; trombó, Joaquim Vidal (Vila) i contrabaix, Pau Orri Hugues.

Durant l'estiu de 1925 la cobla travessava un mal moment, ja que anunciaven que la deixaven músics puntals en la formació, com ara Josep Baró, Rafael Roig, Principi Romaguera i Jaume Saló. Davant d'aquest panorama es decideix ampliar el seu camp d'actuació amb música de ball, i el mes d'octubre, la nova cobla orquestra es presenta constituïda amb la següent formació: violins, P. Romaguera, N. Paulís i Joan Costa; flauta, Rafel Roig; clarinets, N. Costa i J. Baró, que farà les funcions de director de la cobla; cornetins, Salvi Company i J. Saló; fiscorn, V. Pericàs, i contrabaix, G. Miàs. La direcció general aniria a càrrec del violinista Agustí Cervera (exdirector de la Pep de Figueres). Però tot això seria per poc temps, ja que el maig de 1926 s'anuncia la nova direcció a càrrec del notable violinista Alfred Sagols⁹ i es dona impuls al nou projecte. Bona prova d'això n'és, per exemple, que un mes més tard, el juny, la cobla enregistra en disc, amb la companya Gramòfono, marca La voz de su Amo, un recull de sardanes entre les quals n'hi ha dels compositors Juncà, Soler, Baró, Serrat, Paulís i Boix. En aquesta mateixa projecció de l'orquestra, es fa amb èxit una gira per diverses ciutats franceses, entre elles Narbona, Seta i París, però ja amb un nou director, el violinista Narcís Clà, que ho era des del mes de maig.

El febrer de 1926 és l'any de la fundació de dues noves cobles orquestres, la *Figueras* i la *Girona*. D'aquesta última seria el primer director el violinista Jaume Baró, i tindria una llarga trajectòria, ara malauradament acabada. Durant un bon seguit de temporades en fou pianista Joan Fabra, i violí solista i primer tible, Josep M. Boix.

El mes de març sorgiria una nova formació, l'orquestra cobla *La Popular Gironina*, amb Joan Clà com a director, i el 1932 *La Principal*, anomenada també la *Cobla d'en Xaxu*, composta, entre altres per Vicens (Xaxu), Clapés, F. Guasch, Ballada i Prats.

En finir la Guerra Civil, fou creada, a instàncies dels músics Ramon Perich i Eliseu Boix, una orquestrina dedicada exclusivament a ballables, el nom de la qual era *Melody*. Aquesta denominació es transformà aviat en *Bolero* (1942), per raó de les disposicions dictades pel govern franquista, que prohibien l'ús de noms de procedència estrangera. Ja amb aquest nom, l'agrupació aconseguí un lloc ben destacat en el camp dels ballables de l'època, gràcies a la dignitat i gust interpretatiu dels seus components. Una de les formacions més representatives de l'orquestra *Bolero* d'aquell temps fou la següent: Josep Viader (contrabaix), Ramon Perich (bateria), Josep M. Grabalosa (saxòfon i cantant), Enric Molí i Josep García (saxòfons), Eliseu Boix (piano), Enric Juncà i Manuel Saderra (trompetes) i Juli Armengol i Ferran Prunell (trombons).

⁹ Alfred SAGOLS. Violinista. Dirigí *L'Art Gironí* per espai de poc temps, una o dues temporades. Sembla que un incident provocà aquesta situació, que hagué d'arbitrar, fins i tot, el Sindicat de Músics.

Eugeni Molero ens diu, de *Bolero*: "Aquesta formació no excel·lia únicament en els ballables, sinó també en els concerts i de manera molt especial en els oficis i la música religiosa en general, cosa que determinava que alguns seguidors seus, que no s'havien distingit fins aleshores per la seva religiositat, freqüentessin les funcions litúrgiques en les quals intervenia l'orquestra *Bolero* per tal de poder gaudir de les versions dels motius interpretats, la qualitat de les veus i el magnífic nivell dels acompanyaments instrumentals".¹⁰ La transformació en cobla orquestra tingué lloc l'any 1946 i en fou responsable, en bona part, Manuel Saderra, tal com proclamà la revista gironina *Usted*: "No es posible pasar por alto la parte que corresponde en este señalado éxito al gran compositor y arreglador, maestro M. Saderra Puigferrer, quien supo, con gran pericia, obrar el milagro en la transformación."¹¹

Però els problemes que la denominació de cobla *Bolero* creava davant els auditoris sardanistes aconsellaren un canvi de nom, i s'optà pel de *La Principal de Girona*.¹² Ben aviat els seus membres foren cridats pel governador, que els apuntà la conveniència de castellanitzar-lo, i passà a ésser la cobla orquestra *La Principal de Gerona*, per raó d'aquesta imposició. El nom fou inscrit en el registre de la propietat pels músics Ramon Perich i Eliseu Boix.

Ja en els anys 1950-60, són moda els balls del GEiEG, on actuen sovint totes les orquestres i orquestrines de la ciutat, de manera rotativa. I parlant d'aquest local i com a fet curiós, trobem que el gener de 1956 la secció d'handbol hi organitza la seva festa tot anunciant el següent reclam: "Només s'hi interpretaran boleros".

Des d'acabada la guerra fins a l'explosió de les discoteques, pubs i *boites*, els balls situats dins el nucli urbà estaven repartits entre els del *GEiEG*, al carrer Albereda; *El Globo*, al carrer Figuerola, que el febrer de 1940 va ser tancat temporalment, perquè segons la premsa s'hi atemptava contra la moral; el *Coliseu*, a la plaça de la Independència, i durant la segona meitat dels anys 50, la *Residència Internacional* al carrer dels Ciutadans, i en la temporada d'estiu, la *Piscina*. Des de mitjan 1990, tenim la *Sala de Ball*, on hi havia hagut l'empresa de torneria Sarasa, a la Devesa.

AGRUPACIONS DE CAMBRA

Fent un gir absolut en l'estil de música de què parlàvem, donem a conèixer els grups de cambra formats a la ciutat durant els anys que engloba el nostre treball. Al llarg de la nostra recerca, ja hem dit que a la darrerria del s. XIX la música a la ciutat estava centrada en la que es feia en l'àmbit religiós i hi tenia un fort protagonisme la banda militar. D'aquí que aquest tipus d'agrupacions no hi sovintegessin pas. Entre les que hem trobat, tenim:

- Quintet Gerundense ..... de 1889¹³
- Octimino Musical ..... de 1889¹⁴
- Sextet Artístico Gerundense ..... de 1900¹⁵

- Quintet Artístic Gerundense ..... de 1905¹⁶
- Quintet Català ..... de 1911
- Quartet de l'Acadèmia Musical Gerundense..... de 1911¹⁷

¹⁰ MOLERO, E. *Saderra, Josep i Manuel (músics de cobla i compositors)*. Ed. Pòrtic. Barcelona, 1983.

¹¹ Revista *Usted*. Girona, 1955.

¹² Calgué arribar a un acord amb el músic Antoni Barnés, que tenia una petita agrupació amb aquest mateix nom.

¹³ Es pot tractar del mateix quintet de *Pibernus y Vidal*.

¹⁴ Pensem que es tracta del mateix quintet esmentat anteriorment, però ampliat.

¹⁵ Aquest sextet és anterior a l'any 1900. En aquest any es reformà, i quedà compost per: J. Vidal i J. Saló (violins); J. M. Jaumeandreu (viola); T. Sobrequés (violoncel); E. Oliva (contrabaix) i M. Oliva o F. Perich (piano).

¹⁶ El trobem anunciat en un concert al Casino de la Dependència Mercantil el juny de 1908, que el considera com el primer grup de cambra de Girona i província. No ens consta la formació del quintet, però sabem que el febrer de 1908 hi entrà de contrabaix Enric Oliva.

- Trio Gerió .....de 1914
- Quintet Empòrium .....de 1917
- Trio Canigó .....de 1920
- Quintet Girona .....de 1923
- Quintet Orpheo .....de 1926
- Trio Ràdio Girona .....de 1930
- Quartet Albéniz ..... de 1930
- Trio Civil ..... de 1932
- Quintet Vienès ..... de 1945

Com explicarem en el capítol VII (7.7.3), del Quintet Vienès en naixeria l'Orquestra de Cambra de Girona, patrocinada per la Diputació, i d'aquesta s'arriba a les diverses agrupacions existents en l'actualitat, el Conjunt Orquestral de Girona i l'Orquestra del Conservatori.

5.3. TEATRES I CINEMES AMB MÚSICA EN DIRECTE

En tota ciutat relativament gran, trobaríem diversos teatres amb la seva petita o gran història, i fins i tot amb repercussió a les seves comarques. Veurem que la ciutat de Girona no n'és una excepció. Però, òbviament, també ens adonaríem que a pertot hi ha un teatre de referència, amb més tradició i domini que els altres. Sens dubte, en el cas de la nostra ciutat, és el Teatre Principal o Municipal. Tots els gironins sabem que quan diem: "Ens trobarem al davant del Teatre" o "Anirem al Teatre", tothom pensa en el Teatre Municipal. No ens estendrem a parlar de la seva dilatada i interessant història; per això ja tenim a l'abast el magnífic treball *Història del Teatre Municipal de Girona (1769-1985)*. Tan sols apuntarem els esdeveniments més destacats, sobretot musicals, de l'època que estudiem.

El nostre teatre fou bastit el 1860 per substituir una antiga construcció, anomenada Teatre o Casa de Comèdies, i més popularment anomenada el Pallol. El nou coliseu prengué llavors el nom de Teatro de la Reina, i s'inaugurà el dia de Sant Narcís de 1860, amb la reposició de l'òpera *La Traviata*. El 1868 passa a ser Teatre Principal fins als primers anys del s. XX, en què rep el qualificatiu de Municipal.

Només amb l'ànim de fer justícia a tots els teatres de la ciutat, volem recordar la construcció, l'any 1879/1880, d'un teatre infantil al barri de Pedret.

Concretament el 1889, el Teatre Principal tenia una plantilla de músics propis; ho sabem perquè la premsa es fa ressò de certes diferències entre l'empresa del teatre i els músics. Resoltes aquestes diferències, i a punt de començar –ens diu la nota– "les funcions de sarsuela que han d'actuar durant la temporada de fires", els mateixos músics s'han de desplaçar a Barcelona a contractar una companya d'òpera, que portaria a escena *La Favorita* i *Lucrecia Borgia*, de Donizetti. L'orquestra seria dirigida pel director habitual del Teatre, el mestre Joaquim Vehils, director que els anys 1892 i 1893 trobem dirigint una companya d'òpera italiana al Teatre Principal de Tarragona.

El 1900 funcionava també el Circo Álvarez a la plaça de la Independència, on hi havia hagut l'Albéniz, i, ja entrat el nou segle, el 1903, és el Círculo Artístico el que organitza les òperes i el teatre a la ciutat; es critica sense escrúpols la mala temporada al Teatre i s'esmenta que l'orquestra és massa nombrosa per al que són les sarsueles que es posen en escena. En aquest sentit, tenim constància que l'any 1913 l'Ajuntament estigué a punt de cedir a Joaquim Vidal (director de la cobla L'Art Gironí), l'administració i l'organització del Teatre Principal.¹⁷ Malgrat la notícia apareguda als mitjans de comunicació, no ens consta que l'eficient violinista se'n fes mai càrrec. En aquells

¹⁷ Essencialment formaven aquest quartet J. Saló i J. M. Jaumeandreu (violins), J. M. Carbonell (viola) i T. Sobrequés (violoncel), però era habitual veure altres formacions dins l'acadèmia, com sextets, trios, etc., amb els mateixos professors o no. Per exemple, el trio format per J. Saló (violí), T. Sobrequés (violoncel) i F. Casellas (piano).

¹⁸ Joaquim VIDAL ja havia estat empresari del Teatre l'any 1899, en la mateixa època en què ho havia estat, per primera vegada, Tomàs Sobrequés.

moments l'orquestra era formada per 24 professors i hi havia problemes constants sobre la programació i la política que calia seguir en el teatre.

Per tenir una referència de la programació musical dels teatres gironins, posem com exemple el de la temporada 1928-29. Era la següent:

Teatre Albéniz.- Quintet Empòrium: Casellas, Jaumeandreu, Puntonet, Sobrequés i Mitjà. Gran Via.- Quintet Gaumont: Comalada, pianista; Saló i Bohigas, violins; Serra, violoncel, i Oliva, contrabaix.
Teatre Principal.- Orquestra Jazz Oriental: Dabau i Suhí, pianistes; J. Bataller, violí; Escura, trompeta; Roca, trombó i Solà, contrabaix.
Ateneu Social Democràtic.- Quintet Girona: Boix, pianista; Mollera i Figueras violins; Narcís Fatchí, trombó; i Orri, contrabaix.
Centre d'Unió Republicana.- Orquestra Gerona. Tota la formació.
Coliseu Imperial.-No estava encara consignada l'orquestra, sembla que es concediria al mestre Civil l'organització d'un grup.

En referència ara a la vinculació dels músics i la música als cinemes, cal tenir en compte dues vessants ben diferenciades. L'una, quan no existia el cinema sonor i els músics es dedicaven a amenitzar amb una música el més adaptada possible al tema i argument de la pel·lícula en qüestió; i l'altra, quan s'esdevingué l'avanç del cinema sonor. En aquest cas els músics solien amenitzar els entreactes amb obres del gènere clàssic i també de caràcter de música lleugera.

A Girona, les primeres projeccions de cine havien tingut lloc durant els primers anys del segle. Hem pogut esbrinar que les primeres imatges es varen veure en la casa del número 15 del carrer Ciutadans i a la número 25 de l'Argenteria, que ocasionaren la consegüent curiositat pel llavors novíssim espectacle, malgrat les deficiències tècniques de les primeres màquines, que feien molt borroses i mogudes les projeccions.

Els anys de 1903 a 1907 ens visitaren, en època de fires, diversos cinematògrafs ambulants, construïts amb fusta, desmuntables, que se situaven a l'angle que formava la muralla que separava la plaça de la Independència de l'avinguda Ramon Folch, on ara hi ha Correus. Entre altres cines, esmentem els denominats Polach, Fantoques, Moderno, Lons'or, Ideal, Edison, Cinematoausiograph, etc.

De 1905 al 1909 va quedar fix El Paralelo, que ja és una mica més en el record d'alguns gironins; també era de fusta, i cridava molt l'atenció la música de l'orgue col·locat a la seva entrada. Estava situat al lloc on hi havia el Teatre Albéniz, i n'era propietari el Sr. Martín del Olmo, que va fer construir just al costat el Coliseu Imperial, inaugurat el dia 9 d'octubre de 1909.

També al Teatre Principal s'hi varen fer funcions cinematogràfiques en diverses temporades; tenim constància de les de l'any 1907, que a més, eren amenitzades per un trio, tots els dijous, dissabtes i diumenges. Cal dir que aquest mateix any, en la temporada de Pasqua, s'hi havien projectat pel·lícules durant els entreactes de les funcions de sarsuela.

El Cine Gran Via va ser inaugurat un any abans, el 28 d'octubre de 1908, i la seva creació es deu a la iniciativa de l'industrial gironí Pere Bonet i Nadal, propietari d'un establiment de venda i reparació de mobles a la plaça de la Independència, núm. 9. Bonet volgué donar vida a un local fix que suplís les barraques ambulants del cinematògraf i l'espectacle en general que arribaven especialment per les fires de la ciutat.

Però el primer cine construït expressament i d'obra va ser el Saló Gerió, edificat al lloc que durant molts anys va ocupar l'administració de cotxes de Banyoles, a la mateixa plaça de la Independència, just al costat del bar Boira, i va funcionar entre els anys 1906 i 1909. En aquesta mateixa època va funcionar també, i per poc temps, el cine Sport a la casa número 18 de la plaça Sant Francesc.

Un incendi destruï el Teatre Novedades la nit del diumenge 14 d'octubre de 1906. Hi actuava habitualment la banda militar, a tocar de la plaça del Marquès de Camps. Al mateix solar s'hi

improvisà un cine d'estiu a l'aire lliure, on es feren un bon seguit de funcions nocturnes. El café teatre funcionà des de l'any 1900.

En tot el primer quart de segle, varen funcionar diversos cines en societats culturals o recreatives de caràcter familiar. Va contribuir al foment de l'art de la pantalla una agrupació d'aficionats dels dos sexes, cap a l'any 1922, que arribà fins i tot a rodar algunes cintes.

La creixent afició va fer insuficients el Gran Via i el Coliseo, i el dia 15 d'abril de 1923 s'inaugurà el Cine Albéniz, amb un concert a càrrec de l'Orfeó Català. El cine s'alternava amb atraccions de varietats i amb artistes de reconeguda fama. Un incendi el dia 27 de març de 1926 va causar grans desperfectes al local, però no es van haver de lamentar danys personals perquè es va iniciar després d'acabada una funció benèfica. El local va ser restaurat en pocs dies. Els seus propietaris inicials foren Eduard Turon, Miquel Ferrer i Martí Regàs, i a partir de 1924, els senyors Regàs i Turon. Des de 1929, el negoci l'administrarà la societat CINAES, la mateixa que explotava el Coliseu i alguns altres cines de la província; mentrestant, l'any 1930, arribava a Girona el cine sonor. Ja a principi dels 40, l'únic propietari de l'Albéniz sembla que era Martí Regàs.

Quan repassem els programes dels anys vint i trenta, ens adonem que bona part del pols recreatiu i festiu d'aleshores passava per aquests salons, que s'omplien de gom a gom a cada sessió, quan encara no tenien la competència televisiva, que arrancaria amb força als primers anys seixanta. Hi havia no només cinema, sinó teatre, sarsuela, circ, revista i tota mena d'espectacles relacionats amb la cançó i el ball popular; fins i tot, en determinades ocasions, òpera.

Referint-nos a l'Albéniz,¹⁹ direm que ja des del primer moment el públic gironí elogià aquell excel·lent saló de cinema i teatre, amb capacitat per a 1.500 persones, les obres del qual van anar a càrrec de l'arquitecte barceloní Enric Catà i Catà. El local, un dels millors aleshores de tot Catalunya, fou batejat en memòria del gran músic i compositor de Camprodon Isaac Albéniz, i es va trencar així el costum que hi havia, al nostre entendre desencertat, de no dedicar aquests centres a personatges distingits del món de la música i de l'espectacle en general.

I la idea d'aquest bateig? Doncs no podia sortir d'altre lloc que de la revista *Scherzando*, i de la mà del senyor Sobrequés, com tantes i tantes iniciatives... En el número del mes de desembre, apareixia el següent editorial: *"De algún tiempo a esta parte veníamos propagando que al dar nombre al Teatro que se está construyendo en esta ciudad, se hiciese en el sentido que resultase un homenaje lleno de cordialidad para un valor nuestro. Así nosotros publicamos diferentes trabajos encaminados a este fin y dimos el nombre que para nosotros es un símbolo: "Albéniz", el ilustre autor de "Iberia". Ahora nos cabe el gozo de decir que los propietarios del nuevo Teatro han adoptado, con un gesto digno de toda loa, el citado nombre"*.

Passada la Guerra Civil, l'Albéniz veié respectada en tot moment la seva denominació, mentre que el Gran Via es convertia en la Sala Durruti, i el Coliseu Imperial en la Sala Bakunin, després de la confiscació portada a terme pel Comitè Econòmic d'Espectacles Públics de la CNT-AIT.

Era norma llavors, en els salons d'una certa categoria, que tinguessin en plantilla petits grups musicals, això sí, formats per experimentats professors, que tenien cura de l'acompanyament tant del cinema mut, primer, com de tota mena d'espectacles que s'hi programaven.

Durant força anys, després de la inauguració, la faceta musical de l'Albéniz anà a càrrec del Quintet Empòrium, compost per F. Casellas (piano), F. Puntonet i J. Jaumeandreu (violins), P. Mitjà (contrabaix) i T. Sobrequés (violoncel). Només a tall d'il·lustració direm que l'any 1931, per tres jornades d'actuació, cobraven una nòmina de 208 pessetes en total, distribuïdes així: 40 pessetes per a cada músic, més 8 pessetes pel al professor Sobrequés per a la tasca d'arxiu.

¹⁹ Els gironins que recordaven els anys 20 evocaven amb nostàlgia aquells primers anys de l'Albéniz, amb les actuacions del trio Canigó, i els anys 30, les del senyor Sampere (pare de Mary Sampere) i de l'orquestra Planagumà, la qual interpretava de forma escenificada, un insòlit i divertit casament, amb cerimònia inclosa, entre els instruments. El saxo era el nuvi, el violí la núvia, el contrabaix la sogra..., tots els components tenien el seu lloc dins el casori musical. Sobre el Teatre Albéniz, vegeu *Adéu a 74 anys del teatre Albéniz*. Xavier Romero. (*Diari de Girona*, 15-VI-1997).

Recordem també que un dels motius que impulsà el mestre Civil a venir a Girona, l'any 1924, fou precisament actuar com a pianista al saló Gran Via i fer-se càrrec de la direcció del quartet, del qual formaven part, a més, els professors Saló i Vidal, violins; Serra (pare), violoncel, i Roig, contrabaix. Uns anys abans hi havia actuat el trio format per Comalada, piano; Carbonell, violí, i Serra (pare), violoncel, que, amb alguns augments, s'havien anomenat Quintet Gaumont. També hi havia actuat el Quintet Empòrium, que després passaria a l'Albéniz.

I fent encara un altre retrocés en el temps, entre els primers músics a actuar-hi havia el mestre Meléndez i el pianista Sr. Pla.

Abans d'acabar aquest recorregut per la petita història dels nostres cines, esmentarem un cine típic de barri, el familiar, emplaçat en un terreny que és ara al carrer Emili Grahit, cantonada amb el carrer de la Rutlla, just al costat de la casa de la família Gubau. I, finalment, la inauguració, l'any 1941, del Cine Modern, sala que fou durant molts anys seu social i dels concerts del Foment de Cultura de l'empresa Grober i de la seva coral, l'orfeó Cants de Pàtria, avui propietat de l'Ajuntament i convertit en cine fòrum.

5.4. MÚSICA “MODERNA” I JAZZ

És evident que l'etiqueta de “música moderna” cal entendre-la sempre referida a aquella música que en un moment concret s'avança a la que es fa habitualment, sense que això signifiqui que sigui més o menys “bona”; simplement és diferent, i amb característiques melòdiques, harmòniques i sobretot rítmiques de context avantguardista.

Podem apuntar tres moviments importants, per aquest ordre: en primer lloc, el produït els anys 30 amb la incorporació a les orquestres del jazz (bateria), fet provinent de les formacions jazzístiques americanes. A Girona, això comportà una transformació important de les orquestres. Entre els grups musicals que es formaren de nou i els que s'adaptaren a la nova estructura, arribaren a un nombre ben considerable, amb noms ben suggestius i de fàcil identificació. N'anotem alguns, de les diferents poblacions de les nostres comarques: Broadways Jazz, de Girona; Jazz Daró, de Vilajuïga; The Merrys Jazz, de Begur; Odeón Jazz, de Caldes de Malavella; Jazz Bofill, d'Olot; Merry's Jazz Orquestre, de Portbou; Black Blues, d'Anglès; The California Jazz, de Calella; New York, de Tortellà, i seguiríem amb noms com: Dazzling Jazz; Young Jazz; Oriental Jazz; Rítmic Jazz; Folies Jazz, etc.

Un altre moviment fou, sobretot de l'any 1965 al 70, l'aparició molt de sobte de la música mecànica, o anomenada també de discoteca. Això féu canviar molt el tarannà i la instrumentació dels grups musicals, sobretot per la incorporació d'un nou instrument, la guitarra elèctrica, i la substitució del contrabaix pel baix elèctric. Es posà de moda la música anomenada rock o pop, amb múltiples variants.

Finalment, i pocs anys després, sobretot des de l'any 1975, al nostre país naixia un derivat del rock, el pop rock, un nou estil potser amb una concepció més dura de la música de rock, i amb els textos en català, la majoria de les vegades. A Girona en fou pioner, l'any 1975, el grup Atila amb el seu treball titulat *The beginning of the end* (El principi de la fi),²⁰ que contenia 18 temes, dels quals dos eren nostres, una obra que els col·leccionistes saben apreciar.

Ja més endavant, grups com Umpah-pah i Sopa de Cabra han marcat també unes formes de fer i han tingut una popularitat destacable.

En l'apartat de música tecno, cal esmentar les primeres experiències en música electrònica de final dels anys 80, a càrrec dels que foren els seus pioners: Mateu Comas i Coll, de Banyoles, mort d'accident de cotxe el 16-XI-1996, als 29 anys d'edat, Jordi Brunsoms i Lluís Bonaventura, que crearen el projecte musical FAX 3. Mateu Comas de formació autodidacta, va crear la majoria de la seva producció al seu estudi de Banyoles, al costat dels seus companys. Després de cinc maquetes d'una orientació més propera al pop electrònic, FAX 3 va fer el salt al format de CD amb *Kosmik Machine* (1994), un elapé bastant més proper al concepte de música electrònica i avançada. El

²⁰ Referència del disc: LP New Promotion BN-LP 446, 1975.

treball, de 10 cançons, el va editar el segell barceloní CDR, i va suposar un canvi en la formació del grup, que quedà format per Mateu (seqüenciador), editor del so, *sampling* i veu, Alberto Díaz (percussió) i Martí Brunet (gravació). *Transduktors* (1995), un maxi-CD amb quatre temes, va ser el segon i últim treball del col·lectiu, ja que a partir del següent disc de FAX3, *Énfasis* (1995), el grup es va quedar reduït al projecte personal de Comas, totalment autofinançat i amb la col·laboració econòmica de la discoteca de Girona La Sala del Cel. L'últim treball del músic banyolí va ser el maxi-CD *Teknomatik*, publicat el 1996.

En referència ara a la música de jazz, els primers intents a la ciutat es feren molt tímidament i arribaren molt més tard que en altres indrets de la geografia catalana. Es pot dir que tot primer es començaren a sentir músics que individualment feien les seves incursions en el món de la improvisació en els solos dels números orquestrals dins de la seva formació habitual, generalment números d'orquestra importats ja dels EUA. Aquest fou el primer pas per sentir aquesta rica varietat de música popular nord-americana a casa nostra. Entre aquests, cal destacar Josep Saurina, Agapit Torrent i Lluís Caballeria (pare) amb el saxo, Agustí Prunell amb la trompeta, Martí Font amb el trombó, etc. Tots aquests instrumentistes, cal dir-ho, s'havien mogut per circuits internacionals, o com a mínim havien treballat tots per a clubs o sales de ball de Barcelona on sovint alternaven amb orquestres jazzístiques.

Ja en els anys 80, alguns músics, de manera intermitent, alternen les seves activitats pedagògiques o de música de ball amb algun o altre petit grup de jazz. Entre altres, Jordi Brull, bateria; Jordi Rigau, saxòfon, Joan Sadurní, piano, de Girona, i Lluís Escudra, piano, de Figueres. Com a nuclis més o menys establerts, havíem tingut el desaparegut Jimmy Rena, que en el seu local de La Guitarra de Calella de Palafrugell, havia format, ja des dels anys 70, un cert ambient jazzístic. A Girona, l'associació Amics del Jazz, promoguda per Pere Colomer, també faria la seva tasca durant uns quants anys, si bé sempre amb precarietat com a conseqüència del poc caliu jazzístic de Girona.

Efectivament, Girona no ha estat pionera en aquest camp de la música. Als països catalans, el jazz fou introduït d'una manera definitiva pel Hot Club de Barcelona cap a 1936, bé que ja era ben conegut per actuacions d'artistes estrangers. Entre les ciutats amb certa tradició, cal apuntar Barcelona, Terrassa –sobretot des de 1959– i Granollers. Com a festivals de jazz, esmentem els del Vendrell (1975), Cardedeu, Sitges (1976 i 1977) i Figueres (1980). També ha arribat el jazz amb certa força a Lleida, Reus i Palma de Mallorca. Locals com La Cova del Drac i Celeste, a Barcelona, i el Jazz Cava, a Terrassa, es cuiden de mantenir viva la flama del món jazzístic català.

A Girona, l'ambient jazzístic creat al redós de l'Escola de Música Moderna i Jazz ha donat també els seus primers fruits. S'ha creat un clima i un estil musical que no eren presents a la ciutat, amb la formació de diversos grups constituïts pels mateixos alumnes i professors del centre, els quals fan habitualment demostracions del seu art.

En aquests últims anys, com diem, s'han format també algunes orquestres a l'estil de les de música de jazz. La Big Band de Girona, dirigida tot primer per Lluís Caballeria (pare), i més tard per Jaume Cristau i Josep M. Surrell, ara desgraciadament ja desapareguda. La Selva Big Band, va fer les seves actuacions des de 1990, especialitzada, si es pot dir així, en la música orquestral de l'era del swing, alhora que interpreta coneguts estàndards jazzístics, i actua sota la direcció de Ramon Alsina. Recentment, la Impuls Band, dirigida per Joan Figueras, ha tingut molt bones crítiques des de la seva presentació, fet que ja l'ha motivat a fer els primers enregistraments.

5.5. ARTICULISTES I CRÍTIQS MUSICALS

En les diferents etapes de recerca per dur a terme aquest nostre treball, han tingut un paper importantíssim els mitjans de comunicació, i més concretament, com és natural per l'època estudiada, la premsa escrita i els seus articulistes.

En el marc de la nostra ciutat, la quantitat i qualitat d'aquest mitjà és evident. D'altra banda els escriptors, historiadors i crítics del segle passat, bé mereixen que els dediquem unes reflexions, car la majoria de les vegades han estat premiats i reconeguts més enllà de la geografia catalana. Només ens volem referir als personatges que han destacat, sigui professionalment o com a simples

aficionats al llenguatge escrit o a la música, als que han aportat opinions i crítiques, o simplement s'han limitat a plasmar i reflectir un esdeveniment musical concret, però això sí, si han aportat quelcom al fet musical. Tots sabem, que sense disposar avui d'aquesta font escrita, deixariem de tenir un dels millors cabals d'informació.

La nostra única pretensió serà, doncs, fer una relació dels articulistes o crítics musicals que, al nostre entendre, més han contribuït amb els seus comentaris a promoure, donar a conèixer i aixecar el llistó de la música a casa nostra.

En l'àmbit religiós, per exemple, tenim una gran aportació escrita sobre la història musical, mercès al nivell intel·lectual demostrat per un grup de músics sacerdots molt apreciat: Maur Sablayrolles, Mn. Miquel Rué, Mn. Josep Trias i Mn. Gabriel Garcia, els quals feren grans aportacions, sobretot en el terreny del cant gregorià, amb articles a la revista *Scherzando* i en altres publicacions durant les tres primeres dècades del segle passat. També Mn. Camil Geis, més en el terreny de la poesia, i Mn. Perramón, amb articles de tot tipus dins el camp religiós, completen aquest panorama.

Cal destacar també l'empordanès Francesc Bosch i Armet, de la Jonquera, col·laborador de *Lo Geronès*, fidel a tot el que era cultura, i especialment de la música, la qual rarament faltava en cap dels seus treballs periodístics. Gràcies a ell, molts joves artistes es donaren a conèixer, sobretot els de l'Empordà, la seva terra. Així, tenim dues figures de la Jonquera: Joan Pons i Junoy, mort als 24 anys, amant de tot el que era art i naturalesa, i Felip Comas, un dels primers violins dels famosos concerts Colonne de París, dels quals fou fundador Edouard Colonne. Comas morí als 26 anys, de pulmonia, el 1904. Un any més tard, Bosch i Armet ens presenta el pianista Ricard Deulofeu, també empordanès, que es trasllada a París a perfeccionar-se.

De Laureà Fontanals, també col·laborador a *Lo Geronès*, recordem aquells articles profunds i ben documentats sobre *La música moderna, (I-II-III)*, de l'any 1908.

De Salvador Raurich són de destacar els articles titulats "Psicologia del wagnerismo", publicats en quatre capítols a la revista *Scherzando*, el 1917, any en què es féu càrrec de la crítica musical del diari barceloní *Las Noticias*. Utilitzava freqüentment el pseudònim de *Salvatore*.²¹

També el Dr. Bonaventura Carreras publicà periòdicament a *Scherzando*. Fins i tot quan fixà la seva residència a Madrid (octubre de 1917) es comprometé a seguir la col·laboració.

De la mateixa època tenim també a Joan B. Espadaler, de Vic, crític i compositor. Entre altres càrrecs, era director de l'escola municipal de música d'aquella població. Va escriure uns articles de caire més popular, tocant sempre temes com ara "La Sardana", "La Música que es fa a les festes majors" (1912), etc. Era col·laborador habitual de *Scherzando*. Fill de Sant Quirze de Besora, morí jove, el febrer de 1917. El maig de 1914 vingué a fer una conferència amb el títol: *De nacionalisme musical*. És autor també d'algunes sardanes.

En aquesta mateixa línia podríem anomenar Cassià Casademont i Busquets (Banyoles, 1875-Barcelona, 1963), del qual, com a exemple, citem l'article "De la música popular", de l'any 1917.

Dins del camp dels no professionals del periodisme, sinó músics que utilitzaren la ploma per explicar o convèncer de les seves inquietuds en qualsevol dels terrenys de la música, pedagògics, laborals, sindicals, reivindicatius, etc., tenim Tomàs Sobrequés, que escrigué molt sobre els plans d'estudi a la Normal o per esdeveniments concrets de la vida musical gironina. Utilitzava el pseudònim de *Fidelio*.

En aquest mateix punt volem esmentar el professor Manuel Borgunyó, que, tot i no ser gironí, publicà diversos articles a *Scherzando*, amb dedicació exclusiva als temes pedagògics. Volem destacar dos escrits transcendentals en aquesta revista, els mesos de maig i agost de 1932, titulats, respectivament: "Els músics i l'educació musical, tots estem d'acord" i "L'educació dels infants. Deixem-ho estar".

²¹ A Girona varis crítics musicals han utilitzat pseudònims o sobrenoms. Així trobem que el mestre Civil signava amb freqüència amb els noms de: Coda, F de F, Inter., Interino, F, Equis o Diesis. Altres sobrenoms freqüents són els de: J. Blanch d'Espanya, Eusebius, Fidelio, etc.

Interessants són els articles d'opinió i crítica de Josep M. Dalmau, sobretot en la seva època com a regidor de cultura i com a alcalde, amb aportacions destacables sobre projectes culturals a la ciutat i crítiques de concerts. Escrivia freqüentment a *L'Autonomista* i a *Scherzando*, entre altres publicacions. Utilitzava el pseudònim *Eusebius*.²²

Important i extensíssima és l'obra escrita que ha deixat el mestre Francesc Civil, ja que en aquest camp, com en els altres a què es dedicà, tocà totes les tecles. Publicà articles sobre ensenyament i crítica, treballs d'investigació, etc., en tots els diaris i revistes de l'època, sobretot al *Diari de Girona* i a la *Revista de Girona*. El treball escrit deixat pel mestre Civil és el compendi de la història musical a Girona i comarques, i sense cap dubte, el més complet i rigorós fins ara.

I tornant a la sardana, especial menció hem de fer a Josep Grahit i Grau (Girona, 1883-Barcelona, 1960), fervent i documentat propagador de la nostra dansa. A part de la seva obra periodística amb temes literaris i històrics, escrigué nombrosos articles sobre música. La seva contribució a la sardana es pot comprovar en les seves obres *De la sardana* (1907) i *Recull sardanístic* (1916). Era col·laborador habitual de *Scherzando*.

Un escriptor dedicat a temes musicals, dels més carismàtics de totes les èpoques a Girona, ha estat Josep Massanas i Bussot, (Palafugell, 1888 - Girona, 1962), home de gust depurat. Per analitzar la seva obra periodística, només cal llegir el titulars d'alguns dels seus articles. Són prou entenedors per comprendre'n el contingut: "Els irreverents de la música" (1925), (aquest article causà polèmica fins i tot a França, i el seu contingut versa sobre les jazz-bands, que en aquells moments començaven a fer furor a tot Europa); "Els enemics de la música", en què compara l'esport del futbol a la música, "Davallant acceleradament" (*Scherzando*, setembre de 1931), sobre la decadència de la música. Finalment "Pornografia sonora", (també a *Scherzando*, setembre de 1934). Fou president del GEiEG entre els anys 1931-33.

En aquesta línia de crític dur, fou un dels primers, ja els anys 1925-1928, que marcà de prop Josep Pla, definint-lo com un "home antiespiritual, amb quina desconsoladora pobresa imaginativa observa la psicologia catalana". Tot això, per haver qualificat de "sensual" el poble català pel mer fet d'ésser un poble entusiàsticament filharmònic.

Massanas fou crític musical durant quasi cinquanta anys, i participà activament en la vida musical i cultural de la ciutat. Va ser president de les seccions artístiques del GEiEG, vicepresident del Círculo Artístico, etc.

En parlar de la revista *Scherzando* ja hem especificat un bon estol d'escriptors que de manera habitual han escrit sobre música, sobretot en la primera meitat del segle XX. En serien exemples Emili Figueras, funcionari d'Hisenda, fidel cronista de molts esdeveniments musicals de la ciutat; el violoncel·lista Sants Sagra, amb els seus articles sobre "El violoncel: la seva genealogia", etc.

Pel que fa als nostres dies, cal dir que hi ha uns quants escriptors que deixen palesa la seva professionalitat i la seva cultura general i musical. Si bé algun d'ells no ha estat o no és comentarista musical, sí que en demostra ser un bon coneixedor. En citem alguns: Joaquim Gironella, Emili Casademont i Comas (Figueres), Joan Basté (Olot) i Eduardo del Rincón (Torroella de Montgrí). En l'àmbit de la música de jazz, volem esmentar Vicenç Ménsua, de Girona i Ramon Garriga i Ribas, de Vidreres, els quals freqüentment ens delecten amb interessants i ben documentades cròniques d'aquesta especialitat.

Dins aquest apartat no podia faltar tampoc un esment a les traduccions que Carles Rahola féu d'innombrables articles d'autors de tots els països, com per exemple de la clavecinista Wanda Landowska (1914)²³ i d'Auguste Mangeot, director de l'Escola Normal de París, els anys 30.

²² Vegeu a *Scherzando*, del gener de 1927, un article sobre el "Projecte de la futura Escola de Belles Arts". També està publicat a *El Autonomista*.

²³ Vegeu a la revista *Cultura*, d'octubre de 1914, núm. 2, l'article "La música orquestral". Està publicat també a *Scherzando*, el juliol de 1917.

Recordem d'aquest últim un títol que pel seu contingut, encara ara ben actual, ens va colpir:
"SOS! La música humana és amenaçada per la música mecànica?"

CAPÍTOL VI.- PROJECTES I REALITATS MUSICALS EN LA GIRONA REPUBLICANA

Els músics de la Generació de la República, alguns d'ells col·legues i amics dels poetes del 27, van participar i fins i tot foren protagonistes de les últimes dècades de l'Edat de Plata de la cultura del país. Amb tot, mentre altres sectors del pensament, l'art o la literatura anterior a la Guerra Civil han estat ja estudiats i valorats, els músics de la República segueixen sofrint una de les més terribles conseqüències de la guerra: la dispersió de la seva obra, el desconeixement i, lògicament, la poca consideració, en part, per aquest mateix desconeixement.

Aquesta generació de músics va suposar alguna cosa més. Les contínues relacions amb els poetes, els artistes i els polítics (sobretot amb els intel·lectuals), varen ser més intenses que en altres èpoques però, sobretot, van aconseguir quelcom inèdit: que els poders públics col·loquessin la música entre les seves preocupacions fonamentals.

En el context gironí, resta per estudiar i conèixer la vida i l'obra de gran part dels músics d'aquesta generació. Per posar solament un exemple, noms com Josep M. Pagès i Vicens o Narcís Costa-Horts, i fins fa molt poc, Josep Fontbernat, així com gran part de la música dels no exiliats, l'obra de la qual dorm encara en mig de la pols d'algun arxiu sense que, en molts casos, aquesta música s'hagi interpretat mai.

6.1. INICIATIVES DEL MESTRE CIVIL PER A UNA ESCOLA OFICIAL DE MÚSICA

Com que l'Escola de Música, esdevinguda municipal a partir de 1911, havia deixat la seva activitat – en part substituïda per les acadèmies particulars del mestre Casellas, primer, i del mestre Civil, més tard–, el consistori gironí és conscient de la necessitat que té la ciutat d'un ensenyament musical públic o semipúblic. A principi dels anys 20 Girona tenia escassament 18.000 habitants, però la necessitat d'una escola de música hi era evident. Per això, el regidor Joaquim Tordera, el 30 de maig de 1923, presenta una moció en què sol·licita la creació d'un conservatori de música, petició que tindrà conseqüències molt positives, ja que crea un clima d'interès que porta el regidor ponent de cultura Josep Calvet a visitar el Conservatori d'Igualada. En aquells moments, aquesta institució, en paraules del mateix regidor, “és un centre molt ben muntat”, tant en l'aspecte d'organització com en el pedagògic. És el conservatori “modèlic” i més renovador de tot Catalunya, dirigit per l'insigne pedagog Manuel Borgunyó,¹ amb la col·laboració de dos gironins: Rafael Serra (violí) i Sants Sagrera (violoncel).

El 3 de juliol del mateix any, 1923, el mestre Borgunyó emet un informe dirigit a Josep Calvet que titula *Consideracions sobre l'organització i orientació d'un conservatori municipal de música*, document que, pel seu contingut avançat, encara ara podria ser un model per a qualsevol escola o conservatori.

A partir d'aquests anys, Girona viu un ambient musical millor. Les agrupacions corals proliferen, l'Associació de Música fa una tasca excel·lent, hi ha professors de música pràcticament a tots els col·legis de la ciutat, a les escoles de preparació professional i a Belles Arts. S'ensenya música, com hem dit, fins i tot a la Casa de la Misericòrdia (antic hospici i avui casa de Cultura), i el Sindicat de Músics de Girona arriba al nombre d'afiliats i d'agrupacions orquestrals més elevat de tota la història. Els professors Baró Güell, Casellas, Jordà i Civil, entre altres, fan una gran tasca musical a la ciutat,

¹ Manuel BORGUNYÓ i PLA (Rubí, 7-V-1886 / Madrid, 23-IX-1973). Compositor, director coral i pedagog. Dirigí la Societat Coral Euterpe, l'orfeó de Graus –que ell fundà– i el de Rubí (1919-1921), entre altres. Creà el Conservatori de l'Ateneu Igualadí (1921) i una acadèmia amb el seu nom, a Barcelona. Es traslladà més endavant a Santa Cruz de Tenerife per dirigir-hi l'Institut Municipal de Pedagogia Escolar. Ha escrit música vocal i per a piano. També algunes obres sobre educació musical, entre les quals volem destacar *La música, el cant i l'escola (Orientacions)*. Imp. Obradors de Joan Sallent, sucrr. Sabadell, 1933. Borgunyó va fer una gran tasca de divulgació del seu mètode i dels projectes que la Generalitat intentava dur a terme en els anys 30, amb articles sobre matèries pedagògiques (vertaderament polèmiques, la majoria), conferències per tot Espanya i a l'estranger –Rússia va acollir les seves idees amb vertader entusiasme–. Va lluitar tota la seva vida perquè l'educació musical arribés, a través de les escoles, a tots els nens i nenes de Catalunya.

per les seves classes i sobretot com a capdavanters de múltiples iniciatives artístiques: concerts, conferències, articles a la premsa local i especialitzada, estrena constant d'obres d'autoria pròpia, etc.

Mentrestant, la reivindicació d'una escola de música a la ciutat era habitual entre els gironins. I. Rodríguez Grahit, en un article² titulat "L'Escola Municipal de Música", diu: "L'Ajuntament ha aprovat la creació d'una Escola Municipal", i critica que el projecte sigui una cosa "migrada, que no respon a les necessitats de Girona". Es preveu crear l'escola amb tres professors solament, cosa que considera "una equivocació inicial", i proposa una escola completa amb professors de la majoria d'especialitats.

Des de la redacció de la revista *Scherzando* també es pren part en la discussió, fent un prec al regidor Font i Fargas,³ el qual "sempre havia demostrat interès per totes les belles arts"; se li demana, com a regidor que ha proposat i defensat la creació de l'escola, "que es faci amb tots els elements i garanties tècniques i personals".

El mes de setembre de 1924, l'Ajuntament desisteix de crear l'escola, i revoca, per tant, un acord pres en la confecció dels nous pressupostos. S'havia elogiat el projecte com a idea fonamental, però s'havia combatut la manera com s'havia plantejat el seu funcionament, perquè es creia que no responia a les necessitats del que interessava a Girona, i que, d'altra banda, la dotació conjunta assignada de 3.000 pessetes suposava un vici d'origen que per decòrum professional calia rebutjar.

En no poder orientar-lo adequadament perquè satisfaci totes les necessitats, el municipi prefereix ajornar el projecte i fer-ne un estudi detingut amb l'objecte que, en plantejar-lo novament, vagi avalat per un sentit pràctic i doti decorosament el professorat, que és en definitiva el que ha de donar la patent de la màxima garantia i confiança amb què ha de regir-se qualsevol centre docent.⁴

Tornant a la reivindicació de l'escola o conservatori de música, ja a partir de 1927, i sobretot de 1930, es publiquen una sèrie d'escrius, principalment del mestre Civil, al *Diari de Girona* i també a *El Gironès*, dels quals n'és col·laborador habitual, de conscienciació ciutadana sobre la necessitat que els gironins es prenguin com a propi aquest projecte cultural. També s'hi suggereix una orientació definitiva del projecte, ja fet públic, d'iniciar a Girona l'ensenyament oficial de la música.

Com exemple, esmentem uns quants d'aquests articles:

Gener - 1927	Una escola de música a Girona	J. M. Dalmau
14- X- 1928	L'ensenyament musical popular de Girona	F. Civil
4 - IV- 1930	Per una escola de música	F. Civil
11- IV- 1930	Pro escola municipal de música	R. Serra
26- IV- 1930	Per una escola de música	F. Civil
Maig - 1930	Per una escola municipal de música	M. Santaló
14- VI - 1930	Per una escola municipal de música	F. Civil
29- I - 1931	Per una escola de música	F. Civil
12- II - 1935	Una escola de música a Girona	F. Civil
18- III - 1935	Per l'eficàcia d'una escola municipal de música	F. Civil
24- IV - 1935	Consideracions sobre l'escola municipal de música	F. Civil

² Vegeu *Scherzando*, del juliol de 1924.

³ Joaquim FONT i FARGAS (Prats de Lluçanès, 13-VIII-1879). Morí afusellat el 30 d'octubre de 1936. Professor de la Normal de Girona. Havia estat alumne de l'Escola Municipal de Música de Barcelona. En el llibret publicat pel servei espanyol del magisteri de la FET i de les JONS titulat *Recuerdo a los Mártires del Magisterio de la provincia de Girona*, del 14-IX-1939, es recorda aquest membre, i hi ha una emotiva frase que ell havia pronunciat amb enyorança. Diu així: "Recuerdo amb nostàlgia un concert al Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona cantant una cançó de Rodoreda fent duo amb una nena. Aquesta nena era, ni més ni menys, Maria Barrientos". A Girona també hi havia actuat com a pianista, formant trio amb Tomàs i Isidre Mollera, violí i violoncel, respectivament, al Centre Moral. (*Diari de Girona*, 4-I-1903).

⁴ Malgrat la desestimació de la creació de l'escola, volem deixar clar que la ciutat vivia un bon ambient musical. En aquells mateixos dies tingué lloc un esdeveniment musical de primer ordre –en aquest cas, dins l'àmbit religiós– la celebració del 25è aniversari de la promulgació del *motu proprio* (any 1928), amb una setmana litúrgica organitzada pel bisbe Vila i Martínez, en què va ser un fet important la presència de mossèn Farró amb el seu Orfeó Popular Olotí i la seva notable capella parroquial.

10-VIII-1935
- 1936

A l'entorn de l'escola de música
Per l'eficàcia d'una escola de música

F. Civil
F. Civil

Al marge del contingut d'aquests escrits, és interessant analitzar les opinions de dos destacats gironins, Josep M. Dalmau i Cassià Costal, sobre el projecte de l'escola. Dalmau sosté el següent: "Els darrers ajuntaments populars de la nostra ciutat ja iniciaren aquest ensenyament amb la creació d'una plaça de solfeig i cants escolars al Grup Escolar; però cal que s'estengui a totes les altres escoles oficials. I l'escola municipal de música, amb son claustre de professors, resoluria aquesta necessitat, puix que cada professor hauria d'encarregar-se d'una escola de primer ensenyament distinta. L'escola d'instrumentistes de sardana ja no és solament una necessitat, és una qüestió de dignitat col·lectiva. És vergonyós que una terra com la nostra, amb una dansa com la sardana, admiració de propis i estranys, no tingui encara l'escola per a l'adequada formació dels que han de donar-li vida."

Dalmau proclama que hi ha un bon ambient musical a la ciutat, i destaca "la labor de Casa Sobrequés, de l'Athenea, de les cobles, quintets, orfeons, escolanies i de l'Associació de Música, i de la simfònica. El mestre Civil des de fa un any veu la possibilitat de crear una massa coral femenina i s'acaba de fundar una agrupació de corda, el Quartet Albéniz". Proposa una escola amb quatre professors: de piano, de violí i viola, de tenora, tiple i flabiol i d'instruments de metall. Aquests dos últims queden justificats per la necessitat de la formació d'instrumentistes de cobla.⁵

La seva proposta, doncs, consisteix en el fet que cadascun d'aquests professors, a més, hauria de concórrer a una escola nacional de la ciutat per a la iniciació en el solfeig i per a l'ensenyament de cants escolars als alumnes de primeres lletres. L'escola de música ensenyaria solfeig, teoria i piano obligat a tots els alumnes, i, a més dels instruments ja esmentats, hauria de preparar els alumnes a l'harmonia, la composició i la instrumentació.

La visió de Cassià Costal és exposada en l'article "Per una escola de música"⁶. Hi argumenta que tot i que està d'acord amb la seva creació, creu que "no té perquè ser municipal, l'important és que reuneixi aquelles essències morals i tècniques que li han de donar la màxima eficiència. Que sigui municipal o no és secundari, que l'escola sigui realment una Escola. Si és una cosa viva i substantiva; si els professors són aptes i dignes i tenen interès i sentit pedagògic, puix tant se val que l'Escola sigui municipal, com provincial, com de patronat, com purament particular, si de fet reuneix la màxima eficiència". Cassià Costal fa referència també al fet que a la Normal el professor de música ensenya dos cursos de solfeig i cant als futurs mestres i al fet que la legislació espanyola ordena a tots els mestres "que ensenyin aquestes coses a les escoles". Diu que la creació de l'escola "no l'escalfa ja que ve a gaire, ésser només una petita solució d'un aspecte parcial d'un gran problema". Per acabar, advoca per una "Escola-Centre d'Educació postescolar, una escola d'adolescents, amb disciplines humanistes i ètiques de finalitat pràctica vital, amb classes de dibuix, pintura, escultura, música, etc."

Per l'interès documental, transcrivim íntegra la carta de Josep Barberà, director aleshores del Conservatori del Liceu de Barcelona, al mestre Civil com a resposta a la informació sol·licitada per aquest. La carta, textualment, diu així:

"Sr. D. Francesc Civil
Honorable senyor:

A son degut temps rebí la seva lletra de data de 18 del propassat mes.

No he contestat abans car volia dir-li alguna cosa respecte de la fundació del Conservatori de Sabadell.

Contestant, doncs, al primer extrem de la seva lletra, respecte de les condicions en que podria presentar a exàmens deixebles seus, tal com ara està establert reglamentàriament en el Conservatori del Liceu, sols pot fer-se de la següent manera:

⁵ Vegeu *Scherzando*, d'abril de 1930.

⁶ Vegeu *Scherzando*, de setembre de 1930.

Aquests deixebles han de considerar-se com a deixebles assistents a unes de les classes del Conservatori. Per això, han de matricular-se a la classe del professor que a vostè mellor li plagui i satisfer tant la matriculació com les mesades.

L'assistència o no assistència a la classe en la qual figuri com a matriculat és una convenció que s'estableix entre el professor del Conservatori i el professor qui l'ensenya fora de Barcelona.

Si és que aquesta forma, que és la reglamentària en el Conservatori, li és convenient, indiqui'm quins cursos han de fer els seus deixebles, que jo li indicaré quins són els professors entre els quals vostè pot escollir. Si vostè vol venir a Barcelona per enraonar directament amb dit professor, faci'm el favor de dir-m'ho, que jo li indicaré els dies que dona classe per tal que vostè pugui enraonar amb ell i posar-s'hi d'acord.

Respecte de la qüestió dels Conservatoris, haig de manifestar-li que ja s'ha fundat el de Sabadell i que segurament dintre de no gaires dies la Junta del Conservatori del Liceu tractarà oficialment d'admetre'l com a Filial. El de Sabadell serà el primer Conservatori que entrarà a començar la xarxa de Filials que pot ésser establerta per tot Catalunya.

Si vostè i els seus companys professors estan animats i decidits per a anar a la fundació del Conservatori de Música de Girona, demani a mossèn Muset de Sabadell, o bé al mestre Manuel Borgunyó, dades referents a com han aconseguit formar un patronat que, en el seu començ, ha estat constituït per setanta persones de molt bona voluntat i amb la ferma decisió d'assegurar la vida econòmica del dit Conservatori. Sembla, també, que l'Ajuntament els concedirà una subvenció.

Vostès poden portar a terme la mateixa obra a Girona, i així com ara cada u de vostès treballa i exerceix independentment, si s'ajunten i funden un bon Conservatori, estic convençut que vostès mateixos hi guanyarien, tant en importància com en acció cultural, car ja se sap que la unió fa la força, i comptant que el Conservatori que vostès fundin ha de passar a ésser una filial del Liceu de Barcelona, aleshores, el prestigi inicial és molt més notable i tot seguit ha de guanyar en importància.

Penso que en aquesta forma l'acció musical arreu de Catalunya pot arribar a aconseguir un Grau d'elevació del tot insospitat i que ara per ara és necessari que tothom treballi per arribar a convertir en realitat aquest ideal.

Esperant la seva contesta s'ofereix, com sempre, son bon amic i afm. s.
Barcelona, 5 de març de 1932. JOSEP BARBERÀ.”

Hem volgut reproduir aquest document en la seva totalitat com a testimoni dels passos que el mestre Civil va anar fent fins a arribar a la fundació de l'escola de música, document que el mestre Civil ens digué, en més d'una ocasió, que fou el detonant que el motivà a seguir treballant per aconseguir l'objectiu que s'havia proposat: la fundació d'una escola municipal o conservatori de música a Girona.

6.2. PROJECTE DE CREACIÓ D'UNA ESCOLA MUNICIPAL DE MÚSICA (1935)

Relacionem tot seguit un resum cronològic dels fets més destacables dels anys 1935 i 1936 (just abans de l'esclat de la Guerra Civil) i que portaren el caliu per a la fundació del que és avui el Conservatori de Música de Girona. N'esmentem els fets i les dades més significatives:

* 9-X-1935 El ple de l'Ajuntament de Girona, presidit per l'alcalde Francesc Tomàs, aprova la proposta i les bases sobre la creació i funcionament de l'Escola Municipal de Música⁷.

⁷ En un dels capítols d'aquestes bases, curiosament, diu: “Podran prendre part en el concurs els titulats en piano, harmonia, contrapunt i música antiga que siguin *homes*”.

* 25-X-1935 La Comissió de Govern deixa damunt la taula la proposta del ponent de Cultura, Estanislau Aragó, sobre les bases que haurien de regular el concurs lliure per a proveir el càrrec de director de l'Escola.

* 27-XII-1935 El ple de l'Ajuntament, en sessió extraordinària, acorda l'aprovació, per unanimitat, de les bases sobre la creació i el funcionament de l'Escola Municipal de Música.

* 4-I-1936 Al *Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalunya*⁸ surt el concurs obert per l'Ajuntament gironí per a proveir la plaça de director de l'Escola Municipal de Música, de recent creació, amb un sou de 2.000 pessetes anyals. (El Sr. Francesc Civil es presenta a aquesta plaça).

* 24-I-1936 A proposta del conseller regidor de cultura, s'acorda sotmetre a informe d'un tècnic en l'art musical els títols aportats per Francesc Civil en la instància per al concurs obert per a proveir el càrrec de director de l'Escola, en el sentit que, abans que resolgui la Comissió de Govern, siguin examinats els documents presentats, per determinar si són els exigits en el concurs i si s'aconsella el nomenament de l'aspirant per a l'alt mestratge que li ha de ser conferit. S'acorda també comunicar a la Direcció i a l'Administració Local que queda suspès el nomenament de referència de conformitat amb allò establert en període electoral, i que no produeixi efecte en aquest concurs la instància formulada per Francesc Casellas i Castellet, per haver estat presentada una vegada transcorreguts els quinze dies naturals fixats en l'anunci de convocatòria.

* 7-II-1936 L'alcalde Francesc Tomàs i Martín designa el director de l'Escola Municipal de Música de Barcelona, Lluís Millet, i li sol·licita un "dictamen tècnic o informe" sobre els títols i estudis del mestre Civil.

* 15-II-1936 Resposta del mestre Millet a favor del Sr. Civil. De l'escrit es desprèn l'alta estima i consideració que té vers el que més tard serà el fundador del Conservatori, això sí, ja en una altra època i en unes circumstàncies molt diferents.

* 4-III-1936 El conseller regidor de cultura, Estanislau Aragó, proposa a la Comissió de Govern el nomenament del professor Civil com a director.⁹

* 6-III-1936 La Comissió de Govern acorda nomenar el Sr. Civil per al càrrec de director de l'Escola amb subjecció a les condicions aparegudes en l'anunci de convocatòria, a reserva, però, del nomenament definitiu, que correspon al ple de l'Ajuntament atorgar.

Tot i l'esforç realitzat durant tants anys per uns i altres, la proposta no prospera en el ple. El recurs de reposició del regidor Joan Cervera, del 17 de març, contra l'acord pres per la Comissió de Govern, el dia 6, de nomenar Francesc Civil com a director de l'escola, havia aconseguit el seu objectiu. Evidentment, motius polítics¹⁰ interfereixen en aquest nomenament i, consegüentment, en la creació de l'escola.

En vista de la situació avançada del projecte, estem quasi segurs de poder afirmar que, si no hagués estat per l'esclat de la Guerra Civil, uns mesos més tard Girona hauria tingut Escola Municipal de Música a partir del curs 1936-37.

Cal dir que en un article del mestre Civil al *Diari de Girona*, de data 18 de març de 1935, ja es donava per creada l'escola. Aquesta convicció venia avalada per una suma de realitats i un ambient musical assolit a la ciutat pels més de deu anys d'activitat de l'Associació de Música, per la familiarització que el públic gironí tenia amb la seva orquestra simfònica, per la tasca de les quatre escolanies i de

⁸ Vegeu BOGC núm. 4, del 4-I-36.

⁹ Com que la intel·lectualitat gironina intuï un cert interès per part d'algun regidor en el sentit que no prosperés aquest nomenament, s'enviaren diverses cartes de suport a la premsa i al mestre Civil, entre les quals hem pogut llegir la de Carles Rahola (com a president de l'Ateneu), en la qual felicita l'Ajuntament pel nomenament de Civil i per la creació de l'escola.

¹⁰ Si bé no coneixem cap afiliació política del mestre Civil, pensem que les seves idees podien ser properes a les de la Lliga. Així el veiem alguns regidors d'esquerres, com és el cas del ponent de cultura, Josep M. Dalmau, el qual era partidari de l'escola, però tenia altres interessos per a la plaça de director. No és estrany, doncs, que havent-hi majoria d'esquerres al consistori no prosperés el nomenament en el ple.

diversos grups de cambra i grups escolars, així com de l'Orfeó Cants de Pàtria, no hi podia faltar una escola de música. Més endavant, en el mateix article, sosté que "no solament una escola de la importància que ha de tenir Girona pot ensenyar piano i violí, sinó que no es pot oblidar l'especialitat de la terra: el tible i la tenora de plaça que tan bé escauria a Girona de posseir-ne, per a les seves comarques, la primera escola oficial".

En síntesi, l'article dona per feta la creació de l'escola i apunta la necessitat que el seu pla d'estudis s'adapti a la música del país. Els esdeveniments de juliol del 36 no deixaren prosperar el projecte.

6.3. ELS MÚSICS EN ELS DIFÍCILS ANYS DE LA GUERRA CIVIL (1936-39)

Els músics gironins dels anys 1920 i 1930 vivien el sindicalisme molt intensament. El Sindicat fundat en un principi a la ciutat de Figueres el 1917 i al cap de pocs anys, el 1920, refós ja definitivament a Girona, tenia un pes important en la professió. Es feren reglaments i normatives de tota mena i els músics les aplicaven i complien. El seu primer president fou el compositor Vicenç Bou.

A partir d'aquest mateix any de la fundació, els capdavanters varen tenir la bona fortuna de publicar un butlletí¹¹ de notícies del sindicat, i el primer número va sortir els mes d'agost del mateix any.

El treball del Sindicat d'Orquestres de la Província de Girona, que aquest era el seu primer nom, donà molts bons resultats des dels primers anys. L'any 1921 es creava la Secció Mutual de Professors Músics del Sindicat, entitat que amb el temps passaria a ser la Mútua de Músics.

Es va començar a lluitar contra l'intrusisme, produït, d'una banda, per l'arribada del cine sonor i la invasió de la música mecànica. Un altre problema era la proliferació de la música de *jazz-band*,¹² apareixen com bolets els grups i orquestrines i es detecta una intromissió en la professió. Per això el Sindicat estableix la condició o categoria de soci condicional per a aquests "músics".

El Sindicat, constituït el dia 21 de febrer de 1920, s'havia definit des de la seva fundació com un sindicat obrer. En el moment de la seva constitució tenia 492 socis, i en van ser nomenats president i soci honorari el lletrat Albert de Quintana i de León i el professor Tomàs Sobrequés, respectivament. Les reunions es feien alternativament a la Cambra de Comerç i al saló de l'Ateneu Cultural i Recreatiu.

6.3.1. L'ADSCRIPCIÓ A LA CNT

En una reunió del Sindicat del 20 d'agost de 1936¹³ tingueren molta força les intervencions de l'Emili Saló (germà d'en Conrad) i de Narcís Fatchí¹⁴ sobre la conveniència d'ingressar en alguna

¹¹ *Butlletí del Sindicat d'Orquestres de la Província de Girona (1920-1936)*. El primer número surt l'agost de 1920, i el del març de 1936 és probablement el darrer. És el mitjà d'expressió del Sindicat d'Orquestres de Girona i les seves comarques. El seu contingut essencial és la publicació dels extractes dels acords del sindicat, així com dels successius estats de comptes. Hi ha una secció de notícies, totes relacionades amb el sindicat, activitats musicals, festivals, etc. També s'hi pot llegir la llista de les orquestres de les comarques gironines amb els seus respectius directors. A partir del març de 1934, la revista passa a anomenar-se *Butlletí del Sindicat Musical de la Província de Girona*. Des del març de 1925 fins al març de 1932, el butlletí s'imprimeix en castellà. Són els anys de la Dictadura de Primo de Rivera, en els quals ineludiblement ha de passar per la censura militar prèvia. Quant a la periodicitat, és irregular. Les primeres irregularitats són justificades per la redacció com un producte de la manca de temps, per les diverses ocupacions dels homes que feien possible la revista. Més endavant, ja no es preocuparen d'excusar-se. En els darrers anys, sembla que surt anualment. Es caracteritza, tanmateix, per una manca de periodicitat més o menys fixa. Dóna una informació detalladíssima de la vida del sindicat. El seu format habitual és de 21,5 x 15,5 cm., amb unes 30 pàgines de mitjana. L'edita la impremta Franquet i no hi ha il·lustracions. Està escrita en català o en castellà, depenent de l'època.

¹² Entre la ciutat de Girona i les comarques, es compten més de cinquanta grups amb aquesta nova formació.

¹³ Vegeu l'acta de la reunió general extraordinària d'aquest dia.

organització obrera. Saló ho demana com a única via per poder subsistir davant l'excepcionalitat del país. Fatchí és partidari d'afiliar-se a la Federació d'Espectacles Públics per així garantir millor l'actuació de les orquestres. Es tractava que alguns socis demanaven una regulació en la contractació en funció de les necessitats dels músics. Per exemple, que tinguessin prioritat els que no tinguessin cap altre mitjà de vida que la professió musical. Altres opinaven que deixessin actuar només aquells músics que foren imprescindibles, etc.

Finalment l'assemblea determina que no s'ha de discriminar ningú, i el Sindicat s'inscriu a la Confederació Nacional del Treball (CNT). Es prenen mesures d'excepció en alguns àmbits, com, per exemple, deixar en suspens l'abonament de pensió als jubilats. L'assemblea també autoritza la directiva perquè concedeixi préstecs en concepte d'ajut transitori, i amb càrrec al fons social, a determinats socis que es troben en situacions desesperades. L'assemblea considera just i humanitari alleujar momentàniament les situacions precàries extremes. Baró i Güell, en una intervenció, fa constar la seva conformitat amb la manera de procedir de la Junta, puix que considera que a més de ser un acte humanitari és un deure de companyonia atendre tant com sigui possible els companys necessitats.

Es nomena una comissió de socis perquè, juntament amb membres de la directiva i del comitè de la CNT, resolguin sobre els imports que representen les contractes no realitzades, i la distribució d'aquestes als més necessitats. La comissió queda formada per:

- per a les orquestres de 1a categoria	Ferran Prunell
- per a les orquestres de 2a categoria	Joan Guillaume
- per a les orquestres de 3a categoria	Pere Baró
- per a les orquestrines	Ramon Perich
- per als socis individuals	Antoni Bohigas

En la reunió del 16 de setembre de 1936 el Sindicat ja ha entrat formalment a la CNT. Hi ha també una última reunió el dia 22 de desembre, en la qual destaca el sentiment de dol de la Junta i de tota la professió per la mort de l'expresident Josep M. Soler, ocorreguda el dia 9 de desembre.

6.3.2. FUNDACIÓ DE LA MUTUALITAT DELS TREBALLADORS MÚSICS DE LES COMARQUES GIRONINES (1937)

El dia 13 de gener de 1937 la junta directiva del Sindicat, després d'un temps d'estudi i reflexió, decideix fer una reestructuració del Sindicat consistent a separar la part mutual de la sindical. Per això proposarà, en la propera assemblea, la creació de la Mutual del Professorat Músic de les Comarques Gironines. Entre altres raons, perquè als músics afiliats al Sindicat no se'ls podia obligar a ser socis de la Mútua. En aquesta data, el Sindicat donava, a més dels subsidis per malaltia, pensions de jubilació i de defunció.

L'assemblea se celebra el 29 de gener al saló de l'Ateneu Cultural i Recreatiu i, entre els temes que es tracten, es passa balanç de la situació econòmica del Sindicat¹⁴ i s'aprova la creació amb efectes des del dia 1 de febrer de la Mutualitat dels Treballadors Músics de les Comarques Gironines. La Mútua queda domiciliada a la mateixa seu social de la Federació i secció Musical de Girona, al carrer d'Abeuradors, 7, 2n. La primera Junta la formaren Pere Mitjà, president; Francesc Gruart, tesorero; Enric Castelló i Joan Ribas Serra, vocals, i Joaquim Vidal, secretari.

¹⁴ Narcís FATCHÍ i ARQUÉ (Girona, 11-VII-1898/4-II-1981). Tocava el trombó i era conegut com un excel·lent copista. La seva simpatia i caràcter obert feren que, en el temps de la Guerra Civil, obtingués informació de les persones que anaven a detenir i/o a executar, fet que va ajudar més d'una persona a salvar la vida. Aquestes informacions, i els noms i cognoms de les persones incloses (essencialment músics i clergues) a favor de les quals ell va intervenir, ens varen ser trameses a final dels anys 70 en el despatx de la Mútua de Músics, quan el que escriu n'era secretari i ell venia a cobrar el petit subsidi de vellesa.

¹⁵ L'any 1936, en l'aspecte econòmic, el Sindicat tenia un benefici favorable de 4.160,50 pessetes que, juntament amb el saldo de 230.044,25 pessetes d'exercicis anteriors, fa un cabal social de 234.204,75 pessetes. Les despeses de l'any havien importat 8.398,35 pessetes les d'administració; 9.128,75 per a la mutualitat; 7.118 per subsidis de malaltia i 30.646,15 per pensions de jubilació (incloses les de defunció).

6.3.3. FUNDACIÓ DE LA FEDERACIÓ DE SINDICATS MUSICALS DE LES COMARQUES GIRONINES (1937)

Dins la nova reestructuració del Sindicat, el dia 23 de febrer de 1937, s'aprova una proposta del soci Josep M. Jaumeandreu, en nom de la secció sindical de Girona, consistent a substituir l'actual Sindicat per una altra entitat amb estructura diferent. Jaumeandreu exposa la conveniència de substituir l'actual Sindicat pel que fa a les normes i a la retribució del treball professional que es té establerta. I que la secció de la ciutat de Girona havia elaborat un projecte amb el nom de Federació Musical de les Comarques Gironines, que, resumit en cinc articles, diu el següent:

1r.- Que el Sindicat Musical de la Província de Girona es transformi en Mútua dels Treballadors Músics de les Comarques Gironines.

2n.- Que tots els pobles de les comarques gironines que tinguin el nombre reglamentari de músics per constituir-los procedeixin a la creació de sindicats locals.

3r.- Tots els sindicats locals es comprometran a fundar una federació intercomarcal o regional que comprendrà el territori següent: el Gironès, la Selva, la Garrotxa, el Ripollès, l'Alt Empordà i el Baix Empordà.

4t.- Una vegada constituïda la federació, es procedirà a redactar-ne el reglament, en el qual hauran de constar tots els aspectes que regulen la professió: salaris, prestació de treball, i els altres drets i obligacions.

5è.- La quota de sosteniment en cap cas serà superior a 20 cèntims mensuals per individu, a part del segell de cotització que cada Sindicat està obligat a satisfer.

Es nomenen els delegats comarcals i d'enllaç i s'aprova el reglament de l'entitat amb el definitiu nom de Federació Intercomarcal de Sindicats Musicals de la II Vegueria (exprovíncia de Girona)

La reunió següent de la junta de la Mútua té lloc el dia 22 de maig, en la qual es perfilen els últims detalls de l'organització del festival a la Piscina de Girona per a l'endemà, dia 23, amb l'objectiu de recaptar fons per a la Mútua amb vista a les necessitats que es preveuen en un futur. L'altra sessió no s'efectuarà fins el dia 29 d'octubre, dia de Sant Narcís, en la qual s'exposa la crisi de l'entitat, a causa, d'una banda, de l'ingrés a files de molts dels joves músics, fet que repercuteix en menys ingressos, i de l'altra, a l'increment de malalties i manca de pagament dels socis a causa de l'estat d'excepció.

La crisi és forta i, en la primera reunió de 1938, el 2 d'abril, s'acorda abonar als socis solament el 50 % de la pensió de jubilació, amb efectes retroactius des de l'1 de gener. Se sol·licita del Banc d'Espanya un crèdit amb l'aval i la garantia dels títols de deute perpetu exterior del 4 % que s'hi tenen dipositats.

En la reunió del 27 de juliol, i vistes les circumstàncies, s'autoritza els socis jubilats perquè puguin actuar, sempre que deixin, provisionalment, de cobrar pensió i que demostrin que no ocupen el lloc d'un músic en activitat.

Durant el segon semestre de l'any, la Mútua encara tingué alguna activitat (de caràcter econòmic), i restà després paralitzada fins al mes d'abril de 1939, ja dins d'un altre context històric. A causa de la situació del país en aquells moments, doncs, no arriben a constituir-se els sindicats comarcals projectats, i els següents passos del Sindicat i de la Mútua no es faran, com hem dit, fins a l'abril de 1939, dels quals parlarem en el proper capítol, dedicat a la postguerra.

CAPÍTOL VII – LA MÚSICA A LA POSTGUERRA i DURANT EL FRANQUISME

7.1. LA NOVA SITUACIÓ POLÍTICA i CULTURAL

Com diu Josep Clara, la vida cultural gironina en aquesta etapa “estigué sotmesa a les orientacions castellanitzadores de la Nueva España.” La misèria cultural de la postguerra va anar a remolc de la vida oficial i fou fortament condicionada per la misèria general que planava damunt la ciutat. Continua dient: “Les formes genuïnes que s’havien manifestat prolíficament durant la República van haver d’emudir i la tendència a emfasitzar els valors religiosos i patriòtics ocupà el lloc dels corrents pedagògics renovadors del període anterior. El tall, la tornada enrere, va connectar amb el pensament més tradicionalista i reaccionari.”¹

Malgrat aquestes descripcions del professor Clara sobre la patètica situació de la cultura de l'època, la música no fou, ni de bon tros, l'àmbit cultural i artístic més perjudicat per la nova ordenació política. La llengua, la literatura, el teatre, i sobretot la informació i les llibertats foren les vessants on la manipulació del nou règim actuà amb més eficàcia i rigor.

Tothom d'una certa edat sap que els anys de la postguerra van ser molt durs, i per això pensem que és bo recordar als nostres joves que la població va patir fam i misèria.

Alguns historiadors han fet una classificació de l'època franquista en quatre etapes. Des d'aquí intentarem fer-ne la nostra particular anàlisi i la repercussió que tingué cada època d'aquestes en la música:

- Durant la dècada de 1940 i després de la victòria dels aliats en la Segona Guerra Mundial (1935-1945), Espanya es va replegar en els seus propis límits a causa de l'aïllament internacional de què va ser objecte.
- Durant la dècada de 1950, Espanya s'incorpora tímidament al concert internacional i s'aconsegueix el suport econòmic dels EUA.
- A la dècada de 1960, es produeix una certa recuperació econòmica de l'Estat i s'intensifiquen les onades d'immigrants que es traslladen a les grans ciutats. D'altra banda, i de manera submergida, es reorganitzen partits i sindicats. A més, sorgeixen moviments diversos que defensen la cultura catalana: editorials, Òmnium Cultural, el Front Universitari Català, etc. En el camp musical es coneixen els primers grups de cantautors de la Nova Cançó...
- Durant la dècada de 1970 l'oposició al règim és cada vegada més forta i generalitzada. Amb la mort de Franco (1975) s'inicia el camí de la transició democràtica.

7.2. REPRESSIÓ i DEPURACIÓ ALS MÚSICS

Dins d'aquesta nova situació política al país, i centrant-nos en els professionals de la música que havien treballat abans de la guerra per a l'administració local,² tenim, per exemple, que a l'Ajuntament de Girona, i en aplicació de la *Ley de responsabilidades políticas*, promulgada el 9 de febrer de 1939, es procedí contra totes les persones que havien col·laborat amb el Govern republicà o amb les institucions i les entitats partidàries de la República. Aquesta llei es concretà, per al personal de l'administració local, en l'Ordre del Ministeri de la Governació, de 12 de març del mateix any, sobre *Empleados provinciales y municipales. Normas para su*

¹ CLARA, J. *Girona sota el franquisme, 1936-1976*. Quaderns d'Història de Girona. Edita Ajuntament i Diputació. Imp. Arts Gràfiques Palahí, 1991.

² A Girona hi hagué els casos dels músics que treballaven a l'Ajuntament i els músics de la Diputació, entre altres administracions públiques. Hem posat, com a exemple, els primers.

depuración.³ Com a conseqüència d'això, cada administració designà el jutge o jutges instructors que havien de procedir contra totes les persones no afectes al nou règim. A l'Ajuntament de Girona, el jutge instructor es designà per acord de la Comissió Gestora del 17 de maig de 1939. Els expedients conservats a l'Arxiu Municipal són 267, instruïts entre el 2 de juliol de 1939 i el 9 de gener de 1940, i dos expedients més, de 1952, que són de revisió. Els fets punibles i la seva corresponent sanció es regulaven d'acord amb els articles 7 i 8 de l'Ordre del 12 de març esmentada.

En el cas de l'Ajuntament gironí, foren set els professionals de la música que directament o indirectament hi treballaven, i per tant varen ser sotmesos a aquest procés de depuració políticossocial.⁴ Són els següents:

JOSEP SALÓ i BOS (Violinista). Expedient 1939/39.⁵

Ingressà a l'Ajuntament per oposició el 10-I-1913 i, en el moment d'esclatar la guerra, el 18 de juliol de 1936, era cap de negociat d'Hisenda. Era casat i tenia 56 anys.

Actuaren com a testimonis Enric Gruartmoner Massa i Francesc Bartrina Mas (germà de Jaume Bartrina, que havia estat alcalde de Girona). Aquest mateix testimoni actuaria també després en el procés contra el seu germà, Jaume.

Després de totes les declaracions i manifestacions en el procés de depuració, es resol la seva admissió sense imposició de cap sanció.

JAUME SALÓ i BOS (Músic i cantant). Expedient 1939/67.⁶

A l'Ajuntament, era cobrador d'arbitris i impostos municipals. Era casat i tenia 50 anys. Havia viscut al carrer Pau Casals, 9, 4t, i a la Rambla, 15, 3r.

Actuaren com a testimonis Mn. Josep M. Ribas i Tenas⁷ i Francesc Bartrina Mas.

En la resolució del procés seguit, amb data de 24 d'octubre de 1939, se'l declara admès sense imposició de cap sanció. Morí a Girona el dia 1 d'octubre de 1976.

JOSEP M. JAUMEANDREU QUINTELA (Violinista). Expedient 1952/0.2.⁸

En la data d'obertura del procés, el 28 d'octubre de 1939, era oficial administratiu de primera, secretari de la regidoria de Cultura, tasca que alternava amb la de músic. En aquesta mateixa data fou separat del servei. S'havia notificat per cèl·lula de 3 d'octubre de 1939 i publicat en el BOP núm. 99 del 12-X-39. Jaumeandreu fou separat del servei de l'Ajuntament en virtut de l'acord del 28-IX-39, per haver-se absentat del domicili, fet pel qual no se li va fer l'expedient de depuració.

No fa falta dir que Jaumeandreu va témer per la seva vida i s'exilià. Quan tornà, s'esforçà per ser admès a l'Ajuntament, però tots els intents foren inútils. Vegem el procés: el 7 de juliol de 1952, demana al Govern Civil una revisió del seu expedient de depuració políticossocial a l'Ajuntament. Després d'informes i més informes dels lletrats municipals, el ple de l'Ajuntament del 6 de febrer de 1953, i llegida tota la documentació, resol, per 9 vots en contra, 2 a favor i 3 en blanc, no admetre el Sr. Jaumeandreu, al·legant que "el seu possible reingrés causaria pertorbació en la plantilla i escalafons de funcionaris, i seria perjudicial en extrem per als

³ Vegeu el Catàleg d'expedients de depuració políticossocial del personal de l'Ajuntament (1939-1952). Girona, novembre de 1995. Arxiu Municipal.

⁴ A més dels set expedientats que presentem, altres persones vinculades d'alguna o altra manera a l'ambient musical passaren també per la depuració. N'és un exemple Josep Geis i Parragueras, germà de Mn. Camil Geis. (Expedient 1939/73. Localització 3008/95).

⁵ Localització núm. 3008/92.

⁶ Localització núm. 3008/95.

⁷ Sembla que Mn. Ribas, per la seva condició de capellà, també estigué tancat un temps a la presó l'any 1936.

⁸ Localització núm. 3009/100.

interessos municipals". Això sense tenir en compte que havia estat separat del servei per haver estat declarat *desafecto a la causa nacional*.

Queda clara la mala jugada que se li féu al bon violinista gironí, el qual havia servit sempre l'Ajuntament amb eficàcia.⁹

JOSEP BARÓ i GÜELL (Mestre de música). Expedient 1939/118.¹⁰

Adscrit al Departament de Cultura com a professor de música a les escoles municipals des del 20-X-1921, a través de concurs.

Actuaren com a testimonis Francisca Colomer Bruguer (mestra nacional) i Josep Adroher Guitó (propietari).

En les declaracions es féu constar que Baró havia contribuït que es posés en llibertat Josep Blanch i Reynalt, compositor, de Castelló d'Empúries, així com que del 1916 al 1925 havia estat soci del Centre Moral Gerundense, on havia dirigit durant 7 anys l'orfeó de la societat, i que de 1923 a 1936 havia estat també soci de l'Ateneu Social Democràtic, clausurat pels rojos.

La resolució fou l'admissió al servei actiu sense imposició de cap sanció.

DOLORS JORDÀ i DURAN (Professora de piano). Expedient 1939/126.¹¹

Havia estat nomenada per l'alcalde el 20 de desembre de 1930 amb destí a l'Escola de Belles Arts com a professora de solfeig i piano.

Actuaren com a testimonis M. Esperanza Vilagran Quintana (professora de música) i Jaume Gispert i Bordas.

La resolució fou l'admissió sense imposició de sanció per "bona conducta i perquè declara que és de dretes".

TERESA SUÑER i JULIÀ (Professora de piano). Expedient 1939/240.¹²

Entrà a l'Ajuntament el 24 de febrer de 1934 com a professora de música a les escoles primàries. Era soltera i tenia 34 anys.

Actuaren com a testimonis Dolors Barceló Florensa (mestra) i Joaquina Suñer Tubert.

S'al-lega en l'expedient que ensenya els himnes nacionals a l'escola i que "*es persona de buena conducta y antecedentes y de ideas religiosas, por lo que se le considera afecta a la Nueva España*".

En la resolució consta que sigui admesa sense imposició de cap sanció.

JOSEP CANTÓ i PRATS (Pianista i professor de música). Expedient 1939/263.¹³

Havia estat nomenat per l'Ajuntament el 16 de febrer de 1934 com a professor de música a les escoles primàries. Se li obrí expedient el dia 7 d'agost de 1939, moment en què era a la presó. Tenia 48 anys i era solter.

Actuaren com a testimonis Mn. Joan Perramon¹⁴ i Mn. Bruno Bujons.

⁹ Vista l'amistat que Jaumeandreu tenia amb Francesc Casellas, vegeu una breu semblança d'ell en el capítol 1.7. (F. Casellas).

¹⁰ Localització núm. 3008/90.

¹¹ Localització núm. 3009/98.

¹² Localització núm. 3009/99.

¹³ Localització núm. 3008/92.

El professor Cantó s'havia declarat públicament comunista i en diverses ocasions havia parlat malament de les religioses, tot dient "que s'havia de fer amb elles actes deshonestos" i, entre altres afirmacions, també havia dit que "*Jesucristo era un vago*". Aquestes afirmacions figuren en l'expedient que se li va obrir.

Essent ja a la presó, fou conduït davant del tribunal, el 30 d'agost de 1939, per fer la seva compareixença i consegüent declaració, en la qual es posa de manifest –com diu Joan Gay–¹⁵: "l'elevat grau d'elaboració intel·lectual de l'acusat, més que era habitual en aquest tipus de processos", Cantó manifesta: "*Rechazo, pues, el carácter de anarquista en el sentido de ácrata de acción, militante, afiliado o simpatizante, para lo que me remito a las pruebas de toda clase que puedan aportarse en contra, convencido de que jamás podrán ser halladas, y asimismo lo rechazo como devoto del anarquismo doctrinal o propagandista, a menos que se tome en el sentido de haber preferido una moralidad humana elevada, una fraternidad y una elevación de cultura que situara al hombre y a los pueblos por encima de las luchas políticas y las guerras*". Gay acaba dient: Tristament, és impossible que la sensibilitat del tribunal quedés gaire afectada per aquestes declaracions, i Josep Cantó va continuar encara una bona temporada a la presó¹⁶.

La declaració de Mn. Perramon no el va ajudar gaire. Diu que el coneix des de fa temps, per la relació professional, i que el considera de "*temperamento un poco excéntrico, pero de buenos sentimientos*". Diu que durant la dominació marxista ignora l'actuació de Cantó per la circumstància d'haver estat part del temps "*preso y escondido*", però sap que es dedicava a fer classes de música particularment i als col·legis públics.

Quant a la de Mn. Bujons, l'acaba d'enfonsar. Diu: que durant el Moviment, l'esmentat funcionari es va instal·lar en un dels pisos de la casa on ell vivia i per aquesta raó el va conèixer, i va poder apreciar la seva tendència "*izquierdista, aun cuando se portó caballerosamente con el dicente*".

La resolució es fa efectiva el 20 de gener de 1940 i és taxativa: destitució amb pèrdua de tots els drets, menys els de caràcter passiu. Sens dubte, Cantó, bon pianista i apreciat a la ciutat, era de caràcter bohemí i de tendències esquerranes, però en absolut havia militat ni participat en cap mena d'esdeveniment desestabilitzador. Els que l'havien conegut estaven d'acord a afirmar que era incapaç de fer mal a ningú. Una bona prova de la seva bona fe és que ell mateix va escollir com a testimonis dos sacerdots.

Fent una anàlisi de les resolucions dels expedients oberts a set músics treballadors de l'Ajuntament, observem que tant sols dos dels expedientats van ser separats del servei. Això no vol dir, en absolut, que la repressió no fos dura, sinó que confirma la minsa afiliació o compromís polític de la professió musical.

Però aquests músics que acabem de fer referència són només una molt petita part, una mostra podríem dir, d'una llarga llista que podria ser interminable, de músics que amb més o menys grau varen patir l'exili dels primers anys de la dictadura, generalment dins del mateix país, o els de llarga durada, que es varen establir repartits per tot el món, especialment França, Amèrica del Sud i alguns casos a la Unió Soviètica.

Només a tall d'exemple i com a testimoniarem referència a alguns d'ells. Entre els exiliats dins el propi país recordem Pere Masats (1894-1981) d'Anglès, alcalde que havia estat durant la República, Enric Barnosell (1891-1949), Lluís Moreno Pallí, tots exiliats a Barcelona. També Ferran Rigau, Martí i Emili Saló i Parals, Pere Arpa, i molts altres. Alguns exemples dels de

¹⁴ Igual que Mn. Ribas de la parròquia del Carme, Mn. Perramon (mestre de capella de la Catedral) també estigué empresonat l'any 1936.

¹⁵ *Sota la boira. Lletres, arts i música a la Girona del primer franquisme (1939-1960)*. GAY, Joan. Ed. Museu d'Art de Girona, 2000. Imp. Palahí, AG.

¹⁶ Sobre algunes activitats musicals a la presó, vegeu *Una velada musical en la Prisión provincial*, de F.Civil a *El Pirineo*, de 18-VIII-1939. (Any I, núm. 101).

llarga durada i fora de les nostres fronteres: Josep Fontbernat i Verdaguer¹⁷ (1896-1977), exiliat a França i posteriorment a Andorra; Josep Moreno Pallí, germà de Lluís, que anà a la Unió Soviètica, Narcís Costa i Horts¹⁸, a Mèxic.

No volem deixar tampoc d'homenatjar als músics i col·legues en l'art musical assassinats durant durant o després de la guerra, com Josep de Batlle, president de l'Associació de Música, a Dídac Bover, de Salt, i a Xavier Galí, entre molts altres.

Dediquem tot seguit unes paraules a Narcís Costa (Sant Jordi Desvalls, 15-IX-1907 / Girona,31-X-1990). I em ve a la memòria de quan havíem tocat junts, per allà l'any 1962, amb el seu germà Joaquim a la cobla Catalunya de Bordils, quan ens deia: "Jo tinc un germà a Mèxic que toca molt bé el clarinet i el piano i escriu grans obres musicals". Nosaltres, encara unes criatures, li contestàvem: "i jo en tinc un a la Xina". Amb el record d'aquestes bromes de joventut vagin aquestes ratlles d'homenatge a un gran músic amb el qual el país encara està en deute. Ell representa el que Joan Gay, en uns apunts biogràfics del mestre Costa,¹⁹ escriu: "Costa, representa, entre els músics gironins, l'exili polític de llarga durada, que el va portar a desenvolupar la major part de la seva carrera allunyat del país".

Costa Horts començà a estudiar música amb el seu pare, Joan Costa, a Sant Jordi Desvalls, un vertader mestre de músics de cobla en la seva època. A Girona estudià piano amb Josep Cantó i harmonia amb Baró Güell. Va seguir a Barcelona composició i instrumentació amb Ricard Lamote de Grignon. Fou instrumentista de l'Art Gironí i altres orquestres de l'època, i el trobem de clarinetista a l'orquestra Simfònica en temps que n'era director el seu professor Ricard Lamote. En els anys 20 i 30, Costa tingué una gran activitat creadora: *Sardana simfònica*, *Les alsinetes* i *Vallflorida* (1927); *sonatina per a violí i piano* (1934); *quartet de corda en fa menor* (1936). Guanyà per oposició una plaça de professor especialitzat d'educació musical per escoles de primer ensenyament amb data 2 d'abril de 1938,²⁰ segons relació d'opositors aprovats publicada al Diari Oficial de la Generalitat.

Als 31 anys fou mobilitzat, i la retirada el va portar fins al sud de França, al camp de concentració de Barcarès²¹. S'embarcà cap a Mèxic i entrava en aquest país el 16 de juny de 1939. Treballà com a mestre de música a l'Instituto-escuela Cervantes de Tampico (1940) i al Colegio Madrid de Ciutat de Mèxic (1941). Entrà a l'Orfeó Català de Mèxic, reorganitzant el cor masculí fundat el 1906, que no estava passant precisament per bons moments, transformant-lo en una massa coral d'unes 80 veus mixtes. L'activitat amb l'Orfeó i la intensa dedicació a la composició ompliren la majoria d'anys de Costa a aquell país. Col·laborà amb Avel·lí Artís Gener, en festivals de dansa catalana organitzats per l'Esbart Dansaire de l'Orfeó.

A partir de 1960 treballà estretament amb Pau Casals en l'estrena de l'oratori *El pessebre* el dia 17 de desembre d'aquell any, en el marc del Festival d'Acapulco. Obtingué premis de composició en els Jocs Florals de l'exili (1961 i 1966). Va destacar també amb una bona obra literària, amb l'edició a Mèxic d'un bon nombre de poemes. Quan enviudà, i a requeriment de la família Roca Delpech-Costa –recordem que Costa Horts es casà amb la germana de Jaume Roca Delpech– retornà a Girona el primers anys 80, on tingué, molt a desgrat seu, molt poca activitat musical i cultural. Volem acabar novament amb unes paraules de Joan Gay: "L'edat, la mort de molts amics i la decepció causada per una situació idealitzada des de l'exili, va conduir-lo a un procés de reflexió i revisió del conjunt de la seva obra, que encara no ha estat reconeguda en la seva justa mesura".

¹⁷ Sobre Josep Fontbernat, vegeu: *L'home d'"Els Cent Homes"*. (Aproximació a la vida i obra de Josep Fontbernat), d'Emili Casademont i Comas. Ed.: Ajuntament de Bescanó i Ajuntament d'Anglès. Abril de 1996.

¹⁸ Sobre Narcís Costa, vegeu: *L'Orfeó Català de Mèxic (1906-1986)* de Miquel Martí i Soler. Curial Edicions Catalanes, SA. Barcelona, 1989.

¹⁹ Vegeu: *Sota la boira. Lletres, arts i música...*. Op. cit.

²⁰ Gràcies a l'obtenció d'aquest títol de mestre, quan retornà a Girona, pogué acollir-se a una pensió de jubilació de l'estat espanyol, tot i no haver exercit mai de mestre.

²¹ Aquí escrigué precisament, l'any 1939, la partitura de la 1a. part de *Historieta I* (Cant Filial), per a orquestra.

Ben aviat algú haurà de fer un estudi, catalogació i valoració de la dimensió compositiva de Costa i Horts. No tenim cap dubte que aquest treball, de bracet amb una biografia que estarà marcada per una vida dura, resultarà del tot apassionant. I per por que una vegada més no es faci justícia a homes d'aquesta talla, vagi per davant la més sincera admiració per aquest gran català. Morí a Girona en l'escalf de la seva família, i seguint la seva voluntat, fou incinerat i descansa al cementiri de Girona.

7.3. LA TASCA MUSICAL DE LA SECCIÓ FEMENINA

La Sección Femenina de Falange Española Tradicionalista y de las JONS va tenir un paper d'importància vital en matèria musical, a l'Espanya de tota l'època de Franco.

La Sección Femenina va ser una de les branques constituents de FET i de les JONS, el partit únic que a partir de 1933 va unir a les seves files als membres de Falange Espanyola (FE) i de les Juntas de Ofensiva Nacional-Sindicalista (JONS), i que va servir de suport al règim franquista en els primers moments. La secció va ser creada per José Antonio Primo de Rivera el 1934 i es va estructurar en un organigrama de naturalesa vertical²² que tenia com a dirigent suprema la germana de José Antonio, Pilar. Entre els seus objectius figurava l'educació de la dona espanyola amb vista a completar el treball de l'home (i sempre supeditada a ell), en referència a la difusió dels ideals nacionalsindicalistes, principalment "unitat, totalitat i jerarquia". A les seves integrants se'ls exigia superació i, sobretot, abnegació. Treballaren abans i després de la Guerra Civil espanyola en diferents missions: recaptació de donatius, visita a les famílies dels camarades presos o ferits, confecció de camises i banderes, ocultació d'armes, Auxili Social, Servei de Premsa i Propaganda, educatives...

Del tots els terrenys de què s'ocuparen, nosaltres ens limitarem, naturalment, als musicals, i dintre d'aquests, als dos de més pes específic: l'educació musical i el folklore.

En el cas de l'educació musical a les escoles, s'ha de tenir present que va ser portada per la branca femenina de la Falange, i hi va haver sempre una espècie d'oscil·lació permanent entre els termes *pedagogia* i *didàctica musical* que mai no va ser aclarida, potser perquè els mateixos quadres i instructores ajuntaven, conscientment o inconscientment, aspectes dels dos terrenys sense arribar a tenir del tot clara la seva pertinença a un o altre àmbit. Cap text no en parla, però la confusió existeix, i matèries dels dos camps es fusionen i amalgamen fins i tot en els cursets que es denominen Pedagogia musical o Didàctica Musical.

La música fou considerada matèria fonamental en la formació de la joventut per la influència que obrava sobre l'esperit humà i, així, es va incloure amb caràcter obligatori en nombroses activitats dedicades a les més variades edats: escoles i col·legis (de tot tipus), cercles de joventut i albergs. El fi que es volia aconseguir era despertar el gust musical en l'alumnat per mitjà del contacte amb les cançons i balls autèntics del *folklore nacional*. D'altra banda, deien que volien educar el sentit del ritme, donar agilitat al cos i afavorir l'interès de les alumnes pel folklore.

Segons els escrits de les instructores, quadres i assessores de la Secció, aquest programa educatiu havia sorgit basant-se en la creença que la unitat de les terres d'Espanya (que en el terreny militar era obra de Franco i del seu exèrcit), seria aconseguida "a través de la doctrina nacional-sindicalista",²³ de la terra, i de la Música; totes elles complementades amb la doctrina de Crist, el caràcter diví del qual el col·locava per damunt de totes les altres: "*Cuando todos los españoles tengan metido dentro de sí las consignas de Falange Española Tradicionalista y de las J.O.N.S.; cuando los catalanes sepan cantar las canciones de Castilla; cuando en Castilla se conozcan también las sardanas y se toque el chistu; cuando en el cante andaluz se entienda*

²² L'organigrama presentava quatre branques troncal que se subdividien en departaments i seccions: Delegació Nacional, delegacions provincials, delegacions locals i afiliades.

²³ Els postulats pedagògics i la metodologia específica utilitzats per la Secció Femenina s'ajustaven perfectament a l'esquema que el nacionalsindicalisme pretenia per a l'educació musical. Sobre aquests postulats, vegeu la revista *Ritmo*, números 140 (nov. de 1940), 143 (febrer-març de 1941) i 145 (maig de 1941).

toda la profundidad y toda la filosofía que tiene, en vez de conocerlo a través de los tabladillos zarzueleros; cuando las canciones de Galicia se canten en Levante; cuando se unan cincuenta o setenta mil voces para cantar una misma canción, entonces sí que habremos conseguido la unidad entre los hombres y entre las tierras de España (...) Queremos por medio de la música unir las regiones de España. Queremos lograr la compenetración del pueblo español, la armonía entre las provincias, la unidad entre los hombres de España por medio del ritmo, de la música, del arte. Cuando Zaragoza baile sevillanas y Sevilla cante jotas, se habrá dado un gran paso hacia la unidad de la Patria.”

A la vegada, la Secció Femenina, i en el marc d'una determinada visió de la dona i la societat, deia que volia destruir la creença arrelada en els pobles espanyols que la condició de dona determinava unes funcions específiques que havia de complir. Volia que la dona espanyola no es quedés reduïda a “les coses de casa”, i per això va crear les *Escoles de Llar*, en les quals es pretenia instruir la dona en diversos àmbits culturals, oferint-li una profunda i completa formació que li permetés abordar amb èxit les tasques de la família i en la societat. S'hi ensenyava música, a més de puericultura, economia domèstica, cuina, neteja, labors, decoració, higiene i atenció a malalts, art, ciències, literatura i altres.

L'actuació de tot el personal implicat en la política pedagògica musical de la Secció Femenina es va haver d'ajustar a unes normes elaborades per la Regidoria Central de Cultura. La correcta observança d'aquests principis es controlava a través del Departament de Música²⁴ i de les delegacions provincials i locals, i, més puntualment, en cada província, per la regidora provincial de Cultura, ajudada per una instructora provincial i un assessor de música.

Tot el que feia referència a ensenyança musical ordenada per la Llei, tant en centres de la Secció Femenina com en els que en depenien a través del Ministeri d'Educació i Ciència –la planificació dels cursos provincials i de renovació musical, l'orientació en la tasca de les instructors de música, etc.–, era competència del Departament de Música.²⁵

Aquest Departament rebia tota la planificació del Gabinet Tècnic i tenia com a centre pilot l'Escola Nacional de Música, on es formaven les instructors que més tard impartirien música als centres de la Secció Femenina i en tots aquells que ho sol·licitessin.

La regidora provincial de Cultura tenia al seu càrrec innumerable aspectes. Els que es refereixen a pedagogia musical són els següents:

- Organitzar els cursos d'instructors provincials.
- Comprovar que les classes de música es donessin en tots els cursos d'acord amb el que indicava el pla de formació de la Delegació nacional, i que en cada curs es realitzessin les conferències-concert pertinents.
- Tenir cura de gramols i fonoteques.
- Enviar els informes trimestrals de les instructors de música a través de les delegacions locals a la capital.
- Dirigir les reunions generals i trimestrals d'instructors de música convocades per la Delegació Local.
- Proposar a la Regidoria Central de Cultura les persones susceptibles de ser becades.

Consideraven la música com una assignatura que posseïa igual interès que les altres per a la formació total de l'individu (femení, en aquest cas).²⁶

²⁴ El personal del Departament de Música el componien dos caps de Departament, auxiliars de viatges, de concursos, d'administració, de fitxers d'investigació, de fitxers de càtedres, auxiliars de màquina en general, de discs i de biblioteca.

²⁵ Aquest organisme també s'encarregava de la investigació folklòrica i de l'organització dels grups creats a les províncies, de l'organització de fitxers, dels viatges de Cors i Danses i de l'organització dels concursos nacionals de Cors i Danses i de Nadales.

²⁶ La divisió entre el masculí i el femení en matèria educativa queda especificada per la Llei del 6-XII-1940, article 10, que afecta tots els alumnes de primera i segona ensenyança. S'hi especifica que els alumnes rebran educació política en l'esperit i doctrina de FET i de les JONS, educació física i esportiva i educació premilitar; quant a les alumnes, rebran les dues primeres més la iniciació a la llar, dins la qual

Els tipus de Centre a càrrec de la Secció varen ser:

1. Centres que varen dependre directament de la Secció Femenina: escoles de *mandos mayores*, escoles de *mandos menores*, centres de Formació de la Massa, cursos d'Escoles de la Llar,²⁷ albergs de Secció Femenina, SEU, Joventuts de la Secció Femenina i Sindicades, cases de *flechas*, preventoris, tallers.
2. Centres en els quals tenia confiada l'ensenyança musical: instituts, col·legis, escoles de magisteri:

En l'ensenyament en aquests centres, es considerava que les classes de música havien d'impartir-se de manera permanent, diversificada i diària, sotmeses a unes pautes que havia elaborat la Regidoria Central i que podien ser aplicades a qualsevol edat i en qualsevol centre.

Dins l'organització de cursos especialitzats per a l'alumnat nacional i estranger, cal destacar els cursos de les Escoles d'Especialitzacions. Foren tres els centres que es varen crear per Ordre d'1 de febrer de 1966:²⁸ un a Madrid, un a València i el tercer a Barcelona, el *Roger de Lauria*, clausurat el 15 de desembre de 1976. Durant dos cursos de nou mesos de duració²⁹ s'instruïa les futures professores de Llar fent-les competents per a l'ensenyança de la música (solfeig, història de la música, direcció de cors, cant gregorià, impostació de la veu...), de balls populars i per a la investigació del folklore espanyol. Les matèries no eren únicament musicals, i anaven a càrrec de professorat especialitzat: solfeig, dictat i transport, impostació de la veu i cant, direcció de cors, folklore, cant gregorià i música religiosa, història general de la música, rítmica i coreografia, danses populars, harmonia i contrapunt, història de la cultura, història del teatre i muntatge d'obres representatives, religió, nacionalsindicalisme, organització, gimnàstica i pedagogia musical per a nens.

Per a l'ingrés en el curs nacional era necessari presentar un certificat d'estudis oficial expedit pel Conservatori on s'haguessin realitzat els estudis elementals (llavors eren quatre anys de solfeig, cinc d'instrument i un d'harmonia), una partida de naixement legalitzada, el certificat d'afiliació,³⁰ pagar la quota de manutenció i la taxa d'ensenyança i realitzar un examen d'ingrés que es referia a cultura general i equivalia a un batxillerat elemental.

En finalitzar els estudis, les alumnes rebien el títol d'instructora nacional de música, i ja podien ser destinades per la Secció a centres oficials. Aquest títol va ser convalidat pel Ministeri d'Educació i Ciència per Ordre de 23 de juny de 1969 (BOE del 4 de juliol de 1969).

---

s'inclouïa la música amb caràcter obligatori, però sense ser matèria que canviés la valoració final de la nota. Així doncs, no va ser per desig exprés de la Secció Femenina el fet que únicament l'alumnat femení rebés educació musical, ja que des d'un principi es demanà al Ministeri l'ensenyança de la música per a l'alumnat masculí amb vista a equiparar-lo en aquest sentit al femení. La petició no va ser tinguda en compte pel Ministeri fins a la data ja molt allunyada en què es va establir el BUP, 35 anys després que la Secció comencés a impartir música als centres que tenia assignats: "*La Sección Femenina no tiene un interés especial en que esta materia quede adscrita al ámbito de su competencia, pues cuando lo hizo fue por cubrir un vacío, que no llenó en ningún momento el Ministerio, a pesar de haberlo propuesto repetidamente con el fin de evitar una discriminación entre alumnos y alumnas que de hecho ha existido, en un aspecto educativo tan importante*". (Arxiu general de l'Administració, caixa 177, G.1, núm. 2; carta de Pilar Primo de Rivera a José Ramón Masaguer, director general d'ordenació Educativa, amb data del 14-V-1974, Madrid). Així doncs, en els centres dependents de la Secció Femenina hi hagué música obligatòria, en els altres no se n'ensenyà, perquè el Ministeri no va atendre la petició esmentada.

²⁷ Segons Di Febo: "*Las primeras Escuelas de Hogar fueron organizadas a partir de 1941 por la Sección Femenina en los barrios, en las fábricas, en el campo y en algunos casos también en las cárceles*". (Giuliana DI FEBO. *Resistencia y movimiento de mujeres en España. 1936-1976*. Barcelona. Icaria, 1979.

²⁸ El reconeixement oficial es dona el 1966, però algunes de les especialitats funcionaven des de 1940, en cursos de duració de 30 a 45 dies, en règim d'internat o no. Es formava les mestres en diverses matèries musicals i alhora en els principis del nacionalcatolicisme.

²⁹ En un principi era un període de quinze mesos, dividit en un de sis mesos i un de nou.

³⁰ En cas de ser afiliada. De totes maneres, mai no s'exigí el carnet de pertinença a la Secció Femenina, per a l'assistència als cursos de pedagogia.

També s'havien organitzat cursos de pedagogia i didàctica musical de metodologies foranes, com l'Orff-Schulwerk (realitzat durant 10 anys, de 1964 a 1972 i 1976), camps internacionals de música i dibuix (de 1973 a 1977), etc. El programa d'aquests camps varià segons els anys de realització.³¹

Totes les activitats pedagògiques esmentades es desenvoluparen mentre estigué en vigència el règim franquista. Finalitzat aquest, l'any 1975, la Secció Femenina va aconseguir del Ministeri d'Educació i Ciència la prolongació de la seva tasca en el BUP, en el qual les seves instructores varen ser part del professorat que va impartir la nova assignatura de música en el primer de BUP. El 1975 eren 215 les professores de música de la Secció que amb nomenament del Ministeri d'Educació i Ciència impartien música (dins l'assignatura de Llar) en els instituts d'ensenyament mitjà dins el batxillerat elemental i superior. La preocupació de Pilar Primo de Rivera per la continuïtat d'aquest personal va donar com a fruit que el director general d'ensenyaments mitjans, Manuel Arroyo, decretés la permanència d'aquest professorat en els seus instituts corresponents (Instrucció núm. 29/1975 de 30 de juny, per la qual es donaven normes sobre professorat de música en els instituts de batxillerat per al curs escolar 1975/76, moment del canvi al BUP). Aquest serà l'últim reducte pedagògic de la Secció Femenina en matèria musical des de 1977, encara que mancat ja de la seva identitat inicial. Hem d'assenyalar que un dels músics espanyols de rellevància que donaren suport a les activitats musicals de la Secció Femenina fou Joaquim Turina.

A la nostra ciutat, des d'un bon principi, i malgrat la poca militància³², la Secció Femenina tingué un pes específic i les seves activitats foren múltiples. Es nomenà el mestre Civil assessor de música de la Delegació Provincial, i ho seria des de l'any 1941 a 1965. Es creà el cor, que assolí una perfecció poc comuna i obtingué més d'un guardó, entre altres, el Premi Nacional, l'any 1942³³. El cor, fundat el 1940, estava compost per una trentena de veus femenines, també amb el mestre Civil com a director. I no és menyspreable la tasca dels cors i danses, dels quals fou responsable, en la part coreogràfica i fins i tot musical, Josep M. Figueras. Dins d'aquesta última branca esmentada, cal fer especial referència al magnífic treball de recollida de cançons, danses i costums de les nostres comarques a càrrec de la que fou secretària de la Secció Femenina durant un bon temps, Maruja Arnau, filla de Ramon Arnau, director de la banda.

Entre les activitats desplegades en aquella primera època, destaca la tasca assistencial, les campanyes contra la mortalitat infantil, l'esport i el folklore (cors i danses). En els darrers temps del règim, la preocupació principal consistia a organitzar curssets de tota mena, concursos de floricultura, concerts³⁴ i el foment de la sardana. Com diu l'historiador Josep Clara, com a contrast amb el Frente de Juventudes, les dirigents de la Secció Femenina "foren persones d'origen autòcton: Dolors Falcó, Maria Moratones, Assumpció Olivé, Rosaura Xiberta, Maria Cobarsí, Maruja Arnau", i altres.³⁵ El fet de ser gent de casa i inclinada a la tradició explica aquest singular perfil de les activitats.

³¹ Camp I: La música espanyola del s. XVI. Camp II: Època clàssica i contemporània. Camp III: Guitarra clàssica. Camp IV: Música de cambra. Camp V: Conjunts de cambra, violí i piano.

³² El juliol de 1940, els efectius de la Secció Femenina a la ciutat de Girona eren 35 militants i 77 adherides. (Clara, J. Op. cit., p. 56).

³³ Cal assenyalar que els elements del cor femení posseïen quasi tots base musical, fet que ajudà que al llarg de la seva trajectòria obtingués diverses distincions. Mencionem el primer premi del concurs celebrat a Madrid l'any 1942. Vegeu l'article *Los Coros de la Falange Femenina. Gerona en Madrid*, de José Rico de Estasen, a *El Pirineo*, de 7-VII-1942.

³⁴ En el terreny concertístic la Secció Femenina també havia organitzat els seus: Anotem-ne uns quants que hem recuperat: Lluís Millet (violoncel) i Rafael Gálvez (piano) i la ballarina Emma Malera (Nadal 1941); Joan Guillaume (violí) i Joaquim Poll (piano) (24-II-45); Luis Galve (piano) (28-II-47); conferència *La mujer y la música* a càrrec de Josep Massanas, amb Consol Oliveras (violí) i Josep Cantó (piano) (febrer de 1947; Sofia Puche (piano) (11-XII-49); Joan Guillaume (violí), Josep M. Serra (violoncel) i Rogeli Sánchez (piano) (15-V-49); Justo Carmena (violí) i Gabriel Vivó (piano) (16-X-49); Joan Guinjoan (piano) (13-III-55); Renata i Gracià Tarragó (guitarres) (20-III-55); Santiago Pavia i Carme Vilà (piano), Renata Tarragó (guitarra) i Anna M. Cardona (piano) (febrer de 1956), i altres.

³⁵ Clara, J. Op. cit. p. 56.

7.4. EL SINDICAT I LA MÚTUA DE MÚSICS EN MANS DE LA CNS (1939)

Els projectes i l'eufòria sindical dels músics de l'època republicana s'havien esfumat. Els tres anys de Guerra Civil havien posat fi a tot el treball de quasi vint anys de lluita dels músics gironins per exercir dignament la professió. Passat el parèntesi dels tres anys, el nostre pare Desideri Brugués, músic també, ens havia explicat en més d'una ocasió la seva impressió personal de les primeres trobades: "Feia la impressió, en les primeres reunions, que érem unes altres persones; parlàvem de manera diferent, com atemorits, ens era igual una cosa que l'altra. La guerra ens havia marcat molt fortament, tant els que havíem lluitat al front com els que s'havien quedat a casa".

El dia 20 d'abril de 1939 hi ha una reunió de la Junta de la Mútua; l'acta està redactada en castellà i es parla ja amb el terme "camaradas". Presideix la sessió el tresorer Francesc Gruart, ja que es desconeix la residència actual del president Pere Mitjà i la d'Enric Castelló, de Figueres. Gruart diu que és necessari excusar la Junta dels motius pels quals durant els últims quatre mesos no s'ha fet cap tipus d'operació i que ara, ja normalitzada la situació, es tornaran a passar els rebuts a cobrament i, amb els interessos dels títols, es pagaran els subsidis.

Com que en aquestes dates el Sindicat Musical d'abans de la guerra no pot operar, la Mútua proposa a la CNS, interinament, que faci les funcions del Sindicat quant a contractació i formació d'orquestrades.

El dia 15 de novembre de 1939 se celebra una reunió important. Es tracta de la "*Toma de posesión de la gestora nombrada por la Central Nacional Sindicalista, para regentar y administrar la asociación mutualista de profesores músicos de esta provincia*".

Es reuneixen els "*camaradas Francisco Civil, José M. Carbonell, Juan Guillaume, José Blanch Reynalt, Celestino Bofill, Juan Grau Capdeferro*", que han estat nomenats pel règim com a gestora i administració de la Mútua de Professors Músics d'aquesta província. Ocupa la presidència el representant de la Central Nacional Sindicalista, i manifesta als presents la designació de Francesc Civil com a president, de Josep Blanch com a tresorer, i vocals la resta dels reunits. En la propera reunió d'aquesta Gestora, de 14 de febrer de 1940 presidida per Francesc Civil, amb els mateixos components i l'excepció de la incorporació de Josep Saló, com a vocal. S'informa dels temes següents:

- 1.- Que el Sindicat està dissolt.
- 2.- Que la CNS, en virtut del que ha disposat la Delegació Sindical Provincial, ha ordenat que passessin a formar part del capítol social de la Mútua els títols dipositats al Banc d'Espanya.
- 3.- Que en aquella data, hi ha unes existències a caixa de 17.383,75 pessetes. El secretari diu que el deute en obligacions pendents és de 40.452 pessetes.
- 4.- Es fa una crida a tots els socis que ja ho eren el juliol del 36 i que varen ser baixa per diferents motius perquè regularitzin la seva situació, i es fan unes condicions especials als que hi tenen deutes.

En les reunions que segueixen, presidides totes pel mestre Civil, no hi ha aspectes importants a destacar, fins a la del dia 22 de maig de 1947, en què es fa la reunió general i surt elegida una nova Junta. No obstant això, remarcarem alguns fets fins arribar a aquesta Junta en aquest brevíssim resum:

Reunió del 3-IV-1941.- Com a fet curiós, i per demostrar el rigor administratiu del Sindicat abans de la guerra, direm que Mn. Josep M. Ribas demana entrar a la Mútua; exposa que ja ho havia sol·licitat l'any 1936, i que no se'l va admetre perquè li va ser impossible presentar, en aquelles dates especials, la partida de naixement. El capital de la Mútua en aquesta data ja és de 255.454,15 pessetes.

Reunió del 7-VIII-1941.- S'acorda la publicació d'un butlletí informatiu.³⁶ Durant els anys 1942 i 1946 no hi ha cap acta en el llibre corresponent, ja que feia les funcions de secretari un funcionari de la CNS.³⁷

Reunió del 15-IX-1943 (Gestora).- Durant els anys 1942 i 43, F. Civil insisteix en la necessitat de convocar una reunió general; finalment diu que la CNS ja ha autoritzat a assenyalar una data per celebrar-la i, per tant, per poder elegir una nova directiva, després del llarg període provisional de la Gestora; però això no es realitzarà fins quatre anys més tard, 1947.

Reunió del 9-VI-1943 (General).- Aquesta reunió havia estat preparada per la gestora el dia abans, i només se'n pot destacar la problemàtica econòmica d'aquests anys, derivada de les devolucions dels rebuts dels socis com a conseqüència de la crisi del país. Les reunions que segueixen –20-IV-44, 17-III-45 i 21-IV-47– són purament de tràmit, igual que les del 30-V-47, 21-X-47, 24-II-48 i 9-III-48.

Reunió del 22-V-1947 (General).- En aquesta sessió, última presidida per Civil, acaba les seves funcions la gestora, que actuava de manera provisional des de 1939, i entra una nova Junta, formada per Josep Blanch (president), Josep Viader (vicepresident), Pere Arpa (tresorer), Joaquim Vidal (secretari), i Conrad Saló, Celestí Bofill, Miquel Aiguabella i Rafael Figueras, com a vocals.

De l'època franquista distingiríem clarament dues etapes sobre el funcionament de l'ASME³⁸. La primera, que va de la postguerra fins aproximadament els anys seixanta, va ser marcada essencialment per la rigidesa i control, però sense uns beneficis sindicals a canvi. La segona, fins a mitjan anys setanta, caracteritzada per una benevolència i descontrol, que varen portar el col·lectiu musical a la desconfiança entre i dins el mateix col·lectiu³⁹. La situació creà inseguretats i impotència davant de l'organisme que en teoria havia de vetllar pels interessos de la professió musical, que va desembocar en un descrèdit i desinterès general. Aquesta situació arribà fins ben entrats els primers anys de la democràcia⁴⁰.

7.5. NOUS INTENS DEL MESTRE CIVIL PER A UNA ESCOLA DE MÚSICA (1940-1942)

El mestre Civil s'havia guanyat un merescut prestigi a la ciutat. Aquelles classes particulars iniciades ja feia anys, aproximadament des de la seva arribada a Girona el 1924, al seu pis del carrer de l'Argenteria, 23, s'havien convertit ja en l'Acadèmia Francesc Civil, que sovintejaven, per cert, estudiants no sols de la ciutat de Girona, sinó de totes les comarques.

D'altra banda, les seves contínues publicacions a la premsa diària i a la premsa especialitzada en feien un personatge culte i preparat; un home jove, però a la vegada amb la maduresa suficient per afrontar responsabilitats; amb il·lusions i experiència, adquirida en la seva trajectòria, primer com a bon estudiant format a l'Escolania de Montserrat i més tard en la seva estada, ben aprofitada, a París.

³⁶ No sabem si mai es va arribar a fer aquesta publicació. Malgrat les nostres abundants indagacions, el resultat ha estat negatiu.

³⁷ De ben segur que aquestes actes no s'han perdut. Caldria una recerca a fons als arxius centrals del sindicat vertical.

³⁸ Com es desprèn de l'entrevista del 24 de setembre de 1949 del diari *Los Sitios* al secretari del Sindicat, senyor José Hugas Prats, i al Jefe del Grupo de Música del Sindicato Provincial del Espectáculo, senyor Josep Viader, el nombre d'afiliats era de 750.

³⁹ Sobre aquesta època i per a més informació, vegeu l'article *La Música y los músicos en la provincia de Gerona*, de Gil Bonancia, al diari *Los Sitios*, d'11-XI-1963.

⁴⁰ Aquesta nova etapa portà en els primers anys vuitanta un alè d'aire fresc a la professió, amb esperances de solució als molts problemes que patien els músics professionals de les cobles i orquestres de ball, fins i tot vam aconseguir que el Comitè executiu de la Federació Internacional de Músics (FIM) vingués a Girona a celebrar una de les seves assemblees. (Jornades de Lloret de Mar). Vegeu *Diari de Girona* de 13-IV-1986).

Tot això, juntament amb els seus dots personals, i sense oblidar la tasca de recerca contínua i la important producció com a compositor, feia del mestre Civil el personatge musical i cultural més capacitats del moment a la ciutat, fet que ningú no pot discutir.

Un dels seus somnis no realitzats continuava essent la fundació d'una Escola de Música o Conservatori amb participació pública.

Acabada la Guerra Civil, i essent organista de la Catedral, va pensar que aquell projecte iniciat ja abans dels anys 30 aleshores podia fer-se realitat.

Tot i no havent trobat en les altres ocasions el suport necessari del municipi, ens consta que ho tornà a intentar, contactant amb responsables del nou consistori. Aquest cop tampoc no va triomfar, ja que el municipi va considerar, segons es desprèn de les declaracions d'un regidor, que *"en estos momentos hay en la ciudad problemas más inmediatos que la creación de una Escuela de Música"*.

Si bé no dubtem en absolut de la veritat d'aquestes paraules, sabent la situació de l'any 1941, el fet és que Francesc Civil va veure, una vegada més, com el seu somni trobava les portes tancades a la plaça del Vi. Però és evident que el mestre Civil no es desil·lusionava fàcilment, com ho demostra el fet que al cap de poc trucà a una nova porta de despatx; aquesta vegada, a la de José-Luis Fernández Coll, cap provincial de l'Obra Sindical d'Educació i Descans de la CNS, home culte i sensible en temes culturals i molt especialment en els musicals. Allà –en paraules textuais del mestre Civil– "hi vaig trobar immediatament la comprensió i la il·lusió compartida pel projecte que tant havia buscat, en un senyor que em va escoltar amb tota l'atenció i interès, i que es va comprometre a estudiar el tema en profunditat i a sotmetre'l als seus superiors".

Fernández Coll va veure el projecte interessant i engrescador per a la ciutat i província des del primer moment, i va començar a treballar de manera sorprenentment ràpida per la creació de l'Escola.

Coincidí amb la presentació d'aquest projecte, i fou un factor decisiu per la fundació de l'Escola, la recent creada Orquestra Filharmònica, tutelada per la mateixa Obra Sindical. Per a la formació de l'orquestra, però, i en una ciutat de les característiques de Girona, no era fàcil trobar un conjunt simfònic. La manca d'uns determinats instrumentistes de vent i alguns de corda –sobretot violoncels, oboès, fagots, trompes, etc.– ha estat sempre un obstacle. L'orquestra es va poder crear, però, gràcies a la incorporació de músics de la banda militar, en aquells moments en formació de gran banda.

Sabem que Fernández Coll oferí la direcció de l'orquestra a F. Civil, i també a Baró Güell i algun altre dels músics reconeguts de la ciutat, però cap d'ells no es volgué comprometre amb l'aventura.

Es va pensar també que amb el temps caldria disposar de nous elements per a la renovació dels integrants de la banda, i es va aplicar aquella teoria que amb una orquestra no es pot crear un conservatori, però amb un conservatori es poden formar diverses orquestres. Dit d'una altra manera, es va creure que per a la continuïtat de l'orquestra calia la fundació d'una escola.

Com que l'Obra Sindical acabava d'instaurar una mena de classes d'educació musical destinades als fills dels productors, a càrrec del que era músic major de l'exèrcit i director de la Banda de Música del Regiment Alcántara 33, Ramon Arnau Serrano, Fernández Coll va pensar que aquesta era l'altra persona que necessitava per assegurar l'èxit del projecte.

Algunes fonts, ja fa anys, ens havien informat que si bé Fernández Coll va trobar en la persona de Francesc Civil el mestre indiscutiblement adequat, tant musicalment com personalment, no així per part d'algun altre dirigent de la CNS, que tingué els seus dubtes quant a confiar-li la direcció de l'Escola, perquè no veia gens clar el fet que un músic, a més de dirigir una orquestra, fos capaç de dirigir una escola, sobretot pel que fa a l'administració i a la disciplina, cosa a la qual Fernández Coll, com a gironí, no hagués posat mai cap objecció.

No cal donar voltes a aquest fet per entendre aquest raonament des de l'òptica de la CNS, i sobretot, amb la situació política dels primers anys de la postguerra, ja que amb la incorporació d'un militar veien encara més assegurat l'èxit de l'Escola, i especialment des del punt de vista disciplinari, com hem dit.

Poc sabíem de José Luis Fernández i Coll, veritable protagonista de la creació de l'orquestra i de l'escola; tan sols que havia ocupat el seu càrrec fins 1945, i que, casat amb una gironina, l'any 1949 s'havia desplaçat a Barcelona. Posats a indagar, hem pogut descobrir i conèixer una persona encantadora, ni més ni menys com ens l'havíem imaginat. Home culte i gironí de soca-rel. La pista definitiva per a la nostra recerca va venir amb la lectura del llibre *Joan Viñas Bona. El goig de viure*, de Francesc Viñas Rexach,⁴¹ fill del gironí Joan Viñas Bona. Al llibre poguérem descobrir el nostre personatge per l'amistat que l'unia a l'autor, fet pel qual hi apareixia com a protagonista en diferents capítols.

Posats en contacte amb Fernández Coll (Mataró, 1920), als 87 anys i amb residència a Barcelona, amb una memòria i estat de salut envejables, i una amabilitat fora del comú, ens explicà els seus orígens i els projectes que engegà des de Girona.

Primer de tot ens deixà molt clar que, tot i ser mataroní de naixement, ell sempre s'havia sentit gironí, pel fet que als cinc anys ja va marxar de Mataró, i es traslladà al Marroc, donat el destí del seu pare que era militar. Quan tenia set anys arribà a Girona, com a conseqüència d'un nou trasllat del seu pare, i naturalment, passà tota la seva infantesa entre els gironins. Féu els seus estudis aquí i va contraure matrimoni amb una gironina. En la postguerra entrà d'escrivent a la CNS i un dia va rebre un ofici amb el nomenament de "*Jefe de Obras Sindicales*". Així d'elemental i senzill fou el seu destí professional d'uns quants anys, i només uns quants, ja que, com veurem més endavant en desplaçar-se a Barcelona l'any 1949, emprengué un nou camí i orientació professional, per cert, ben diferent.

Però Fernández Coll, en els pocs anys al capdavant de l'Obra Sindical, a més de fundar, l'orquestra Filharmònica i l'escola de Música, també organitzà el 1r concurs regional de sardanes de tot Catalunya, amb l'advertiment del Governador Civil que si tirava endavant el concurs, "li anava el seu cap". Ell va haver d'afrontar els projectes, amb 21 anys, totalment a contra corrent, posant-li pals a les rodes continuament. També va tirar endavant quatre residències a Girona, la de Sant Feliu de Guíxols, la del Far de Sant Sebastià, la d'Empúries i la del "Condado de Sant Jordi", entre Platja d'Aro i Calonge.

Fernández Coll, per circumstàncies de l'època, no va poder estudiar música, però sabem que n'és un bon amant, i –fet molt important– en la seva conversa denota un profund respecte per l'art musical, fins i tot parlant dels projectes musicals dels seus néts.

Ell ha mantingut sempre el contacte amb Girona i durant molts anys, i per diverses raons, ha mantingut gran amistat amb alguns gironins dels que podem batejar com a "gironins de tota la vida": Josep Maria Ginés, Mn. Evarist Feliu, Jaume Ministral i Joan Viñas i Bona. Fernández Coll, Josep Maria Ginés i Joan Viñas es coneixien de petits, i tots havien sigut antics fejecistes. Precisament Joan Viñas, Ministral i Fernández Coll eren de *Els Narcisos*.⁴² En un viatge en tren de Barcelona a Girona –explica Francesc, fill de Joan Viñas– l'any 1949, van estar pensant, somiant i projectant un casal que reunís els gironins residents a Barcelona, que –com ells– continuaven estimant la ciutat de l'Onyar i s'hi sentien vinculats. El casal havia de ser lloc de trobada i àmbit de projecció social i cultural de Girona. Fernández Coll i Joan Viñas havien col·laborat en molts projectes, tots relacionats amb l'església, com l'Apostolat de la gent gran, Vida Creixent, Àmbit Maria Corral, i altres.

No es va equivocar aquest responsable de la CNS en escollir el mestre Arnau perquè organitzés l'Escola amb el mestre Civil. Ramon Arnau, *Don Ramon*, com era conegut per tots els gironins, resultà des d'un primer moment un col·laborador lleial, eficaç i imprescindible en la fundació de l'Escola, juntament amb el mestre Civil. La seva condició de militar no va ser mai

⁴¹ Sobre Viñas Bona, vegeu: *JOAN VIÑAS BONA. El goig de viure*, de Francesc Viñas i Rexach. Edit. Edimurtra. Barcelona, 2003.

⁴² Lema de la Germandat de Sant Narcís.

cap inconvenient. Incorporat al cent per cent a la nostra ciutat, no escatimà esforços de cap mena per constituir l'Escola primer, i per mantenir-la, després.

S'ha de recordar que, tot i que la CNS va donar suport jurídic a l'Escola, aquesta, des de l'àmbit econòmic i de funcionament, va haver de caminar sola. És sobradament conegut pels gironins que aquests professors, en els primers temps, en alguna ocasió varen haver de pagar algun lloguer de local o dels pianos de la seva pròpia butxaca, i que el seu sou el cobraven, si hi havia recursos, una vegada a l'any. L'Escola, des d'un punt de vista oficial, començaria a funcionar l'1 d'octubre de 1942 amb una programació basada en la del Conservatori del Liceu de Barcelona.

El tercer personatge amb què es va comptar des d'un primer moment per completar el quadre de matèries que es pensava establir va ser Josep Saló, mestre nacional, que havia estat violí concertí de l'Orquestra Simfònica, i que en aquells moments ho era de la Filharmònica, indiscutible figura del violí, en aquella època, a Girona.

Després d'aquest recorregut sobre els nous intents del mestre Civil per aconseguir una escola de música, passarem de ple a la fundació de l'Escola en la segona part (capítol VIII) d'aquest treball.

7.6. PROJECTES ORQUESTRALS DE LA CNS: LA FILHARMÒNICA⁴³

Volem fer referència a tres projectes orquestrals, que, pel moment de la seva fundació i per sortir del mateix embrió, tingueren una relació molt directa amb el Conservatori. Es tracta d'un projecte de banda i orquestra; un de banda i un projecte d'orquestra filharmònica, que, encara que amb molt poca durada, arribà a ser una realitat: parlem de l'orquestra filharmònica de la CNS.⁴⁴

Poc abans de la creació d'aquesta orquestra, l'any 1941, Josep Saló i Joaquim Vidal, del *Sindicato de Profesores de Orquesta de la Provincia de Gerona*, presentaven amb data 11 d'octubre de 1940 el projecte de fundar una banda davant del senyor N. Giménez, secretari de la secció local de la CNS. El seu articulat fa referència a la seva composició i que s'havia fet el possible perquè els elements compromesos fossin joves i enquadrats a l'esmentat Sindicat.

La banda havia d'estar formada pels següents components:

- * 4 Clarinets : Lluís Badosa, Serrano (de la banda), Jaume Alou i Carbonell.
- * 1 Flauta : Miquel Roca.
- * 1 Flautí : Quintana.
- * 4 Saxos Mi b: Josep Grabalosa, Josep Cunill, Enric Pagès i Jaume Pujadas.
- * 3 Saxos Si b: Enric Molí, Pujol i Jaume Porcalla.
- * 4 Trompetes: Gispert, Varés, Escura(fill) i Roig.
- * 3 Trombons: Joan Guillaume, Joaquim Cassà i Antoni Barnès.
- * 2 Barítons: Juli Armengol i Joan Baró.
- * 2 Baixos: Xifra i un altre.
- * 1 Caixa: Casas.
- * 1 Bombo: Prunell. (Ferran o Agustí).
- * 1 Platets: El de menor edat.

Com a director del quadre artístic, es proposaven diversos noms: Civil, Casellas, Baró Güell, Carbonell o Eliseu Boix, tots ells de reconeguda solvència artística.

⁴³ Nosaltres hem optat per escriure el nom de Filharmònica amb "h", tot i que en la documentació i programes existents unes vegades apareix amb la "h" i d'altres no.

⁴⁴ Vegeu l'article *La Filarmònica de Gerona* que escriu F.Civil a *El Pirineo*, el 7-XI-1942.

Al cap de pocs dies trobem un nou projecte: aquesta vegada es tracta d'una banda i orquestra simfònica, depenent també de la CNS. El projecte en qüestió és signat per Josep M. Carbonell, i en síntesi diu:

“Todos los camaradas que pertenezcan a la Banda, tendrán la obligación de asistir a los actos o formaciones que ordene la CNS como también podrán formar parte de la Orquesta sinfónica, que organizará dicha CNS.

La Banda constará de 24 profesores más su Director. Cada semana vendrá obligada la Banda a ensayar dos veces y si fuera necesario tres veces.

Los camaradas que formen parte de la Banda y Sinfónica, percibirán mensualmente el importe de ? ptas.

Los que solamente formen parte de la Sinfónica, percibirán mensualmente el importe de ? ptas., o bien cobrar por cada ensayo cuatro pesetas y por concierto veinte pesetas (teniendo entendido que en esta última forma no podríamos disponer de músicos fijos).

La orquesta Sinfónica, convendría que estuviera integrada por muchos profesores, para que resultara un buen conjunto orquestal.

Todas estas tarifas, son para los músicos profesionales, o mejor entendido, que sean aptos para los trabajos ya indicados más arriba. Podrán también formar parte de dichas corporaciones, músicos aspirantes, o sea, estos constaran en la plantilla, pero de momento no percibirán sueldo alguno.

Dicha Sinfónica, también podría estar subvencionada por la Excm. Diputación y Ayuntamiento de Gerona, como lo era la anterior.

Fdo: José M. Carbonell”

Referent a la Filharmònica, no tenim cap dubte a afirmar que la fundació va ser impulsada, en part, pels bons records i l'enyorança que havia deixat a la ciutat aquella simfònica dirigida pels inoblidables mestres Ismael Granero i R. Lamote de Grignon els anys 30, sense obviar naturalment els dos personatges clau en la seva creació, el mestre Ramon Arnau i José Luis Fernández Coll, de la CNS.

L'orquestra naixeria el maig de 1941, i la seva composició era de músics militars, sobretot en els instruments de vent fusta i en algun de metall, i músics gironins, tots ells d'excel·lent currículum professional, sota la batuta del mestre Arnau. L'orquestra estava composta per uns 60 membres. La formació inicial era la següent:

Flautí: Agustí Díaz.

Flautes: Antonio Ramos i Miguel Roca.

Clarinetes: Lluís Badosa, Lluís Marco i Jaume Alou.

Oboès: José M. Navarro i José Taberner.

Clarinet baix: José Berenguel.

Fagot: Josep Cunill i Vicente Lozada.

Trompetes: Bernabé Pinar, Jerónimo Martínez, Antoni Fortuny i Isidoro Escudero.

Trompes: José Ramos i Lluís Blanco.

Trombons: Tomàs Escudero, Juli Armengol, Jaume Saló i Ildefonso Remollo.

Tuba: José Garrido.

Timbals: José Ruiz.

Percussió: Josep Grabalosa.

Violins primers: Josep Saló, Francesc Puntonet, Joan Baró, Joan Guillaume, Jaume Baró, Josep M. Boix, Antoni Bohigas, Alexandre Pissabini, Bartomeu Garcia, David Costa, Jaume Roca Delpech, Enric Pagès, Ferràn Prunell i Enric Molí.

Violins segons: Miquel Saló, Cels Ferrer, Francesc Martí, Francesc Figueras, Martí Font, Arseni Girbal, Antoni Planas, Jaume Pujadas, Jaume Purcalla i Joaquim Vidal.

Violes: Josep M. Carbonell, Antoni Barnès i Enric Pla.

Violoncels: José M. León i José Bassagañas.

Contrabaixos: Josep Planells, Joan Roig Bartrina, Ramon Fogueras i Francesc Ballada.

Pianistes: Francesc Civil i Francesc Casellas.

Copistes: Joan Paredes i José Berenguer.

Director: RAMON ARNAU SERRANO

Disposem d'una nòmina de l'orquestra corresponent als honoraris dels músics per als concerts dels mesos d'octubre i novembre de 1941, signada pel seu director i amb el vistiplau de José Luis Fernández, cap provincial de l'Obra d'Educació i Descans. La nòmina porta data de 31 de gener de 1942 i l'import total és de 6.900 pessetes. Aquests imports cobrats per cada músic són molt variats. Suposem que un motiu d'aquestes diferències podria ser el grau d'assistència als assaigs. Els imports oscil·len entre 35 i 120 pessetes.

L'orquestra, tal com dèiem en la biografia del mestre Arnau, va tenir poca durada. El primer concert públic es feia el 16 de maig de 1941, i l'últim, el novembre de 1942, per les fires i festes de Sant Narcís. Les causes de la poca durada de l'orquestra varen ser principalment econòmiques. D'una banda, la CNS no aportà la col·laboració mínima per a la seva subsistència; de l'altra, tampoc la societat gironina no demostrà gran interès en l'assistència als concerts. Aquesta actitud es pot disculpar pel fet que el principal objectiu de la ciutadania d'aquells primers anys de postguerra era sobreviure a la misèria que hi havia. Aquests dos fets foren la causa de la desaparició de l'orquestra.

7.7. ALTRES ENTITATS ASSOCIATIVES I ORQUESTRALS

Incloem en aquest apartat a cinc entitats que varen fer la seva tasca en època franquista: el Cercle Artístic, el GEiEG, el Quintet Vienès, l'Orquestra de Cambra de la Diputació i l'Associació de Música. En la primera part del llibre ja havíem tractat de les que havien tingut la seva funció abans dels fets del 36, com el Foment de Cultura de la Grober, l'Associació de Música de 1922, la societat Athenea, la casa Sobrequés, les entitats corals, i altres.

7.7.1 EL CERCLE ARTÍSTIC DE GIRONA (1947-1970)

L'any 1947 es fundava a Girona la societat "*Círculo Artístico de Gerona*", entitat que ja havia existit a principis de segle amb una finalitat semblant.⁴⁵

Entre els objectius de la nova entitat artística es trobava sens dubte un rerefons de reivindicació catalanista important, encara que els seus estatuts diguessin tot el contrari. Vegem el següent paràgraf: l'objectiu de la societat era "*fomentar el estudio de las Bellas Artes y cuantas actividades se relacionen con éstas, como artes aplicadas e incluso Ciencias, recogiendo toda idea y manifestaciones artísticas de sus asociados, para su divulgación en general, no permitiéndose trabajos de cuestiones políticas de ninguna clase, ni tener discusiones sobre las mismas*".⁴⁶ Tampoc no hi mancava una bona organització per al conreu i projecció de la música a la ciutat. Per això, dins del seu organigrama, figurava una Secció Musical, sota la responsabilitat d'un músic o compositor, el nom del qual anà canviant amb els anys i amb les diferents juntes directives del Cercle. En aquest sentit, direm que, de les cinc seccions, dues d'elles feien activitats relacionades amb la música: la a) i la c).

La secció a) era l'encarregada dels cursets i estudis de dibuix, pintura, escultura, decoració, música, arqueologia, literatura i ciències. La secció c) feia referència a l'organització de concerts i altres festivals artístics. Queda clara, doncs, una voluntat explícita de dedicació a la música.

Malgrat que en tota la seva història el Cercle fou vigilat molt de prop pel Govern Civil i altres autoritats governatives, totes aquestes activitats i les no esmentades foren desenvolupades pel Cercle Artístic, i la seva força organitzativa fou molt rellevant durant molt de temps en la vida cultural gironina.

En la dècada dels quaranta, les activitats culturals a la ciutat eren protagonitzades regularment pels òrgans polítics (com la FET i les JONS i els sindicats verticals), pels organismes estatals (Delegació d'Ensenyament, l'Institut o la Inspecció Provincial d'Ensenyament Primari, etc.), per l'Escola de Música (recentment creada, el 1942), i per les institucions eclesials (com la Junta Diocesana d'Acció Catòlica o el Seminari).

Francesc Ferrer i Gironès, en un extens i interessant article,⁴⁷ ens diu que, en certa manera, la creació del Cercle va ser fruit d'un clima cultural a la ciutat que començà amb les primeres eleccions municipals del terç familiar, el 1948, acompanyades de la fundació de l'Institut d'Estudis Gironins, el 1946, així com de la restauració dels Jocs Florals el 1948, amb les quals coses s'aconseguí "una nova activitat cultural, i es fomentà la participació de ciutadans que havien quedat marginats des d'acabada la Guerra Civil".

El nostre interès se centra aquí, únicament i exclusivament, en les activitats musicals que al llarg dels 23 anys d'existència el Cercle dugué a terme.

Entre les moltes activitats musicals que organitzà cal destacar els *Dimecres Musicals*, que varen aconseguir un notable èxit i que eren gratuïts per als socis del Cercle. Es pot calcular, solament en els primers quatre o cinc anys de vida de la societat, que foren més de cent els concerts duts a terme.

⁴⁵ Així trobem, d'aquesta primera etapa, que l'any 1902 la Junta del *Círculo* fa una crida i invita els obrers a participar en els concerts, i un any més endavant és la societat que organitza les òperes i el teatre a Girona. Un concert d'aquesta primera entitat és el realitzat l'any 1903 pel quintet format per Vila, Oliva, Mollera, Saló i Sobrequés, amb els cantants Adela Blasco (mezzo) i Josep Hugas (baríton). Per Santa Cecília del mateix any, tenim els mateixos artistes, però en comptes de la mezzo, senyoreta Blasco, hi trobem el tenor Manel Utor.

⁴⁶ Vegeu els "*Estatutos para el Régimen de la Sociedad Cultural Círculo Artístico de la ciudad de Gerona*" (1947).

⁴⁷ FERRER i GIRONÈS, F. *El Cercle Artístic de Girona (1947-1970)*, pàg. 139-162), dins de l'època franquista. "Estudis sobre les comarques gironines" - Quaderns del Cercle, núm. 5. Edita: Cercle d'Estudis Històrics i Socials de Girona, maig de 1989.

De la molta informació diversa de què disposem, volem anotar, entre altres actes, el del dia 5 de novembre de 1950 amb l'actuació de l'Orfeó Català, acte en el qual estava previst imposar la llaçada a la senyera per perpetuar el ressò d'aquella jornada. Diverses circumstàncies, sens dubte polítiques, feren ajornar l'acte. Es féu, però, a Barcelona, el dia 26 de desembre de 1951, diada de Sant Esteve, en el tradicional concert que l'Orfeó ofería anyalment al Palau de la Música Catalana i que en aquella ocasió celebrava el 60è aniversari de la seva fundació.

Un dels primers homenatges que rebé el mestre Civil de la ciutat vingué precisament del Cercle Artístic, i consistí en un sopar el dia 27 de febrer de 1954 i un concert el dia 20 de desembre del mateix any. Hem tingut a les nostres mans el programa de l'acte d'homenatge, amb el seu "menú-artístic-musical-gastronòmic", editat amb una finesa i pulcritud adient a la persona a qui anava destinat l'homenatge. El sopar costava 60 pessetes i es va fer al restaurant Casa Marieta.

Dins de les diferents manifestacions musicals del Cercle trobem també l'homenatge que el dia 22 de novembre de 1956 ofería, al Teatre Municipal, als components de la coral del GEiEG per haver obtingut el premi al festival d'Arezzo.

El 1957, la secció musical del Cercle Artístic havia viscut una crisi de creixement. El fort impacte i el bon record que havia deixat a la ciutat la tasca realitzada per l'Associació de Música, 20 anys després de la seva desaparició encara eren present en la memòria de molts gironins. Per això, assabentada la Junta del Cercle de la creació d'una comissió gestora⁴⁸ per intentar reorganitzar l'Associació, amb data de 28-VI-1957 adreça un comunicat a aquesta gestora, oferint-se a deixar les activitats musicals en cas que prosperés el projecte, per no interferir en la mateixa activitat en el limitat marc de la ciutat, però sempre que els seus socis poguessin passar (si ho volguessin), com a socis fundadors, i amb els mateixos avantatges que els de la nova Associació. Aquesta separació, produïda l'any 1957, comportà una disminució molt important de les seves activitats, i consegüentment la seva presència en la vida cultural fou inferior. Paradoxalment es produí en l'únic curs que l'entitat no tenia vocal de música dins la seva Junta.

Quan el Cercle Artístic, per diverses raons, es veié obligat a deixar el pis que ocupava al carrer Albareda, trobà acolliment desinteressat en l'àmbit de la Residència Internacional, al carrer Ciutadans.

L'any 1958, l'entitat Amics de la Sardana⁴⁹ es posa sota l'empara del Cercle, i també treballa molt. Aquest any s'organitza el primer aplec sardanista de Girona després d'acabada la Guerra Civil.

Per la seva extensió, no ens referirem a tots els artistes que varen intervenir en els concerts organitzats.⁵⁰ Ens limitarem solament a esmentar-ne el nombre i els actes programats en cada curs:

Any 1948.- 7 concerts.⁵¹

Any 1949.- 13 concerts, 6 sessions musicals i 6 sessions de cant.

Any 1950.- 19 concerts. Durant tot el curs se celebraren, a més, els *Dimecres musicals*.

Any 1951.- 17 concerts. Durant aquest curs, s'havien organitzat un total de 60 concerts en les sessions dels *Dimecres musicals*.

Any 1952.- Un sol concert a càrrec d'Anna Ricci (cantant).

Any 1953.- 5 concerts.

Any 1954.- 5 concerts.⁵²

⁴⁸ FERRER, F., Op. cit. Pàg. 144.

⁴⁹ L'entitat Amics de la Sardana s'havia fundat l'any 1923 amb el nom de Foment de la Sardana, i en aquell temps s'havia instal·lat a la seu de l'Ateneu Social Democràtic.

⁵⁰ Vegeu una relació de tots els concerts i els seus intèrprets, a: BRUGUÉS, L. *La música a la ciutat de Girona ...* Op. cit. (Vol. I). Pàgs. 318 a 326.

⁵¹ Vegeu crònica de F. Civil del primer concert del Cercle Artístic celebrat el 7-IV-1948 a càrrec de César Ferraresi (violí) i Josep M. Roma (piano).

Any 1955.- 5 concerts i una conferència.

Any 1956.- 9 concerts i una conferència al Cercle Català de Madrid a càrrec dels Srs. Vallmajó i Massanas, sobre la història de la sardana, els seus compositors, els seus músics i els seus instruments.

Any 1957.- 2 concerts.

Any 1958.- 1 concert i 1r aplec de la sardana.

Any 1959.- 1 concert.

Any 1960.- Diada dels Amics de la Sardana: Ciutat Pubilla.

Any 1961.- Col·laboració amb l'Associació de Música per al concert de *El Messies*.

Any 1963.- Col·laboració amb l'Associació de Música per al concert de l'orquestra de Stuttgart.

Any 1966.- Col·laboració amb l'Associació de Música en el concert de *Trumpets of the Lord* i en l'actuació del *Ballet Italià*.

Per la línia catalanista del Cercle, que ja havíem apuntat al començament, l'entitat fou sotmesa a control per les autoritats de l'època pel que fa als seus moviments (personal de les seves juntes, activitats, etc.). El maig de 1967, la censura suspèn un recital del cantant Ramon Pelegero (Raimon). En aquest mateix sentit, el 1968, s'havia anunciat una conferència de Xavier Benguerel sobre *Confessions d'un autor*; un cop Benguerel ja era a Girona, el Govern Civil va prohibir l'acte públic.

Dels anys 1962, 1964 i 1965, i dels anys 1967 a 1970, no ens consten les activitats musicals del Cercle. Durant la seva existència, els vocals de música, foren els següents:

-	Oct.1947	Francesc Civil Castellví (Junta promotora) ⁵³
- 5-	XII-1947	J. Baró Güell (Junta elegida democràticament)
- 20-	I-1949	Josep M. Pla Dalmau
- 23-	II-1951	Bartomeu Vallmajó Soler
- 12-	III-1952	Salvador Tasis Ferrer
- 7-	IV-1953	Josep Viader Moliné
- 8-	IV-1957 ⁵⁴	-
- 7-	I-1953	Antoni Domènech Roca
- 16-	V-1967	Antoni Domènech Roca

L'interès del Cercle per la música fou evident des del moment de la seva fundació, com ho demostra la seva secció específica i els seus vocals, quasi tots músics. A més, hi havia en totes les juntes d'altres personatges fortament vinculats a l'art musical, com per exemple Santiago

⁵² Precisament un d'aquests concerts, el celebrat el dia 10 de desembre, anà a càrrec de Josep Ribera i Milán (St. Julià de Ramis, 26-I-1937). Poc coneixem d'aquest bon músic. D'aquí que en fem un petit apunt. A l'edat de tres anys es traslladà amb la seva família a Sant Feliu de Guíxols. El seu pare era músic de cobla i sabater d'ofici, el qual va saber fomentar l'estima de la música universal, i en particular, la de casa nostra. Els seus primers professors foren Victòria Burcet i Pere Mercader. Continua els seus estudis al Conservatori del Liceu. El 1953 es trasllada a Londres per ampliar estudis de piano, on passà vertaderes calamitats econòmiques per poder subsistir. Debutà com a professional el curs 1954-55 al Royal Collage of Music i poc després retornà a Catalunya, on donà una sèrie de concerts (entre ells a Girona). No trobant-se conforme amb la política cultural que regia al nostre país, el 1960 emigrà a Suècia. Allà, amb 23 anys, inicià diversos estudis musicals amb Hans Leygraf, professor principal de piano a l'Escola de Música de Ràdio Suècia, qui el nomenà, dos anys després, el seu màxim ajudant. Inicià també importants gires de concerts pels auditoris més prestigiosos de Noruega, Dinamarca, Finlàndia, Suïssa, França o Gran Bretanya. L'any 1970, en jubilar-se el professor Leygraf, Ribera el succeí al capdavant d'aquesta institució. Aquest reconegut conservatori és una escola per a perfeccionament instrumental i musical, que acull, per selectives oposicions, alumnes de tots els països escandinaus i que han finalitzat les seves carreres. En el seu repertori no han faltat mai les obres del seu compositor admirat, Juli Garreta, amb la interpretació de les quals també ha enregistrat discos.

⁵³ A partir del 5-XII-1947, el mestre Civil passaria ocupar el càrrec de vicepresident de l'entitat.

⁵⁴ En aquesta Junta General extraordinària, en la qual hi hagué renovació de la Junta Directiva, per primera vegada des de la fundació de l'entitat no consta cap vocal de música.

Sobrequés i Miquel Oliva Prat (fills de músics), Josep M. Pla Dalmau, Josep Massanas Busot (crític musical), i altres.

7.7.2. EL GEiEG i LA MÚSICA

Dir que el Grup Excursionista i Esportiu Gironí (GEiEG) ha estat i és un moviment social de primer ordre a la ciutat, no és cap novetat. Tampoc no ho és que la seva essència ha girat sempre entorn de l'esport. Però tampoc no podem negar que la seva activitat cultural i artística al llarg de la seva història hagi estat menys important. Nosaltres aquí només ens referirem a aquelles activitats estrictament musicals.

La ciutat de Girona és petita, i de manera col·loquial hi ha qui diu que “a Girona ens coneixem tots”. Per tant, en el llarg camí recorregut pel Grup, trobem llaços continus de fets i de gent que han estat estretament vinculats a la música, i fins i tot ens atrevirem a dir, com una premonició, que el GEiEG està predestinat a estar sempre d'una forma o altra envoltat del fet musical. Intentarem demostrar-ho.

El mateix any de la seva fundació, 1919, ja trobem que el desembre, després d'haver ocupat algun local més o menys amb caràcter provisional, s'instal·la en una sala que quedava lliure a l'Schola Orpheònica Gironina, que molt amablement havia cedit el consoci del Grup i president de l'Agrupació Orfeònica, Lleó Audouard, al carrer dels Ciutadans, on hi ha la Fontana d'Or. Aquesta cessió del local fou molt agraïda pels socis grupistes, ja que a més era cèntric i en bon estat. Però comportava un petit problema, i era que no disposaven de clau, i solament hi podien anar quan eren els de l'Schola Orpheònica, i, és clar, quan cantaven i assajaven allà no es podia enraonar. Allò era un desori total i no hi havia manera de poder fer les reunions. Un altre local on el GEiEG tingué la seva seu, el 1921, fou a l'Agrupació Obrera La Amistat, del carrer de la Força, on l'escola de música estaria més tard; i el 1926 va estar a l'Ateneu de Girona, a les Sabateries Velles, avui Carreras Peralta, entitat que també havia fet molt per la música.

Per acabar de rematar-ho amb el tema dels locals, el setembre de 1924 s'havien traslladat a les Voltes d'en Rosés, núm. 7, 1r, on més tard hi hauria la seu del Conservatori durant molts anys.

L'Schola Orpheònica sempre havia fet el Pessebre, fins que l'any 1920 ja el traspassa i el fa el GEiEG. Sembla, doncs, que en els primers locals socials del Grup hi havia una evident i certa sintonia musical.

No podien faltar tampoc presidents musicòmans. Així, hi trobem de 1931 a 1933 el periodista i activista musical Josep Massanas i Bussot, l'historiador Santiago Sobrequés i Vidal (fill de Tomàs Sobrequés), el no menys interessat per la música Salvador Martí i Teixidor⁵⁵, i, finalment, Josep M. Figueras Sugrañes, que havia estat músic.

Però el Grup necessitava un himne. Sobre un poema de Narcís Masó i Valentí (mestre i músic, també), s'havia de buscar algú per posar-hi la música. Així que l'any 1932 es va fer un concurs obert, és a dir, no restringit als socis. Va guanyar “Cel Rogent”, del barceloní Josep Marimon. El nom de l'himne era *Catalunya Mare Nostra*. S'havien presentat 27 originals. S'estrenà oficialment en els actes del XIII aniversari grupista.

L'any 1935 trobem a la directiva, i com a tresorer de la secció de neu, un dels activadors musicals i esportius més importants de l'època a Girona i soci del Grup des dels inicis, Lleó Audouard, del qual ja hem parlat en alguns capítols d'aquest treball.

Però una de les joies musicals que sens dubte va tenir el Grup va ser la seva coral, anunciada moltes vegades com la *Choral del Grup*. Era l'any 1947 que el mestre Civil la va organitzar, i arribà a un bon nivell. El 1949 el substituï Josep Viader, i la formació obtingué el màxim de rendiment musical i de popularitat. Havia col·laborat en algunes ocasions conjuntament amb el Cor de la Secció Femenina que dirigia Civil. La llista de premis, concerts i gravacions (anotem

⁵⁵ Devem part d'aquestes informacions a MARTÍ i TEIXIDOR, S. *El GEiEG pas a pas. Història del grup excursionista i esportiu gironí*. Edita GEiEG. Imp. Curbet & Marquès, 1994.

la de la temporada 52-53 a Prada, amb discs de cançons catalanes, sota la direcció tècnica d'Enric Casals) seria interminable. La premsa gironina és fidel testimoni dels èxits de l'agrupació. Quan Viader la deixà per crear la Polifònica, l'any 1956, agafà la batuta per uns anys un veterà cantaire de la coral, Josep Casademont, pianista, fins que per diversos motius la coral es dissolgué.

Anys haurien de passar perquè, malgrat els esforços d'alguns presidents, es pogués tornar a escoltar el cant coral en el si del Grup. Des d'aproximadament l'any 1987, i gràcies a l'esforç del seu entusiasta director Euken Ledesma, que el Grup torna a tenir la seva coral.

No podia faltar en aquest llistat de referències del Grup i la música un esment a la seva Sala de Ball, al carrer Albareda, local que també s'aprofitava per jugar-hi a tennis taula i que durant molts anys, sobretot dels 50 als 60, estigué molt concorregut.

Però la vinculació del GEiEG amb la música havia anat molt més enllà. Durant uns anys, amb Salvador Martí al capdavant, recordem una junta formada per molts músics: Marcel·lí Trias (trompeta), Joan Ramón Vilamú (bateria), Teresa Pascua (pianista i presidenta de la comissió sociocultural), Josep M. Figueras, que havia tocat la guitarra i havia fet de músic molts anys, fill de Josep M. Figueras Anadón,⁵⁶ cantaire que havia estat de la coral del Grup des dels seus inicis i entusiasta folklorista de la música i balls populars catalans. Amb aquests elements a la junta, no podia faltar l'organització de concerts memorables –un al pavelló de Sant Narcís– a càrrec d'una orquestra simfònica de la URSS amb una bona interpretació de la Simfonia núm. 4 (Italiana), de Mendelssohn.

Tampoc no hi faltaven les orquestres amenitzant els sopars de socis i acabant la festa amb esplèndids balls en les celebrades *Nit del Grup*, des de l'any 1974. Ens vénen a la memòria un parell, el del dia 18 de juny de 1983 o el del dia 16 de juny de 1984 a càrrec de les orquestres Maravella i Setson a les instal·lacions de Sant Narcís.

Però si la música sempre ha acompanyat el Grup, no podem dir menys de la sardana i les danses tradicionals. La seva secció folklorica, al capdavant de la qual sempre havia anat en Josep Birba, ha promogut un munt d'iniciatives, com la colla sardanista *Amunt i Crits*, al capdavant de la qual hem trobat l'Àngel Cortada, amb el concurs de colles sardanistes i el concurs de sardanes revesses; el tradicional concert de sardanes, molts anys a càrrec de la cobla *Ciutat de Girona*; el més que tradicional Aplec del Grup; i si parlem de tradició potser s'emporta el palmarès la màgica Missa del Gall, on la música sempre ha figurat com a protagonista.

7.7.3. EL QUINTET VIENÈS (1945) I L'ORQUESTRA DE CAMBRA DE LA DIPUTACIÓ (1955)

Els primers anys quaranta, dissolta ja l'Orquestra Filharmònica, Girona es trobava en una penúria musical considerable, sobretot pel que fa a agrupacions musicals clàssiques.

Un grup de tres professors amb inquietuds i mantenidors del bon sentit musical, els mestres Joan Guillaume, Rogeli Sánchez i Josep M. Serra, començaren a actuar formant un trio. D'aquest grup nasqué una formació més àmplia, el Quintet Vienès, que volia suplir, en certa manera, el buit que havia deixat la desaparició del celebrat Quintet Empòrium.

---

⁵⁶ Josep M. Figueras i Anadón havia col·laborat molt intensament en la recerca de danses de les comarques gironines. Era el preparador dels grups folklòrics de danses populars de la Secció Femenina, i va ser l'assessor en aquesta matèria en l'edició dels volums publicats els anys 80 sobre *La dansa popular a les comarques gironines*, que va coordinar Maruja Arnau. L'edició d'aquests volums (un per cada una o dues comarques), va anar a càrrec de la Delegació Provincial del Ministeri de Cultura i l'Associació Folklorica de Girona. En aquestes recerques hi havien col·laborat també Francesc Civil, Pilar Compte, Maria Domènech, Assumpció Illa, Conrad Alegret i Salvador Dabau, i els dibuixos eren del pintor Josep Perpinyà. Josep M. Figueras va morir el desembre de 2007.

Així naixeria, doncs, l'any 1945, el Quintet Vienès,⁵⁷ compost per Joan Guillaume, primer violí; Martí Begudà Bellapart, segon violí; Josep M. Serra Castelló, violoncel; Josep Planells, contrabaix, i Rogeli Sánchez, piano, tots ells solistes –així s'anunciaven– de l'orquestra del Teatre Municipal.

Rogeli Sánchez⁵⁸ n'era el director i el que en portava la representació; vivia al carrer Ramon Turró, 7, pral. 1a. Amb el temps, altres mestres estigueren en la formació, com F. Civil (piano i harmòni) i Marià Corbí⁵⁹ (contrabaix), quan Planells morí; així ens ho diu un magnífic programa de desembre de 1955, en commemoració del desè aniversari de la fundació del quintet.

L'agrupació rebé una acollida excepcional; tenia un repertori bàsic de quintet clàssic i adaptacions d'òperes, operetes i sarsueles i transcripcions de música de tot tipus, sobretot d'autors espanyols (Falla, Granados, Albéniz, etc.), de valsos, czardes, sardanes, balls vuitcentistes, etc.⁶⁰ S'especialitzà a més, en actuacions a l'església i convencions. També el trobem, durant molts d'anys, acompanyant els *Pastorets* de La Salle, fins a la diada de Reis de 1956, una de les seves últimes actuacions.

La dissolució del quintet es produí pels efectes generacionals i pels naturals de les èpoques, els gustos i les modes. Josep M. Serra ens havia comentat: "Actuàvem en moltes convencions, casaments, etc. Vingué un moment que, després de l'actuació clàssica de la festa, el públic ens demanava pasdobles i txa-txa-txas; aquest fou el principal motiu de la dissolució."

En aquest sentit, cal recordar alguns dels preceptes que el quintet utilitzà des d'un bon principi, per a la seva promoció:

- *"El Quinteto Vienés no interpretará otra cosa que música selecta, para este fin ha sido creado y no se apartará de su primitivo propósito."*

- *"Nuestro público lo componen gentes de todas las clases y edades; gentes que saben apreciar el arte y lo sienten".*

- *"Nuestro afán es superar la fama del antiguo Quinteto Emporium, que tan deliciosos recuerdos nos deparó".*

- *"Queremos aportar nuestros esfuerzos en pro de la elevación de la cultura musical. El espíritu se purifica bajo el chorro omnipotente de la música; se hacen más nobles nuestras ambiciones y nos hallamos más cerca de Dios".*

Quant a l'Orquestra de Cambra de Girona,⁶¹ nasqué de l'ampliació del Quintet Vienès. Els artífexs foren, d'una part, i com diu el mateix acord de la Diputació de 19 de juny de 1955, i els mateixos estatuts,⁶² "personalitats de reconegut prestigi musical". A tall d'exemple, esmentem

⁵⁷ Devem part d'aquesta informació a J. M. Serra Castelló (acs), que fou fundador del quintet.

⁵⁸ Rogeli SÁNCHEZ. Nascut a la Bisbal en el temps que el seu pare tocava la tenora en una cobla de la població. Estudià per a jesuïta a Comillas, i es dedicà molt especialment a la música i a les humanitats. Deixada la seva vocació religiosa, s'establí a Girona com a professor de grec i de llatí i es dedicà a la música de forma no professional (Quintet Vienès, Orfeo Cants de Pàtria, etc.). Amb la seva muller, Enriqueta, tingueren tres fills, dos nois (metges) i una noia, els quals han residit sempre fora de Girona. Rogeli Sánchez era un home intel·ligent i bon músic, que llegia molt. Va morir mig deseparat un estiu a casa de Julián (de l'auxili social), després d'haver estat internat al centre de salut mental, a Salt.

⁵⁹ Mariano CORBÍ RUIZ. Músic militar establert durant molts anys a Girona. Tocava el trombó de pistons i el contrabaix. Havia estat subdirector de la banda.

⁶⁰ Tot aquest repertori es pot consultar en un díptic editat amb el nom de "Repertorio Musical del Quinteto Vienés", de l'any 1946.

⁶¹ Vegeu l'article de la *Rev. de Girona*, any 1955. Secció "Crònica".

⁶² Vegeu els estatuts de l'orquestra, a: BRUGUÉS, L. *La música a la ciutat de Girona...* Op. cit. Volum II.

el senyor Joaquim Pla Dalmau, de la llibreria; Gabriel Gómez, Àngel Bellsolà, Santiago Sobrequès i Bartomeu Vallmajó.⁶³

I en parlar de Vallmajó, no podem deixar de fer-li una consideració especial per tantes iniciatives musicals que va impulsar al llarg de la seva vida. Fundador del Cercle Artístic, estigué a més al capdavant de la seva secció de música. Va contribuir a la fundació de la Capella Polifònica, de l'Associació de Música i de l'Orquestra de Cambra. Igualment, va donar el seu recolzament a l'Agrupació Amics de la Sardana, quan aquesta es constituí.

I en el camp de la cobla, un fet històric. Amb el recolzament del seu amic i empresari senyor Vilarrasa, varen impulsar el projecte de crear una cobla a la ciutat d València, projecte que va arribar a ser una realitat a mitjans dels anys 50. Aquesta iniciativa es pogué dur a terme gràcies a la relació d'amistat entre Vilarrasa i Vallmajó, ambdós de Besalú. Al mateix temps el senyor Massanas, president del Cercle Artístic, per la seva condició d'agent comercial, el representant dels productes de Vilarrasa per a tota la província de Girona.

Però, sens dubte, l'aspecte on Vallmajó assolí un reconegut prestigi i certa popularitat, és en el camp de la composició de sardanes revesses, en el qual s'especialitzà. L'any 1944, Vallmajó establí una normativa de tiratges màxims i mínims a les revesses (en aquell moment sense regular i sense control determinat). Ell va fixar com a regla orientadora, en "els mínims", 16 compassos de curts i 50 de llargs. I pel que fa als "màxims", 49 compassos de curts i 99 de llargs, respectivament. Mercès a aquesta iniciativa, va quedar regulada amb seriositat la parcel·la de les revesses. Vallmajó va fer molt per la cultura musical i –allò és més important– totes aquestes iniciatives varen ser desenvolupades de manera altruista, per vocació a la seva ciutat i per amor al país, ja que tota aquesta dedicació sempre va ser per amor a l'art.

I tornant a la constitució de l'orquestra de Cambra, la Diputació li oferí el seu suport institucional, amb el seu patrocini i el compromís d'una mòdica subvenció de 30.000 pessetes anuals. I així fou presentada l'Orquestra de Cambra de Girona, patrocinada per l'Excma. Diputació, el dia 3 de febrer de 1955 al Teatre Municipal, sota la direcció del mestre Rafael Tapiola i Gironella.⁶⁴ Componien la formació Joan Guillaume, Josep Freixas i Consol Oliveras, primers violins; Joan Bataller, Antoni Bohigas, Joan Baró i Francesc Figueras, segons violins; Ferran Prunell, Josep M. Carbonell i Martí Begudà, violes; Joan Prat i Josep M. Serra, violoncel·ls, i Mariano Corbí, contrabaix.

L'any 1964, Tapiola deixà la direcció de l'orquestra, i l'ocupà provisionalment el director de la banda de música militar, Lluís Bevià Amat.

A partir de 1965, n'assumí la direcció el violí solista Joan Guillaume, qui en portaria la batuta fins a l'any 1982. Posteriorment, i ja fins a la seva desaparició, se n'encarregaria Lluís Albert. Durant l'etapa de Guillaume com a director, també hi col·laborà Josep M. Surrell.

Entre les actuacions més destacables de la formació podem esmentar una matinal al Palau de la Música Catalana de Barcelona el maig de 1958, dos concerts a l'Institut Britànic i un concert d'homenatge a Pau Casals, entre altres.

⁶³ Bartomeu Vallmajó i Soler (Besalú, 14-XII-1912 / Girona, 16-XI-1997). Rebé les primeres lliçons de música a l'escolania dels RP benedictins, comunitat de frares provinents d'Encalcat (França), els quals s'havien establert a l'abadia de Sant Pere de Besalú. Estudià piano amb l'organista de la parròquia mossèn Anton Bassols. Inicià després estudis d'harmonia a Barcelona amb Joan Baptista Lambert, deixeble d'Enric Morera. Autor d'unes setanta sardanes i unes quantes més de revesses, els noms de les quals són ben evidents: *Incògnita*, *Endevinalla*, *Qui m'endevinarà?*, *Enginyosa*, *Intriga*, *Ingènua*, *La perdulària de Fires*. *Enigma*, etc. Fou un dels promotors dels concursos individuals de revesses, el primer dels quals es celebrà a Girona el 30 d'octubre de 1949. Fou molts anys membre de la junta d'agents comercials i delegat de zona de la Societat d'Autors. Personalment tenia un tarannà cordial, obert i senzill. Al llarg de la seva vida rebé homenatges de tot el país català i de la Catalunya Nord.

⁶⁴ El dia 28 de gener s'havia fet una presentació oficial i privada per a les autoritats al Saló de Pergamins, amb assistència del president de la Diputació, Pere Bretcha. Vegeu l'article de F.Civil a *Los Sitios* del dia 30-I-1955.

En els últims anys la formació s'havia dedicat molt intensament a l'acompanyament de corals de Girona i comarques, i també havia donat l'oportunitat a joves instrumentistes de totes les especialitats de poder tocar amb l'orquestra, i va fer, en aquest sentit, una bona tasca. Cal remarcar també la dedicació a rescatar obres de compositors gironins, moltes d'elles arranjades i/o adaptades pel Lluís Albert. Entre altres, en podem esmentar d'Albert Cotó, Joan Carreras Dagas i Melchor de Ferrer. L'orquestra, per decisió de la Diputació, va fer els últims concerts el 1996.

7.7.4. L'ASSOCIACIÓ DE MÚSICA DE 1957

L'any 1957, l'Associació de Música prengué volada de nou. Un diari barceloní anunciava l'esdeveniment amb aquestes paraules: "L'antiga Associació de Música de Girona ha fet el seu ressorgiment amb forta vigoria".

La primera Junta estigué formada per Gabriel Gómez (president), Josep Calzada (vicepresident), Joan Masó (secretari), Jordi Bosch (vicesecretari), Patrici Martín (comptable), Bartomeu Vallmajó (tresorer), Rogeli Sánchez (vicetresorer), i els vocals Joan Botanch, Joaquim Pla, Lluís Portabella i Joaquim Vidal. Cal fixar-se que molts dels promotors de l'Associació coincideixen amb els de l'orquestra de Cambra.

De fet, la creació de l'Associació sorgí de l'escissió dels membres de la vocalia de la secció de música del Cercle Artístic, com ja hem apuntat en el capítol corresponent.

En comprovar que dins l'entitat s'estava vivint una crisi de creixement, decidiren separar-se'n, fet que contribuí encara més a la crisi. Cal destacar que aquest canvi es produí dins un clima de bones relacions i es considerà tots els socis del Cercle, al mateix temps, socis de la nova Associació. Reiterem que el motiu que provocà aquesta decisió dels membres de la secció de música podria ser el fet que aquest mateix any 1957, i per primera vegada, va desaparèixer la vocalia de música dins la directiva del Cercle, tot i que la secció de música era una de les més actives i amb més prestigi.

Anotem alguns concerts de l'Associació:

- 4-III- 1958	I curs. 9è. concert. Orquestra de Cambra de Girona. Dtor. Rafael Tapiola
-18-III- 1958	I curs. 10è. concert. Quintet de vent de Barcelona
-16-XII-1958	II curs. 4t. concert. Capella Polifònica de Girona. Dtor. Josep Viader
-27- I- 1959	II curs. 5è.concert. Trio Klemm, de Roma.
- 1960	Orquestra de Cambra de París (últim concert del III curs)
- 7- V- 1960	Josep M. Falgarona (pianista) (homenatge a Isaac Albéniz).
-10-VI- 1961	IV curs. 11è.concert.Orfeo Cants de Pàtria i Orquestra simfònica. (1a.audició a Girona d'El Mesías de Haendel).Dtor. Rogeli Sánchez.
-14-XI- 1962	VI curs. 1r. concert. Novak Quartett de Praga.
-27-XI- 1962	VI curs. 2n.concert. Morella Muñoz (mezzo) i Joan Padrosa (piano).
- 5-III- 1963	VI curs. 6è.concert. Quatuor Instrumental de Paris.
-18-III- 1963	Orquestra de Cambra de Girona. Dtor. Lluís Bevià Amat.
-26-III- 1963	Montserrat Fabra (soprano) i Salvador Dabau (piano).
- 2-IV- 1963	Capella Polifònica de Girona. Dtor. Josep Viader.
- 9-IV- 1963	Orquesta del Palacio Pitti de Florencia.
-22-XI- 1963	VII curs. 1r.concert.Orquestra de Cambra de Stuttgart.
-17-III- 1964	VII curs. 7è.concert. Lluís Galve (piano).
-28-IV- 1964	VII curs. 9è.concert. Orquestra de Cambra de Girona. Dtors. Lluís Bevià i Joan Altisent Ceardi.
-21-V- 1964	VII curs. 10è.concert. Rafael Tapiola (orgue). A la Catedral.
-26-V- 1964	Capella Polifònica de Girona. Dtor. Josep Viader.
-15-II- 1965	VIII curs. 5è.concert. Schellong Trio d'Hamburg.
-28-II- 1965	Companyia de Ballet Internacional.

- 9-III- 1965 VIII curs. 7è.concert. Novak Quartett de Praga.
- 16-III- 1965 VIII curs. 8è.concert. Graciano i Renata Tarragó (guitarristes).
- 7-XII- 1965 IX curs. 2n.concert. Ernesto G. Bitetti (guitarra).
- 20-XII-1965 Quartet. The Gabrieli Ensemble de Londres
- 25-IV- 1967 Orfeó Cants de Pàtria i Orquestra Simfònica⁶⁵. Dtor. Rogeli Sánchez.

Hem volgut acabar aquest apartat dedicat a l'Associació de Música, incloent alguns dels concerts que va programar⁶⁶ per demostrar la gran tasca de divulgació musical que dugué a terme a la ciutat. Les seves activitats varen acabar a començament dels anys setanta.

---

⁶⁵ Disposem del programa del concert, el qual ens detalla que es féu al Foment de Cultura i que s'hi interpretà, en primera audició, la *Missà de la Coronació*, de Mozart.

⁶⁶ Només hem relacionat els concerts dels quals disposem del corresponent programa de mà.

SEGONA PART

HISTÒRIA DEL CONSERVATORI DE MÚSICA DE GIRONA

CAPÍTOL VIII.- FUNDACIÓ DE L'ESCOLA DE MÚSICA D'EDUCACIÓ I DESCANS (1942)

8.1. ESCOLES I CONSERVATORIS DE L'ENTORN

Abans d'entrar en la història del Conservatori i dels fets que conduïren a la fundació de l'Escola de Música que la va precedir, volem exposar, ni que sigui breument, el panorama dels centres d'educació musical "oficial" que hi havia a l'entorn, i d'una manera especial a Catalunya.

El terme *conservatori* ens remet a Itàlia, on existien des de feia segles institucions (*ospedali*) gratuïtes que acollien nois i noies per ensinistrar-los en el camp de la música. En trobem datats des del 1537 a Nàpols: Santa Maria di Loreto, que esdevindria el Reale Conservatorio di San Pietro a Majella (1808).

El s. XIX, però, és la millor època per a aquestes institucions. El Liceo Benedetto Marcello, d'antiga tradició a la ciutat dels canals, esdevé municipal el 1877. El Regio Conservatorio de Musica di Palermo, fundat el 1615, esdevé oficial el 1863 (actualment es coneix com a Conservatorio di Musica Vincenzo Bellini).

Fora d'Itàlia, la vida dels conservatoris avança per camins semblants, si bé amb no tanta abundor. El Conservatoire National de Musique et Declamation de París data de 1784, i ha tingut directors tan cèlebres com Sarrette, Cherubini, Auber, Thomas, Dubois i Fauré, i arriba fins el 1920. L'Schola Cantorum, on estudia el fundador del nostre Conservatori, Francesc Civil, data de 1896, i fou fundada i dirigida per Charles Bordes, Vincent d'Indy i A. Guilmant. El Conservatori de Praga és de 1811; el Musikfreunde, fundat per Salieri, de 1817; el de Leipzig, fundat per Mendelssohn, de 1843; el Stern de Berlin, de 1850; la Staatliche Akademische Hochschule fur Musik, fundada per Zelter, de 1822; el Rheinische Musikschule de Colònia, dirigida per Ferdinand Hiller, de 1850; el de Dresden, de 1856; a Budapest, el més antic és el Conservatori Nacional, seguit per l'Acadèmia Pública de Música, de 1867, i l'Acadèmia Nacional de Música, de 1875; el Conservatori de Ginebra és de 1835.

Seguint el nostre recorregut per les capitals i principals ciutats europees, tenim que a Brussel·les el 1813 es fundà l'École Municipale de Musique, que el 1824 es transformava en École Royale i el 1832 esdevenia estatal. Directors tan significatius com l'historiador Sig Fétyis o el teòric Gevaert aixecaren la institució a nivells que justificaven l'admiració de molts catalans que es desplaçaren a estudiar-hi, així com molts altres ho feren a París.

El Conservatori d'Amsterdam és de 1862; la Royal Academy of Music, de 1822, i el Royal College of Music, que dirigiria Grove, de 1883. El Conservatori de Sant Petersburg, orientat per Anton Rubinstein, de 1862 i el de Moscou, dirigit pel seu germà Nicolau Rubinstein, de 1866. Finalment, el National College of Music of America és de 1885.¹

Pel que fa al territori espanyol, el més antic és el de Madrid, fundat el 1830, i reuneix les millors personalitats del moment: Ramon Carnicer i Pedro Albéniz (1830), Hilarió Eslava (1855), Emilio Arrieta (1857), Emilio Serrano (1895), etc.

A València, on també havien actuat entitats setcentistes d'estímul a l'ensenyament musical, el 1879 s'inicien els tràmits legals per constituir el Conservatori, que el novembre d'aquell any comença les tasques sota la direcció de Salvador Giner.

Ja en el nostre entorn més immediat, tenim el centre més antic en el Conservatori del Liceu, fundat el 24 d'abril de 1837 amb l'estrident nom de Liceo Dramático de Aficionados. En foren directors Marià Obiols, Frederic Balart, Francesc de Paula Sánchez Gavagnac, Joan Lamote de Grignon, Josep Barberà i Pere Vallribera. L'Escola Municipal de Música de Barcelona es creà per acord del consistori del 2 de març de 1886, quan decidí fundar una Banda Municipal, una escola i una societat de socors

¹ Devem part d'aquestes dades a Xosé Aviñoa, *Cent anys de Conservatori*. Edició: Ajuntament de Barcelona, 1986.

mutus. La creació de l'escola serà el resultat de la necessitat de proveir de personal la banda, no pas de la necessitat d'educar musicalment els barcelonins, cosa que, a nivells més o menys satisfactoris, ja era resolt de forma particular des de temps enrere.

A excepció de l'escolania de Montserrat (s. XIII), convertida els anys 80 en conservatori elemental i poc després tornat als seus orígens d'escola, la resta foren creats els anys següents: Conservatori de Tarragona (1950); Conservatori de Terrassa (1953), Conservatori de Girona (1954); Conservatori de Lleida i Conservatori de Sabadell (1958); Conservatori de Vilaseca i Salou (1978); Conservatori de Vilanova i la Geltrú i Conservatori de Manresa (1980); Conservatori de Badalona (1981), Conservatori de Granollers (1983), Conservatori de Cervera (1984), Conservatori de Vic (1990) —en l'actualitat Escola—, Conservatoire National de Musique de Perpignan (1842), Institut Andorrà d'Estudis Musicals (Conservatori, 1980); Escola Superior de Música de Catalunya (ESMUC), (2001).

Cal tenir present que molts d'aquests centres ja funcionaven amb anterioritat com a escoles de música, algunes d'elles des del s. XIX o començament del XX, com: Vic (s. XIX), Badalona (1884), Sabadell (1892), Terrassa (1903), Lleida (1915), Igualada (1921), Manresa (1932), Girona (1942), etc.

Vist el mapa i xarxa d'escoles i conservatoris més immediat i el paper destacat que havien assolit algunes d'elles, és fàcil deduir la necessitat que tenia Girona capital d'un centre "oficial" d'educació musical. Recordem que en poblacions com Castelló d'Empúries, Peralada, la Bisbal o Torroella de Montgrí, les seves escoles, per citar-ne algunes, havien deixat, en una època i un temps determinat, una empremta històrica de gran transcendència.

8.2. ELS FUNDADORS DE L'ESCOLA: F. CIVIL, R. ARNAU i J. SALÓ

FRANCESC CIVIL i CASTELLVÍ

Com que la figura del mestre Civil ja ha estat estudiada,² destacarem aquí únicament els fets més rellevants en el marc d'aquesta panoràmica general de la música gironina i, més concretament, en l'àmbit del Conservatori. Ens limitarem, doncs, a un article nostre, escrit arran del seu traspàs, amb el títol de "Mestre Civil, figura decisiva de la vida musical gironina".³ Hi fèiem constar que, amb la seva desaparició, Girona perdia un dels millors i més fecunds músics que havia tingut al llarg de la seva història.

El mestre Civil, que va néixer ja predestinat a la música per l'ambient de tota la seva família i per haver nascut sota l'ombra de les muntanyes montserratines, el 12 de març de 1895 a Molins de Rei, es va establir a Girona l'any 1924, després d'haver passat un període de set anys, des de 1917, a Figueres, on va fixar la seva residència en venir de París, com a conseqüència de la seva incorporació a files. S'hi casà i hi exercí l'ensenyança de la música.⁴

Rebé les primeres nocions musicals del seu pare. Als vuit anys (1903) ingressà a l'Escolania de Montserrat sota el mestratge, entre altres, del P. Manuel Guzmán (1846-1909). Eren uns anys de represa i de sortida de la crisi llarga i profunda en què havia caigut l'Escolania durant la segona meitat del s. XIX. Francesc Civil hi estigué fins el 1907.

Als 18 anys es trasllada a París (1913), on cursà el batxillerat a la Sorbona, exercí de mestre de capella i d'organista a Étampes. Al mateix temps perfeccionava els seus coneixements musicals a l'École Cantorum de París i rebia lliçons de Vincent d'Indy, d'on va sortir-ne diplomada en piano, harmonia, contrapunt, acompanyament, improvisació i cant gregorià.

Instal·lat ja a Girona (1924), i contractat des d'un primer moment per amenitzar amb música de piano

² Sobre F. Civil, vegeu *Biografia del mestre Francesc Civil i Castellví*, de Josep M. Cervera i Berta. Ed. del Conservatori de Música I. Albéniz de Girona. Imp. Dalmau Carles Pla, SA, 1992.

³ BRUGUÉS, L. *Revista Musical Catalana*, núm. 76, febrer de 1991. Barcelona.

⁴ A Figueres, el mestre Civil tingué una gran activitat i fou promotor de diversos projectes. Component del trio Empòrium, amb Fèlix Mascort (violí) i Julius Tarragó (violoncel), l'any 1917, principal impulsor de la fundació de l'Associació de Música d'aquella ciutat, organista de l'Associació Musical Sta. Cecília, dirigida per Felip Cervera, on conegué la que seria la seva muller, Maria Figueras, que hi cantava de soprano.

el cinema Gran Via, paral·lelament inicia les seves classes particulars. Organitza així la seva acadèmia de música, i, sobretot a partir de 1930, reivindica constantment la necessitat de la fundació d'una escola de música oficial. Inicia una sèrie d'escrits a través del *Diari de Girona*, del qual era col·laborador habitual, de conscienciació ciutadana per a la reivindicació de l'escola. La lluita per obtenir el suport de les institucions gironines va ser mantinguda fins pocs dies abans de l'esclat de la Guerra Civil, l'any 1936.

Paral·lelament a aquestes tasques, el seu treball com a compositor i com a intèrpret resultava, cada dia més, d'una envergadura excepcional. Deixà una obra escrita extensa, ben feta, que abraçava tota classe de gèneres: polifonia religiosa i profana, cantates, harmonitzacions de cançons populars, sardanes, concerts per a orquestra, quartets de corda, peces per a orgue, piano, etc. Cal esmentar el seu lligam amb Montserrat i amb la seva Escolania, que sempre estimà, i a la qual dedicà nombroses composicions que han estat i són objecte de repertori i d'enregistraments discogràfics. Com a organista, era un improvisador nat i un coneixedor de tots els secrets i misteris que la tasca d'organista porta implícits. Els seus treballs sobre aquest instrument i els seus antecedents són de gran volada. En el terreny de la recerca, ha estat sens dubte el musicòleg més important de la història a Girona. Els seus treballs musicològics són una vertadera font d'informació, imprescindible per a totes les generacions posteriors, i també cal esmentar la seva important tasca d'articulista a la premsa gironina.⁵

És cert que en molts moments Francesc Civil va rebre premis i distincions per la seva tasca musical docent i de composició, tant per part d'institucions públiques com privades. Entre els seus mèrits destaquen la seva dedicació al capdavant de les corals del GEIEG i de la Secció Femenina, la fundació de l'Escola de Música, l'any 1942, –l'actual Conservatori, del qual fou director fins la seva jubilació, el 1965– i molts altres que per la seva extensió se'ns fa impossible de mencionar aquí.

Amb més de seixanta anys de vida musical intensa a Girona, el mestre Civil va eixamplar amb la seva gran tenacitat el camp de la música com ningú en aquesta ciutat; ens en queden les seves recerques, els seus escrits i, sobretot, la seva música, que, com cap altra de les belles arts, és eterna.

Volem acabar aquesta breu semblança del mestre Civil amb una referència personal, en homenatge al que fou el principal impulsor que Girona i comarques tinguessin un centre d'ensenyament oficial de la música, remarcant les seves inqüestionables qualitats humanes, que els que l'hem conegut de prop no oblidarem mai. És difícil que es conjuntin tants adjectius de grandesa en una sola persona, i, a més, portats amb tanta humilitat: bondat, perfecció, senzillesa, sensibilitat, constància i personalitat.

Les mostres de dolor de la societat gironina pel seu òbit, el dia 29 de novembre de 1990, i els cants que una bona colla de cantors, dirigits pel mestre Viader, li oferiren espontàniament en el seu darrer adéu a l'església de la parròquia de Vista Alegre són el més testimonial dels homenatges al fundador del Conservatori de Girona, el mestre Francesc Civil.

RAMON ARNAU SERRANO

El que fóra l'altre fundador del Conservatori, amb el mestre Civil, Ramon Arnau, va néixer a Altura (Alt Millars, Castelló) el 27 de juliol de 1895. Als 18 anys ingressà com a voluntari al Regiment Otumba núm. 49, de guarnició a València.

Posseïdor d'amplis coneixements musicals, passà a formar part de la Banda de Música del regiment i amplià els estudis amb el músic de primera i director de la Banda de Música de Bétera, Emilio Marín Foj, el qual l'inicià en el domini del bombardí. L'any 1919 obté per oposició la plaça de músic de primera en la mateixa banda.

El 21 d'octubre de 1922, amb la secció de música s'incorpora per destí a la plana major de guarnició

---

⁵ Pensem que a través dels seus articles és com es pot descobrir millor la personalitat del mestre Civil. Home culte, no escatimava les bones crítiques, però tampoc s'estava de dir les coses; això sí, amb una elegància i diplomàcia que el caracteritzaven. Generós, però a la vegada cautelós. Les veritats les deia tan ben dites que ningú no es podia ofendre. Heus aquí una mostra d'un paràgraf de la seva crítica al genial pianista Rubinstein, del seu concert a Girona el dia 10 de març de 1931: "Amb tan belles qualitats d'instrumentista i d'interpretador, una mica de cor faria de Rubinstein un dels millors pianistes del món."

a Xàtiva (Costera, València). El mateix any contrau matrimoni amb Marianna Guerola Aymerich, vídua del que havia estat el seu mestre.

En aquesta data inicia els estudis de direcció i harmonia amb el mestre Emilio Vega Manzano, músic major de la Banda d'Alabarders de Madrid, i el 1927 es presenta a les oposicions per a músics majors de l'exèrcit, en les quals obté el número 2 de la promoció.

Simultanieja la seva professió militar amb la direcció de les bandes de música civils de Mislata, Nazaret i de Roglà i Corberà (València).

El 1928 és destinat a Jaca (Osca) per ocupar la plaça de músic major de la banda de música del Regiment de Galícia núm. 19, i tres anys més tard, el 1931, és destinat a la del Regiment d'Infanteria de Pavia núm. 48, a San Roque (Cadis).

El 13 de desembre del mateix any passa a ocupar la plaça de músic major del Batalló de Muntanya núm. 2, de guarnició a Girona, que el 1935 rep la denominació de Batalló de Muntanya Àsia núm. 2.

El 19 de juliol de 1936, a les ordres del comandament superior, secunda el Moviment Nacional i, fracassat aquest a Girona, roman en zona republicana fins el 1939, que es presenta a les autoritats d'Irun. En el camp de concentració de Pamplona se li encarrega la formació de la banda de música, i en aquest lloc gaudí de la confiança dels seus superiors i de la consideració i estima dels presoners.

Retornat a Girona, i en situació de disponible forçós, l'1 d'agost de 1939 fou nomenat pel general governador militar de Girona per exercir el càrrec de censor militar en la correspondència postal de la plaça, i el 12 d'octubre del mateix any, per ordre del cap de la Divisió 42, s'encarrega de l'organització de la banda de música de l'esmentada divisió.

Cal destacar que, artísticament, aquesta agrupació gaudí d'un renom molt destacable. Formada per 70 o 80 músics entre professionals i soldats de lleva, les seves actuacions eren lluïdes a la ciutat arreu on actuaven. Cal recordar els concerts populars a la Devesa i a la Rambla els dies festius, i mereix especial menció la participació de l'Hora Santa del Govern Militar a la Catedral, amb interpretació d'obres clàssiques, que assolí gran èxit i audiència.

Un fet anecdòtic. Pels anys cinquanta, per la Puríssima, patrona de la Infanteria, la música del regiment s'havia de desdoblar per atendre els actes militars i la processó de la Puríssima que sortia de la Catedral i recorria els carrers de Girona. En una ocasió, Ramon Arnau, que sentia un gran amor per la ciutat on desenvolupà la major part del seu quefer professional, va voler que els gironins participessin de la joia de la festa patronal, i sol·licità l'autorització del governador militar perquè un grup de components de la banda toqués sardanes a la Rambla. L'autorització fou concedida i causà gran sorpresa i simpatia el fet que una cobla de músics militars –amb els seus uniformes– oferís una audició amb la interpretació de les més conegudes sardanes, com ara *El toc d'oració* de Pep Ventura.

A part de la brillant trajectòria al capdavant de la banda, els dos fets més transcendents del mestre Arnau a la nostra ciutat són la participació en la fundació de l'Escola de Música d'Educació i Descans i la formació de l'Orquestra Filharmònica, també de la mateixa Obra Sindical, de la qual fou el director. Malauradament, aquesta formació tingué vida efímera i, malgrat l'entusiasme dels uns i els altres, al cap de poc temps s'hagué de dissoldre per manca de recursos econòmics.

L'any 1955 li arribà el retir forçós. Prosseguí, però, com a professor del Conservatori. Assabentats de la seva situació de retirat, diverses poblacions li proposaren la direcció de la banda, entre altres el seu poble natal. Ell no va voler marxar de Girona. Durant la seva vida professional fou nomenat en diverses ocasions president de tribunals d'oposicions. Les seves composicions musicals foren sobretot marxes militars.

Morí a Girona el 29 de desembre de 1963. Comptava 68 anys d'edat. L'any 1983 el poble d'Altura li va retre un homenatge pòstum, del qual el mestre Civil es va fer ressò en un article al diari *Los Sitios* el 30 de novembre de 1983.

Després de Ramon Arnau, passaren altres directors al front de la Banda Militar, com el capità Moya,

el tinent Lluís Bevià i finalment el brigada Antonio Morales, i entremig, per algunes temporades, i per la circumstància de major graduació, la dirigí en moltes ocasions Ricard Gainza. La Banda es dissolgué a Girona a mitjan anys 80, i els músics que la integraven, ja pocs, passaren la majoria d'ells a una Banda de Barcelona juntament amb els efectius instrumentals i el seu interessant arxiu.

JOSEP SALÓ i BOS⁶

El tercer personatge que va col·laborar des del primer moment amb els mestres Civil i Arnau en la fundació de l'Escola de Música, l'any 1942, fou Josep Saló.

Nascut a Girona el 14 d'abril de 1883, resultà un més dels deixebles aprofitats de la docència exercida per Mn. Miquel Rué a l'escolania de la Catedral.

La família Saló procedia del veïnat de Vilossa, entre Sant Martí Vell i Madremanya, on sembla que ja havien existit joglars o músics de quartans i després de cobla. Hem trobat indicis de l'existència d'una cobla orquestra de joglars documentada a la ruralia de Sant Martí Vell ja a l'any 1524.

Una branca d'aquests Saló s'establí a Palau-sator l'any 1736, i fins avui ha originat una prolífica descendència de cap a una vintena de músics.⁷

El seu pare era fadristern del mas Saló dels Vinyers, de Sant Martí Vell, i la seva mare era Maria Bos Caixàs, d'Ordís. Es casaren a la catedral el 1882 i prengueren domicili al carrer dels Calderers, núm. 13, al barri de Sant Feliu, on nasqué Josep Saló, el primogènit dels set fills que tindrà el matrimoni.

Cap a 1887 la família Saló Bos es traslladà al carrer de les Sabateries Velles, núm. 3 –preludi del carrer de la Força– on pare i oncle Salvador tenien una sabateria als baixos de l'edifici. Al cap d'uns anys, en una fotografia de Valentí Fagnoli de 1926-27, localitzem ambdós germans com a integrants de la gironina cobla orquestra "Figueras", fundada i dirigida per Rafael Figueras. Miquel hi tocava el clarinet –instrument avui conservat pel seu nét Josep Saló Serra– i Salvador el contrabaix.

El fill Josep Saló i Serra –metge pneumòleg establert a Manresa– recorda aquest fet del seu pare: "Jo sé que el meu pare, de ben petit, jugava amb un violí que ja era del seu besavi".

Als nou anys, i formant part de *L'Harmonia Gerundense*, va prendre part en el recital obsequi al bisbe Dr. Tomàs Sivilla. Els intèrprets del concert foren Tomàs Sobrequés, violoncel; Serratosa,⁸ flauta; Mn. Genís, contrabaix, i Jaume Pumarola,⁹ fagot. Aquest recital va ser recordat durant molt de temps per

⁶ Devem part d'aquesta informació al seu nebot nét, Jaume Saló i Soler, entusiasta investigador de tot el que es respira a la ciutat de Girona i la seva família.

⁷ Dels més recents, en sobresurt la que s'anomenà "nissaga de Palau-sator", que foren: els germans Emili i Martí Saló Parals, iniciats a la cobla La Vella de Palau-sator; el primer fou el pare d'Eusebi Saló Massaguer, fundador de l'Orfeó Vergelità, instrumentista, pedagog i luthier; i el segon, dels conegudíssims germans Emili i Conrad Saló Ramell, de La Principal de la Bisbal, nascuts ocasionalment a Granollers; sense oblidar el seu cosí germà Enric Barnosell Saló, tible. Una altra branca –tot i que allunyada en el temps– es mantingué a Sant Martí Vell, i la constituïen els avantpassats músics de Josep Saló Bos: el seu pare, Miquel Saló Moriscot, oncle Salvador Saló Moriscot, avi Josep Saló Camps, i besavi Antoni Saló Mont; però també el seu germà Jaume Saló Bos, i els seus nebots i néts. El músic més brillant d'aquesta branca, sens dubte, ha estat Josep Saló Bos.

⁸ Mn. Joaquim Serratosa i Dalmau (Girona, 1879 - Figueres, 1936). Encara que consti en la majoria de documents com a nascut el 1878, nasqué el 14 de febrer de 1879 (llibre de baptismes núm. XVII de la parròquia de Sant Feliu, ref. núm. 10 (1879)). Era el petit de set germans. Format a l'escola de Mn. Rué, va ser organista de la parròquia de Castelló d'Empúries, des de 1905. Fem nostres les paraules de Mn. Cervera que diuen d'ell: "Mn. Serratosa fou un dels grans mestres que ha tingut el nostre bisbat en la present centúria. Perfecte executant i expert compositor." Hi ha obres seves a l'arxiu de la parròquia castellonina. Fou una de tantes víctimes de la persecució religiosa de 1936. Entre els seus deixebles sobresortí J. Blanch i Reynalt.

⁹ Pensem que podria ser germà de Mn. Josep M. Pumarola i Culubret (Girona, 1904-1939), també eclesiàstic i músic. Exercí com a vicari a Sant Jordi Desvalls durant un any i immediatament es féu càrrec de la capella de la parròquia de Sant Feliu, a Girona. Artista tot d'una peça, com el defineix Mn. Cervera, es dedicà també al dibuix

tots els gironins presents en l'acte.

Cap a 1896, i com a component de la cobla *L'Harmonia Gerundense*, anà a solemnitzar la festa major de la Bisbal del 15 d'agost. En tenir-ne coneixement el mestre Carreras Dagas, convidà tota l'orquestra a reforçar la corda de tibles per a una composició seva que aquell dia s'estrenava en una missa a la parròquia. El mateix Carreras la dirigí, i quedà tant satisfet del treball del noi Saló que, tot sortint de l'església, se l'endugué a casa seva per obsequiar-lo.

L'any 1900, amb 17 anys, forma part del *Sexteto Artístico Gerundense* juntament amb Joaquim Vidal i Tomàs Mollera (violins); Josep Serra (viola), de Peralada (pare de Rafel i Josep Serra i Freixas); Tomàs Sobrequés (violoncel) i Miquel Oliva (piano).

Estudià magisteri i el 1900 superà la revàlida a l'Escola Normal de Girona per a l'obtenció del títol de mestre de primera ensenyança. Seguí els estudis a la Universitat de Barcelona (Escola Normal de Mestres) on obtingué la titulació el 1906. Si bé no exercí com a mestre d'escola, aquests estudis li feren guanyar punts perquè l'any 1929 i posteriorment el 1931¹⁰ pogués entrar, primer, com a professor a la Normal, al costat del seu bon amic Tomàs Sobrequés, i, des d'abans de la guerra i fins la seva jubilació, com a funcionari de l'Ajuntament en les tasques de cap de negociat.¹¹

Sense deixar ni de bon tros la música clàssica, trobem Josep Saló com a instrumentista de fiscorn i violí, de la cobla orquestra Moderna de Tossa de Mar durant la temporada 1904-05. El 1906 era flabiol i fiscorn de la històrica cobla L'Art Gironí de Girona, la qual abandonà el setembre de 1907, poc abans d'incorporar-s'hi el seu germà Jaume (corneta i bon trompetista que hi va romandre fins a final de 1929).¹²

Josep Saló contraurà matrimoni el 1911 amb Concepció Serra Ferrer, natural de Girona. Viuran al carrer de la Força, 22, davant mateix de l'Institut Vell, i tindran quatre fills, tots nascuts a Girona, Josep (1913), Rosa (1915), Pilar (1918) i Lluís (1929).

Durant unes quantes temporades fou director de l'orquestra Muxins de Sabadell¹³ –aproximadament fins el 1913–, encara que des de 1911 ja el trobem també formant part com a violí i director de la cobla La Principal de La Bisbal, període en què aquesta cobla va obtenir el primer premi en el concurs d'orquestrades de Girona, l'any 1912. Saló estaria a La Principal fins el 1915 (l'havia precedit Josep M. Soler i el succeí Genís Canet, el 1916).

Aquests anys forma part també del Quintet de l'Acadèmia Musical Gerundense, de la qual és també professor, i el 1915 el trobem com a director de la cobla Catalònia de Girona, formació que actuà amb aquest nom fins cap a final de 1917.

Josep Saló era bon amic de Juli Garreta, juntament amb el qual arranjà diverses sardanes i, aquest, en prova d'agraïment, li traspassà el material original de les seves *Impressions Simfòniques*, de les quals finalment sembla que es féu càrrec el mestre Baró i Güell, que, segons la família Saló, les

i a la poesia. Llegà alguna composició, com ara els goigs dedicats a la Mare de Déu dels Àngels, amb lletra de Mn. Casassa.

¹⁰ En els dos expedients personals i full de serveis de Josep Saló que hi ha a l'arxiu de l'Escola de Mestres, hi consta contractat com ajudant provisional de música. La primera vegada des del 20 de novembre de 1929 i la segona, des del 31 de gener de 1931. No hi ha cap referència que ens digui el motiu de la contractació, però tot fa pensar que entrà com ajudant de Sobrequés o en substitució d'aquest. En les observacions es pot llegir: "*Maestro Superior, en virtud de los ejercicios de reválida verificados en la Escuela Normal de Maestros de Barcelona en fecha 29 de Septiembre de 1906. Ex profesor de la disuelta Escuela Municipal de Música de Gerona*". Durant els cursos que Saló hi estigué, era director de la Normal, Joan Gomis, i secretari, Miquel Santaló.

¹¹ Josep Saló era funcionari per oposició de l'Ajuntament de Girona des del 10 de gener de 1913 en l'àrea de "contaduría", on ocupà diferents llocs de treball fins esdevenir oficial major d'arbitris l'any 1944, càrrec amb el qual es jubilà.

¹² "*Ha dejado de formar parte de la laureada cobla L'Art Gironí el notable solista de fiscorno D. José Saló y se asegura que antes de finir el actual mes, se separará también de dicha orquesta su actual director D. Joaquín Vidal. Sería altamente sensible, que la entidad que había logrado alcanzar tan envidiable puesto se disolviera ó se redujeran sus condiciones artísticas*". (*La Lucha*, 18-IX-1907, p. 2)

¹³ En aquella època, era una orquestra de gran prestigi arreu de Catalunya.

hauria cedit al Museu de la Sardana, avui Sala de la Sardana del Museu d'Història de la Ciutat, del qual el mestre Baró fou el fundador.¹⁴

Bona part de la seva obra musical la fa en l'anonimat, ja que es va dedicar quasi completament a arranjaments de partitures de compositors consagrats i d'altres de no tan coneguts, com el pianista Josep Cantó.

Josep Saló ha estat sens dubte un dels grans violinistes que ha tingut Girona. Ocupà sempre el primer seient de totes les formacions en què actuà. Juntament amb els mestres Civil (piano) i Josep Serra (violoncel) formà els anys 30 el *Trio Ràdio Girona*, que, com indica el seu mateix nom actuava preferentment en aquest mitjà. Quan la seva actuació no era en aquest mitjà, el grup prenia el nom de *Trio Civil*. Va ser primer violí de l'Orquestra Simfònica de Girona i, més tard, el 1941, de la Filharmònica.

Si bé com a cofundador del Conservatori no ocupà mai càrrecs de responsabilitat, sempre fou aquell col·laborador eficaç que ajudà els professors Civil i Arnau a tirar endavant l'escola, que prou penes passà en aquells primers temps per anar subsistint.

Entre els anys 1950 i 1960 era membre de l'*Schola Cantorum* del Seminari que dirigia Mn. Geli i que reforçaven els músics Viader, Saló i Mn. Domènech.

Durant molts anys de la seva vida el matrimoni Saló-Serra havia viscut al carrer de la Força, núm. 22. En els darrers anys habitaven al domicili del seu gendre i filla Pilar, al carrer Dr. Pasqual i Prats núm. 10, i també alguna temporada a Manresa, ciutat on s'establiren com a metges els seus fills Josep i Lluís.¹⁵

El professor Saló, amb vint anys de servei al Conservatori, es jubilà el 30 de setembre de 1962, i va ocupar la seva vacant el professor Guillaume. Morí circumstancialment a Manresa, el dia 31 de juliol de 1969, on fou enterrat.

8.3. DE LA FUNDACIÓ DE L'ESCOLA DE LA CNS AL CONSERVATORI DE GRAU ELEMENTAL (1942-1954)

Amb la corresponent aprovació per part de les jerarquies sindicals del projecte de *Reglamento General de la Escuela de Música de la Obra Sindical de Educación y Descanso*, naixia i quedava constituïda, amb data de 1 de juny de 1942, l'Escola Provincial de Música de Girona, sota la tutela de la CNS de Girona.¹⁶

El capítol I, en el seu primer article, defineix l'Escola així: "*La Escuela Provincial de Música de Educación y Descanso tiene por finalidad la enseñanza y educación musical de los productores de la Ciudad y Provincia de Gerona, y sus familiares*". I en l'article 2n, després de detallar tots els cursos i matèries a impartir, afegeix, "*siendo el conocimiento del teclado una de las mejores garantías de educación musical, se aconsejará a todos los alumnos la práctica del piano, por lo menos durante un curso*."

El Reglament deixa clar també els que formen el Govern de l'Escola, que estarà regida per dos organismes: la Junta Rectora i el Claustre de Professors. La Junta es compondrà de president, vicepresident, secretari i set vocals, tots de la CNS, excepte tres de l'Escola, el director, el sotsdirector i el secretari.

Aquell mateix any 1942, el Ministeri d'Educació Nacional promulgava el decret de 15 de juny, en el qual es fixaven els ensenyaments musicals en tots els establiments oficials i privats de l'Estat, seguint

¹⁴ Revisada tota la documentació del Museu, no hem localitzat l'esmentada obra.

¹⁵ No deixa de ser curiós que un nét de Josep Saló, Josep M. Saló i Orfila, metge traumatòleg a Manresa, i dos col·legues seus, obtingueren el 1998 el Premi Bages de Ciències Mèdiques per l'"Estudi epidemiològic de la incidència de lesions en els músics de Catalunya".

¹⁶ Per més informació sobre la creació i inauguració de l'Escola, vegeu *El Pirineo* del 22 i el 25 de setembre i del 14 d'octubre de 1942. També *Los Sitios* de 26 de febrer de 1943.

un criteri unificador molt propi de la concepció *nacional* de les noves autoritats. Aquell decret partia de l'estructura acadèmica existent en el Conservatori de Madrid. Com diu X. Aviñoa,¹⁷ aquell decret "dormí en el somni de la burocràcia", sobretot en l'aspecte pedagògic, ja que no s'hi va notar cap renovació important, excepte la validesa dels títols acadèmics que atorgava. Pel que fa a categoria de centres, professorat, alumnat, etc., s'hagué d'esperar el nou decret de 26 de gener de 1944 pel qual es creava a Barcelona el Conservatori Superior de Música i Declamació, amb l'objectiu d'agrupar i unificar totes les institucions que es dedicaven a la pedagogia de la música, de la dansa i de la declamació; això sí, conservant cadascuna la seva autonomia.

Les classes es varen començar a l'edifici de la CNS a la carretera de Barcelona núm. 5, 6è pis, amb un piano de lloguer marca Chassaigne Frères, seguint la programació i sistema d'estudis del Conservatori del Liceu de Barcelona,¹⁸ atesa la vinculació que ja hi mantenia el mestre Civil amb anterioritat. Aquesta vinculació consistia en una mena de conveni amb la professora del Liceu Concepció Darnés, muller del gironí Josep M. Dalmau i Casademont, que consistia en el fet que els alumnes del mestre Civil eren presentats i avalats per la susdita professora en aquell conservatori barceloní.

El claustre, com ja hem dit, estava format pel mestre Civil, que es faria càrrec de les matèries de piano, harmonia, estètica i història de la música, i assumiria la direcció de l'Escola. Ramon Arnau faria les classes de solfeig i instruments de vent, i a més ocuparia la secretaria, i Josep Saló faria les classes de violí i d'instruments d'arc.

El sou assignat inicialment a cada un dels professors durant els nous mesos de curs escolar, i que mai no varen arribar a cobrar, era de 400 pessetes per a Francesc Civil; de 300 per a Josep Saló i 100 per a Ramon Arnau, aquest sense assignació completa per la circumstància que era al mateix temps director de l'Orquestra Filharmònica.

El pressupost per a aquest primer any era de 1.352,50 pessetes i en l'aspecte econòmic l'Escola no podia començar amb més mal peu. El primer ajut de l'entitat que en tenia la titularitat no arribaria fins l'any 1948; per tant, durant aquells primers anys l'Escola funcionaria amb els únics ingressos de les matrícules i les mesades dels alumnes, motiu pel qual a final de mes no era possible donar les assignacions previstes, o, dit d'altra manera, els professors no cobraven sempre que els tocava.

I en parlar d'economia i pressupostos, ve a tomb detallar l'evolució dels del Conservatori des de l'any de la seva fundació, fins el present. Han estat els següents:

---

¹⁷ AVIÑO A, X. *Cent anys de Conservatori*. Op. cit.

¹⁸ Atenent la petició prèvia, el Conservatori de Música del Liceu declarava l'Escola de Música de Girona com a filial per a Girona i província en escriptura privada del 12-XII-1942.

ESCOLA DE MÚSICA	Any	Pressupost
	1942	1.352,50 ptes.
	1943	2.392,80 ptes.
	1944	5.882,30 ptes.
	1945	8.185,30 ptes.
	1946	11.771,05 ptes.
	1947	15.250 ptes.
	1948	15.938,36 ptes.
	1949	21.000 ptes.
	1950	35.000 ptes.
	1951	46.000 ptes.
	1952	57.000 ptes.
	1953	58.500 ptes.
	1954	62.700 ptes.
	1955	64.834 ptes.
CONSERVATORI ELEMENTAL	1956	66.000 ptes.
	1957	69.752 ptes.
	1958	69.752 ptes.
	1959	107.400 ptes.
	1960	111.000 ptes.
	1961	114.000 ptes.
	1962	121.000 ptes.
	1963	129.000 ptes.
	1964	138.800 ptes.
	1965	191.353,79 ptes.
	1966	192.405,10 ptes.
	1967	257.796,30 ptes.
	1968	240.800 ptes.
	1969	268.000 ptes.
	1970	342.552 ptes.
	1971	507.000 ptes.
	1972	528.000 ptes.
	1973	812.860 ptes.
	1974	1.252.100 ptes.
	1975	1.700.000 ptes.
	1976	2.100.000 ptes.
	1977	2.892.850 ptes.
	1978	4.850.000 ptes.
	1979	6.972.500 ptes.
	1980	12.399.610 ptes.
	1981	18.269.435 ptes.
	1982	23.010.039 ptes.
CONSERVATORI PROFESSIONAL	1983	27.113.913 ptes.
	1984	36.663.708 ptes.
	1985	40.456.186 ptes.
	1986	45.039.227 ptes.
	1987	52.631.286 ptes.
	1988	67.749.562 ptes.
	1989	80.000.000 ptes.
	1990	90.002.848 ptes.
	1991	105.388.273 ptes.
	1992	119.425.889 ptes.
	1993	124.993.336 ptes.
	1994	132.203.283 ptes.
	1995	150.775.000 ptes.
	1996	134.775.000 ptes.
	1997	148.430.000 ptes.
	1998	136.717.500 ptes.
	1999	148.945.295 ptes.
	2000	168.045.848 ptes.
	2001	182.466.898 ptes.
	2002	1.201.876,52 €
	2003	1.337.455 €
	2004	1.467.305 €
	2005	1.620.819 €
	2006	1.658.610 €
	2007	2.083.862 €
	2008	2.574.000 €

Hi ha qui diu que els números són “freds”, que no expressen el que realment signifiquen. Nosaltres pensem, en el cas que ens ocupa, que els pressupostos del Conservatori s’ajusten al que realment ha anat configurant el tarannà i el desenvolupament del centre. Podríem analitzar-ho any rere any, curs a curs i podríem demostrar que, tant els que han anat a l’alça com els que han anat a la baixa, obeeixen a unes situacions determinades que es poden justificar amb arguments econòmics, socials i de canvis en el centre.

El nombre d’alumnes en el primer curs, 1942-43, fou de 23, i el primer alumne matriculat va ser Florian Pinardell i Viladomat, de solfeig teoria, inscrit el 6-X-42, com es pot veure en la mateixa llista oficial de matriculats.

Com que al cap de poc temps els locals de la carretera de Barcelona resultaven insuficients, l’Escola es traslladaria provisionalment, l’any 1944, al carrer de la Força núm. 29, a les dependències del Centre Cultural, abans Círculo Católico Obrero o L’Amistat. Eren uns locals petits, però acollidors; molts gironins deuen recordar les entranyables representacions dels Pastorets que s’hi feien.¹⁹

És en aquesta mateixa època que arriba de la Nacional de Madrid un piano marca Piazza en substitució d’un d’anterior que era de lloguer. Un bon piano d’estudi, però amb escasses possibilitats per interpretar-hi obres d’envergadura pròpies a partir d’un cinquè curs, deia el mestre Civil d’aquesta nova adquisició. Això era el 1945, any que va deixar el càrrec de cap d’Educació i Descans José Luis Fernández i va ser substituït provisionalment per Joan Hugas.

L’any 1946 l’Escola troba local definitiu en un ampli pis al carrer Escola Pia núm. 2, pral., també al nucli antic de la ciutat, amb pati d’esbarjo inclòs. Precisament és aquí on l’Escola entra en contacte amb els únics conserges que ha tingut, la família Solans-Comas, que per sort hi restà vinculada molt de temps.

El Conservatori, al llarg dels seus seixanta cinc anys d’història ha tingut el privilegi de comptar amb valuosíssimes persones, que s’han sacrificat molt per ell, i una d’aquestes és Remei Comas i Nadal, coneguda per tothom com la *senyora Remei*. El seu espòs, Antoni Solans, era originari de Martorell, i ella de Cornellà de Terri. Tingueren tres fills, l’Angelina, que més endavant es faria monja, la Pepita i l’Antoni. Com que tenien familiars a Girona, la filla Angelina fou requerida per a una plaça d’administrativa a la CNS i ben aviat hi entrà també el seu pare, de conserge.

Era el temps del camarada Pedreira, el qual va oferir a la família Solans un pis com a habitatge a canvi dels seus serveis a la consergeria de l’Escola de Música, situada, com hem dit, a l’Escola Pia, núm. 2, edifici propietat de la família Domènech.²⁰

Antoni Solans morí l’octubre del 1974, i es quedà com a responsable de les tasques de la porteria la seva vídua, la senyora Remei, la qual va realitzar un treball de col·laboració amb el centre digne d’agraïment, sobretot en uns anys de fort creixement d’alumnat i professorat, sense escatimar esforços ni hores de dedicació a l’hora de tenir cura de l’edifici.

Treballà cinquanta anys al Conservatori, i es convertí així en la persona de més permanència al centre i amb una tasca pràcticament desinteressada. La senyora Remei hi va viure hores bones i hores amargues, i un reguitzell d’anècdotes, calamitats, alegries i historietes explicades per ella entre una lliçó de Laz, un estudi de Cramer o un preludi de Chopin, i que, sobretot després d’una llarga jornada, servien moltes vegades de relaxament immensurable. De la primera època a les Voltes d’en Rosés, on es compartia l’edifici amb altres entitats, és d’on provenen la majoria d’aquestes anècdotes. Ens explicava “la caiguda de la bomba just al costat de l’edifici de l’Escola Pia”, on hi havia milicians; els “dinars” que la fonda Ca la Marieta servia a l’edifici de la Cort Reial per als de l’Obra del 18 de juliol, on l’escalfaven a la cuina de l’aula 3, i que per cert algú aconseguia que mai no

¹⁹ Una representació dels *Pastorets* que havia tingut vertader ressò a la ciutat va ser *La Rosa de Jericó*, drama líric en tres actes, dividit en nou quadres, original de Josep Duró i Gili, amb il·lustracions musicals del Rev. Rossend Mollera, prevere.

²⁰ Aquí començà a estudiar música Antoni Domènech i Roca, que a més dels seus estudis musicals ha exercit sempre com a mestre d’escola. Durant uns anys féu una gran tasca pedagògica a l’escola de Celrà, i més tard al col·legi Eiximenis, del qual fou director els dos últims anys abans de la seva jubilació, el 31 d’agost de 1985. Antoni Domènech fou regidor de cultura de l’Ajuntament en les primeres eleccions democràtiques.

poguessin menjar calent; les “historietes” entre els professors i les professores de francès i d’anglès, que segons la senyora Remei podien ser, si haguessin sortit a la llum, motiu d’un conflicte entre els dos països... I un personatge molt curiós donava la nota discordant de la casa. Tenia un caràcter orgullós, tibat i pretensions. Es tractava del delegat de l’institut de la Vivenda, “señor Santamaría”, que ocupava provisionalment l’ala esquerra de la part de darrera del 2n pis. Aquesta persona podia amb tothom, menys amb la senyora que els hi feia la neteja. Quan el delegat es queixava que els mosaics brillaven poc –i això passava sovint–, ella li contestava també amb to brillant, enèrgic i andalús: *“solamente zaco lo que ve mi zuegra, y ézta, ezta ciega”*.

Un dia, ella ja gran, entrà al despatx de direcció per fer-nos un prec: “Senyor Brugués, vostè que sempre fa números, m’agradaria que em calculés quantes vegades a la meua vida he pujat aquestes escales” (es referia a les de la Cort Reial). Haig de dir que ella sempre havia estat molesta perquè aquelles escales tenien molts esgraons: 89 (un menys que les de la Catedral). Li vaig respondre que el mèrit era pujar-les, no de càlcul. Per en un tres i no res la vam complaure amb el càlcul sol·licitat:

- “Miri, senyora Remei: 50 anys per 365 dies, són 18.250 dies que vostè ha pujat les escales. Una mitjana de sis vegades al dia pels 18.250 dies, fan 109.500 vegades, i si les multipliquem pels 89 esgraons, fan un total de nou milions set-cents quaranta-cinc mil cinc-cents esgraons pujats. I si ho comptem pujant i baixant, són 19.491.000 esgraons.”

- “Moltes gràcies, senyor Brugués.”

Amb aquest petit ventall d’anècdotes de la senyora Remei, hem volgut deixar constància que va ser tota una institució entre nosaltres. Des d’aquí, el nostre agraïment.

L’Escola, malgrat que tenia molt poca ajuda econòmica (problema que arrossegaria fins fa pocs anys) durant tota la seva dependència de la CNS, i en contra de la imatge social que els estudis musicals tenien en aquella època, va aconseguir mantenir sempre un caràcter assistencial, fet que d’alguna manera s’ha intentat seguir sempre, en detriment, això sí, moltes vegades, del professorat i del personal del Conservatori. Ho demostra també el fet que a partir del curs 1949-50 es facilitaven gratuïtament els llibres de text als alumnes més necessitats, i es deixaven violins en préstec als que en volien estudiar. A més, cada curs es destinaven unes bosses d’ajuda, que l’any 1953 eren de 3.000 pessetes, als alumnes que, amb bones qualificacions i mancats de mitjans econòmics, se n’haguessin fet mereixedors.

Per entendre la situació econòmica d’aquells anys, direm que el 1946, abans d’abonar la nòmina de desembre, es tenia un saldo de 250 pessetes, i a principi del 47 el lloguer del local era de 300 pessetes mensuals. Amb aquests números és fàcil deduir la penúria econòmica que es respirava en el centre.

Els alumnes dels instruments de vent augmentaven, i per això el professor Arnau proposa la incorporació d’un professor especialista en la matèria. Així entra, l’1 d’octubre de 1947, el músic militar de la banda Vicente Pérez Fernández, excel·lent clarinetista que es va fer càrrec de les assignatures instrumentals, principalment de vent fusta. Vivia al carrer de la Cort Reial, molt a la vora de la seu del Conservatori i d’on havia estat situada l’acadèmia Mollera en temps passats.

Si bé Vicente Pérez no va intervenir mai en iniciatives i decisions de l’Escola, hem de dir que va complir la seva tasca amb gran professionalitat i integrat plenament en el treball d’equip amb els seus tres companys del claustre.

L’1 de maig de 1949, i després d’una lleugera reorganització del funcionament de l’Escola, que en set anys havia adquirit una experiència i uns resultats apreciats, ingressà en el centre Josep Viader i Moliné, personatge que amb els anys esdevindria una figura fonamental en la vida del Conservatori; es va fer càrrec, a part de la dedicació docent, de la secretaria de l’Escola. Dins d’aquesta reorganització, i en la mateixa data de l’1 de maig, cessa en el càrrec de director el mestre Civil, i ocupa provisionalment la direcció Ramon Arnau. D’aquest cessament, sabem tan sols que es va tractar d’unes diferències d’opinió amb els responsables de la CNS, però no ens ha estat possible esbrinar el motiu concret. Sí que resulta tot plegat una mica estrany, pel fet que en l’acta de la reunió del 30-IV-1949 consta com a director Ramon Arnau i, en canvi, la signa, sense posar-hi “p. o.”, Francesc Civil.

Entra en vigor un nou reglament de l'Escola. Com que els locals es feien petits, sobretot per als exàmens d'alumnes lliures, Viader, professor també a l'Escola Normal de Mestres, facilita l'entrada a l'edifici de magisteri. Els successius directors van tenir l'amabilitat de permetre fer-hi regularment els exàmens des de juny de 1951 fins aproximadament el 1978, primer al carrer d'Anselm Clavé i després a l'edifici del carrer de la Creu, ara Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia, amb entrada per Emili Grahit.

L'entrada de Josep Viader al Conservatori hi donà un fort impuls. La seva joventut i, sobretot, els seus dots personals i d'organització es deixaren entreveure ben aviat. Es pot comprovar pels pressupostos; l'economia seguia essent pobra, el saldo era gairebé sempre favorable al Banc Hispano Colonial, però l'Escola va començar a tenir una organització pedagògica i administrativa més acurada.

El 30 d'abril de 1950 va cessar en el càrrec de director provisional el professor Arnau i se'n va fer càrrec interinament el secretari, Josep Viader.

L'1 d'abril de 1951, de nou es féu càrrec de dirigir el centre el mestre Civil, i n'ocuparia la direcció fins a la seva jubilació; alhora es confirmà el mestre Viader com a secretari, i quedava així resolta una situació de provisionalitat no desitjada.

El setembre de 1953 es fa el trasllat definitiu, al carrer de la Cort Reial núm. 7.²¹ Es va ocupar una part del segon pis, i el canvi representà una considerable millora respecte a la instal·lació anterior, tot i que aquest local tampoc no devia estar en tan bones condicions, ja que l'agost de l'any següent s'enfonsà tota una part del primer pis. Per sort, el daltabaix va tenir lloc en uns dies en què no s'utilitzaven les aules, de manera que l'incident no tingué pitjors conseqüències.

És en aquest curs 1953-54, i a les noves dependències, que els tribunals del Conservatori del Liceu es desplacen a Girona a fer els exàmens per primera vegada. En aquesta època, el preu de la matrícula era de 15 pessetes, i els alumnes oficials hi havien de sumar nou mensualitats de 10 pessetes. A part s'abonaven 5 pessetes per assignatura oficial per als cursos del primer al quart, i 10 per als de cinquè a vuitè, en concepte de calefacció.

8.4. CONSOLIDACIÓ DEL CONSERVATORI (1955-1965)

Tornant a la vida del Conservatori, la inquietud del mestre Viader, secundada pel director, Francesc Civil, era present dia a dia a l'Escola. Es varen començar a fer gestions per obtenir l'oficialitat dels ensenyaments com a conservatori de grau elemental. Fins i tot hi hagué contactes amb Joaquín Ruiz Giménez, aleshores ministre d'Educació i Ciència i més tard Defensor del Poble, i que ja en aquella època estiuava a Calonge. Una entrevista amb ell, aprofitant una visita que va fer a Girona, va ajudar molt favorablement a aquest reconeixement.²²

També el camarada Pedreira i el governador civil, Luis Mazo Mendo, feren gestions en el mateix sentit, i el Consell de Ministres del 6 d'octubre de 1954 va acordar concedir a l'Escola Provincial de Música de l'Obra d'Educació i Descans el reconeixement de "*conservatorio de grado elemental*". Va produir angoixa el retard en la publicació oficial, que no va arribar fins al 8 d'agost de 1955 (BOE núm. 220).

El claustre del Conservatori en el curs 1954-55 tenia distribuïdes les matèries entre el professorat de la manera següent:

* Solfeig teoria i instruments de metall ..	: Ramon Arnau
* Piano	: Francesc Civil
* Violí	: Josep Saló
* Assignatures culturals	: Josep Viader
* Instruments de vent fusta	: Vicente Pérez

²¹ Amb anterioritat a la utilització d'aquest edifici com a Conservatori, al núm. 7 de la Cort Reial hi havia hagut, a partir de l'1 de desembre de 1907, l'Associació de la Dependència Mercantil (amb servei de bar inclòs).

²² El març de 1992, en ocasió d'assistir a un simposi sobre educació musical al Cercle de Belles Arts de Madrid, en el qual participava amb una ponència Joaquín Ruiz Jiménez, vàrem tenir l'honor de conversar amb ell i agrair-li aquella gestió, de la qual, sorprenentment, es recordava.

Per la dedicació del professorat a l'escola i el nombre d'alumnes, va ser necessària la contractació d'un nou professor de solfeig que a la vegada fos pianista, i així el professor Arnau es dedicaria únicament i exclusivament als instruments de vent. Així es va fer, i estudiats els mèrits i circumstàncies que concorrien en la persona de Francesc Geli i Tarrés, prevere, organista per oposició de la Catedral i professor de música del seminari conciliar, el claustre va proposar per unanimitat a la Junta Rectora el nomenament del professor Geli amb efectes des de l'1 de febrer de 1955, amb un haver de 300 pessetes mensuals. El claustre quedava format pels següents sis professors: Civil, Arnau, Saló, Viader, Pérez i Geli.

Publicat ja en el BOE el reconeixement oficial com a Conservatori, els professors Civil i Viader es desplaçaren a Madrid per visitar el P. Federico Sopeña, inspector central de conservatoris, amb motiu d'aquest reconeixement i de l'entrada en vigor del nou pla d'estudis per Ordre de 30-V-55, (BOE núm.168) de 17 de juny. Aquesta Ordre aprovava el nou qüestionari per a les ensenyances de *Solfeo y teoría de la música* en els conservatoris oficials.

Amb aquesta nova classificació del centre, s'inicien gestions per a la creació de filials a Olot, Ripoll i Figueres, i el 3 de febrer de 1956 s'aproven les *Bases para Escuelas Filiales*.

En aquest mateix any, la Junta concedeix a l'ajudant Vicente Pérez la categoria de professor especial, amb una assignació de 300 pessetes mensuals, més un quinquenni de 50 pessetes des del primer de gener. Així mateix, la Junta aprova definitivament el règim de filials i les *Normes per al règim pedagògic administratiu del Conservatori*.

Quant a l'aspecte econòmic, poc havia variat des dels inicis de l'escola, l'any 1942; el centre es mantenia gràcies a les taxes per matrícules oficials i lliures. Mai no s'havia pogut finançar el centre amb diner públic, és a dir, de les arques de l'entitat protectora.

En aquell temps, l'Obra Sindical, la Diputació, l'Ajuntament i el Sindicat de l'Espectacle, a través de l'ASME (Agrupació Sindical de Músics Espanyols), varen anar ajudant el Conservatori a través de petites quantitats, sempre a tall de subvenció. Així, per exemple, el professorat cobrava un sou molt modest durant tot l'any i, en les convocatòries d'exàmens, una part de les quantitats recaptades en concepte de drets d'examen es repartia entre el professorat i el conserge. L'any 1956, i d'acord amb les bases vigents del moment, tenim que, amb una recaptació de 18.935 pessetes de 279 assignatures, corresponia al Conservatori el 60 %, és a dir, 11.970 pessetes, i al professorat el 40 %, 7.895 pessetes. Hi havia un barem de punts entre el professorat, d'acord amb la seva dedicació, i que era el següent: Sr. Civil, 2,5 punts; Sr. Viader, 3,5 punts; Sr. Saló, 2,5 punts; Sr. Arnau, 2 punts; Sr. Pérez, 2 punts; Mn. Geli, 2 punts, i Sr. Solans (conserge), 0,5 punts.

Ja a final de 1957, s'aprova l'adquisició d'un tocadiscs, de gran fidelitat, segons diuen els documents, que se sol·licitava des de feia uns tres anys. Es tractava d'un Òptimus de la casa Pla, de Girona.

En sessió de claustre de 18 de gener del 1958, es dona compte que el professor de clarinet, Sr. Pérez, és baixa per trasllat a Barcelona, per motius privats. S'estudia la situació del professorat, a causa també de la baixa per malaltia del professor Arnau, que duraria fins al març, i vista la baixa matrícula oficial d'instruments de vent, al costat de l'increment de les de solfeig, violí i piano, s'acorda proposar la contractació, amb caràcter provisional, d'un ajudant de solfeig teoria que al mateix temps tingués el professorat de piano.

Per unanimitat es proposa com a ajudant per acabar el curs, és a dir, fins al 30 de juny del 58, Roser Busquets i Verdguer, que havia estudiat la carrera a través del Conservatori.

El següent quadre mostra la distribució dels cursos, assignatures i horaris entre el professorat per al període 1958-1959:

Curs	Assignatura	Horari	Professor	Aula
Preliminar	Solfeig-teoria	diària (19 a 20 h)	Busquets	major 1r pis
Primer	Solfeig-teoria	diària (19 a 20 h)	Geli	de costum
Segon	Solfeig-teoria	d, dim, div (20 a 21 h)	Geli	de costum
Tercer	Solfeig-teoria	di i dj (20 a 21 h)	Geli	de costum
Quart llibre	Solfeig-teoria	d. i dj (20 a 21 h)	Busquets	major 1r pis
Cinquè llibre	Solfeig-teoria	di i div (20 a 21 h)	Busquets	major 1r pis
Sisè llibre	Solfeig-teoria	d. i dj (19 a 20 h)	Viader	núm. 1, 2n pis
Setè curs	Solfeig-teoria	di (20/21 h) i dim (19/20 h)	Viader	núm. 1, 2n pis
Vuitè curs	Solfeig-teoria	dim i div (20 a 21 h)	Viader	aula 1, 2n pis
Preliminar i 1r	Piano	d. i dj (20 a 21 h)	Civil	núm. 1, 2n pis
Altres cursos	Piano	dim i div (19 a 20 h)	Civil	aula 1, 2n pis
Tots els cursos	Violí	d, dim i dv (17 a 21 h)	Saló	interior del 1r pis
Tptes, trombons i baixos	-	di i dj (17 a 21 h)	Arnau	interior del 1r pis

* **(d) dilluns; (di) dimarts; (dim) dimecres; (dj) dijous; (dv) divendres.**

Ja iniciat el curs 1958-59,²³ entrà com a professor interí de guitarra Josep Alcaraz i Muset, de Barcelona. Ens sap greu no poder oferir ni tan sols una pinzellada de la biografia i de la carrera professional d'aquest guitarrista.

En aquest mateix curs s'esdevingué un fet notori. Es va rebre un ofici del delegat sindical que reproduïm íntegrament, segons el qual es batejava el centre amb el nom d'Isaac Albéniz. Si bé ningú no tenia res en contra de l'insigne pianista i compositor de la suite *Iberia*, la sorpresa, sense cap comentari previ i sense un mínim consens entre el professorat, minvà l'impacte de tal imposició. I així senzillament, per decret, quedà batejat el Conservatori.

Després de les gestions fetes amb l'Escola Municipal de Música d'Olot, amb data 12-XI-1959 es reconeixia l'Escola com a filial del Conservatori, atenent la seva petició del 29 de setembre del mateix any. Així, el 6 de juliol de 1960, i per primera vegada, es desplaçava a la capital de la Garrotxa, a realitzar els exàmens de fi de curs, un tribunal format pels professors Civil i Viader, que completaria el director de l'esmentada escola, Joan Prat i Forga.

Tornant al tema financer, també en aquest any 1960 l'alcalde de Girona acceptava una vicepresidència de la Junta Rectora del Patronat, i es comprometia a aportar al finançament 10.000 pessetes anuals. El primer ajut de l'Ajuntament vingué l'any 1962 com a conseqüència d'haver deixat de fer les classes de música a l'Escola de Belles Arts. L'Ajuntament entengué que, en haver-hi a la ciutat un conservatori, no era necessari doblar esforços. També s'havia fet una sol·licitud a la Diputació, que el mateix 1962 acceptaria també una vicepresidència, amb una aportació de 15.000 pessetes. Mentrestant, Mn. Geli, persona influent a la ciutat, feia gestions també amb "La Caixa" per a la concessió d'alguna ajuda al Conservatori.

Perquè en quedi constància, volem dir que el 1961 el preu de la inscripció dels alumnes lliures era de 171 pessetes (incloses les 12 de la quota d' Educació i Descans). Les famílies nombroses gaudien del descompte habitual del 50 %. Els drets d'examen dels alumnes que s'havien d'examinar pel Liceu eren de 182 pessetes, i els de Girona, de 100. Els professors particulars tenien un descompte de 15 o 7,5 pessetes per cada inscripció, i una matrícula gratuïta per cada 10 alumnes presentats.

L'any 1962 es va plantejar per primera vegada la necessitat d'establir un pla de jubilació per a tots els professors que no poguessin acollir-se als beneficis de la Mutualitat del Comerç. El primer a beneficiar-se d'aquesta nova normativa fou el professor Josep Saló, de 79 anys, jubilat el 30 de setembre d'aquell any. Aquesta vacant es va suplir a partir de l'1 d'octubre del 62 amb el professor Joan Guillaume, que havia fet els seus estudis a través del mateix Conservatori.

²³ En aquest curs, l'Ajuntament creava el *Premi de Música Sitios de Gerona*, en commemoració del 150è aniversari dels setges de Girona (1808-1809). Aquesta convocatòria tingué poc ressò i passà sense pena ni glòria.

Una altra incorporació va ser la del professor Josep M. Boix i Risech,²⁴ que, per acord de la secció provincial de l'ASME (Agrupació Sindical de Músics Espanyols) del Sindicat de l'Espectacle, va dotar una plaça de tenora i tible, amb la contrapartida que es donés ensenyament gratuït als alumnes d'aquestes disciplines autòctones.

El 31 de desembre de 1962 es reorganitzava l'òrgan de protecció del centre amb la constitució del Patronat del Conservatori, depenent igualment de l'Obra Sindical d'Educació i Descans, que succeïa l'antiga Junta Rectora, reorganització que aprofita el nou delegat de Sindicats i president del Conservatori, Sr. Prades, per demanar una subvenció a la Caixa de Pensions tot oferint-li una vocalia en el nou Patronat. La Caixa respondria molt diplomàticament que solament podia donar subvencions a través de la seva Obra Social.²⁵

Aquest nou òrgan gestor estava format per:

President:	Joan Prades Batiste, delegat provincial de sindicats.
Vicepresident 1r:	Ramon Guardiola i Rovira, ponent de cultura de la Diputació.
Vicepresident 2n:	Josep M. Vázquez i Padrós, ponent de cultura de l'Ajuntament.
Secretari:	Josep Viader i Moliné, secretari del Conservatori.
Vocals nats:	Francesc Civil, Carlos-José Vaello, Fernando Melives, Alfons Martí i José de Pablo Zancada.
Vocals electius:	Nicolás Regàs, Antoni Puyol, Josep Martínez, Ramon Font, Francesc Ibern i Narcís Soler.

Aquesta nova organització va venir derivada del nomenament del nou delegat sindical, Prades Batiste, el qual seria, de l'època de dependència d'aquella institució, el president que ocuparia el càrrec més anys, sis en total. Fou un president que, malgrat les limitacions de tot tipus, participà activament en la vida del Conservatori. I és indicat mencionar ara tots els presidents que fins avui ha tingut el Conservatori:

PRESIDENTS DE LES ENTITATS QUE HAN TUTELAT EL CONSERVATORI DES DE LA SEVA FUNDACIÓ

DELEGATS SINDICALS

De 1942 a 1946	Félix Jofré Arques
“ 1947 a 1948.....	Joaquín López Mier
“ 1948 a 1949.....	José de Pablo Muñoz
“ 1950 a 1954.....	Juan A. Pedreira de la Maza
“ 1954 a 1958.....	Juan M. de Santisteban Bernaldo de Quirós
“ 1958 a 1962.....	Luis Segura Marcos
“ 1962 a 1968.....	Juan Prades Batiste
“ 1968 a 1970.....	Juan García Rodríguez
“ 1970 a 1972.....	José Núñez de Castro Gómez
“ 1972 a 1973.....	José Escrig Rosalén
“ 1973 a 1977.....	José Segura Sanfeliu

AISS

De 1977 a 1979..... Manuel Fuentes Díaz

PRESIDENTS DE LA DIPUTACIÓ

Any 1979 ..... Antoni Xuclà i Bas
De 1979 a 1980.....Joan Vidal i Gayolà

²⁴ Josep M. Boix i Risech (Torroella de Montgrí, 23-III-1908 / Girona, 2-VII-1980). Instrumentista de violí i tible. Director i fundador de la cobla *Girona* fins la seva jubilació. Fecund compositor de sardanes, de les quals volem destacar la primera que compongué, *Gironina*, el 1922. Seguiren *Aires del Ter*, *Les ninetes del Pont Major*, *Maria Mercè*, etc. Fou professor de tenora i tible del Conservatori i escrigué diverses pàgines d'exercicis pedagògics per a aquests instruments i algunes obres de caire simfònic.

²⁵ Instància del 5-VI-1962 que es troba a l'Arxiu Històric Provincial. Fons CNS, lligall 213.

“ 1980 a 1983.....	Arcadi Calzada i Salavedra
“ 1983 a 1987.....	Salvador Carrera i Comes
“ 1987 a 1994.....	Josep Arnau i Figuerola
“ 1994 a 1996.....	Pere Macías i Arau
“ 1996 a 1999	Frederic Suñer Casadevall
“ 1999 a 2007.....	Carles Pàramo i Ponseti
“ 2007 a	Enric Vilert i Butchosa

Ja havíem dit que el Conservatori, malgrat que tenia una imatge ben diferent, en realitat sempre havia tingut un caràcter assistencial. Una mostra n'és que l'any 1963, d'un total de 118 matrícules oficials, 43 eren gratuïtes o semigratuïtes:

* Matrícules ordinàries	75
* Matrícules família nombrosa	19
* Gratuïtes:	
. Fills de músic (subvenció ASME)	16
. Escolanies	3
. Becaris Sindicat (subvenció Educació i Descans) ...	2
. Becaris Ajuntament	2
. Càtedra tenora i tible	1

TOTAL 118

En el curs 63-64 una nota trista es feia sentir al Conservatori. El 29 de desembre de 1963 moria a Girona un dels fundadors del centre, el professor Ramon Arnau i Serrano, que també n'havia assumit la direcció temporalment. El claustre va oferir una missa en sufragi de la seva ànima el dia 25 de gener de 1964 a la parròquia del Carme, amb assistència de gran nombre de professors, alumnes i exalumnes.

A conseqüència de la pèrdua del mestre Arnau, en la sessió del Patronat del dia 12, i amb efectes des de l'1 de gener, varen passar a la condició de numeraris els professors Roser Busquets i Joan Guillaume, de solfeig i piano i de violí i trombó, respectivament. En aquesta sessió, que presidia Prades Batiste, també s'acorda que, com a mínim, un 15 % de les matrícules havien de ser gratuïtes, amb exempció total o parcial.

En acabar el curs 1963-64 el claustre estava constituït pels professors Civil (director), Viader (secretari), Geli, Busquets i Guillaume, i com a professor especial, Josep M. Boix.

L'any 1965 va resultar ser un any transcendent en la història del Conservatori, ja que es va produir la jubilació anunciada del seu fundador, el mestre Civil, el 30 de setembre.

Abans de fer una valoració personal del Conservatori d'aquells moments, preferim transcriure aquí el discurs pronunciat pel mestre el dia de la presa de possessió del nou director, el Sr. Viader, d'on es desprèn la seva humilitat però també la seva valentia i sinceritat en expressar molt clarament allò que ell creia que era de justícia reivindicar.

8.5. DISCURS DEL MESTRE CIVIL (30-X-65)

Trobem interessant donar a conèixer aquest discurs pronunciat pel mestre Civil amb motiu de la seva jubilació, el dia 30 d'octubre de 1965, i de presa de possessió del mestre Viader com a nou director. Aquest document, i altres, ens els confià el mestre Civil de forma particular, a final de l'any 1985, en el despatx de direcció de les Voltes d'en Rosés, manifestant el desig que algú del Conservatori en tingués còpia per així garantir la coneixença dels fets transcendents i històrics del centre.

“Sr. Delegado Sindical Provincial.

Sres. componentes del Patronato del Conservatorio Isaac Albéniz.

Es con sincera emoción y grata complacencia que he acudido a la presente convocatoria para asistir a la toma de posesión, como nuevo Director del Conservatorio, de mi buen amigo, antiguo alumno y

compañero de siempre, D. José Viader Moliné, hasta la fecha nuestro dinámico y eficiente Secretario. Con tal motivo formulo mis votos más fervientes para que su renovada labor sea tan fecunda como se merece, en bien del Arte y legítima satisfacción de la Organización Sindical y Entidades que nos honran con su valiosa protección.

La efemérides de hoy representa para mi un mojón importante en la senda de mis actividades y no deja de remover en mi mente recuerdos ya lejanos de cuando la actual estructura de la Escuela de Música pertenecía o dibujábase sólo en las ansias y las arcanas interioridades de mi imaginación. Así es como con anterioridad a nuestra Cruzada, mediante una serie de artículos publicados en la prensa local logré interesar al público gerundense y Autoridades Municipales a la idea de una enseñanza bien organizada de la Música en nuestra Ciudad, hasta el punto que a principios del año 1936 el Excmo. Ayuntamiento acordara la creación de una Escuela de Música, convocando seguidamente concurso para la provisión del correspondiente cargo de Director de la misma, tramite que no llegó a resolverse por haberse interpuesto el Glorioso Alzamiento Nacional. Reestablecida la normalidad y valiéndome de mi amistad para con el entonces Delegado Provincial de Educación y Descanso, D. José Luis Fernández, le expuse detalladamente mis proyectos, quedando estos aprobados y puestos de manifiesto en el primer Reglamento del actual Conservatorio, autorizado con su firma y la del Sr. Delegado Sindical Provincial, Don Félix Jofré y con vigencia a partir del 1 de Septiembre de 1942, siendo rubricado mi nombramiento como Director el 22 de Octubre siguiente. De entonces acá, en el espacio de veintitrés años, la matrícula inicial de 25 alumnos se ha convertido en unos cuatrocientos aproximadamente; el Estado, por su parte, ha otorgado su reconocimiento oficial, en 1950, y el Conservatorio goza de un evidente prestigio, de la protección del Excmo. Ayuntamiento de Gerona, de la Excmo. Diputación Provincial y del Sindicato del Espectáculo, todo ello bajo las directrices, supervisión y cobijo de la Obra de Educación y Descanso de los que nunca se ha apartado.

Todo quehacer humano suele, sin embargo tener también sus horas de dificultades. Alguna, pues, la hubo, hacia el año 1948, con respecto a mi permanencia al frente de la Escuela, circunstancia que llana y satisfactoriamente fue resuelta por la Autoridad competente.

Así, alcanzado finalmente el término de mis actividades en el Conservatorio, presiento ahora y ardientemente deseo que ello no sea motivo de apartamiento de mis buenos compañeros, sino todo lo contrario, de perdurable hermandad para con su profesorado. Precisamente, en aras a esta confraternidad propuse en recién solicitud a este Patronato alguna modificación en el régimen de la pensión pasiva ya, en su día establecida; la primera de ellas fue generosamente aceptada, no así, según parece, la segunda, que de ello no tengo confirmación oficial, por la cual yo siento particular interés por parecerme confirmar una especie de consideración y de merced a mi condición de iniciador de la obra, así como a mis dilatados años de dirección de la misma.

Sea de ello lo que fuere, sin embargo, llegada la hora de mi relevo, noblemente deseo para mi sucesor en el cargo los máximos aciertos y muy ubérrimos resultados en su labor, éxitos que ya doy por descontados, Asimismo, en estos momentos deseo recordar a mis constantes compañeros de la primera hora, D. Ramón Arnau, (que en Gloria esté) y D. José Saló, (que Dios guarde muchos) dando las gracias a los actuales, nuestro nuevo Director, al Rvdo. Francisco Geli, Srta. Rosario Busquets y D. Juan Guillaume, rogándoles también indulgencia por cuanto en alguna que otra ocasión haya podido muy involuntariamente haberles faltado. Mi más sincero parabién, igualmente, a los profesores recién ingresados tras muy brillantes ejercicios. Y por último hago memoria de modo muy especial a los amigos del Superior Conservatorio de Música del Liceo de Barcelona, incluyendo entre ellos a su antiguo Director, fallecido ya, D. José Barbará, de quien recibí los primeros alientos y facilidades para la estructuración inicial de este Conservatorio gerundense.

Y nada más, con un cordial saludo a los compañeros del Patronato de este Centro musical aquí presentes y otro muy especial y afectuoso para su Presidente D. Juan Prades, rogando a Dios bendiga prodigalmente los desvelos y diligencia de todos para el bien y constante mejoramiento y prosperidad del Conservatorio Elemental de Música Isaac Albéniz.

Gerona, 30 de Octubre de 1.965."

Pensem que aquest és un document important. Fa un repàs de l'evolució de l'Escola des dels inicis, recorda a tothom els moments dolços, però no per això deixa d'esmentar, també, tots i cadascun dels moments difícils, amb un tarannà serè, diplomàtic i una finesa en la redacció propis del seu estil.

CAPÍTOL IX.- ANYS DE CREIXEMENT DEL CENTRE (1965-1985)

9.1. EL MESTRE VIADER

Igualment com hem fet amb el mestre Civil, anem a dedicar unes ratlles a Josep Viader, això sí, també amb molta brevetat, per haver publicat ja el nostre amic Joan Domènech i Moner una extensa i completa biografia¹ sobre el nostre personatge.

Nascut l'1 de setembre de 1917 en un entresol del carrer Auriga, la seva família era molt coneguda a la ciutat per l'ofici del pare, que era flequer. El forn Viader, davant del cinema Modern, i l'establiment al carrer Albareda, 3, eren d'aquelles botigues que pertanyien al teixit comercial tradicional de la ciutat. Més tard, la família es traslladaria a un pis del mateix sector, a la travessia Auriga, on coincidiren, per la part interior de l'habitatge, que es comunicava amb el primer pis, amb Josep Albertí,² i en el segon, amb Francesc Puntonet, violinista, tots dos estudiants de música en aquella època. Viader ens ha explicat que, quan estudiaven, sentien tot el que tocaven els altres. La qüestió era que començava ell tocant un exercici de Le Coupey, fent el que podia. Li contestava Albertí, que anava un xic més avançat, executant-lo amb més brillantor. Però Puntonet, atent a la batalla, responia amb el violí tot interpretant amb tota genialitat un estudi de Kreutzer, volent dir: "Ni l'un, ni l'altre. Això meu, és tocar bé."

De petit, la veu de Josep Viader ja es féu escoltar, primer a la parròquia del Carme amb Mn. Ribas, i més tard a la de Sant Feliu, amb el mestre Civil, del qual ja rebia classes particulars de música. Més tard ampliaria estudis amb Pere Vallribera (piano) i amb Mn. Josep Muset i Antoni Busom (harmonia), a Barcelona; també, més endavant, estudiaria harmonia seguint el mètode Morera, i instrumentació per a cobla, amb Josep Blanch i Reynalt.³

Compaginà els seus estudis musicals amb els mercantils (comerç) fins als 14 anys, i inicià seguidament els estudis de magisteri. En aquella època, per accedir com a alumne a la Normal no era necessari el batxillerat.

Acabada la carrera de magisteri, complí el servei militar a la 13a Comandància de l'Exèrcit València i Terol, a la Corunya, on ben aviat formà una coral, juntament amb Àngel Colomer, que després seria director de l'Orfeo Laudate.

Una vegada finalitzada la guerra, entrà com a mestre interí a Bordils (1939). Ocupà aquesta plaça durant dos cursos, fins al setembre de 1941; a més, tocava el contrabaix amb l'orquestra Bolero, agrupació que deixà molt bons records. A Bordils, el mestre Viader també aprofità el temps creant una coral, i va aconseguir, en el poc temps que hi estigué, un bon repertori, que es plasma en els concerts a la mateixa població i a la rodalia. En els moments que li quedaven, a part de preparar-se per a les oposicions, estudiava acordió.

En la seva estada a Bordils conegué una jove pubilla, Anita Vidal, que el dia 25 de novembre de 1943 es convertiria en la seva inseparable muller.

El 1945 aprovà les oposicions, amb el número 2 de la promoció, i s'instal·là a Girona. Va ser destinat a Palamós, però no ocuparia mai aquesta plaça, perquè amb la vacant produïda a l'Escola de Mestres per la mort del professor Sobrequés sol·licità excedència de Palamós i ingressà aquell mateix any com a professor de música a la Normal de Girona. A partir de 1966 ocuparia aquesta plaça com a catedràtic.

L'any 1946 formava part, com a cap de corda, de la coral del GEiEG, que dirigia el mestre Civil.⁴ El 1948

¹ *Josep Viader i Moliné. De la música de cobla a la polifonia*. Col·lecció Mos (vol. XXI). Ed.: Promocions Culturals i Festives Garonuna. Arts Gràfiques Cantalozella, SA, 2005.

² Josep Albertí Busquets (Blanes, 20-III-1919 / Girona, 29-I-1996). Començà els seus estudis amb Mn. Batlle i Emili Mestres, a Blanes. Després de passar una temporada per l'orquestra l'As d'Anglès, ja el trobem a La Selvatana, cobla en la qual estigué dinou anys, a partir de 1947. Bon pianista i arranjador, com a compositor, cal destacar les seves sardanes *Al·legoria i Blanes festiu*.

³ En temps de la Guerra Civil, Josep Blanch estigué una temporada al Pont Major, estada que el mestre Viader aprofità per rebre classes d'harmonia.

⁴ Els altres caps eren Ferran Prunell, Josep Grabalosa i Josep M. Carbonell.

n'assumí la direcció; a part d'aconseguir una massa coral envejable, amb aquesta formació va obtenir nombrosos premis.

La coral de GEIEG, que presidia el professor Jaume Sobrequés i Vidal, assolí un ben merescut reconeixement a la ciutat de Girona, on, després d'alguns d'aquests èxits a l'estranger, havia estat rebuda amb vertaders honors i mostres d'entusiasme pels gironins.

El 1954, i fins al 56, el mestre Viader dirigia també la coral de Breda (formació enterament masculina). Les seves nombroses obligacions a la ciutat feren que no pogués continuar la tasca, que, tot i els pocs recursos humans i materials de què disposava, arribà a una bona consolidació. Una d'aquestes obligacions, precisament, fou la designació, l'any 1957, com a regidor de l'Ajuntament de Girona pel terç sindical⁵, càrrec que ocuparia fins al 1960.

La seva tasca al capdavant de la coral del GEIEG durà fins l'any 1960, quan ja feia quatre anys que la simultaniejava amb la direcció de la coral Polifònica, que ell havia fundat l'any 1956, i de la qual portaria la batuta fins al 1989, sota el patrocini de l'Associació de Música, primer, i des del 1970, de la Diputació.

La coral Polifònica, amb el mestre Viader al capdavant, ha estat, en la nostra opinió, el conjunt coral que ha arribat a un grau més elevat de qualitat i perfecció, de les existents a la nostra ciutat i comarques. Molt alt deixà el llistó per a totes les generacions futures. I una altra coral encara estigué a les seves ordres, la de l'Institut de Girona, dels anys 1963 al 1965.

Josep Viader entrà al Conservatori l'any 1949; hi va fer una labor extraordinària com a professor i hi ocupà al llarg de la seva estada diversos càrrecs de responsabilitat: secretari fins al 1965 i director del 1965 al 1985, moment en que arribà a la jubilació. Volem fer veure que la trajectòria del mestre Viader demostra que va néixer predestinat a anar al capdavant de totes i cadascuna de les institucions amb què al llarg de la seva vida tindria relació. Com un exemple més, direm que, just després de jubilar-se, el van fer president de la Llar del Pensionista, de tot Catalunya. Aquest fet el constatem només per demostrar el caràcter enèrgic i de lideratge que sempre l'ha caracteritzat. I en el mateix sentit, i per acabar aquesta breu semblança del mestre, direm que treballà i es preocupà per la professió musical, i ocupà càrrecs de secretari i president de la Mútua de Músics durant una bona colla d'anys, així com la presidència del Sindicat de Músics.

El mestre Viader ha rebut la Placa del President Macià (1990) i la Creu de Sant Jordi de la Generalitat (2-IV-91), un carrer a la ciutat de Girona i un auditori porten el seu nom. Té guanyat a pols el

qualificatiu de *mestre* que sempre se li ha donat, i és una personalitat a Girona. Va obtenir també el reconeixement de Gironí de l'Any, fet que demostra l'estima popular que se li dispensa a totes les comarques.

9.2. PRIMERES OPOSICIONS

Per cobrir la plaça que deixava vacant el mestre Civil, es va procedir, per primera vegada al Conservatori, a convocar unes oposicions. Al concurs oposició s'hi van presentar els professors Emili Garcia i Àngels Alabert. Les proves se celebraren el dia 31 d'agost de 1965, amb un tribunal presidit pel delegat de Sindicats, Prades Batiste, en qualitat de president del Patronat, assistit pels vocals Civil, Geli, Busquets i Guillaume, i actuant com a secretari Josep Viader.

En vista del nivell assolit i de l'alta puntuació dels opositors i de la bona preparació demostrada en totes les proves efectuades, el Jurat va acordar ampliar el nombre de places a dos, motiu pel qual, amb efectes de l'1 d'octubre de 1965, el professor Emili Garcia i la professora Àngels Alabert s'incorporaven al claustre del Conservatori com a professors numeraris. El sou assignat era de 1.350 pessetes mensuals. Quedava així constituït el quadre de professors amb sis numeraris i dos ajudants, Josep M. Boix i el de guitarra, Àngel González Piñero, que també s'hi acabava d'incorporar, l'1 d'octubre.

Sobretot des d'aquest any 1965, varen sovintejar les reunions i berenars a Santa Afra. Qualsevol pretext era bo per anar a visitar Mn. Joaquim Cornellà (rector del santuari), o per parlar sobre qüestions del programa d'estudis, sobre la qualitat dels pianos o de si faltaven cadires en alguna aula. Sempre s'acabava amb unes tertúlies que establiren un lligam personal i una companyonia entre el professorat de significació transcendent.

⁵ Hi havia tres formes d'accés a les regidories: pel terç familiar, el sindical i el corporatiu.

Conservem d'aquells anys, naturalment primer des de la perspectiva d'alumne, uns grats records del Conservatori. Alguna excursió a Montserrat, al Santuari dels Àngels, aquells viatges a Barcelona a veure i escoltar els millors intèrprets del moment. Evoquem un concert memorable de Wilhelm Kempf al Palau de la Música,⁶ etc. Esmentem també aquella rivalitat en les proves per a premis d'honor, aspecte aquest força semblant al que es va aconseguir altra vegada a final dels anys vuitanta i primers del noranta.

Hem trobat d'aquella primera època que es concediren matrícules d'honor als següents alumnes i amb les següents puntuacions:

CURS 1963-64

•	Pere Fort	piano	2n curs	9 punts
•	Dolors Sirvent	piano	3r curs	8,6 punts
•	Lluís Brugués	piano	4t curs	9,2 punts
•	Manuela Palancar	piano	5è curs	9,3 punts
•	Raimon Sabater	saxòfon	3r curs	8,8 punts
•	Ramon Juanmiquel	violí	5è curs	8,5 punts

CURS 1964-65

•	Montserrat Abadia	piano	1r curs	115 punts
•	Pere Fort	piano	3r curs	159 punts
•	Dolors Sirvent	piano	4t curs	163 punts
•	Lluís Brugués	piano	5è curs	162,5 punts

El coneixement del funcionament del Conservatori per part del nou director era evident: no endebades havia exercit les funcions de secretari des de l'any 1949 i també n'havia assumit la direcció provisionalment.

Amb la jubilació del mestre Civil, el Conservatori perdia aquell home que ho havia fet tot pel centre. La seva sola presència ja era tota una institució, i el seu mestratge, tota una garantia. Però també es guanyà un home que, amb el temps, esdevindria un altre puntal en la vida del Conservatori, com ho demostra el fet de la seva condició de director durant 20 anys, fins a la seva jubilació el 1985. En aquesta nova organització es cuidaria de la secretaria el professor Guillaume, que fou sempre un col·laborador de confiança i eficaç de Josep Viader.

El 10 de setembre de 1966 sortia publicat el nou reglament general dels conservatoris de música, el decret 2618-66, que venia a suplir el del 15 de juny del 1942. Aquesta nova reglamentació va suposar un nou enfocament acadèmic i d'organització del Conservatori.

El setembre de 1966, la biblioteca del Conservatori rebia una important donació de llibres d'història i didàctics de la casa de música Sobrequés, que acabava de deixar la seva activitat.

En aquells anys es desenvolupaven molts actes al Conservatori. Trobem que el 12 de novembre, i a petició del delegat de Sindicats, començava un cicle anomenat *Sábados Musicales*, en què participava el professorat del Conservatori, amb conferències sobre músics o temes musicals il·lustrats, sempre amb música en directe o amb audició gravada i comentada.

---

⁶ En aquells anys hi havia poca presència i possibilitats d'escoltar música clàssica a la ciutat. Era època de reivindicació cultural, que en el cas de la música anava enfocada cap a la música "moderna" i de protesta, amb una excessiva importància als textos de les lletres, i a la inclusió i potenciació, en tots els mitjans, de la música mecànica.

9.3. 25è ANIVERSARI (1942-1967)

Durant l'any 1967 i 68 es varen celebrar un seguit d'actes en commemoració del 25è aniversari de la fundació del Conservatori. De tots ells cal destacar els celebrats el dia 1 de desembre de 1968.

El programa era el següent:

“Con asistencia del Secretario General de la Obra de Educación y Descanso de Madrid, don Federico Olivencia Amor; Delegado Provincial de Sindicatos y Presidente del Patronato del Conservatorio don Juan García Rodríguez; Ilmo. Sr. Alcalde de la Ciudad don José Bonet Cufí; Delegado Provincial de Mutualidades don Carlos Vaello Salazar; Vice-Secretario Provincial de Obras Sindicales de Gerona don José-Luis Oliver Martínez; Técnico de la Obra Sindical de Educación y Descanso de Gerona, don Joaquín Muñoz Ravetllat; señores del Patronato del Conservatorio y Claustro de profesores del mismo. Los actos arriba citados consistieron en una Misa en la Capilla de Santa Cecilia de la Santa Iglesia Catedral Basílica, celebrada a las 9,30 horas de la mañana. Seguidamente a las 10,30 horas todos los señores mencionados se trasladaron al Conservatorio, donde esperaban numeroso público, alumnos y ex-alumnos, para, después de unas breves palabras del fundador y primer Director del Conservatorio, maestro Francisco Civil Castellví, de la alocución pronunciada por el Ilmo. Sr. Alcalde de la ciudad don José Bonet Cufí, terminando este acto con un vibrante discurso del Secretario General de la Obra de Educación y Descanso don Federico Olivencia Amor descubriéndose seguidamente la placa de conmemoración del 25 aniversario de la fundación del Conservatorio.

Siguiendo el orden del programa, en el Salón de Actos de la Delegación Provincial de Sindicatos, repleto de público, se celebró un extraordinario recital a cargo del alumnado y entrega de Diplomas del curso 1967-68. A las 18 horas y como colofón a esta magnífica e inolvidable jornada, tuvo lugar en el Teatro Municipal un extraordinario concierto a cargo de la Orquesta Ciudad de Barcelona bajo la dirección del maestro D. Antonio Ros Marbá.”

El comentari amb què finalitza l'acta de la reunió de Patronat posterior a aquesta diada commemorativa diu que tots els actes varen ser molt “animats”, tot destacant la presència d'exalumnes, alumnes i molts familiars, així com nombrós públic que va assistir a tots els actes i, especialment, al concert de l'Orquestra Ciutat de Barcelona. Precisament d'aquest concert el mestre F. Civil fa un interessant article al diari *Los Sitios*.⁷ Nosaltres hem volgut anar un xic més enllà i hem trobat que l'orquestra va cobrar 75.000 pessetes. Es va rebre, entre altres ajuts, una subvenció especial de 25.000 pessetes de la Diputació, institució que conjuntament amb l'Ajuntament i l'Organització Sindical havia patrocinat el concert.

Hem recollit algunes opinions de l'article del F. Civil al respecte del concert:

“...El Teatro Municipal ofrecía un aspecto excepcional. Numeroso público joven y el “tradicional” –los amantes de la música-, llenaron casi por completo el aforo, dando mayor solemnidad al magistral concierto que se ofreciera”. I el Civil afegia: “...Por fin, y desde unas fechas, que ya por lejanas casi no podemos recordar, hemos gustado de un

⁷ Vegeu més informació del concert de l'Orquestra Ciutat de Barcelona al diari *Los Sitios* del 3-XII-1968, núm. 7.906, en la seva portada i en l'article del mestre F. Civil, a la pàg. 3.

acontecimiento musical en nuestro primer Teatro, y dicho esto, ya que la Asociación de Música parece de un tiempo a esta parte que se está como adormeciendo en sus bien ganados laureles. Los Conciertos cada vez se distancian más y en regresión geométrica a las comodidades de toda suerte y a la matrícula de los medios de transporte. Y con esto, obligado es también hacer constar la de palcos que quedaron en disponibilidad en tarde como la de ayer domingo en que una concurrencia al tope hubiese sido muestra de señorío ante el exponente máximo del arte musical de la Ciudad Condal, su Orquesta, la brillante agrupación integrada por las más relevantes figuras profesionales en su género, desde el joven y dinámico Director, el Maestro Antonio Ros Marbá hasta el ojo avizor del timpanista en número de unos noventa instrumentistas...”

Durant el curs 1967-68, i pel que fa a professorat, hi hagué solament un canvi, el del professor de guitarra, González Piñero, per Montserrat Comadira, que, encara que avui tothom la coneix com a excel·lent mezzosoprano i no menys bona pianista, a entrar-hi com a professora de guitarra, ja que també havia acabat els estudis d'aquest instrument.

Volem deixar constància aquí de les obres de restauració que l'any 1968 es van fer de tot el teulat i les golfes de l'edifici, pagades per la mateixa CNS, per import de 254.081,40 pessetes.⁸ I aquest mateix any 1968, es publicava en una Ordre de 21 de juny l'esperat Reglament d'exàmens i els programes de fi de grau o assignatures dels Conservatoris de Música oficials (BOE de 29-VII-68), això sí –com sempre– amb dos anys de retard respecte al Decret, que era de 1966.

En el curs 1968-69 es produïren pocs canvis: tan sols la substitució de la professora Comadira, per la incorporació del malaguanyat Adrià Anglada,⁹ que a més era un excel·lent clarinetista. Estigué solament dos cursos al Conservatori amb motiu d'entrar a l'orquestra Maravella.

Hem de destacar l'èxit assolit pel conjunt instrumental de flautes, xilòfons i percussió –instrumental Orff– del qual era responsable directament el mestre Viader. D'alguna manera ell va ser el que va donar a conèixer a Girona les possibilitats d'aquest instrumental, que ja feia furor a tot Europa en la seva aplicació a les noves pedagogies infantils. Destaquem el concert celebrat el 18 de desembre de 1969 al saló d'actes de la Delegació Provincial de Sindicats i retransmès en directe per l'Emissora Sindical.

El curs 69-70 el claustre estava compost per: Viader, Guillaume, Geli, Busquets, Garcia, Alabert, Boix i Nativitat Gurri, de Sant Celoni, que entrà com a conseqüència de l'increment d'alumnes de guitarra. Se'n proposà la contractació des de l'1 d'octubre de 1969.

El novembre del 70, i en el marc de la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de Sevilla, es va celebrar el IV Seminari sobre *Problemas actuales de la Educación Musical en España*, al qual assistí el director del Conservatori, Josep Viader, i hi presentà una comunicació. En les conclusions dels debats i col·loquis celebrats pels 37 directors assistents, s'arribà a l'acord de sol·licitar una revisió urgent de la reglamentació general dels conservatoris de música aprovada l'any 66. A tal efecte es crearen quatre ponències que en conjunt formarien un avantprojecte amb l'objectiu de configurar una nova reglamentació. Aquestes quatre ponències eren: 1.- *Ordenació de les estructures de l'ensenyança professional de la música*. 2.- *Docència i pedagogia*. 3.- *Organització econòmica* i, 4.- *Problemes laborals i professionals*. Finalment, es demanava que la Comissaria General de la Música de la Direcció General de Belles Arts fos el canal i l'organisme coordinador de les aspiracions de tots els centres d'ensenyança professional de la música, i es va sol·licitar a la superioritat la convocatòria immediata d'una assemblea per elaborar l'avantprojecte esmentat.

⁸ Conscients que aquests detalls poden semblar, a priori, insignificants, com el d'unes simples obres de reparació de l'edifici, els esmentem aquí per la complexitat i temps que es trigava en la seva execució, motiu pel qual el seu tràmit esdevenia tot un fet de gran relleu en el centre.

⁹ Adrià Anglada i Geli, de Pals, però afincat a Torroella de Montgrí. Guitarrista i clarinetista. Fill de Domènec Anglada i Corredor, fundador de l'orquestra Caravana. Adrià formà amb el seu amic i company Juli Monguilod el Duo Radiant's. Fou cridat després a l'orquestra Maravella, on passà setze anys i mig fins que un desgraciat accident de carretera –el mateix en què moriren els seus companys Josep Calvet(trombó) i Joan Porta (trompeta) – li costà la vida la matinada del diumenge 1 de maig de 1983, amb només trenta-nou anys d'edat.

Aquesta reivindicació evidencia clarament el desencant general de la professió vers la reglamentació que tot just acabava de néixer i que es venia reclamant feia més de dues dècades. De fet, amb la perspectiva dels anys, s'ha demostrat que aquell decret no era tan deficient com havien volgut demostrar aquells ponents. La realitat del problema era que, després de molts anys amb una reglamentació que ben poc reglamentava –la del 42–, els conservatoris estaven en una situació extremament precària. En la seva majoria (excepte els pocs que eren estatals) els problemes venien, entre altres, per la falta total de mitjans materials, per la situació d'inestabilitat del professorat, i per uns sous baixíssims. Això sense descartar –en el terreny purament acadèmic– la decepció que provocà no veure en l'articulat cap referència a la pretesa renovació pedagògica que a tot Europa ja s'estava practicant.

El 15 de setembre de 1970, i davant la conveniència d'aconseguir una perfecta coordinació en el funcionament de les diferents àrees d'ensenyament, així com vetllar per la marxa general dels estudis i per la tutela dels becaris, es va acordar nomenar el secretari, Joan Guillaume, com a cap d'estudis del centre.

Preveient l'augment d'alumnes a les classes de piano, el curs 72-73 es contractà com a professora ajudant Dolors Sirvent Sánchez, i a partir del curs 73-74, Concepció Vázquez Carreras, totes dues antigues deixebles del Conservatori. Per circumstàncies personals, Concepció Vázquez deixà el centre el desembre de 1975, i el setembre del 76 Dolors Sirvent. El sou era en aquells moments de 5.000 pessetes mensuals, amb deu pagues a l'any. El preu de la matrícula oficial s'incrementà considerablement, i va arribar a la quantitat de 500 pessetes, fet pel qual es deixà de cobrar el suplement que abonaven els alumnes en concepte de calefacció, per considerar que el preu que es pagava de matrícula ja cobria el cost.

Per al curs 74-75, i vist l'increment de peticions per estudiar guitarra (recordem que era l'època dels grups formats bàsicament per guitarres elèctriques que sonaven constantment als mitjans de comunicació), es proposà la incorporació al Conservatori del professor Joan Pubill, el qual hi entrà el primer d'octubre de 1974, data que deixà de prestar els seus serveis el professor Josep M. Boix, ja que la Diputació cobria l'ensenyament de la tenora i el tible amb classes que el mestre Ricard Viladesau feia a la casa de cultura.

Per suplir les baixes de les professores Vázquez i Sirvent, mossèn Geli proposà que els candidats fossin barons: res d'estrany per als qui l'havíem conegut de prop, ja que, mig de debò mig en broma, ell sempre era d'aquesta opinió. El director i altres professors, tot i no compartir aquesta particular opinió, varen suggerir que aquestes places fossin ocupades interinament pels professors i exalumnes del Conservatori Josep Cassú i Lluís Brugués, que ja col·laboraven freqüentment amb el Conservatori, fent sovint substitucions de professors. Realitzà les gestions amb els interessats la professora Busquets, ja que hi mantenia una bona amistat des de feia temps. Els dos nous professors van prendre possessió en data 1 de gener de 1976. El claustre del curs 75-76, per tant, quedava constituït així: Viader, Guillaume, Busquets, Geli, Garcia, Alabert, Gurri, Pubill, Cassú i Brugués.

A partir del curs 76-77, s'incorporà un nou professor de guitarra, Narcís Bosch i Puigmal, d'Olot, a causa de la recent concessió de l'oficialitat dels estudis de guitarra per Ordre de 12 de maig de 1976 (BOE núm. 222 de 15-IX-76).

En el mes d'abril de 1977, i en una de les visites habituals a les oficines de la CNS, i tot despatxant assumptes burocràtics amb Pere Busquets i Jaume Teixidor, advocat i funcionari, respectivament, donaren la bona notícia que des de Madrid havien accedit a atendre la petició d'incloure la plantilla del professorat del Conservatori dins del règim general de la Seguretat Social, fet que es produí a partir de l'1 de maig de 1977.

Cal dir que tant el mestre Viader com el que escriu veníem demanant l'alta a la Seguretat Social del personal del Conservatori des de feia temps, i si se'm permet dir-ho –durant l'últim any– d'una manera molt insistent per part de qui escriu aquestes ratlles. Potser pel fet que acabàvem d'entrar, vàrem trobar un fet molt significatiu i negatiu que un organisme oficial no tingués assegurats els seus treballadors. Aquest fet suposà una important i transcendent millora en les condicions laborals de tot el professorat.

L'any 1978 la direcció i el professorat estaven realment preocupats pel futur del centre. Amb la desaparició d'Educació i Descans,¹⁰ i, per tant, del Patronat que acollia el centre, el Conservatori es trobava adscrit en

---

¹⁰ En el moment de deixar de dependre d'Educació i Descans, aquest organisme es quedà amb un saldo favorable al Conservatori per import d'unes sis-centes mil pessetes. Malgrat les nombroses gestions per a recuperar-les, tots els intents foren inútils.

aquells moments a l'AISS (Administració Institucional de Serveis Sòcio-Professionals), entitat que va fer de pont entre el sindicat vertical i el nou règim democràtic. La inquietud entre el professorat era evident, i així es manifestà en una reunió del 6 de setembre d'aquell any, en què s'evidencià la preocupació de tot el claustre davant la falta d'orientació i la incògnita que representava el futur. A això s'hi afegien els rumors que circulaven (confirmats més endavant) sobre les transferències que es produirien entre el Govern central i la Generalitat, pel pas de la propietat de l'edifici del Conservatori al Departament de Treball de la Generalitat, amb el qual no es veia cap mena de relació i afinitat, fet que feia perillar la permanència de la nostra seu.

El desig unànime era dependre d'un organisme o ministeri més idoni, com el d'Educació, al qual pertanyien els conservatoris estatals, o bé d'alguna administració local, de l'Ajuntament o de la Diputació, i quedava el dubte de quin seria la qualificació i el futur del centre.

Aquesta intranquil·litat pel futur de la seu de la Cort Reial va durar fins l'any 1983, quan l'edifici va ser transferit¹¹ dels serveis de l'Estat Central, a la Generalitat, i quedava inscrit a l'Institut Social del Temps Lliure del Departament de Treball (nom que ens portà a tots plegats –i que sigui a tall d'anècdota– a més d'una rialleta, ja que això que el “temps lliure” depengués de “Treball” ens va fer molta gràcia. Així ho comunicà Jaume Teixidor, gerent de l'esmentat Institut en ofici de 22 de febrer de 1983.

Dins de tota aquesta incertesa, arribà una nota d'optimisme, ja que s'aconseguí ocupar l'aula de la planta baixa que utilitzava Sindicats per a exposicions, de la qual cosa resultà una millora molt considerable per al centre, gràcies a les gestions del mestre Viader i a la bona disposició del Sr. Fuentes, llavors delegat de l'AISS.

Pel que fa a professorat, el mestre Guillaume presentava la dimissió al càrrec de secretari i cap d'estudis per motius de salut, i continuà naturalment amb la docència del violí. Per a tal càrrec es va proposar el professor Lluís Brugués, qui amb efectes 1 d'octubre de 1978 prenia possessió del càrrec esmentat. Per altra banda, Brugués ja venia col·laborant desinteressadament amb el professor Guillaume, atès el fort augment del treball administratiu.

Mentrestant, els mestres Viader i Geli anaven fent gestions a tots nivells, sobretot amb l'Ajuntament i la Diputació, per tal de buscar solucions al desemparament en què es trobava el Centre i la repercussió negativa per a la ciutat i comarques que podria representar no trobar unes institucions públiques que tutelessin aquella Escola que costà tants i tants esforços encarrilar.

Hem de dir que l'actitud de les institucions del moment envers el Conservatori era d'escepticisme i insensibilitat. Costà molt i molt sensibilitzar-los de la importància que tenia per a la ciutat i comarques el Conservatori, i que acceptessin donar-nos el recolzament que demana la llei per mantenir l'oficialitat dels ensenyaments.

Aquesta posició forçada –en certa manera semblant a la forma en què es va crear l'Escola el 1942– ha demostrat amb el temps que va ser negativa, ja que entre les institucions hi havia la sensació que, amb la firma d'aquells primers documents, ja s'havia complert per sempre més amb el Conservatori i l'ensenyament de la música.

9.4. APORTACIONS DE LA DEMOCRÀCIA A LA MÚSICA

La mort del general Franco, el novembre de 1975, va obrir una nova etapa històrica. El procés per arribar al desmantellament de les institucions caducades, però, va demanar un temps, i fou necessària la pressió externa al sistema per convèncer i ajudar els reformadors de dins. Ben expressiu d'aquesta situació és el titular de *Presència* del 10 de juliol de 1976: “El reformisme no arriba a Girona”, a sota del qual es feia balanç de quatre mesos de prohibicions (recitals, conferències, taules rodones), etc. Com ens diu l'historiador Josep Clara, “la ciutat va conèixer uns mesos únics, d'intensa activitat reivindicativa, d'engrescament col·lectiu per allò que s'albirava i que encara no era possible perquè hom posava pals a les rodes”.¹² Les vagues d'estudiants i dels professors, la campanya a favor de l'oficialització del nom català de la ciutat, la reclamació “Drets Humans, ara!”, el recordatori de Carles Rahola a càrrec de l'Assemblea Democràtica d'Artistes, i en general totes les accions protagonitzades per l'Assemblea Democràtica de Girona, significaren la conquesta d'espais de llibertat.

¹¹ Per Reial Decret 2688/1980 de 4 de desembre

¹² CLARA, J. *Girona sota el franquisme (1939/1976)*. Quaderns d'Història de Girona. Ajuntament i Diputació de Girona, 1991, pàg. 100.

En aquests primers anys de transició, i en el terreny artístic, no es pot pas parlar de recuperació cultural fàcil ni ràpida. Els titulars des diaris gironins acostumaven més sovint a delectar els lectors amb vagues i conflictes laborals que no pas amb exposicions de bona pintura o concerts. D'una banda, els músics, afiliats tots al sindicalisme vertical sota la sigla de l'AISS, es trobaven en una situació de desemparament evident, a part de la greu i difícil situació que patien per la invasió de la música mecànica, que els estava deixant sense feina.

El Conservatori estava sense protector i hi havia possibilitats que desaparegués; es trucava a totes les portes oficials buscant suport, però el futur era més que incert. Quant la programació musical a la ciutat, el Cercle Artístic feia temps que no organitzava res, i les Joventuts Musicals no arribaren fins el 1979. La música a la ciutat estava, quasi en exclusiva, en mans de la Coral Polifònica i de l'Orquestra de Cambra.

Els primers canvis, doncs, es començaren a produir el 1979. El Conservatori estrenà nou patronat,¹³ amb participació de pares i alumnes en la seva gestió. S'establiren a la ciutat les Joventuts Musicals. El nou Ajuntament democràtic impulsà ben aviat nous corrents artístics que es veieren reflectits immediatament, per exemple, en la programació del Teatre Municipal. Més endavant, la rehabilitació de l'antic convent de la Mercè com a nou centre cultural de la ciutat hi donà també un nou impuls. En un nivell més popular, es tornaren a celebrar les festes majors de barri, impulsades per les associacions de veïns corresponents i el suport de l'Ajuntament.

En el camp de l'ensenyament, la part positiva d'aquesta dècada es va caracteritzar per un gran creixement del nombre d'estudiants de música. Fruit dels sentiments emanats dels esdeveniments que, arreu del món, convulsaren la societat al final de la dècada dels 60, la música, la pràctica musical i, especialment, la interpretació amb alguns instruments concrets, esdevé un valor apreciat entre la joventut. No hi ha dubte que el retorn de la societat espanyola a la democràcia i, sobretot, com ja hem dit, l'arribada dels ajuntaments democràtics, confereixen a la base social una vitalitat i unes ganes de participació en la vida cultural i artística que no tenien precedents recents en la història del país ni s'han mantingut al mateix nivell en els anys posteriors.

Com a entitat dinamitzadora del fet musical a la ciutat, hem esmentat les Joventuts Musicals. La seva implantació a la ciutat fou a través d'un acte inaugural que tingué lloc al Teatre Municipal el mes de novembre de 1979, amb una dissertació sobre *La intimitat romàntica* a càrrec del professor Jordi Llovet, de la UB, i la interpretació del cicle de vint cançons de Franz Schubert i poemes de Wilhem Müller *La bella Molinera (Die schöne Müllerin)*.

La primera junta de l'associació la formaren Imma Suy, Jaume Pérez i el que en fou l'ànima des de sempre, Santi Rodrigo. A partir de llavors, hi varen participar Joan Miró, Jovita Anaya, Lluís Brugués, Joan Gaya, Ramon Grau, Albina Varés, Montserrat Massaguer i Ricard Oliver, entre altres.

D'aquell acte inaugural el 1979 fins a mitjan anys noranta, un seguit de projectes conformaren el ser de les Joventuts a Girona.¹⁴ Heus aquí uns quants:

- Concerts d'Hivern (quinzenals).
- Concerts d'Estiu (Festival Internacional de Música). Els primers es varen celebrar entre juny i juliol de 1980 a les escales de la Catedral, (en total se'n feren 15 edicions).
- Pòdiums i grans Pòdiums (audicions de joves intèrprets). Sempre es varen organitzar en col·laboració amb el Conservatori.
- Cicle de Concerts per a escolars. Des de 1981.
- Coorganització del Concurs Permanent de Joves Intèrprets (desembre de 1980 i novembre de 1988).
- Organització de l'estada de 20 dies a Girona de l'Orquestra Mundial de Joventuts Musicals (1992) amb concert multitudinari a les escales de la Catedral, sota la direcció d'Eduardo Mata.
- Encàrrec d'obres a joves compositors gironins
- Cursos a la casa de Cultura d'història de la música, per a afeccionats.

¹³ Sobre aquest nou Patronat, constituït el 12 de març de 1979 per la Diputació, l'Ajuntament i la Caixa de Girona, vegeu el proper apartat 9.5.

¹⁴ Per comprovar l'abast d'aquests projectes i les seves programacions, vegeu: BRUGUÉS, L. *La música a la ciutat de ...* Op. cit. Pàgs. 356 a 359.

Una altra entitat que donà els seus fruits musicals a la ciutat va ser l'Associació Amics del Jazz, fundada l'any 1982. Girona, per tradició, no ha estat mai una ciutat jazzística (ho podem comprovar en el capítol dedicat a la música "moderna"). Malgrat aquesta afirmació tan contundent, sí que hi ha hagut determinats fets puntuals i personals que han fet molt perquè Girona pogués gaudir d'unes sessions jazzístiques de qualitat.

Des dels anys 70, un petit grup de melòmans d'aquesta especialitat, encapçalats per l'empresari Pere Colomer, assistia assíduament als concerts que regularment es feien a Barcelona, a Zeleste, i de manera molt especial a La Cova del Drac. Allí Colomer conegué i féu amistat amb el promotor de músics de jazz senyor Sunyol, amb el qual ben aviat establiren una bona relació personal. D'aquí sorgiria la possibilitat de fer venir a Girona, a un preu assequible, figures internacionals del jazz, aprofitant la seva vinguda a Barcelona, on sovint estaven de pas cap a Europa.

Com hem dit, doncs, Pere Colomer, d'una coneguda família de comerciants gironins, fou un dels principals impulsors de la iniciativa, juntament amb l'arquitecte Vicenç Ménsua, l'advocat Narcís Salvatella, el professor Joan Miró i Manuel Pla.

Presentaren el projecte a l'Ajuntament, del qual obtingueren un primer compromís d'ajuts puntuals. Així, es faria el primer concert al Teatre Municipal el dilluns dia 25 de febrer de 1980. El teló es va alçar a dos quarts de nou del vespre, amb les notes improvisades del famós Harry *Sweets* Edison i el seu trio, acte que fou coordinat per Joventuts Musicals.

Engrescats cada dia més perquè la ciutat i comarques poguessin gaudir d'aquesta música –que fins aquells moments havia sonat ben poc a Girona– varen anar celebrant vetllades, fins que s'organitzaren com a associació legalment constituïda, sobretot per poder rebre subvencions de l'administració. Així fou com, el 10 de desembre de 1982, es redactava la seva acta fundacional i s'aprovaven els seus estatuts,¹⁵ amb la finalitat principal de "fomentar la difusió de la música en general i del jazz en particular".

L'associació no arribà a tenir socis formalment, però sí una llista d'inscrits d'unes 150 persones interessades, les quals varen poder gaudir d'uns vuitanta concerts des de 1980 a 1990, aproximadament.

Les sessions se celebraven tot primer al Teatre Municipal i al Saló de Descans, i més tard es féu tot un cicle al local que havia estat la discoteca Jocker's, a la plaça Jordi de Sant Jordi, avui convertit en la seu de la Fundació Universitat de Girona.

L'escassa assistència de públic als concerts i la minsa ajuda institucional va portar l'associació a una situació de difícil subsistència.¹⁶

Vet aquí alguns artistes del jazz mundialment famosos que, mercès a la iniciativa privada, hem pogut escoltar a la ciutat: Eddie Lockjaw Davis i Buddy Tate, ambdós saxos tenors, exmembres de l'orquestra de Count Basie; Harold Ashby, saxo tenor, exmembre de l'orquestra de Duke Ellington; Sir Charles Thompson, piano; l'orquestra Illinois Jacquet & His Big Band, etc.

9.5. NOU PATRONAT (1979)

Era evident que per poder seguir amb l'oficialitat dels ensenyaments es necessitava la tutela d'una o més entitats públiques. Després d'un llarg període de gestació de tres anys, finalment es decidí sol·licitar a la Diputació aquesta tutela a través d'un escrit del professorat del claustre en data 25 de gener de 1979, que textualment diu:

"Que aquest Conservatori ve portant a cap des de l'any 1942 una tasca meritòria de formació musical a la nostra ciutat i província, que ha fet possible la creació i sosteniment professional de nombroses Entitats

¹⁵ Aprovats el 21 de març de 1983. Consten de nou capítols i 33 articles; hi figuren com a fundadors, a més dels promotors ja esmentats, els músics Joan Ramon Vilamú, Enric Sánchez Tharrats, Joan Fabra i Joan Sadurní.

¹⁶ Gràcies a l'amabilitat de Pere Colomer, hem pogut veure els comptes dels concerts en una llibreta comptable que ell mateix portava i en la qual queda ben demostrat que, en una gran majoria de les actuacions, tot i haver aconseguit unes contractacions interessants, Colomer s'havia de posar la mà a la butxaca per arribar a pagar el caixet dels artistes.

musicals, com són els Orfeons, Cors, Orquestres, Cobles de sardanes, Conjunts de música moderna, etc., tota vegada que ofereix cada any un grup d'uns quinze nous Professors de música amb títol oficial que, a la seva vegada, són nucli de nous grups comarcals d'alumnes. Això ha fet que ja en els últims exàmens del curs 1977-78 hàgim assolit el nombre de 1.400 alumnes.

Repetidament, aqueixa mateixa Diputació Provincial ha reconegut la nostra tasca i ens ha ajudat moral i materialment dintre les possibilitats que permetia la dependència del Conservatori, del Patronat integrat en la desapareguda Organització Sindical a través de l'Obra Sindical "Educación y Descanso". Precisament aquesta dependència d'una Corporació pública fou decisiva (condició indispensable) per al reconeixement, l'any 1957, com a Conservatori "oficial no estatal", donant validesa a les nostres qualificacions per tot l'Estat espanyol.

Desapareguda l'Organització Sindical i passada l'Obra "Educación y Descanso" al Ministeri de Treball, aquest es desentén dels organismes satèl·lits, limitant-se a la integració dels funcionaris de l'Obra esmentada, condició que no reuníem els Professors del Conservatori, que figuràvem solament com a personal contractat fix. Això ha produït un buit greu en la nostra situació administrativa i social que podria traduir-se en la pèrdua de l'oficialitat, i amb ella en la mort del Centre.

L'edifici que venim ocupant al carrer de la Cort Reial, núm. 7, fou adquirit pels anys quaranta al seu propietari per l'Organització Sindical i depèn ara de la Presidència del Govern a través de l'AISS. Ignorem també quin serà el destí del material didàctic i pedagògic comprat amb els pocs recursos econòmics que arribaven a les nostres mans a través de les quotes dels alumnes i dels estalvis que procuràvem realitzar, moderant les nostres retribucions o no exigint els mínims drets de la Seguretat Social, jubilació, etc., no reconeguts fins el 1r de maig del 1977.

És a la vista de tots aquests problemes, greus per la repercussió que poden tenir en l'àmbit musical gironí i en el de tota la província, que acudim a V. E. i

SUPLIQUEM que la Diputació Provincial accepti la integració del nostre Conservatori en la forma que cregui més adient, ja directament, ja formant part d'un dels Patronats existents (Eiximenis, per exemple), o bé en un nou Patronat exclusiu per al nostre Centre.

És gràcia que confiem obtenir de V. E.
Girona, a 25 de gener de 1979."

Al cap de dos mesos, el 12 de març de 1979 quedava constituïda la nova entitat que faria possible mantenir l'oficialitat del Conservatori. Les gestions fetes, especialment per Mn. Geli, amb el president de la Diputació, Sr. Xuclà, i amb l'alcalde de Girona, Sr. Ignasi de Ribot, havien donat com a fruit la constitució del Patronat de Música Isaac Albéniz, en forma de societat anònima. Aquesta societat, de la qual va ser el pare jurídic l'advocat de la Diputació Robert Brell, que demostrà sempre una gran sensibilitat pel Conservatori, la formaven la Diputació, amb un 50 % de les accions; l'Ajuntament, amb un 25 %; la Caixa d'Estalvis Provincial, amb un 20 %, i el 5% restant de Mn. Geli, en nom i representació del claustre de professors.

Hem d'al·ludir al fet que aquesta configuració fou el resultat d'un altre projecte anterior, que també propugnava la creació d'un Patronat amb forma de societat anònima, composta per la Diputació (50 %), l'Ajuntament (25 %) i l'Organització Sindical (25 %). Si bé no hi ha data en el document, pensem que és de l'any 1976, ja que encara era vigent l'Organització Sindical.

Es nombrà gerent Josep Viader i se'l confirmà com a director. Però el procés no havia estat senzill, i la cosa no fou tan ràpida com pot semblar. S'havien començat a gestar els tràmits d'aquesta operació l'any 1976, però no es trobava la fórmula o ens jurídic que reunís les condicions que demanaven les entitats, sobretot l'Ajuntament. A principi d'estiu de 1978 semblà que se'n havia d'anar tot en orris, ja que l'estabilitat del Conservatori perillava d'una forma alarmant. En ple mes d'agost d'aquell any, i després d'unes gestions positives amb el Sr. Xuclà, que li confirmà l'operació, Mn. Geli no va dubtar a trucar per telèfon al mestre Viader i a la Roser Busquets, que en aquells dies es trobaven de gira amb la Polifònica a Saint Moritz. La notícia, segons ens han comentat, va ser molt i molt celebrada.

Com a conseqüència d'aquesta nova entitat tutelar, que representava també deixar de dependre de l'AISS, s'organitzà de nou la vida administrativa i social, fet que obrí el camí cap a un funcionament més democràtic del Centre. La Junta de Professors aprovava un nou reglament de règim intern (20-III-1979), que preveia la formació d'uns òrgans de govern amb representació de tots els estaments.

Per completar el quadre de càrrecs directius, i consultada la Junta de Professors, foren nomenats:

Vicedirector: Francesc Geli	(efectes 1-IV-79)
Cap d'estudis: Roser Busquets	(efectes 1-IV-79)
Secretari: Lluís Brugués	(confirmació)
Vicesecretari: Joan Pubill	(efectes 1-X-79)

Anotem a continuació els càrrecs directius del Conservatori, des de la seva fundació:

DIRECTORS

Francesc Civil i Castellví	1- VI -1941	al 30 -IV - 1949
Ramón Arnau Serrano	1- V -1949	al 30 -IV - 1950
Josep Viader i Moliné (provisional)	1- V -1950	al 31 -III - 1951
Francesc Civil i Castellví	1- IV -1951	al 30 -IX - 1965
Josep Viader i Moliné	1- X -1965	al 30 -IX - 1985
Lluís Brugués i Agustí	1- X -1985	al 30 -VI - 1996
Miquel Sunyer i Bover	1-VII -1996	al 30 -VI - 2000
Roser Busquets i Verdaguer	15-IX-2000	al 30 -VI - 2001
Lluïsa Pardàs i Feliu	1-VII -2001	al 30 -VIII -2006
Lluís Brugués i Agustí	1- IX -2006	al 30 -VI - 2008
Salvador Parron Conus	1-VII -2008	al -

VICEDIRECTORS

Francesc Civil i Castellví	1-V - 1949	al 31-III - 1951
Francesc Geli i Tarrès	1-IV -1979	al 30- IX- 1984
Roser Busquets i Verdaguer	1-X -1984	al 30- VI- 1990
Emili García i Solès	1-VII-1990	al 30- VI- 1993

CAPS D'ESTUDIS

Joan Guillaume i Costejà (i secretari)	1-X- 1970	al 30-IX - 1978
Lluís Brugués i Agustí (i secretari)	1-IV- 1978	al 30-III- 1979
Roser Busquets i Verdaguer	1-IV- 1979	al 30-III- 1985
M. Àngels Alabert i Feliu	1-IV- 1985	al 30-IX- 1985
Emili García i Solès	1-X- 1985	al 30-VI- 1990
M. Àngels Alabert i Feliu	1-VII-1990	al 30-VI- 1996
Lluïsa Pardàs i Feliu	1-VII-1996	al 30-VIII-2000
Carles Lama i Niebla	15-IX-2000	al 30-VI- 2001
M. Àngels Pardàs i Feliu	1-VII- 2001	al 30-VIII-2006
Rosa Masferrer i Voltas	1-IX- 2006	al -

SECRETARIS

Ramón Arnau i Serrano	1 - X- 1942 al 30-IV- 1949
Josep Viader i Moliné	1 - V- 1949 al 30-IX- 1965
Joan Guillaume i Costejà (i cap d'estudis)	1 - X- 1965 al 30-IX- 1978
Lluís Brugués i Agustí (i cap d'estudis)	1 - X- 1978 al 30-III- 1979
Lluís Brugués i Agustí	1 - IV- 1979 al 30-IX- 1985
Francesc Camps i Comellas	1 - X- 1985 al 30-VI- 1993
Emili Garcia i Solés	1 - VII-1993 al 30-VI- 1996
Pilar Peraferrer i Bramon	1 - VII-1996 al 30-IX- 1997
Imma Ponsatí Ferrer	1 - X- 1997 al 30- IX- 1998
M. Àngels Pardàs i Feliu	1 - X- 1998 al 14- IX- 2000
Anna Ferrer i Barba	15-IX- 2000 al 30- VI- 2001
Sara Parés i Masdevall	1- VII-2001 al 30-VIII-2002
Anna M. Cassú i Serra	1- IX- 2002 al 31-XII- 2003
Pilar Peraferrer i Bramon	1- I- 2004 al 30- VI- 2004
Anna M. Cassú i Serra	1-VII- 2004 al 30-VI- 2005
Pilar Peraferrer i Bramon	1-VII- 2005 al 30-VIII-2006
Josep M. Escalona i Canyet	1- IX-2006 al 30-VI- 2008
Tània Parra i Esteve	1-VII -2008 al -

VICESECRETARIS

Joan Pubill i Puig	1- X- 1979 al 30 -VI- 1990
--------------------	----------------------------

Si el creixement d'alumnat portava necessàriament més professorat, en la part de serveis s'hagué de contractar, en data 1 d'octubre de 1979, Pura Vela com a conserge, i pel que fa a professorat, es concedí excedència voluntària al professor Emili Garcia per cinc anys, des de l'1 de juliol de 1979.

Arran d'aquesta baixa es convoca concurs públic, al qual es presentaren quatre aspirants. El jurat concedí la plaça a Francesc Camps, que s'incorporà al centre l'1 d'octubre de 1979. El mateix jurat també va donar una menció especial, per la seva bona preparació, a Anna Ferrer, perquè es pogués tenir en compte en una propera convocatòria.

Els inconvenients de tot ordre –administratius i acadèmics– que comportava ser filial del Conservatori del Liceu de Barcelona feien cada vegada més evident la necessitat que el Conservatori, encara que mantenint la categoria d'elemental, pogués qualificar vàlidament els cursos professionals que ja feia en règim de filial. Per això, s'elevà al Ministeri d'Educació la corresponent sol·licitud per a la concessió de la validesa acadèmica oficial per a les ensenyances de grau professional, ampliables també al grau elemental de trombó i acordió, que no s'impartien.

Abans d'acabar l'any 1979, un fet destacable es va produir. Organitzat pels amics i alumnes del mestre Civil i el patrocini de l'Ajuntament, el dia 13 de desembre es feia un sopar d'homenatge al fundador del Conservatori al Teatre Municipal. Després del sopar hi hagué un concert a càrrec d'exalumnes i actuà la Polifònica. Per tal esdeveniment el mestre Viader composà un cànon amb lletra de Salvador Sunyer que reproduïm en aquesta mateixa pàgina i que el tema és extret d'una peça del mètode Wilder (Civil-Viader). Per acabar l'acte, un cor format per ex alumnes interpretaren *Molí de Montanya* de l'homenatjat.

9.6. DELEGACIONS: SECCIONS DE SALT, LA SALLE i SARRIÀ DE TER**LA SECCIÓ DE SALT**

Durant l'estiu de 1980, la Diputació ultimava les obres de restauració del convent de les Bernardes de Salt com a Casa de Cultura. Des d'un primer moment els seus responsables veieren amb bons ulls –i estigueren decidits– que el Conservatori fos una de les bases culturals d'aquell nou centre.

Molt d'interès hi hagué per part dels Srs. Alfons Moré (acs) i Xavier Soy, i, per descomptat, del president de la

Diputació, Arcadi Calzada.

La secció de Salt del Conservatori s'inaugurà la segona quinzena d'octubre de 1980, i els cursos i matèries que s'hi impartiren foren: preliminar, 1r, 2n i 3r de solfeig, piano i guitarra, i s'hi matricularen una quarantena d'alumnes. En els propers cursos s'ampliaren les disciplines instrumentals.

Per tal d'atendre aquestes noves aules, i paral·lelament a les necessitats de la seu central del Conservatori, es convocaren oposicions, les quals es realitzaren el dia 29 de setembre, amb un jurat format per Viader, Geli, Busquets, Alabert i Brugués. Després d'unes proves brillants, entraren a formar part del claustre, amb efectes des de l'1 d'octubre de 1980, les professores Anna Ferrer, M. Àngels Bronsoms i Anna Vallespí, totes elles de reconegut prestigi entre nosaltres. Bronsoms i Vallespí començaren la seva docència a Salt, i Anna Ferrer a la seu de Girona.

La Diputació tingué cura de tot l'equipament d'instruments i material pedagògic i del mobiliari. Cal agrair la seva generositat i la seva decidida voluntat de tirar endavant aquest nou centre artístic a la població de Salt, tan mancada en aquells moments d'equipaments culturals. Facilitem l'evolució de l'alumnat a aquesta Secció des de la seva inauguració:

CURS	Núm. alumnes	CURS	Núm. alumnes
1980-81	31	1988-89	136
1981-82	66	1989-90	127
1982-83	74	1990-91	131
1983-84	117	1991-92	126
1984-85	136	1992-93	89
1985-86	124	1993-94	74
1986-87	151	1994-95	59
1987-88	152	1995-96	47

Volem ser justos amb els agraïments i dir que, si bé la Diputació va fer aquest primer esforç, després, en comprovar que l'Ajuntament saltenc no el valorava suficientment en no voler col·laborar-hi econòmicament, es decidí que el Conservatori no seguís aquelles classes a partir del curs 1996-97. Ben aviat, un ple de l'Ajuntament de Salt, el mes de juny de 1996, reclamava mantenir els estudis de música a la població.¹⁷

SECCIÓ DE LA SALLE

Ja s'ha dit que els locals de la Cort Reial havien quedat petits. Per això, a partir del curs 1988-89, es llogà una aula al col·legi La Salle, on impartiren la docència tot primer Francesc Camps, que era professor de música en aquell col·legi, i més tard la professora Josefina Sirvent, amb classes de solfeig i piano i una mitjana d'uns 25 alumnes per curs. Amb la inauguració del nou edifici de Casa Ensesa es deixà aquesta secció, el curs 1994-95.

SECCIÓ DE SARRIÀ DE TER

Durant un parell de cursos, i per iniciativa de l'Ajuntament de Sarrià, i molt especialment del seu regidor, Francesc Castro, s'iniciaren també classes en aquesta població, en la qual impartí la docència de solfeig i de piano la professora Anna Vallespí, des de l'octubre de 1989, al local del Jovent, al carrer de la Rasa núm. 4. Aquest projecte en un principi es veia interessant des del Conservatori, primer, per acostar l'ensenyament de la música als pobles, i també com a fórmula per descongestionar la seu central de la Cort Reial, però, malgrat els esforços de totes les parts, hi hagué poques vocacions.

9.7. RECONeixEMENT OFICIAL DEL GRAU PROFESSIONAL

Aquests anys foren cursos de notable creixement d'alumnat oficial i lliure. Posem només com exemple el fet que el curs 1980-81 hi hagué un increment d'uns dos-cents cinquanta alumnes oficials més respecte al curs anterior.

¹⁷ Vegeu nota de premsa amb el títol "L'Ajuntament reclama que es reobri l'Escola de Música a Salt". *Diari de Girona* de 23-VI-1996.

És per aquest motiu que l'administració educativa fou sensible a l'hora d'atendre una petició que seria essencial per al futur del centre. Els resultats d'aquesta petició foren les Ordres del 4 de juny i del 12 i el 14 de juliol de 1980, del Ministeri d'Educació, en què es reconeixia al Conservatori Elemental de Girona l'oficialitat de diverses matèries de grau elemental i mitjà. Això tenia una repercussió fonamental: d'una banda, representava que es podia començar a caminar cap a un Conservatori Professional, i de l'altra –fet molt significatiu– poder avaluar els nostres alumnes.

Però rebre aquest reconeixement de Conservatori Professional comportava, a més, una sèrie d'avantatges importants, com ara deixar de ser filials del Liceu, un lligam que es mantenia des del primer any de l'escola, aspecte aquest no poc important, ja que, en honor a la veritat, les relacions amb el Conservatori barceloní havien estat sempre cordials entre el professorat, però amb la institució només es mantenien bones de portes enfora.

Res més lluny del qui escriu que intentar crear cap mena de polèmica ni obrir ferides amb un centre que va ser en temps llunyà orgull de Catalunya, i pel qual han passat i on hi ha actualment grans professionals i artistes de totes les especialitats, però també volem ser objectius i crítics a la vegada, i dir que aquella fal·lera d'alguns dirigents de l'època de voler representar en exclusiva l'ensenyament musical al nostre país s'havia portat molt deficientment i amb molt poca professionalitat. M'atreviria a dir, fins i tot, que un dels factors que han incidit més en el fet que Catalunya hagi tingut un baix nivell de qualitat de professorat de tota una època és la irresponsabilitat i poca exigència d'aquest centre juntament amb una nul·la intervenció inspectora.¹⁸ Tant en l'aspecte burocràtic com en l'acadèmic, era un suplici haver-hi de tenir qualsevol tracte. Les estratagemes d'alguns professors i de l'administradora, amb el consentiment de la direcció, feien d'aquest monstre de l'ensenyament musical català, emparat sempre per la denominació operística i social del Liceu, una institució decadent i corrompuda.

No és el nostre propòsit seguir en aquesta línia de denúncia. D'altra banda, si hi volguéssim entrar a fons, donaria per una publicació especial, pel material escrit que obra en el nostre poder i sobretot per les nostres pròpies vivències, viscudes primer com a alumne del centre i posteriorment com a secretari i director del Conservatori. Per entendre millor el que volem dir, i a tall d'anècdota, cal llegir les cartes,¹⁹ escrites per l'administradora d'aquest Conservatori –que era de fet qui manava en el centre– amb motiu de les seves vingudes a Girona per als exàmens. Creiem que aquestes particulars exigències són suficients per demostrar la personalitat de qui regia els destins d'aquella institució. Volem excloure d'aquesta crítica molts professors, i especialment el que va patir més directament aquest fet, el seu director, el benvolgut mestre Pere Vallribera.²⁰

Tornant a la vida diària del Conservatori de Girona, direm que, en l'aspecte d'infraestructura, el 1980 arriba una obra esperada, la instal·lació de la calefacció a gas, amb la millora que resultà de poder prescindir de les perilloses bombones de butà, i que comportà també una qualitat més alta de funcionament respiratori.

Amb el considerable augment d'alumnes de piano que hi havia, com a tot arreu –el Conservatori de Girona no n'era una excepció– es contractà interinament i com a ajudant M. Anna Almeda i Fina, que estaria en el centre fins al curs 1984-85.

Seguint en l'àmbit del professorat, per acord del Patronat del Conservatori de 12-II-82, i a proposta del claustre, vista la seva dedicació, es nomenà professors titulars numeraris, amb efectes retrospectius des de l'1 de gener, Nativitat Gurri, Lluís Brugués i Josep Cassú.

Amb l'increment de la burocràcia també calgué més dedicació a l'oficina i per això s'amplià l'horari de Lluís Cassú, que ja des del mes d'abril venia prestant els seus serveis.

¹⁸ Pel nombre d'alumnes oficials i lliures que tenia aquest Conservatori a tot Catalunya, és fàcil arribar a la conclusió que el 70 % dels professionals del país són titulats d'aquest centre.

¹⁹ Vegeu alguns paràgrafs d'aquestes cartes: (13-VI-1966) "*La habitación nuestra, la de las señoras, bien limpia y no calurosa*". (22-VI-1967) "*Agradeceré que como siempre reserve en el mejor hotel de la ciudad una habitación con baño completo, buena y fresca para las señoras y cuatro individuales solamente con ducha para las señoras*". (14-VI-68) "*Habitaciones individuales para profesoras y una doble para las señoras, en esta última, por favor, que sea buena, ventilada y que de en la fachada principal*".

²⁰ Pere Vallribera i Moliné (Sallent, 27-I-1903 / Barcelona, 7-III-1990). Residí a Barcelona des dels 14 anys. Pianista i compositor. Es dedicà principalment a l'ensenyança del piano i s'especialitzà en l'acompanyament d'instrumentistes i, sobretot, de cantants. Durant 50 anys fou professor i director del Conservatori del Liceu.

El 30 de setembre del 82 va ser baixa el professor de guitarra Narcís Bosch, que decidí establir-se de nou a la seva ciutat natal, Olot, on aprovà les oposicions per a una plaça de funcionari a l'Escola Municipal de Música. Vàrem formar part del jurat juntament amb els professors Joaquim Maideu (acs), de l'Escola de Música de Vic, i Nativitat Gurri i Jordi Codina, guitarristes. A conseqüència d'aquesta baixa, es convocà un concurs públic que se celebrà el 12 de juliol del 82 amb un tribunal format per Viader, Geli, Busquets, Alabert, Gurri i Brugués, i el qual proposà com a professora interina l'única candidata presentada, Pilar Peraferrer, a partir de l'1 d'octubre de 1982.

A l'edifici de la Cort Reial es féu aquell any una important millora: s'hi renovà tota la instal·lació elèctrica, ja que hi havia encara fil elèctric de treneta, i es pintà tota la casa, a càrrec de les brigades municipals. Es preocupà molt d'aquestes tasques el llavors regidor de cultura de l'Ajuntament, Antoni Domènech, exalumne del Conservatori, que coneixia perfectament totes les dificultats de l'entitat, des dels inicis d'aquella Escola de Música, l'any 1946, ja que havia estat emplaçada precisament en la seva mateixa casa, al carrer Escola Pia, com ja havíem dit.

Però el Conservatori havia de mirar cap al futur. Els qui hi hem treballat, malgrat les dificultats d'un centre artístic fins fa ben poc pràcticament desprotegit de tothom, hem mantingut sempre vertaderes il·lusions. Si no fos així, poques coses s'haurien aconseguit. Recordem que molts vespres d'hivern, en acabar les classes, passades ja moltes vegades les deu del vespre, pujant lentament a peu amb el mestre Viader pel carrer Nou, tractàvem de convèncer-lo sobre la necessitat de sol·licitar el reconeixement oficial del nivell professional per al Conservatori. Ell mai no hi va posar cap obstacle, però, potser per la diferència d'edat, hi trobava més inconvenients que jo. El canvi que resultaria de la transformació que hauria de fer el Conservatori, i sobretot, saber si tindríem els mitjans per realitzar aquesta transformació amb dignitat, el preocupaven. Poc temps ens va costar rebre la seva autorització per iniciar els tràmits; en el fons, el mestre Viader ha estat, és i serà un emprenedor nat, un treballador incansable, i en el fons ens feia a tots la mateixa il·lusió emprendre aquest nou repte. Amb el seu beneplàcit, doncs, vàrem contactar amb l'eficient i benvolguda M. Josep Prats, del Departament d'Ensenyament, al carrer Sepúlveda, la qual ens donà tota mena d'informació per assolir el projecte que li presentàvem. Els tràmits foren laboriosos, però finalment, i després de molts viatges per l'A-7 i amb un gruixut expedient de plànols, certificacions, papers i més papers, el Decret núm. 514/1983 de 15 de setembre, publicat en el DOG núm. 387 del 7-XII-83, reconeixia aquella escola creada l'any 1942 com a centre oficial de nivell professional.

9.8. TITULACIONS EXPEDIDES

És sobradament conegut que el percentatge d'estudiants que acaba la carrera de música sol ser inferior al d'altres disciplines, tant al grau mitjà com –en més proporció– al grau superior. Pel nombre d'alumnes que han passat per les aules del Conservatori, els titulats haurien de ser molts més dels que consten, tal com veurem a continuació, ja que el nombre d'estudiants que sol·liciten la corresponent titulació és exageradament baix. Les causes les trobem, per una banda, en els que es queden a mig camí i no acaben totes les matèries exigides, i per l'altra hem constatat que hi ha un nombre important d'alumnes que en acabar els seus estudis i no dedicar-se de forma professional a la música passen per alt els tràmits de l'esmentada sol·licitud. Això fa que, en tota la història del centre, l'únic oficial a les comarques gironines, i per tant l'únic que ha pogut expedir les esmentades titulacions, tan sols se n'hagin tramès aquestes:

TITULACIONS EXPEDIDES (DIPLOMES I TÍTOLS) (1948-2007)**DIPLOMES DE PROFESSORAT** (Decret de 15-VI-1942)

Curs (*)	Música	Piano	Violí	Violoncel	Clarinet	Trompeta	Trombó	Flauta	TOTAL
1947-48	2	2	-	-	-	-	-	-	4
1948-49	3	2	-	-	-	-	-	-	5
1949-50	6	4	1	-	-	-	-	-	11
1950-51	4	4	-	-	-	-	1	-	9
1951-52	5	2	-	-	-	-	-	-	7
1952-53	-	1	1	-	-	-	-	-	2
1953-54	-	1	1	-	-	-	-	-	2
1954-55	-	1	-	-	-	-	-	-	1
1955-56	-	1	-	1	-	-	-	-	2
1956-57	-	3	-	-	-	1	-	-	4
1957-58	-	2	1	-	-	1	-	-	4
1958-59	-	3	-	-	-	-	1	-	4
1959-60	-	3	1	-	1	1	-	-	6
1960-61	-	4	-	-	-	-	-	-	4
1961-62	-	5	-	-	-	1	-	-	6
1962-63	11	5	1	-	1	-	-	-	18
1963-64	9	3	1	-	-	1	1	-	15
1964-65	7	6	-	-	1	1	-	-	15
1965-66	5	1	-	-	-	-	-	1	7
1966-67	12	1	2	-	-	-	-	-	15
1967-68	12	3	-	-	-	-	-	-	15
1968-69	13	7	-	-	-	-	-	-	20
TOTALS	89	64	9	1	3	6	3	1	176

TÍTOLS PROFESSIONALS (Decret de 15-VI-1942)

Curs	Solfeig	Piano	Violí	Saxòfon	TOTALS
1983-84	1	-	-	-	1
1984-85	1	-	-	-	1
1985-86	-	-	-	-	-
1986-87	-	-	-	-	-
1987-88	-	1	1	-	2
1988-89	-	1	-	-	1
1989-90	-	-	-	-	-
1990-91	-	1	-	-	1
1991-92	-	-	-	-	-
1992-93	-	-	-	-	-
1993-94	-	-	-	1	1
1994-95	-	-	-	-	-
1995-96	-	-	-	-	-
1996-97	-	1	-	-	1
TOTALS	2	4	1	1	8

DIPLOMES ELEMENTALS (Decret de 10-IX-1966)

CURS	Piano	Violí	Guitarra	Solfeig	Arpa	Violoncel	Cant	Trompeta	Flauta Bec	Flauta trav.	Clarinet	Saxófon	Tenora	Instrumentista	Viola	Trombó	Acordió	Tiple	Oboè	Contrabaix	Flabiol	TOTALS
1968-69	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12
1969-70	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9
1970-71	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
1971-72	2	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
1972-73	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
1973-74	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
1974-75	19	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21
1975-76	8	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9
1976-77	18	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
1977-78	20	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1(c)	25
1978-79	17	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18
1979-80	36	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	40
1980-81	32	1	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	50
1981-82	56	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	62
1982-83	37	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1(v)	-	-	-	-	-	40
1983-84	29	1	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	36
1984-85	39	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2(v)	-	-	-	-	-	46
1985-86	43	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1(v)	-	-	-	-	-	49
1986-87	41	1	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	45
1987-88	126	1	14	-	-	-	-	1	3	-	-	1	-	-	-	2(f)	2	-	-	-	-	150
1988-89	87	1	3	-	-	1	-	2	2	-	5	-	-	-	-	1(p)	-	-	-	-	-	102
1989-90	100	1	10	-	1	-	-	1	4	7	1	1	-	-	-	-	4	-	-	-	-	130
1990-91	105	2	9	-	-	1	-	1	3	4	2	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	129
1991-92	113	3	7	-	-	1	2	2	3	3	2	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-	141
1992-93	124	1	7	-	-	2	3	-	7	3	4	1	1	-	1	1(p)	-	-	-	-	-	155
1993-94	99	1	10	-	-	1	2	2	4	5	2	3	2	-	1	1(p)	1	-	-	-	-	134
1994-95	70	1	3	-	-	-	-	1	2	5	-	2	1	-	-	-	-	-	-	1	-	86
1995-96	77	3	2	-	-	-	4	-	4	4	1	3	2	-	-	-	2	1	-	-	-	103
1996-97	81	2	7	-	-	3	3	1	3	1	1	-	1	-	1	1(v)	2	-	-	2	1	110
1997-98	78	5	12	-	1	-	1	-	2	6	-	2	2	-	1	1(p)	-	-	-	-	-	111
1998-99	48	4	3	-	-	1	2	-	4	2	1	4	-	-	2	-	2	-	-	-	-	73
1999-00	12	2	3	-	-	-	4	-	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	27
2000-01	20	-	-	-	-	1	3	-	1	-	1	-	-	-	-	1(f)	-	-	-	1	1	29
2001-02	18	1	1	-	-	-	2	1	1	3	1	-	1	-	-	1(f)	-	-	-	-	-	30
2002-03	20	1	5	-	-	1	2	-	-	3	1	-	-	-	-	1(p)	-	2	-	-	-	36
2003-04	7	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10
2004-05	5	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	9
2005-06	5	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
TOTALS	1616	40	142	10	2	12	29	12	43	53	25	20	12	1	7	15	15	4	1	4	3	2066

(v) trombó de vares; (p) trombó de pistons; (f) fiscorn; (c) caixa.

TÍTOLS DE PROFESSOR (Decret de 10-IX-1966)

CURS	Piano	Violí	Guitarra	Solfeig	Arpa	Violoncel	Cant	Trompeta	Flauta bec	Flauta trav.	Clarinet	Saxòfon	Tenora	Harmonia	Viola	Trombó	Acordió	Tiple	Oboè	Contrabaix	Flabiol	TOTALS
1983-84	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
1984-85	3	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
1985-86	4	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
1986-87	9	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12
1987-88	10	1	3	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	19
1988-89	10	1	4	3	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	21
1989-90	15	1	-	4	1	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	25
1990-91	11	-	4	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	20
1991-92	13	-	1	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18
1992-93	19	-	2	3	-	-	-	-	-	2	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	30
1993-94	14	-	3	7	-	-	-	-	-	3	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	29
1994-95	14	-	-	4	-	1	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22
1995-96	17	-	1	9	-	-	2	1	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	34
1996-97	20	-	1	5	-	-	2	-	-	1	-	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-	33
1997-98	13	-	3	7	-	-	-	3	1	2	1	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	34
1998-99	19	1	5	12	-	1	-	-	-	1	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	43
1999-00	18	-	3	14	-	1	3	-	3	3	-	-	-	2	-	1	-	-	1	-	-	49
2000-01	21	1	7	7	-	-	4	-	1	4	-	1	-	6	-	1	-	-	-	1	1	55
2001-02	29	2	5	14	-	2	2	1	2	2	2	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	64
2002-03	41	2	10	15	-	1	4	-	-	3	1	-	-	6	-	-	-	2	-	-	1	86
2003-04	5	-	-	2	-	-	-	1	-	3	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	15
2004-05	4	-	-	3	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	11
2005-06	2	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	6
TOTALS	314	9	55	124	1	8	19	6	9	28	8	8	6	23	2	11	2	3	1	1	2	640

TÍTOLS PROFESSIONALS GRAU MITJÀ LOGSE

CURS	Piano	Guitarra	Violí	Flauta trav.	Saxòfon	Fagot	Clarinet	Tenora	Cant	Viola	Oboè	TOTALS
2000-01	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	3
2001-02	7	1	-	-	-	-	1	1	-	-	1	11
2002-03	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	4
2003-04	3	1	2	3	1	-	1	1	1	1	-	14
2004-05	8	3	1	-	-	1	-	-	1	-	-	14
2005-06	4	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	7
2006-07	12	3	3	4	1	-	2	3	1	1	2	32
TOTALS	36	9	9	9	2	1	4	6	3	2	4	85

9.9. PROFESSORS JOAN GUILLAUME i Mn. FRANCESC GELI

JOAN GUILLAUME

Com en tota institució que ja no és del tot jove, va començar a arribar al Conservatori una etapa de jubilacions. En marxaven persones que hi havien treballat molt i, sobretot, que l'havien estimat. El 30 de setembre de 1983 passava a la situació passiva el professor Guillaume, que en tantes i tantes ocasions ens explicà anècdotes i vivències de la música i de músics gironins, amb aquella memòria que el caracteritzava.²¹ Després de gaudir uns anys de la merescuda jubilació, el professor Guillaume moria el dia de Nadal de 1987, acompanyat de la seva esposa, M. Teresa Serra, i del seu únic fill, Joan. Per la seva meritòria tasca, anotem a continuació unes paraules de comiat que publicarem a la revista *La clau de sol* del Conservatori.²²

“COMIAT A JOAN GUILLAUME i COSTEJÀ.

Passà a millor vida, el dia de Nadal passat, el nostre bon amic Joan Guillaume Costejà, a l'edat de 75 anys, que, per tants motius, i a pols, havia anat guanyant-se l'estimació social i el reconeixement personal i artístic de tots els que l'havíem tractat.

Per això, en la primera ocasió que tenim, voldríem des d'aquí, i en nom de tots els que formem ara el Conservatori, retre un senzill però sentit homenatge al que va ser un bon professor del Conservatori, i sobretot, un home que el va estimar.

Nascut accidentalment a la població francesa de Sant Llorenç de Cerdans, el 3 de març de 1913, visqué els seus primers cinc anys a Portbou, i es va traslladar després a Salt, on estudià al col·legi La Salle.

Des de ben petit s'interessà per la música, tot i que a casa seva no hi havia tradició musical; el seu pare treballava a la Renfe. Sovint ens havia confessat que, de petit, es quedava hores i hores als balls populars bocabadat escoltant els músics.

L'amic Guillaume tocava el flabiol i el trombó, però el seu instrument preferit va ser el violí, tot i que en un principi volia estudiar trompeta. Va ser doncs amb el violí que va assolir una categoria i un nom ben merescuts. Calçat amb esclops venia des de Salt a classe amb el professor Joaquim Vidal, home exigent, cridaner, que renyava a tothom menys al petit Joan Guillaume. Segons paraules de Santiago Coquard,²³ el petit vailet no es perdia ni una classe, tant si plovia com si nevava. Més tard fou alumne predilecte del genial Eduard Toldrà.

L'any 1920 entrà a formar part de l'Orquestra Simfònica de Girona, de la qual era el component més jove, i el 28 d'octubre de 1938 va començar a tocar sarsuela al Teatre Municipal, local entranyable per a ell, ja que més tard, l'1 de gener de 1942, hi tornava a actuar, i ho faria ininterrompudament fins al 5 de novembre de 1967, és a dir, durant 25 anys.

Va compaginar sempre la música amb el seu treball com a funcionari d'Obres Públiques des de 1940.

²¹ El Conservatori li organista un homenatge el dia de Santa Cecília d'aquell mateix any, amb el programa següent: missa a l'església de l'Hospital amb acompanyament musical; concert d'alumnes a Les Bernardes de Salt, i sopar al restaurant Els Caçadors, amb entrega d'una placa commemorativa i amb els discursos pertinents.

²² BRUGUÉS, L. *La Clau de Sol*, Edita Conservatori de Música de Girona, març de 1988, núm. 2.

²³ Santiago COQUARD i SALA. Mestre. Fou expulsat del cos de mestres per raons polítiques, i fou multat per no saludar amb la simbologia feixista. També li va ser obert un expedient de depuració, per la qual cosa va estar trenta anys sense poder ser titular de cap centre escolar. Vegeu *El Pirineo*, del 25 de febrer de 1941, que informa “*al vecino de esta capital Santiago Coquard le ha sido impuesta una multa de doscientas pesetas por falta de colaboración al Régimen*”. Fundà una acadèmia privada que adquirí ben aviat un gran prestigi. Havia estat directiu del Cercle Artístic des de 1950, i havia ocupat càrrecs com els de secretari, tresorer i vicepresident. També havia col·laborat com a comptable al Sindicat de Músics en època del secretari Joaquim Vidal.

L'any 1945, juntament amb Rogelio Sánchez, fundà el famós Quintet Vienès, agrupació que assoliria una popularitat i prestigi sense precedents. Tothom recorda a Girona les famoses sessions dels anys 1945 al 50 al bar terrassa Canaletes de la plaça de Catalunya, o les seves interpretacions en actes religiosos, i molt especialment en casaments.

L'any 1966 va assumir la direcció de l'Orquestra de Cambra de la Diputació de Girona, orquestra que, sota la batuta de Rafel Tapiola, havia debutat al nostre primer teatre el 3 de febrer de 1955.

El 1962 entrà com a professor de violí al Conservatori, plaça que ocupà fins a la seva jubilació el 30 de setembre de 1983, compaginant quasi tots aquests anys la labor pedagògica amb la secretaria del centre.

Fou sempre un excel·lent company per a tots nosaltres, seriós en el treball, alegre en l'esbarjo i exemplar en la conducta. Ara el mestre Guillaume ha mort, després de tota una vida lliurada a la música i al Conservatori que ell tant estimava. Amb nosaltres restarà sempre més el record de la seva personalitat.”

A partir del curs 82-83, i atenent una vegada més el nombre d'alumnes de piano, es féu necessària la contractació d'un nou ajudant. La professora Imma Ponsatí i Ferrer s'integrà al centre amb efectes des de l'1 d'octubre.

Una novetat important repercutia en la carrera de música. El Reial Decret 1194/1982 de 28 de maig del Ministeri d'Educació i Ciència (BOE núm. 141, de 14-VI-82) equiparava determinats títols expedits pels conservatoris de música, entre els quals el més important era l'homologació a llicenciat universitari a efectes d'ensenyament d'algunes de les titulacions anteriors. Evidentment això representà un canvi radical en la carrera de música en aquest país, un pas endavant i transcendent en la història. Aquest reconeixement de la carrera musical representava una nova visió de futur dels estudis musicals. Obria les portes als músics a infinitat de nous llocs de treball, a més d'atorgar reconeixement i prestigi a la professió. Donava accés, entre altres, als instituts, a la universitat, i amb aquesta, al doctorat, etc.

Ja en una altra etapa, i molt més endavant, la LOGSE ja reconeix la nova titulació superior com de llicenciat universitari a tots els efectes.

El curs 1983-84, el Conservatori tingué un bon moviment de professorat. D'una banda, i com a conseqüència de la jubilació del mestre Guillaume, es convocà concurs oposició per cobrir la seva plaça. Hi participaren dos aspirants. El tribunal, presidit pel violinista i compositor Xavier Turull (acs), i tenint com a vocals Miquel Martí i Guàrdia, Josep Viader, Francesc Geli i Lluís Brugués, celebrà les proves el dia 5 de setembre de 1983, i van donar com a resultat el nomenament com a titular numerari del professor Joan-Evangelista Sánchez, qui s'incorporà al centre al principi del curs 83-84. També hi entrà en la mateixa època, i després de gaudir d'una excedència voluntària, el professor Emili Garcia.

El 7 de setembre del mateix any se celebrava també el concurs per a una plaça de professor de flauta travessera, amb un tribunal format per Viader (president), Busquets, Alabert, Bronsoms i Brugués, que actuà com a secretari. Després de les proves realitzades pels dos únics aspirants, es nomenà Pau Castanyer i Bachs com a professor encarregat per a 1983-84.

També, i a causa de la forta demanda dels estudiants de cant, es contracta la professora Montserrat Comadira, que ja havia col·laborat amb el Conservatori com a professora de guitarra durant el curs 67-68. Amb tot aquest moviment, a partir del curs 83-84 el claustre quedà format pel professorat següent:

* Titulars:	Viader, Geli, Busquets, Alabert, Garcia, Gurri, Brugués, Cassú i Sánchez.
* Interins:	Camps, Bronsoms, Ferrer, Vallespi i Peraferrer.
* Encarregats de curs:	Castanyer i Comadira.
* Auxiliars:	Pubill, Ponsatí i Almeda.

A la fi del curs 1983-84, a petició pròpia i com a conseqüència de no trobar-se gaire bé de salut, passà a la jubilació un altre dels professors que deixaren una petjada profunda en el centre, Mn. Francesc Geli, amb 29 anys de servei al Conservatori.

Com s'havia fet l'any anterior amb el mestre Guillaume, el Conservatori li reté un emotiu homenatge el 22 de

novembre de 1984, consistent en una missa a la Catedral amb acompanyament del cor del Conservatori i del mestre Civil a l'orgue, i un dinar de germanor al Santuari de Santa Afra, en el qual se li féu entrega d'una placa commemorativa. L'homenatge finalitzà amb un concert d'alumnes i professors a l'auditori de Les Bernardes de Salt.

PROFESSOR Mn. FRANCESC GELI

Igualment com hem fet amb el mestre Guillaume, volem aportar, en forma d'apunt biogràfic, uns articles que varem dedicar a la memòria de mossèn Geli el dia 20 d'agost de 1988, just al cap de quatre anys de la seva jubilació, amb motiu del seu traspàs:

“RECORD A MN. FRANCESC GELI i TARRÉS²⁴”

Després de la pèrdua del Joan Guillaume, ens toca ara retre homenatge a Mn. Francesc Geli, que va morir, després d'una llarga malaltia, el dia 20 d'agost passat.

Tot Girona s'ha bolcat en escrits i mostres d'estimació per aquesta gran persona; nosaltres pretenem senzillament que els alumnes que no han tingut la sort d'haver-lo conegut, tinguin una visió d'ell i el que va representar per al Conservatori.

Fill de la Cort Reial, on nasqué el 3 de juny de 1916, i procedent de dues famílies ben conegudes de la ciutat, la de l'antiga llibreria Geli i la dels joiers Tarrés, mossèn Geli era una persona admirada i estimada per tothom.

Fou fundador de l'Acadèmia Musical Santa Cecília de la Congregació Mariana de Girona, l'any 1929, i director de la Schola Cantorum del seminari el 1934. El 4 de juliol de 1943 fou ordenat sacerdot, any en què també fou nomenat mestre capellà de la Catedral i professor de música i cant gregorià del seminari. El 1947 entrà com a viceconsiliari de l'Adoració Nocturna i l'any 1955 al Conservatori, on va ocupar la vicedirecció i una vocalia al Patronat des de 1979 fins la seva jubilació.

Entre les distincions obtingudes, cal destacar el premi del festival d'Arezzo (Itàlia) amb la coral Polifònica de Girona cantant gregorià.

Parlar o escriure sobre mossèn Geli és fer referència a un dels homes que més ha estimat el Conservatori. En l'aspecte pedagògic es va distingir sempre per fer un rigorós seguiment dels estudis dels seus alumnes. Home ordenat i meticulós, era un enamorat del cant coral, una de les assignatures que sempre impartí i per a la qual va escriure dos quaderns d'exercicis per a una, dues i tres veus, amb la seva corresponent part teòrica. No volem fer aquí una llista d'elogis, però sí que hem d'esmentar almenys la seva valuosa contribució, l'any 1979, en la constitució del Patronat que tot primer va permetre la continuïtat del Conservatori i que durant uns anys li ha donat suport.

La seva meravellosa tasca entre nosaltres, la seva gran humanitat i bondat i la seva veneració a Santa Cecília, la nostra patrona; la benedicció abans d'un àpat i els seus discursos al finalitzar una festa, un dinar de fi de curs, etc., són records que sempre més perduraran entre nosaltres, i la seva classe número 5 de la Cort Reial serà, sempre més, la de mossèn Geli.”

Volem afegir també que l'acte d'enterrament, celebrat a la Catedral, va ser una manifestació de dolor de tota la ciutat, i va ser presidit per les primeres autoritats.

L'Imma Espona, poetessa i mestre de piano, dedicà aquesta poesia a mossèn Geli amb motiu del seu traspàs:

²⁴ BRUGUÉS, L. “Record a Mn. Francesc Geli i Tarrés”. Revista *La Clau de Sol*. Edit. Conservatori de Música. Girona, des. de 1988, núm. 4; i BRUGUÉS, L. *Diari de Girona*, diumenge, 21-VIII-1988.

EN LA MORT D'UN ORGANISTA

Fràgils i ploroses / les notes se'n van.
 Un so de silenci / s'apropa als vitralls
 Ploren les campanes. Dins la Catedral,
 L'orgue espera immòbil / les cansades mans.
 Les tecles tan blanques / no poden cantar.
 Però en la boirina / que envolta el foscant,
 la llum parpelleja / sobre un cel llunya.
 És Déu que somriu / perquè ha arribat.

Per tal de cobrir aquesta plaça que deixava vacant Mn. Geli, es contractà interinament els professors Teresa Thió i Pere Frigolé, que començaren l'1 d'octubre de 1984 la seva activitat al Conservatori. Durant aquell curs ja es feren els preparatius per tal de regularitzar el professorat contractat, convocant oposicions per a tres places, dues d'auxiliar de piano i una de solfeig.

En quedar vacant el càrrec de vicedirector que ocupava Mn. Geli fins a final de curs, el mestre Viader proposà per a aquest càrrec –i fou acceptada– la professora Roser Busquets, i per a la vacant que ella deixava, cap d'estudis, la professora Àngels Alabert. Així l'equip de direcció, a partir de l'1 d'abril de 1985, queda constituït per: Viader (director), Busquets (vicedirectora), Alabert (cap d'estudis), Brugués (secretari) i Pubill (vicesecretari).

Un mes abans d'aquest canvi en la direcció del Conservatori, en data 20 de març, s'havia aprovat el primer Reglament de Règim Intern del centre.

Poc abans de finalitzar el curs 84-85, el mestre Viader anunciava que, per imperatius legals de la llei sobre classes passives i incompatibilitats, al final del curs, el 30 de setembre de 1985, passaria a la situació de jubilat, amb 36 anys de servei al Conservatori.

Com a conseqüència de les baixes dels professors Viader, Castanyer i Almeda, el 30 de setembre de 1985 es convocaren oposicions, que es varen celebrar els dies 5, 6 i 7 de setembre, i que portaren a incorporar-se a la plantilla del Conservatori els professors M. Àngels Pardàs i Pere Frigolé, de piano, i Imma Ponsatí, de solfeig, amb efectes des de l'1 d'octubre de 1985. El tribunal estava format pel Dr. Francesc Bonastre (president), Àngel Recasens, Anna M. Cardona, Josep Viader i Emili Garcia.

Com ja era habitual en el centre, per la festivitat de Santa Cecília d'aquell any s'organitzà el seu homenatge, consistent en una missa, un dinar al restaurant Balneari Prats de Caldes de Malavella, amb entrega d'una placa commemorativa i amb els discursos pertinents, al qual s'afegiren nombrosos professors de Girona i comarques. L'acte acabà amb un concert d'alumnes i professors.

9.10. ELS VIATGES “CULTURALS”

Que al mestre Viader li agradava viatjar, ho sabíem tots. Ell ens va engrescar a iniciar uns viatges d'estudis o “culturals” gràcies als quals amb molt poc pressupost tinguérem l'oportunitat de gaudir d'uns dies de germanor entre tots que encara ara es recorden. L'objectiu era conèixer escoles de música o conservatoris, tant des del punt de vista pedagògic com d'infraestructura.

En un principi s'havia proposat anar a l'estranger, però el pressupost no hi arribava i tampoc no es volia deixar de fer ni una sola classe als nostres alumnes. El període possible, doncs, quedava força limitat i reduït a l'època de vacances. Així fou com es varen començar aquestes sortides en el transcurs de les vacances de Nadal, sempre entre els dies 27 al 31 de desembre.

En total se'n feren tres. El primer va ser el desembre de 1983, per visitar els conservatoris de Burgos, Santander, Vitòria i Pamplona.

El segon, el 1984, s'organitzà per visitar els conservatoris de Tarragona, València, Alacant, Conca i Saragossa. Quedàrem també tots meravellats de les magnífiques instal·lacions que tenien, sobretot els de Tarragona i València.

L'últim viatge va ser pel Nadal de 1985, en què visitàrem el Reial Conservatori de Madrid i el de San Lorenzo del Escorial, a més de les ciutats d'Àvila i Segòvia.

CAPÍTOL X.- NOVA DIRECCIÓ (1985-1996)

Un temps abans de la jubilació de Josep Viader, i sobretot durant el mes de setembre de 1985, es començà a remoure la qüestió de qui seria el nou director del centre. Diversos noms sortiren entre els companys, tots sobradament capaços d'iniciar i conduir la nova etapa, difícil sens dubte, després de l'autoritat que representava el mestre Viader. Hem de confessar que el que escriu, llavors secretari del Conservatori, rebé des del primer moment el suport unànime de tota la comunitat, així com, posteriorment, el del Patronat.¹

Amb la reestructuració que calgué dur a terme i que, per cert, no resultà empresa fàcil, l'equip directiu quedà format per Lluís Brugués (director), Roser Busquets (vicedirectora), Emili Garcia (cap d'estudis), Francesc Camps (secretari) i Joan Pubill (vicesecretari), i els departaments quedaren formats amb les àrees següents: Anna Ferrer (piano i música de cambra), Josep Cassú (solfeig), Àngels Alabert (harmonia i assignatures complementàries), Nativitat Gurri (guitarra) i Joan E. Sánchez (instruments de corda). Aquella dificultat en la formació del primer equip vingué donada sobretot pel legítim interès dels professors Garcia i Alabert d'ocupar el mateix càrrec de cap d'estudis, qüestió que es resolgué ben amigablement.

10.1. OBJECTIUS DE LA NOVA ETAPA

S'amplià la plantilla amb la incorporació de cinc professors, que entraren l'1 d'octubre de 1985: Jordi Rigau (clarinet i saxòfon), Josep Gispert (flauta, tenora i tible), Manuel Comadevall (trompeta), Enric Rigau (contrabaix) i Josep Bassal (violoncel). En començar aquesta nova etapa el curs 1985-86, la plantilla era de 25 professors: Alabert, Bassal, Busquets, Bronsoms, Camps, Cassú, Comadevall, Comadira, Ferrer, Frigolé, Garcia, Gispert, Gurri, Pardàs, Peraferrer, Ponsatí, Pubill, Riera, J. Rigau, E. Rigau, Sadurní, Sánchez, Vallespí, Thió i Brugués, director.

Es començà a treballar per aconseguir una nova seu per al Conservatori, es feren gestions per a innombrables edificis de la nostra ciutat que, una vegada rehabilitats, podien ser aptes per al desenvolupament de la nostra activitat: el Palau Berenguer del carrer Ciutadans; l'edifici habilitat per l'Apostolat de l'Oració, davant del centre cultural de la Mercè; l'antiga guarderia de la Grober, a l'avinguda Jaume I; una casa del carrer de la Força, propietat de la família Pla Dalmau; varis col·legis i residències de monges, etc. Finalment es va fer el projecte de l'antiga estació d'Olot, però l'Ajuntament, com a propietari de l'edifici, i amb bon criteri, el desestimà. Tothom tenia clar que el Conservatori necessitava en aquells moments un edifici amb la capacitat suficient i amb unes mínimes garanties de dignitat per atendre tot el seu alumnat oficial i lliure. La premsa, la societat gironina i, lògicament, tota la comunitat del Conservatori hi donava suport, però faltava que alguna institució hi donés l'empenta definitiva. Per la nostra part no vàrem deixar ni un moment d'insistir-hi, com es pot demostrar amb alguns dels informes i sol·licituds que en aquells anys es varen fer arribar al Patronat.²

Un dels compromisos adquirits per la nova direcció fou programar una sèrie d'activitats complementàries amb la implicació de tot el Centre: cursos de reciclatge, *master class*, concerts, conferències, etc., tant per al professorat propi de la casa com per a tots els aproximadament 150 professors "col·laboradors"³ del Conservatori. Aquesta iniciativa ha donat amb el temps el resultat d'una llarga llista que publiquem tot seguit amb el nom d'alguns d'aquests professors que durant aquestes últimes dècades, i de manera puntual, han portat les seves experiències i els seus coneixements al Conservatori:

A tall orientatiu n'esmentem alguns, dels quals, per cert, n'hi ha que compten amb més d'una intervenció:

¹ Vegeu les entrevistes a Lluís Brugués del *Diari de Girona* de 2-X-1985 i 15-VII-1986 amb els títols *Estudiar música no és una moda* i *Lluís Brugués, nou director del conservatori de música*, respectivament.

² Informes de direcció demanant una nova seu: desembre de 1985; 2 d'octubre 1986; 9 de desembre de 1986; 24 de novembre de 1987, i 6 de febrer de 1989.

³ Havíem batejat amb el nom de "col·laboradors" a tots aquells professors que habitualment presentaven els seus alumnes a realitzar els exàmens al Conservatori en règim d'alumnes lliures.

De piano i música de cambra per a piano: Luiz de Moura, Carme Poch, Miquel Farré, Arpad Bodó, Antoni Besses, Albert Nieto, Liliana Maffiotte, Leonid Sintsev, Boris Berman, Azumi Nishizawa, Anthony Gray, Jean Pierre Dupuy, George López, Roland Pröll, Roberto Bravo, Kornelia Ogorkowna, Dominique Merlet, Alan Branch, Emilio Molina i Alfred Herzog (acompanyament i improvisació), Vladislav Bronevetsky, Nina Svetlanova, Emmanuel Ferrer, Josep M. Colom.

De corda: Xavier Turull, Gonçal Comellas, Agustí Coma, Anna Baget, Sergio Castro, Alba Roca (barroc), Clàudio Forcada, Catherine Martin, Gabriel Banat (violí), Cecilio Tielez (cambra); Elias Arizcuren, Lenian Benjamins, Stefano Pezzi (violoncel); Paul Cortese (viola), Abigail Prat (arpa).

De guitarra: David Russell, Paco Perea, Àlex Garrobé, Carles Trepas, Elisabet Romà i Manuel Granados (guitarra flamenca).

De cant, cant coral i direcció coral: Mireia Pintó, Ana Luisa Chova, Jordi Domènech, Elisenda Cabero (cant); Àngel Recasens, Joaquim Garrigosa, Elisenda Carrasco, Joaquim Miranda i Conxita Garcia (cant coral); Júlia Gooding, Manuel Cabero (direcció coral); Sònia Moreno (gospel); Brigitte Lesne (interpretació cant gregorià); Andrew Carwood (música religiosa vocal del Renaixement); Alejandro Zabala (pianista repertori vocal).

Música antiga i instruments antics: Pia Elsdörfer (flauta de bec), Alfred Fernández, Christian Curnyn (clavicèmbal), Daniel Espasa i M. Lluïsa Cortada (clavicenistes), Lluís Coll Trulls (corneta), Béatrice Martin, Xavier Díaz-Latorre.

Pedagogia del solfeig, llenguatge i mètodes pedagògics: M. Àngels Arnaus, Xavier Boliart, Jacques Chapuis, Eulàlia Antonés, Claude Henry Joubert, Arlette Viget, Maria Cateura i Santi Riera.

Jazz: Manel Camp, Vicenç Mènsua, John Dubuclet (trombó), Matheu Simon (trompeta) i P. Fernández Arrieta (guitarra),

Música de cinema: José Manuel Pagán.

Orquestra: Igor Frolov i Jean Pierre Dupuy (treball amb l'orquestra).

Anàlisi: Carles Guinovart i Rafael Esteve.

Cobla: Joan-Lluís Moraleda, Manuel Oltra, Daniel Tosi, Ricard Viladesau i Manel Saderra.

Percussió: Santi Molas, Enric Canada i Franck Thomas.

Orgue: Montserrat Torrent, Jonatan Carbó, Josep M. Mas i Maria Nacy.

Musicologia: Josep Crivillé.

Conferenciants: Xavier Turull, Àngel Ros (filòsof), Alfred Rodríguez Picó (meteoròleg), Marcel Gorgori, Bernat Vivancos, Jaume Tribó, Margarita Lladó, Jordi Domènech, Joan Gay, Joan Vives, Montse Niubó, Jordi Masó, Josep Mombiola i Larisa Loginova.

Vent fusta: Claudi Arimany, Michel Moragues, Vicens Prats, Maxence Larrieu, Jaime Martín i Philippe Bernold (flauta travessera); Maria Crisol, Carles Cristóbal (fagots històrics), Ramon Aragall (fagot); Josep Fuster (clarinet); David Walter, Laurent Gignoux, Ferran Torrens, Xavier Blanch, Eduardo Olloqui, José Juan Pardo (oboè) i Daniel Chmelik (saxòfon).

Vent metall: Mireia Farrés, Jean-Paul Leroy, Joan Arnau, Vicente López, Daniel James Posen (improvisació), (trompeta); Raul Garrido (trompa); Toni Lloret i Lluís Bellver (trombó).

Ve: Cori Casanova (salut i higiene vocal), Marta Jordana i Carles Farreras (logopeda).

Musicoteràpia: Ezequiel Mir

Informàtica musical (noves tecnologies): Albert Llanas, Ivan Pastor, Joan Torras (Lògig àudio), Key Macias (sonologia), Oriol Puertas i Toni París.

Luthiers: Lluís Clapers, Toni Romera (broquets), David Bagué, Pau Orriols, Marta Pérez de León (arqueteria), Carles Sigüenza (tècnic i afinador de pianos), Trigan Yevitsyan.

Música “moderna”: Roger Mas, Viv Manning (cant).

Altres: M. José Ruiz (coreògrafa i ballarina), Carles Mas (ballarí, músic i coreògraf), Bibiana Godoy (tècnica Alexander), Montserrat Rizo, Marta Pugés i Sònia Marcos (fisioterapeutes), Lluís Casso (tècniques de respiració), Antoni Trigueros (instruments originals), Anna Sala (gimnàstica holística), Carles Budó (afinació i temperament), Yiya Díaz (formació corporal).

Com a conseqüència de l'entrada en vigor de la LODE (Llei Orgànica del Dret a l'Educació) l'any 1985 es constituí un nou organigrama de funcionament acadèmic-administratiu i de representació del Conservatori en aplicar aquesta nova ordenació. Fetes les corresponents eleccions en tots els sectors –professorat, pares, alumnes i personal d'administració i serveis– en data 1 de juliol de 1986 quedava constituït el primer Consell Escolar del Conservatori, òrgan màxim de representació del Centre segons la nova Llei, i amb els següents components: sector professors: Busquets, Camps, J. Cassú, Frigolé, Bronsoms, Garcia, Ponsatí, Pubill, Riera, J. Sánchez i Brugués, president. Sector pares: Narcís Castañer, Francesc Pérez, Joana Campistol i Assumpció Font. Sector alumnes: Francesc Cassú, M. Àngels Serramitja, Santi Viñolas i Anna Nogué. Personal d'administració i serveis: Lluís Cassú, i, com a representant de l'Ajuntament, Núria Arnay.

Pocs mesos abans havia sortit publicada la normativa que regulava els òrgans de govern dels centres públics d'ensenyament de nivell no Universitari de Catalunya.⁴

En la mateixa línia d'oferir altres possibilitats pedagògiques al nostre alumnat i per tal de connectar més i millor amb el curs internacional d'interpretació que organitzava l'Ajuntament, passaren a col·laborar amb el Centre, com a professors convidats, el pianista brasiler Luiz de Moura Castro, el violoncel·lista Elías Arizcuren, a partir del curs 1990-91, i el violinista gironí Agustí Coma, des de 1992-93.

Hi havia hagut en aquells últims anys alguns canvis en la reglamentació general de conservatoris⁵ que varen incidir en petites variacions acadèmiques i administratives, i s'aconseguïren un seguit d'autoritzaions per impartir oficialment determinades ensenyances, fruit del treball ben fet i de la dedicació del professorat.

Així, i d'acord amb les titulacions d'aquest professorat, s'obtindrien les autoritzacions per impartir amb validesa acadèmica oficial les disciplines de flauta travessera (3 cursos), contrabaix (6 cursos), violoncel (4 cursos), clarinet (6 cursos) i trompeta (6 cursos). Ja més tard, el 1990, el Departament d'Ensenyament determinà en una sola Ordre de 12-II-1990 (DOG núm. 1258 de 21-II-1990) l'autorització de tots els ensenyaments que el Conservatori de Girona podia tenir en aquells moments.

Tota aquesta nova legislació responia a una reforma en profunditat que havia tingut els seus orígens durant la segona dècada de 1980. En aquests anys es comença a intuir i perfilar un canvi en la concepció i estructura dels ensenyaments musicals i artístics que culminarà amb la Logse. El 1985 s'havia celebrat “l'any europeu de la música”⁶, que en certa manera, havia donat peu i influït a què es produís una forta reivindicació de la societat espanyola per reestructurar l'ensenyament musical⁷. Paral·lelament, i en un altre sector afí, també aquell desembre de 1985 el govern espanyol havia aprovat la nova llei de propietat intel·lectual, en la qual reconeixia per primera vegada el dret moral de

⁴ Vegeu Decret 87/1986 de 3 d'abril.

⁵ Vegeu Reial Decret 1073/1987 de 28 d'agost, per qual es modifica el Decret 2618/1966 de 10 de setembre, sobre reglamentació general dels Conservatoris de Música (BOE, 5-IX-1987).

⁶ Vegeu l'article 1985: *Año europeo de la música*, de Lluís Brugués. Diari *Los Sitios* de 5-IX-1984.

⁷ Vegeu els articles *La música a l'escola, perill de retrocés* (*El Punt*, 4-VII-1985); *La reforma de les ensenyances musicals* (*Diari de Girona*, 27-IX-1987); *Centres integrats* (*Diari de Girona*, 18-III-1995) i *Els nous centres integrats del mapa escolar* (*El Punt*, 19-V-1995), tots de Lluís Brugués. També l'entrevista al suplement l'Aula del *Diari de Girona* del dia 10-III-1993 (pàg.10).

l'autor sobre la seva obra⁸. Per tot aquest conglomerat de fets, i molts altres que ja havíem citat, els anys 90 es varen caracteritzar per una nova etapa de gran transcendència en l'àmbit educatiu en general, i especialment en el musical.

10.2 INTERCANVIS

Els intercanvis amb altres escoles i conservatoris han estat també presents des dels anys vuitanta. Els diferents equips de direcció que han anat passant pel Conservatori sempre han anat mantenint i incrementant –amb bon criteri– aquesta activitat, ja que hi ha hagut la convicció que, tot i complementària, és necessària i bona per als alumnes i també per al professorat. Els llaços d'amistat que amb els anys s'ha anat configurant amb moltes escoles i conservatoris d'arreu del nostre país i fora d'ell són massa nombrosos per esmentar-los tots. Per això, en mencionem uns quants:

- **Centres catalans:** Escola de Calonge, Escola del Casino de Figueres, Escola Municipal de Música de St. Feliu de Guíxols, Escola Municipal de Música d'Olot, Escola Aula Musical de Girona, Escola de Castell-Platja d'Aro, Escola Municipal de Música de Girona, Escola de Música de Premià de Mar, Escola de Música de Manlleu, Escola de Música de Vic, Escola "Mestre Montserrat" de Vilanova i la Geltrú, Escola Luthier d'Arts Musicals de Barcelona, Escola "La Guineu" de Barcelona, Conservatori Municipal de Barcelona, Conservatori de Cervera, Conservatori de Manresa, Conservatori de Lleida, Conservatori de Vila-seca, Conservatori de Sabadell, Conservatori de Igualada, Conservatori de Música de Maó i Conservatori de Ciutadella (Menorca), etc.
- **Centres espanyols:** Conservatori de Santander, Banda de Beniarbeig, Conservatori de Saragossa, Conservatori d'Alacant, Conservatori de Calahorra (La Rioja), Ateneu Musical de Cullera, etc.
- **Centres europeus:** École de Musique de Lunel (França), Escola de Rastatt (Alemanya), Escola de Música de Tübingen (Alemanya), Escola de música César Franck de Visé (Bèlgica), Conservatori de Nimes, Conservatori de Perpinyà, Conservatori de Narbona, Escola de música i cant de Sulzbach-Rosenberg (Alemanya), etc.

El curs 86-87 s'incorporen les professores Mercè Esquís, Montserrat Massaguer i Josefina Sirvent, i causa baixa la professora Teresa Thió, el 30 de setembre de 1986.

Se sol·licità del Departament de Treball de la Generalitat, propietari de l'edifici de la Cort Reial, seu del Conservatori des de l'any 1953, un document que assegurés la continuïtat d'utilització d'aquest immoble. Després d'un procés de negociacions, s'arriba a un redactat favorable al Conservatori, el qual se signà el 26 de novembre de 1986 a les dependències de la conselleria de Treball de Barcelona entre l'Honorable Conseller Oriol Badia i Lluís Brugués, director del Conservatori, per delegació del President.

Dins d'una planificació del Departament d'Ensenyament consistent a regularitzar les escoles de música existents a Catalunya, i en el marc de les de Girona, a partir del curs 86-87 es procedeix a donar el qualificatiu d'*autoritzades* a les següents escoles, totes elles adscrites al Conservatori de Girona: Aula Musical de Girona (29-IV-88); Escola del Casino de Figueres (19-V-88); Escola del col·legi Sta. Maria de Blanes (1-VI-88); Escola Municipal d'Olot (22-IX-88); Escola de Sant Feliu de Guíxols (23-III-89); Escola Rita Ferrer de Palafrugell (11-IV- 89) i Escola La Flauta Màgica de Figueres (25-III-91). Més endavant, i en el marc de noves orientacions, el Departament capacità algunes d'aquestes escoles com a escoles *reconegudes*.

---

⁸ Vegeu l'article *La nueva ley de la propiedad intelectual*, de Lluís Brugués. Diari *Los Sitios*, de 21-VIII-1986.

10.3. ESTADÍSTICA D'ALUMNAT. CURSOS 1942-43 AL 2007-2008

Evolució estadística de l'alumnat oficial i lliure des de la fundació de l'Escola.

Quadre I

ESCOLA DE MÚSICA	CURS	ALUMNES OFICIALS ESCOLA	ALUMNES EXAMINATS FILIAL DEL LICEU	TOTAL ALUMNES	ASSIGNATURES GIRONA + LICEU
	1942-43	23	13	36	34
	1943-44	35	21	56	48
	1944-45	51	38	89	74
	1945-46	68	41	109	98
	1946-47	85	48	133	123
	1947-48	96	51	147	168
	1948-49	98	71	169	230
	1949-50	89	63	152	190
	1950-51	112	70	182	216
	1951-52	150	79	229	282
	1952-53	155	81	233	296
	1953-54	91	65	156	308
	1954-55	116	55	171	314

Quadre II

CONSERVATORI ELEMENTAL	CURS	ALUMNES OFICIALS	ALUMNES LLIURES	TOTAL ALUMNES	ASSIGNATURES GIRONA+ LICEU
	1955-56	69	142	212	308
	1956-57	78	143	221	324
	1957-58	97	96	113	354
	1958-59	120	119	239	318
	1959-60	121	136	257	417
	1960-61	132	153	285	434
	1961-62	126	179	305	348
	1962-63	118	257	375	607
	1963-64	110	288	398	679
	1964-65	115	245	360	612
	1965-66	122	264	386	559
	1966-67	125	237	362	609
	1967-68	144	201	345	736
	1968-69	149	238	387	763
	1969-70	157	338	495	768
	1970-71	144	336	480	903
	1971-72	178	444	622	1068
	1972-73	214	621	835	1154
	1973-74	276	541	817	1421
	1974-75	297	1106	1403	1717
	1975-76	321	888	1209	1995
	1976-77	290	947	1237	1911
	1977-78	285	1186	1471	2232
	1978-79	282	1330	1612	2461
	1979-80	304	1732	2036	3444
	1980-81	552(*)	1668	2220	4116
	1981-82	578(*)	2142	2720	4458
	1982-83	610(*)	2430	2966	5089

Quadre III

CONSERVATORI PROFESSIONAL	CURS	ALUMNES OFICIALS	ALUMNES GML	ALUMNES LLIURES	TOTAL ALUMNES	ASSIGNATURES
	1983-84	756 (*)	-	2729	3485	6061
	1984-85	763 (*)	-	2749	3512	6315
	1985-86	944 (*)	-	2800	3744	6628
	1986-87	988 (*)	-	2914	3902	7526
	1987-88	1088 (*)	-	3092	4180	7865
	1988-89	1159 (**)	-	3161	4320	8298
	1989-90	1182 (***)	-	3102	4284	8095
	1990-91	1126 (***)	-	2950	4076	7936
	1991-92	1134 (**)	-	2007	3141	6837
	1992-93	1023 (**)	-	1473	2496	5066
	1993-94	905 (**)	-	2392	3297	4248
	1994-95	906	-	943	1849	4890
	1995-96	914	-	762	1676	3866
	1996-97	794	28	496	1318	2579
	1997-98	359	70	418	847	2441
	1998-99	308	100	261	669	1859
	1999-00	250	125	197+103(1)	675	1448
	2000-01	179	150	153+ 86 (1)	568	1162
	2001-02	-	158	161+ 85 (+)	404	-
	2002-03	-	163	141 (+)	304	-

Quadre IV

CONSERVATORI GRAU MITJÀ	CURS	ALUMNES GML	ALUMNES NO REGLATS	NIVELL ELEMENTAL ESCOLA	TOTAL ALUMNAT ESCOLA +CONSERVATORI
	2003-04	186	99	-	285
	2004-05	210	72	-	282
	2005-06	214	106	29	349
	2006-07	213	146	68	427
	2007-08	212	104	114	430

- (*) Inclosos els alumnes de la secció de Salt
(**) Inclosos els alumnes de la secció de la Salle.
(***) Inclosos els alumnes de la secció de Sarrià de Ter.
(+) Proves extraordinàries del pla 66. Convocatòries anys 2002 i 2003.

En el quadre I, trobem en primer lloc els alumnes matriculats a l'Escola de Música, els examinats per tribunals del Conservatori del Liceu i el total de les assignatures cursades i examinades. Tot aquest alumnat havia seguit el Pla del llavors recent Decret del 42. Cal assenyalar que la davallada d'alumnes de l'escola del curs 1949-50 i la del curs 1953-54 obeeixen, en el primer cas, al fet que per primera vegada tribunals del Conservatori de Liceu varen desplaçar-se a realitzar els exàmens a l'escola de Sant Feliu i, en el segon, a altres poblacions gironines, com Figueres, etc. Aquests fets, doncs, van provocar un petit descens en el nombre d'alumnes. En el quadre II, ja com a conservatori elemental, el Conservatori del Liceu examinava solament els alumnes de grau mitjà, tant els alumnes de l'escola com els alumnes lliures. D'aquest quadre podem destacar també l'augment d'alumnat el curs 1980-81, associable al fort creixement de tots els conservatoris i també, en part, a l'obertura de la secció de Salt. En el quadre III, ja amb el Conservatori de Grau Professional, i per tant deixant de ser filials del Conservatori del Liceu, queda palès el canvi experimentat en el tipus d'alumnes en els darrers anys, amb l'increment progressiu dels alumnes LOGSE, tant els oficials com els que s'inscriuen a les proves d'accés, i per altra banda la progressiva desaparició dels alumnes del pla 66, substituïts parcialment pels alumnes no reglats. I per últim, el quadre IV, amb els alumnes de grau mitjà LOGSE (GML), els alumnes no reglats, i a partir del curs 2005-06 els de nivell elemental, com a conseqüència d'haver obert de nou els primers cursos d'escola de música.

Volem advertir que algunes xifres de les exposades poden no coincidir en funció del document utilitzat com a font de la informació. Aquestes diferències poden venir de varis factors. Hem detectat, per exemple, que en alguns documents es comptabilitzaven els alumnes no presentats, els suspesos, els de matrícula gratuïta, els becaris, i en altres no.

10. 4. D'UN PATRONAT A UN CONSORCI

A partir de les converses iniciades l'any 1985 sobre la dissolució del Patronat que tutelava el Conservatori en forma de societat anònima, i en comprovar que aquell no era el tipus d'organisme adequat per a un centre d'ensenyament amb les característiques del Conservatori, es va anar buscant una fórmula més àgil administrativament i que pogués aglutinar les tres mateixes entitats que ja en formaven part: Diputació, Ajuntament i Caixa de Girona.

Després d'un procés gens fàcil de consensuar, es va arribar a l'acord amb el Departament d'Ensenyament que la fórmula adequada podia ser la d'un consorci.

Així, el 4 de juliol de 1988, i en un acte a la seu de la Fontana d'Or, es constituïa formalment aquesta nova entitat, formada per la Diputació, l'Ajuntament i la Caixa de Girona com a entitats constituents. La Junta General quedava integrada per: President, Josep Arnau, president de la Diputació, i com a representant de la mateixa institució, el ponent de cultura Josep M. Salvatella; per l'Ajuntament, el ponent de cultura Joan Puigbert; i per la Caixa, la cap de l'Obra Social, Marta Franch. Com a vocals: Albert Vancells, cap del serveis territorials d'Ensenyament a Girona; Josep Viader, com a representant del professorat del Conservatori; Narcís Castañer, representant dels pares d'alumnes i Lluís Brugués, com a director del Conservatori, i que fou nomenat al mateix temps gerent del nou Consorci.

Aquest llarg període transcorregut fins la firma de la constitució del Consorci fou motivat, en part, per l'espera de la resposta que havia de donar la conselleria d'Ensenyament de participar-hi com a membre de ple dret. La mort gens esperada de Mn. Geli també complicà jurídicament la dissolució de la societat anònima. El procés de constitució d'aquest Consorci portà a l'elaboració d'un nou reglament de règim intern del Conservatori, el qual quedà aprovat el dia 3 de febrer de 1987. En el marc legislatiu, el ple de la Diputació de 17-V-88 aprovava els nous estatuts del Consorci.

Amb la convicció que l'ensenyament de la música no es pot limitar al treball estrictament acadèmic i que fóra bo que, tant alumnes com professors, s'integressin a la tasca interpretativa, en solitari, en petits conjunts o en grups més nombrosos, es va engegar una sèrie de mesures que portaren a la creació de diverses agrupacions per servir de complement a l'ensenyament individualitzat.

Així, el 21 de març de 1988 feia la seva presentació l'orquestra del Conservatori, sota la direcció del professor de violí Joan E. Sánchez, El curs 92-93, en formar-se el grup de vent, sota la responsabilitat de Josep Cassú, varen començar a col·laborar junts els dos grups, formant l'inici del que més endavant seria l'orquestra del Conservatori

Una altra iniciativa d'aquest tipus fou el Trio de Clarinets, format per Gabriel Gispert, Jordi Pujol i Jordi Rigau, i de vegades transformat en quartet, amb la incorporació de Santi Roura. També sorgí el quartet de Flautes Travesseres. Totes aquestes formacions eren patrocinades per la campanya de dinamització cultural de la Diputació. Posteriorment altres grups es formaren, com el del conjunt de Violoncels, promogut per Elías Arizcuren i Josep Bassal.

El curs 88-89, mitjançant concurs de mèrits, es contracta els professors Sílvia Sánchez, Emili García Berthou i Esperança Busquets. A més, s'incorporen al claustre el professor Àngel Mestres, de flauta travessera, i la professora Montserrat Girbal, que venia fent les suplències de la professora Anna Vallespí, de baixa per malaltia.

Seguint amb la intenció d'anar ampliant les disciplines instrumentals del Conservatori, el curs 89-90 es contracta el professor de flauta de bec Francesc-Xavier Delgado, i M. Carme Rodríguez, de cant, en substitució de Montserrat Comadira. També entrà, aquell mateix curs, Francesc Cassú, per impartir classes d'harmonia, solfeig i piano per la baixa produïda per Emili García Berthou.

Els dies 12 i 13 de setembre de 1989 hi hagué oposicions a dues places de piano i una de clarinet. El tribunal, format per Sofia Puche com a presidenta, i com a vocals els professors, Josep Gil, Juli Panyella, Emili Garcia i Lluís Brugués, acordà donar la plaça de professor auxiliar de piano a Joan Sadurní i la de professor titular numerari de clarinet a Jordi Rigau, amb efectes de l'1 d'octubre de 1989.

10.5. CONVENI AMB EL CONSELL COMARCAL DEL GIRONÈS

L'any 1989 era ponent de cultura del Consell Comarcal del Gironès Miquel Bosch, que havia estudiat el piano i, durant uns anys, havia cantat amb la Polifònica de Girona. Una persona, doncs, motivada pel fet musical.

El 24 de gener de 1990 se signava un conveni entre el president del Consorci del Conservatori, Josep Arnau, assistit pel director del Conservatori Lluís Brugués i el president del Consell Comarcal del Gironès, Manuel Nonó, amb els alcaldes de les poblacions de Cervià de Ter, Fornells de la Selva, Llagostera i Sant Julià de Ramis i Medinyà, que va permetre la creació d'una xarxa d'aules a les esmentades poblacions des del curs 89-90, amb un total inicial d'uns 130 alumnes. El conveni comprometia el Conservatori a assessorar les aules tècnicament i musicalment, seleccionant professors, establint programes i fent un seguiment dels cursos. El Consell Comarcal n'assumia la responsabilitat organitzativa i administrativa, posava el material didàctic i atorgava beques als alumnes de famílies de baixos ingressos econòmics. Els ajuntaments, per la seva part, havien de cedir els locals, el piano i encarregar-se del manteniment.

L'objectiu bàsic de les aules, que a partir del curs 90-91 s'ampliarien a les poblacions de Sant Jordi Desvalls i de Celrà, era oferir uns mitjans educatius musicals que disminuïssin la discriminació entre els habitants de les petites poblacions i la capital. A aquelles aules inicials hi hem d'afegir en l'actualitat Flaçà, Bordils, Cassà de la Selva, Bescanó, Sarrià de Ter, Salt, Vilablareix i Quart. En total, doncs, una quinzena d'escoles que permeten un apropament de l'estudi de la música a unes poblacions que, si no fos pels avantatges d'aquest projecte, que nosaltres volem assenyalar com a pioner, difícilment en gaudirien.

Volem constatar que el projecte en la seva fase embrionària no resultà senzill. Recordem aquelles primeres reunions amb el malaguanyat Miquel Bosch (acs). El matí, presentant el projecte als ajuntaments respectius, i els vespres, reunions maratonianes amb els pares de les escoles de Medinyà, de Fornells, de Cervià, o de Llagostera al local de "La Caixa". Avui podem dir amb satisfacció que aquells passos fets i hores dedicades, han volgut la pena. Els gairebé set-cents alumnes de les seves aules i la trentena de professors ho avalen sobradament.

Tornant a la vida del Conservatori, el mes de juny de 1990 deixa el Conservatori Esperança Busquets i a partir del curs 91-92, mitjançant concurs de mèrits, hi entren Sofia Cabruja i Lluïsa Pardàs. També Anna M. Cassú, en substitució per malaltia de l'Anna Vallespí. D'acord amb el conveni vigent, des de l'1 de gener, passaren a titulars els professors Pere Frigolé, Imma Ponsatí i M. Àngels Pardàs.

Hi hagué eleccions a director el 10 de maig d'aquell any, i s'hi presentà un sol candidat. El resultat del nou equip directiu quedà format per Brugués (director), Garcia (vicedirector), Alabert (cap d'estudis) i Camps (secretari), a partir de l'1 de juliol.

Aquest any 1990 és un any favorable per al Conservatori, ja que obté per una Ordre de la Generalitat l'oficialitat dels sis cursos de cant, flauta de bec, saxòfon, viola i violoncel, i en una segona Ordre i per primera vegada a la història, l'oficialitat dels instruments de la cobla, flabiol i tamborí, tenora i tible.

Cal dir que aquests anys, des del Conservatori, s'havien impulsat diverses accions a favor de la sardana i la cobla. Recordem: durant l'any 1989 el Conservatori de Girona, junt amb el Foment de la Sardana de Banyoles, convoca el primer simposi de Música i Cobla dins d'un ambiciós programa sobre la cobla en el marc de l'Olimpíada Cultural de Banyoles. Presentació d'una Ponència a càrrec del director del Conservatori. Aquesta Ponència⁹ se centrà, com diu el seu pròleg, en la presentació de tres propostes com a vies de millorament del fet de la cobla, la sardana, els seus intèrprets i els compositors. Eren els següents: 1-Repercussió de l'oficialitat dels estudis d'instruments de cobla. 2-Promoció a les escoles del coneixement de la cobla i la seva música. 3- És viable una societat d'autors catalana?

També els professors del Conservatori Francesc Cassú i Àngels Alabert van participar com a membres del jurat qualificador del Certamen de Composició de Sardanes dins el mateix programa del

⁹ Vegeu-ne el text sencer a: *La Cobla i la Música*. Ajuntament de Banyoles. Ponència *Oficialitat dels estudis d'instruments de cobla*, a càrrec de Lluís Brugués. Imp. Dalmau Carles, Pla, SA, 1992, pàgs. 99 a 116.

simposi La Cobla i la Música.

Tinguérem l'encàrrec de l'Ajuntament de Banyoles de traduir al castellà el *Tractat d'Instrumentació per a Cobla*, de Joaquim Serra, editat a Barcelona només en català l'any 1957 i patrocinada pels Amics de Riells del Montseny. N'hi hagué una posterior reedició, també només en català, l'any 1987, a càrrec del Departament de Cultura de la Generalitat.

Una altra bona notícia era la concessió de la placa del President Macià al mestre Viader, que havia estat sol·licitada conjuntament per l'Escola de Mestres i el Conservatori, distinció que li va ser entregada al Palau de la Generalitat el dia 4 d'octubre d'aquell any 1990. A tall d'anècdota, voldríem dir que en honor a la veritat la distinció que es va sol·licitar a Josep Viader va ser la Creu de Sant Jordi, a través d'un document profund i extens elaborat conjuntament per Mn. Xavier Frigola (acs), professor de l'Escola Normal (per delegació del director Joaquim Pèlach), i jo mateix. Ens vàrem trobar alguns diumenges a l'antiga residència d'estudiants Dr. Cartaña, prop de la Normal, de la qual ell era el director. Durant la setmana, recollíem firmes d'adhesió de les autoritats gironines i entitats relacionades amb el mestre, les corals i el magisteri, sobretot. La primera sorpresa arribà quan Xavier Soy, delegat de Governació, ens dóna en primícia la notícia de la concessió a Josep Viader de la placa del President Macià, distinció que no havia estat sol·licitada. Però la segona sorpresa, molt més gran i satisfactòria, va ser que al cap de poc se li concedí també la Creu de Sant Jordi.

L'any 1991 es comencen a preparar els actes per a la celebració del 50è aniversari de la fundació del Conservatori, i a tal efecte es nombra una comissió formada per Brugués, Alabert, Frigolé i Riera, professors; Miquel Jaume Sorribes, pare, i Santi Rodrigo, en representació de Joventuts Musicals (sessió del Consorci de 6-II-91).

10.6. EDIFICI DE CASA ENSESA

En la reunió del Consorci de 15 de febrer de 1990, el regidor Joan Puigbert (acs) anuncia la cessió d'ús de l'edifici de la farinera Montserrat per a nova seu del Conservatori. Cal deixar escrit que Joan Puigbert fou un home de caràcter, però amable i de conviccions clares. No sempre recolzà el Conservatori en el tema d'ajuts però, això sí, sempre estigué a favor que el Conservatori pogués disposar d'un edifici propi. Ens confessà en més d'una ocasió –l'última, a la sala de Graus de l'Escola de Mestres, d'on també era professor– que s'aconseguiria l'edifici abans que ell deixés el càrrec, i així succeí. Cal dir que l'Ajuntament prengué l'acord formalment de la cessió de l'edifici en data de 4 de juny de 1991 i, en la reunió del Consorci del dia 12 del mateix mes, Puigbert anuncià que aquella era la seva última reunió. Finalment, el juliol, tinguérem notícies que l'Ajuntament cedia ja definitivament l'edifici de la Casa Ensesa de la farinera Montserrat de la carretera de Barcelona, obra de l'arquitecte Rafael Masó, per a ús del Conservatori.

Sabem que Puigbert fou l'encarregat d'acabar de convèncer l'alcalde Nadal perquè la Casa Ensesa avui estigui destinada als estudis musicals. La firma del conveni definitiu per a l'edifici encara hauria d'esperar tres anys, fins el dia 8 de febrer de 1994, on quedava plasmat clarament el pacte i el seu finançament.

Com ja hem dit en diverses ocasions, res del que ha envoltat el Conservatori ha estat mai de gestació fàcil. L'edifici tampoc no ho seria. L'interès d'altres entitats gironines per aquest mateix indret, com el GEiEG, portaren a un estira-i-arronsa amb el president d'aleshores, Salvador Martí, gens satisfactòries. Per part del Conservatori, hi havia dubtes sobre la capacitat de l'edifici i per la manca d'un auditori, entre altres interrogants que calia sospesar bé. Va costar un xic renunciar, encara que fos momentàniament, a aquella idea inicial que Girona pogués comptar un dia amb un Conservatori en únic edifici, cèntric, amb auditori i, naturalment, amb escola de ballet inclosa, reivindicació que havíem manifestat en més d'una ocasió i que avui aprofitem per reiterar.

Superat això, i després de tots els tràmits pertinents, que no varen ser pocs, el nou edifici es va començar a rehabilitar a bon ritme sota la batuta de l'equip d'arquitectes de l'estudi de Manel Bosch, Montse Nogués i Fernando Domínguez.

L'edifici de Casa Ensesa a la carretera de Barcelona, cantonada carrer Emili Grahit, és la casa projectada per Masó com a habitatge unifamiliar i oficines al costat de la que havia estat farinera Montserrat, del mateix propietari, el senyor Ensesa. La construcció va ser el resultat d'una reforma feta entre 1913 i 1915, a partir d'una construcció ja existent. Només se'n conserva la façana principal,

ja que la resta havia sofert moltes modificacions.

La façana presenta una horitzontalitat trencada per la prolongació vertical de l'entrada. Sobre la superfície d'estucat llis hi ha un esgrafiament central amb elements decoratius –muntanya i serra– que fan referència al nom de la farinera, indústria avui desapareguda. Aquesta casa mostra clares referències de l'arquitectura europea del moment en què es va construir. Després de la separació del Conservatori i l'Escola, l'edifici passà a ser la seu de l'Escola Municipal de Música.

Volem fer constar l'interès demostrat en aquells moments per les institucions del Consorci. Cal agrair la convicció del President, Josep Arnau, recolzant sempre el projecte; a Joaquim Nadal, se li ha de reconèixer la seva ferma i decidida intervenció en la cessió de l'edifici i en la rapidesa de tots els tràmits burocràtics des de la institució que presidia; i de la Caixa de Girona, a través dels seus responsables Pere Franch i Aleix Gimbernat, en aquells moments president i director general, respectivament, convé deixar constància de la seva generosa aportació.

Després d'un llarg procés d'elaboració i discussió, el 6 de febrer de 1991 s'aprovà un nou reglament de règim intern, en substitució del que regia des del 3 de febrer de 1987.

L'ordre de 9-V-91 concedia l'autorització per impartir el segon curs de les assignatures d'Estètica, Història de la Música i Història de l'Art. Això era un gran avantatge per a tot l'alumnat en no haver-se de traslladar a Barcelona. A partir del següent curs, també es donaven les matèries de Composició i Instrumentació.

A partir d'aquests anys van tenir una bona acollida uns recitals d'alumnes que s'efectuaven els diumenges al matí al Museu d'Art. Mentre el públic contemplava les meravelles pictòriques i artístiques que s'hi exposen, es gaudia al mateix temps de l'audició d'una música que sempre es procurava que fos adient en aquell auditori.

Francesc Xavier Delgado va ser substituït per Josep Ferrer (flauta de bec), qui a la vegada és baixa per malaltia en el curs 92-93, i torna a ocupar la plaça el professor Delgado. A partir del curs 90-91 també entrà la professora Sara Pujolràs i el curs 91-92, en haver deixat la docència Mercè Esquís i Montserrat Massaguer, aquesta última per seguir estudis als EUA, entra Miquel Sunyer.

I ja l'últim canvi produït en la plantilla de professorat fou la baixa de Sofia Cabruja, traslladada també als EUA per ampliació dels seus estudis. Ocupà la seva plaça Montserrat Frigolé des de l'1 d'octubre de 1992.

El dia 9 de setembre de 1992 hi hagué oposicions. Amb un tribunal format pels professors Alabert, Brugués, Ferrer, Frigolé i, com a president, el mestre Manuel Oltra, superaren les proves Carme Riera i Lluïsa Pardàs.

Transcorreguts tres anys, novament tocà la renovació del l'equip directiu. Optaren per primera vegada en la història del centre dues candidatures a la direcció, la de la professora Busquets i la del professor Brugués. Celebrades les eleccions, el nou equip directiu quedà format per Brugués (director), Alabert (cap d'estudis) i Emili Garcia (secretari).

10.7. 50è ANIVERSARI (1942-1992)

Durant l'any 1992, el Conservatori celebrava un esdeveniment important: les seves noces d'or. Cinquanta anys de llarg camí, de records. Mig segle de projectes. Amb un programa marcat per l'austeritat, però ple d'il·lusió, coratge i optimisme, el Conservatori edità un opuscle commemoratiu, i prestà la seva col·laboració per a l'edició del llibre de Mn. Cervera sobre la biografia del seu fundador, el mestre Francesc Civil.

El programa d'actes fou complet: audicions, cursos, concerts, etc., però els més emblemàtics i específics de la celebració foren els dels dies 7 de maig, 8 de juliol i 21 de novembre de 1992, respectivament.

El dia 7 de maig, es va fer a la Fontana d'Or un acte de presentació del programa. Obrí la sessió l'Ill·Im. Sr. Josep Arnau, president de la Diputació i del Consorci, parlant dels projectes del

Conservatori. Lluís Brugués féu un repàs a la història del Conservatori i s'entrà en una xerrada-col·loqui sobre la situació de la música a Girona, amb la participació de professors del Conservatori, de l'Associació de Pares i de diferents representants del món musical i cultural gironí. La delegació a Girona de les Joventuts Musicals aprofità l'acte per fer entrega al Conservatori del títol de "Conservatori col·laborador" de l'entitat a Espanya.

El dia 8 de juliol hi hagué un sopar de final de curs que es convertí en un acte més de germanor de tota la comunitat del Conservatori i en el qual s'aprofità per fer un homenatge a la professora Anna Vallespí. L'acte, amb els discursos pertinents, tingué com a rerefons la celebració dels 50 anys. En anys posteriors també reberen els corresponents homenatges els professors Manel Comadevall (22-XI-93) i Joan Pubill (22-XI-1994).

L'última de les sessions consistí en un acte cerimonial a l'auditori de "La Caixa". Hi hagué entrega de distincions als professors que portaven més de 25 anys a la casa; una missa de Santa Cecília en memòria dels professors difunts, i s'acabà amb un dinar de cloenda dels actes amb la presència de tota la comunitat del Conservatori, de professors col·laboradors i d'exprofessors.

No hem d'amagar que aquells anys el Conservatori va passar per una situació realment difícil: falta de reconeixement del Consorci i de la Generalitat; pèrdua d'alumnes lliures i futur incert com a conseqüència de l'entrada en vigor de la nova normativa educativa (LOGSE), etc. Cal tenir present que aquesta nova normativa fou un canvi molt radical, i molt més accentuat per al Conservatori de Girona que per a d'altres centres de l'entorn, ja que des del punt de vista econòmic es vivia, en gran part, gràcies a l'alumnat lliure¹⁰. Enmig d'aquest panorama, es crea l'Associació de Pares del Conservatori, que en aquest mateix període fa les seves més que justificades reivindicacions, però que sens dubte contribueix a la creació d'un ambient, imatge i confusió del Conservatori, en alguns aspectes, gens favorables ni desitjats per ningú.

L'any 1991 l'Associació, a través dels seus representants, fa mans i mànigues per bloquejar el pressupost. No accepta que s'apugin els sous dels professors ja que això pot repercutir en una pujada de quotes als alumnes. El conflicte traspasa les parets del Conservatori i arriba a la premsa, i amb ella a tota la societat gironina, i es crea –com hem dit– una situació de tensió que es pogué aturar gràcies a la fermesa de les institucions i a la constància i el treball diari.

Al llarg d'aquestes pàgines ja hem fet reiterat esment que el camí per arribar on es troba avui el Conservatori no ha estat precisament de roses. Com tota institució amb una trajectòria ja considerable, no ha estat mancada de dificultats de tota mena. D'aquells anys en què els companys de claustre ens varen fer la mala passada de confiar-nos la direcció del Centre, en podríem comentar unes quantes de transcendents. Pensem, però, que no és encara el moment de donar-les a conèixer. Deixem que el temps passi, i que ho jutgi, doncs, la perspectiva dels anys, que és la millor teràpia per situar els fets i els esdeveniments en el lloc que realment es mereixen.

Recordem una reunió tensa del Consorci de 28 de maig de 1992, en què, com a director i gerent del Conservatori, vam posar sobre la taula la difícil situació econòmica d'aquells moments, tant per la pèrdua d'alumnat lliure com pel retard en la firma del conveni amb la Generalitat. Vam arribar fins i tot a presentar la nostra dimissió del càrrec de gerent, si el Consorci no feia front a aquella greu situació.¹¹

Potser pocs saben que el 16 de febrer de 1993 fou un altre dia transcendent per al Conservatori. El recentment nomenat conseller d'Ensenyament, Joan M. Pujals, es reunia al despatx de la Diputació amb els responsables del Conservatori. Seria una reunió de gran importància per al futur del Centre. El Conseller posà com a condició indispensable, per poder seguir amb l'oficialitat i reconeixement del seu Departament com a Conservatori de titularitat pública, la implicació real i efectiva de les entitats del Consorci. El futur del centre, per uns moments, estigué en mans del destí. El Conseller posà damunt la taula –i exigí– dos compromisos:

¹⁰ Vegeu l'entrevista del diari *El Punt* a Lluís Brugués, (17-I-1991).

¹¹ Sobre la problemàtica de finançament d'aquells anys, veure l'article *L'educació musical i els conservatoris, a debat* (*Diari de Girona*, 22-XII-1992), de Lluís Brugués, i l'entrevista que amb el títol *Un conservatori a l'ull de l'huracà* ens feia el periodista Pau Lanao a *Fulls de comunicació gràfica* (Edit. Curbet&Marquès), 1993, pàgs. 4i5.

1. Acord de la Diputació i l'Ajuntament, en la part que els correspongui, de finançament ordinari del Conservatori.

2. Acord de finançament extraordinari per a la rehabilitació del nou edifici.

Per la seva banda, el conseller es comprometia a subvencions de fins a un 33 % per a l'edifici, a través de conveni, i a fer les primeres aportacions el desembre d'aquell mateix any.

Si bé hem tingut sovint aspectes a retreure als dirigents polítics al llarg de la vida del Conservatori, i dels quals no pensem fer cap mena de valoració aquí, hem de dir ben clarament que tant Josep Arnau com Joaquim Nadal, en aquest moment crític, varen demostrar una gran maduresa cultural, i sentit del compromís i de la solidaritat vers el Conservatori.

A partir d'aquí, varen quedar consolidats els tres punts bàsics que defineixen el Conservatori en el seu aspecte estructural. Amb ells, s'augurava un futur engrescador i, sobretot, estable i protegit institucionalment:

1. Model de finançament ordinari amb participació dels tres organismes públics: Generalitat, Diputació i Ajuntament.

2. Confirmació de reconeixement de centre de titularitat pública.

3. Acord per al nou edifici.

Del que allà es va parlar i acordar, no tot es va complir, però sí serví de punt d'inflexió per comprometre un xic més les institucions gironines i la pròpia Generalitat en el futur del Conservatori.

S'acabava de celebrar el 50è aniversari de l'entitat i, amb aquestes bases assegurades, en acabar la reunió i en un despatx de la mateixa Diputació vàrem apostar immediatament per una continuïtat mai tan ben consolidada i sense precedents per al Centre, tot disposant-nos ja per a la celebració del 75è aniversari, i per què no, del seu centenari.

En el transcurs d'aquest treball ja hem manifestat el nostre interès i sensibilitat pels temes relacionats amb la sardana i la cobla, i volem deixar constància aquí d'una col·laboració més del Conservatori amb la nostra dansa, l'any 1996, en el si del Concurs "La Sardana de Girona" que amb tant d'entusiasme vàrem organitzar amb Ràdio Girona i de la mà de Francina Boris, en reconeixement, també, al seu esforç, continuïtat, valentia i treball de 55 anys com a directora i presentadora d'un programa degà de la ràdio en català.

Abans de tancar aquest capítol hem de recordar un esdeveniment important en la història del Conservatori: la inauguració de l'edifici de Casa Ensesa com a nova seu. Era un dissabte el matí, el 22 d'abril de 1995. Puntualment, a les 11 del matí, arribaren les autoritats de la ciutat. El primer d'arribar fou l'alcalde Nadal, després arribarien el president de la Diputació i president del Consorci, Sr. Pere Macias, el diputat Josep López de Lerma, regidors i regidores de l'Ajuntament, representants de la Caixa de Girona, etc. Amb molta afluència de públic –alumnes, pares, professors i exprofessors, sobretot– es procedí als discursos de rigor, per a continuació fer un recorregut per les magnífiques i dignes instal·lacions de la rehabilitada casa Ensesa, de l'arquitecte Rafael Masó.

La celebració acabà amb un concert de sardanes a càrrec de la cobla del Conservatori en homenatge al mestre Civil. El programa fou el següent:

*	S'Agaró, bell redós (1953) (dedicada a Josep Ensesa)	F. Civil
*	Voreta l'Onyar (1963) (als Amics de la Sardana de Girona).....	F. Civil
*	Xamós mes d'abril (1981) (premi Pau Casals)	F. Civil
*	Festa de la Santa Creu (estrena per a cobla)	F. Civil
*	El pou de la roca	J. Viader
*	Morenito (Vals)	F. Perich
*	Cosquilloso (Polka)	F. Perich
*	Girona aimada	V. Bou

La cobla estigué formada per alumnes i professors del Centre sota la batuta de Francesc Cassú. L'acte fou emotiu i causa de gran satisfacció per a tota la comunitat del Conservatori per haver aconseguit un edifici que s'havia estat reclamant des de feia molts anys.

CAPÍTOL XI.- ÚLTIMA ETAPA (1996-2007)

11.1. UN NOU EQUIP DIRECTIU

A partir de juliol de 1996 entra Miquel Sunyer com a director després d'onze anys de Brugués en el càrrec. Fa equip amb Lluïsa Pardàs (cap d'estudis) i Pilar Peraferrer (secretària). És un any transcendent en la vida del centre. La nova direcció afronta el repte i pren decisions importants. Nova planificació de la part pedagògica, sobretot pel que fa a organització dels diferents departaments, avaluacions, etc. Juntament amb l'APA fa un nou organigrama i impulsa l'orquestra, amb resultats del tot elogiabls.

Es comença a parlar sobre la possibilitat de separació del Conservatori i l'Escola, tasca feixuga que li va tocar liderar a Miquel Sunyer, i ben aviat es confirma la separació dels dos centres.

Mentrestant, els representants sindicals Pere Frigolé, Jordi Rigau i Carme Riera, enmig d'aquest futur incert, perfilen la redacció d'un conveni, sense saber si seria per als dos centres o només per a un d'ells. A final d'any, també es planteja si tenir un claustre i consell escolar únic, o un per a cada centre. Finalment, i després de moltes consultes, es decideix que hi hagi, de moment, un sol consell escolar.

En el terreny de professorat, entren Esteve Zulet, Noemí Sorribes, Natàlia Patricia Sánchez, Maria Bellido i Imma Pascual.

11.2. LA SEPARACIÓ ESCOLA-CONSERVATORI

El dia 30 de maig de 1997 té lloc un claustre extraordinari amb la presència de Joan Domènech, ponent de cultura de la Diputació; Joan Pluma, regidor de Cultura de l'Ajuntament; i Anna Pagans, representant de l'Ajuntament al consell escolar, per explicar personalment al professorat el procés que se seguiria en la separació, i es tranquil·litza el personal tot informant que es faria amb la màxima transparència i que, fets els primers estudis, ningú no havia de patir pel seu lloc de treball, ja que entre el Conservatori i l'Escola tothom era necessari. Per tant, només es tractava de distribuir bé el professorat, sempre en funció de la idoneïtat de cada persona i en funció de l'assessorament de la direcció del Conservatori.

Els representants del municipi expliquen que, una vegada separada legalment l'Escola del Conservatori, cada centre tindrà el seu conveni i la seva reglamentació específica, tot això sense descartar possibles acords puntuals en matèria de professorat o altres, i demanen, per a l'Escola, un professorat vocacional, un professorat que tingui ben clara la franja d'edat dels estudiants d'escola de música. També informen que han sortit dues professores interessades a dirigir l'Escola, Pilar Peraferrer i M. Àngels Bronsoms i deixen clar que la seu de l'Escola serà la Casa Ensesa.

Són també moments de canvis acadèmics en el país, i en aquesta reunió es tracten i surten a la llum molts altres aspectes relacionats amb el futur del Conservatori; sobre l'ambigüitat de les altes institucions respecte a la implantació a Girona d'un centre integrat amb el Departament d'Ensenyament; d'un IES que permetés compaginar l'ensenyament obligatori amb la música; del possible trasllat del Conservatori a la Casa de Cultura, etc. En síntesi, molts projectes, moltes incògnites i molts canvis, en alguns moments un xic difícils de pair en tan poc temps.

Ja el mes de juliol es comencen a rebre notícies sobre la dissolució del Consorci i els consegüents interrogants de quin seria, doncs, el futur del Conservatori, ja que en molts moments també es parlava si la Generalitat assumiria els conservatoris professionals.

Joan Domènech assisteix a la reunió de claustre de l'1 d'octubre de 1997 per acomiadar-se del Conservatori en haver estat nomenat delegat de Cultura de la Generalitat a Girona. Informa que ja ha estat aprovada la dissolució del Consorci i que, si bé la separació ja és efectiva des de principis del curs, la part administrativa i econòmica seguirà conjunta fins a final d'any.

Aquesta separació produeix un important canvi en l'organigrama del professorat. D'una banda, Pilar Peraferrer deixa la secretària i passa a ser la directora de l'Escola, formant equip amb M. Àngels

Bronsoms (cap d'estudis) i Esteve Zulet (secretari). Al Conservatori, Imma Ponsatí s'encarregarà de la secretaria.

Entra per concurs el professor Carles Lama, que guanya la plaça per oposició a final del 97, i Joan Carles Martínez cobreix la plaça de la Pilar Peraferrer. Silvia Sánchez deixa el centre per motius personals, i Lluís Caballeria ve cedit per l'Ajuntament i la Diputació en comissió de serveis i com a càrrec de confiança per responsabilitzar-se de l'orquestra.

En la separació, el professorat que es queda a l'Escola és: Peraferrer, Bronsoms, Josep Cassú, Fina Sirvent, Noemí Sorribes, Natàlia-Patricia Sánchez i Montse Frigolé. D'altres compaginen la docència en ambdós centres, com Jordi Rigau i Nativitat Gurri.

En el terreny purament acadèmic ja hem apuntat en capítols anteriors que l'impacte de la LOGSE va ser agressiu per als conservatoris i per als estudiants. L'equip de Sunyer ha d'afrontar la implantació d'aquest nou pla d'estudis i l'extinció progressiva del pla anterior del 66. Però, més enllà del que representa d'enrenou un canvi de pla d'estudis, el problema s'agreuja per la nova situació econòmica que es creava al Conservatori, una d'elles la pèrdua d'alumnat lliure.

Donarem a conèixer tot seguit uns quadres estadístics facilitats pel Departament d'Educació de la Generalitat i publicats en el treball de Maria Serrat¹, en els quals podem analitzar l'evolució dels centres catalans, tant de titularitat pública com privada, del seu alumnat, la situació de Girona dins el context català i el nombre d'alumnes segons nivells i graus de les comarques gironines, etc. L'estudi reflecteix el període de 1996 a 2002.

Taula 1.- Quadre d'alumnes segons províncies i anys (1996-2002).

PROVÍNCIES	TOTAL D'ALUMNES													
	Any 1996		Any 1997		Any 1998		Any 1999		Any 2000		Any 2001		Any 2002	
BCN	18.148	69%	18.924	70%	21.016	72%	21.576	70%	23.643	71%	21.031	70%	21.155	70%
Girona	2.806	11%	2.852	11%	2.760	9%	3.134	10%	3.167	10%	2.821	9%	2.797	9%
Lleida	2.023	7%	2.103	8%	2.209	8%	2.294	7%	2.408	7%	2.455	8%	2.421	8%
Tarragona	3.343	13%	3.122	12%	3.163	11%	3.667	12%	4.058	12%	3.683	12%	3.867	13%
TOTAL	26.320	100%	27.001	100%	29.148	100%	30.671	100%	33.276	100%	29.990	100%	30.240	100%

Taula 2.- Quadre amb nombre d'estudiants de graus elemental i mitjà per províncies i anys (1996-2002).

PROVÍNCIES	ELEMENTAL													
	1996	%	1997	%	1998	%	1999	%	2000	%	2001	%	2002	%
BCN	12.259	68%	12.053	72%	13.745	69%	15.946	70%	17.756	71%	15.635	69%	16.205	70%
Girona	2.003	11%	2.056	12%	2.217	11%	2.407	11%	2.450	10%	2.308	10%	2.250	10%
Lleida	1.327	7%	1.505	9%	1.553	8%	1.663	7%	1.694	7%	1.787	8%	1.520	7%
Tarragona	2.320	13%	1.094	7%	2.381	12%	2.781	12%	3.188	13%	2.955	13%	3.090	13%
TOTAL	17.909	100%	16.708	100%	19.896	100%	22.797	100%	25.088	100%	22.685	100%	23.065	100%

PROVÍNCIES	MITJÀ													
	1996	%	1997	%	1998	%	1999	%	2000	%	2001	%	2002	%
BCN	745	68%	2.488	52%	3.130	73%	5.155	70%	5.076	69%	4.360	70%	4.655	70%
Girona	113	10%	288	6%	443	10%	717	10%	710	10%	511	8%	547	8%
Lleida	109	10%	193	4%	325	8%	629	9%	714	10%	658	11%	640	10%
Tarragona	155	14%	1.848	38%	391	9%	860	12%	853	12%	694	11%	777	12%
TOTAL	1.122	100%	4.817	100%	4.289	100%	7.361	100%	7.353	100%	6.223	100%	6.619	100%

¹ Maria SERRAT i MARTÍN. *Els ensenyaments musicals a Catalunya, 1996/2002*. Prohom Edicions i Serveis Culturals, SL. Cabriels (Barcelona), 2005.

Taula 3.- Quadre amb el nombre de professors per províncies i titularitat del centre. (1996 - 2002).

CATALUNYA	1996						1997					
	públic	%	privat	%	Total	%	públic	%	privat	%	Total	%
Barcelona	944	59,1	629	76,8	1.573	64,8	1.056	64,7	763	77,6	1.819	69,4
Girona	181	11,3	121	14,8	302	12,4	129	7,9	129	13,1	258	9,8
Lleida	202	12,6		0,0	202	8,5	213	13,1	20	2,0	233	9,1
Tarragona	271	17,0	69	8,4	340	14,2	233	14,3	71	7,2	304	11,7
TOTAL	1.598	100,0	819	100,0	2.417	100,0	1.631	100,0	983	100,0	2.614	100,0

CATALUNYA	1998						1999					
	públic	%	privat	%	Total	%	públic	%	privat	%	Total	%
Barcelona	1.310	66,0	879	79,5	2.189	70,7	1.236	65,2	843	81,3	2.079	70,9
Girona	172	8,7	138	12,5	310	10,0	198	10,4	100	9,6	298	10,2
Lleida	218	11,0	21	1,9	239	7,8	219	11,5	24	2,3	243	8,3
Tarragona	285	14,4	67	6,1	352	11,5	244	12,9	70	6,8	314	10,7
TOTAL	1.985	100,0	1.105	100,0	3.090	100,0	1.897	100,0	1.037	100,0	2.934	100,0

CATALUNYA	2000						2001					
	públic	%	privat	%	Total	%	públic	%	privat	%	Total	%
Barcelona	1.254	63,7	915	78,0	2.169	69,0	1.386	64,7	950	77,5	2.336	69,4
Girona	169	8,6	140	11,9	309	9,8	167	7,8	145	11,8	312	9,3
Lleida	231	11,7	22	1,9	253	8,0	272	12,7	27	2,2	299	8,9
Tarragona	316	16,0	96	8,2	412	13,1	317	14,8	104	8,5	421	12,5
TOTAL	1.970	100,0	1.173	100,0	3.143	100,0	2.142	100,0	1.226	100,0	3.368	100,0

CATALUNYA	2002					
	públic	%	privat	%	Total	%
Barcelona	1.706	67,4	934	77,8	2.640	70,6
Girona	189	7,5	125	10,4	314	8,4
Lleida	279	11,0	25	2,1	304	8,2
Tarragona	359	14,2	117	9,7	476	12,8
TOTAL	2.533	100,0	1.201	100,0	3.734	100,0

Taula 4.- Quadre amb el nombre d'alumnes segons nivells i graus de les comarques de Girona (1996 - 2002):

Comarques de la província de Girona	Any 1996				Any 1997				Any 1998				Any 1999				
	LOGSE			P 66	LOGSE			P 66	LOGSE			P 66	LOGSE			Pla 66	
	N elem	N mitjà	G Mitjà		N elem	N mitjà	G Mitjà		N elem	N mitjà	G Mitjà		N elem	N mitjà	G Mitjà	G Sup	
Alt Empordà	474	-	14	112	359	33	18	57	369	64	-	20	398	45	-	18	5
Baix Empordà	466	-	26	20	538	85	-	20	499	145	-	14	507	147	-	6	5
Cerdanya	-	-	-	-	-	-	-	-	98	18	-	1	108	10	-	-	-
Garrotxa	232	-	2	14	238	14	7	15	255	23	-	4	309	35	-	6	-
Gironès	686	-	48	524	748	-	99	410	782	50	100	297	851	50	125	232	-
Pla de l'Estany	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ripollès	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Selva	145	-	23	20	173	32	-	6	214	43	-	7	234	43	-	-	-
TOTAL	2.003	-	113	690	2.056	164	124	508	2.217	343	100	343	2.407	330	125	262	10

Comarques de la província de Girona	Any 2000					Any 2001					Any 2002						
	LOGSE			Pla 66		LOGSE				Pla 66	LOGSE				Pla 66		
	N elem	N mitjà	G Mitjà	G Mitjà	G Sup	N elem	N mitjà	G Mitjà	G Sup	G Mitjà	G Sup	N elem	N mitjà	G Mitjà	G Sup	G M	G S
Alt Empordà	302	57	-	21	4	281	56	-	-	-	2	310	126	-	-	-	-
Baix Empordà	542	148	-	6	3	653	152	-	-	-	-	655	137	-	-	-	-
Cerdanya	141	8	-	1	-	43	12	-	-	-	-	53	11	-	-	-	-
Garrotxa	358	37	-	2	-	310	44	-	-	-	-	317	47	-	-	-	-
Gironès	880	51	150	182	-	868	44	158	-	-	-	867	42	163	-	-	-
Pla de l'Estany	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ripollès	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Selva	227	47	-	-	-	153	45	-	-	-	-	48	21	-	-	-	-
TOTAL	2.450	348	150	212	7	2.308	353	158	-	-	2	2.250	384	163	-	-	-

Taula 5.- Quadre amb el nombre d'escoles públiques i privades i alumnat per nivells i graus de la província de Girona (1996-2002):

Província de Girona									
Centres				Alumnes					
Públics	Privats	Total		Nivell elem.	Nivell mitjà	Grau mitjà	Grau sup.	TOTAL	
9	56%	7	43%	16	2.250	384	163	0	2.797

Taula 6.- Quadre d'escoles autoritzades per comarques i la seva relació amb el cens de població i habitant (1996-2002):

Província de Girona	Centres autoritzats			Cens de població	Centre / hab. x 100.000
	Públics	Privats	Total		
Alt Empordà	1	2	3	99.321	3,02
Baix Empordà	2	2	4	102.566	3,90
Cerdanya	1	0	1	14.158	7,06
Garrotxa	1	1	2	47.747	4,19
Gironès	3	2	5	136.543	3,66
Pla de l'Estany	0	0	0	24.347	0,00
Ripollès	0	0	0	25.744	0,00
Selva	1	0	1	117.393	0,85
TOTAL	9	7	16	567.819	2,82

A Girona els centres privats suposen el 43 %, una xifra molt més elevada que la mitjana de Catalunya, que és del 35 %. La *ratio* de centres per nombre d'habitants és de 2,83, similar a la ràtio de la província de Barcelona, amb 2,43.

L'Alt Empordà i el Baix Empordà són les comarques que tenen una oferta més similar a la resta de Catalunya en nombre de centres en relació amb els habitants i distribució d'oferta pública i privada.

L'evolució dels alumnes en aquests cursos és similar a la resta de Catalunya. Els alumnes de nivell elemental el 2002 suposen el 80 % (2.250) del total, xifra superior a la resta de Catalunya, i lògica si tenim en compte les característiques geogràfiques i demogràfiques de la província. Els alumnes del Gironès representen el 38 % (1.072); els del Baix Empordà (792), el 28 %, els de la Garrotxa (364), el 13 %; i els de l'Alt Empordà (436), el 16 %. La Cerdanya té el 2 % d'alumnes de la província.

Com a conclusió podem dir que a la província de Girona, i en l'època d'aquesta estadística, hi havia dues comarques que no tenien cap centre: el Pla de l'Estany i el Ripollès. Salvades aquestes situacions perquè en l'actualitat ja en disposen, podem dir que Girona queda equilibrada en nombre de centres. Quant a l'alumnat, el Gironès i el Baix Empordà concentren el 66 % dels alumnes.

11.3. DEL CONSORCI A UN ORGANISME AUTÒNOM

A partir de 1998 tot es veu una mica més clar. L'1 de gener de 1998 regeix ja el nou Organisme Autònom "Conservatori de Música Isaac Albéniz de la Diputació de Girona" (CMIADG),² que es cuidarà de gestionar el Conservatori. El reglament de règim intern va pel camí d'aprovar-se aquell mateix any (s'aprovaria el 13-X-98). Es treballa per dotar el personal del Conservatori d'un conveni col·lectiu per tal de consolidar unes bases laborals justes per a tothom. Després de llargues negociacions, s'aprova el text per al període 1998-2001. Vam haver de desistir, tot i els continuats esforços, del intents perquè la biblioteca, que s'havia quedat a la Casa Ensesa, retornés al Conservatori.

² Creat per acord del Ple de la Diputació de 29-VII-1997.

L'estiu de 1998, la Sra. Remei (conserge que vivia a l'últim pis de la Cort Reial) deixa l'habitatge per motius de salut i se'n va a viure a casa de la seva filla. Això permet ampliar l'espai en tres o quatre aules més, que són molt benvingudes.

A partir d'aquest any l'APA es disposa a organitzar una activitat poc freqüent fins aleshores al Conservatori: es tracta de les Colònies Musicals. El 1998 i 1999 es fan al centre escolar El Collell, a Sant Miquel de Campmajor, i l'any 2000 al Mas Batllori, a Pujals dels Cavallers.

Deixa el Conservatori el professor de trompeta Josep Ramon Prats i entra Dani Gallostra, i les tasques de secretaria acadèmica, que estaven a càrrec d'Imma Ponsatí, passen a M. Àngels Pardàs a partir de l'1 d'octubre de 1998.

Des del punt de vista pedagògic, se segueix una política de potenciar al màxim els instruments de corda i vent per arribar a obtenir una orquestra simfònica. N'és exemple la implantació de les especialitats d'oboè i de trompa. El 1998-99 s'inicien els estudis de viola i de clavicèmbal i, en plena aparició de les noves tecnologies, que naturalment afecten també la música, s'instal·la una aula d'informàtica i s'implanta la disciplina d'informàtica musical.

11.4. DE LES VOLTES D'EN ROSÉS A LA CASA DE CULTURA

A principi de 1999 la Diputació compra d'edifici Fòrum del carrer Albareda per a ús del Conservatori i altres dependències de la Diputació. El President ho anuncia en la reunió de 23 de març. Cal dir que si bé aquesta compra tenia com a objectiu destinar-hi el Conservatori, sempre es va veure com a seu provisional, fins i tot per part de la mateixa Diputació.

Més tard, cap al setembre, el nou president, Sr. Pàramo, en vista de l'elevat cost de la rehabilitació, reflexiona sobre el trasllat i apunta cap a altres possibilitats.

El 16 de novembre, en una assemblea de pares, Pàramo fa públic el seu compromís de trobar una seu definitiva per al Conservatori dins aquella legislatura. Davant la pressió dels pares sobre la perillosa situació de l'edifici de la Cort Reial, del manifest del claustre de 9-XII-1998 sobre les mancances de l'edifici, i d'una carta de Miquel Sunyer en la qual li demana un certificat oficial de l'arquitecte sobre la idoneïtat de l'edifici, Pàramo ordena tancar l'edifici de la Cort Reial el 22 de novembre (Sta. Cecília) de 1999, i a partir del 9 de desembre s'entra al segon pis de la Casa de Cultura.

En la reunió de Junta de Govern de l'Organisme del 25 de novembre s'aprova fer gestions amb l'Ajuntament, perquè, en correspondència al suport econòmic rebut de la Diputació per a les obres d'adequació de l'Escola de Música i per a la dotació d'equipaments, col·labori a posar a disposició del Conservatori un solar o un edifici a la ciutat de Girona que reuneixi les condicions necessàries per instal·lar-hi la futura seu del centre. Sembla que no hi hagué resposta a aquesta petició.

Mentrestant la vida del Conservatori segueix el seu curs, i aquell estiu l'orquestra viatja a Rasstatt, al festival Eurotreff, viatge que resulta un èxit en tots els aspectes.

En el terreny del professorat, Carme Rodríguez demana excedència voluntària i en el seu lloc entra Salvador Parrón. També entra Jordi Sunyer per a les classes d'alemany.

A partir de l'agost de 2000, i amb motiu d'oposicions celebrades el mes anterior, passen a la situació d'adjunts Carles Lama, Esteve Zulet, Victòria Fernández, Sara Parés, Berta Gasull i Daniel Gallostra, i a partir del setembre i com a resultat d'un torn de promoció interna, passen d'adjunts a titulars Anna Cassú, Sofia Cabruja i Sara Pujolràs amb efecte des de l'1 d'octubre.

En el transcurs de la vida del centre també hi ha moments de distensió. Un que no podem deixar d'esmentar és una simpàtica i a la vegada seriosa i reiterada petició del professor Bassal, bon company que sempre en té una per dir, i que mig seriosament mig en broma ve sol·licitant de qui correspongui una plaça d'aparcament prop del Conservatori des de fa dècades. La seva paciència, insistència i manera de demanar-ho ja s'ha convertit en un clàssic de les reunions. La convicció, per

la seva part, d'una possible solució al problema, reivindicació, per altra part, més que justa, fa que els precis i preguntes del final de les sessions s'acabin sovint amb una forta riallada de tots els assistents.

El curs 1999-2000 Pilar Peraferrer es reincorpora al Conservatori i, un any més tard, l'octubre de 2000, Josep Cassú, ambdós provinents de l'Escola Municipal d'acord amb els pactes establerts en el moment de la separació del Conservatori i l'Escola..

En la reunió de l'organisme del 26 de maig de 2000 s'aprova retornar al Departament de Treball de la Generalitat l'immoble de la Cort Reial, cedit en el seu moment per a seu del Conservatori. Més tard l'edifici passaria a propietat de l'Ajuntament, qui a la vegada anunciaria la intenció de destinar-lo a pisos adaptats per a la gent gran, i els seus baixos a locals socials per a les necessitats dels veïns, entitats i associacions del Barri Vell.

El novembre de 2000 es rep la bona notícia de la donació de l'orgue de la família Altisent, de Barcelona, a la Diputació, per a ús del Conservatori. L'instrument és un aparell mecànic de mida mitjana amb dos teclats de mans i un altre de peus i amb 579 tubs. L'orgue va ser construït per Aragonès l'any 1962. En aquests moments les obres d'adequació a l'auditori Viader van a bon ritme, i serà el primer orgue de la història de Girona situat fora d'un recinte religiós.

11.5. PROFESSORS: R. BUSQUETS, À. ALABERT i E. GARCIA

ROSER BUSQUETS i VERDAGUER

A la convocatòria d'eleccions per al càrrec de director del maig de 2000 no es presenta ningú. Miquel Sunyer havia manifestat la seva renúncia a continuar en el càrrec, i la Diputació nomena directora Roser Busquets per al curs 2000-2001. El nomenament es fa de manera provisional en espera dels pocs mesos que falten per a les properes eleccions. El sistema emprat va ser el de recórrer al procediment extraordinari de designació per l'ens titular. Aquest nomenament s'efectuà pensant, també, en una persona de llarga trajectòria a la casa i com a reconeixement implícit als seus anys de servei al centre.

Roser Busquets comença a estudiar música de ben petita a l'acadèmia del mestre Civil al carrer de l'Argenteria. És filla de Josep M. Busquets, reconegut decorador del noucentisme a Girona i neboda dels germans Narcís, Lluís i Jaume Busquets, tots ells d'una nissaga d'artistes dedicats a les arts aplicades. La seva mare regentava l'establiment familiar d'articles de viatge situat a la planta baixa de l'edifici de la seva propietat, al mateix cor de la ciutat, a la Rambla de la Llibertat. Va començar el batxillerat a l'acadèmia Coquard, i posteriorment a l'institut Muntaner, de Figueres. Mentre estava a Figueres residia a les monges escolàpies, on hi havia de superiora una germana del seu avi. Continua estudiant música amb la monja del col·legi i quan anava a Girona, per vacances, seguia els estudis amb el mestre Civil.

Acabats els estudis entra de professora al Conservatori, l'any 1958, i més tard a l'Escola de Mestres el curs 1967-68. En totes dues institucions desenvolupa una molt bona tasca pedagògica. Especialment al Conservatori hi consagra molta activitat i hi dedica part de la seva vida. Per la seva trajectòria humana i professional, Roser Busquets situa dues personalitats musicals com a eixos de referència en la seva carrera: els mestres Civil i Viader.

Però si hi ha una institució amb la qual s'identifica plenament, és la seva coral, Saba Nova. Difícilment es pot parlar amb Busquets i no fer-ho de Saba Nova. Els seus cantaires els estima com si fossin fills seus, i és que parlar amb ella és parlar de Saba Nova. Els orígens d'aquesta coral són ben coneguts pels gironins: nasqué com una secció infantil de la Capella Polifònica, amb l'objectiu de nodrir-la de cantaires. Busquets cantava amb la Polifònica des de l'any 1964 i, juntament amb una altra companya, Esperança Pèlach, i el mestre Viader decidiren engrescar-se en l'aventura d'una coral infantil. Així és com el curs 1968-69 naixia aquesta coral, amb 17 nens i nenes.

Roser Busquets es jubilà del Conservatori i de l'Escola de Mestres l'any 2001, i ara es dedica a tot allò que durant tants anys d'ocupacions no va poder fer, però una activitat no ha deixat: la seva estimada coral Saba Nova.

ÀNGELS ALABERT I FELIU

En el capítol IX fèiem esment a “les primeres oposicions” que es varen fer al Conservatori, l’any 1965. Com ja havíem dit, els seus protagonistes foren Àngels Alabert i Emili Garcia. Dit d’una altra manera, varen ser els primers professors a passar un “mal rato”. Anem a esbossar un petit perfil personal i professional de cadascun d’ells.

Les més de quatre dècades d’Àngels Alabert al Conservatori es poden resumir en poques paraules: bona companya i bona professora. Ella havia de ser músic, perquè era amiga de Bach, de Mozart, de Beethoven... Començà de ben petita al col·legi Vedruna amb la germana Isabel Guilera. A la seva família no hi havia antecedents musicals. Per això el destí li posà un guia ja de ben petita, Manuel Saderra i Puigferrer. Ella en ens diu: “El mestre Puigferrer ha estat sens dubte el meu guia i mecenes espiritual al llarg dels meus estudis musicals. La providencial casualitat del nostre veïnatge en els primers anys va fer que es convertís en l’estímul més important per al meu il·lusionat estudi. Es preocupà que els meus pares em compressin el primer piano, i els encoratjà que no defallissin fins i tot en moments tan crítics per a les modestes economies com eren els anys cinquanta, que fou quan es feren imperants els meus desplaçaments constants a Barcelona.”³ Ens consta que l’admiració i respecte de l’Àngels per Saderra ha estat una constant, no solament en vida d’ell, sinó per sempre més.

Resulta difícil dir què va fer Alabert al Conservatori. Seria més fàcil i precís dir el que no va fer. Col·laborà en l’equip directiu com a cap d’estudis des de l’any 1990 al 1996. Impartí classes de piano, música de cambra, harmonia, contrapunt, fuga, composició, instrumentació, història de la música, estètica, etc.

En el terreny de la composició, ja disposa d’un respectable *opus*, amb obres escrites per a piano, orquestra, cor, etc. Ha donat cicles de conferències, ha estat membre assessor del departament de Cultura Popular de la Generalitat, i membre del jurat de diversos concursos, de piano, de composició i de composició per a cobla. Fundà el Cor Maragall el 1979, agrupació que s’ha mantingut estable des de la seva fundació i que és tot un referent del cant coral a Girona i comarques. Com a pianista, forma part des de 1991 del grup Paraula de Poeta, entre altres.

Voldríem destacar la seva capacitat de treball. Sens dubte, ha estat una de les professores de l’últim quart de segle a Girona que ha preparat més alumnes, entre la seva docència particular i al Conservatori. Aquest èxit com a pedagoga ve avalat per la seva bona preparació, que per cert no ha deixat mai d’exercitar. Ara, jubilada des del curs passat, podrà gaudir amb més tranquil·litat d’escoltar els seus compositors preferits en companyia de la seva família i dels seus néts.

EMILI GARCIA I SOLÉS

Quan, l’any 1965, Emili Garcia es presentà a les oposicions al Conservatori, hi havia una sola plaça. S’hi presentaren dos aspirants, Àngels Alabert i ell mateix. El jurat, veient l’alta preparació dels dos opositors, optà per demanar l’ampliació de l’oferta a dues places. És així com entraren els dos companys al Conservatori, a través i com a conseqüència d’una certa rivalitat, en aquest cas del tot sana.

L’Emili fou un músic primerenc. De ben petit la música ja li sonava per tots costats. D’una banda, el seu pare havia regentat el bar del Casino a Caldes de Malavella, on freqüentment es feia ball i les orquestres hi sovintejaven. De l’altra, a casa seva, havien acollit un músic excepcional, el seu oncle Ferran Jofre, que amb motiu de tocar a l’orquestra Maravella i de trobar-se amb una incapacitació física important, s’havia instal·lat a casa de la seva germana, la mare de l’Emili. Jofre li ensenyà el violí i li inculcà la passió per la música, al mateix temps que s’anava preparant amb el piano. Més tard va rebre classes del mestre Pere Vallribera, a Barcelona.

Garcia ha estat un puntal al Conservatori i col·laborà en diferents equips de direcció: cap d’estudis (1985-90), vicedirector (1990-93) i secretari (1993-96).

³ MOLERO, Eugeni. *Josep i Manuel Saderra. Músics de cobla i compositors*. Edit. Pòrtic. Barcelona, 1983.

Voldríem destacar d'Emili Garcia la seva devoció pel piano. Durant uns anys demanà excedència voluntària com a professor per haver d'atendre el negoci particular, que no podia ser altre que la venda de pianos. No tardà a demanar la incorporació novament. Necessitava eals seus alumnes. Els exigia rigor en l'estudi, però a la vegada els regalava coneixements, protecció i amistat, secret d'un bon professor.

Emili Garcia es retirà el juliol de 2002, i gaudeix plenament d'una jubilació ben merescuda, escoltant Chopin o qualsevol obra ben interpretada per la nostra Alicia de Larrocha, o pel mític Rubinstein, i encara millor després d'un bon dinar i, si pot ser, gaudint de l'aroma d'un bon puro havà.

11.6. NOVES ELECCIONS A LA DIRECCIÓ

En les eleccions del maig de 2001 fou elegida Lluïsa Pardàs com a directora. Formà equip amb Sara Parés, secretària, i M. Àngels Pardàs, cap d'estudis. Els objectius que aquest nou equip es va marcar com a prioritaris són els següents:

- Potenciació del treball dels departaments. Potenciació dels caps de departament com a canalitzadors i dinamitzadors de tot el que afecta la seva àrea i com a fil comunicador entre els professors i l'equip directiu.
- Treballar acuradament la realització i la coordinació de tota l'activitat diària i quotidiana del centre.
- Potenciar el treball de l'orquestra i de la banda.
- Potenciar activitats extraacadèmiques (cursos, *master class*, conferències, etc.)
- Incorporar noves especialitats.

En el període que va des de l'1 de juliol de 2001 al 30 d'agost de 2006, etapa de la professora Lluïsa Pardàs com a directora, hi hagué un seguit d'incorporacions d'instruments: orgue, percussió, trombó, viola de gamba, trompa, tuba, bombardí, arpa i els instruments de corda polsada del renaixement i el barroc.

Es crea el Cor del Conservatori (2001) i el Cor de Cambra (2003), així com els Premis d'Interpretació Musical (2001-02) i s'impulsa la biblioteca i fonoteca. També es contracta un bibliotecari.

Remarquem l'esforç d'aquests anys en l'adquisició de material i instruments, com per exemple la dotació completa de l'aula de percussió, varis instruments de vent –com clarinets, oboès, flautes de bec, trompes, tuba, bombardí– i violes de gamba, tiorba, guitarra barroca, etc.

S'engeguen un seguit d'activitats amb l'objectiu de potenciar la participació dels alumnes, especialment pianistes, en activitats lúdiques i col·lectives, com el cicle d'Audicions insòlites; el Concert del cafè amb llet; Concert de les espelmes; Concert dels cinc minuts; Concert de Carnaval i el Concert de la lluna plena.

En un camp ben diferent, són anys que la informàtica entra a les aules i es consolida a nivell administratiu. Per això es crea la pàgina web (www.cmg.cat) i s'organitzen cursos de formació permanent, tant per al personal docent com per al no docent.

També es produeix una millora quant a professorat, marcada per una política de contenció. Es convoquen oposicions de promoció interna en les quals tres professors adjunts passen a titulars (llenguatge musical, harmonia i cant); el 2005 es convoquen cinc places per a professor adjunt (violí, viola, cant, trombó i orgue); i el 2006 quatre places per a professor adjunt (trompa, guitarra, piano i polivalent de llenguatge i piano).

L'any 2004 cal destacar la signatura d'un nou conveni laboral que millora substancialment l'anterior, sobretot pel que fa a prestacions socials i a un intent i voluntat d'equiparació de les condicions laborals amb les del professorat de secundària.

Com ja havíem dit, són anys de canvis acadèmics: es produeix l'extinció del pla del 66, i s'acaben les últimes proves extraordinàries d'aquest pla l'any 2003. Desapareixen els exàmens lliures, i l'alumnat passa a registrar-se totalment per la LOGSE, amb la incorporació d'alumnes no reglats a partir de 2003-04. Aquest mateix curs s'aplica la normativa de la Generalitat consistent en un límit del nombre d'alumnes per curs amb 180 de grau mitjà finançats parcialment per la Generalitat.

El 2005-06 s'inicia el que ha de ser l'embrió dels ensenyaments de nivell elemental, amb la incorporació dels cursos d'iniciació i preparatori.

11.7. NOUS ESTATUTS. EL CONSERVATORI ESCOLA DE LA DIPUTACIÓ

En el transcurs de l'any 2005 la Diputació pren la decisió de fer canvis al Conservatori, i comença a elaborar uns nous estatuts de l'Organisme Autònom que, entre altres novetats, defineixen una nova organització dels òrgans de govern.

Es constitueixen tres tipus d'òrgans: de govern, de direcció i consultius. Entre aquests canvis importants hi ha el nomenament del professor del Conservatori Carles Lama com a director del nou Organisme Autònom. Aquest nomenament ve avalat en virtut d'un projecte presentat pel mateix professor, i que obeeix al nom de *Leonardo*: porta implícit un ambiciós disseny de programa educatiu per al Conservatori i d'impuls del fet musical a Girona i comarques que va des de l'àmbit pedagògic, l'artístic i cultural fins a les activitats. Inclou també un pla estratègic que recull un ventall de projectes que es poden crear i/o adherir a la gestió de l'Organisme.

Com a conseqüència d'aquest nomenament, es designa un nou equip directiu format per Lluís Brugués (director acadèmic), Rosa Masferrer (cap d'estudis) i Josep M. Escalona (secretari).

Aquest nou equip comença les seves funcions el dia 1 de setembre de 2006, i, d'acord amb el projecte del director de l'Organisme, engega una nova etapa al Conservatori amb un programa basat en quatre punts: un pla acadèmic, un pla d'activitats, un pla de comunicació i un sobre l'edifici i el material. Són els següents:

1.- Pla acadèmic:

- Consolidar el nivell elemental (escola de música).
- Adequar els estudis de grau mitjà a la nova normativa acadèmica de la LOE.
- Elaborar el Pla Anual de Centre (PAC).
- Elaborar una Guia del Professor.
- Donar una nova orientació i impuls als premis d'interpretació i composició.
- Organitzar els Pòdiums per a joves intèrprets.

2.- Pla d'activitats:

- Organitzar un Curs de Postgrau en Educació Musical en conveni amb la Universitat de Girona (UdG).⁴
- Organitzar una Temporada de Concerts per a professors del Conservatori.
- Organitzar un cicle de concerts familiars.
- Organitzar un cicle de conferències.
- Crear una Escola de Cobla.
- Crear l'Aula Oberta.
- Crear l'Aula de música antiga.
- Crear un programa amb la televisió de Girona.
- Fer el llibre de la Història del Conservatori.

---

⁴ Sobre la convicció i necessitat de la bona entesa i apropament entre la Universitat i els Conservatoris, vegeu l'article *Música i Universitat*, de Lluís Brugués, *El Punt*, de 5-IX-1987.

3.- Pla de comunicació:

- Donar a conèixer a través del programa de TV les activitats del Conservatori, la de les escoles de Girona i comarques, i en definitiva, el fet musical a Girona.
- Elaborar una nova imatge corporativa.
- Donar a conèixer les activitats a través de rodes de premsa.
- Donar a conèixer les activitats a tota la comunitat del Conservatori a través de correu electrònic.

4.- Edifici, material i biblioteca

- Comprar el material instrumental que sigui necessari.
- Fer un seguiment i manteniment de tot el material (instruments, afinació, mobiliari, material informàtic, etc.).
- Rehabilitació de l'aula O com a auditori.
- Adequar despatxos i instal·lar més lavabos.
- Nou sistema de gestió de la biblioteca: compres urgents, compres de fons, etc.

Hem de dir que cada proposta del Pla d'activitats agrupa, en alguns casos, un bon nombre de matèries. Per exemple: l'Aula Oberta es compon de l'Aula de Música Antiga, l'Aula de Música Moderna, l'Aula de noves tecnologies aplicades a la música, l'Aula de teatre musical, el curs dirigit a la pedagogia del llenguatge musical, l'educació corporal, el curs de composició i el Cant a l'abast de tothom.

Ens enorgulleix dir que a la hora de tancar la redacció d'aquest llibre, podem constatar que, amb un any i escaig de treball, s'ha complert pràcticament el 100 % dels punts marcats com a declaració d'intencions.

Dins la programació d'activitats del Conservatori, volem destacar la que va tenir lloc el dia 31 de març de 2007 a l'Auditori-Palau de Congressos, dins la Temporada de Concerts que el Conservatori organitza anualment. Es tracta d'un projecte ja iniciat anteriorment consistent a recuperar una obra encara inèdita del mestre Civil, acabada l'any 1975, el poema-oratori *Magdalena Penitent*, per a cor, solistes i orquestra, amb orgue. El text és de Salvador Sunyer, i la poguérem escoltar interpretada per l'orquestra simfònica del Conservatori al complet, junt amb la coral Saba Nova, el Cor de Cambra del Conservatori i la Coral Regina, tot sota la direcció de Lluís Caballeria i les veus dels solistes Salvador Parrón, Chantal Botanch, Montserrat Comadira, Titon Frauca i Xavier Mendoza.

En el transcurs del mes de juliol i setembre de 2007 se celebren diversos concursos de professorat, el resultat dels quals porten els següents professors a formar part del claustre a partir del curs 2007-08: Catalina Reus, François Ragot, Ruth Lluís, Abel Puig, Severine Rospocher, Maike Burgdorf, Christian Sala, Marcel Sabaté, Jordi Estartús, Carme Ciuró, Elvira Querol, Rosa Masferrer i Mélanie Molina.

A més d'aquests professors, molts dels quals ja formaven part del Conservatori, hi entraren, François Iapichella (percussió), Carme Lleixà (llenguatge musical), Jorgelina Giordano (cant coral) i Arianne Prüssner. Amb anterioritat hi havia entrat el professor de piano Gennady Dzyubenko.

També aquest curs, i després d'una excedència, es reincorpora la professora d'oboè Berta Gasull, i el setembre de 2007, després d'una bona tasca com a professor de contrabaix durant 22 anys, anuncia la seva baixa Enric Rigau. També varen causar baixa els professors Joan Gay (història de la música) i Santiago Molas (percussió).

En el departament administratiu, M. Rosa Perich, després de superar el corresponent concurs, passà a la categoria d'administrativa a partir de l'1 d'octubre de 2007, i dins d'una reorganització d'aquest departament s'amplià la plantilla amb Gemma Domènech, Elisenda Vidal i Pilar Pablo.

11.8. L'ASSOCIACIÓ DE PARES I MARES

La munió de pares i mares compromesos i solidaris amb el Conservatori ha estat un bon exemple d'una APA que, des de la seva fundació, ha tingut sempre com a objectiu fonamental la millora constant i la col·laboració amb els equips directius de torn.

Són molts pares i mares els que, a l'aixopluc de l'Associació, han dedicat hores de la setmana, vespres i moltes vegades dissabtes i diumenges i dies de Nadal a organitzar, planificar i acompanyar els seus fills i els dels altres a concerts, colònies o intercanvis; a preparar berenars, assemblees o redactar actes o instàncies; i també a somniar en projectes i reivindicacions.

En nom de tot el Conservatori, agraiïm molt sincerament el treball que ha vingut fent l'Associació de Pares i Mares des de la seva constitució aquell 26 d'octubre de 1992. A tots els que han format part de la junta en una etapa o l'altra, i d'una manera especial als seus presidents. A Jaume Pinyol, que va presidir la primera assemblea aquell ja llunyà 15 de desembre de 1992, precisament el mateix dia de l'aprovació dels Estatuts de l'Associació, i a tots els que l'han precedit: Josep Lluís Marcos, Jaume Guerra, Rosa Carreras i Chantal Botanch. A tots, moltes gràcies.

11.9. CLOENDA

El temps passa de pressa. D'aquí poc farà un segle que el mestre Civil va arribar a Girona, carregat d'il·lusions per fundar un conservatori de música. Aquell centre que ell i els seus col·laboradors varen crear ja ha complert seixanta-cinc anys. Escriure la història d'aquest camí ha estat un plaer. Ens ha portat feina, però ben mirat ha estat un dit i fet, perquè les coses que es fan a gust mai no resulten feixugues. D'uns quants fulls que dèiem en el pròleg, n'han sortit unes quantes pàgines més. Desitgem de tot cor als que les llegiu que no us en faltin ni que us en sobrin, que siguin les justes i necessàries; que expressin i interpretin bé la partitura feta entre tots els que hem desenvolupat alguna tasca en aquesta orquestra que és el Conservatori. Ens hi sentim degudament identificats, i esperem que d'aquesta partitura no ens hàgim descuidat de cap partícel·la.

El Conservatori ha arribat a una majoria d'edat. Ha arribat fins aquí perquè no ha donat, ni ha vist mai, el seu projecte per acabat. El Conservatori és una institució en moviment, com la música, sempre amb dinàmica pròpia i, per tant, ha buscat permanentment un punt d'estímul per millorar, ja que els alumnes que avui té són l'esperança del demà.

No podem finalitzar aquest treball d'altra manera que amb un record entranyable per als companys i companyes de professió de la primera volada: Viader, Geli, Guillaume, Busquets, Alabert, Garcia, i d'una manera molt especial als fundadors del centre Francesc Civil, Ramon Arnau i Josep Saló, per haver aguantat i suportat aquelles situacions tan delicades i amb unes condicions ben precàries i de provisionalitat dels primers temps.

Ja en la recta final d'aquesta crònica volem, a tall d'homenatge, referir-nos a tots els professors i personal d'administració i serveis que al llarg d'aquests seixanta-cinc anys han passat pel centre. Mantenir aquesta memòria, encara que sigui en una aparent i simple llista, sense recull de vivències ni relats descriptius o cronològics que l'acompanyin, és un reconeixement i una forma de fer justícia – creiem – a totes les persones que han fet possible el dia a dia del Conservatori de Música de Girona.

I si d'il·lusió parlàvem fa uns moments, amb il·lusió volem acabar aquesta història. El somni de poder tenir un edifici propi per al Conservatori sembla cada vegada més a prop. El projecte que la Diputació té engegat per remodelar la Casa de Cultura, seu actual del Conservatori, pot convertir-se en un futur no llunyà en una nova seu moderna i adequada a les necessitats del futur. L'estiu passat, l'equip d'arquitectes Mercadé-Fernández ha estat guanyador del concurs de projectes amb el lema "Boira", i l'avantprojecte està ja dissenyat. Ens queda ara, mentre esperem, la il·lusió de contemplar aquestes imatges.

11.10. PERSONAL DEL CONSERVATORI DES DE LA SEVA FUNDACIÓ

PROFESSORS

Aguilar Cid, Enric	Fèlix Riera, Joan Miquel
Alabert Feliu, M. Àngels	Fernández Benítez, Victòria
Alcaraz Muset, Josep	Ferrer Barba, Anna
Almeda Fina, Maria Anna	Ferrer Travé, Josep
Anglada Geli, Adrià	Figa Vaello, Maria
Arnau Serrano, Ramon (fundador)	Fiordaliso, Pier Francesco
Bassal Riera, Josep	Frigolé Planas, Montserrat
Bellido Navarro, Maria	Frigolé Teixidor, Pere
Boix Risech, Josep M.	Gallostra Montells, Daniel
Bosch Puigmal, Narcís	Garcia Berthou, Emili
Bronsoms Ribas, M. Àngels	Garcia Salas, Jordi
Brugués Agustí, Lluís	Garcia Solés, Emili
Buj Corral, Marina	Gasull Altisent, Berta
Burgdorf, Maïke	Gay Puigbert, Joan
Busquets Congost, Esperança	Geli Tarrès, Francesc
Busquets Verdaguer, Roser	Giordano, Jorgelina
Caballeria Barrera, Lluís	Girbal Pujadas, Montserrat
Camps Comellas, Francesc	Gispert Vila, Josep
Cabruja Casas, Sofia	González Piñero, Angel
Canela Mas, Meritxell	Guillaume Costejà, Joan
Canet Castelló, David	Guinovart Poch, Lluís
Cao Iglesias, Humberto	Gurri Martorell, Nativitat
Cases Martos, Montserrat	Haller, Ulrike
Cassú Jordi, Francesc	Iapichella, François
Cassú Serra, Anna M.	Jambrina Santacreu, Almudena
Cassú Serra, Josep	Jofresa Iserte, Sònia
Castanyer Bachs, Pau	Lama Niebla, Carles
Ciuró Bellver, Carme	Lira Diemecke, Jesús
Civil Castellví, Francesc (fundador)	Lleixà Arribas, Carme
Comadevall Roca, Manel	Lluís Borràs, Ruth
Comadira Moragriega, Montserrat	Mameli, Andrea
Delgado González, Francesc Xavier	Martínez Prat, Joan Carles
Díaz Latorre, Xavier	Masferrer Voltas, Rosa
Domingo Tomàs, Carles	Masriera Turró, Enric
Dzyubenko, Gennady	Massaguer Meléndez, Montserrat
Escalona Canyet, Josep M.	Meneses Sendrós, Montserrat
Esquí Mercader, Mercè	Mestres Valero, Àngel
Estartús Pujol, Jordi	Mineo, Francesca

Molina Villota, Mélanie
 Molas Alberich, Santiago
 Pallàs Mariani, Laura
 Pardàs Feliu, M. Àngels
 Pardàs Feliu, Lluïsa
 Parés Masdevall, Sara
 Parra Esteve, Tània
 Parrón Conus, Salvador
 Pascual Freixas, Imma
 Peraferrer Bramón, Pilar
 Pérez Fernández, Vicente
 Pertegaz Rubert, Carles
 Ponsatí Ferrer, Inmaculada
 Prats Miró, Josep-Ramon
 Prüssner, Arianne
 Pubill Puig, Joan
 Pugés, Marta
 Pujolràs Naspreda, Sara
 Puig Font, Abel
 Querol Querol, Elvira
 Ragot Alquézar, François
 Reus Gelabert, Catalina
 Riera Serriñana, Carme
 Rigau Costa, Jordi
 Rigau Prats, Enric
 Rodríguez Arceiz, M. Carmen
 Rospocher, Séverine
 Sabaté Reixach, Marcel

Sadurní Brugué, Joan
 Sala Christian, Michel Jean
 Sala Masdemont, Marta
 Saló Bos, Josep (fundador)
 Sánchez Ariño, Silvia
 Sánchez Garcia, Joan E.
 Sánchez Torra, Natàlia P.
 Sanchis Bros, Mercè
 Saragossa Galvany, Pere
 Schütz, Monik Eszter
 Sirvent Sánchez, Dolors
 Sirvent Sánchez, Fina
 Solà Ortega, Lali
 Sorribes Sánchez, Noemí
 Stoyanova Ivanova, Stanislava
 Sunyer Bargalló, Jordi
 Sunyer Bover, Miquel
 Tàpias Farré, Roger
 Thió Ordis, Teresa
 Thomas, Franck R.
 Torramilans Lluís, Elisenda
 Torrent Pruna, Xavier
 Tro Merino, Josep
 Vázquez Carreras, Concepció
 Vallespí Dalmau, Anna
 Viader Moliné, Josep
 Zulet Barba, Esteve

PERSONAL D'ADMINISTRACIÓ I SERVEIS

Agustí Ferrer, Jordi
 Cassú Estiu, Lluís
 Comas Nadal, Remei
 Denamur Amorós, Ian
 Domènech Sistané, Gemma
 Ginesta Pérez, Cèlia
 Martínez Peñín, M. Luz
 Onrubia Pintado, David (RRHH)

Pablo Vela, Mercè
 Pablo Vela, Pilar
 Perich Santaló, M. Rosa
 Roldán González, Antonio
 Serra Arús, Xavier (bibliotecari)
 Solans Pàmies, Antonio
 Vela Serrano, Pura
 Vidal Comellas, Elisenda

11.11 HISTORIAL CRONOLÒGIC DEL CONSERVATORI (1942-2008)

1942	1 juny	S'aproven els Estatuts i Reglament de l'Escola Provincial de Música de l'Obra d'Educació i Descans.
	1 octubre	Comencen les classes a l'edifici de la CNS al carrer Barcelona, 5, 6è, amb 23 alumnes i un pressupost de 1.352,50 pessetes. Formen el claustre els seus fundadors, mestres Francesc Civil (director) i Ramon Arnau, amb la col·laboració de Josep Saló.
1944	1 octubre	L'Escola es trasllada al Centre Cultural del carrer de la Força, núm. 29.
1946	1 octubre	Nova seu al carrer Escola Pia, núm. 2, pral.
1949	1 maig	Ocupa provisionalment la direcció Ramon Arnau.
1951	1 abril	Ocupa novament la direcció el mestre Civil.
1953	1 octubre	L'Escola s'instal·la definitivament a l'edifici de la Cort Reial, núm. 7.
1954	6 octubre	Reconeixement oficial com a Conservatori de GRAU ELEMENTAL (BOE núm. 220 del 8-VIII-1955).
1958	17 octubre	La CNS bateja el Conservatori amb el nom d'Isaac Albéniz.
1965	30 setembre	Es jubila el mestre F. Civil.
	1 octubre	Entra de director Josep Viader.
1968	1 desembre	Celebració del 25è aniversari de la fundació del Conservatori (1942-67).
1979	12 març	Es constitueix el Patronat de Música I. Albéniz, SA com a entitat tutelar del Conservatori, integrat per la Diputació, l'Ajuntament i la Caixa de Girona.
	20 març	Entra en vigor un Reglament de Règim Intern.
1983	15 setembre	Reconeixement per la Generalitat com a Conservatori de GRAU PROFESSIONAL (DOG núm. 387 de 7-XII-83).
1985	30 setembre	Es jubila el mestre Viader.
	1 octubre	Entra de director Lluís Brugués.
1987	3 febrer	Nou reglament de règim intern. El Conservatori ha sobrepassat la xifra de 1.000 alumnes oficials i 3.000 de lliures.
1988	4 juliol	Constitució del Consorci de la Música Isaac Albéniz: Diputació, l'Ajuntament i Caixa de Girona.
1990	29 novembre	Mor el mestre Francesc Civil, fundador del Conservatori.
1991	6 febrer	Nou reglament de règim intern.
	11 juliol	L'Ajuntament aprova la cessió d'ús de l'edifici de la Casa Ensesa per a nova seu del Conservatori.
1992	Durant l'any	Celebració del 50è aniversari de la fundació del Conservatori (1942-1992).
1994	8 febrer	Signatura conveni edifici de Casa Ensesa.
1995	22 abril	Inauguració edifici de Casa Ensesa.
1996	1 juliol	Entra de director Miquel Sunyer.
1997	1 octubre	Separació de l'Escola i el Conservatori. L'Escola passa a ser Municipal, i el Conservatori, de la Diputació.
1998	1 gener	Entren en vigor els Estatuts de l'Organisme Autònom.
	27 març	Nou conveni col·lectiu.
	13 octubre	S'aprova un nou Reglament de Règim Intern.
1999	9 desembre	Trasllat a l'edifici de la Casa de Cultura.
2000	15 setembre	Entra de directora Roser Busquets.
2001	1 juliol	Entra de directora Lluïsa Pardàs.
	24 juliol	El Ple de la Diputació modifica els Estatuts de l'Organisme de 1998.
2006	23 gener	Entren en vigor els nous Estatuts de l'Organisme Autònom, (BOP núm. 15 de 23-I-2006).
	1 setembre	Entra de director de l'Organisme Autònom el professor Carles Lama. Entra de director acadèmic Lluís Brugués.
2007	4 juliol	Queda seleccionat el projecte <i>Boira</i> com a avantprojecte per a la rehabilitació de la Casa de Cultura, com a futura seu del Conservatori.
2008	1 juliol	Entra de director acadèmic Salvador Parron Conus.

BIBLIOGRAFIA

- AVIÑOÀ, Xosé. *Cent anys de Conservatori*. Ajuntament de Barcelona. Barcelona, 1986.
- BRUGUÉS i AGUSTÍ, Lluís. *La Música a la ciutat de Girona (1888-1985)*. Tesi doctoral inèdita. Universitat de Girona, 1998.
- BRUGUÉS i AGUSTÍ, Lluís. *Commemoració del 50è Aniversari de la fundació del Conservatori de Música de Girona*. Imp: Palahí Arts Gràfiques, Girona, 1992.
- CASADEMONT i COMAS, Emili. *L'home d' "Els Cent Homes" (Aproximació a la vida i obra de Josep Fontbernat)*. Edició dels Ajuntaments de Bescanó i d'Anglès. Impr. Romanyà Valls. Capellades (Barcelona), 1996.
- CERVERA i BERTA, Josep. *M. Biografia del mestre Francesc Civil i Castellví*. Conservatori Isaac Albéniz de Girona. Impr. Dalmau Carles SA. Girona, 1992.
- CERVERA i BERTA, Josep M. *La Música i els eclesiàstics músics del bisbat de Girona en els segles XIX i XX*. Seminari Diocesà de Girona, 1987.
- CIVIL i CASTELLVÍ, Francesc. *El fet musical a les comarques gironines en el lapse de temps 1800-1936*. 1a edició: Caixa de Pensions, Girona, 1970. 2a edició: Dalmau Carles, Pla SA, abril 1994.
- CHÍA, Julián de. *La música en Gerona*. Impremta i llibreria de Paciano Torres, Gerona, 1886.
- CLARA, Josep. *Girona sota el franquisme. 1939-1976*. Quaderns d'història de Girona. Ajuntament i Diputació de Girona. Arts gràfiques Palahí, 1990.
- CLARA, J., CORNELLÀ, P. i PUIGBERT, J. *La Normal de Girona. 150 anys d'història, (1844-1994)*. Universitat de Girona. Impr. Palahí, AG. Girona, 1995.
- DOMÈNECH i MONER, Joan. *Josep Viader i Moliné. De la música de cobla a la polifonia*. Promocions Culturals i Festives Garonuna. Impr. Arts Gràfiques Cantalozella, SA. Santa Coloma de Farners, 2005.
- ESCALONA, Josep M. *L'orgue a Catalunya. Història i actualitat*. Departament de Cultura de la Generalitat. Entitat Autònoma del Diari Oficial i de Publicacions. Barcelona, 2000.
- FERRER i GIRONÈS, Francesc. *El Cercle Artístic de Girona (1947-1970)*, dins el vol. *L'època franquista*. Quaderns del Cercle d'Estudis Històrics i Socials, núm. 5. Maig 1989.
- FULCARÀ i TORROELLA, M. D. *Girona i el Modernisme*. Col·lecció de monografies de l'Institut d'Estudis Gironins. Imp. Masó. Girona, 1976.
- GARCIA i BALDA, Josep M. *Aproximació històrica a l'educació especial a Catalunya: L'educació institucionalitzada en centres d'educació especial a les comarques gironines (1873-2007)*. Tesi doctoral inèdita. Universitat de Girona, 2007.

- GAY i PUIGVERT, Joan. *Sota la boira*. Edició del Museu d'Art de Girona, en col·laboració amb la Diputació. Impr. Palahí, AG. Girona, 2000.
- MARQUÈS i SUREDA, Salomó. *De l'Escola de Dibuix a l'Escola Municipal de Belles Arts*. Ajuntament de Girona. Impr. Curbet & Marquès, Girona, 1990.
- MARQUÈS i SUREDA, Salomó. *L'exili dels Mestres (1939-1975)*. Coedició de Llibres del Segle i la Facultat de Ciències d'Educació de la UdG. Imp. Romanyà Valls. Capellades, 1995.
- MESTRAS i MARTÍ, LLUÍS. M. *Mestres d'aquell temps*. Grup de Mestres de l'Empordà. Impr. Marquès Tallers Gràfics. Girona, 1999.
- MIRAMBELL i BELLOC, Enric. *Els gironins, entre la història i l'actualitat (I)*. Ajuntament de Girona. Dalmau Carles Pla, SA. Girona, 1990.
- NADAL i FARRERAS, Joaquim. *Emilio Grahit y Papell. Memorias de un exalcalde gerundense*. Institut d'Estudis Gironins. Impr. Palahí AG. Girona, 2003.
- PALOL, Miquel de. *Girona i jo*. Edit. Tanagra, SL. Barcelona, 1991.
- PLA CARGOL, Joaquín. *Biografías de gerundenses (Gerona y sus comarcas)*. Dalmau Carles Pla, SA Editores. Gerona-Madrid, 1948.
- PUJOL i COLL, Josep. *El barroc musical*. Quaderns de la Revista de Girona, núm. 122. Diputació de Girona / Caixa de Girona. Impr. Palahí Arts Gràfiques, 2005.
- PUIGBERT, Joan. *La Normal de Girona i el magisteri públic (1914- 1936)*. Universitat de Girona. Impr. Curbet & Marquès, Girona, 1994.
- PUIGBERT, Joan. *La Girona de la Restauració (Girona 1874-1923)*. Quaderns d'història de Girona, edició de la Diputació i l'Ajuntament de Girona, 1995.
- SERRAT i MARTÍN, Maria. *Els ensenyaments musicals a Catalunya, 1996/2002*. Prohom Edicions i Serveis Culturals, SL. Cabrils (Barcelona), 2005.
- VILA, Pep; BRUGET, Montserrat. *Festes Públiques i Teatre a Girona (s. XIV -XVIII)*. Ajuntament de Girona. Impr. Grafis/Sant, SA. Girona, 1983.
- VINYAS I COMAS, Joan. *Memòries d'un gironí. (Estudi introductori per Lluís Costa)*. Col·legi de Periodistes de Catalunya, Demarcació de Girona. Palahí AG. Girona, 2002.
- VIÑAS REXACH, Francesc. *JOAN VIÑAS BONA. El goig de viure*. Edimurtra, SA. Barcelona, 2003.
- SOBREQUÉS, J. i PALMA, V. *El Cafè Vila*. L'obra musical de Tomàs Sobrequés i Masbernat. Museu d'Art de Girona. Impr. Palahí. AG. Girona, 1996.

DOCUMENTS ANNEXES

ANNEX I

“COLEGIO DE CIEGOS Y DE SORDOMUDOS Y ACADEMIA DE MÚSICA” (25-IX-1873)¹

Normes de funcionament del que seria el “Colegio de Ciegos y de Sordo-mudos y Academia de Música” sota la direcció de Joan Carreras i Dagas i la protecció de la Societat “Liceo Gerundense”.

D.Juan Carreras y Dágas, Profesor y Director que fue de la Escuela de Ciegos y de Sordo-mudos de Barcelona á completa satisfacci3n del público y de la Municipalidad protectora desde el año 1861, título que obtuvo por méritos de oposici3n, renunciando en primeros de este año tan ventajosa posici3n por la eventual que aquí se le ofreció, vino con sus tres hijos, tambien profesores, á esta su querida Ciudad con el propósito de establecer en ella un Colegio de Ciegos y de Sordo-mudos á pension para enseñar, moralizar y beneficiar á estos desgraciados todo lo posible según sus facultades naturales. Hecho el primer ensayo de la escuela proyectada en el titulado *Colegio de Gerona* con algunos ciegos y sordo-mudos, pudo observarse el feliz resultado obtenido en seis meses de instrucci3n, cuando en Junio último tuvieron lugar los ejercicios de exámen á presencia de muchas y distinguidas personas residentes en esta Capital.

Animado por el aplauso que mereció en aquella ocasi3n y los elogios que le dispensó la prensa local, y mediante la protecció que le ha ofrecido la indicada Sociedad recientemente constituida para este y otros objetos benéficos, ha resuelto el infrascrito establecer definitivamente el anunciado Colegio en el grandioso edificio del antiguo Circo inmediato al Instituto Provincial, que reúne las mejores condiciones para las escuelas y para habitaci3n de los alumnos pensionados.

Los alumnos ciegos y los sordo-mudos recibirán en este Colegio una esmerada educaci3n moral y social y la instrucci3n en su mayor grado, segun la capacidad de cada uno, sobre Doctrina Cristiana, Lectura, Escritura, Gramática, Aritmética, Historia Sagrada, de España y General y Geografía; y además se enseñará el Dibujo en todas sus aplicaciones á los sordo-mudos, y á los ciegos la música en toda su extensi3n. A unos y otros se les ejercitará en un oficio según su inclinaci3n y natural disposici3n para que puedan atender á su subsistencia, si lo necesitan, á su salida del Colegio.

En el mismo local bajo la propia direcció y la protecció indicada se establece con el título de Academia, ina escuela de música vocal é instrumental desde el solfeo a la composici3n inclusive y la especial del canto-llano, donde aun el que carece de recursos podrá instruirse con perfecció en tan sublime arte, si para ello demuestra notable capacidad y observa buena conducta.

En el propio Colegio, pero en local y horas distintas, se hallan establecidas las escuelas de Párvulos, Elemental y Superior, la de Dibujo lineal y las de Lenguas latina, italiana y francesa para los alumnos de la Academia de música, niños de los Sres. Sócios del *Liceo Gerundense* que quieran confiarlos á esta Escuela y demás niños que se admitan en ella por sus recomendables circunstancias, según la conveniencia de unos y otros.

En los bajos del edificio se tendrá á disposici3n de los ciegos, sordo-mudos y demás alumnos del Colegio un Gimnasio con todas las condiciones necesarias para el desarrollo físico de los mismos, bajo la direcció de D.Juan Carreras y Roure.

El Director espiritual lo será un piadoso é ilustrado Sacerdote, que con el Reverendo D.Pedro Buxeda, otro de los profesores, cuidarán muy especialmente de la enseñaanza religiosa y moral de los ciegos, sordo-mudos y demás alumnos concurrentes al Establecimiento; y en el régimen interior del pensionado se observarán rigurosamente todas las precauciones que con la mas extremada prevision pueda aconsejar, para que los alumnos no pierdan el fruto de aquella enseñaanza.

Las escuelas de ciegos y de sordo-mudos se hallan á cargo del Director y sus tres hijos Antonio, Juan y Laureano, profesor que fué el último de la indicada escuela de Barcelona durante doce años.

---

¹ Volem recordar novament que en tots els textos d'aquests ANNEXES transcrits literalment, es respectarà la redacci3n, ortografia i accentuaci3n de l'original.

La Academia de música estará a cargo del Director, de su hijo Laureano y don Pedro Buxeda, Sochantre de la Catedral, con la cooperación además de otros distinguidos profesores.

De las otras escuelas anunciadas estarán encargados los Sres. D. Miguel Taberner, maestro superior, D. Juan y D. Antonio Carreras, D. Ignacio Esteve y los demás que se indicarán en el cuadro de profesores.

El pensionado á razon de trescientos reales mensuales para los ciegos, sordo-mudos y alumnos de música comprenderá la enseñanza en toda su extension, habitacion, manutencion y limpieza; y si alguno de ellos dotado de notable capacidad no tuviera recursos para satisfacer esta pension, la Sociedad mencionada cuidará de proporcionársela con el producto liquido de sus ingresos en cuanto alcance, ó recomendando sus aspiraciones á la proteccion de otras sociedades y de las corporaciones populares de la Provincia.

Los alumnos internos de la Academia que hayan de estudiar asignaturas de segunda enseñanza en el contiguo Instituto provincial ó en otro Colegio de esta ciudad, serán acompañados á la ida y regreso por el ayo de nuestro Colegio.

Los alumnos externos satisfarán la cuota mensual de quince reales y el aumento á proporcion de las clases accesorias á que concurran, según la tabla de asignaturas que se pondrá de manifiesto.

Sobre el pensionado, mayor ó menor dentro el tipo de doscientos á trescientos reales mensuales según las clases á que concurran los alumnos, asi como sobre todo lo demás que para abreviar no se indica en este programa, se darán todas las explicaciones interesantes en la Secretaría del Establecimiento, calle de la Forsa, nº 29.

Establecer y sostener con tan modestas pretensiones el Colegio anunciado, mas bien que negocio lucrativo, es obra de caridad; por eso el Director apoyado mas que en sus propios recursos, en la proteccion del *Liceo Gerundense*, en la que espera de otras benéficas personas, asociaciones y corporaciones, y sobre todo en la que Dios concede siempre á los que practican aquella grande virtud, confía poner el Colegio al nivel de los mas perfeccionados asi de España como del extranjero.

Gerona 25 de Setiembre de 1873.
El Director, Juan Carreras.

NOTA.-Incluím aquestes "Normes de funcionament" per ser la primera escola d'educació especial que es coneix a Girona. És important assenyalar que aquest programa, tot i l'època en què es va confeccionar (1873), és un document perfectament en bon estat i imprés a la Impremta de Tomás Carreras, carrer de la Forsa, 22, de Girona.

ANNEX II

PRIMERA ACTA DE CONSTITUCIÓ DEL LICEO GERUNDENSE (30-VIII-1873)

En la ciudad de Gerona á los 30 de Agosto de 1873: Reunidos en el Salón del Antiguo Circo Gerundense calle de la Forsa nº 29 algunos de los que suscribieron las bases para la Sociedad que se organiza, propuestas en la circular del 30 de julio último, a cuya reunión han sido invitados todos los suscritos por medio de particular aviso de esta fecha, para elegir la Comisión organizadora y para lo demás concerniente a la inmediata constitución de la misma sociedad, se procedió ante todo á la lectura de dichas bases, que con las modificaciones y adiciones propuestas en este acto son como sigue:

1ª Bajo el título de Liceo Gerundense se constituye una Sociedad con el principal objeto de fomentar la instrucción y moralización de la juventud, particularmente de las clases desvalidas, y el inmediato de proteger, como a este efecto conducentes, al Colegio de Ciegos y de Sordo-mudos y la Academia de música, que D.Juan Carreras trata de establecer en esta ciudad; llevando también la idea de proporcionar á los socios un centro de reunión y recreo en el citado edificio, donde habrá un gabinete

de lectura, una biblioteca literario-musical, frecuentes veladas musicales, amenizadas con el piano y armonium, y además dos conciertos cada mes organizados y dirigidos por el mismo D.Juan Carreras.

2ª Serán socios protectores ó de número los que, satisfaciendo la cuota mensual de 5 pesetas, y otras 10 pesetas de entrada si el ingreso tiene lugar después del año actual, podrán asistir á los conciertos y veladas musicales y disfrutar de las demás ventajas que se indican en la base anterior.

3ª Serán socios de mérito los que dirijan alguna escuela en el Establecimiento de D.Juan Carreras, axial como los profesores de música y aficionados, que propuestos por el Sr. Carreras y nombrados por la Comisión de esta Sociedad, se presten sin retribución alguna á tomar parte en los conciertos; obteniendo en justa correspondencia las mismas ventajas que los socios protectores, según la base anterior.

4ª Serán socios para conciertos los que, satisfaciendo la cuota mensual de dos pesetas cincuenta céntimos, podrán como sus familias concurrir á los conciertos quincenales que se den en el gran Salón.

5ª Con los ingresos de la Sociedad se atenderá á los gastos de Secretaría, salario de conserje, alquiler del local y obras necesarias en el mismo, así como al mueblaje, adornos y alumbrado de los, de recreo y de conciertos, portería y otras dependencias que sirvan de inmediata utilidad á Sres. Socios: el producto líquido de dichos ingresos y el que resulte de los conciertos, se destinarán á los gastos de instalación y sostenimiento del Colegio y Academia protegidos en cuanto alcancen, y á pensionar alguno de sus alumnos pobres que, además de buena conducta, demuestre tener notable capacidad para la instrucción que se proponga recibir.

6ª En junta general de socios protectores ó de números, que tendrá lugar á fines de cada año, se nombrará una Comisión que represente á la Sociedad y administre sus intereses, compuesta de cuatro socios y D.Juan Carreras; uno con cargo de Presidente, otro de Secretario, otro de Depositario y otro de Vice-Presidente y además Delegado, para que junto con dicho Sr.Carreras, un socio de número y otro de abonados á conciertos, elegidos por la Comisión formen la especial encargada de todo lo referente á los conciertos proyectados.

Bajo estas bases acordadas en la presente reunión para el Reglamento que se ha de confeccionar, y que habrá de aprobarse con las modificaciones que se crean convenientes en la próxima junta general de socios protectores ó de número, se declaró constituida esta Sociedad con los Sres. Socios, cuyos nombres se espresan en lista de suscripción que se halla en la Secretaría.

En la misma reunión se eligió á los Sres.D. Emilio Darnés, D.Francisco de P.Franquesa, D.Fernando Pou, D.Antonio Senpau y D.Juan Carreras para que en comisión de la Sociedad confeccionen el Reglamento de la misma, procuren aumentar el número de socios, procedan por medio de las obras más urgentes á la instalación del Establecimiento en el edificio al principio mencionado, preparen los conciertos quincenales por medio de la Comisión especial indicado en la última base y cuiden de cobrar las cuotas correspondientes al próximo mes de Octubre y siguientes según las bases indicadas, nombrando interinamente un dependiente para este y otros servicios; practicando lo demás que sea menester para la completa organización de la Sociedad, y dando cuenta de sus gestiones cuando á fines de este año se nombre en junta general de socios la Comisión que los represente durante el siguiente año.

Todo lo que se hace constar en esta acta que autorizan con sus firmas los individuos de la Comisión nombrada después de tomar posesión,=como de merito=vale.

Emilio Danis, Francisco de P.Franquesa, Fernando Pou, Antonio Senpau, Juan Carreras.

Es copia.

Firma d'Antonio Senpau.

NOTA.- Inluim l'acta de constitució d'aquesta Societat, *Liceo Gerundense*, per ser la que va donar soplug a l'escola de Joan Carreras, però també com a model de les moltes societats que a partir d'aquells anys es varen crear a la ciutat de Girona: societats corals, orfeòniques, recreatives, culturals i d'esbarjo, etc.

ANNEX III**REGLAMENTO DE LA BANDA-ORQUESTA Y ESCUELA MUNICIPAL DE MÚSICA (11-V-1892)****-TITULO 1º-****ORGANIZACIÓN**

1.- La Banda Municipal, se compondrá de los profesores y artistas músicos que a juicio del Maestro-Director crea necesarios. Cuando el número de Profesores sea completo las vacantes que sucedieren en el personal serán cubiertas por oposición ante un Jurado compuesto del Ilustre Sr. Alcalde o Concejal por el mismo delegado, el Maestro-Director y tres profesores de la Banda. En igualdad de circunstancias serán preferidos los profesores que además de un instrumento de viento o percusión, toquen alguno del quinteto de cuerda.

2.- Correrán a cargo del Excmo. Ayuntamiento los gastos de adquisición o cambio de instrumental, obras, copias y equipo, por vía de adelanto o anticipo, cuyos gastos serán reintegrados a dicha Excm. Corporación con el fondo que vaya proporcionándose la Banda a medida que las contratas particulares la faciliten tal reembolso, a cuyo efecto el Maestro-Director cuidará quede un tanto por ciento en caja proporcional a cada uno de los que compongan dicha Banda, todo lo cual quedará de propiedad de la misma.

3.- La Banda se regirá por el diapason normal.

4.- Los profesores de la Banda municipal vendrán obligados a formar la orquesta del Teatro Principal de esta ciudad, propiedad del Ayuntamiento, a cuyo efecto este lo prevendrá a las Empresas con la condición de que sean los expresados profesores los músicos de Gerona que formen la indicada orquesta, a excepción de los que las Empresas pueda traer de fuera de la capital cuando le convenga aumentarla o suplir algún instrumento de que careciere la Banda.

5.- En compensación de la exclusión que se establece en el art. anterior, vendrá obligada la Banda a tocar sin remuneración de ninguna clase, en todos los actos oficiales a que asista el Excmo. Ayuntamiento.

-TITULO 2º-**MAESTRO DIRECTOR**

6.- El Maestro-Director de la Banda-Orquesta Municipal como Jefe de la misma será a la vez Director de la Escuela Municipal de Música corriendo a su cargo las clases de solfeo, piano, canto, armonía, contrapunto, fuga y composición.

7.- Dirigirá la Banda en todas las funciones oficiales, formando los programas de los conciertos y demás actos oficiales a los cuales asista la Corporación, corriendo igualmente a su cargo la Dirección de los ensayos, cuyo número y duración se deja a su discreción.

8.- El Maestro-Director tendrá el derecho de suspender al profesor que cometiere faltas de asistencia o de conducta, dando cuenta al Sr. Alcalde o al Concejal encargado de la Banda.

9.- Los nombramientos de Profesor serán estendidos por el Maestro-Director con el Vº.Bº. del Sr. Alcalde o Concejal Inspector.

10.- Corresponde al Maestro-Director la elección de repertorio de la Banda, así como la de las obras de texto de la Escuela de Música.

11.- El Maestro-Director percibirá en las contratas particulares doble cuota que la que corresponda a un profesor concertista.

12.- La propuesta del personal de profesores de la Banda que deba prestar sus servicios en la Escuela Municipal vendrá a cargo del Maestro-Director, dando este cuenta al Sr. Alcalde o Concejal Inspector.

-TITULO 3º-

CONTRATAS PARTICULARES

13.- La Banda Municipal y en su nombre solamente el Maestro-Director podrá aceptar contratas particulares para tomar parte en funciones privadas o públicas siempre que estas se verifiquen en días y horas libres para la Corporación o mediante permiso del Sr. Alcalde.

14.- Cuando la Banda vaya ajustada particularmente tendrá presente el Director, al hacer el ajuste, las condiciones siguientes: 1º.- Los gastos del viaje y manutención se deducirán del importe de la contrata. 2º.- De la cantidad líquida que resulte se repartirá un tercio entre todos los individuos asistentes, por partes iguales, otro tercio entre el Director, primeras y segundas partes, y el tercio restante se aplicará en primer término para reintegrar al Excmo. Ayuntamiento lo desembolsado en uniformes e instrumentos, en segundo para la compra de otros y de partituras y en última para formar un fondo que podrá servir a manera de caja de socorros entre los individuos de la Banda, en cuya contabilidad intervendrá el Ayuntamiento por conducto de uno de los oficiales de la Secretaría municipal. El individuo que se separe de la Banda perderá todo derecho a los beneficios de dicho fondo de reserva.

-TITULO 4º-

ESCUELA MUNICIPAL DE MÚSICA

15.- Bajo la Dirección del Maestro-Director y con la cooperación de los profesores de la Banda-Orquesta Municipal funcionará la Escuela Municipal de Música, abriéndose desde luego en el local designado al efecto por el Excmo. Ayuntamiento las asignaturas siguientes: "Solfeo elemental y superior", "Solfeo coral o de conjunto, a dos, tres o cuatro voces", "Teoría del Solfeo", "Historia de la Música", "Canto, Armonía y Composición", "Piano elemental y superior", "Violín", "Viola", "Violoncello", "Contrabajo", "Flauta y Flautín", "Oboe", "Clarinete", "Fagot", "Saxofón", "Trompa", "Cornetín", "Bugle", "Tromba", "Trombón", "Bajo de metal", "Timpani", "Tambor" y por último sección especial de Coros para teatro.

16.- Las clases se darán en los días de la semana y horas que el Director de acuerdo con los profesores y con el Sr. Alcalde determinen, siendo la duración mínima de una hora.

17.- El cuadro de Sres. Profesores, horas de clase y demás disposiciones generales para el buen régimen de la Escuela se fijarán en el local de la misma.

18.- El cumplimiento es obligatorio para el Director y profesores de la Escuela, procurando con su ejemplo el desarrollo de la Institución que el Excmo. Ayuntamiento confía a su ciudad.

19.- Los alumnos que en algún concurso ganaren por oposición un primer premio será nombrado ayudante de la clase superior o que perteneciere a juicio del Director de la Escuela, siéndole expedido por este tal nombramiento conforme a los que expediere a los profesores.

20.- Los alumnos o sus familias entregaran mensualmente o sus respectivos profesores la gratificación que fijara el Maestro-Director de acuerdo con dichos profesores y con el Sr. Alcalde o Ayuntamiento.

21.- Los alumnos de la Escuela Municipal de Música estarán obligados a tomar parte en todos los conciertos, veladas y audiciones que se dispongan dentro y fuera del local de aquellos siempre que tengan aquellos espectáculos al objeto de evidenciar sus adelantos en el estudio.

22.- Anualmente se celebrarán en la Escuela exámenes generales y públicos de todas las clases, ante un Jurado compuesto de los Sres. Profesores y del Maestro-Director, presidido por el Excmo. Ayuntamiento.

23.- El alumno que durante su carrera haya obtenido honrosas calificaciones y premios en los concursos, si se ha dedicado al estudio de cualquiera de los instrumentos que componen la banda, tendrá derecho con preferencia y sin presentarse a oposición, a ocupar plaza en la Banda municipal.

24.- El Excmo. Ayuntamiento suministrará a la Escuela el material necesario como local, mobiliario, alumbrado, impresos para las matriculas, etc. facilitando por todos los medios su desarrollo y engrandecimiento.

25.- Se hará entrega de los premios ganados por los alumnos, en sesión especial y solemne el día y hora que anualmente señale el Excmo. Ayuntamiento, consistiendo dichos premios en medallas y diplomas, sin perjuicio de los extraordinarios que acuerde para casos especiales.

26.- Para el material, instrumentación y uniformes de la Banda, el Maestro- Director deberá ponerse de acuerdo con la Comisión especial del Excmo. Ayuntamiento para su mejor lucidez y pronta organización.

Gerona, 11 de Mayo de 1.892

Firma: Andreu Tuyet

Segueixen les firmes dels regidors Srs.: Rafael Corominas, B.Carreras, P.Prunell i Joan de la C. Majuelo.

NOTA.-La inclusió d'aquest Reglament és per considerar-lo important en tant que va ser aquesta la primera Banda i Escola Municipal de Música que es coneix a Girona.

ANNEX IV

INFORME DE MANUEL BORGUNYÓ AL REGIDOR DE L'AJUNTAMENT DE GIRONA SENYOR CALVET I CONSIDERACIONS AL PROGRAMA I ORGANITZACIÓ D'UN CONSERVATORI MUNICIPAL DE MÚSICA (3-VII-1923)

"Al Senyor En Josep Calvet, regidor de l'Ajuntament de Girona.

Trovant-me jo absent, vaneu dignar-vos visitar el Conservatori de Música que m' honoro en dirigir i uns dies més tard, en atent lletra em demaneu una impressió o informe que pugui servir-vos d'orientació en cas de que prosperi la noble iniciativa d' un vostre company, regidor de l'Ajuntament de Girona, de crear a la vostra ciutat un Conservatori Municipal de Música que'l vostre zel voldria que fos similar al que amb la col·laboració de dos gironins dirigeixo a Igualada.

Poc hàbil sóc per a el maneig de la pluma, co que m'impideix expressar amb claretat les meves idees, mes no vull escudar-me en aquest defecte per deixar de complaure-vos, ja que'ls vostres propòsits, no poden ésser més lloables.

Fins al present, pocs a Catalunya s'han entretingut a pensar el be que a la nostra cultura general faria l'existència a cada ciutat d'un Conservatori de Música organitzat en mires a la màxima eficàcia i utilitat pública.

Naturalment, que aquesta eficàcia sols la tenen les institucions, que al crear-les, es prescindeix en absolut del favor i de la influència personal, sacrificant-ho tot al interès col·lectiu.

Exceptuant Barcelona en que alguns dels directors de les principals institucions musicals, deuen els carrecs al seu prestigi, gairebé totes les poblacions de Catalunya on existeixen Escoles de Musica Municipals, la iniciativa de crear-les fou inspirada amb mires a afavorir interesos particulars. I a Tarrassa, Sabadell, Olot, Vich i altres poblacions i ha Escola de Musica Municipal, i cap d'elles al meu humil entendre te una organitzacio i orientacio ben fonamentada. Algunes d'elles resten inclus ignorades per molts que viuen

a la ciutat on radiquen.

No és per esperit egoista de cap classe que faig les anteriors manifestacions. Se m'ha demanat una impressió i jo la dono amb tota sinceritat.

No és pas recomanable que's faci una Escola de Música més. De no poder-les realitzar be aquestes coses, preferible es deixar-les correr, puix d'una Escola de Música d'organització i orientació rutinària no en surten mai aimants de la música, sinó avorridors de la bona música. Fixe-us que els més indiferents a la música pura, són precisament sempre els que l'han estudiada malament, que són un tant per cent crescutíssim dels que tenen professor el qual te de passar per el turment de veurer com malgrat la seva competència, (en la majoria dels casos) no pot contrarestrar la influència de l'ambient rutinari en que'l obliguen a moure's.

Girona indubtablement podria tenir un bon Conservatori de Música, conec la ciutat encara que superficialment i opino que després de Barcelona, es Girona la ciutat de Catalunya que amb més probabilitat d'èxit pot realitzar-se la empresa de crear-lo.

Ara bé, d'un Conservatori que segueixi una bona orientació no deu esperar-se que sigui immediat. Els fonaments cal fer-los solids i sobre d'ells edificar la institució d'ensenyament musical.

La solidificació dels fonaments te de fer-se, repeteixo, implantant a l'Escola de Música una seriosa orientació, co que difícilment proporcionarà als organitzadors èxits fàcils, però si a la llarga definitius. No vull dir que'ls resultats siguin llunyans, tot el contrari, com més serietat en els procediments pedagògics, més prompte es desperta l'estímul dels alumnes i més sòlid i ràpid serà el prestigi de la institució. No cal oblidar que augmenta en els alumnes l'afició al estudi a mida que s'exigeix d'ells una més graduada perfecció, i que guiant els alumnes amb la deguda habilitat, abandonant poc a poc els hàbits rutinaris adquirits, segueixen insensiblement el camí de la perfecció i en ell s'hi troben bé. D'aquesta faiso, els aspirants a professionals de la música continuen fàcilment els estudis fins al final de la carrera i els aficionats és probable que també, i si llurs aspiracions no són moltes, quan menys lo que estudien ho dominen be.

Els que volen anar amb precipitació exagerada cauen sempre i sempre comencen. En canvi els que fan el camí amb la deguda cura arriben sempre relativament aviat al terme artístic desitjat per poc que llurs aptituds naturals siguin favorables i adequades al estudi de la música.

En les paraules anteriors esta condensada l'eficacia o la ineficacia absoluta d'un Conservatori de Música.

Bo es recordar que cap altre bella art, es judicada arreu per els no iniciats, tant lleugerament com l'art dels sons, co que no te d'estrenyar tota vegada que s'el que mes commou les fibres populars i el més llençat al ambient rutinari i indiferent en que's mou la més gran part de la nostra societat.

Fetes aquestes disquisicions diré que a Catalunya (exceptuant Barcelona) la música es conreua poc. El moviment dels orfeons no es intrínsecament musical. És més patriòtic que musical perquè no és sostingut per cap sòlida base tècnica i s'ha iniciat d'algun temps enca la devallada. De no posar-hi remei vindrà un dia no pas llunya, que de l'obra de'n Clave i dels Orfeons en quedara sols el record, ho uns escamots de cantaires que'n faran més trista la recordança. Els músics per a les orquestres escaseigen i en la major part dels indrets de Catalunya no senten ni fan altra música que la importada per el genre de "varietats". En la majoria de les ciutats catalanes no poden fer teatre líric (Opera, Opereta, etc.) per manca d'orquestra. L'Empordà conserva la tradició musical deguda en gran part al culte que'ls patriotes catalans rendim a la Sardana.

Un Conservatori no serveix entre nosaltres de mitjà directe per descobrir, desvetllar i orientar aptituds que romanen gairebé sempre ignorades i perdudes en un ambient superficial per manca d'una educació estètica del poble, veritablement eficas. Els procediments emprats per a l'ensenyament musical són generalment rutinaris i naturalment, en comptats alumnes es desvetlla l'esperit de perfecció artística base de tota educació seriosa. El sentiment de lo bell i perfecte es entre mosaltres patrimoni exclusiu dels que l'han rebut com a do especial de la natura i han sapigut resistir i evitar el contagi de la rutina.

En les meves investigacions prop d'infininitat d'alumnes, he pogut comprobar com tots els éssers racionals tenen un fons amagat de deligadesa i refinament que fàcilment es descobreix en els infants i adults inclús en els més refractaris a tota disciplina pedagògica i fins i tot de vegades en les persones majors que tenen l'esperit més contaminat de totes les vulgaritats.

M'expreso d'aquesta fàiso perquè crec que un Conservatori Municipal de Música te la missió de contribuir a la educació general, no sols fent bons professionals de la música i bons "amateurs" sinó aprofitant totes les ocasions per a inculcar a l'esperit del poble l'amor a la música i actuant a les escoles primàries que es per on deu començar-se.

Heus aquí amb les anteriors paraules sintetitzat l'ideal que perseguim al treballar per la prosperitat del Conservatori d'Igualada.

Si a Girona en voleu crear un de similar, cal no temer pas les complicacions de feina que al Director i professors te de reportar a la llarga el desenvolupament natural d'una actuació intensa en el sentit indicat.

No crec pas necessari insistir per demostrar la tasca admirable que realitzaria aquest Ajuntament, si donant un alt exemple de civisme i amor a la cultura incorpores en el programa general d'educació, la música, l'art popular per excel·lència.

PROGRAMA GENERAL DEL CONSERVATORI D' IGUALADA

- *Inculcar i fomentar en tots els estaments de la societat l'afició a la bona música.
- *Cuidar de l'educació estètica musical dels infants concorrents a les Escoles de Primera Ensenyança.
- *Fer bons professionals de la música i perfectes "amateurs".
- *Anar a la creació d'una Banda de Música per esbarjo del poble.
- *Procurar la creació d'una orquestra per a la interpretació de la música simfònica.
- *Fomentar l'amor al cant col·lectiu.

CONSIDERACIONS AL PROGRAMA i ORGANITZACIÓ D'UN CONSERVATORI MUNICIPAL DE MÚSICA

LA MÚSICA A L'ESCOLA PRIMÀRIA

És indispensable preparar una generació més apte per a la comprensió i conreu del veritable art musical, inculcant en els infants concorrents a les Escoles Primàries en les quals l'Ajuntament hi tingui intervenció, el sentiment de la estètica musical. Aquesta tasca podria ampliar-se a les Escoles particulars que ho sol·licitessin del Ajuntament.

Desarrollar en els infants el sentiment de la tonalitat per mitjà d'una especial escola de cant basada en normes simplicimes que al ensemps constitueixin la gimnasia respiratòria per excel·lència, un dels exercicis profilàctics més benefactors que pot realitzar un infant. La música a l'escola ben conreuada, modifica el caràcter dels infants, els fa més bons, més disciplinats i afables i també més ardits, tot lo qual he tingut bona ocasió de comprobar-ho i demostra-ho, en un sol curs d'educació i ensenyament musical col·lectiu a 300 infants en tres classes setmanals de 30 i 45 minuts.

Periòdicament els professors del Conservatori deuen donar audicions de bona música als infants, co que també hem pogut comprobar dona excel·lent resultat.

ELS ALUMNES MATRICULATS

Lo mateix si aspiren a professionals de la música com a "amateurs" cal donar-los-hi un ensenyament graduat i una educació seriosa i ben fonamentada estimulant-los-hi l'esperit de perfecció, crítica i

anàlisi de la propia tasca; evitar tota precipitació que sempre produïx efectes totalment contraris a co que's desitja.

BANDA DE MÚSICA MUNICIPAL

Són molts els que creuen que la finalitat essencial d'una Escola Municipal de Música és organitzar una Banda, criteri per cert ben modest i pobre de co que te d'esser i representar un Conservatori Municipal. A pocs llores pedagògics i artístics aspiraria l'institució musical que considerés base primordial de llur existència el sosteniment de una Banda de Música.

Feta aquesta aclaració dec però manifestar que un Conservatori de caire popular deu anar de dret a la organització d'una Banda de Música si a la població n'hi ha veritable falta. De totes maneres te de fomentar l'afició als instruments de banda i orquestra.

A una Banda de Música Municipal, la saba artistica, naturalment, li te de provenir del Conservatori el qual administrativament te d'anar absolutament deslligat de la Banda.

Cal tenir present que's molt més fàcil i útil a una ciutat, sostenir un Conservatori que una Banda de Música.

Repeteixo que és al meu entendre una tremenda equivocació supeditar la vida d'un Conservatori a l'existència d'una Banda. Cap mestre de alguna personalitat, s'hi tingués consciència del seu càrrec, s'hi conformaria, puix seria anar de dret al fracàs, i per tant poca cosa no quedaria justificada l'existència d'un Conservatori.

D'un Conservatori ben organitzat en poden sortir varies bandes i en cambi d'una banda no en pot neixer cap Conservatori.

D'elements d'un Orfeó, a Graus en va sortir una banda de música. Desaparegut l'Orfeó desapareixerà la banda tard o d'hora, malgrat esser patrocinada per l'Ajuntament. Fatalment te de passar aixis.

Crear doncs una banda que no neixi al escalf d'una Escola de Música, és com edificar una casa sobre l'arena. Ademés, una banda a base de reunir elements dispersos, és costosíssima de sostenir i sempre d'una vida incerta i de resultats negatius les més de les vegades. La Banda de música, doncs, no te d'esser més que una branca del Conservatori.

Lo essencial en una ciutat és l'existència d'un Conservatori dotat de tots els factors necessaris i d'una orientació seriosa perque dongui el màxim rendiment.

Al escalf d'una escola de música, una banda pot anar-se creant amb una relativa economia; pot arrelar cada dia més fonament, i sense ultrapassar (ni en la seva maduresa) mai, ni la meitat de lo que costaria organitzada amb elements dispersos, pot arribar a constituir una solida i honrosa institució.

Aquesta última solució, és al meu entendre la més recomenable.

Cal tenir present que tant amb la banda com amb el Conservatori, l'Ajuntament veuria alleugerides les despeses, mitjansant les contractes, pel que respecte la Banda, i l'import de les matrícules i assignatures pel que toca al Conservatori.

El preu de la matrícula i assignatura pot esser proporcionat als mitjans de vida de cada individu o de la seva familia, establint diferents categories que podrien classificar-se per la classe de cedula o un altre mitjà, però rebent tots els alumnes les mateixes atencions en el tracte i ensenyament. (Escola Municipal de Barcelona). Podria però establir-se un horari especial per els alumnes de una mateixa categoria.

És improvisant que escric aquestes ratlles i és difícil concretar una fórmula i per a mi més difícil encara escriurer amb la correcció literària que desitjaria. No faig més que donar l'impresió que m'ha sigut sol·licitada a corre-cuita, si be amb la garantia de lo que'm dicta la pràctica en aquests afers de música.

EL PERSONAL TÈCNIC

Deu ésser escollit entre els mestres de la població o bé de fora que ofereixi més garanties d'èxit.

La retribució dels càrrecs deu ésser proporcional a la categoria dels mateixos i a la garantia que ofereixi el prestigi dels artistes cridats a desempenyar-los essent lògic i natural que'l Director responsable organitzador de la institució, sigui el que assessori al Ajuntament respecte els seus col·laboradors en l'obra del Conservatori que a ésser possible deurien ésser triats entre els elements aptes de la mateixa població.

El nombre de professors i auxiliars, té d'ésser una imposició de les circumstàncies, com també la retribució dels mateixos que depent de la organització i del ambient en que's desenvolupi la institució.

Des de bon principi el Director sobre'l que recaurà la tasca primordial a fer i tota la responsabilitat, deu ésser suficientment retribuit, aixís com també els professors, puix és incongruent pensar fer obra eficaç sense proporcionar al personal tècnic totes les garanties d'estabilitat en el càrrec i una retribució justa i proporcional a cada un d'ells.

En saber escollir el personal, naturalment està el secret de l'èxit d'aquestes institucions populars. Aquestes no fracassen mai si són impulsades per una ànima forta, un artista que del seu art en faci un veritable apostolat.

En canvi fracassaran sempre si hi manca en els que impulsen la obra, el calor, l'ardidesa, l'entusiasme i la fe en el triomf.

Serà molt en una ciutat que fa 18 o 20 mesos era refractària gairebé en absolut a la bona música, és lògic treure'n la conseqüència de que lo mateix que a Igualada podria fer-se en totes les altres probable que la iniciativa sigui comentada per la premsa i que cadascun hi digui la seva opinió i que com tantes altres iniciatives aquesta sigui víctima d'un torneig més o menys literari.

En Prat de la Ribera deia que les obres que s'havien de crear necessitaven per a viure el segell d'un home que les impulsés i que'l secret de l'èxit estava en saber trobar aquest home, tota vegada que un home fa una obra, mai una obra fa un home. Després quan l'obra és creada, ve el dret de crítica que no es deu negar a ningú, però de ben comenc cal que el que'n tingui la responsabilitat es vegi secundat per tots els homes de bona fe i obri amb la màxima llibertat d'acció.

EL CONSERVATORI DE L'ATENEU D'IGUALADA

Encara no fa dos anys que's fundat, patrocinat per l'Ajuntament. Igualada no ha tingut mai tradició musical, és un poble avans que tot pràctic i com a tal, de poques inquietuds espirituals, i malgrat això gràcies a la orientació i impuls imprimit al Conservatori, Igualada va evolucionant i en poc temps és qualificada aquesta ciutat com a una de les poblacions catalanes que més culte rendeix a la música.

És creada per el Conservatori, una Associació de Concerts; es donen periòdicament audicions de música de cambra als alumnes de les Escoles a càrrec dels professors del Conservatori i altres coneguts artistes i actualment amb l'alcalde estem estudiant la manera de crear una Banda Municipal amb els alumnes del Conservatori. Més tard anirem a la organització de una orquestra per a vulgaritzar la música simfònica.

Els alumnes de les Escoles cultiven la música amb gran aprofitament. 120 infants corresponents als graus quart i cinquè de l'Escola Primària que sosté l'Ateneu, en recent viatge d'expansió cultural-pedagògica, visiten Barcelona i al Palau de la Música Catalana obtenen un triomf definitiu i la tasca realitzada per ells va constituir una revelació per a tots els mestres i una demostració de possibilitats insospitades segons els més exigents crítics musicals. Fou un veritable triomf per Igualada, que avui veu créixer uns centenars de nens i nenes que modificaran sens dubte l'ambient endarrerit i eminentment pràctic que'n aquesta població industrial es respira.

L'obra del Conservatori, forçosament anirà creixent i complicant-se, i havent-se aconseguit aquest

resultat poblacions catalanes d'alguna importància.

De ço que s'ha realitzat a Igualada no n'he fet esment impulsat per cap esperit de vanitat, queestic lluny de sentir, sino perque lo que més te d'interesar d'un informe a qui'l demana, son les demostracions reals de ço que s'ha fet i s'està fent. Un informe basat en demostracions teòriques, és sempre una cosa problemàtica, mentres que si les demostracions son realment pràctiques com les manifestades, és un fet positiu la seva realització, si no hi manca voluntat en els elements selectes i entusiastes de la cultura popular.

El presupost del Conservatori d'Igualada és d'unes 14 mil pesetes anyals. Compte amb un Director, dos professors i dos auxiliars. Poseeis quatre pianos (entre ells un deconcert), un armonium i bons locals havent-hi el propòsit der-los encara més confortables.

Manuel Borguñó
Igualada, 3 de Juliol de 1923".

NOTA.- Va arribar a les nostres mans per casualitat aquest document únic del gran pedagog Manuel Borguñó. Per la seva importància pedagògica en l'època que es va escriure, hem pensat que s'havia de donar a conèixer.

ANNEX V

BASES PER A EL FUNCIONAMENT DE LA ESCOLA MUNICIPAL DE MÚSICA DE GIRONA (9-X-1935)

1r.- Aquesta Escola funcionarà sota el patronatge únic de l'Ajuntament i en representació seva la Comissió de Cultura.

2n.- La ensenyança de la Escola de Música, comprendrà les matèries següents: Solfeig i Teoria musical, harmonia i composició, piano i instruments de orquestra, banda i cobla.

3r.- Hi haurà un Director que serà nomenat per l'Ajuntament mitjansant oposició o concurs. Les obligacions del Director seràn les corresponents al seu càrrec con a tal o sien la direcció de l'Escola i a més les ensenyances que en cada nomenament acordi l'Ajuntament.

4r.- El Director és responsable davant l'Ajuntament del compliment dels seus deures i dels demés professors; en cas de que observi negligències en aquest deurà posar-ho en coneixement de la Comissió de Cultura en escrit adreçat al seu President. Les sancions seràn les que regula el Reglament orgànic de funcionaris municipals.

5è.- Correspon al Mestre-Director, la elecció de les obres de tex de la Escola i salvant el dret de la Comissió a fer-ho.

6è.- L'Ajuntament consignarà en els pressupostos una quantitat per a personal, material i arxiu que s'anirà emprant a mesura que es necessiti i previ acord de la Comissió de Cultura.

7è.- El Mestre Director asesorara a la Comissió de Cultura del nombre de professors auxiliars necessaris i de tot lo que en general condueixi a la bona organització de la ensenyança a la Escola.

8è.- La Comissió de Cultura determinarà el funcionament de l'Escola en quan a horari, distribució del mateix, distribució de treball entre el professorat, etc. etc. previa assessorament si el creu necessari, del Director.

9è.- Els professors auxiliars seràn en nombre necessari per a donar les ensenyances previstes, en quan sia possible i ho fassin precis el nombre d'alumnes de l'Escola. Tindran els deures i drets que fixarà l'Ajuntament al nomenar-los a proposta de la Comissió de Cultura.

10è.- Els professors auxiliars estaran sota la immediata dependència del Director qui a la vegada ho

estarà de la Comissió de Cultura, per absentar-se necessitaran permís expres del seu superior immediat.

11è.- El dia 15 de setembre de cada any s'obrirà la matrícula pel curs que començarà el dia primer d'octubre i es tancarà el 30 de juny següent. El curs solsament podrà ésser interromput per les festes oficials i d'acord al calendari que regeixi per a els grups Escolars. La matrícula es tancarà en la vigília de l'obertura de curs. Els drets de matrícula seràn els previstos.

12è.- Per a ser admès en qualitat d'alumne de la Escola és necessari, saber llegir, escriure i calcular, tenir al menys 6 anys d'edat i posseir les condicions físiques que requereix l'estudi a que pretèn dedicar-se. Deurà sol.licitar de les Oficines Municipals les matricules corresponents.

13è.- El Mestre Director no obstant, podrà proposar a la Comissió de Cultura la admisió d'alumnes, prescindint de la edat fixada sempre que en ells concorrin qualitats extraordinaries de precocitat i comprensió.

14è.- Els alumnes que faltessin a les classes respectives tres vegades durant un mes sense autorització ni justificació, seràn donats de baixa, poguent-se aixis mateix computar com faltes, la poca puntualitat en les hores senyalades per a la lliçó.

15è.- L'expulsió d'alumnes per manca de respecte als professors, desaplicació o manca d'aptitud la podrà acordar el Director, qui en donarà compte a la Comissió que també resoldrà en cas de protesta de l'alumne.

16è.- Anirà a càrrec de cada alumne la adquisició dels mètodes necessaris per l'estudi de cada assignatura.

17è.- Tots els alumnes deuràn pendre part en els exercicis o actes públics de la Escola per els quals fossin requerits.

18è.- Els alumnes de la Escola no podràn pendre part en cap execució musical, durant el curs, sense autorització del Director.

19è.- La Comissió de Cultura podrà limitar el nombre d'alumnes de les classes de la Escola; en aquest cas, si el nombre d'aspirants fos més alt de les plaçes vacants, aquestes s'otorgaràn per rigurós ordre d'inscripció.

20è.- Anyalment del dia 1 al 10 de juliol es celebrarán exàmens públics dels alumnes als quals es procurarà donar la màxima solemnitat. L'Ajuntament podrà concedir premis als que s'hagin distingit per llur talent o aplicació.

21è.- El nombre i classes de material instrumental que deurà posseir l'Ajuntament per ús de l'Escola seràn determinats per l'Ajuntament a proposta de la Comissió de Cultura assessorada pel Director.

22è.- Aquestes bases un cop aprovades per l'Ajuntament no podràn ésser modificades sense acord previ d'aquest.

Girona, 9 d'octubre de 1935.

NOTA.- Aquestes Bases són les que amb tota probabilitat haguessin regit per a l'Escola Municipal de Música, a no ser per els esdeveniments dels fets del 36.

ANNEX VI**INFORME DEL DIRECTOR DE L'ESCOLA MUNICIPAL DE MÚSICA DE BARCELONA, Sr. LLUÍS MILLET A L'ALCALDE DE GIRONA SR. FRANCESC TOMÀS SOBRE LES TITULACIONS DEL MESTRE CIVIL (15-II-1936)**

Sr. F. Tomàs
Alcalde President de l'Ajuntament de Girona.

Honorable Sr:

El que sotscriu, havent estat honorat per l'Ajuntament de la vostra presidència amb el nomenament de tècnic en l'art musical per a informar sobre els títols i documents presentats per D. Francesc Civil, en el Concurs per a proveir el càrrec de Director de l'Escola Municipal de Música recentment creada per aqueix Ajuntament, deu declarar:

Que examinats curosament tots els documents presentats pel Sr.Civil, els troba conformes amb les condicions exigides en aquest Concurs i publicades en el Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalunya el dia 4 de Gener de l'any corrent.

Els documents i títols presentats donen testimoni dels estudis musicals, seriosos i complerts pel Sr.Civil realitzats, amb notes meritíssimes, en la Schola Cantorum de Paris, títols i notes avalades pel director de dit centre d'ensenyança el cèlebre Vincent d'Yndy.

Per tant, no havent-se presentat cap més concursant per poder comparar mèrits, el que sotscriu no dubta en aconsellar a l'Ajuntament de Girona el nomenament de D. Francesc Civil per al càrrec de Director de l'Escola Municipal de Música d'aqueixa insigne Ciutat.

Barcelona 15 de Febrer de 1936.

Firmat: Lluís Millet. Director de l'Escola Municipal de Música de Barcelona.

ANNEX VII**REGLAMENTO GENERAL DE LA ORQUESTA FILARMÓNICA DE LA OBRA SINDICAL DE EDUCACIÓN Y DESCANSO (1-I-1942).**

Creada la Orquesta por la Jefatura Provincial de la Obra Sindical de Educación y Descanso, de la Central Nacional Sindicalista de Gerona, a fin de fomentar y divulgar en su más refinado estilo las obras clásicas musicales, las de autores modernos y especialmente las de autores nacionales para que así puedan apreciar sus bellezas todas las clases sociales y en particular la masa productora. EDUCACION Y DESCANSO cumpliendo de esta manera los fines que le son propios, ha organizado este conjunto orquestal confiando en que el profesorado que lo integra colaborará con entusiasmo en la tarea de educación musical que se propone desarrollar, poniendo en ello el máximo interés, ya que a la vez enaltecerá artísticamente el nombre de nuestra Ciudad, dará ocasión para poseer la práctica indispensable en su próximo porvenir artístico.

A los efectos pues, de la máxima garantía y estabilidad de la Orquesta y a fin de regular su actuación, se establece el presente Reglamento, al cual deberán sujetarse los Profesores componentes de la misma.

ARTICULO 1º.- La Orquesta se compondrá de un Director nombrado por el Jefe Provincial de Educación y Descanso, de acuerdo con el Delegado Sindical Provincial y el número de profesores que a juicio del Director se consideren necesarios para la ejecución de las obras, si bien que cuantos se inscribieron al organizarse la Orquesta se les considerará de plantilla, siempre y cuando desempeñen la parte que por la dirección se les confía en la respectiva categoría. En lo sucesivo los profesores, que deseen ingresar en la Orquesta deberán solicitarlo previamente mediante instancia

dirigida al Jefe Provincial de la Obra.

ARTICULO 2º.- Todos los profesores que formen parte de la Orquesta, habrán de poseer el carnet profesional librado por el SINDICATO DE PROFESORES DE ORQUESTA DE LA PROVINCIA, asimismo deberán permanecer, como afiliados a EDUCACION Y DESCANSO, con posesión del carnet correspondiente. Como credencial de su categoría dentro de la Orquesta se les extenderá el correspondiente nombramiento.

ARTICULO 3º.- El instrumental de la Orquesta será propiedad de los componentes de la misma, mientras no se disponga otra cosa.

ARTICULO 4º.- Los componentes de la Orquesta se clasificarán en NUMERARIOS y MERITORIOS, percibiendo los primeros como remuneración el importe íntegro del tipo establecido para la asistencia a ensayos y conciertos, y los segundos el 50% del mismo. Asimismo, podrán pertenecer a la Orquesta, dentro de una categoría que se denominará de Aspirantes, todos aquellos aficionados a cualquier instrumento de los que se componen la misma siempre que hayan cursado previamente los correspondientes estudios. Los pertenecientes a esta categoría no percibirán remuneración alguna hasta que en su día y de acuerdo con cuanto preceptúa el Artículo 4º y asimismo de acuerdo con el 5º deberán remover solicitud para su ascenso Meritorio o Numerario debiendo sufrir el correspondiente exámen. Los Aspirantes solo podrán asistir a los ensayos.

ARTICULO 5º.- A los efectos del artículo anterior se constituirá una Comisión presidida por el Delegado Sindical Provincial, el Jefe Provincial de la Obra, e integrada por el Director y otros tres Profesores designados por el mismo, la que tendrá a su cargo cuanto se establece respecto a clasificación e ingresos.

Constituida la Comisión procederá a clasificar, teniendo en cuenta para ello los antecedentes y suficiencia artística de los clasificados, quedando facultada además para someterlos a exámen. Una vez efectuada la clasificación emitirá dictámen que se comunicará por escrito a los interesados para los efectos que procedan.

ARTICULO 6º.- Los profesores clasificados como Meritorios, transcurridos seis meses de su actuación en la Orquesta y habiendo asistido como mínimo a veinte ensayos, podrán solicitar el pase a Numerarios mediante escrito que deberán presentar en Secretaría y someterse a todo cuanto determine la Comisión.

ARTICULO 7º.- La administración de la Orquesta irá a cargo del Secretario nombrado al efecto. Así mismo actuará con tal cargo en la Comisión de referencia.

FUNCIONES DE LA PRESIDENCIA

ARTICULO 8º.- Incumbe al Director ostentar la representación de la Orquesta en cuantos actos lo requieran, señalar día y hora para los ensayos, indicar a cada Profesor la parte que deberá desempeñar, escoger las obras que deben ejecutarse, combinar los programas de concierto y procurar por los medios a su alcance una perfecta disciplina personal y artística.

ARTICULO 9º.- Será función del Director de la Orquesta el nombrar Secretario de la misma, con el Vº.Bº. del Jefe de la Obra.

FUNCIONES DEL SECRETARIO

ARTICULO 10º.- Llevará relación nominal de los componentes de la Orquesta, registrará las altas y bajas que ocurran consignando las causas que las motivan, anotará las faltas de asistencia en los ensayos y conciertos, redactará los documentos y comunicaciones relacionadas con la actuación, formalizará y abonará las nóminas, recibirá las reclamaciones y demás que pueda presentarse, dando cuenta de ellas a la Dirección, de acuerdo con el Reglamento Interior; levantará acta en las reuniones de la Comisión; trasladará a los interesados y por escrito los acuerdos que se adopten; archivará los documentos, periodicos, y programas referentes a actuaciones efectuados y finalmente cumplimentará y cursará todo cuanto disponga la Presidencia o la Dirección para mejor régimen del Conjunto Orquestal.

DEBERES DE LOS COMPONENTES DE LA ORQUESTA

ARTICULO 11º.-

- a) Cumplimentar estrictamente cuanto se promulga en el presente Reglamento y en el del Régimen Interior.
- b) Atender con respeto cuantas indicaciones y advertencias haga el Director durante los ensayos y conciertos.
- c) Fraternalizar y guardar la debida consideración con todos los componentes, evitando discusiones enojosas durante las obligaciones.
- d) Asistir puntualmente a los ensayos y conciertos y en casos de desplazamiento de la Orquesta, cumplir con exactitud lo que les comunique relacionado con el mismo.
- e) Presentarse en los conciertos y actos que sea conveniente debidamente uniformados cuidando de la conservación del uniforme.
- f) Comunicar con anterioridad y por escrito la imposibilidad de asistir a ensayos o conciertos a Secretaría, expresando la causa que lo motiva.
- g) Cuando por asuntos o conveniencias particulares algún componente de la Orquesta, desee causar baja en la misma, lo deberá comunicar por escrito con quince días de anticipación.

REMUNERACIÓN AL PROFESORADO

ARTICULO 12º.-

- a) Interinamente y sin perjuicio de aumentarlo cuando las circunstancias lo permitan, se fija la asignación de cinco ptas. por ensayo y veinte por concierto que percibirán los Profesores Numerarios y el 50% de dicho tipo los Meritorios.
- b) Lo devengado por diferentes actuaciones será hecho efectivo a los componentes por trimestres vencidos.
- c) En los conciertos que se efectuen fuera de la Capital percibirán igual remuneración siendo a cargo de la Obra los gastos de desplazamiento, hospedaje y demás generales que puedan originarse.
- d) Cuando por conveniencias del Servicio, el Jefe Provincial de la Obra, solicite de acuerdo siempre con la Dirección y Profesorado de la Orquesta y en orden al mayor rendimiento artístico de la misma, celebrar ensayos gratuitamente así como conciertos para productores y actos oficiales que puedan presentarse, los componentes de la Orquesta deberán colaborar sin remuneración alguna o bien con el tipo que se considere oportuno.

REGIMEN INTERIOR

ARTICULO 13º.-Para el desarrollo y cumplimiento de cuanto se preceptúa en el presente Reglamento, se elaborará uno de Régimen Interior, cuya redacción estará a cargo de una Comisión nombrada al efecto por el Jefe Provincial de la Obra y que estará integrada por este, el Director y Secretario de la Orquesta y tres Profesores que serán designados por los componentes de la misma que representarán a su total en la citada redacción.

Vº. Bº.
EL DELEGADO SINDICAL PROV.
Fdo: Félix Jofré

Gerona, 1º de Enero de 1942
EL JEFE PROV. DE EDUCACION Y DESCANSO
Fdo: José L.Fernández

ANNEX VIII**CNS. JEFATURA PROVINCIAL DE EDUCACIÓN Y DESCANSO. REGLAMENTO GENERAL DE LA ESCUELA DE MÚSICA DE LA OBRA (1-VI-1942)****PROYECTO BASES ORGANICAS**

- 1º.- La Escuela de Música de "Educación y Descanso" de Gerona, tiene por finalidad la enseñanza y educación musical de los hijos de la ciudad y su provincia.
- 2º.- La Junta de Inspección Pedagógica de esta Escuela estará integrada por el Delegado Sindical Provincial, el Jefe Provincial de la Obra, por el Director de la Escuela y un vocal.
- 3º.- Las funciones de dicha Junta de Inspección Pedagógica serán: atender al proyecto de Reglamento de la citada Escuela y confeccionar el plan de estudios de las diversas asignaturas, horario de las clases y velar en todo lo referente a la buena marcha artística y material de la Escuela.
- 4º.- La apertura de los distintos cursos tendrá lugar el día 1º de Octubre y acabaran las clases el 15 de Julio, guardándose las fiestas con arreglo al calendario de las Escuelas Nacionales de Enseñanza.
- 5º.- Para ingresar en calidad de alumno será preciso matricularse previo los requisitos que disponga la Superioridad.
- 6º.- De acuerdo con lo que la Junta de Inspección Pedagógica dictamine se libran por la Obra "Educación y Descanso" matriculas gratuitas a los alumnos que lo acrediten por sus méritos o lo necesiten por su situación de familia.

R E G L A M E N T O**CAPITULO 1º.- DE LA ENSEÑANZA**

ARTICULO 1º.- La enseñanza que dará la Escuela de Música de "Educación y Descanso" será: Solfeo y Teoría, Piano y progresivamente instrumentos de Arco y de viento. Siendo el dominio del teclado una de las mejores garantías de educación musical, se aconsejará a todos los alumnos la práctica del piano, por lo menos durante un curso.

ARTICULO 2º.- El plan de estudio se acomodará en cuanto sea posible al que rija cada año para el Conservatorio de Música del Liceo de Barcelona.

CAPITULO 2º.- DE LAS CLASES

ARTICULO 3º.- El horario de las clases será de 12 a 13 y de 19 a 21. La enseñanza del Solfeo y Teoría será diaria para el curso preliminar y alternos para los demás cursos. Las clases instrumentales se entenderan de hora y bi-semanales. No se podrá ingresar en clases instrumentales sin haber aprobado antes el preliminar y el primer curso de Solfeo y Teoría.

CAPITULO 3º.- DE LOS PROFESORES

ARTICULO 4º.- El Profesorado se compondrá para cada asignatura, del número de elementos que crea conveniente la Junta de Inspección Pedagógica.

ARTICULO 5º.- Los Profesores presentaran mensualmente a la Dirección una lista de los respectivos alumnos con las calificaciones obtenidas por los mismos y con las faltas de asistencia o disciplina si las hubiere.

CAPITULO 4º.- DE LOS ALUMNOS

ARTICULO 6º.- Para ingresar en calidad de alumno de la Escuela de Música, precisará inscribirse abonando por derechos de matricula ptas..... y por mensualidades ..... ptas.

ARTICULO 7º.- La matricula quedará abierta durante los meses de Agosto y Septiembre, haciendo pública la convocatoria.

Los alumnos que quieran matricularse de más de un curso de una misma asignatura o instrumentos podran (previo aviso) asistir a las clases correspondientes desde el principio del curso hasta el mes de Enero, dentro del cual previo exámen de suficiencia por parte del Director quedará inscrito definitivamente en el nuevo curso.

ARTICULO 8º.- Los alumnos sufriran exámenes de fin de curso, para cada asignatura ante el Tribunal nombrado al efecto por la Superioridad. Quedan dichos exámenes exceptuados, aquellos alumnos que acrediten pasarlos ante el Tribunal del Conservatorio del Liceo de Barcelona cuyas notas y calificaciones tendran asimismo validez en Gerona.

CAPITULO 5º.- CORRECCIONES DISCIPLINARIAS

ARTICULO 9º.- Para las cuestiones de orden técnico y disciplina habrá un Director nombrado directamente de la Superioridad. El Director presentará anualmente una memoria en la que resumirá los resultados obtenidos dentro del curso por la Escuela, haciendo asimismo las sugerencias que crea pertinentes.

ARTICULO 10º.- Los alumnos que incurran en faltas de disciplina deberan ser amonestados por el profesor respectivo, reprendidos por el Director si la falta es mayor, y en los casos graves perderan el curso o seran expulsados previo acuerdo de la Junta Pedagógica.

DISPOSICIONES ADICIONALES

ARTICULO 11º.-El presente Reglamento empezará a regir seguidamente de su aprobación por la Junta de Inspección Pedagógica.

ARTICULO 12º.- La Junta de Inspección Pedagógica se reunirá siempre que lo crea conveniente la Superioridad.

ARTICULO 13_.- Todo alumno que provechosamente termine los cursos de instrumentos de Arco y viento, pasaran a formar parte de la Orquesta Filarmónica de la Obra "Educación y Descanso", con arreglo a cuanto determine el Art. 4º del Reglamento por el que la misma se rige.

ESTRUCTURACIÓN PEDAGÓGICA DE LA ESCUELA DE MÚSICA

* Cursos Preliminar a sexto de Solfeo y Teoría.

* Cursos Primero a octavo de Piano y Violín (instrumentos)

ARMONIA Y HISTORIA DE LA MÚSICA

Para la asignatura de Armonía, debe acreditarse los seis cursos de Solfeo y Teoría, o previa reválida de los mismos.

Para el título de Profesor de cualquier instrumento, se debe acreditar, al propio tiempo de los cursos de especialidad, los seis cursos de Solfeo y Teoría.

La asignatura de Historia de la Música, es compatible en todas las demas, debiendose no obstante, estudiar el 6º curso de instrumentos.

Finalizando el 5º curso de Instrumentos, se proveerá a los interesados, de Certificado de Profesorado medio.

Todo alumno que al terminar los estudios de un curso en esta Escuela de Música desee ser

examinado por el Tribunal del Conservatorio del Liceo de Barcelona, lo solicitará de esta Dirección al empezar el mismo abonándoseles los derechos de matricula del citado Conservatorio.

Todos cuantos obtengan el Título medio de instrumentos, de acuerdo pasarán a formar parte como meritorios de la Orquesta Filarmónica de la Obra, con arreglo a cuanto determina el artículo 4º del Reglamento por el que se rige dicha Orquesta.

ASIGNACIONES DEL PROFESORADO Y MATRICULAS DE CURSO Y ASIGNATURAS

Asignaciones al profesorado:

* Director de la Escuela	400 ptas. mensuales.
* Profesor de Solfeo y Teoría	100 ptas. "
* Profesor de Violín e Instrumentos.....	300 ptas. "

Debe entenderse que esta asignación solamente la devengarán durante los meses que dure el curso escolar. El Profesor de Solfeo y Teoría no tiene la asignación completa por tenerla como Director de la Orquesta Filarmónica.

DERECHOS DE MATRICULAS DE CURSOS Y ASIGNATURAS

Por derechos de matricula se abonarán 10 ptas. para todos los cursos. Por las asignaturas preliminar, primero y segundo curso de Solfeo y Teoría, 6 ptas. mensuales; tercero y cuarto, 7 ptas. mensuales; quinto y sexto 8 ptas.

Por las asignaturas de Instrumentos: primer curso 7 ptas.; segundo curso 8 ptas.; tercer curso 9 ptas.; cuarto y quinto curso 10 ptas.; sexto y séptimo 11 ptas. y octavo curso 12 ptas. mensuales.

Por la asignatura de Armonía 14 ptas. mensuales.

Por las de Historia de la Música 5 ptas. mensuales.

MATRICULAS GRATUITAS

Los productores sin trabajo, hijos o familiares de los mismos, podrán solicitar, previa presentación de los documentos que acrediten su condición de parado, matricula gratuita de todos los cursos.

Los productores, hijos de productores, de familia numerosa o de precaria situación económica, podrán asimismo solicitar matricula gratuita, previa comprobación de sus circunstancias especiales

COLABORACIÓN DE LAS EMPRESAS

Se solicitará de las Empresas abonen los derechos de matricula de asignaturas a un número determinado de productores que trabajen en ellas.

RELACIONES JERÁRQUICA Y ADMINISTRATIVA DE LA ESCUELA DE MÚSICA

La Escuela de Música de la Obra, dependerá de la misma a través de la Sección de Música del Departamento Provincial de Cultura y Arte.

Se regirá en su orden interno por un Director nombrado por el Jefe del Departamento de Cultura y Arte y a propuesta del Jefe de la Sección de Música. Los profesores de la Escuela, serán nombrados por el Jefe de la Sección de Música a propuesta del Director de la misma.

La Escuela, en sus cuestiones administrativas y de orden disciplinario y pedagógico, se regirá por la Junta de Inspección Pedagógica, que estará integrada por: el Delegado Sindical Provincial o el secretario de Obras Sindicales, el Jefe Provincial de la Obra o el del Departamento de Cultura y Arte, el Director de la Escuela y un Vocal.

PROFESORADO DE LA ESCUELA

DIRECTOR: D.Francisco Civil Castellví.-Titulo de Profesor de Piano de la Schola Cantorum de Paris, Director de los Coros de Sección Femenina, ganador del primer premio en el Concurso Nacional de Coros de S.F.- Profesor de Piano de la Escuela.

PROFESOR: D. Ramón Arnau Serrano.-Profesor de la signatura de Solfeo y Teoria. Maestro Director de la Banda de Música de la División 42. Director de la Orquesta Filarmónica de la Obra.

PROFESOR: D. José Saló Bos.-Profesor de las asignaturas de Violín e Instrumentos de cuerda. Profesor de violín de Gerona. Violín 1º, concertino de la Orquesta Filarmónica de la Obra.

Gerona, 1º de Junio de 1.942

ANNEX IX

REGLAMENTO GENERAL DE LA ESCUELA DE MÚSICA DE "EDUCACIÓN Y DESCANSO" (II) (1-IX-1942)

PREÁMBULO

La Obra Sindical de "Educación y Descanso", en cumplimiento de los fines que le son propios y en interés al desarrollo de la cultura y sentimiento musical, al conocimiento de los clásicos, principalmente españoles y para que este conocimiento esté al alcance de los elementos productores de esta Capital y su Provincia y al mismo tiempo para servir de base a la Organización de la Orquesta Filarmónica de esta Jefatura Provincial de la Obra, se crea la Escuela de Música de "Educación y Descanso" de Gerona, para lo cual se propone el siguiente proyecto y se establece el Reglamento que sigue a los fines indicados.

PROYECTO BASES ORGÁNICAS

1º.- La Escuela de Música de "Educación y Descanso" de Gerona, tiene por finalidad la enseñanza y educación musical de los hijos sindicados de la Ciudad y su Provincia y a los afiliados en general.

2º.- La Junta de Inspección Pedagógica de esta Escuela estará integrada por el Delegado Sindical Provincial o en su virtud por el Vice-Secretario de Obras Sindicales, por el Director de la Escuela y un Vocal.

3º.- Las funciones de dicha Junta de Inspección Pedagógica serán: atender al proyecto de Reglamento de la citada Escuela y confeccionar el plan de estudios de las diversas asignaturas, horario de las clases y velar en todo lo referente a la buena marcha artistica y material de la Escuela.

4º.- La apertura de los distintos cursos, tendrá lugar el día 1º de Octubre y acabaran las clases el día 15 de Julio, guardándose las fiestas con arreglo al calendario de las Escuelas Nacionales de Enseñanza.

5º.- Para ingresar en calidad de alumno, será preciso matricularse previo los requisitos que disponga la Superioridad.

6º.- De acuerdo con lo que la Junta de Inspección Pedagógica dictamine se libran por la Obra de "Educación y Descanso", matriculas y enseñanza gratuitas a los alumnos que lo acrediten por sus méritos o lo necesiten por su situación de familia.

REGLAMENTO

CAPITULO 1º.- ENSEÑANZA

ARTÍCULO 1º.- La Enseñanza que dará la Escuela de Música de "Educación y Descanso" será: Solfeo y Teoria, Piano y progresivamente Instrumentos de arco y de viento. Siendo el dominio del

teclado una de las mayores garantías de educación musical, se aconsejará a todos los alumnos la práctica del piano, por lo menos durante un curso.

ARTICULO 2º.- El plan de estudios se acomodará en cuanto sea posible al que rija cada año para el Conservatorio de Música del Liceo de Barcelona.

CAPITULO 2º.- DE LAS CLASES

ARTICULO 3º.- El horario de las clases será de 12 a 13 y de 19 a 21. La enseñanza del Solfeo y Teoría será diarias para el curso preliminar, y alterna para los demás cursos. Las clases instrumentales se atenderán de hora, y bi-semanales. No se podrá ingresar en clases instrumentales sin haber aprobado antes el curso Preliminar y primero de Solfeo-Teoría.

CAPITULO 3º.- DE LOS PROFESORES

ARTICULO 4º.- El Profesorado se compondrá para cada asignatura, del número de elementos que crea conveniente la Junta de Inspección Pedagógica.

ARTICULO 5º.- Los profesores presentarán mensualmente a la Dirección una lista de los respectivos alumnos con las calificaciones obtenidas por los mismos, y con las faltas de asistencia o disciplina si las hubiere.

CAPITULO 4º.- DE LOS ALUMNOS

ARTICULO 6º.- Para ingresar en calidad de alumno de la Escuela de Música, precisará inscribirse abonando por derechos de matrícula Ptas. 10, y por mensualidades Ptas. 6 por las asignaturas de Solfeo y Teoría, y Ptas. 12 por cada una de las de Piano u otros instrumentos.

ARTICULO 7º.- La matrícula quedará abierta durante los meses de Agosto y Septiembre, haciendo pública la convocatoria.

Los alumnos que quieran matricularse de más de un curso de una misma asignatura o instrumento, podrán, previo aviso, asistir a las clases correspondientes desde el principio de curso hasta el mes de Enero, dentro del cual y previo exámen de suficiencia por parte del Director quedará inscrito definitivamente en el nuevo curso.

ARTICULO 8º.- Los alumnos sufrirán exámenes de fin de curso para cada asignatura, ante Tribunal nombrado al efecto por la Superioridad.

Quedan exceptuados de dichos exámenes, aquellos alumnos que acrediten pasarlos ante el Tribunal del Conservatorio del Liceo de Barcelona, cuyas notas y calificaciones tendrán asimismo validez en Gerona.

ARTICULO 9º.- Al terminar los Estudios fijados por el Reglamento para cada asignatura se librá al alumno el diploma correspondiente.

CAPITULO 5º.- CORRECCIONES DISCIPLINARIAS

ARTICULO 10º.- Para las cuestiones de orden Técnico y Disciplina, habrá un Director nombrado directamente de la Superioridad. El Director presentará anualmente una memoria en la que resumirá los resultados obtenidos dentro del curso por la Escuela, haciendo asimismo las sugerencias que crea pertinentes.

ARTICULO 11º.- Los alumnos que incurran en faltas de disciplina deberán ser amonestados por el profesor respectivo, reprendidos por el Director si la falta es mayor, y en los casos graves perderán el curso o serán expulsados previo acuerdo de la Junta Pedagógica.

DISPOSICIONES ADICIONALES

ARTICULO 12º.- El presente Reglamento empezará a regir seguidamente de su aprobación por la Junta de Inspección Pedagógica.

ARTICULO 13º.- La Junta de Inspección Pedagógica se reunirá siempre que así lo disponga la Superioridad.

ARTICULO 14º.- Todo alumno de instrumental que, a juicio de la Junta de Inspección Pedagógica, reuna las condiciones debidas pasará a formar parte de la Orquesta Filarmónica de esta misma Obra Sindical, con arreglo a cuanto determina el Art. 4º del Reglamento, por el que esta Organización se rige.

Gerona, 1 de Septiembre de 1.942
Firmado: el Jefe Provincial de la Obra
José L.Fernández

Vº. Bº. del Vice-Secretario de Obras
Sindicales y APROBADO por el Delegado Sindical Prov.,
Firmado: Félix Jofré

ANNEX X

“REGLAMENTO DE LA ESCUELA PROVINCIAL DE MÚSICA DE LA OBRA SINDICAL EDUCACIÓN Y DESCANSO” (1-V-1949)” . FILIAL DEL CONSERVATORIO DEL LICEO DE BARCELONA

CAPITULO I

DE LA ENSEÑANZA MUSICAL

Artículo 1º.- La Escuela Provincial de Música de “Educación y Descanso”, fundada en 1º de Junio de 1942, tiene por finalidad la enseñanza y educación musical de los productores de la Ciudad y Provincia de Gerona, y sus familiares.

Artículo 2º.- El Plan de Enseñanza estará constituido pro las siguientes asignaturas:

- Teoría-Solfeo (8 cursos)
- Piano (8 cursos)
- Violín e instrumentos de arco (8 cursos)
- Clarinete e instrumentos de viento-metal (6 cursos)
- Trompeta e instrumentos de viento-madera (6 cursos)
- Armonía (4 cursos)
- Historia de la Cultura
- Estética Musical
- Historia de la Música
- Formas Musicales

Siendo el conocimiento del teclado una de las mejores garantías de educación musical. Se aconsejará a todos los alumnos la práctica del piano, por lo menos durante un curso.

Artículo 3º.- El programa de las diversas asignaturas se acomodará en lo posible al que rijá cada curso en el Conservatorio del Liceo de Barcelona.

Artículo 4º.- Para obtener el profesorado de cualquier instrumento deben acreditarse, además de los cursos reglamentarios de cada especialidad, igual número de Teoría –Solfeo, y las asignaturas complementarias de Historia de la Cultura, Estética Musical o Historia de la Música.

Para el Profesorado de Piano precisará además haber aprobado las asignaturas de Formas Musicales.

La asignatura de Armonía no podrá empezarse antes de cursar los seis primeros cursos de Solfeo-Teoría.

- Artículo 5º.- Finalizado el 4º curso de instrumento y Solfeo-Teoría, se proveerá a los alumnos que lo soliciten del certificado de profesorado medio, librado por esta Escuela.
- Artículo 6º.- No se permitirá que ningún alumno curse un año de instrumento sin cursar al mismo tiempo o tener ya cursado el correspondiente de Solfeo-Teoría y las asignaturas complementarias asignadas al curso.
- Artículo 7º.- Los alumnos que deseen matricularse para más de un curso de la misma materia o instrumento, podrán, previo aviso, asistir a las clases correspondientes desde el principio de curso hasta los exámenes semestrales de mediados de curso, y si el resultado es satisfactorio, a criterio del Director, podrán matricularse para el curso inmediato superior.
- Artículo 8º.- Los alumnos sufrirán exámenes de fin de curso para cada asignatura ante el Tribunal nombrado al efecto por el Claustro.
Quedan exceptuados de estos exámenes aquellos que acrediten pasarlos ante el Tribunal del Conservatorio del Liceo de Barcelona, cuyas notas y calificaciones tendrán así mismo validez en esta Escuela.
Los alumnos que deseen ser examinados en el Conservatorio, lo solicitaran de la Dirección abonando los derechos de matrícula del citado Centro.

CAPITULO II

GOBIERNO DE LA ESCUELA

- Artículo 9º.- La Escuela estará regida por dos organismos: la Junta Rectora, y el Claustro de Profesores.
- Artículo 10º.- La Junta Rectora estará formada por los siguientes miembros:
- PRESIDENTE: El Delegado Sindical Provincial
- VICE-PRESIDENTE: El Vice-Secretario Provincial de Obras Sindicales
- VOCALES: El Administrador de la C.N.S.
El Interventor de fondos de la C.N.S.
El representante del Grupo de Música del Sindicato Provincial del Espectáculo.
El Director de la Escuela.
El Sub-Director de la Escuela
El Secretario de la Escuela.
El Administrador de la Obra Sindical "Educación y Descanso"
- SECRETARIO: El de la Obra Sindical "Educación y Descanso"
- Artículo 11º.- Las funciones de dicha Junta Rectora serán las siguientes:
- a. Velar por la buena marcha administrativa y general de la Escuela.
  - b. Aprobación del presupuesto para cada ejercicio económico.
  - c. Extensión de los nombramientos de Profesores y Ayudantes propuestos por el Claustro de la Escuela.
  - d. Concesión de quinquenios a que hubiere lugar al personal docente.
  - e. Modificación o anulación del presente Reglamento en caso necesario.
- Artículo 12º.- La Junta Rectora se reunirá obligatoriamente una vez por semestre, y siempre que

extraordinariamente el Presidente lo crea conveniente.

Artículo 13º.- Procurará esta Junta que le sean facilitadas a la Escuela el mayor número posible de becas y subvenciones, al objeto de hacer completamente asequible a las clases trabajadoras las enseñanzas musicales.

CAPÍTULO III

DEL CLAUSTRO

Artículo 14º.- El Claustro de la Escuela estará formado por el Director, el Sub-Director, el Secretario y los demás Profesores y Ayudantes de la Escuela.

Artículo 15º.- Deberá reunirse obligatoriamente durante el curso una vez al mes en sesión ordinaria, y en ella se leerá y aprobará el acta anterior; los Sres. Profesores y Ayudantes informaran sobre la marcha de los estudios de sus alumnos; y se tratarán los demás asuntos que, por indicación de los Sres. Profesores o por creerlos convenientes hayan sido incluidos por la Dirección en la orden del día.

Artículo 16º.- Extraordinariamente se reunirá:

- a) A propuesta del Director.
- b) A propuesta de la Junta Rectora.

En ambos casos constará de modo concreto y expreso en la orden del día los asuntos a tratar.

Artículo 17º.- El Claustro podrá tomar acuerdos sobre:

- La distribución de asignaturas a los Sres. Profesores y Ayudantes.
- El horario de clases.
- La admisión de alumnos.
- Materias de disciplina interna.
- Informes sobre material docente, instrumental o personal necesario a la Escuela.
- Informes sobre cuantos asuntos le sean consultados por la Junta Rectora.
- Propuesta del personal docente a nombrar.
- Concesión y distribución de becas.
- Concesión y aplicación de las ventajas concedidas en los artículos 38º y 39º del presente Reglamento.

Artículo 18º.- El Director llevará la representación oficial de la Escuela en cuantos actos o reuniones asista como tal.

Presidirá los Claustros y firmará toda la documentación de la Escuela, así como los títulos que se expidan.

Vistos los resultados de los exámenes semestrales de mediados de curso, determinará si los alumnos pueden examinarse de más de un curso, accediendo o no a sus peticiones.

Es Vocal nato, como tal, de la Junta Rectora y es la máxima Autoridad disciplinaria dentro de la Escuela.

Percibirá como director la gratificación que se le asigna en el artículo 25º del presente Reglamento.

Artículo 19º.- El Sub-Director llevará la representación de la Escuela en aquellos actos o reuniones a que asista en lugar del Director.

Siempre que aquel deba dejar transitoriamente la Dirección por motivos ajenos a la Escuela, el Vice.-Director hará las veces del mismo.

- Artículo 20º.- El Secretario asesorará técnicamente al Director sobre la interpretación de este Reglamento y de las leyes generales de la Enseñanza.
Llevará el libro de Actas de las sesiones del Claustro.
Extenderá la documentación legal necesaria y formalizará las matrículas y las listas de alumnos, generales y por asignaturas.
Junto con el Director, administrará las cantidades recaudadas en la Escuela por concepto de matrículas, mensualidades y derechos de examen, de acuerdo con lo determinado en el capítulo IV, artículo 27º de este Reglamento.
Llevará el libro de Caja y facilitará al Administrador de la Obra Sindical "Educación y Descanso" los datos y documentos necesarios para la buena marcha económica de la Escuela.
Cuidará también de la Biblioteca escolar que se vaya formando, y en general, de cuantas gestiones administrativas sean precisas para la marcha general de la Escuela.
Percibirá como Secretario la gratificación que se le concede en el artículo 25º del presente Reglamento.
Presentará a fin de Curso una Memoria a la Junta Rectora con indicación de cuantas sugerencias se determinen por el Claustro.
- Artículo 21º.- Cada Profesor o Ayudante deberá dar puntualmente las clases que se le asignen por el Claustro, y asistirá a cuantas reuniones fuere convocado por la Dirección.
Pasará lista de los alumnos en las clases e informará mensualmente al Claustro de la marcha del curso.
En caso de ser requerido por el Claustro deberá colaborar en la preparación o dirección del conjunto que se formase con los alumnos mejor preparados instrumentalmente.
Formará parte de aquellos Tribunales de Examen que le asigne el Claustro, actuando de Secretario en el de sus asignaturas.

CAPÍTULO IV

REGIMEN ECONÓMICO

- Artículo 22º.- Los ingresos de la Escuela estarán formados por:
- a. Subvenciones para becas.
  - b. Asignación del Plan Asistencial.
  - c. Asignación de la Obra Sindical "Educación y Descanso"
  - d. Asignación del Grupo de Música del Sindicato Provincial del Espectáculo.
  - e. Otros donativos y subvenciones.
  - f. Matrículas, mensualidades y derechos de examen
- Artículo 23º.- Los gastos de la Escuela comprenderán:
- a. Atenciones de los becarios.
  - b. Gratificación personal docente.
  - c. Material escolar.
  - d. Material secretaría.
  - e. Biblioteca.
  - f. Conservación y mejora del local.
  - g. Instrumentos musicales.
- Artículo 24º.- Todo profesor percibirá por meses vencidos la cantidad líquida de 300 pesetas y 175 los ayudantes, con derecho a dos mensualidades dobles, una por la Fiesta de la Exaltación del Trabajo y otra por Navidad.
- Artículo 25º.- El Director percibirá la gratificación mensual de 225 pesetas con doble abono en las fiestas citadas (18 Julio y Navidad).

El Secretario tendrá derecho igualmente a la gratificación líquida de 200 pesetas mensuales, con doble abono en las fiestas indicadas anteriormente (18 Julio y 25 Diciembre).

Artículo 26º.- Con carácter general se concederán quinquenios de 50 pesetas y de 25 pesetas respectivamente a los Sres. Profesores y Ayudantes, cada cinco años de ejercicio docente.

Artículo 27º.- Los ingresos recaudados por los conceptos del apartado f) del artículo 22º de este Reglamento serán distribuidos de manera siguiente:

- a. El 70% para material escolar, instrumentos o biblioteca, previa distribución aprobada por el Claustro.
- b. El 10% a material de secretaría.
- c. El 20% restante como premio a los Sres. Profesores por partes iguales.
- d. Igual gratificación corresponderá a los Profesores particulares de la Provincia o Ciudad, por los alumnos residentes fuera de la Capital, matriculados en esta Escuela, que por tal concepto deban considerarse como "libres".

CAPÍTULO V

DE LAS CLASES

Artículo 28º.- La apertura de los distintos cursos tendrá lugar el día 1º de Octubre y acabarán las clases el 15 de Julio, guardándose las fiestas con arreglo al calendario escolar de los Centros Docentes oficiales de 2ª Enseñanza.

Artículo 29º.- El horario de clases se determinará de modo que sea posible fácilmente la asistencia a las mismas a los productores alumnos de la Escuela.

Artículo 30º.- La asignatura de Teoría-Solfeo será diaria en el curso preliminar, y alterna en los demás.

Las restantes asignaturas serán bisemanales.

Artículo 31º.- La duración de las clases instrumentales será de dos horas pudiendo el Profesor prolongarla siempre que ello no produzca trastorno en la marcha de las demás clases. Las asignaturas de Teoría-Solfeo y las Culturales, tendrán las clases de una duración de 60 minutos.

Artículo 32º.- No se permitirá el ingreso en las clases instrumentales sin haber antes aprobado el curso preliminar y primero de Solfeo-Teoría.

CAPÍTULO VI

Artículo 33º.- Para ingresar en calidad de alumno en la Escuela Provincial de Música de "Educación y Descanso", precisará inscribirse mediante el abono de 15 pesetas por curso como derechos de matrícula.

Todo alumno de los 16 años en adelante deberá ser afiliado a la Obra Sindical "Educación y Descanso". Cuando el alumno no alcance dicha edad, deberá serlo uno de sus padres.

Artículo 34º.- Todo alumno abonará mensualmente la cuota de 10 pesetas por curso, debiendo recoger los recibos en Secretaría dentro de la primera quincena del mes corriente.

Artículo 35º.- La matrícula quedará abierta por todo el mes de setiembre, haciéndose pública la convocatoria.

- Artículo 36º.- Los alumnos que incurran en falta de disciplina deberán ser amonestados por el Profesor respectivo, reprendidos por el Director si la falta es mayor, y en los casos graves perderán el curso o serán expulsados, previo acuerdo de la Junta Rectora, a propuesta del Claustro.
- Artículo 37º.- Todo alumno vendrá obligado a colaborar personalmente en cuantos festivales, conciertos o conjuntos musicales se organicen por esta Escuela.
- Artículo 38º.- Los productores sin trabajo y los hijos y familiares de los mismos, podrán solicitar, previa presentación de los documentos que acrediten su condición de parado, matrícula gratuita en todas las asignaturas, condonándose igualmente el abono de mensualidades y derechos de examen de esta Escuela.
- Artículo 39º.- Los productores e hijos de productores, de familia numerosa o de precaria situación económica, podrán solicitar matrícula gratuita, previa comprobación de sus circunstancias especiales.

DISPOSICIONES GENERALES

Artículo 40º.- El presente Reglamento deroga el existente hasta la fecha, y puede ser siempre modificado o anulado por acuerdo de la Junta Rectora.

Artículo 41º.- El personal docente de la Escuela está integrado actualmente por los siguientes Sres.:

DIRECTOR:	Don Ramón Arnau Serrano
SUB-DIRECTOR:	Don Francisco Civil Castellví
SECRETARIO:	Don José Viader Moliné
PROFESORES:	Don Ramón Arnau Serrano
	Don Francisco Civil Castellví
	Don José Saló Bos
	Don José Viader Moliné
AYUDANTE:	Don Vicente Pérez Fernández

Artículo 42º.- Con fecha 1º de Mayo de 1.949 se reconoce un quinquenio de servicios a los Sres. Profesores Don Ramón Arnau Serrano, Don Francisco Civil Castellví y Don José Saló Bos.

Igual beneficio se concede al Ayudante Sr. Don Vicente Pérez Fernández, de acuerdo con las tarifas establecidas en el artículo 26º del presente Reglamento.

Artículo 43º.- El domicilio de la Escuela se fija en la Calle Escola Pía nº 2-1º, donde reside en la actualidad.

Artículo 44º.- Se consideraran complementarias de este Reglamento todas aquellas disposiciones que en algún aspecto lo modifiquen o amplíen y emanen de la Superioridad.

Gerona, a 1º de Mayo de 1.949

ANNEX XI**CONSERVATORIO DE MÚSICA ISAAC ALBÉNIZ DE LA O. S. "EDUCACIÓN Y DESCANSO" DE GERONA.**

BASES POR LAS QUE ESTE CONSERVATORIO AUTORIZARÁ A LAS ESCUELAS DE MÚSICA ESTABLECIDAS O QUE SE ESTABLEZCAN EN CIUDADES O VILLAS IMPORTANTES DE ESTA PROVINCIA, PARA ACTUAR COMO "FILIALES DEL CONSERVATORIO DE MÚSICA ISAAC ALBÉNIZ DE LA O.S."EDUCACIÓN Y DESCANSO" DE GERONA" Y APROBADAS POR LA JUNTA RECTORA DEL CONSERVATORIO EN SESIÓN CELEBRADA EL DÍA 3 DE FEBRERO DE 1956.

B A S E S

1º.- En aquella ciudad o villa donde se haya constituido una Filial de este Conservatorio, no podrá funcionar otra entidad de enseñanza musical afiliada.

2º.- La Escuela que aspire a ser considerada Filial de este Centro, deberá estar legalmente constituida, ser regida o administrada por una Junta, Patronato o bien por una Entidad Oficial que asuma su representación para toda clase de efectos legales y oficiales.

3º.- Que cuente, para las cuestiones de orden pedagógico o técnico, con un Maestro Director.

4º.- La petición del título de "Filial" se formulará por escrito dirigido al Sr. Presidente de la Junta Rectora del Conservatorio de Música Isaac Albéniz de "Educación y Descanso" de Gerona. Dicha Junta estudiará y resolverá la concesión de lo solicitado.

5º.- La norma a seguir en la ordenación de cursos y materias que constituyan los programas de cada curso y asignatura, será la que establezca la Dirección de este Centro, debiendo asimismo las Filiales aceptar toda reforma de programas y toda modificación que en sus planes de enseñanza u obras de texto introduzca la Dirección de nuestro Conservatorio.

6º.- Utilizar para las enseñanzas, en todos los cursos y asignaturas las mismas obras de texto que este Centro.

No obstante, si en alguna Escuela Filial se deseara estudiar en otro texto, se consultará previamente a la Dirección Técnica de este Conservatorio quien estudiará la propuesta, autorizando la modificación, o bien especificando las razones por las que se resuelva lo contrario.

7º.- En el caso de suscitarse alguna desaveniencia o desacuerdo entre este Conservatorio y una Filial, entenderán en el asunto los Sres. Presidentes de las Juntas Rectoras respectivas y los Sres. Maestros Directores, determinando la resolución que corresponda.

Por su parte, este Conservatorio ofrece a las Escuelas Filiales:

a) Comunicarles, dentro del mes de Septiembre de cada curso, los programas de las materias y cursos que hayan de regir, así como toda reforma que en los mismos fuera introducida por la Dirección Técnica, y dentro de la primera quincena de abril, el programa de exámenes de las distintas disciplinas.

b) Considerar como cursados en nuestro Conservatorio los estudios seguidos en las Filiales y examinados por los Jurados mixtos nombrados cada curso.

c) El Conservatorio de Música Isaac Albéniz de la O.S. "Educación y Descanso" de Gerona, organizará, en cada fin de curso, exámenes especiales para los alumnos pertenecientes a Escuelas Filiales que se celebrarán en las poblaciones respectivas durante la primera quincena del mes de Julio.

d) Los alumnos que en los exámenes de Julio obtengan la calificación de SUSPENSO podrán ser presentados a exámenes en Gerona en la convocatoria de Septiembre del mismo año. Asimismo se admitirá a dichos exámenes en Gerona a los alumnos que acrediten no haberse podido examinar en Julio por enfermedad, debiendo en este caso acreditarlo por certificado médico oficial.

e) Los Jurados de examen estarán constituidos por un Profesor de este Centro y el Sr. Director de la

Filial correspondiente, presididos por el Sr. Director del Conservatorio de Gerona o persona en quien este delegue.

f) Los alumnos serán presentados por su respectivo Profesor, quien cuidará asimismo de acompañar al piano el Solfeo o las piezas que exijan acompañamiento. Podrán delegar en otro pianista estas últimas funciones cuando el Profesor lo sea de Instrumentos de arco, viento o percusión.

g) Los ejercicios y demás pruebas de los exámenes que tengan que practicar los alumnos, serán señalados por el Tribunal o Jurado sujetándose a las normas y programas de exámenes que hayan sido establecidos con anterioridad por el Conservatorio de Música de Gerona.

h) Las papeletas de calificación como resultado de los exámenes, serán las mismas que se utilicen para los alumnos de este Conservatorio, y serán firmadas por el Maestro Director del mismo, pudiendo constar en ellas la Filial a que han pertenecido.

i) Para que no sufra dificultad alguna la organización de exámenes, por todo el día primero de Junio deberá cada Filial haber mandado la lista de los alumnos que han de examinarse, haciendo constar la asignatura y curso a que corresponden, Profesor que les ha preparado y nota obtenida en el anterior examen.

j) Este Conservatorio, ocho días antes por lo menos de la fecha señalada para examen, indicará el día y hora en que deberán celebrarse.

k) Para ser admitido a exámenes será condición indispensable figurar en la relación enviada durante el mes de Mayo por la Filial a este Conservatorio, haber satisfecho los derechos de inscripción y de examen correspondientes a los mismos.

l) Para cada asignatura y curso cada alumno de las Filiales satisfará en concepto de derecho de inscripción, la cantidad indicada para cada curso por el Conservatorio, de cuyas cantidades se extenderán los recibos correspondientes.

ll) Cada uno de los alumnos presentados por las Filiales abonará por cada asignatura y curso, en concepto de derechos de examen las cantidades indicadas cada curso por este Conservatorio, recibiendo por ello la papeleta que deberá presentar al Tribunal de exámenes.

m) Del importe total a que asciendan las cantidades recaudadas por derechos de inscripción de cada Filial, se descontará el 10% que podrá cada Filial destinar a becas, o al uso que crea más conveniente.

n) Cada Filial se hará cargo del importe del viaje del Sr. Director y del Profesor de este Conservatorio que deba desplazarse a las Filiales para exámenes, así como de los gastos que ocasione su estancia en la población correspondiente.

8º.- Si se diera el caso de que una de las Filiales no cumpliera las Bases fijadas y aceptadas para poder ostentar el título de Filial, o bien el grado de enseñanza, a juicio de la Dirección y Junta del Conservatorio de Música Isaac Albéniz de la O.S."Educación y Descanso" de Gerona, no ofreciera las garantías necesarias, el referido Conservatorio se reserva el derecho de retirar a la Filial de que se trate el carácter y título de "Filial", avisando siempre con un curso de antelación.

9º.- El Conservatorio de Gerona se reserva el derecho, en cualquier momento que lo crea conveniente, de encargar a su Maestro Director o al Profesor que designe, el llevar a cabo una visita de inspección a las Escuelas Filiales que crea necesario.

10º.- En todos los impresos, escritos y anuncios de las Escuelas Filiales deberá figurar su calidad de "Filial" del Conservatorio de Música Isaac Albéniz de la O.S.Educación y Descanso de Gerona.

Gerona, Febrero de 1956.

NOTA.- Ens consta que la única escola de música que actuà com a filial del Conservatori de Girona, va ser l'escola de música d'Olot. Sembla ser que la iniciativa gironina no fou molt ben vista per el Liceu de Barcelona.

ANNEX XII**ACTA DE CONSTITUCIÓ DEL CONSORCI DE LA MÚSICA ISAAC ALBÉNIZ DE GIRONA (4-VII-1988)**

A la ciutat de Girona essent dos quarts d'onze del matí del dia quatre de juliol de mil-nou-cents vuitanta-vuit.

Reunits els Srs.:

Josep Arnau i Figuerola, President de l'Excma. Diputació Provincial de Girona.
Aleix Gimbernat i Martí, Director General de Caixa d'Estalvis Provincial de Girona.
Joan Puigbert i Busquets, Regidor Delegat de l'Ajuntament de Girona.

Actuen en nom i representació respectivament de l'Excma. Diputació Provincial de Girona, Exc. Ajuntament de Girona i Caixa d'Estalvis Provincial de Girona, per raó dels càrrecs que ostenten i atorguen:

Que en compliment dels acords adoptats per l'Excma. Diputació Provincial de Girona en sessió de 17 de maig de 1988, Exc. Ajuntament de Girona en sessió de 10 de maig de 1988 i Consell d'Administració de la Caixa d'Estalvis Provincial de Girona en sessió de 26 de maig de 1988, procedeixen en aquest acte a la constitució formal del CONSORCI DE LA MÚSICA ISAAC ALBÉNIZ DE GIRONA, que iniciarà les seves activitats a partir d'aquesta data, amb plena personalitat jurídica i d'acord amb els Estatuts aprovats pels Òrgans competents col·legiats de les Entitats constituents.

Tot seguit s'incorporen a la sessió els següents senyors:

Sra. Marta Ros i Puig, en representació del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya.

Srs. Josep Viader Moliné i Francesc Geli Tarrés, en representació del Conservatori de Música Isaac Albéniz, si bé el Sr. Geli no pot estar present per raons de malaltia excusant la absència en tal sentit.

ACORDANT-SE declarar-se constituïts en Junta General del CONSORCI DE LA MÚSICA ISAAC ALBÉNIZ DE GIRONA, i celebrar la primera sessió per tal de procedir al nomenament dels càrrecs de President i Gerent en la forma prevista estatutàriament. Aital fi després de les oportunes deliberacions s'ACORDA per unanimitat nomenar President de la Junta General a l'Il·lm. Sr. Josep Arnau i Figuerola, i així mateix, a proposta del Consell Escolar del Conservatori, nomenar Gerent el Sr. Lluís Brugués i Agustí, declarant-se constituïda la Junta General de la següent forma:

President:	Il·lm. Josep Arnau i Figuerola.
Representant de l'Ajuntament de Girona:	Joan Puigbert i Busquets.
Representant de la Diputació de Girona:	Josep M. Salvatella i Suñer.
Representant de la Caixa d'Estalvis Provincial de Girona:	Enric Bonmatí i Boixa.
Gerent:	Lluís Brugués i Agustí.
Vocals representants del Conservatori:	Josep Viader i Moliné i Francesc Geli Tarrés.
Representant de la Generalitat de Catalunya:	Albert Vancells i Noguer.

No havent més assumptes que tractar, d'ordre de l'Il·lm. Sr. President de la Junta s'aixeca la sessió essent dos quarts de dotze del matí del dia de la data, extenent-se de tot el tractat la present acta que signen els senyors assistents.

NOTA.- La constitució d'aquest Consorci representà un gran avanç en la millora i rapidesa de la gestió del Centre, sobretot en l'aspecte econòmic.